ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Τακ. Γραφείο ΚΕΜΠΑ
Αριθμός Αδειας 4179

ΕΛΤΑ Hellenic Post

Κωδικός: 3596

711

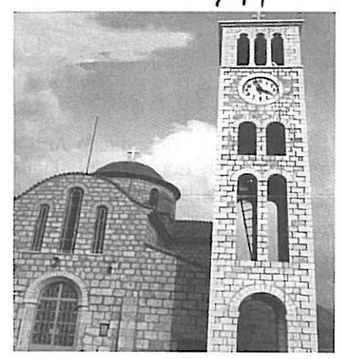

Ζωοδόχος Πηγή 1872

Άρτοστάνος

Έκδοση του Συλλόγου Σερβαίων Αρκαδίας

Γραφεία : Αγ. Μάρκου 16, 5ος όροφος, Τ.Κ. 10560 Αθήνα • Τηλ. 210 3229904

Έτος 29ο • Αρ. φύλλου 148 • Μάρτιος - Απρίλιος 2005

Η παράδοση συνεχίζεται

ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕ Η ΦΕΤΙΝΗ ΧΟΡΟΕΣΠΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Η προγραμματισμένη ετήσια χοροεσπερίδα του Συλλόγου μας έγινε το Σάββατο **19 Φεβρουαρίου 2005** στο πολυτελές Ξενοδοχείο **ΝΟΒΟΤΕΛ** της Αθήνας. Παρέες – παρέες έφθαναν οι πατριώτες και οι ξένοι προσκεκλημένοι από τις 9 το βράδυ και σύντομα γέμισαν την καλαίσθητη και ευρύχωρη αίθουσα. Διάχυτη ήταν η χαρά στα πρόσωπά τους. Χαιρετούρες, φιλιά, ευχές. Πολλοί είχαν να συναντηθούν από το καλοκαίρι στο χωριό και άλλοι από τον περσινό χορό. Κάποιοι είχαν να ειδωθούν χρόνια. Εύλογη λοιπόν η χαρά. Η ευκαιρία να περάσουν μια βραδιά και να διασκεδάσουν με δικούς τους ανθρώπους, με ανθρώπους που έχουν τα ίδια παιδικά βιώματα, ίδιες συνήθειες και κοινές παραδόσεις δεν είναι συχνή.

Ιδιαίτερα σημειώνεται η παρουσία πολλών νέων, μαθητών και φοιτητών, που αποτελούν την ελπίδα και το μέλλον του Συλλόγου μας.

Παραβρέθηκαν πολλοί επίσημοι προσκεκλημένοι, τους οποίους ευχαριστούμε ιδιαίτερα. Το Υπουργείο Απασχόλησης εκπροσώπησε, εκ μέρους του Υπουργού κ. **Π. Παναγιωτόπουλου**, ο πατριώτης μας κ. **Ευάγγελος Σχίζας** [από το σόι το Πετρουλέικο]. Το Δήμο μας εκπροσώπησαν οι 3 Αντιδήμαρχοι κ. κ. **Αθ. Μπόρας** [στη φωτογραφία απευθύνει χαιρετισμό στη χοροεσπερίδα, εκ μέρους όλων των προσκεκλημένων], **Π. Μητρόπουλος, Π. Καλιντέρης** και 2 Σύμβουλοι, η κ. **Ελένη Θανοπούλου** και ο κ. **Δ. Σεφερλής**. Από την Γ.Σ.Ε.Ε. παραβρέθηκε ο αγαπητός μας πατριώτης **Γιάννης Παναγόπουλος**, ο οποίος είναι και Οργανωτικός της Γραμματέας.

Άλλοι προσκεκλημένοι που τίμησαν την εκδήλωσή μας ήταν ο πρόεδρος της Παναρκαδικής Ένωσης κ. **Γ. Τζινιέρης**, ο Διευθυντής των ΗΛΠΑΠ κ. **Γ. Μαυρογιώργος**, ο Αντιδήμαρχος Ιλίου κ. **Ι. Γκιώνης** και ο Δημοτικός Σύμβουλος κ. **Δ. Δαλαμάγκας**. Επίσης ο πατριώτης μας **Ν. Ζαχαρόπουλος**, που είναι Αντιδήμαρχος στο Δήμο Κιάτου.

Το Δ.Σ .του Συλλόγου "σύσσωμο" [απουσιάζει μόνο ο.....φωτογράφος], μπροστά στα βραβεία που απένειμε στα Σερβιωτόπουλα, τη βραδιά της χοροεσπερίδας.

Από τον Τοπικό Τύπο παραβρέθηκαν ο εκδότης του "Αρκαδικού Κήρυκα" κ. **Ηλ. Τσαρμπόπουλος**, ο Διευθυντής της "Φωνής της Γορτυνίας" κ. **Παπαχρήστου**. και ο ιστοριοδίφης κ. **Ν. Παπαγεωργίου**, ως εκπρόσωπος της "Γορτυνίας".

Χαιρετισμό έστειλαν ο Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης κ. **Δ. Αβραμόπουλος**, ο Γεν. Γραμματέας Υπουργείου Απασχόλησης κ. **Δ. Κωστόπουλος** και ο πολιτευτής κ. **Γ. Παπαηλίου**, που δεν μπόρεσαν να παραβρεθούν λόγω άλλων υποχρεώσεων.

Ο πρόεδρος του Συλλόγου **Ηλίας Χειμώνας**, αφού καλωσόρισε όλους τους συνδαιτημόνες εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου, αναφέρθηκε στα αξέχαστα γλέντια που γίνονταν στα διάφορα σπίτια του χωριού μας τα παλαιότερα χρόνια, σε όλη τη διάρκεια των Αποκριών με τις «μπούλες», που έδιναν ιδιαίτερο χρώμα και σκόρπιζαν κέφι. Τέλος ευχήθηκε καλή διασκέδαση.

Στη συνέχεια ο λόγος δόθηκε στον Αντιδήμαρχο Ηραίας κ. **Θάνο Μπόρα**, ο οποίος μετέφερε και τον χαιρετισμό του Δημάρχου κ. **Χριστόπουλου,** που δεν μπόρεσε να παραβρεθεί λόγω άλλης υποχρεώσεως. Στη συνέχεια έγινε η **απονομή των βραβείων στους αριστούχους μαθητές των Γυμνασίων και Λυκείων και στους φοιτητές** που εισήχθησαν ή αποφοίτησαν από τις ανώτερες και ανώτατες Σχολές (λεπτομέρειες για την τελετή απονομής αναφέρονται σε άλλη στήλη).

Το συγκρότημα του πατριώτη μας **Μαυρέλια** τραγούδησε λαϊκά και δημοτικά τραγούδια με τη συνοδεία του παραδοσιακού μας κλαρίνου και σκόρπισε πολύ κέφι μέχρι τις περασμένες πρωινές ώρες. Το χορό άρχισε το Δ.Σ. και γρήγορα η πίστα γέμισε και έμειναν αδιάκοπα γεμάτη μέχρι το τέλος. Η εξυπηρέτηση ήταν άψογη. Οι λαχνοί της λαχειοφόρου αγοράς πουλήθηκαν αθόρυβα, χωρίς να διακοπεί ο χορός και το κέφι. Τα δώρα που κληρώθηκαν πολλά και πλούσια, είχαν συγκεντρωθεί με μέριμνα των μελών του Δ.Σ. από φίλους του Συλλόγου, τους οποίους και ευχαριστούμε και από αυτή τη θέση, για την ευγενι-

Συνέχεια στην 5η σελ.

Η "παλιά φρουρά" χορεύει με κέφι και υπερηφάνια. Ο λογοτέχνης μας Θ. Τρουπής φαίνεται πως δεν είναι μόνο καλός στα γράμματα, είναι καλός και στο χορό. Έτσι τουλάχιστον δείχνει η φωτογραφία. Το ίδιο και ο δεύτερος στη σειρά Ηλ. Γ. Παπαγεωργίου (Μπρούκλη) που... κρατάει γερά. Πάντα τέτοια να έχουμε.

Το μέλλον ανήκει... στα Σερβιωτόπουλα

ΑΠΟΝΟΜΗ 26 ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΤΟ 2005

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος **απονεμήθηκαν βραβεία σε παιδιά που κατάγονται από το χωριό** και διακρίθηκαν γενικά στα γράμματα. Ο θεσμός αυτός έχει καθιερωθεί από το Σύλλογο, κοντά 30 χρόνια. Σίγουρα είναι επιτυχημένος, παρ' όλο που έχει κάποιες αδυναμίες και χρειάζεται αναβάθμιση. Ο πρώην πρόεδρος του Συλλόγου **Στ. Δάρας** [στη φωτογραφία βραβεύει δύο Σερβιωτόπουλα που εισήχθησαν στην Ιατρική Σχολή Αθηνών] έκανε μία σχετική αναφορά στη χοροεσπερίδα για ...χωριστό ταμείο με διάφορες καταθέσεις [π.χ. αντί....στεφάνων κλπ...] και ως αρχή [φώλο] κατέθεσε 300€.Περιμένουμε όμως κάποιες λεπτομέρειες. Επίσης περιμένουμε οποιαδήποτε σχετική πρόταση, από οποιονδήποτε πατριώτη και ελπίζουμε πως το παράδειγμα του **Στάθη** θα βρει μιμητές

Πάντως θέλουμε να ζητήσουμε συγνώμη για τις όποιες παραλείψεις και τα λάθη, ιδιαίτερα για την προϋπόθεση "της παρουσίας", που τελικά δεν .....τηρήσαμε [και σωστά]. Αυτό απέτρεψε ενδεχομένως κάποια παιδιά από το να υποβάλουν τα δικαιολογητικά τους, είτε γιατί σπουδάζουν στο εξωτερικό, είτε για άλλους λόγους, με αποτέλεσμα να στερηθούν τη χαρά της βράβευσης, έστω και απόντα. Ο όρος αυτός προφανώς θα διαφοροποιηθεί. Θα πρέπει να βρούμε τη "χρυσή τομή", ώστε και στα παιδιά να μη βάζουμε όρους και από την άλλη να έρχονται στη χοροεσπερίδα και στις άλλες εκδηλώσεις του Συλλόγου. Έχει κανείς καμιά καλή ιδέα;

Συνέχεια στην 7η σελ.

Να φέρουμε τα παιδιά κοντά στο Σύλλογο

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ Ή ΚΑΙ ΧΟΡΩΔΙΑΣ

Μια ακόμη ιδέα για το πώς θα καταφέρουμε να προσελκύσουμε τα παιδιά μας κοντά στο Σύλλογο, να τα κάνουμε να γνωριστούνε μεταξύ τους και να συνεργάζονται για την πρόοδο του χωριού και των πατριωτών μας, είναι **να δημιουργήσουμε θεατρική ομάδα νέων ή χορωδία νέων ή και τα δύο.** Αυτό θα εξαρτηθεί από το αν υπάρχουν ενδιαφερόμενοι νέοι. Αν το καταφέρουμε, πέραν της γνωριμίας και του αισθήματος προσφοράς που θα έχουν οι νέοι μας, θα είναι ωραίο να έχουμε στις εκδηλώσεις του Συλλόγου (όπως στην κοπή της πίτας, στο χορό ή σε άλλες τελετές) παιδιά που να λένε μερικά τραγούδια ή το καλοκαίρι στο χωριό, π.χ. της Παναγίας, να κάνουν μια μικρή παράσταση.

Ο δάσκαλος **Σπύρος Α. Βέργος** και η σύζυγός του **Κατερίνα**, δασκάλα και αυτή, έχουν δημιουργήσει θεατρική ομάδα στο Χαλάνδρι και είναι πρόθυμοι να κάνουν το ίδιο και για τα Σερβιωτόπουλα της Αθήνας.

Τόπος συνάντησης και εκπαίδευσης θα είναι η νεανική εστία **Αγίου Αθανασίου στο Χαλάνδρι**, από την οποία ο **Σπύρος** έχει τη σχετική έγκριση και στην οποία υπάρχουν οι δυνατότητες και ευκολίες γι' αυτό το σκοπό (όπως π.χ. πιάνο). Μία φορά την εβδομάδα, όπως εκτιμάει ο Σπύρος, θα είναι αρκετή. Ημέρα και ώρα θα καθορισθεί ώστε να εξυπηρετεί τους περισσότερους. Μπορεί να συμμετέχουν παιδιά Γυμνασίου, Λυκείου και φοιτητές.

Όσοι θέλουν να δηλώσουν συμμετοχή να επικοινωνήσουν με τον Σπύρο Βέργο στα τηλέφωνα 210 6813956 τις πρωινές ώρες (στο Σχολείο) ή 210 6823621 το απόγευμα (στο σπίτι).

Αύγουστος 2005 Εκδηλώσεις στο χωριό

Ο Σύλλογος μαζί με το Δήμο και το Τοπικό Συμβούλιο συνεργάζονται στενά, για την καλύτερη δυνατή οργάνωση κάποιων εκδηλώσεων το καλοκαίρι στο χωριό. Στο επόμενο φύλλο του "Αρτοζήνου" θα σας δώσουμε συγκεκριμένες πληροφορίες.

Εσείς προγραμματίστε τις διακοπές σας στο χωριό.

Κοινωνικά

Γεννήσεις

• Ο **Γιάννης Παρασκευά Λιατσόπουλος** και η σύζυγός του **Γιούλα** απέκτησαν το πρώτο τους παιδί, ένα χαριτωμένο αγοράκι, στις 27-1-05. Ευχόμαστε ολόψυχα να τους ζήσει.

• Η **Ντίνα του Τάκη Σχίζα** απέκτησε κόρη την 18-1-05.

Ευχόμαστε ολόψυχα να της ζήσει.

• Ο **Κώστας Σάββας** (γιος του Γιάννη Χειμώνα) και η σύζυγός του **Μαρία** απέκτησαν ένα υγιέστατο αγοράκι, που είναι το δεύτερο παιδί τους. Ευχόμαστε ολόψυχα να τους ζήσει.

Συγχαρητήρια

Ο Λεωνίδας Τσώλης, Αξιωματικός της Ελληνικής Αστυνομίας, γαμπρός του Δημ Δημόπουλου, καταγόμενος από τα Σαρλαίικα, προήχθη σε Ταξίαρχο . Ο Γ. Δ. Βέργος εκφράζει τα συγχαρητήρια του.

Θάνατοι

1] Την 6/2/2005 έφυγε από τη ζωή η θειά **Δημήτρω**, σύζυγος του **Δημητρίου Κωνσταντόπουλου**, σε ηλικία 95 χρόνων. Ετάφη στη γενέτειρά της Σέρβου στις 7/2/2005. Υπήρξε πολύτεκνη μάνα και ευτύχησε στη ζωή να καμαρώσει 9 παιδιά, 19 εγγόνια και 18 δισέγγονα.

Οι δύσκολες συνθήκες της ζωής - ιδιαίτερα της αγροτικής- δεν την εμπόδισαν να προσφέρει πολλά στην οικογένειά της και ιδιαίτερα να αναθρέψει σωστά τα παιδιά της. Έδειξε απέραντη υπομονή και σαν αγρότισσα μάνα πάλεψε σκληρά και τα κατάφερε, όπως άλλωστε και όλες οι Σερβιώτισσες μανάδες. Ήταν μια από τις μανάδες εκείνες που όλοι γνωρίσαμε και οι οποίες θυσίασαν τη ζωή τους και στερήθηκαν πολλά, ώστε να ανταποκριθούν στην ύψιστη υποχρέωσή τους τη μητρότητα.

Έφυγε από τη ζωή και άφησε τις καλύτερες αναμνήσεις στους πατριώτες, που είχαν τη χαρά να την γνωρίσουν.

Μνήμες ανθρώπινες, μνήμες μιας απλής ζωής με μια διαδρομή συνυφασμένη με μόχθο, επιστέγασμα της οποίας ήταν η χαρά και η ευτυχία που προσφέρει η ατμόσφαιρα της πολυμελούς οικογένειας.

Οι οικείοι της εκφράζουν τις ευχαριστίες τους, σε όσους τους συμπαραστάθηκαν καθ' οιονδήποτε τρόπο.

Ας είναι αιωνία η μνήμη της.

Κ. Κουτσανδρέας

2] Την 28 Ιανουαρίου 2005 απεβίωσε στον Πειραιά η **Ζαχάρω Μαρίνη Γκούτη** σε ηλικία 87 ετών. Η Ζαχάρω γεννήθηκε στο Σέρβου το 1917 και ήταν το πρώτο από τα 6 παιδιά του **Μαρίνη Γκούτη** και της **Παναγιώτας Λίτσα**. Μετανάστευσε στον Πειραιά ακολουθώντας την πατρική της οικογένεια (ο μπάρμπα **Μαρίνης Γκούτης** είχε εμπορικό κατάστημα στον Πειραιά και ήταν δραστήριο στέλεχος του Συλλόγου στην εποχή του). Παντρεύτηκε τον **Νίκο Γεωργίου** από την Κάρπαθο και απέκτησε ένα γιό, τον **Γιώργο**. Η κηδεία της έγινε στον Πειραιά. Το Δ.Σ. εκφράζει τα συλλυπητήρια του στους οικείους της.

3] Την 26 Φεβρουαρίου 2005 έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 50 ετών ο **Ιωάννης Γκουντής**, γαμπρός της **Ελένης Γιαννέλη-Κλεισούρα** που έμενε στην Τρίπολη. Ο θείος της γυναίκας του Μάρθας, **Παναγής Κλεισούρας** και η οικογένειά του καθώς και τα παιδιά του **Δημητρίου Βέργου** εκφράζουν τα συλλυπητήρια τους στην οικογένεια του εκλιπόντος. Το μνημόσυνο θα γίνει στους Άγιους Ταξιάρχες στις 3 Απριλίου.

***

Θρηνητικό

Για το Γιάννη Σχίζα

*Στην εφημερίδα **"Κρητική ενημέρωση"** δημοσιεύτηκε ένα ποιητικό κείμενο [θρηνητικό], αφιερωμένο στο δικό μας άνθρωπο που τόσο πρόωρα χάσαμε. Είναι γραμμένο από τον Κρητικό ποιητή **Μανώλη Ροδανάκη**, "κολλητό" φίλο του **Βασίλη Σχίζα**. Δημοσιεύουμε αποσπάσματα από το κείμενο.*

...

Έφυγες τόσο γρήγορα
και σ΄ έκλαψαν οι μοίρες.
Οι ουρανοί σε διάλεξαν
να φτάσεις εν ειρήνη
να σε δεχθούν φιλεύσπλαχνα
στον κόρφο τους αιώνια.

...

Μας ατενίζει από ψηλά
η παιδική ψυχή σου.
Κι όλοι εμείς που νιώσαμε
τους χτύπους της καρδιάς σου
μικροί μεγάλοι φίλε μου,
για το χαμό σου κλαίμε.

...

Υπόσχεση σου δίνουμε
πως θα τιμούμε όλοι,
τη σύζυγο, τις αδελφές
και τα παιδιά σου πάντα.
Ο τόπος μας ορφάνεψε
Γιάννη με το χαμό σου

...

Τη γλύκα της κουβέντας σου
θα ακούν οι πεθαμένοι
και οι φίλοι που έφυγαν νωρίς
θα σε υποδεχτούνε.
Γαληνεμένη διαδρομή
στο υστερνό ταξίδι.

[Ευχαριστούμε το Βασίλη γιατί σε κάθε φ. της Κρητικής Ενημέρωσης γράφει και για το Σύλλογό μας.

Στο τελευταίο φύλλο έχει ρεπορτάζ από την κοπή της πίτας, που το συνοδεύει και από 3 φωτογραφίες ομάδας πατριωτών, που παραβρέθηκαν στην εκδήλωση].

Αρτοζήνος

Ιδιοκτησία: Σύνδεσμος Σερβαίων Αρκαδίας
"Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ"
Αγίου Μάρκου 16, 5ος όροφος
Τ.Κ. 10560, Αθήνα Τηλ: 210 3229904

Υπεύθυνος Σύνταξης:
Ηλίας Χειμώνας
Πρόεδρος του Συνδέσμου
Τηλ 210-6525920 και 210 6519810

Α. Φ. Μ.: 092547610 Δ. Ο. Υ: Α' Αθηνών
Συνδρομή: 15 Ευρώ
Εξωτερικού: 25 δολ. Αμερικής
75 δολ. Αυστραλίας

Ηλεκτρονική Σχεδίαση Εντύπου:
Αριστέα Καρπούζη
Εκδόσεις - Γραφικές τέχνες
Επιμέλεια εκδόσεων
Αγ. Γεωργίου 25 & Πετρουπόλεως Ίλιον
Τηλ-Fax: 210 -2619003
e-mail:karpouzi@otenet.gr

Ουδείς... αλάνθαστος

Η πρόθεση και το αποτέλεσμα μετράει

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως στο σύνολο της ύλης του "Α" θα υπάρχουν και κάποια λάθη. Εμείς ζητάμε συγνώμη -το επισημάναμε και προκαταβολικά στο προηγούμενο φ. του "Α"- και θέλουμε να βεβαιώσουμε τους πατριώτες ότι θα προσπαθήσουμε να κάνουμε το καλύτερο δυνατόν. Αλάνθαστοι έτσι και αλλιώς δεν είμαστε. Ούτε βέβαια και επαγγελματίες εκδότες. Αυτό που θεωρούμε υποχρέωσή μας είναι να διορθώσουμε στο επόμενο φ. του "Α", όποια λάθη διαπιστώσαμε εμείς ή μας τα επισημάνατε εσείς, στο προηγούμενο φύλλο. (Ήδη το κάνουμε).

Επειδή ακούσαμε και κάποια -καλοπροαίρετη πιστεύουμε- κριτική για κάποια λαθάκια π.χ στο φετινό ημερολόγιο του Συλλόγου, επιτρέψτε μας ένα γενικότερο σχόλιο. Λάθη θα γίνονται πάντα. Ας μην αναφέρουμε το γνωστό περί ....αλάνθαστου. Στα Συλλογικά όμως πράγματα εκείνο που μετράει -εκτός φυσικά από την καλή πρόθεση- είναι το .....τελικό αποτέλεσμα, όπως συμβαίνει γενικότερα στην πολιτική, στο....ποδόσφαιρο κλπ. Το αποτέλεσμα αυτό μπορεί κανείς να το εκτιμήσει αν από τα "θετικά" αφαιρέσει τα "αρνητικά". Σ΄αυτό επάνω είναι σωστό και δίκαιο να γίνεται κριτική. Το ίδιο ισχύει και σε ατομικό επίπεδο. Αν για παράδειγμα κάποιος κάνει 3 καλά και 3 κακά το τελικό αποτέλεσμα είναι μηδέν. Είναι προτιμότερο δηλαδή μία ....ομάδα να βάλει.... ένα γκολ, παρά να έρθει ισόπαλη 3-3.....

Σε ό,τι αφορά στα ημερολόγια, υπάρχει η εξής σκέψη από το επόμενο έτος. Να φτιάξουμε τις εκκλησίες του χωριού -μία κάθε χρόνο- σε ανάγλυφες φωτογραφίες, όπως έχει γίνει για την επάνω εκκλησιά.

Έτσι να δημιουργηθεί μια όμορφη σειρά, που θα μας θυμίζει επί πλέον και την ιστορία του χωριού.

Προσπαθούμε για το καλύτερο δυνατό

Θα είμαστε ιδιαίτερα ευτυχείς αν όλα τα κείμενα του "Α" αρέσανε σε όλους. Αυτός είναι ο τελικός μας στόχος, ο οποίος δεν είναι καθόλου εύκολος και εξαρτάται πάρα πολύ από τη... δική σας βοήθεια και συμμετοχή. Προς το παρόν είμαστε ευχαριστημένοι αν τα περισσότερα δημοσιεύματα αρέσουν στους περισσότερους. Το ελπίζουμε.

Καμιά καλή και δημιουργική ιδέα; Θα μας ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη.

Όπως είναι γνωστό, ο "Α" κυκλοφορεί στις αρχές κάθε ζυγού μήνα. Στις 15 περίπου του προηγούμενου "κλείνει" η ύλη. Είναι αυτονόητο πως για να δημοσιευθεί ένα κείμενο πρέπει να έχει φτάσει μέχρι αυτή την ημερομηνία στο **Σύλλογο**. Αν έρθει αργότερα είναι στην κρίση του προέδρου, που είναι και υπεύθυνος σύνταξης, αν θα δημοσιευθεί στο τρέχον ή το επόμενο φύλλο του "Α". Αυτό ισχύει περισσότερο για το **Δήμο** μας, λόγω ... απόστασης.

Αυτό το φύλλο 12σέλιδο

Επειδή έχει συγκεντρωθεί πολλή ύλη, αποφασίσαμε να εκδώσουμε αυτό το φύλλο του "Α" σε 12 σελίδες, ώστε να υπάρχει η μέγιστη δυνατή αντιπροσώπευση των πατριωτών και εάν είναι δυνατόν να δημιουργηθούν όσο γίνεται λιγότερα [δικαιολογημένα ίσως] παράπονα. Αυτό θα γίνει χωρίς σημαντική επί πλέον επιβάρυνση του Συλλόγου, αφού την πληκτρολόγηση των κειμένων θα αναλάβουν μέλη του Δ.Σ. Σας βεβαιώνουμε πάντως πως προσπαθούμε για το καλύτερο δυνατό, με τις όποιες δυνατότητες έχουμε. Αν κάποια κείμενα δεν χωρέσουν τώρα, θα δημοσιευθούν την άλλη φορά. Δεν θέλουμε κανένας παραπονούμενος.

Ο Σύλλογος προμηθεύτηκε... υπολογιστές

Δωρεά της Εμπορικής Τράπεζας και της Τράπεζας Αττικής.

Με ενέργειες του μέλους του Δ. Σ. **Θοδωρή Τρουπή** [Γκράβαρη], η **Εμπορική Τράπεζα** δώρισε στό Σύλλογο έναν υπολογιστή. Θερμές ευχαριστίες. Προοδευτικά θα πρέπει να περαστεί το αρχείο του Συλλόγου στο "σκληρό δίσκο" και φυσικά όλες οι τωρινές και μελλοντικές δραστηριότητές του. Επίσης με ενέργειες του ιδίου πατριώτη θα γίνει και άλλη προσφορά σε υπολογιστή και εκτυπωτή από την **Τράπεζα Αττικής**. Τι θα τον κάνουμε και αυτόν; Θα δούμε.

Σερβαίικες αναμνήσεις: ...Έκδοση Συλλόγου

Υπάρχει η ιδέα έκδοσης από το Σύλλογο ενός βιβλίου, που να περιλαμβάνει αναμνήσεις πατριωτών -όσο γίνεται περισσότερων-, γύρω από τη ζωή στο χωριό και τις δραστηριότητες του Συλλόγου. Έτσι θα μπορεί ο αναγνώστης -κυρίως ο μελλοντικός- να σχηματίσει κάποια εικόνα για το χωριό **"Σέρβου"** τον περασμένο αιώνα. Για να μην επιβαρυνθεί οικονομικά ο Σύλλογος και να έχει μόνο όφελος από την πώληση των βιβλίων -που θα γίνει προφανώς μέσω αυτού- όλη η διαδικαστική δουλειά θα μπορούσε να γίνει από μέλη του Δ.Σ. Επίσης όλοι οι συγγραφείς θα μπορούσαν να καταβάλουν ένα μικρό ποσό ανά σελίδα [θα τους δοθούν δωρεάν ανάλογα βιβλία], αφού η δουλειά που θα προσφέρουν θα αποτελεί ιδιαίτερη τιμή για τους ίδιους και προσφορά για τους πατριώτες και τον τόπο που γεννήθηκαν οι ίδιοι ή οι γονείς τους.

.....Μια ιδέα είναι.....

Ομιλία για τον Μοριά και τον Κολοκοτρώνη

Ο πατριώτης μας **Ν. Παπαγεωργίου** είναι [ήταν] καλεσμένος στη Σπάρτη, στις 27 Μαρτίου να μιλήσει για τον Μοριά και τον απελευθερωτή του έθνους Θ. Κολοκοτρώνη, με την ευκαιρία της επετείου της Εθνικής Παλιγγενεσίας. Η πρόσκληση έγινε από τον Σύλλογο Γορτυνίων Σπάρτης [έχει ιστορία 85 ετών], που σε συνεργασία με το Δήμο της πόλης, οργάνωσαν την εκδήλωση αυτή στο Πολιτιστικό Κέντρο. Καλή επιτυχία.

Το φιλολογικό μνημόσυνο για τη Μαρία Παναγοπούλου

Η ύλη του "Α" όπως έχει αναφερθεί, κλείνει στις 15 περίπου του μηνός. Το φιλολογικό μνημόσυνο για την Μαρία θα γίνει [έγινε] στις 30 Μαρτίου. Το επόμενο φύλλο θα είναι αφιερωμένο στη μνήμη της αξέχαστης Μαρίας και θα υπάρχει "πλούσια" αναφορά στη ζωή και το έργο της και αναλυτικό ρεπορτάζ από την εκδήλωση.

Ασημικά Κωνσταντόπουλου
Λέκκα 23 -25 Σύνταγμα,
105 62 Αθήνα
Τηλ. 210-3227997 - Fax 210-3220376

MOTOAGRINO
ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
Αφοί Γ. και Ν. Πιστιόλας Ο.Ε.

Κωνσταντινουπόλεως 334
Αθήνα
Τηλ. 210-8314030

ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Από τον πατριώτη μας Ν. Ζαχαρόπουλο, που είναι Αντιδήμαρχος στο Δήμο Κιάτου, λάβαμε την παρακάτω επιστολή.

Αγαπητοί πατριώτες

Κατ' αρχήν να ευχαριστήσω τον πρόεδρο και τα μέλη του Συνδέσμου για την πρόσκλησή τους να παραβρεθώ στη χοροεσπερίδα. Ήταν μια ξεχωριστή βραδιά που είχε ανάμεικτα συναισθήματα χαράς, συγκίνησης και ωραίων αναμνήσεων. Πρωταγωνιστές της βραδιάς ήταν τα παιδιά, επιτυχόντες και απόφοιτοι σχολείων και ανώτερων ή ανώτατων ιδρυμάτων, που με τις επιτυχίες τους μας έκαναν χαρούμενους και υπερήφανους.

Να συγχαρώ το Σύνδεσμο για την πρωτοβουλία του αυτή, να ευχηθώ σε όλα τα παιδιά να έχουν υγεία, δύναμη και καλή επιτυχία σε όλες τους τις δραστηριότητες.

Στους γονείς τους να είναι καλά και να τα καμαρώνουν. Με την ευκαιρία, να στείλω μέσα από τις στήλες της εφημερίδας μας τις ευχές μου σε όλους τους πατριώτες και να ευχηθώ ό,τι καλύτερο για τον καθένα.

Με εκτίμηση και αγάπη
Ν. Ζαχαρόπουλος

Ένας αναγνώστης γράφει:

Διάβασα με ευχαρίστηση τον τελευταίο "Αρτοζήνο" και μου άρεσε. Αν μου επιτρέπεται θα ήθελα να κάνω κάποια σχόλια, συμβάλλοντας θετικά -κατά την άποψή μου- στην προσπάθεια που λέτε, ώστε κάθε φύλλο να γίνεται καλύτερο. Ας ξεκινήσω από την πρώτη σελίδα και από τα σόγια του χωριού.

1] Ξέρετε σε πόσα επώνυμα [σόγια] του χωριού αντιστοιχούν τα 138 ονόματα των πατριωτών που ψήφισαν στις τελευταίες εκλογές; Μάθετε πως είναι 41 [θα υπάρχουν φαντάζομαι και κάποια ακόμη]: Τα 25 είναι "ντόπια" και τα 16 "φερμένα" [γαμπροί και νύφες]. Σε 5 από τα 25 ντόπια [**Τερζής, Αναστασόπουλος, Δημητρόπουλος, Δημόπουλος, Γκούτη**], ψήφισε από ένας ανά σόι. Σε άλλα 5 [**Σουλελές, Κλεισούρας, Παπαθωμόπουλος, Παπαγεωργίου, Λιατσόπουλος**] ψήφησαν από δύο, σε 3 [**Παγκράτης, Μαραγκός, Χειμώνας**] από τρείς, σε 2 [**Τρουπής, Παναγόπουλος**] από τέσσερις σε 1 [**Μπόρας**] από πέντε, σε 4 [**Δάρας, Κατσιάπης, Στρίκος, Σχίζας**] από έξι, σε 1 [**Κουτσανδριάς**] ψήφισαν δέκα και σε 1 [**Βέργος**] τριάντα. Στις επόμενες εκλογές εύχομαι να ψηφίσουν περισσότεροι από όλα τα σόγια, τόσο τα "ντόπια" όσο και τα "φερμένα".

2] Μιας και η συζήτηση για τα σόγια, έμαθα πως σε κάποια συνεδρίαση του Δ.Σ., ο ... πρεσβύτερος των 3 **Βεργαίων** "ηγέρθη" της θέσεώς του, έστριψε στη μεγάλη φωτογραφία του χωριού που ήταν πίσω του κρεμασμένη και με περισσή υπερηφάνια και ένα πλατύ χαμόγελο λέει: **"Κοιτάξτε το χωριό μας στηρίζεται σε δύο ποδάρια -δείχνοντας με τους δύο δείκτες των χεριών του τα αντίστοιχα σημεία στο χάρτη- , ένα μεγάλο που είμαστε εμείς οι Βεργαίοι και ένα λίγο πιο κοντό, που είναι οι Κουτσ[ο]αντραίοι. Και συνεχίζει. .....Αυτό να μην το ξεχνάει κανείς...."**

Οι υπόλοιποι, όταν....συνειδητοποίησαν το γεγονός, έμειναν με το στόμα ..."ανοιχτό" και για αρκετή ώρα ...κανείς δεν μπορούσε να αρθρώσει λέξη...Είναι γεγονός πάντως πως δεν προχώρησε **πάνω** από ....τα ποδάρια και δεν μάθαμε κατά....ποια γειτονιά του χωριού πέφτουνε άλλα μέλη..... του σώματος, όπως για παράδειγμα **"τΑ χέΡιΑ"** ή και ο **"λαιμός"**, που -ως γνωστόν- ....κουνάει το.... **"κεφάλι"**. Λέτε να μας το πει την άλλη φορά; Περιμένουμε.

3] Άκουσα και κάτι ακόμη... ενδιαφέρον. Δεν ξέρω όμως αν έκαναν "πλάκα" ή είναι αλήθεια. Σε κάποια συνεδρίαση -λέει- του Δ.Σ, που η συζήτηση κάποια στιγμή είχε πάρει τα .....πάνω της, συνέβη το εξής. **Ένα μέλος του Δ.Σ. με μία "αστραπιαία" κίνηση του δεξιού του χεριού, βγάζει από την μέσα τσέπη του σακακιού ένα πράγμα, που κάποιοι φοβήθηκαν μήπως επρόκειτο για.... "σιδερικό". Ευτυχώς όμως ήταν ένα μικρό μαύρο κασετόφωνο, από αυτά που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι. Το βάζει λοιπόν στη μέση του τραπεζιού και κάτι ακούστηκε να λέει ψιθυριστά, χωρίς να καταλάβει κανείς.... τι ακριβώς. Οι άλλοι τα ....έχασαν, αλληλοκοιτάχτηκαν και έμειναν πάλι με το στόμα ανοιχτό. Όταν συνήλθαν ...ακούστηκαν κάποιες φράσεις: Τι είναι αυτό; ...΄Υποπτο μου φαίνεται....Πάρτο από εκεί...Άστο...** Δυστυχώς δεν....έμαθα τι έγινε στη συνέχεια. ....Μάλλον με ψέμα μου φαίνεται. Εσείς τι λέτε;

4] Για να σοβαρευτούμε λιγάκι...ευχάριστα τα νέα που διαβάσαμε στην επιστολή του πατριώτη μας, αντιδήμαρχου Ηραίας, κ. **Αθ. Μπόρα**, τόσο για την πλατεία του χωριού και τη μελέτη διαπλάτυνσης και ασφαλτόστρωσης του δρόμου **Σέρβου-Αράπηδες-Κοκκινοράχη**, όσο και για τα άλλα έργα στο χωριό. Ας ελπίσουμε πως όλα αυτά τα σημαντικά και αξιόλογα έργα δεν θα μείνουν μόνο στα χαρτιά, αλλά θα γίνουν πράξη. Με την ευκαιρία καλό θα ήταν να μαθαίναμε περισσότερα αναφορικά με τη μελέτη για την πλατεία του χωριού. Όπως είναι γνωστό, το οικόπεδο αυτό αποκτήθηκε με πολλές και επίπονες προσπάθειες εκ μέρους του Συλλόγου. Και από όσο ξέρω ο Σύλλογος έχει κάποιες σκέψεις. Μήπως θα έπρεπε να γίνει μία κοινή σύσκεψη το καλοκαίρι στο χωριό, που θα είναι όλοι οι πατριώτες εκεί, ώστε να διευκρινισθούν κάποια πράγματα;

5] Μπράβο, τόσο στον **Μπάρμπα Χρήστο τον Κατσιάπη** που κρατάει το γραφείο του Συλλόγου ανοιχτό, όσο και στον αδερφό του τον Κώστα, που πρόσφερε στο Σύλλογο διάφορα αντικείμενα με λαογραφική αξία. Σε πρώτη φάση θα μπορούσαν, όσα από τα αντικείμενα επιλεγούν, να τοποθετηθούν σε κάποιο χώρο του **Σχολείου** και όταν διαμορφωθεί ο χώρος στο ....**Πολιτιστικό Κέντρο** του χωριού.... να γίνει μεταφορά. Ιδού η πρόκληση για συνεργασία των φορέων, τόσο του **Τοπικού Συμβουλίου** του χωριού και του **Δήμου** ώστε να αναλάβουν π.χ τη διαμόρφωση του σχετικού χώρου, όσο και του **Συλλόγου** ώστε να αναλάβει την αξιολόγηση, τη μεταφορά και την τοποθέτηση των αντικειμένων. Μια άλλη πρόκληση για συνεργασία των τριών φορέων θα μπορούσε να είναι η επιλογή των δρόμων και πλατειών του χωριού για την τοποθέτηση πινακίδων με ονόματα.

6] Άκουσα πως το **Τοπικό Συμβούλιο** του χωριού συζήτησε κάποια προβληματάκια που υπάρχουν. Μήπως θα πρέπει να μάθουμε και εμείς οι υπόλοιποι κάτι σχετικό; Συμφωνούμε νομίζω όλοι πως το **"κοινό συμφέρον"** είναι πάνω από όλα, ακόμη και από τις προσωπικές σχέσεις τις **φιλίες** και τις **κουμπαριές**. Έτσι δεν είναι; Ας μην υποτιμάει πάντως το Τοπικό Συμβούλιο το ρόλο του. Μπορεί να μην έχει τη μεγάλη "σφραγίδα", αλλά οι προτάσεις του και οι αποφάσεις του έχουν ιδιαίτερη βα-

Συνέχεια στη σελ. 12

BOMAR
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
Μαρία Αν. Μπόρα
Καρύστου 12
Πετρούπολη
Τηλ. 210-5010550

Farmakis Collection
Χονδρική: Γρ. Κυδωνιών 81
Τηλ.210-5610378, 210-5610526
Λιανική: Παπαναστασίου 3 Αιγάλεω
Τηλ. 210-5313983
Β' κατάστημα:Εθν. Αντιστάσεως 56
Περιστέρι Τηλ. 210-5762333
Στους αναγνώστες του Αρτοζήνου
έκπτωση τουλάχιστον 10%

Το Γραφείο εξακολουθεί να κρατείται ανοικτό από τον μπαρμπα-Χρήστο τον Κατσιάπη

Το Γραφείο του Συλλόγου είναι ανοικτό κάθε Τρίτη και Παρασκευή, ώρες 12.00-14.00, χάρη στην προθυμία του επίτιμου μέλους του Δ.Σ. **Χρήστου Κατσιάπη**. Άλλες ώρες και ημέρες οι πατριώτες μπορούν να επικοινωνούν με οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. (τα τηλέφωνα δημοσιεύονται σε άλλη στήλη).

Με την ευκαιρία θέλουμε να ενημερώσουμε τους πατριώτες ότι ο αγαπητός μπαρμα-**Χρήστος Κατσιάπης** έχει παρασημοφορηθεί στον ελληνο-ιταλικό πόλεμο και του έχει απονεμηθεί μετάλλιο για τη συμμετοχή του στην **Εθνική Αντίσταση** στην Κατοχή.

Να πώς περιγράφει ο ίδιος την παρασημοφόρηση του στον πόλεμο

«Γεννήθηκα το 1915 στου Σέρβου Γορτυνίας. Το 1936 – 37 πήγα κληρωτός στην Τρίπολη. Το 1940 πήγα στην Αλβανία και αμέσως δώσαμε τις πρώτες μάχες. Απώλειες, κρυοπαγήματα, ψείρες και άλλα κακά του πολέμου. Πυρομαχικά λίγα, πολεμοφόδια, αεροπλάνα σχεδόν τίποτα. Ψυχή όμως μεγάλη. Έλαβα μέρος σε πολλές ριψοκίνδυνες μάχες. Τα κατάφερνα και δόξα τω θεώ. Κάποια μέρα ειδοποιήθηκα από τον Συνταγματάρχη μου Παπαγεωργίου να μεταβώ με κάποια έγγραφα στους Γιοργουτσάδες της Αλβανίας να τα παραδώσω. Κατέβηκα με χιόνια και τα παρέδωσα στον Βασιλέα Παύλο, στον Αντιστράτηγο Ιωάννη Πιτσίκα και στον Μέραρχο Μπουγαλά. Ο Βασιλιάς μας παρασημοφόρησε με μεγάλες τιμές και διακρίσεις. Είμαστε ένας από κάθε Σύνταγμα. Εγώ αντιπροσώπευα το τιμημένο 11ο Σύνταγμα Τριπόλεως. Ακολούθησαν μεταθέσεις, προαγωγές κλπ. Εγώ ξανά στο Σύνταγμά μου, στην επιταγή του έθνους».

Και άλλο μετάλλιο από την Πανελλήνια Ένωση Αγωνιστών (ΠΕΑΕΑ), μέλος της ΓΙΒ. **Απονέμομεν στον Κατσιάπη Χρήστο του Νικολάου το μετάλλιο με δίπλωμα του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου – ΕΑΜ για τα πενήντα χρόνια από την ίδρυσή του.**

27 Σεπτεμβρίου 1991.
Ο Πρόεδρος Νίκος Τερζόγλου,
Συνταγματάρχης Ε. Α.
Ο Γεν. Γραμματέας
Βασίλης Πούλας,
Συνταγματάρχης Ε.Α.»

Από τον τύπο της περιοχής ...και όχι μόνο...

Στο 217 φ. της **"Γορτυνίας"** διαβάσαμε διάφορα για το Δήμο Ηραίας. Θεωρούμε πως πρέπει να δημοσιεύσουμε μια περίληψη για ενημέρωση των πατριωτών, χωρίς φυσικά να κάνουμε σχόλια ή κριτική. Ο Σύλλογος δεν δικαιούται και δεν επιτρέπεται να υπεισέρχεται στα "εσωτερικά" του Δήμου, είτε αυτά αφορούν σε αλλαγές προσώπων στα αξιώματα , είτε σε δηλώσεις ανεξαρτητοποίησης κλπ. Όπως άλλωστε δεν υπεισέρχεται και ο Δήμος στα ενδο-Συλλογικά μας. Έτσι δεν είναι;

Από τα δημοσιεύματα λοιπόν προκύπτει πως 4 σύμβουλοι της πλειοψηφίας [**Ασημακόπουλος, Γιώτης, Καλιντέρης, Κοροβέσης**] απέσυραν την στήριξή τους στο Δήμαρχο κ. **Χριστόπουλο** και κατέθεσαν δήλωση ανεξαρτητοποίησης. Αυτό είχε ως επακόλουθο να μην ψηφισθεί ως πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου ο κ. **Γαβράς** που προτάθηκε από τον Δήμαρχο και την θέση του να πάρει ο ανεξάρτητος πλέον κ. **Ασημακόπουλος**. Επίσης τη θέση του Αντιπροέδρου κατέλαβε ο κ. **Τσιουμπρής** από την αντιπολίτευση. Γραμματέας εξελέγη ο κ. **Καλιντέρης** και στη Δημαρχιακή επιτροπή ο κ. **Ι. Ρουσιάς** και ο κ. **Ι. Μητρόπουλος**.

Ο κ. **Ασημακόπουλος** έστειλε ανοιχτή επιστολή που δημοσιεύθηκε στον Τύπο. Στη θέση των Αντιδημάρχων εξελέγησαν οι κ.κ. **Θ. Μπόρας, Π. Καλιντέρης και Π. Μητρόπουλος**. Όπως γράφει ο κ. **Καλύβας**, οι 3 Αντιδήμαρχοι [με απόφαση της σημερινής Κυβέρνησης από 1 έγιναν 3] όπως και ο πρόεδρος του Δημ. Συμβουλίου παίρνουν τουλάχιστον 700€ το μήνα ο καθένας, ως έξοδα παραστάσεως.

Εμάς τους **Σερβαίους** μας ενδιαφέρει πάνω απ' όλα, τι έκανε και τι θα κάνει ο Δήμος για το δικό μας χωριό. [Το ίδιο βέβαια ισχύει για κάθε ένα από τα χωριά του Δήμου]. Οτιδήποτε θετικό γίνει για του **Σέρβου** θα το στηρίξουμε ανεπιφύλαχτα, με όποιες δυνατότητες έχουμε.

***

Στο τελευταίο φ. της "Γορτυνίας" δημοσιεύεται επιστολή του Δημάρχου κ. **Χριστοπούλου**, που δίδονται εξηγήσεις για τα όσα συνέβησαν στο Δήμο καθώς και σχετική δήλωση του Δημοτικού Συμβούλου κ. **Γαβρά**. Η ίδια επιστολή δημοσιεύεται και σε άλλες τοπικές εφημερίδες "Φωνή της Γορτυνίας" και "Αρκαδικό Κήρυκα".

Όσοι επιθυμούν να πληροφορηθούν το περιεχόμενο των επιστολών και δηλώσεων δεν έχουν παρά να διαβάσουν τον Τοπικό Τύπο. Είναι αυτονόητο και εύκολα αντιληπτό από όλους πως η δική μας **"πολιτιστική καθαρά"** εφημερίδα, δεν επιτρέπεται και δεν παίρνει θέση σε αυτά τα **"ενδοοικογενειακά"** θέματα του Δήμου. Από την άλλη πλευρά, αν υποθέσουμε πως δημοσιεύαμε την επιστολή [που αναφέρεται κριτικά σε κάποιους συνδημότες], είχαμε υποχρέωση να δημοσιεύσουμε και την απάντηση της άλλης πλευράς, εν συνεχεία την ανταπάντηση και ....τράβα κορδέλα.... Αυτό δεν είναι στις προθέσεις μας, ούτε έχουμε και δικαίωμα.

***

Από την **Ένωση Συλλόγων Ηραίας** εκδόθηκε δελτίο τύπου που αναφέρεται στη συνάντηση της Ένωσης με τον υφυπουργό κ. **Τατούλη**. Συζητήθηκε το γνωστό θέμα της Εθνικής οδού **Τρίπολης-Πύργου**, ο οδικός άξονας **Δημητσάνας-Κοκλαμά**, ο πύργος **Πλαπούτα**, η γέφυρα Λάδωνα, η χρηματοδότηση του Δήμου από την ΔΕΗ, η αντικατάσταση σωλήνων ύδρευσης [αμιάντου] και το θέμα των χωματόδρομων. Ο υφυπουργός δεσμεύθηκε για δύο θέματα: το δρόμο Δημητσάνας-Κοκλαμά και τον πύργο Πλαπούτα.

Παγγορτυνιακή Ένωση

Έντονη είναι η δραστηριότητα της Ένωσης. Έκοψε την πίτα της σε μια λαμπρή τελετή στου **Ράφτη** στις 23/5/2005, παρουσία πολλών φορέων και πάρα πολλών Γορτυνίων. Έκανε παράσταση σε διάφορα **Υπουργεία** και φορείς και διαμαρτυρήθηκε έντονα για την ματαίωση του δρόμου **Βυτίνας-Ολυμπίας**. Επίσης διαμαρτυρήθηκε αρμοδίως τόσο για την καθυστέρηση δημιουργίας του **"δασικού χωριού"** στον Λάδωνα, όσο και για το ενδεχόμενο κατασκευής σταθμού ηλεκτρικού ρεύματος στον **Λούσιο** ποταμό. Ακόμη για την μη έγκριση από τα ΕΛΤΑ κυκλοφορίας γραμματοσήμου με τον **Θ. Δελληγιάννη** [6 φορές πρωθυπουργός], με την συμπλήρωση 100 χρόνων από την δολοφονία του. Επίσης δραστηριοποιείται έντονα τόσο για να σωθεί η **"Αρχαία Τραπεζούντα"** που βρίσκεται στη περιοχή της Μεγαλόπολης, όσο και για να εκδοθεί το έργο του Βυτιναίου ιστορικού **Π. Ποταγού**, που αναφέρεται στις περιηγήσεις του στην Αίγυπτο και Αφρική.

Τέλος έκανε μνημόσυνο για τον **Θ. Κολοκοτρώνη** στις 6/2/05, στον Αγιώργη τον Καρίτση, με ομιλήτρια τη **Σούλη Σταθοπούλου** [πρόεδρο Συλλόγου Αρκάδων Αγίας Παρασκευής] και πρόσφερε 1000€ για την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στου **Παλούμπα**.

Γιάννης Αθ. Μαραγκός
Αρχιτέκτων
Γραφείο Μελετών
Κατασκευών - Πωλήσεων
τηλ. 210-6466287 - 210-6211818

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΑΤΣΙΑΠΗ

πως είχαμε γράψει ο μπάρμπα-Κώστας έχει συγκεντρώσει διάφορα αντικείμενα, με κάποια πολιτι-και ιστορική αξία, που επιθυμεί να τα προσφέρει στο χωριό. Μέλη του Δ.Σ. επισκέφθηκαν το χώρο υλλογής, μελέτησαν τα αντικείμενα και πρότειναν το εξής. Ο Σύλλογος μπορεί να επιλέξει και να άβει σε μια-δύο κούτες όσα μικρά αντικείμενα θεωρεί πως έχουν πολιτιστική αξία και να τα φυλάξει ή του ευθύνη. Η σκέψη του είναι να τά τοποθετήσει στο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, που σκέφτεται μελκά να διαμορφώσει.

α τα υπόλοιπα αντικείμενα (καρέκλες κλπ) μπορεί να γίνει απ' ευθείας συνεννόηση του δωρητή με το Συμβούλιο και το Δήμο, ώστε να βρεθεί ο τρόπος μεταφοράς και ο χώρος αποθήκευσης.

παραλαβή από το Σύλλογο θα γίνει με φωτογράφηση των αντικειμένων και πρωτόκολλο "παραλαράδοσης", που θα δημοσιευθεί στον "ΑΡΤΟΖΗΝΟ".

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ... και όχι μόνο

Παράκαμψης Λαγκαδίων συνέχεια.....

Στο τελευταίο φ. της "Γορτυνίας" γίνεται ιδιαίτερα μεγάλη αναφορά στο γνωστό θέμα της Εθνικής οδού **"Βυτίνας-Αρχαίας Ολυμπίας"**. Συμπερασματικά φαίνεται πως η υπόθεση δεν έχει χαθεί. Ο κ. Σουφλιάς ανασκεύασε κάπως τις δηλώσεις που είχε κάνει στην αρχή του χρόνου και ανέφερε ότι η σχετική μελέτη του έργου θα έχει ολοκληρωθεί εντός του 2006. Απέφυγε όμως να δεσμευτεί για χρηματοδότηση του έργου ή ένταξή του στο Δ' Κ.Π.Σ. Χαρακτήρισε πάντως την παράκαμψη των Λαγκαδίων **"δύσκολο κομμάτι"**. Για το θέμα αυτό έγινε ευρεία σύσκεψη στις 3/4 των διαφόρων φορέων της Γορτυνίας, με συμμετοχή βουλευτών, πολιτευτών κλπ. και συζητήθηκε το πρόγραμμα.... κινητοποιήσεων και δράσης. **Εξελέγη μία συντονιστική επιτροπή από 4 Δημάρχους (Τροπαίων, Κοντοβάζαινας, Κλείτορος και Λαγκαδίων), από τους προέδρους της Παγγορτυνιακής Ένωσης και Παναρκαδικής Ομοσπονδίας και από τον εκδότη της εφημερίδας "Γορτυνία".** Σε πρώτη φάση η επιτροπή εξέδωσε ψήφισμα διαμαρτυρίας (που δημοσιεύουμε σε άλλη στήλη) και το έστειλε σε κάθε αρμόδιο. Στη συνέχεια θα προγραμματίσει διάφορες συναντήσεις.

Στο **ΨΗΦΙΣΜΑ-ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ** η επιτροπή αναφέρει μεταξύ των άλλων.

"Αποφασίσαμε ομόφωνα να διεκδικήσουμε δυναμικά και με κάθε τρόπο την ολοκλήρωση της πιο πάνω Εθνικής Οδού, όπως αρχικά έχει χαραχθεί με τις προβλεπόμενες παρακάμψεις οικισμών. Επισημαίνουμε πως το ΥΠΕΧΩΔΕ την έχει χαρακτηρίσει το 2002 ως "βασικό τουριστικό άξονα" και την έχει εντάξει στο κλειστό κύκλωμα "Αθήνα-Κόρινθος-Πάτρα-Ολυμπία-Λαγκάδια-Μυκήνες-Κόρινθος-Αθήνα".....

Στο ίδιο φ. της "Γορτυνίας" υπάρχει ενδιαφέρον κείμενο του **Γ. Ηλ. Νικολακόπουλου** από την Αετορράχη, με τίτλο "Φιλολογικό μνημόσυνο στη Σερβαία ποιήτρια Μαρία Παναγοπούλου".

Ανάλογη αναφορά στο έργο της Μαρίας γίνεται και στην εφημερίδα **"ΖΑΤΟΥΝΑ"**, στο υπ' αρ. 191 φύλλο της.

Περιοδικό "Μοριάς"

Τον Απρίλιο του 2005 κυκλοφόρησε το 73ο τεύχος του γνωστού τριμηνιαίου περιοδικού **"Μοριάς"**, (Βερανζέρου 14, Αθήνα, τηλ. 5231381), που εκδίδει και διευθύνει ο πατριώτης μας λογοτέχνης **Θ. Κ. Τρουπής**. Το τεύχος αυτό είναι αφιερωμένο στον **Κ. Γ. Μίσσιο**, έναν εξαιρετικό άνθρωπο των γραμμάτων που γεννήθηκε στην Μυτιλήνη το 1938. Ο κ. Μίσσιος είναι πολυγραφότατος με 60 περίπου βιβλία στο ενεργητικό του. Μια απειροελάχιστη "γεύση" του έργου του είναι και οι παρακάτω στροφές, που νομίζω πως μας αγγίζουν όλους.

Γεμίσαμε τα σπίτια μας
με όλα τα ελέη του θεού.
Αδειάσαμε τις καρδιές μας α
π΄ όλες τις ανθρώπινες ευαισθησίες.
Ισορροπούμε.

ΠΑΓΓΟΡΤΥΝΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ

* Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος η Παγγορτυνιακή Ένωση θα γιορτάσει τη γιορτή της ανήμερα του Αγίου Κωνσταντίνου, τιμώντας τον προστάτη της και προστάτη των Γορτυνίων, **Άγιο Αθανάσιο Χριστιανουπόλεως**, στον εορτάζοντα ναΐσκο του Αγίου Κωνσταντίνου Φιλοπάππου. Το εκκλησάκι αυτό είναι ιδιοκτησία της Ι. Μ. Τιμίου Προδρόμου Γορτυνίας.

* Στις 5 Ιουνίου 2005 η Ένωση θα τελέσει μνημόσυνο στον Ιερό Ναό Αγ. Γεωργίου Καρύτση, στη μνήμη του **Θ. Δεληγιάννη**, με τη συμπλήρωση 100 χρόνων από τον θάνατό του (31.5.1905).

Επίσης θα καταθέσει στεφάνι στον ανδριάντα του, που βρίσκεται έξω από την Παλαιά Βουλή.

Με δεύτερη επιστολή της ζητάει από τα ΕΛΤΑ την έκδοση γραμματοσήμου, στη μνήμη του Γορτύνιου πολιτικού.

Για λίγη χαλάρωση...

Ο "Αρτοζήνος" έφτασε και στα δικά μου χέρια
Και έμαθα μετά χαράς του Σέρβου τα ..."χαμπέρια".
Πολύ εσυγκινήθηκα, με την ποικίλη ύλη
Και έψαξα στην τσέπη μου να βρω κάνα μαντίλι.
Έμαθα για ...Σερβόγαμπρους, και για Σερβονυφάδες
Που τόσο αγαπηθήκανε και γίνανε κυράδες.
Διάβασα νέα διάφορα, και πάμπολλες "ειδήσεις"
Το "Δήμο", το δημιουργό και "της απάνω βρύσης".
Διάβασα για την επισκευή του.... "Άγιου Ανδρέα"
Που έγινε "πολύ σωστά", μα και πολύ ωραία.
Καιρός θαρρώ πως ήτανε μετά 60 χρόνια
Να ξαναεπισκευασθεί, για να κρατήσει αιώνια.
Έμαθα νέα διάφορα απ' τη χοροεσπερίδα
Και πως ο δρόμος δεν περνά, έξω απ' τη Σφυρίδα.
Διάβασα για την πρόοδο των νέων των Σερβαίων
Μπράβο τους. Είναι εραστές... ωραίων και σπουδαίων.
Εντύπωση μου κάνανε ωραίες διαφημίσεις
Μα πιό πολύ μου άρεσε αυτή με τις πωλήσεις.
Αυτή που αναφέρεται στο...Γιάννη του Θανάση
Που τούρθε..... να διαφημιστεί, λίγο πριν να γεράσει.
.....
Έτσι κι' αλλιώς ευχαριστώ τον Σύλλογο "εν πρώτοις"
Και σπεύδω να ανταποκριθώ....ως γνήσιος πατριώτης.
Πριν τελειώσω θάθελα χαιρετισμούς να στείλω
Στο Νίκο το ....Μελισσουργό, και σ' όποιον άλλο φίλο.
Κι' αν Νικολάκη θάθελες κι΄εσύ να... εκφραστείς
Γράψε στον "Αρτοζήνο" μας, να ...Γιατρο-πορευτείς.

Η ΦΕΤΙΝΗ ΧΟΡΟΕΣΠΕΡΙΔΑ

Συνέχεια απ' την 1η σελ.

κή προσφορά τους. Όλοι όσοι αγόρασαν λαχνούς κέρδισαν κάποιο δώρο, αφού σε κάθε φάκελο των 10 κλήρων κέρδιζε οπωσδήποτε ένας. Στο τέλος κληρώθηκαν 5 μεγάλα δώρα (τηλεόραση, δερμάτινη ζακέτα, κλιματιστικό, αλυσσοπρίονο και ένα γουρουνόπουλο). Το γουρουνόπουλο ήταν προσφορά, όπως και πέρυσι, του πατριώτη μας **Γιάννη Κουτσανδριά**. Τέλος έγινε πλειστηριασμός τεσσάρων φιαλών κρασιού, εμφιαλωμένων ειδικά για τον Σύλλογο από τον πατριώτη Στάθη Δάρα, που πλούτισαν τη συλλογή ισάριθμων πατριωτών που πλειοδότησαν.

Όλοι αποχώρησαν ευχαριστημένοι, μετά τις 3 το πρωί και έδωσαν ραντεβού του χρόνου στην ίδια αίθουσα .

Ρεπορτάζ και σχόλια για την χοροεσπερίδα

Η φετινή χοροεσπερίδα του Συλλόγου μπορεί να χαρακτηρισθεί **"σημαντικά επιτυχημένη"**. Προσήλθε ικανοποιητικός αριθμός πατριωτών και φίλων [276], η μουσική με τον **Μαυρέλια** ήταν λίγο-πολύ στα μέτρα των περισσότερων, το φαγητό....ως συνήθως καλό, το κέφι και ο χορός περίσσεψαν, τα βραβεία πολλά, τα δώρα περισσότερα, το οικονομικό κέρδος για το Σύλλογο καθόλου ευκαταφρόνητο κλπ. κλπ. Όσοι δεν ήρθαν έχασαν. Δεν πειράζει όμως, του χρόνου. Καλά να είμαστε.

Επειδή στη χοροεσπερίδα πλέον έρχονται πολλοί νέοι [άλλωστε....δεν υπάρχουν πια όρια στις ηλικίες], θα φροντίσουμε για του χρόνου, ώστε η μουσική να συνδυάζει τον παραδοσιακό με τον μοντέρνο ρυθμό και όχι μόνο. Αν δεν είναι εφικτός ο συνδυασμός, του χρόνου θα γίνουμε όλοι.... νέοι. Ούτε και μας νοιάζει αν ξέρουμε όλους τους χορούς και αν χορεύουμε καλά. Καθένας χορεύει ....για τον εαυτό του. Για τους άλλους -που λέει και το τραγούδι -δεν θα μπορέσουμε.....

Κάποιος διαμαρτυρήθηκε γιατί το δεύτερο πιάτο -λέει-δεν ήταν πολύ νόστιμο. Μα στα ξενοδοχεία δεν είναι δυνατόν να φτιάξουν [για 276 μάλιστα άτομα] ....σπιτίσιο φαγητό, ούτε και ....παϊδάκια. Κάποιος άλλος παραπονέθηκε γιατί η μουσική ήταν δυνατή. Θα προσπαθήσουμε πάντως του χρόνου να ...νοστιμέψουμε και το φαϊ και να προσαρμόσουμε και την μουσική. Η πρόταση για αλλαγή του ξενοδοχείου με κάτι καλύτερο π.χ την .... "Μεγάλη Βρεττάνια" απορρίφθηκε.... παμψηφεί.

Στη διπλανή φωτογραφία η γνωστή πανωμαχαλίτισα **Σταυρούλα Γκούτη** "Νασιοσταυρούλα" - εκπρόσωπος της παλιάς γενιάς των Σερβαίων γυναικών- την στιγμή που αποχωρεί από την χοροεσπερίδα, τις πρώτες πρωινές ώρες. Η χαρούμενη και χαμογελαστή έκφραση του προσώπου της, δείχνει πως πέρασε καλά. Την ευχαριστούμε και την περιμένουμε και του χρόνου, όπως και όλες τις μαμάδες και γιαγιάδες του χωριού. Δεν είναι τίποτα ... σπουδαίο, μιά απόφαση είναι, ...μεταξύ μας είμαστε.

Η **Βούλα Παπαγεωργίου** και ο πρώην πρόεδρος του Συλλόγου **Στάθης Δάρας** "επιδεικνύουνε" τις χορευτικές τους ικανότητες. Γιατί όχι; Νέα παιδιά είναι και οι δύο. Άλλωστε η ηλικία δεν μετριέται με ...τα χρόνια. Μετριέται με τους ...χτύπους τις καρδιάς. Και απ' ό,τι φαίνεται η καρδιά είναι ακόμη ....πολύ νέα. Έτσι δεν είναι;

Δεν μπορούμε παρά να εκφράσουμε τη ... "λύπη" μας, γιατί δύο εκλεκτές κυρίες, η σύζυγος του πρώην προέδρου **Στ. Δάρα** και του νυν προέδρου **Ηλ. Χειμώνα**, δεν μας έκαναν την τιμή να μας συνοδεύσουν στο χορό, παρά τις επίμονες προσπάθειές μας. Ελπίζουμε του χρόνου, ή έστω το καλοκαίρι στο χωριό, να είμαστε πιο... τυχεροί.

Η νέα γενιά έδωσε δυναμικό παρόν στη φετινή χοροεσπερίδα. Θέλουμε να πιστεύουμε πως διασκέδασε αρκετά. Στο τραπέζι τα παιδιά του **Θοδωρή του Γκράβαρη** με την παρέα τους.

Τρεις από τις πολλές νύφες του χωριού που παραβρέθηκαν και "ομόρφηναν" την εκδήλωσή μας. Ελπίζουμε να διασκέδασαν και να ευχαριστήθηκαν. Είναι οι κυρίες **Χρ. Αναστασόπουλου, Χρ. Μαραγκού και Ηλ. Κωνσταντόπουλου**.

Οι **Αραπαίοι**, όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος έδωσαν δυναμικό παρόν στη χοροεσπερίδα. Μπράβο τους. Όσο για την **Λεμονιά του Φώτη του Πανάγόπουλου** δεν υπάρχουν λόγια για τις .... χορευτικές της ικανότητες. Όχι μόνο στα δημοτικά τραγούδια, αλλά και σε άλλα είδη χορού. Της αξίζουν ιδιαίτερα συγχαρητήρια. Όσο για την κατάκτηση της .... δεύτερης θέσης ....πολλοί συνωστίζονται. Μεταξύ αυτών και ο .....πρόεδρος του Συλλόγου με την αδερφή του **Δήμητρα**. **Αραπαίοι** βλέπετε και αυτοί.

Το κέφι έχει ...ανάψει. Ο χορός καλά κρατεί... Όποιος δεν ήρθε έχασε... Του χρόνου θάρθει όλο το χωριό και θα χορέψουν και όσοι δεν χόρεψαν φέτος. Έστω και με το "ζόρι". Το ίδιο ξενοδοχείο έχει κλειστεί για το Σάββατο μετά την Τσικνοπέμπτη.

Πατριώτες και φίλοι πρόσφεραν πλούσια δώρα για τη χοροεσπερίδα μας

Ευχαριστούμε όλους τους πατριώτες και φίλους που πρόσφεραν δώρα για τη χοροεσπερίδα του Συλλόγου.

Θεωρούμε υποχρέωσή μας να δημοσιεύσουμε τα ονόματά τους. [Όπως αντιλαμβάνεστε δεν είναι εύκολο, από πλευράς χώρου, να γράψουμε διευθύνσεις και είδη δώρων].

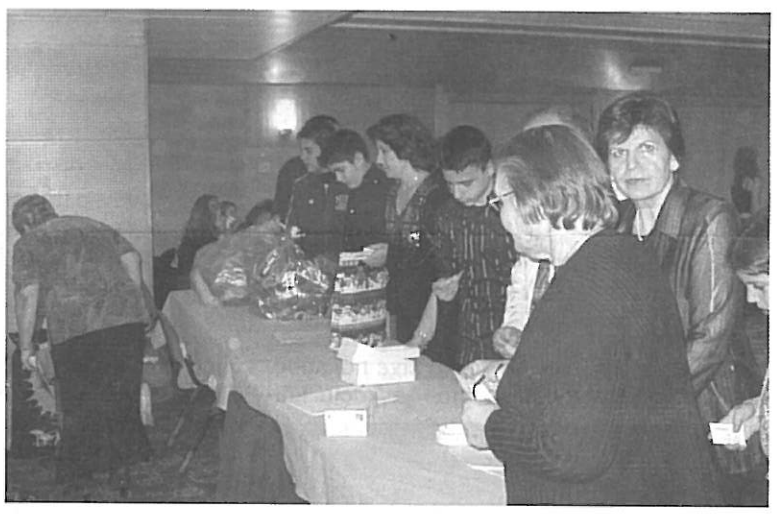
Τρουπής Κ. Θεόδ., Παγκράτης Ν., Σιάννα Α/φοί, Αναγνωστόπουλοι Α/φοί, Λάλος Χ., Μπόρας Β., Σταθόπουλος Ι., Μπόρας Ι. Χάρος Ο.Ε., Κρατημένου Ο.Ε., Παπαγεωργίου Χρ., Μπόρα Αν. Μαρ.,Γαβράς Φ., Λύτρας Παγκράτης Α., Φαρμάκης Α., Παγκράτης Κ., Εκμάρ, Happinson, Πέγκυ, Αρετή, Πατσιόπουλοι, Φωφώ, Ταλούμη, Βεργέτη, Τούλα, Νίκη, Παναγιωτόπουλος, Βέλλη, Καλατζής, Γερουλάνος, Μαρία, Elephant, Φατσούλες, Lina, Μολύβι, Χρυσοπηγή, Be Famous, Σέρβος Π., Σπιτικό, Γκούζος, Ταλούμης, Aardvark, Posto Babino, Albedo, Καλτσοροή, Eva, Τούλα, Νάντια, Ζαφειρόπουλος, Φάνη, Ενθύμιο, Νίκος, Λύτρα, Mercury, Τζαβάρα, Χρονοπούλου, Α/φοί Κουκούλη, Top Model, Clobo-Loco, Μωϋσιάδη, Καρανίκας, Παπαδόπουλος, Free to buy, Άποψη, Καντζίδης, Πανταζή, Papoulias, Φραουλίνο, Σαμάς, Αποστολίκος, Trick, Plaza, Βελής, Λεβέντης, Sarint, Ζήσιμος, Έξαρχος, Γεωργάκης, Αλεξία, Μαυροειδής, Χνάρι, Zoyros, Diman, Drivalas Palace, Καλαμτζόγλου, Σπαθάτος, Τζιβίσκος, Μαγαλιού, Σκολαρίκη Α., Κομνηνός Ν., Βίτσας, Σταυρόπουλος, Αργυρόπουλος, Μάκια, Τζιβίσκος, Μίνιμα, Παπαδόπουλος, Σταθάτος, Μιχαήλ, Κωνσταντίνα, Μπούτσικας, Μπορδόκα, Μάμας, Κρητικός Ε., Πέρλα, Ασημότεχνο, Δούκλιας, Trip, Posto-Babino, Tierno, Interno, Kiros, Lui e lei Thodis, Pitsicolo, Mad, Noyveak, DNG, Now Trax, Tatoo, Maison, Segect, Johns Shop, Βιβιλάκης, Χιονίδης, Βιβλιοσύν, Χριστίνα, Γρηγόρης, Γιοβάνη, Σ. Λεβέντου, Δήμητρα, Ελίζα, Δημητριάδης, Άρωμα, Λαζάνη, Μουτσιόπουλος Χ., Τζεβελέκος-Κατώνη, Νοσταλγία, Δεμερούκας, Μόνικα, Γαλαίος, Σόφη, Μαμινάμη, Πολίτου Θ., Ένδυση, Άδωνις, Κοντογιώργης, Τσιπούρας, Χιονίδης, Προικαϊκή, Παριζιάνα, Μιχαλόπουλος, Καράμπελας, Γερολυμάτος Π., Άποψη, Μπουτσίκας, Αδαμοπούλου Π., Παιδική Μόδα, Pouge, Toronero Arcobaleno, Scoby doo, Micc Home Style, Teni, Onore, Libero, Treddy, Sport Shop, Seven, Tutto jeans, Kids House, Clam, Marina, Vaquero, Soleil, Baby Walker, Picolo, Λάλος Χ., Παπαγεωργίου, Κωνσταντόπουλος, Κοροβέσης, Παρασκευοπούλου-Βέργου Κ., Νικολούζος Σ., Βέργου Κ., Στρίκος Μπάμπης και μια "νύφη" του χωριού.

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τους πατριώτες **Ν. Μπουρνά** [Δερμάτινο], **Τάκη Ρουσιά** [Τηλεόραση] και τον κτηνίατρο **Γιάννη Κουτσανδριά** [Γουρουνάκι], που πρόσφεραν δώρα για την κλήρωση.

Επίσης 2 πολύ καλούς φίλους του χωριού μας, τον κ. **Λακιώτη** που πρόσφερε ένα κλιματιστικό και τον κ. **Ν. Πιστιόλα** που πρόσφερε ένα αλυσοπρίονο, για τον ίδιο σκοπό.

Ακόμη τον **Στάθη το Δάρα**, για τα κρασιά που πρόσφερε και βγήκαν στη δημοπρασία.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι ο καλός μας πατριώτης **Παπα-Λιάς** πρόσφερε το γουρουνάκι που του έτυχε, πάλι στο Σύλλογο. Θα φροντίσουμε να το αξιοποιήσουμε ...."δεόντως", στο πανηγύρι του **Αγίου Κωνσταντίνου στους Αράπηδες**. Τον ευχαριστούμε τόσο γι' αυτό όσο και για τα τραγούδια που μας είπε στη χοροεσπερίδα. Επίσης τον συγχαίρουμε για το εξαιρετικό CD που κυκλοφόρησε με δημοτικά τραγούδια -τα έσοδα πάνε σε ιδρύματα- και προτείνουμε σε όλους τους πατριώτες να το προμηθευτούν.

Παράδοση και παραλαβή δώρων

Ευχαριστούμε ακόμη την **Αθανασία Στρίκου** [από το Δ.Σ. του Συλλόγου], όπως και την **Ελένη Βέργου** [σύζυγο του αντιπροέδρου], που επωμίσθηκαν το κύριο βάρος της λαχειοφόρου.

Τέλος να ευχαριστήσουμε τους πατριώτες που πρόσφεραν πάλι στο Σύλλογο τα δώρα που τους έτυχαν και να ζητήσουμε συγνώμη αν τυχόν στενοχωρήσαμε κάποιον, από κάποια .....αβλεψία μας. Του χρόνου θα φροντίσουμε να είμαστε καλύτεροι.

Και πάλι ευχαριστούμε όλους τους δωροθέτες.

ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ - ΛΙΠΑΝΤΗΡΙΑ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΛΑΝΤΖΗ
ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ 5 & ΤΡΩΩΝ - ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ
ΤΗΛ. 57.13.070 - 57.82.216
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ
ΔΙΑΝΟΜΑΙ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ
ΤΑΧΕΙΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ

Αντιδρώντας στις δυνάμεις Κατοχής

ΠΩΣ ΟΙ ΕΥΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΣΕΡΒΑΙΟΙ ΕΞΑΠΑΤΗΣΑΝ ΤΟΥΣ ΙΤΑΛΟΥΣ ΣΤΑ ΛΑΓΚΑΔΙΑ

Γράφει ο Νίκος Γ. Παπαγεωργίου

Μια ευρηματική και συνάμα αποτελεσματική πράξη αντιστάσεως εναντίον των ξένων κατακτητών, Γερμανών-Ιταλών, **έλαβε χώρα στα Λαγκάδια το 1941,** με πρωταγωνιστές απλοϊκούς χτίστες από το γειτονικό και ομότεχνο χωριό **Σέρβου**. Ήταν τότε που ο υπερήφανος λαός μας αισθανόμενος τη βαριά μπότα του κατακτητή, έκαμε ό,τι μπορούσε να την αποφύγει.

Βεβαίως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οσάκις οι παλαιοί συμπολίτες μας, χτίστες, αισθανόντουσαν την αδικία του εργοδότου-αφεντικού, εργαζόμενοι σε ξένα μέρη, εφάρμοζαν τον... **Παρασκευά**. (Για τους νεότερους: ο... Παρασκευας ή καλύτερα «πέρασε ο Παρασκευάς» ήταν τρόπος αυξήσεως της αμοιβής του μόχθου των με τη μέθοδο της σκοπίμως λανθασμένης μετρήσεως του τοιχείου, παρουσιάζοντας μεγαλύτερη χτισμένη επιφάνεια, είτε χτυπώντας τον πάσαλο προς τα κάτω, για να αποδείξουν ότι τα θεμέλια είναι βαθύτερα, άρα τοιχείο περισσότερο, είτε μετρώντας την «πλάτη» του σπιτιού λανθασμένα, με αποτέλεσμα πάλι μεγαλύτερη επιφάνεια!)

Τώρα (το 1941) αισθανόμενοι πάλι την καταπίεση και αδικία από τον ξένο κατακτητή οι οξυδερκείς συμπολίτες μας βρήκαν δικλείδα διαφυγής.

ΠΗΓΑΙΝΟΥΝ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΜΕ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Στου Σέρβου όταν το πρωί της 28/10/1940 άκουσαν από το κοινοτικό ραδιόφωνο την κήρυξη πολέμου εναντίον της Ελλάδος από την Ιταλία, καθώς και το διάταγμα της επιστρατεύσεως, ο έφεδρος ανθυπολοχαγός **Γεώργιος Ανδρέα Δάρας** (δάσκαλος), φόρεσε την τιμημένη στολή του αξιωματικού, πήγε στο σχολείο, όπου συγκεντρώθηκαν όλοι οι επίστρατοι, πυροβόλησε επτά φορές με το περίστροφό του στον αέρα και με τραγούδια και τις ευχές όλων (τότε το χωριό είχε πολλούς κατοίκους), ξεκίνησαν για τα Λαγκάδια και

από εκεί στην Τρίπολη. Πήγαιναν με χαρά να πολεμήσουν!

Τις ίδιες ημέρες οι Σερβαίοι, όπως και όλοι οι Έλληνες, παρέδωσαν στις αρχές επιστρατεύσεως όσα υποζύγια χρειάστηκε σε πρώτη φάση ο στρατός μας στην Αλβανία. Ο πόλεμος διεξήχθη με τα γνωστά αποτελέσματα. Οι Έλληνες νίκησαν τους Ιταλούς και αντιστάθηκαν ηρωικά στους Γερμανούς για ένα μήνα, οπότε και υποχώρησαν και η Πατρίδα υποδουλώθη. Τώρα ήλθε η σειρά των κατακτητών να επιτάξουν τα υποζύγια των Ελλήνων. Προς τούτο κάλεσαν και τους Σερβαίους να φέρουν στα Λαγκάδια όλα τα υποζύγια, εν προκειμένω τα μουλάρια, προς επίταξη.

ΕΥΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΕΞΑΠΑΤΗΣΑΝ ΤΟΥΣ ΙΤΑΛΟΥΣ

Πρόεδρος της Κοινότητος Σέρβου (τότε), ήταν ο αείμνηστος **Ανασ. Παπαθωμόπουλος** (Παυσανίας). Τόσο εκείνος, όσο και οι άλλοι Σερβαίοι αισθανόμενοι τη συμφορά, που τους περίμενε, σοφίστηκαν έναν ευρηματικό όσο και επικίνδυνο τρόπο αποφυγής, προκειμένου να μην στερηθούν τα μουλάρια τους. Ίσως για τους νεότερους να μην γίνεται αντιληπτή η απώλεια του μουλαριού ενός οικογενειάρχη. Με αυτό έπρεπε να καλλιεργήσουν τα χωράφια, να μεταφέρουν ξύλα, να πάνε στο μύλο, να πάνε στη **«Μεσσένια ως κτίστες»**, να κάνουν τέλος όλες τις δουλειές. Τόση αξία για την οικογένεια είχε το μουλάρι, που είχε ακουστεί, αρκετές φορές από οικογενειάρχες, το τρομερό, όταν το έχαναν (τους ψοφούσε).

— Καλύτερα να έχανα ένα παιδί, παρά το μουλάρι! Τα μουλάρια δεν έπρεπε να χαθούν, πόσο μάλλον να τα πάρει ο κατακτητής. Προς τούτο σοφίστηκαν και κατάστρωσαν ένα ευρηματικό σχέδιο. Παρασκεύασαν αλοιφή από θείο («θειάφι») και λάδι και επάλειψαν με παχύ στρώμα τις πλάτες των μουλαριών, στα σημεία που σκεπάζει το σαμάρι. Στα Λαγκάδια

που τα πήγαν, ο Ιταλός κτηνίατρος τα εξέταζε πριν από την επίταξη. Πήρε τη θερμοκρασία των ζώων και ζήτησε να τους βγάλουν τα σαμάρια. Τότε εκείνα τα ταλαίπωρα, μη υποφέροντας τον κνησμό (τη φαγούρα) παρέσυραν τους αγωγιάτες τους, αντί να τα χαλιναγωγούν εκείνοι, πήγαν στο πλησιέστερο αγκωνάρι και επεδόθηκαν σε ομαδικό ξύσιμο της πλάτης μέχρις... αιμάτων στο σημείο της επαλείψεως! Έκπληκτος ο Ιταλός κτηνίατρος ρώτησε τον Πρόεδρο των Σερβαίων:

— Τι έχουν και ξύνονται;

— **Ξέρεις, σινιόρε,** του απάντησε ο Πρόεδρος, **στο χωριό μας στα ζώα και ιδιαίτερα στα μουλάρια, παρουσιάστηκε μία αρρώστια και «κόλλησαν» όλα. Ξύνονται και μετά ψοφάνε. Το βλέπεις.**

— Γρήγορα φύγετε με τα μουλάρια σας, διέταξε ο Ιταλός!

Τα μάζεψαν αμέσως, έβαλαν τα σαμάρια κι έφυγαν δρομαίως για του Σέρβου. Ούτε ένα κρασί δεν σταμάτησαν για να πιουν στου Μποζίκα, όπως συνήθιζαν. Μόνο όταν ανηφόρισαν από το μύλο του Βουτυριά και έφτασαν στην «Τσικούλα», απέναντι από του Κουβαρά γελούσαν και τα μουστάκια τους. Είχαν εξαπατήσει τους κατακτητές. Στου Σέρβου το ανήγγειλαν με χαρά:

— Γλίτωσαν τα μουλάρια μας!

Οι απλοϊκοί αυτοί κτίστες εκτός από ευρηματικότητα, είχαν ήθος και πατριωτισμό, όπως όλοι τότε. Κανένας, αν και είχε χάσει το μουλάρι του, του το είχαν πάρει ενωρίτερα για την Αλβανία, δεν σκέφτηκε να προδώσει. Φέτος ο Δήμος Αθηναίων τίμησε μεταθανάτια το δημιουργό των ιστοριών του **«Μικρού Ήρωα»**. Είναι εκείνες οι ιστορίες που διαβάζοντάς τες ανδρώθηκε η μεταπολεμική γενιά. Η «δράσις» του «Μικρού Ήρωα» εναντίον των δυνάμεων κατοχής, Γερμανών-Ιταλών το 1941-44 ήταν τόσο ωραία, αλλά φανταστική. Η αντίσταση των Ελλήνων, όχι μόνο με τον ένοπλο αντάρτη, αλλά και τον απλοϊκό κτίστη, ήταν πραγματική. Η σημερινή σύντομη αναφορά ας θεωρηθεί ως ένα ευλαβικό μνημόσυνο γι' αυτούς που ριψοκινδύνευσαν και ωφέλησαν την Πατρίδα, αντίθετα από κάποιους άκαπνους που σήμερα λαμβάνουν σύνταξη για «προσφερθείσες» ανύπαρκτες υπηρεσίες.

Αναδημοσίευση από το Περιοδικό «ΛΑΓΚΑΔΙΑ», Τεύχος 10, Μάϊος 2001

ΤΟ ΦΩΤΑΪΪΚΟ

Ένα αρχοντικό στου Σέρβου

Στην εφημερίδα "Γορτυνία" διαβάσαμε ένα κείμενο που αφορά το χωριό μας. Αναφέρεται στην επίσκεψη κάποιων **Δαραίων** στο σπίτι που έφτιαξε ο προπάππος τους **Φώτης Δάρας**, σημερινής ιδιοκτησίας **Θ. Γ. Τρουπή** [Γκράβαρη]. Λέει το κείμενο: ...."Πήγαν στο "Φωταίικο" το αρχοντικό του αγωνιστή της επανάστασης **Φ. Δάρα**. Είδαν την εγχάρακτη πλάκα του γενάρχη των Νταραίων Γιαννάκη Ντάρα **[ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΝΤΑΡΑΣ 1715]**, θαύμασαν το οικόσημο του αγωνιστή Φ. Δάρα στο υπέρθυρο του σπιτιού, όπως και το "αποτρεπτικό" στο αγκωνάρι [ανάγλυφο πελεκητό εφηβικό στήθος], που είχαν πολλά αρχοντικά της εποχής και διαπίστωσαν το εκπεπτωκός μεγαλείον. Χωρίς διάθεση υποτιμήσεως -συνεχίζει το κείμενο- οι "**Πύργοι των Δεληγιαννέων [Λαγκάδια] και των Πλαπουταίων [Παλούμπα]** "ωχριούν" μπροστά στο τόσο [χάρη στον Γ. Τρουπή] καλοδιατηρημένο αρχοντικό του Ταγματάρχη της Φάλαγγος, Γραμματικού του Πλαπούτα Φ. Δάρα.....". Το κείμενο υπογράφεται από τον...."**Σερβαίο".**

Στη φωτογραφία το αρχοντικό, όπως φωτογραφήθηκε για το ημερολόγιο του Συλλόγου. [Το ανάγλυφο πελεκητό εφηβικό στήθος μάθαμε πως υπάρχει σε δύο τουλάχιστον ακόμη σπίτια στον κάτω μαχαλά. Για ψάξτε και εσείς το δικό σας σπίτι και πέστε μας...]

Από τα στοιχεία που παραθέτει ο **Ν. Παπαγεωργίου**, στο βιβλίο **ΜΑΡΑΘΑ** [μία πολυτελέστατη και περιεκτικότατη έκδοση του Συλλόγου Βλαχοραφταίων], προκύπτει πως ο πρώτος Ντάρας ήρθε στο χωριό το 1735 [κοντά 300 χρόνια από σήμερα και 300 χρόνια πάνω-κάτω από την εγκατάσταση των πρώτων κατοίκων στο χωριό], σε ηλικία 20 χρονών. Ήταν κυνηγημένος από τους Τούρκους γιατί στο πανηγύρι του Μελιγαλά είχε σκοτώσει έναν Τούρκο, που ήθελε να του πάρει το άλογο. Οι πρόγονοί του - Αρβανίτες, χριστιανοί, ορθόδοξοι- είχαν έρθει από την Αλβανία πριν από αιώνες [γύρω στο 1400] και είχαν εγκατασταθεί στην Πελοπόννησο.

Την εποχή που ο πρώτος **Ντάρας** ήρθε στο χωριό οι κάτοικοι πρέπει να ήσαν γύρω στους εκατό. [Στην απογραφή του GRIMANI το 1700 αναφέρονται 66]. Τους ίδιους περίπου κατοίκους φαίνεται πως είχε εκείνη την εποχή και το χωριό "**Αρτοζήνος**". Στο βιβλίο "Μάραθα" υπάρχει πλούσια αναφορά τόσο για το χωριό **"Αρτοζήνος"**, όσο και για τον **Αγιαντριά** και τη **Φραζινέτα**, του **Ν. Παπαγεωργίου**, που με την πρώτη ευκαιρία θα δημοσιεύσουμε.

Η ΑΤΖΕΝΤΑ... ΓΕΡΑΣΕ: Καιρός για ανανέωση

Τα στοιχεία που αναγράφονται στην ατζέντα αφορούν περίοδο πριν από 15 τουλάχιστον χρόνια. Είναι επόμενο να έχουν αλλάξει πάρα πολλά πράγματα, σε πολλούς πατριώτες. Επειδή πολύ το "κλωθογυρίζουμε" το θέμα, αποφασίσαμε τελικά να την "επανεκδώσουμε" μέχρι το καλοκαίρι. Λέτε να τα καταφέρουμε; Θα δείξει. Εξαρτάται βέβαια και από εσάς, αν μας τηλεφωνήσετε και μας δώσετε τις σχετικές πληροφορίες. Για να μην έχετε καμία δικαιολογία, σας γράφουμε όλα τα τηλέφωνα των μελών του Δ.Σ. και σας προτείνουμε να τηλεφωνήσετε... αυτή τη στιγμή.

Τι άλλο θέλετε; Και τα τηλέφωνα στο.....πιάτο

[Δάρας Κώστας -συντονιστής- 210-5024792, Βέργος Ν. Ιω. 210-5723880, Βέργος Στ. Ιω. 210-5734981, Βέργος Γ. 210-7708109, Κουτσανδρέας 210-5010193, Στρίκου 210-5756414, Τρουπής 210-9827361, Μαραγκός 210-8001286, Χειμώνας 210-6525920 και ο μπάρμπα Χρήστος 210-7702875].

Τα στοιχεία θα αφορούν: α) σε όσους γεννήθηκαν στο χωριό, β) στα παιδιά τους πάνω από 18 χρονών, που ο ένας γονιός τουλάχιστον γεννήθηκε ή έχει καταγωγή από το χωριό και γ) τα στοιχεία των γαμπρών. Αν δεν τηλεφωνήσετε και δεν δείτε το όνομά σας στην ατζέντα, δεν θα πρέπει να ρίξετε τις ευθύνες σε μας. Έτσι δεν είναι;

Γαϊδουροκυλίστρα: Το μέλλον... σου ανήκει

Διαβάσαμε στον προηγούμενο "Α" πως θα ....σου φέρουν λέει ρεύμα και πως θα σε...ασφαλτοστρώσουν. Νερό έχεις, τηλέφωνα ... όσα θες, άπλα μεγάλη, θέα απεριόριστη..... Τι άλλο θες, να γίνεις μια πολύ ωραία πλατεία με .....πέτρινα παγκάκια για πρωινά και βραδινά περπατήματα;

Κόσμο έ;

Θα σου φέρουμε και κόσμο.

Θες να γίνει και διαπλάτυνση του δρόμου προς το χωριό και τον **Άγιο Νεκτάριο** [εκκλησάκι που το έφτιαξε ο Γιώργης -ας είναι καλά- του αείμνηστου μπάρμπα Χρήστου-Παπαγεωργίου], για να παρκάρει κάνα αυτοκίνητο; Θα γίνει και αυτό. Όλοι οι κτηματίες της περιοχής θα προσφέρουν απλόχερα και με..... ευχαρίστηση χώρο, αφού τα οικόπεδά τους θα ...πάρουν αξία. Διαφωνεί κανείς;

Μη ....στενοχωριέστε όλα εδώ θα μείνουν.

Στη ζωή κύκλος είναι τα πράγματα. Το χωριό ξεκίνησε πριν 600 χρόνια. Μετά από άλλα 600, ξέρει κανείς πως θα είναι;

Όποιος έχει διαφορετική άποψη καλό θα είναι να την ... καταθέσει, ώστε να... μείνει στην ιστορία.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Ο πατριώτης μας **Γιάννης Πανα-γόπουλος**, που είναι και Οργανωτικός Γραμματέας στη Γ.Σ.Ε.Ε., εξελέγη στα αιρετά μέλη του **Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΣΟΚ**. Τον ψήφισαν 495 σύνεδροι και κατέλαβε μία από τις πρώτες θέσεις [16η!].

Τον συγχαίρουμε και του ευχόμαστε να ανέβει σύντομα τα σκαλοπάτια της ιεραρχίας του κόμματος.

BORA
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
Βασίλειος Αθ. Μπόρας
Αγ. Νικολάου 30 Ίλιον
Τηλ. 210-2624585,
Φαξ 210-2623638

ΑΠΟΝΟΜΗ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

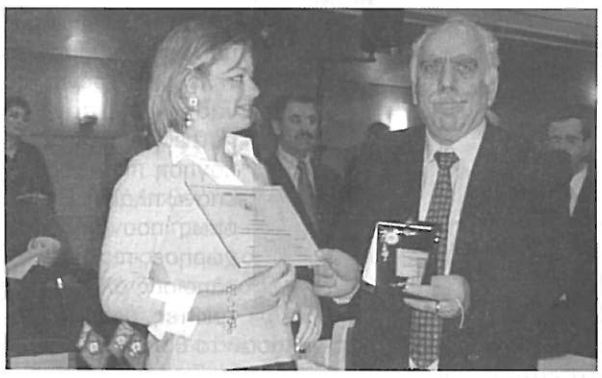
Συνέχεια απ' την 1η σελ.

Δυστυχώς δεν μπορέσαμε να αποκτήσουμε φωτογραφίες για όλα τα παιδιά [περίπου για τα μισά], πράγμα που επίσης μας στενοχώρησε και αναμφισβήτητα είναι άδικο. Η επαγγελματίας φωτογράφος που τράβηξε φωτογραφίες τις πούλησε πριν προλάβει ο Σύλλογος να αγοράσει μία από κάθε βράβευση. Αν εσείς έχετε κάποια σχετική φωτογραφία παιδιού που βραβεύτηκε, στείλτε την και θα τη δημοσιεύσουμε στο επόμενο φ. του "Α".

Έτσι και αλλιώς πάντως, τα συγχαρητήρια και οι ευχές μας ανήκουν σε όλα τα παιδιά.

Τα βραβεία που δόθηκαν φέτος [σε παρόντες και απόντες] είναι τα παρακάτω:

Α] ΣΕ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥΣ

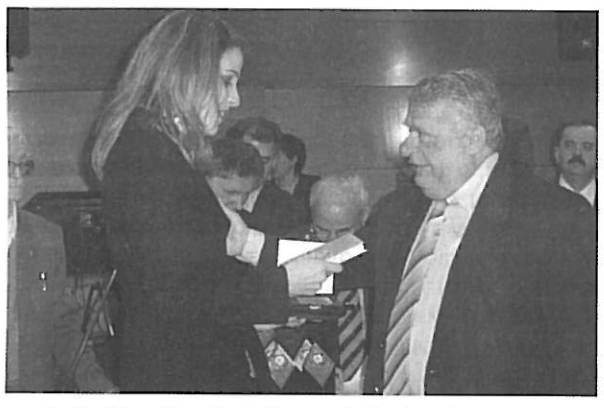
1. **Βήχου Γεωργία** [κόρη Κατερ. Βέργου], Γυμν. Ακαδ. Αθηνών. Απονομή βραβείου από τον αντιπρόεδρο του Συλλόγου Ι. Βέργο.

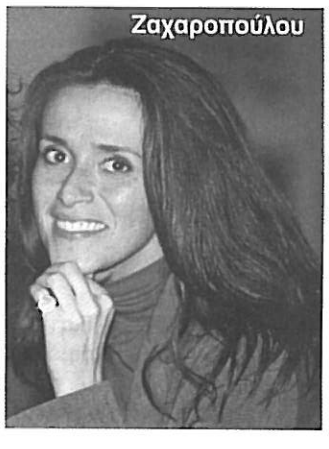
2. **Δημοπούλου Σταυρούλα** Διοίκηση και Οικονομία ΤΕΙ Καλαμάτας. Βραβείο από ταμία Συλλόγου Ι. Βέργο.

3. **Δημόπουλος Παν. Σταύρος.** Στρ. Ιατρική. Βραβείο από Δ. Δαλαμάγκα.

4. **Τσώλη Μαριάνα.** [εγγονή Δ. Δημόπουλου-Σαρλαίικα]. Φιλοσ. Αθηνών. Βραβείο από αντιδήμαρχο Ιλίου κ. Γκιώνη.

5. **Χρονόπουλος Ι. Ηλ.** Πολυτεχνείο. Βραβείο από Χ. Κατσιάπη

6. **Ζαχαροπούλου Ν. Χρυσούλα.** Ιατρική.

7. **Δάρας Κ. Νίκος.** Νομική Σχολή ΑΠΘ.

8. **Βέργου Ι. Παναγιώτα.** Ιατρική.

9. **Χειμώνα Ηλ. Δώρα.** Φιλοσοφική Αθηνών.

Β] ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΕΙΣΗΧΘΗΣΑΝ ΣΕ ΣΧΟΛΕΣ [ΦΟΙΤΗΤΕΣ]

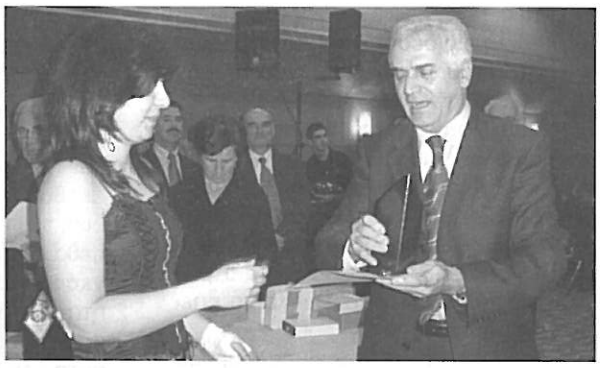
1. **Στρίκου Δ. Άννα.** Ιατρική Αθηνών.

2. **Χρονόπουλος Αλ. Ηλίας.** Ιατρική Αθηνών.

Βραβεία από Στ. Δάρα και με χρηματικό έπαθλο του ιδίου 300€ για τον καθένα.

3. **Κωνσταντοπούλου Ηλ. Μαρίνα.** Χημ. Παν. Αθηνών. Βραβείο από λογοτέχνη Θ. Τρουπή.

4. **Βέργου Χ. Σοφία-Μαρία.** Αγγλ. Φιλολ. Αθηνών. Βραβείο από Ν. Ζαχαρόπουλο.

5. **Βέργου Χ. Νίκη.** Γυμν. Ακαδ. Αθηνών. Βραβείο από Διαμάντω Μπόρα.

6. **Δημοπούλου Π. Ιωάννα.** Νοσηλευτική Αθηνών. Βραβείο από κ. Θανοπούλου.

7. **Μιχοπούλου Π. Μαρία.** Οικ. Παν. Πειραιά. Βραβείο από Ηλ. Χειμώνα.

8. **Αγγελοπούλου Κωνσταντίνα-Ελένη.** Οικ. Παν. Πειραιά.

9. **Χειμώνα Δ. Αργυρώ.** ΤΕΙ Μεσολογγίου.

10. **Στρίκου Φ. Κατερίνα.** Γερμ. Φιλολ. Αθηνών.

Γ] ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ

1. **Μαργαρίτη Παναγιώτα** Γ΄ Λυκείου. 19,6 βραβείο από Κ. Χρονόπουλο.

2. **Κλεισούρα Ελένη.** Γ΄ Γυμν. 18,10.

Συνέχεια στη σελ. 9

Για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νέοι

ΤΟΥ ΣΕΡΒΟΥ ΠΡΙΝ 46 ΧΡΟΝΙΑ

Έτσι όπως παρουσιάζεται στις εφημερίδες της εποχής

1) «ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΜΗΝ ΤΟΥΣ ΘΑΥΜΑΖΕΙ ΚΑΝΕΙΣ;»

(Οι Σερβαίοι) Ωραία εντύπωση προκαλεί (γράφει ο αείμνηστος λογοτέχνης Χρ. Γ. Νικήτας – Στρατολάτης.) ο ενθουσιασμός των Σερβαίων νέων – αγοριών και κοριτσιών - της Πρωτευούσης και του Πειραιώς για τη γενέτειρα. Σμίγουν τακτικά, κάνουν γλεντάκια χορούς και εκδρομές και συζητάνε για την προκοπή του γραφικού χωριού τους. Είναι παρήγορο το γεγονός ότι στην εποχή του ατομικισμού και της σκληρής πάλης για τη ζωή οι Σερβαίοι νέοι δημιουργούν ευκαιρίες για να ασχοληθούν με την ιδιαίτερη πατρίδα. Και νιώθουν γι' αυτό υπέρτατη χαρά και ξεκούραση. Είναι να μην τους θαυμάζει κανείς;

2)«ΜΙΑ ΣΥΣΤΑΣΙΣ»

Ανταπόκρισις εκ Σέρβου εις το προηγούμενον φ. της εφημερίδος μας υποδεικνύει την ανάγκην κατασκευής του δρόμου **Λαγκαδίων – Σέρβου** εν συνεννοήσει των δύο ενδιαφερομένων μερών. Θεωρούμεν και ημείς αναγκαίαν την διάνοιξιν της οδού ταύτης, ήτις θέλει εξυπερετήσει τα συμφέροντα κατά πρώτον των Λαγκαδίων και κατά δεύτερον της κοινότητος Σέρβου, γενικότερον δε των χωρίων της Ηραίας, τα οποία ευρίσκονται εις συχνήν επικοινωνίαν με τα Λαγκάδια, όπου και διαθέτουν και τα προϊόντα των κατά την εκτελουμένην εβδομαδιαίαν αγοράν....»

3) «ΠΑΣΧΑ ΣΤΟΥ ΣΕΡΒΟΥ».

Με πρωτοβουλία δύο εκλεκτών ξενητεμένων Σερβαίων (σημ. επιμ. της στήλης, πρόκειται για τους Χρ. Δάραν και Στ. Γκούτην), διοργανώθη με εξαιρετική επιτυχία τριήμερος πασχαλινή εκδρομή στο χωριό μας των εν Αθήναις συμπατριωτών

Μόλις εμάθαμε ότι οι Αθηναίοι ετοιμάζουν εκδρομή, αρχίσαμε τις ετοιμασίες. Πρώτη δουλειά: γενική καθαριότητα του χωριού. Οι νοικοκυρές συναγωνίζονται ποια θα καθαρίσει καλύτερα το δρόμο της. Όσο πλησίαζε η ημέρα, τόσο μεγάλωνε η αγω-

Σέρβου 1959: Πάσχα (Φωτό στου Λαχταρί)

νία, διότι μερικοί από τους εκδρομείς έχουν να επισκεφτούν πολλά χρόνια το χωριό μας.

Τέλος έφθασε το Μ. Σάββατο το βράδυ. Κανένας δεν πήγε να κοιμηθεί, γιατί όλοι και κάποιον περίμεναν. Ήλθαν τα μεσάνυχτα, χτύπησε η καμπάνα και ο κόσμος άρχισε να πηγαίνει στην (επάνω) εκκλησία. Ο παπάς (Παπασωτήρης) «τάλεγε σιγά – σιγά διότι περίμενε τους εκδρομείς να κάνουμε όλοι μαζί Ανάσταση. Σε λίγο φάνηκε το πρώτο φως του λεωφορείου στο διάσελο του Αρτοζήνου και αμέσως το δεύτερο και το τρίτο. Οι καμπάνες του χωριού άρχισαν να χτυπούν χαρμόσυνα Το χωριό βρέθηκε όλο στο πόδι τρέχοντας στην πλατεία να υποδεχθεί τους ξενητεμένους που σε λίγο είχαν γίνει ένα και δεν ακουόταν τίποτε άλλο παρά κλάματα, χαρές και συγκινήσεις.

Όλοι οι εκδρομείς, παρά τον κόπο του πολύωρου ταξιδίου κατευθύνθηκαν στην εκκλησία για την Ανάσταση. Η κοσμοσυρροή ήταν πρωτοφανής

Η δοξολογία της «αγάπης» έγινε νωρίς στην καινούργια κάτω εκκλησία και μετά άρχισε στην επίσης καινούργια πλατεία ο χορός που κράτησε μέχρις αργά το βράδυ για να συνεχισθεί στα σπίτια και στις ταβέρνες

Την άλλη μέρα πήγαν στο ερημοκλήσι του Αγίου Γεωργίου και την Τρίτη επίσης στο ερημοκλήσι του Αγίου Αθανασίου. Τις λίγες αυτές μέρες όλοι ήθελαν να φιλοξενήσουν τους εκδρομείς και έτσι δεν έλειψαν το κέφι και οι χοροί. Τέλος ήλθε το απόγευμα της Τρίτης, ημέρα αναχωρήσεως των ξενητεμένων. Κανένας δεν πίστευε πως πέρασαν τόσο γρήγορα τρεις ημέρες και ότι σε λίγο θα φύγουν αυτοί που μας χάρισαν τόση χαρά και ελπίδες και μας ξανάφεραν στο νου τα παλιά καλά χρόνια.

Ξεκίνησαν τ' αυτοκίνητα κ' εμείς με σφιγμένη την καρδιά τους κοιτούσαμε που μας κινούσαν τα μαντήλια, ώσπου χάθηκαν στο διάσελο του Αρτοζήνου. Η Παναγιά ας τους ξαναφέρει γρήγορα κοντά μας.

Πηγή «Ηχώ των Λαγκαδίων φ.2/1959»

Βεργέτη
ΑΝΔΡΙΚΑ - ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ - ΠΑΙΔΙΚΑ
Αθήνα: Πραξιτέλους 1 & Κολοκοτρώνη
τηλ.: 210-3236116
Χαλκίδα: Ερμού 48
τηλ.: 2221026051 2221083859

ΤΟ ΑΜΠΕΛΑΚΙ

Του Λογοτέχνη Θ. Κ. Τρουπή

Ήτανε μια Μαρτιάτικη αυγή και ξαγνάντιζα στον Αγιαντριά... στον ανεμόμυλο. Το 'φερνε ο Καραγυαλιάς από την κορφή του χιονισμένου Ωλένου ξουράφι! Κρέμαγε την ανάσα κρούσταλλα ζαχαρένια στ' ακρομούστακα.

Ψυχή στους δρόμους. Ζαρωμένη η πλάση λούφαζε **μαργωμένη*** κι έρημη. Τα τζάκια του χωριού, πίσω, ανάδιναν τσίκνα τσιγαρισμένου τραχανά. Ο ήλιος έπιανε να αχνογελάσει στης Γριάς το διάσελο, για να ξεθαρρέψει το χωριό, να βγει και να σκορπίσει, ν' αναστήσει την ερημιά.

Κρουσταλλιασμένα και τ' αποστραγγίδια του χειμώνα στις στράτες και στα ξεροχάντακα. Ένα μοναχά φρέσκο αχνάρι πήγαινε μπροστά. Τρέχαμε για να ζεσταθούμε. Αναγκάζαμε και το μουλάρι να τριποδίζει.

Στου Μπολόκα τα κάρβουνα φτάσαμε το γερο - Πανάγο. Καλημεριστήκαμε.

— Για τη Χώρα, παιδιά; Μας ρώτησε.

— Ναι, Μπάρμπα! Είπε ο θείος μου. Και συνέχισε:

— Πα για δουλειά στον Άραξο εγώ... Πήρα και το παιδί να φέρει το μουλάρι πίσω.

— Και τι φτιάνετε στον Άραξο χρόνια καιρό;

— Μια τρούπα στο βουνό!... Τρούπες στα βουνά...

— Και τι τις θέλουνε;... Τα ποντίκια φτιάνουνε τρούπες...

— Να κρύβουνται από τις μπόμπες. Κείνες που θα ρίχνουνε τα ξένα αεροπλάνα, άμα γένει πόλεμος!...

— Άαα... έτσι!...

— Εσύ, για πού το 'βαλες, Μπάρμπα;

— Για την Κάπελη.

— Τι φτιάνεις τώρα με τούτο το **φυό**!* ;

— Έχω λίγον αμπελότοπο. Πα να τον καθαρίσω από τα κλαριά. θα πάρω ξέλαση, να φυτέψω λίγο αμπέλι για τα γεράματά μου. Διάλεξα καλό φυτό. Έχω τρακόσιες βέργες, μια και μια! Ούλες μοσκούδι! Μοναχά δυο κλήματα σιδερίτη και τρία κλήματα βοϊδομάτη για κρεμαστάρια. Μου τα στείλανε από την Αλωνίσταινα. Του σιδερίτη τα σταφύλια κρατούνε ίσαμε του Χριστού. Με τρακόσιες βέργες θα γιομίζω και τα δυο μικρά **βουτσάκια***. Μας φτάνουνε για χρονικούθε με τη γριά μου. Εγώ, δηλαδή, το πίνω... Η γριά μου ίσα που τ' ακουμπάει στο στόμα της σαν κοινωνία. Το πλιότερο τραβιέται: Χριστού - Λαμπρή, πού 'ρχονται και τα παιδιά με τις φαμελιές τους. Ο Αλωνάρης κι ο Αύγουστος δεν τραβάνε κρασί.

Εγώ προσφαΐζω, να σου ειπώ, με το κρασάκι. Αυγή, αυγή γιόμισα το τάσι μου, βούτηξα μέσα το **ξακριδάκι*** μου το χάσικο, το γεύτηκα, γίνηκα φούρνος και πα κλαρί μου!... Το κολατσιό το 'χω στο **τσακωνάκι*** εδώ ε!... Έχω και την τσοτρούλα γιομάτη μέσα. Δίχως κρασί δεν κινώ για πουθενά. Δε θέλω πολύ. Μισή οκαδούλα την ημέρα μου 'ρχεται ταμάμ! Σαν 'τοιμάζομαι, για το πού, γιομίζει την οκαδιάρα τσοτρούλα η γριά μου.

Έχω καλόν αμπελότοπο. Ένα πεζουλάκι θέλει. Το άλλο έρχεται ισωματερό.

Γραμμάτισα τα παιδιά μου, βλέπεις, και μου φύγανε... Δεν έχω συχέριο, βόηθο από πουθενά. Έμεινα μονάξιος. Αν είχα τα παιδιά μου εδώ, από τη βρύση ίσαμε την κορφή της ράχης θα το 'κανα παράδεισο!... Να ντρέπεται κι ο θεός να μπει! Και τούτο το λίγο, που θα φυτέψω, θα το φτιάσω σαν και τ' άλλο, που φύτεψα νιόγαμπρος.

Α... εδώ διχάλωσε η στράτα μας. Σεις κείθε, εγώ δώθε... Άιντε καλές δουλειές και γεια στα χέρια σου... και γεροσύνη.

— Καλονάχεις! Είπε ο μπάρμπας μου βιαστικός, να προσπεράσουμε.

— Θα μου κάμει ένα θέλημα το παιδί;

— Σαν τι, μπάρμπα; Είπε περίεργος ο μπάρμπας μου και πισωπάτησε.

— Να. Πάρε δω παράδες. Να μου φέρει μια φημερίδα το παιδί το βράδυ, που θα γυρίσει.

— Του τα δίνεις το βράδυ τα λεφτά, που θα στη φέρει.

— Όχι... Δε θέλω να το κάνουμε σαν το παιδί με τη **φιφιρίτζα***

— Ποια φιφιρίτζα;

— Δεν τον ξέρεις το μύθο;

— Όχι!

— Δεν είναι καιρός για μύθους, μα σαν **έντεσε*** ακούτε τον: Πήγαινε, λέει, ένας γέρος καβάλα στο γάιδαρό του στο πανηγύρι στην Αγιαμαρίνα. Τον είδε ένα παιδί σχολιαρούδι. Του μπήζει τις φωνές: «Για το πανηγύρι παππούλη;». «Ναι, λεβεντάκο μου!», «θα μου φέρεις μια φιφιρίτζα;*». «'θα σου φέρω, παλικάρι μου!». Πάρα κάτου άλλο σχολιαρούδι. Πάλι τα ίδια: «θα μου φέρεις μια φιφιρίτζα;». «Ναι, λεβέντη μου!». Στα πέρα αμπέλια, έβοσκε ένα ορφανό τη γίδα του. Σαν είδε το γέρο, κατάλαβε και έσκουξε: «Για το πανηγύρι, παππούλη;».. «Ναι!». «Στάσου!». Κοντοκράτησε το βαστα-γούρι του ο γέρος. Δένει τη γίδα στα ροϊδάμια το παιδί και πηλάλα φτάνει το γέρο. «Τι θες;». Τραβάει το παιδί από τον κόρφο του ένα πενηντάλεφτο και το δίνει στο γέρο με την παραγγελιά: «Να... πάρε δω, παππούλη, να μου φέρεις μια φιφιρίτζα». Τσέπωσε ο γέρος τον παρά, χάιδεψε το παιδί στις πλάτες και στο ανεμισμένο τσουλουφάκι του και του είπε: «Εσύ θα το λαλήσεις, λεβεντάκο μου!»,

Γελάσαμε από καρδιάς.

Πήρε ο μπάρμπας μου τα λεφτά της 'φημερίδας και ρώτησε:

— Τι εφημερίδα;

— Όποια και να 'ναι. Ούλες τις διαβάζω. Κάθε μια κι ένας τελάλης κάποιου κομματάρχη... Για τη χουλιάρα ο καυγάς.

— Μπάρμπα... Τον έκοψε ο μπάρμπας μου.

— Τι θες;

— Ποιος περνάει στα χρόνια, εσύ, για ο πατέρας μου;

— Χα!... Ο μακάριος ο παππούλης σου κι εγώ είμαστε μια κλάση. Στα ενενήντα εφτά κοιμόμαστε στο Δημοκό με την ίδια **τράγια***.

— Δηλαδή;...

— Ναι... ναι... έχω χαρεί ογδοηνταοχτώ Πασχαλιές! Λογάριασε.

— Και πότε αρχίζουν τα γεράματα, παππούλη!;

— Ποτές! Τα γεράματα δεν έρχονται μοναχά τους. Τα φέρνουνε: αρρώστιες, στενοχώριες, τεμπελιά... Η τεμπελιά τα φέρνει και τα χώνει στο στρωσίδι τις αυγές και τ' αφήνει αμανάτι και χαρά στον που μπορεί και τα ξετοπίζει από κει... Εγώ της το ξεκαθάρισα από τα νιάτα μου της τεμπελιάς: Μην τολμήσεις, της είπα, κυρά **Μποχλιάθω**, και μου κουβαλήσεις τέτοιο φρούτο, γιατί δε θα προκάμεις να χαρείς, θα σου φύγω σαν το πουλί ολόρθος. Και κείνη και τα γεράματα και το χάρο θα τους παλέψω ολόρθος και με μια φλέβα να δέρνει. Και το ξέρουνε και δε ζυγώνουν... Τραβάτε τώρα... μη με χασομεράτε... Και μην αστοχήσει το παιδί τη φημερίδα. Καλό δρόμο,..

Καλημέρεξη, παππούλη...

— Στο καλό... Καλονάχετε...

Χωρίσαμε.

Ο γερο - Πανάγος με το κλαδευτήρι στραβετζίκα στο πλευρό και τον πετροκασμά στον ώμο κατηφόρισε και χάθηκε στις σπαρτιές.

Εμείς δέσαμε κόμπο στο καπίστρι του μουλαριού, για να μην αλησμονήκουμε τη φημερίδα, και γοργώσαμε το περπάτημα, για να προκάνουμε το αμάξι στη Χώρα.

Το παιδί δεν ξέχασε τη φημερίδα. Το βράδυ, που γύρισε, έδεσε το μουλάρι στο παχνί, του έβγαλε το σαμάρι με την καινούρια στρώση, το πάχνισε και βγήκε να πάει τη φημερίδα του γέρου.

Στην αυλή του αμπελουργού και του νοικοκύρη βρήκε μάζωξη.

Είχανε κουβαλημένο το μεγένερη* δουλευτή μέσα στην αντρομίδα από τον ισωματερό του αμπελότοπο. Τον βρήκανε, λέει, κάτι τσοπανούδια τ' απομεσήμερο νικημένον από το χάρο. Καθιστόν τον βρήκανε. Αγνάντευε τα ουρανοθέμελα της ανατολής.

Ήτανε μαζεμένη ούλη η συγγενούρα, ντόπια και γυροχωρίτικη, για να τον ξενυχτήσει. Ήσανε φερμένες και οι τσιούπες του με τους άντρες τους. Θαρχόντουσαν ολονυχτίς και τα παιδιά του με τις νυφάδες του.

Σάστισε το παιδί. Κάποιος του τράβηξε από τα χέρια την εφημερίδα. Ένας άλλος σήκωσε τα δεμάτια με τις διαλεγμένες αμπελόβεργες, που τις είχε συναγμένες από τετραμερούθε του Μοριά, για να τις φυτέψει ο γερομερακλής, και μπήκε και τις σκόρπισε στο κατώι και στ' αχούρι, να τις φάνε τα δεμένα γαϊδούρια της συγγενούρας, να στηλοκαρδιστούνε και να ξενυχτήσουνε...

Το μικρό βουτσάκι με το νάμα, που τ' άφηκε κοντόγιομο ο γερο - Πανάγος, την άλλη μέρα το δείλι δεν είχε μέσα μήτε για κοινωνία. Το κατανάλωσε μονοημερνά η συγγενούρα, για να της πέσει αλαφριά του χάρου το κάμωμα...

Τον κασμά και το κλαδευτήρι δεν τα πήρανε από τον αμπελότοπο. Μείνανε κει, σαπίσανε, γενήκανε χώμα.

Το καλύτερο κιβούρι στο κοιμητήρι είναι του γερο - Πανάγου. Το φτιάσανε τα παιδιά του ούλο μαρμαρένιο και πρωτόφαντο. Λεφτάδες, βλέπεις, και με θέσεις τρανές... Αλλά τον μισοκαθαρισμένον και ματαλογγωμένο αμπελότοπό τους ούτε που ξέρει κανείς τους κατά πούθε πέφτει.

***

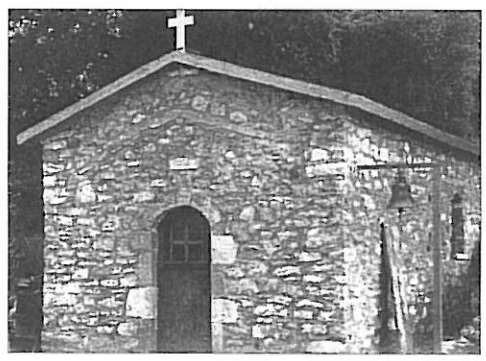
Μαργωμένη= παγωμένη. Φυό= κρύο. Βουτσάκι= μικρή βούτσα, στρογγυλό ξύλινο αγγείο, κάτι σα μικρή βαρελίτσα. Ξακριδάκι= ακρούλα. Τσακωνάκι= μικρό σακούλι. Φιφιρίτζα= είδος φυσαρμόνικας. Έντεσε= έτυχε. Τράγια= κάπα από γιδόμαλλο. Μεγένερη = έξυπνο, επαείοντα.

Θ.Κ.Τ.

Το εκκλησάκι του Αγιαντριά

Το παλιότερο μνημείο του χωριού

Στο ημερολόγιο που κυκλοφόρησε φέτος ο Σύλλογος, υπάρχει μεταξύ των άλλων φωτογραφιών και μία που αφορά το εκκλησάκι του Αγιαντριά. Επειδή η εικόνα αυτή είναι βαθιά χαραγμένη στο μυαλό μου [σαν παιδί περνούσα καθημερινά από εκεί, πηγαίνοντας στους κήπους και στα χωράφια που είχαμε προς τις "λάκες"], συγκέντρωσα κάποιες πληροφορίες για το ναό, τις οποίες θεωρώ χρήσιμο να εκθέσω. Οι πληροφορίες αυτές προέρχονται από προσωπικές μαρτυρίες των αδελφών **Χαράλαμπου και Ιωάννη Μαραγκού**,από το βιβλίο του **Β. Δάρα** και την αναφορά του **Ν. Παπαγεωργίου** στο Βιβλίο "**Μάραθα**". Θεωρώ σκόπιμο με την πρώτη ευκαιρία ο "Α" να δημοσιεύσει αυτά τα κείμενα, που αναφέρονται και στη ευρύτερη περιοχή.

Πριν από όλα αξίζουν συγχαρητήρια στους ανθρώπους που επισκεύασαν τα τελευταία χρόνια το ναό [καθάρισαν τις πέτρες, έκαναν αρμολόγηση και έριξαν επάνω πλάκα]. Εκείνο όμως που με στενοχώρησε -πιστεύω και κάποιους άλλους πατριώτες, κυρίως πανωμαχαλίτες- είναι το γεγονός πως χάλασαν το θόλο της στέγης και τον αντικατέστησαν με κεκλιμένη τσιμέντηνη στέγη. Για τους Σερβαίους όλες οι εκκλησίες και τα εκκλησάκια είναι μνημεία, με τη δική του μορφή και ιστορία το καθένα, που όλοι θα πρέπει να σεβόμεθα. Τη θολωτή αυτή στέγη την έφτιαξε ο **Χαράλαμπος ο Μαραγκός** το 1938, γιατί η προηγούμενη επικλινής στέγη από κεραμίδια ήταν μισοπεσμένη. Αφορμή ήταν μια εργολαβία δημοσίων έργων που είχε αναλάβει και η οποία... πήγε πολύ καλά Πίστευε πως σε αυτό τον βοήθησε ο **Άγιος Ανδρέας** και θέλησε να επισκευάσει το εκκλησάκι του.

Το καλοκαίρι λοιπόν του 1938, μαζί με τον μικρότερο αδερφό του το **Γιάννη** έκοψαν κορμούς από μουριές, - λυγάνε σχετικά εύκολα - τους έσκισαν στη μέση και καλούπωσαν την στέγη σε σχήμα θόλου και σε ψηλότερο επίπεδο, ώστε να δώσουν μία διαφορετική αισθητική στο εκκλησάκι. Ο **Λιάς ο Κουτσαντριάς** [γαμπρός του **Ζευκιλή**] κουβάλησε με τα μουλάρια του την άμμο από του Ραμανάλη, το χαλίκι από τις Λάκες και τα τσιμέντα από τα Λαγκάδια....Στη διάρκεια των εργασιών και στο σκάψιμο του δαπέδου βρέθηκαν δύο κιονόκρανα [**φωτ. Ν. Παπαγεωργίου**] που παρέμειναν εκεί και στήριζαν επάνω τα κεριά Ποιοι τα φέρανε, από που και πότε παραμένει άγνωστο. Σήμερα τα κιονόκρανα αυτά βρίσκονται στο Κοινοτικό Γραφείο. Καιρός δεν είναι να αναζητηθεί η προέλευσή τους και ότι άλλο σχετικό με την ιστορία τους; Ας αναλάβει ο Σύλλογος κάποια πρωτοβουλία και ας απευθύνει- μέσω του Δήμου- ένα σχετικό αίτημα στην Αρχαιολογική Υπηρεσία.

Πότε χτίστηκε το εκκλησάκι αυτό δεν είναι γνωστό. Φαίνεται πάντως πως χτίστηκε μέσα στον χώρο που είχε χτιστεί παλιότερα μεγαλύτερη εκκλησία [η παράδοση λέει για καθολικό μοναστήρι], αφού βρέθηκαν κάποια υπολείμματα φαρδιών τοίχων [ενός μέτρου], όταν το 1998 ο τότε πρόεδρος του Συλλόγου **Ν. Μαραγκός** έκανε εκεί διάνοιξη αυτοκινητοδρόμου. Επίσης, στη διάρκεια αυτής της διάνοιξης βρέθηκαν και κάποια κεραμικά προς την λίμνη της "**Ξάκος**" που προφανώς υποδηλώνουν την ύπαρξη υδραγωγείου, για την μεταφορά του νερού προς την εκκλησία και ενδεχομένως προς το χωριό, που πιθανόν επεκτεινόταν μέχρι εκεί.

Από όσα διάβασα για το εκκλησάκι και το χωριό γενικότερα σχημάτισα μια εντύπωση, που δεν μπορώ να ξέρω πόσο σωστή είναι. Οι ιστορικοί του μέλλοντος.... θα βρουν την άκρη. Η εντύπωση που σχημάτισα πάντως είναι, πως το σημερινό χωριό ίσως πρωτοκατοικήθηκε γύρω στα 1400. Ο πρώτος κάτοικος πιθανόν ήταν ένας στρατιώτης του ενετικού στρατού με το όνομα **ANDREA SERVA** [αναφορά στο βιβλίο **Β.Δάρα**], ο οποίος και να έδωσε στην εκκλησία και στο χωριό το όνομά του. Στη συνέχεια εμφανίστηκαν στην περιοχή οι **Αρβανίτες** που πιθανόν εγκαταστάθηκαν και στο χωριό. [Όταν το 1440 πέρασαν από το χωριό Λάλα αναφέρεται πως βρήκαν Σερβαίους κτηνοτρόφους]. Το σίγουρο είναι πως όταν οι Τούρκοι κατέλαβαν την περιοχή μας και έκαναν απογραφή γύρω στα 1460 αναφέρουν το χωριό μας με το όνομα **Servo** και μάλιστα με μεικτό πληθυσμό, **Έλληνες και Αρβανίτες**.

Ας επανέλθουμε στο μικρό εκκλησάκι που εξωτερικά χρειάζεται ακόμη την τοποθέτηση κεραμιδιών στη στέγη, μια στοιχειώδη στρώση του προαυλίου και κανένα παγκάκι για να ξαποστάσει κάποιος περαστικός ή επισκέπτης.

Στις υποχρεώσεις του Συλλόγου νομίζω πως πρέπει να περιληφθεί η αναζήτηση της αρχαιολογικής αξίας των κιονόκρανων και όποιων άλλων ευρημάτων της περιοχής και η οργάνωση κάποιας πολιτιστικής εκδήλωσης στον προαύλιο εκεί χώρο, με την καταπληκτική πράγματι θέα. Γιατί όχι και η διοργάνωση μιας εκδρομής στη μνήμη του Αγίου. Περιμένουμε....

Ένας πανω-μαχαλίτης

Σερβαίϊκες αναμνήσεις

Εξαγνισμός με... λιόκρινο

Γράφει ο ...εκ Τουθόα...ορμώμενος

Οι άνθρωποι της δεκαετίας του σαράντα – όπως και οι παλαιότεροι - θυμούνται ασφαλώς την πρακτική του ξεματιάσματος από ηλικιωμένους [κατά κανόνα γυναίκες]. **Το μάτιασμα ή βασκανία** είναι μια παλιά αρχέγονη αντίληψη σε πολλούς λαούς και κοινωνίες, πού έφθασε μέχρι τις ημέρες μας. Οι σύγχρονες όμως αντιλήψεις και η επιστημονική αντιμετώπιση των νευροψυχικών αιτίων, που συντελούν προφανώς στο φαινόμενο της βασκανίας, τείνουν στην αποδοκιμασία αυτής της αντίληψης, ότι δηλαδή μπορεί κάποιος με το βλέμμα να επιδράσει σε άλλο άτομο και να του προκαλέσει βλαβερή επίπτωση στην υγεία του.

Οι μεγάλες αλλαγές στην κοινωνική και οικονομική ζωή της τελευταίας πεντηκονταετίας είχαν σαν αποτέλεσμα, εκτός των άλλων, και το σάρωμα των παραδοσιακών αντιλήψεων για θέματα της καθημερινής ζωής των ανθρώπων, όπως π.χ αυτό της βασκανίας .

Για το θέμα της επικεφαλίδας είμαι σχεδόν σίγουρος πως οι νεότεροι αγνοούν τι ακριβώς ήταν το **«λιόκρινο»** και τι σημασία είχε παλαιότερα στη ζωή των ανθρώπων. Ας γυρίσουμε όμως το χρόνο πίσω, στη δεκαετία του πενήντα, σε μια κρύα ημέρα της άνοιξης που η πυκνή καταχνιά πάγωνε το πρόσωπό μου και τα ξεκάλτσωτα πόδια μου.

..... Γύριζα –που λέτε- στο σπίτι από τη βρύση του Δημοκοίτη με τη ξύλινη βαρέλα στον ώμο, γεμάτη. Πριν προλάβω να την κατεβάσω, βλέπω την μάνα μου αναστατωμένη να κρατάει τη μικρή μου αδελφή τυλιγμένη με μάλλινα και κουβέρτες και να είναι έτοιμη να φύγει. Πριν προλάβω να τη ρωτήσω τι συμβαίνει, μου λέει:... **Πάω στη "Λουκού" να ξεματιάσει το παιδί, να της ρίξει το λιόκρινο και να το κάνει καλά. Είναι μαραμένο...**

Αφήνω και εγώ τη βαρέλα κάτω - απέξω από την είσοδο τού σπιτιού- και ακολουθώ την μάνα μου, ανήσυχος και φοβισμένος. Αυτή μπροστά με βιαστικά βήματα και εγώ από πίσω πιλαλώντας να μη μου ξεμακρύνει. Φτάνουμε λοιπόν στο σπίτι τής γριάς Λουκούς. Μπαίνοντας εκεί στη λιθαρόστρωτη αυλή, βλέπω την αυστηρή φιγούρα της μαυροντυμένης γιαγιάς [**κάτι μεταξύ ...Παναγίας και Μάγισσας...**] να στέκει στην πόρτα και να στηρίζεται στο αγκωνάρι του σπιτιού. Σκυφτή και καμπουριασμένη, όχι τόσο από τα χρόνια που κουβάλαγε στην πλάτη της, αλλά κυρίως από την πολλή δουλειά.

"Τι έχει το παιδί;" ρωτάει, πριν η μάνα μου προλάβει να ανοίξει το στόμα της. Και χωρίς να περιμένει απάντηση, λέει σε αυστηρό κάπως ύφος. **"Φέρτο μέσα να το σταυρώσω και να το ξεματιάσω"**.

Μπαίνει πρώτα η μάνα μου με το μωρό, στο μισοσκόταδο και εγώ από πίσω, δειλά αλλά με παιδική περιέργεια να δω τη μυσταγωγία του ξεματιάσματος.

Βλέπω λοιπόν τη **γριά Λουκού** να κατεβάζει από ένα σκονισμένο ξύλινο ράφι ένα γυάλινο ποτήρι, να ρίχνει μέσα νερό με ένα ξύλινο κανάτι και μετά να το αφήνει πάνω στο κασόνι, το οποίο χώριζε το δωμάτιο στη μέση. Μετά ανοίγει ένα μπαούλο και βγάζει ένα μικρό δεματάκι, τυλιγμένο με πανί και αρχίζει να το ξετυλίγει με πολλή προσοχή και να το απλώνει σιγά-σιγά δίπλα στο ποτήρι. Πάνω στο πανί διέκρινα ένα αντικείμενο, που δεν μπορούσα να καταλάβω την υφή του. Το έβλεπα σαν άσπρη πέτρα, σαν κομμάτι ξύλο, σαν κόκκαλο. Δεν είπα κουβέντα, ούτε ρώτησα εκείνη τη στιγμή τίποτα. Παρακολουθούσα μόνο τη γριά να κινείται αργά, σκυφτή και βλοσυρή, έτοιμη να μου δώσει καμιά κατσάδα. Γι΄ αυτό παρέμενα ακίνητος.

Παίρνει λοιπόν με τα δύο της δάχτυλα το περίεργο αυτό πράγμα, που ήταν πάνω στο πανί και αφού το κούνησε πάνω στο ποτήρι, κάνοντας το σχήμα τού σταυρού, το βούτηξε μέσα στο νερό. Κάτι έλεγε ψιθυριστά, χωρίς όμως να μπορώ να καταλάβω, γιατί μόλις ανάδευε τα χείλη της. Αφού κράτησε αυτό το αντικείμενο μέσα στο ποτήρι για λίγο, το έβγαλε στη συνέχεια και ανέκφραστη το ακούμπησε στο μέτωπο της μικρής μου αδελφής, που την κρατούσε η μάνα μου αγκαλιά. Στη συνέχεια κάτι ψιθύρισε πάλι- αναδεύοντας τα χείλη της- και με κλεισμένα τα μάτια έκανε μια κίνηση σαν να έφτυνε πάνω στο μικρό παιδί.

"Ήταν πολύ ματιασμένο. Βάλτο να κοιμηθεί και δώστου λίγο χαμομήλι. Θα γίνει καλά", λέει στη μάνα μου, σε αυστηρό μάλλον ύφος. Η μάνα μου ευχαρίστησε την ηλικιωμένη γυναίκα, χωρίς δεύτερη κουβέντα και αφού σκέπασε καλά το μωρό, το πήρε αγκαλιά και βιαστικά, αυτή μπροστά και εγώ πίσω, γυρίσαμε στο σπίτι.

Εμένα όμως με έτρωγε η περιέργεια να μάθω τι ήταν αυτό το πράγμα, που η γριά Λουκού βούτηξε στο νερό και ρώτησα τη μάνα μου .

"Παιδάκι μου, μου λέει, αυτό είναι το λιόκρινο. Είναι αγιασμένο πράγμα και η Λουκού ξέρει τα λόγια που μαζί με αυτό ξεματιάζει τα παιδιά και τους ανθρώπους, από το κακό μάτι.

— Και από τι είναι αυτό το λιόκρινο ρε μάνα; τη ρωτάω.

— Δεν τα ξέρω καλά εγώ αυτά τα πράγματα, μου απαντάει. Να ρωτήσεις τη γιαγιά σου. Οι μεγαλύτεροι τα ξέρουν καλύτερα.

Έδεσα και εγώ στο μυαλό μου αυτή την απάντηση και με την πρώτη ευκαιρία που πήγα στη γιαγιά, δεν ξέχασα να ικανοποιήσω την περιέργειά μου.

— Δεν μου λες γιαγιά, τι είναι το λιόκρινο; τη ρώτησα.

— Πού το είδες εσύ, ρε μαμούρι, το λιόκρινο;

— Ήταν ματιασμένη η αδελφή μου, την πήγαμε στη Λουκού και την ξεμάτιασε με αυτό.

Παιδάκι μου, το λιόκρινο είναι ένα αγιασμένο κόκκαλο πού το έχουνε λίγοι άνθρωποι. Το έχει ξεράσει κάποιο φίδι στην πόρτα ή στην αυλή τού σπιτιού τους, αφού πρώτα συγκυλίσθηκε και ζορίστηκε να το βγάλει από τα σωθικά του. Το κόκκαλο αυτό το πλένουνε, το αφήνουνε σαράντα ημέρες στην εκκλησία και αφού το διαβάσει και το ευλογήσει ο παπάς, το παίρνει αυτός πού έτυχε να το φτύσει το φίδι στην αυλή του. Με αυτό ξεματιάζει τους ανθρώπους. Ακόμα και τα ζωντανά ματιάζονται, τα άλογα, τα μουλάρια, τα μανάρια. Για να μπορεί όμως να ξεματιάσει κάποιος, πρέπει να ξέρει και τα λόγια που είναι μυστικά, δεν είναι πουθενά γραμμένα και τα λένε από στόμα σε στόμα και από γενιά σε γενιά. Μόνο πού δεν πρέπει να ειπωθούνε σε στενό συγγενή, ας πούμε από τη μάνα ή τον πατέρα στο παιδί."

Αυτά τα λόγια, που μού είπε η μακαρίτισσα η γιαγιά μου πριν πενήντα χρόνια, μείνανε στο μυαλό μου μέχρι σήμερα. Τώρα λοιπόν που τα έφερα στη μνήμη μου, έψαξα λιγάκι το θέμα της βασκανίας, μέσα από τα βιβλία και τις γραφές.

Αυτά λοιπόν που πιστεύουμε για το μάτιασμα, έρχονται πράγματι από στόμα σε στόμα, από τα βάθη των αιώνων, υπάρχουν όμως και στις γραφές. Αναφέρονται σε όλους τους αρχαίους λαούς. Φαίνεται ότι μεταδόθηκαν από τους λαούς της ανατολής, τους **Χαλδαίους και Ασσυρίους**. Οι αρχαίοι **Έλληνες** κατά πάσα πιθανότητα τις δοξασίες για τη βασκανία, που πίστευαν με θέρμη, τις παρέλαβαν από τους **Αιγύπτιους.** Οι πρόγονοί μας συνήθιζαν το φτύσιμο ως προληπτικό μέτρο κατά της βασκανίας, όπως ακριβώς και σήμερα. **Ο Αριστοτέλης αναφέρει «εμπτύει αυτοίς ως μη βασκαθώσει»** (Αριστ. Απ. 347).

Το εικονικό ή πραγματικό φτύσιμο προς το αποθαυμαζόμενο πρόσωπο το συναντάμε και στους αρχαίους χρόνους. **Από τον Θεόκριτο αναφέρεται (Ειδύλλια 6, 35) «Ως μη βασκασθώ δε, τρις εις εμόν έπτυσα κόλπον»**. Δηλαδή για να μη ματιασθώ έφτυσα τρεις φορές τον κόρφο μου. Όπως και σήμερα λέγεται: "φτύσε τον κόρφο σου".

Ατυχώς αυτές οι παραδόσεις και δοξασίες, μαζί με μια σειρά από άλλες αντιλήψεις, που ήταν μέρος του πολιτισμού μας, εξαφανίζονται.

Επέζησαν για χιλιάδες χρόνια και εξαλείφθηκαν από τη ζωή μας στη διάρκεια των τελευταίων πενήντα χρόνων, με τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας.

Απολαμβάνουμε βέβαια σήμερα πολύ περισσότερα αγαθά, αλλά έρχονται στιγμές που κάποιοι νοσταλγούμε την καθημερινότητα εκείνης της δεκαετίας του πενήντα.

Όσοι φυσικά την νοσταλγούμε..

Τουθεύς

bp
ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ ΚΑΥΣΙΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΘ. ΣΤΡΙΚΟΣ
ΛΥΝΤΗΡΙΟ-ΛΙΠΑΝΤΗΡΙΟ-ΑΞΕΣΟΥΑΡ
ΔΙΑΝΟΜΗ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ & ΚΙΝΗΣΗΣ
ΛΕΝΟΡΜΑΝ 198 & ΔΡΑΜΑΣ 1 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 210-5121035 210-5126033 FAX: 210-5157961
E-MAIL: strikos76@ath.forthnet.gr

ΑΠΟΝΟΜΗ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

Συνέχεια απ' την 7η σελ.

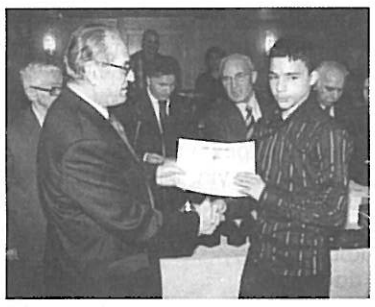
3. **Μιχοπούλου Π. Δήμητρα.** Γ΄ Γυμνασίου. 19,5. Βραβείο από Εφέτη Ι. Μπόρα.

4. **Κουτσανδρέα Βασιλική.** Β. Γυμν. 19,7. Βραβείο από το γιατρό Θ. Κουτσανδριά.

5. **Μαργαρίτη Θεοδώρα.** Β' Γυμν. 18,6. Βραβείο από πρόεδρο Ηλ. Χειμώνα.

6. **Κουτσανδρέας Διαμ.** Α΄ Γυμνασίου. Βαθμός 19,7. Βραβείο από Αθ. Μπόρα.

7. **Βέργου Σπ. Άντζελα.** Α' Γυμνασίου. 19,2.

Συγχαρητήρια και πάλι, με τις καλύτερες ευχές όλων των πατριωτών, για όλα τα παιδιά.

Ας πάρουμε όλοι πρωτοβουλίες
Όχι παράπονα και το φαΐ... έτοιμο στο πιάτο

Πιστεύουμε πως δεν θα ήταν καθόλου άσχημο να μαζευόμαστε κατά γειτονιές, να συζητούσαμε τα μικροέργα που μπορούν και πρέπει να γίνουν και αφού ενημερώναμε το Τοπικό Συμβούλιο και το Δήμο, να ...ανασκουμπωνόμαστε και να φτιάχναμε ό,τι μπορούσαμε. Ας απαλλάξουμε το Δήμο από τα μικροέργα και ας τον πιέσουμε, με τις όποιες οικονομικές δυνατότητες έχει, να μας φτιάξει κανένα μεγαλύτερο έργο.

Αν για παράδειγμα μας φτιάξει την **πλατεία στην κάτω εκκλησιά** και μας ασφαλτοστρώσει το δρόμο **Σέρβου - Κοκκινοράχη**, νομίζουμε πως θα πρέπει να είμαστε ευχαριστημένοι.

Έτσι και αλλιώς πάντως "και όλα και σύντομα", δεν μπορούν να γίνουν.

Τι γίνεται με τη "βρύση του γιατρού;"

Είχαμε διαβάσει στον "Α" πως κάποιος πατριώτης θα αναλάμβανε κάποιες σχετικές πρωτοβουλίες. Υπάρχει κάτι νεότερο; Θέλουμε να πιστεύουμε πως εκεί θα γίνει κάτι πολύ όμορφο, ώστε να περνάμε, να λέμε "μπράβο" και να θυμόμαστε τον αείμνηστο γιατρό **Ι. Δημόπουλο**, που τόσα πρόσφερε στο Σύλλογο και στο χωριό.

Πάντως ο Σύλλογος είναι στη διάθεση και του **πατριώτη** και του **Τοπικού Συμβουλίου** και του **Δήμου**. Περιμένουμε....

Τι γίνεται με τον πρόναο;

Ο Σύλλογος θα ήθελε να γνωρίζει πού βρίσκεται το θέμα.

Έτσι και αλλιώς στηρίζει τις ενέργειες του **Εκκλησιαστικού Συμβουλίου**, για τη σωστή ολοκλήρωση του έργου.

Η εκδρομή και οι δυσκολίες της

Γράψαμε στο προηγούμενο φ. του "Α" για το ενδεχόμενο μιας διήμερης εκδρομής στη λίμνη Πλαστήρα. Από τη διερεύνηση που κάναμε, διαπιστώσαμε πως το κόστος θα είναι γύρω στα 350-400 ευρώ το ζευγάρι. Επειδή το ποσό μας φαίνεται μάλλον ακριβό για το "μέσο" Σερβαίο, απομακρυνόμαστε από.... τα βόρεια [εκτός αν βρούμε φτηνότερη τιμή] και προσανατολιζόμαστε προς.... τα νότια, σε ημερήσια εκδρομή με λιγότερα από τα μισά λεφτά [το πούλμαν και το φαΐ]. Ίσως στο **Ναύπλιο**. Μια πιθανή ημερομηνία είναι η **Κυριακή 26 Ιουνίου**. Η συνέχεια...στο επόμενο.

Του **Αγίου Κωνσταντίνου** δεν θα γίνει εκδρομή με πούλμαν στους **Αράπηδες**, γιατί δεν μπορεί να περάσει το πούλμαν. Οι πατριώτες θα πάνε με τα Ι. Χ. τους.

Προσωπογραφίες

Είναι γνωστό πως κάποιοι πατριώτες, που έζησαν τον περασμένο αιώνα στο χωριό, είχαν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά [κάτι το ιδιαίτερο], που άφησαν τελικά το "στίγμα" τους.

Για παράδειγμα θα αναφέρουμε την "προσωπογραφία" που έχει κάνει ο λογοτέχνης **Θ. Τρουπής** [σε κάποιο βιβλίο του, που θα δημοσιεύσουμε με την πρώτη ευκαιρία] για τον **"γέρο-Πάικο"**, με το γνωστό ***..."άνευ στενοχωριών"***....

Επίσης μια άλλη περίπτωση μπορεί να είναι ο αξέχαστος **"Παναγάς"**-αχτύπητος στην κολιτσίνα- και με το γνωστό του.... ***"να Πανάγο με τα μυαλά σου".***

Αν κάποιος έχει ζήσει από κοντά τέτοιους πατριώτες, ας μας στείλει ένα σχετικό κείμενο να το δημοσιεύσουμε.

Νομίζουμε πως αξίζει τον κόπο.

Ο "ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ"

Πέρασε και από του Σέρβου

Γράφει ο Θ. Τρουπής [Γκράβαρης]

"..... και οι γριές κρυφοκοιτούσαν μέσα στο Παπαθωμαίικο καλύβι και είδαν τον Παπουλάκο όλη τη νύχτα να προσεύχεται, αντί να κοιμάται...."

".....Τσιε ο δάσκαλος ο Παναγάτσης (Παναγάκης) έπαθε ταμπουλά στην πλατεία, όταν ξεκαρδιζόταν στα γέλια, καροιδεύοντας τον Παπουλάκο τσιε .....πέθανε.....".

Αυτές οι απλές περιγραφές μεταξύ παραμυθιού και πραγματικότητας, η πρώτη από τη μάνα μου, και από την θειά Πάνενα την Ξυνού, τη σπιτονοικοκυρά μου στα Λαγκάδια, όταν πήγαινα στο Γυμνάσιο η δεύτερη, μου γέννησαν το ενδιαφέρον και προσπάθησα ανατρέχοντας σε διάφορες πηγές να γράψω λίγα λόγια για τον δεύτερο **«Πατροκοσμά»** που έδρασε στα χωριά μας τα δύσκολα χρόνια μετά την απελευθέρωση της Πατρίδας μας από τους Τούρκους, και συγκεκριμένα στα χρόνια της βαυαροκρατίας.

Ο **Χριστόφορος Παναγιωτόπουλος** που ήταν το πραγματικό του όνομα, ήταν χασάπης και έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στο χωριό **Αρμπούνα Καλαβρύτων**.

Σε προχωρημένη ηλικία έγινε μοναχός και έχτισε μικρή σκήτη σε βουνοκορφή του χωριού του. Τον καιρό που έδρασε ο Παπουλάκος στα μέσα ακριβώς του 19ου αιώνα οι πολιτικές και εκκλησιαστικές διαμάχες που ακολούθησαν την κήρυξη του «Αυτοκέφαλου» της Ελληνικής Εκκλησίας στα 1833 και τη ρήξη με το Πατριαρχείο βρισκόταν στο αποκορύφωμά του.

Την εποχή εκείνη τη σύγκρουση κορυφής εξέφραζαν από τη μια ο «δυτικόφιλος» **Θεόκλητος Φαρμακίδης**, πρωτεργάτης και υποστηρικτής του «Αυτοκέφαλου» και από την άλλη ο Ρωσόφιλος υποστηρικτής του Πατριαρχείου **Κ. Οικονόμου**.

Παράλληλα αναπτυσσόταν μια λαϊκή εκδοχή της Ορθοδοξίας που βασιζόταν σε δεισιδαιμονίες και προλήψεις επικαλούμενη προφητείες και θαύματα και κατήγγειλε τους **Βαυαρούς** ετεροδόξους και τον καθολικό **Βασιλιά Όθωνα**, σαν υπονομευτές του Γένους, που στόχευαν να υποτάξουν τον Ελληνισμό και την Ορθοδοξία στο Βατικανό.

Να σημειωθεί ότι στη «Διακήρυξη περί της Ελληνικής Εκκλησίας» που καθόριζε το Αυτοκέφαλο, οριζότανε ότι, ως προς τη Διοίκηση της Εκκλησίας, «Αρχηγός της» θα ήταν ο **Βασιλιάς Όθωνας**.

Μοναχοί από το Μοναστήρι του Μεγάλου Σπηλαίου και η «Φιλορθόδοξη Εταιρεία», μια μυστική Ρωσόφιλη Οργάνωση, που εξέφραζαν το αντιβαυαρικό ρεύμα, επηρέασαν βαθιά τον απλοϊκό και αγράμματο Παπουλάκο, όταν το 1847 άρχισε να περιοδεύει τα χωριά της Αχαΐας διδάσκοντας τα **«Θεϊκά Γράμματα».**

Η φήμη του εξαπλώθηκε με γοργούς ρυθμούς και άρχισε να αποκτά μεγάλη επιρροή στους αγροτικούς πληθυσμούς της περιοχής. Αρχικά τα κηρύγματά του περιοριζόταν και απέβλεπαν στην ηθική βελτίωση των χωρικών και κυρίως στην καταπολέμηση της ληστείας και της ζωοκλοπής.

Ζήτησε άδεια ιεροκήρυκα το 1848 από την Ιερά Σύνοδο, που τελικά επίσημα του εδόθη το 1851, για να του αφαιρεθεί λίγο αργότερα. Προοδευτικά και κάτω από την επήρεια του πνευματικού Κέντρου του Μεγ. Σπηλαίου και της Φιλορθόδοξης Εταιρείας εμφανίζεται περισσότερο «πολιτικοποιημένος».

Καταφέρεται ανοιχτά κατά του **Όθωνα,** των **Άγγλων**, της **Ιεράς Συνόδου**, των **Πανεπιστημίων** και των **Δικαστηρίων**. Τα διδάγματά του αυτά συσπείρωναν γύρω του τα φτωχά αγροτικά στρώματα της Πελοποννήσου που είχαν πεισθεί για την Αγιότητα του Μοναχού.

Αφού περιόδευσε τα χωριά της Αχαΐας, επισκέφθηκε και χωριά της Γορτυνίας, όπως **και το δικό μας χωριό**, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των παππούδων μας που πέρασαν σε μας από στόμα σε στόμα.

Ο εμπρηστικός και αντικαθεστωτικός λόγος του δεν αργεί να ερεθίσει τις Αρχές. Η Ιερά Σύνοδος τον αποκηρύσσει και αποφασίζεται η σύλληψή του, η οποία ανατέθηκε σε στρατιωτική δύναμη με επί κεφαλής τον Γενναίο Κολοκοτρώνη.

Στο μεταξύ ο Παπουλάκος συνεχίζει τις περιοδείες στις Σπέτσες, Ύδρα, Κρανίδι, Καλαμάτα και Μάνη, στις οποίες συμμετέχουν πολλοί πιστοί του, αρκετοί από τους οποίους οπλισμένοι.

Ο κλοιός όμως του Στρατού γίνεται ασφυκτικός και ο Παπουλάκος με κάποιους ένοπλους κατέφυγε σε κάποια κρησφύγετα στον Ταΰγετο. Η ανταρσία λήγει αναίμακτα με τη σύλληψη του Παπουλάκου στις 24 Ιουνίου του 1852 ύστερα από προδοσία. Χωροφύλακες δωροδόκησαν ένα οπαδό του, τον Παπαβασίλαρο για να προδώσει το κρησφύγετο. Έτσι, το βράδυ της 23 προς 24 Ιουνίου 1852 μαζί με τους οπαδούς του συνελήφθησαν στη **Μονή Τζέκου στο Οίτυλο**. Τον οδήγησαν με το ατμόπλοιο **«Όθων»** στον Πειραιά και από εκεί στις φυλακές του Ρίου που παρέμειναν μέχρι τον Ιούνιο του 1853. Έπειτα μεταφέρθηκε στη Μονή Παναχράντου στην Άνδρο όπου τον έκλεισαν σε ένα μπουντρούμι. Πέθανε από τις στερήσεις και τις κακουχίες τον Γενάρη του 1861. Τον κήδεψαν στο κοιμητήριο του Μοναστηρίου και γράψανε σε ένα ξύλινο σταυρό

***

ΜΟΝΑΧΟΣ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ
ΕΚΟΙΜΗΘΗ ΕΝ ΚΥΡΙΩ
18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1861

***

Το 1973 ο Σύλλογος των συγχωριανών του Παπουλάκου των απανταχού Αρμπουναίων ανακάλυψε τα λείψανά του στην Άνδρο, τα παρέλαβαν και τα τοποθέτησαν στη σκήτη του λίγο πιο ψηλά από τον ορεινό χωριό Αρμπουνα Καλαβρύτων.

Αναφορές στο έργο και στις διδαχές του οσίου έχουν γίνει κατ' επανάληψη από τον Αρχιεπίσκοπο κ. Χριστόδουλο και άλλους Μητροπολίτες και το όνομά του έχει μπει για τα καλά στη μάχη της Αγιοποίησης. Στη Μονή του Αγίου Γρηγορίου του Σιναΐτου στο Άγιο Όρος, υπάρχει εικόνα του οσίου που κήρυττε το λόγο του Θεού με ακροατήριο κληρικούς και ένοπλους φουστανελάδες με επιγραφή,

***

«Ο ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ ΟΣΙΟΣ Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΟΣ»

***

Πηγές:
1) «Ο Παπουλάκος» Κωστή Μπαστιά.
2) «Παπουλάκος, Ο Άγιος της Πελοποννήσου», Νεκτάριου Μουλατσιώτη (Παπαροκά).
3) «Ιστορικά Αναγνώσματα», Μπάμπη Άννινου.
4) Εφημερίδα Ελευθεροτυπία (11-12/4/98).

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΚΑΔΩΝ ΙΛΙΟΥ "ΠΡΟΣΕΛΗΝΟΙ"

Δύο πατριώτες στο Δ. Σ.

Ο παραπάνω πολιτιστικός Σύλλογος ιδρύθηκε πριν 2-3 χρόνια από τους Αρκάδες του Ιλίου. Δύο από τους ιδρυτές του είναι οι πατριώτες μας **Νίκος Αριστείδη Τρουπής** [αντιπρόεδρος, υπεύθυνος για τα πολιτιστικά] και **Δημήτρης Δαλαμάγκας,** επίσης αντιπρόεδρος. Επειδή η ονομασία ξενίζει κάπως, ρωτήσαμε τον Νίκο να μας πει για την προέλευσή της. Μάθαμε λοιπόν πως οι Αρκάδες..... θεωρούνται οι πρώτοι κάτοικοι της γης μετά την καταστροφή του Νώε. Τόσο παλιά μάλιστα που πιστεύεται πως αυτό έγινε ...προ-σελήνης.

Αν βέβαια σκεφθεί κανείς πως η σελήνη εμφανίστηκε στο πλανητικό σύστημα πριν κάποιες δεκάδες **εκατομμύρια** χρόνια και πως ο άνθρωπος αντίστοιχα εμφανίστηκε πριν κάποιες δεκάδες **χιλιάδες** χρόνια, κάπου θα δυσκολευτεί να βγάλει κάποια άκρη. [πρόσφατα πάντως βρήκαν σκελετό "ανθρωποειδούς" στην Αφρική, που τον υπολογίζουν σε 4 εκατομμύρια χρόνια].

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΚΟΥΤΣΑΝΔΡΕΑΣ - ΑΝΔΡΕΟΥ
ΑΝΔΡΙΚΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΑΙΔΙΚΑ

Αγίου Φανουρίου 47 &
Νικηφορίδη γωνία
Παγκράτι Τηλ: 210 7666468
Έκπτωση 35% σ' όλα τα είδη μας για τους πατριώτες.

Μακριά από εμάς η... παράκαμψη των Λαγκαδίων

ΤΙ ΔΗΛΩΣΕ Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΕΧΩΔΕ κ. ΣΟΥΦΛΙΑΣ

Στο προηγούμενο φ. του "Α" γράψαμε για τις δηλώσεις του Υφυπουργού Πολιτισμού κ. **Τατούλη**, σχετικά με το γνωστό θέμα της παράκαμψης των Λαγκαδίων. Δεν γνωρίζαμε πως στις 4.1.2005 ο καθ΄ύλην αρμόδιος Υπουργός είχε απαντήσει, σε σχετική επερώτηση που έκανε στη Βουλή ο βουλευτής Ηλείας κ. **Γεωργακόπουλος**. Λέει λοιπόν ο Υπουργός πως εξετάσθηκε η πρόταση παράκαμψης των Λαγκαδίων μέσω πορείας **"Καρκαλού-Μαλάσοβα-Λυκούρεση-κόμβος Ηραίας"**, αλλά η λύση αυτή δεν κρίνεται ως η πιο ενδεδειγμένη, λόγω του εντονότατου ορεινού ανάγλυφου με υψόμετρο μέχρι και 1200 μέτρα και των έντονων κατά μήκος κλίσεων. Αντίθετα, προσθέτει, ως πιο πρόσφορη κρίνεται η διαδρομή [Ολυμπίας-Τρίπολης] μέσω **Μεγαλόπολης** γιατί περνάει μέσα από την κοιλάδα του **Αλφειού**, το υψόμετρο δεν ξεπερνάει τα 400 μέτρα και η απόσταση συντομεύει κατά 24 χιλιόμετρα.. Και τελειώνει πως για το 2005 έχουν πιστωθεί για την μελέτη αυτή 50.000€.

....Με τις υγείες μας.... Από την .άλλη πλευρά όμως ας είμαστε και λίγο ....πραγματιστές.

Στο τελευταίο φ. της "Γορτυνίας" ο κ. **Καλύβας** επανέρχεται στο θέμα, με προσωπική συνέντευξη από τον Υφυπουργό **κ. Τατούλη**. ..."Ήξεις..Αφήξεις"....Είναι ενδιαφέρον πάντως πως ο Δήμαρχος Ολυμπίας κ. Σκουλαρίκης είναι υπέρ της δικής μας άποψης. Το παιχνίδι μάλλον ...συνεχίζεται. Η Ένωση Συλλόγων Ηραίας και η Παγγορτυνιακή Ένωση το...πολεμάνε με όλες τους τις δυνάμεις.

Λαγκάδια και Βυτίνα: Λουκέτα... στα Ξενοδοχεία

Έκλεισε, λέει, το Δημοτικό Ξενοδοχείο Λαγκαδίων, μη μπορώντας να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του. Δεν είναι κρίμα για ένα τόσο ωραίο πέτρινο κτίριο και για μια "πόλη" σαν τα Λαγκάδια; Κάτι ανάλογο φαίνεται πως έχει συμβεί και στο "Ξενία" Βυτίνας. Λέτε και ο δικός μας Ξενώνας να έχει ανάλογη τύχη, με αυτή των παραπάνω Ξενοδοχείων; Θα δούμε

Γυμνασικές αναμνήσεις "ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΑΛΛΑ"

Απόφοιτοι Γυμνασίου Λαγκαδίων 1963

Όταν το 1963 κάποια παιδιά τέλειωναν το Γυμνάσιο Λαγκαδίων κανείς δεν φανταζόταν πως θα "συναντιόσαντε" πάλι μετά 41 χρόνια, συνταξιούχοι πλέον .....λόγω γήρατος .....οι περισσότεροι. Δεν ήταν η πρώτη φορά. Κάθε ένα ή δύο χρόνια κάποια από τα "παιδιά του Άλλα" [έτσι λένε το....."Σύλλογο" που έχουν ιδρύσει]. κάπου συναντιόνται, μετά ή άνευ συζύγων. Η τελευταία συνάντηση έγινε τον περασμένο Νοέμβριο στο εξοχικό ενός συμμαθητή. Από το χωριό μας ήταν ο Ηλ. Χειμώνας και ο Χ. Μαραγκός. Από την Αετορράχη ο Ι. Καλογεράς Από το Λευκοχώρι ο Δ. Καρδαράκος και ο Δ. Κουκουζής [και οι 2 ασχολούνται με τα Συλλογικά και εκδίδουν το "Λευκοχώρι"]. Απο τα Λαγκάδια η Σούλα Τσαούση, η Αρετή Σωτηροπούλου και ο Γ. Ασημακόπουλος. Από την Κερπινή ο Β. Οικονομόπουλος και από τις Ράχες ο Γ. Άλας. Όλα

τα φαγητά ήταν σπιτίσια και το κρασί "λαγκαδινό" 10ετίας. Τι να πρωτοπεί κανείς. Πολύ όμορφη και αξέχαστη ημέρα.

Τη .....σημαία [έχουν και σημαία με 2 κίτρινα μπαλόνια.....] για τη συνάντηση του 2005 την διεκδίκησαν ο Ηλ. Χειμώνας και Δ. Κουκουζής. ...Περιμένουμε τα αποτελέσματα.....

Λακιώτης α.ε.
το όνομα στο μπάνιο

ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ • ΠΛΑΚΑΚΙΑ ΤΟΙΧΟΥ - ΔΑΠΕΔΟΥ • ΕΙΔΗ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ • ΚΛΙΜΑΤΙΣΤΙΚΑ
ΑΝΟΙΧΤΑ ΑΠΟ ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΕΧΡΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 π.μ.-8 μ.μ., ΣΑΒΒΑΤΟ 8 π.μ.-3 μ.μ.
ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: Θηβών 471, Ν. Λιόσια
Τηλ.: 210.26.15.730 - (10 γραμμές), fax: 210.26.91.655 • e-mail: lakiotis@otenet.gr

Όλοι είμαστε και λίγο... παιδιά

Παρέα με τους μικρούς μας φίλους

Είναι γνωστό πως ένας από τους πλέον βασικούς στόχους του Συλλόγου είναι η προσέλκυση των νέων -μικρών και μεγαλύτερων- στις "τάξεις" του. Η προσπάθεια αυτή θα επιχειρηθεί με διάφορους τρόπους, ώστε να κινητοποιήσουμε -κατά το δυνατόν- το ενδιαφέρον των παιδιών και παράλληλα να τους προσφέρουμε κάποια γνώση και ευχαρίστηση.

Το "ζεύγος" στη φωτογραφία - τραβήχτηκε τη βραδιά της εκδήλωσης -είναι δισέγγονα του Μήτσιου Βέργου. Ο Γιώργος και η Κατερίνα Δ. Βέργου.

Στα πλαίσια αυτά σκεφθήκαμε να καθιερώσουμε μία στήλη για τους μικρούς μας φίλους [...νεότερους νέους...], με ποικίλη ύλη. Θα προσπαθήσουμε η ύλη αυτή να έχει κατά το δυνατόν Σερβαίικη προέλευση.

Στη φετινή χοροεσπερίδα πολλά μικρά παιδιά ήταν παρόντα και έδωσαν μια ξεχωριστή και όμορφη νότα στην όλη εκδήλωση. Όλα πήραν το δωράκι τους από το Σύλλογο, αρκετά χόρεψαν και κάποια "βόηθησαν" στην κλήρωση των λαχνών.

Τα παρακάτω δύο μικρά ποιηματάκια είναι γραμμένα από την αείμνηστη λογοτέχνιδα **Μαρία Παναγοπούλου** και είναι αφιερωμένα στα παιδιά.

Παιδί μου:

Στα μαύρα σου μάτια -τι νύχτες- γελάει πανώριο ένα φώς.

Του ήλιου αδελφός ....ώ φωτιά μου... Το φως της ζωής σου παιδί μου.

Παιδί μου. Τραγούδι του κόσμου...

Μικρό σκίτσο:

Άσπρη βαρκούλα στο γιαλό, λες παιδική καρδούλα

που όλα με μιάς θέλει να μπούν, μα... θυρωρός ο φόβος....

Παροιμίες

Διάφορες παροιμίες που μας έλεγαν στο χωριό, όταν και εμείς είμαστε.... μικρά παιδιά:

— Κάλιο λάχανα με γέλιο, παρά ζάχαρη με γκρίνια.

— Το αγώι ξυπνάει τον αγωγιάτη.

— Καλός ο ύπνος το πρωί, γυμνός ο κ.... τη Λαμπρή. [ή όποιος κοιμάται το πρωί , δεν έχει ρούχα τη Λαμπρή]

— Με το ζόρι το σκυλί, μαντρί δεν φυλάει.

— Ο ψεύτης και ο κλέφτης τον πρώτο χρόνο χαίρονται.

Από τα βιβλία του λογοτέχνη Θ.Κ.Τρουπή:

Α] Παροιμίες για το Μάρτη και Απρίλη

-Μη σε γελάσει ο Μάρτης το πρωί και χάσεις την ημέρα.

-Φύλα ξύλα για το Μάρτη, να μην κάψεις και τη φράχτη.

-Μάρτης-γδάρτης και κακός παλουκοκαύτης.

-Αν ρίξει ο Απρίλης δυό νερά και ο Μάης άλλο ένα, χαρά στον κάθε γεωργό πούχει πολλά σπαρμένα.

-Του Απρίλη η βροχή, κάθε στάλα και φλουρί.

-Ο Απρίλης έχει τις δροσιές και ο Μάης τα λουλούδια.

Β] Αινίγματα:

-Ψηλός-ψηλός καλόγηρος και κόκκαλα δεν έχει. [Τί είναι;]

-Θα ψαρέψω με καμάκι, μέσα σε ένα κουβαδάκι.

Κι ό,τι πιάσω και καρφώσω, σε σπηλιά θα το τρυπώσω.

Να το τρίψουν τα σφυριά μου, μαλακό για τον τορβά μου. [Τι είναι;]

Γ] 25η Μαρτίου:

.....

** Τον Διάκο πιάνουν ζωντανό κάτω στην Αλαμάνα*

Με το ντουφέκι τρίψαλα, με το σπαθί κομμάτια

Και τον σουβλίζουν ζωντανό... - Κλάψε Ελλάδα μάνα!

-Δόξα, δέξου το γίγαντα στα θεία σου παλάτια.

.....

** Καλώς τηνε τη Λευτεριά! Καλωσορίστε τη όλοι*

Με την ευχή να θρονιαστείς κάθε σκλάβα πόλη.

Ζήτω σου! Ζήτω Λευτεριά! Ζήτω το εικοσιένα!

Ζήτω Πατρίδα αθάνατη! Ζήτω λεβεντογέννα!

Ζήτω τ΄αθάνατου Ραγιά, που το άγιο του το αίμα

Στόλισε της ελευθεριάς το τιμημένο στέμμα!

Ο Σύλλογος βραβεύει τα μικρά παιδιά.

Σημείωση για τους μικρούς μας φίλους. Στείλτε μας και εσείς κάτι που θέλετε να δημοσιευθεί και την άλλη φορά θα το δείτε στον "Α".

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΣΤΡΙΚΟΣ

Ένας υπέροχος Σερβαίος μουσικός

Η "κλασική μουσική στην Ελλάδα" [classical music] οργάνωσε ένα κύκλο συναυλιών από 26/1/05 μέχρι 29/5/05, με τον τίτλο "Γένεσις", στο μουσείο Μπενάκη που βρίσκεται στην οδό Πειραιώς.

Η συναυλία της 9/3/2005 είχε τον τίτλο "Οι μπαλάντες της οδού Πειραιώς" και ο πιανίστας της βραδιάς ήταν ο πατριώτης μας Αναστάσιος Στρίκος, γιος του Αποστόλη και εγγονός του "Αναστάγκα".

Στο ενημερωτικό έντυπο που διανεμήθηκε υπάρχει ένα καταπληκτικό βιογραφικό του Αναστάση, που πολύ μας ευχαρίστησε και μας εντυπωσίασε.

Το δημοσιεύουμε όπως ακριβώς είναι τυπωμένο και ευχόμαστε στο λαμπρό μουσικό από το χωριό μας, κάθε επιτυχία στη ζωή του.

Πολύ θα χαρούμε να παρακολουθήσουμε κάποια συναυλία του. Αρκεί να το πληροφορηθούμε έγκαιρα, ώστε να ενημερώσουμε στη συνέχεια τους πατριώτες.

Βιογραφικό

Ο Αναστάσιος Στρίκος γεννήθηκε στην Αθήνα το Μάιο του 1972.

Ξεκίνησε την ενασχόλησή του με τη μουσική μαθαίνοντας ακορντεόν με το Γιώργο Καβρουδάκη στο Δημοτικό Ωδείο Αχαρνών (1984-1988) για να συνεχίσει με πιάνο και θεωρητικά πρώτα με τον Μάνο Σκαρβέλη στο Πρότυπο Πειραματικό Ωδείο (1988-1994), αργότερα με την Σοφία Γιακουμίδου και τον Γιάννη Τουφεξή (1994-1996) στο Ελληνικό Ωδείο και τέλος με το Διονύση Μαλλούχο στο Αττικό Ωδείο (1996-1998) απ' όπου και αποφοίτησε (Δίπλωμα πιάνου με άριστα παμψηφεί).

Επίσης είναι απόφοιτος του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Παράλληλα με τον βασικό αυτό κορμό σπουδών παρακολούθησε ποικίλα σεμινάρια και σειρές μαθημάτων με αντικείμενο τη μουσική για το θέατρο και τον κινηματογράφο (Ωδείο Φίλιππος Νάκας με τους Γ. Μπουντουβή και Δ. Παπαδημητρίου 1994-1996), τα παιδαγωγικά και την ερμηνεία του πιάνου (Oxana Yablonskaya, Nikolai Petrov), τη συνοδεία του Lied, τη μουσική δωματίου, τη μουσική της Ινδίας και άλλα.

Διεύθυνση ορχήστρας μελέτησε αρχικά στην Αθήνα υπό την καθοδήγηση του Μίλτου Λογιάδη. Το 1997 έγινε δεκτός στην Μουσική Ακαδημία του Βύρτσμπουργκ της Γερμανίας (Hochschule für Musik Würzburg) στις τάξεις των καθηγητών Prof. Dr. Hermann Dechant και Prof. Peter-Falk: διεύθυνση ορχήστρας και σχολή όπερας αντίστοιχα απ' όπου και αποφοίτησε το καλοκαίρι του 2001 (Diplomdirigent) με άριστα και προαγωγή στο μεταπτυχιακό τμήμα, το οποίο και ολοκλήρωσε τον Μάιο του 2003 με το ανώνατο δίπλωμα (Konzertdiplom).

Στο χρονικό διάστημα των σπουδών του εκεί, του δόθηκε η ευκαιρία να παρουσιαστεί ως μαέστρος ή πιανίστας σε πολλούς συναυλιακούς χώρους της Ευρώπης.

Στα πλαίσια των εμφανίσεων αυτών έχει διευθύνει μουσικά σύνολα όπως την Συμφωνική Ορχήστρα της Ακαδημίας του Würzburg, τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Würzburg, τη Συμφωνική Ορχήστρα της Νυρεμβέργης καθώς και την ορχήστρα δωματίου Aura Amorosa που δημιούργησε ο ίδιος.

Το 1998 απέσπασε μετά από διαγωνισμό την υποτροφία της Ακαδημίας Αθηνών για σπουδές διεύθυνσης ορχήστρας στο εξωτερικό. Το 2001 και προτού ολοκληρώσει τις σπουδές του στην Ακαδημία, ξεκίνησε ήδη να εργάζεται στο Θέατρο Όπερας Mainfranken Theater Würzburg ως μουσικός εκγυμναστής και διευθυντής ορχήστρας. Παράλληλα με τις μεταπτυχιακές του σπουδές συμμετείχε σε διεθνή σεμινάρια διεύθυνσης ορχήστρας και παρακολούθησε ιδιαίτερα μαθήματα με τον Carlo Maria Giulini στο Μιλάνο.

Συνδυάζοντας την καλλιτεχνική με την επιστημονική δραστηριότητα, ετοιμάζει τη διδακτορική του διατριβή στο Ινστιτούτο Έρευνας για το Μουσικό Θέατρο (Forschungsinstitut für Musiktheater) του πανεπιστημίου του Bayreuth υπό την εποπτεία του καθηγητή Prof. Dr. Sieghard Dohring με θέμα το μουσικό θέατρο του πρωτοποριακού έλληνα συνθέτη Ανέστη Λογοθέτη.

Σήμερα ζει στη Βιέννη, όπου παράλληλα με τη συναυλιακή του δραστηριότητα εργάζεται ως πιανίστας και διευθυντής στην παιδική χορωδία Wiener Sängerknaben.

Συνεργάζεται σταθερά με ορχήστρες όπως οι Ambassade Wien, Wiener Sinfonietta, και Camerata Italiana Wien. Το φθινόπωρο του 2003 συμμετείχε ως πιανίστας στην περιοδεία της χορωδίας Wiener Sangerknaben (παιδική χορωδία της Βιέννης) στην Κίνα, την Κορέα και το Μακάο.

Σέρβου 1920...

Ένας παππούς θυμάται

— Καλημέρα παππού. Καλή χρονιά το 2005 και να τα κατοστίσεις. Πόσα γινόμαστε φέτος;

— Καλημέρα-καλημέρα, με υγεία και χαρά η νέα χρονιά, για όλο τον κόσμο. Φέτος γινόμαστε εννενήκοντα δύο. Είπες να τα κατοστίσω. .....Πειράζει να πάμε και κάνα χρόνο παραπάνω; Έτσι που γίνανε τα πράγματα τώρα και με την καλοπέραση που έχουν οι γέροι, δεν πεθαίνουν εύκολα. Πολλοί θα περνάνε τα εκατό.

— Τότε να ....βάλουμε κάτι ακόμη και να ευχόμαστε στα εκατόν είκοσι;.

— Καλά είναι

— Δε μου λές, πότε γεννήθηκες; Θυμάσαι τίποτα από τα παιδικά σου χρόνια στο χωριό;

— Εγώ γεννήθηκα το 1913. Πήγα στο σχολείο το 1920. Πριν δεν θυμάμαι σχεδόν τίποτα. Αυτό που μου έρχεται μόνο στο νου είναι η εικόνα του πατέρα μου έξω στην αυλή να μιλάει με τα ξαδέρφια του απέναντι στα μπαλκόνια και να γελάνε. Επίσης θυμάμαι που με έστελνε στο μαγαζί του **Κανδηλώρου** να του πάρω αφιόνι, γιατί τον πονούσε το δόντι του.

— Από το σχολείο τι θυμάσαι;

— Το σχολείο ήταν εκεί που είναι σήμερα το Ιατρείο. Είμαστε καμιά εκατοστή παιδιά. Κυρίως αγόρια. Κορίτσια θα είσαντε 4-5. Θυμάμαι τη **Κατερίνη του Γκράβαρη**, που ήταν πολύ καλή μαθήτρια, καθόταν στο πρώτο θρανίο και όλο στον πίνακα τη σήκωνε ο δάσκαλος. Επίσης τη γυναίκα του **Μήτσιου του Τσαντήλη, τη Μοδιστρούλα και την Κανέλλα του Κανδηλώρου**.

— Ποιο δάσκαλο είχατε τότε;

— Τα δυό πρώτα χρόνια είχαμε τον **Μπούρα**. Το 1922 απολύθηκε ο **Μήτσος ο Σχίζας** από το στρατό και ήρθε αυτός. Τα προηγούμενα χρόνια είχα ακούσει για έναν **Παναγόπουλο** μου φαίνεται, έναν **Μαντέλλο**.....

— Μαθαίνατε τίποτα ή τα ..... φορτώνατε στον κόκορη;

— Δεν πηγαίναμε και κάθε ημέρα στο σχολείο. Είχαμε και ζωντανά και σπαρτά και δουλειές στο σπίτι. Αλλά και στο σχολείο τι μάθημα να γίνει με εκατό παιδιά και ένα δάσκαλο; Αν σηκωνόμαστε μια-δυο φορές το χρόνο στον πίνακα είναι ζήτημα. Κάποιοι βέβαια είχανε ιδιαίτερη συμπάθεια από το δάσκαλο και σηκωνόσαντε πιο συχνά.

— Αυτή η **Κανέλλα του Κανδηλώρου** από ποιο σόι ήταν;

— Ο **Κανδηλώρος** είχε έρθει στου Σέρβου από κάποιο χωριό νομίζω της Ηραίας. Ήτανε "ρασάς", έφτιαχνε δηλαδή ράσα και γιούρτες. Εκείνη την εποχή είχε μεγάλη πέραση αυτή η δουλειά. Δεν είχαμε βλέπεις τα παλτά και τα μπουφάν που φοράτε σήμερα. Ο **Κανδηλώρος** που λες ήτανε ξύπνιος άνθρωπος. Παντρεύτηκε στο χωριό μια κοπέλα από το σόι του **Αποστόλη Μπόρα**. Ο πεθερός του ήτανε νοικοκύρης, τον βοήθησε πολύ και έφτιαξε το σπίτι που αγόρασε μετά ο **Χρήστο-Ντάρας** [κάπου 95.000δρχ. τότε, πάρα πολλά λεφτά] και έχουν σήμερα τα παιδιά του. Εκεί άνοιξε μαγαζί και είχε απ' όλα. Δυστυχώς όμως του πέθανε η γυναίκα και του άφησε 3 παιδιά. Ξαναπαντρεύτηκε όμως και πήρε μια γυναίκα που είχε έρθει τότε από την Αθήνα και ήταν από το σόι του Σουλελέ. Απόχτησε 3 παιδιά και με αυτή. Το μικρότερο ήταν η **Κανέλλα**, η οποία παντρεύτηκε πολύ καλά και πήρε κάποιο δικαστικό από την περιοχή της Τεγέας. Τελικά ο Κανδηλώρος τα πούλησε όλα και έφυγε για την Αθήνα. Έτσι πάει και το σόι.

Ο Παππούς

Έτσι για να περνάει η ώρα

ΞΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ "Α"

Συνέχεια

** Στο 4ο φ. υπάρχει **"σάλπισμα" του Συλλόγου προς τους νέους του χωριού** [κάτι ανάλογο με αυτό που γίνεται και σήμερα] και εκτεταμένη αναφορά από την επίσκεψη του Δ. Σ. στο Νομάρχη για το θέμα του δρόμου. Επίσης υπάρχει μια φωτογραφία του **Χρ. Ν. Δάρα** [εγγονού του Χρήστου-Ντάρα] που ζούσε στο Χιοχάνεσμπουρκ και που πρόσφερε 100.000 δρχ. [4.000.000 περίπου σημερινά] για τη συνέχιση του δρόμου. Ακόμη

υπάρχει η είδηση πως ο **Παπα-Αναστάσης** [στη φωτογραφία μαζί με τον **παπα-Σωτήρη** και το **Μήτσιο το Σχίζα** έξω από το μαγαζί του **Γιώργη του Λιατσόπουλου** την ημέρα διάνοιξης του δρόμου προς Αράπηδες] παραχώρησε δωρεάν στην κοινότητα ένα μέρος δίπλα από το σπίτι του, για κατασκευή Κοινοτικού Γραφείου.

**** Στο 5ο φ. υπάρχει αναλυτικό ρεπορτάζ για τη χοροεσπερίδα του Συλλόγου και την πολιτιστική εκδήλωση που έγινε, με την απονομή των βραβείων σε αριστεύσαντες μαθητές.**

Αναφέρεται ακόμη πως με ενέργειες του γιατρού **Ν. Σχίζα** εγκρίθηκαν 75.000 δρχ. για έργα στο χωριό και πως με ανάλογες ενέργειες του **Ηλία Χειμώνα** μπήκε το ρεύμα στους **Αράπηδες**. Επίσης υπάρχει ένα ιστορικό κείμενο του **Ν. Παπαγεωργίου** που λέει πως εντοπίστηκε στο χωριό η σπηλιά που κρυβόταν ο Κολοκοτρώνης στους μεγάλους διωγμούς της κλεφτουριάς το 1806.

Στο ίδιο φ. αναφέρονται ενδιαφέροντα στοιχεία από το Δημοτικό Σχολείο του χωριού, που η δασκάλα **Π. Μπόρα - Σχίζα** βρήκε στα αρχεία. Σύμφωνα με αυτά, το 1920 υπήρχαν 98 μαθητές [93 αγόρια και 5 κορίτσια] στο σχολείο και το 1928, 94 αγόρια [ίδιος αριθμός] και 44 κορίτσια [σχεδόν δεκαπλασιάστηκαν]. Το 1920 και 1921 δάσκαλος ήταν ο **Μπούρας** και το 1922-25 ο **Μήτσος ο Σχίζας**.

Το 1926-28 το σχολείο χωρίστηκε σε αρρένων και θηλέων με το **Μήτσιο το Σχίζα** και την **Αγγελοπούλου** και στη συνέχεια [αφού σιγουρεύτηκαν πως .....δεν τρέχει τίποτα.....] ξανάγινε μεικτό με 3 δασκάλους.

Μία ακόμη πληροφορία αναφέρει πως έγινε επισκευή της βρύσης του **Δεμοκήτη** [Δημοκοίτη:] και στη συνέχεια του **Σουληνάρι** με τη φροντίδα του **Χρήστου Ντάρα** και έξοδα του ίδιου, του **Κ. Γκούτη**, του **Νικολή Μπόρα** κλπ.

Από την αναφορά αυτή προκύπτει πως την βρύση στου Δεμοκήτη την έφτιαξε γύρω στο 1910 ο **Αλέξης Δήμος**, με μαστορόπουλο τον **Κωσταντή τον Γκούτη**.

Ο αργόσχολος

Το σημειωματάριο του γερο-χασομέρη

Κάποια ημέρα
της είπαν να την φωτογραφήσουν.
Το δέχθηκε για πρώτη φορά.
Την έστησαν
κοντά στον τοίχο με τα μύσκλια.
Της έδωσαν κι έναν αμάραντο
στο δεξί χέρι.
Της σήκωσαν ψηλά το μαυρομάντηλο
να φαίνεται το πρόσωπό της
.....Και την φωτογράφησαν.
Στη φωτογραφία φαίνονται:
Η μαύρη φορεσιά, το ανάρτυγο πρόσωπο.
Η ελπίδα των ματιών της
και η υπομονή της μητρότητας.
Από το άρωμα της ψυχούλας της
δεν κατάφερε ν΄απεικονίσει ίχνος ο φακός.
Και όμως.... εγώ – κι έτσι λειψή-
την καμαρώνω τη Μάνα μου.
Και νιώθω σιγουριά από την άγια ευχή της
που με παραστέκει άγρυπνη
και με προστατεύει

Θ.Κ.Τ.

Φωτογραφία Σχολικού έτους 1939-1940.
Έξω από το γιαπί της κάτω εκκλησιάς τα παιδιά παίρνουν το... πρωινό τους. Στη μέση ο δάσκαλος Μήτσος Σχίζας, δίπλα του οι δασκάλες Π. Ζέρβα και Β. Σωτηροπούλου και με την κουτάλα στο χέρι η Αικατερίνη Τρουπή [Παπίτσαινα]. Πρώτος δεξιά ο λογοτέχνης Θ. Τρουπής. Οι άλλοι;

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ... ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΣ

Ο ταμίας μας, σας ενημερώνει

Σκεφθήκαμε να δημιουργήσουμε μία καινούρια στήλη με οικονομικά θέματα, ώστε κάθε δύο μήνες - που ο ταμίας ενημερώνει το Δ.Σ. και στη συνέχεια εκδίδεται ο "Α" - να γίνεται και ενημέρωση των πατριωτών.

Έτσι θα δίδεται η ευκαιρία και για κάποια ...κριτική, που μας είναι απαραίτητη. Έτσι και αλλιώς πάντως οι συνεδριάσεις του Δ.Σ. είναι ανοιχτές και όποιος θέλει μπορεί να τις παρακολουθεί:

1]Έσοδα [από Γ.Σ. μέχρι 19/3/05]

-Παραλαβή ταμείου από το νέο Δ.Σ. του Συλλόγου [Δεκέμβριος 2004]: **5.952€ συν 88 $ Αυστραλίας**

- Προσφορές και συνδρομές που δημοσιεύθηκαν στον "Α" [μέχρι και το παρόν φύλλο]: 10.671€

(Στο ποσόν αυτό δεν περιλαμβάνονται προσφορές "στη μνήμη", που δόθηκαν απ΄ ευθείας στην εκκλησία και δεν υπάρχει απόδειξη του Συλλόγου).

- Εισπράξεις από πώληση του ημερολογίου: 1.560 €

- Εισπράξεις από χοροεσπερίδα 2005: 12.100 € [αναλυτικά πιο κάτω].

- Σύνολο Εσόδων: 24.331 €

(Σημειώνεται ότι δεν υπάρχει ούτε ένα ευρώ ως έσοδο του Συλλόγου, που δεν έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα. Αν τυχόν κάποιος καταθέσει ανώνυμα στο λογαριασμό της Τράπεζας, θα κοπεί απόδειξη και θα δημοσιευθεί ως "άγνωστος").

2]Έξοδα [από Γ.Σ. μέχρι 19/3/05]

- Γενικά έξοδα Συλλόγου (έκδοση εφημερίδας, εκτύπωση ημερολογίου, εκτύπωση επιστολόχαρτων και φακέλων, ΟΤΕ, ΔΕΗ, κοινόχρηστα κλπ): 4.391 €

- Έξοδα χοροεσπερίδας: 8.290 € [αναλυτικά πιο κάτω]

- Σύνολο εξόδων: 12.681 €

- Καθαρό υπόλοιπο ταμείου: 11.650 € και 88 $ Αυστραλίας

Αναλυτικά η οικονομική κίνηση σχετικά με την χοροεσπερίδα ήταν η εξής:

Α] Έσοδα

- Από πώληση προσκλήσεων: 7.320 €

(Στην εκδήλωση παραβρέθηκαν 276 άτομα. Διατέθηκαν 208 προσκλήσεις προς 30€, 20 προς 20€ και 15 προσφέρθηκαν δωρεάν σε προσκεκλημένους)

- Από τη λαχειοφόρο αγορά: 3.620 €
- Από δημοπρασία κρασιών: 260€
- Από δωρεά για τα μαθητικά βραβεία: 900 €

Β] Έξοδα.

- Ξενοδοχείο: 5.239 €
- Ορχήστρα (Μαυρέλιας): 1.200 €
- Μαθητικά βραβεία (πλακέτες, στυλό): 921 €
- Βραβεία ιατρικής 600 €
- Αγορά δώρων (50 βιβλίων), φιλοδωρήματα, φλογέρα, φλουρί: 330 €

Καθαρό κέρδος: 3.810 €

Και του χρόνου να είμαστε όλοι καλά να διασκεδάσουμε περισσότερο και γιατί όχι, να έχουμε και ..... μεγαλύτερο "κέρδος".

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ

Προς αποφυγή λαθών στο μέλλον, ενδεχομένως και παρεξηγήσεων, το Δ.Σ. αποφάσισε:

Α] Αν κάποιος πατριώτης προσφέρει χρήματα στο Σύλλογο, για τις εκκλησίες του χωριού, θα ακολουθείται η εξής διαδικασία. Ο ταμίας θα παραλαμβάνει τα χρήματα, θα κόβει απόδειξη που θα αναγράφει αναλυτικά το σκοπό και θα καταχωρεί στο βιβλίο του Ταμείου το ποσό ως έσοδο. Θα παραδίδει τα χρήματα στην εκκλησία, είτε με κατάθεση στην Τράπεζα είτε με απ' ευθείας παράδοση στο Εκκλησιαστικό Συμβούλιο [τουλάχιστον μία φορά το χρόνο] και θα παραλαμβάνει υπογεγραμμένη απόδειξη. Το αποδεικτικό της Τράπεζας ή του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου θα καταχωρείται στο βιβλίο του Ταμείου ως έξοδο και θα δημοσιεύεται στην εφημερίδα, με τον αριθμό πρωτοκόλλου.

Β] Αν τα χρήματα δίδονται απ' ευθείας στην εκκλησία από τους συγγενείς και υπάρχει επιθυμία δημοσίευσης, θα πρέπει να προσκομίζεται κάποιο σχετικό αποδεικτικό, το οποίο θα καταχωρείται στα βιβλία του Συλλόγου και θα δημοσιεύεται επίσης στον "Αρτοζήνο".

Γ] Καμία απόδειξη [παραλαβής χρημάτων ή πληρωμής] δεν θα δημοσιεύεται στην εφημερίδα, χωρίς τον αντίστοιχο αριθμό από το βιβλίο του ταμείου.

Αν υπάρχει κάποια άλλη πρόταση, πιο απλή και πιο πρακτική, ευχαρίστως να την εφαρμόσουμε.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ-ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ [15.1.05 - 19.3.05]

1. (Ν.13) Κατάθεση στην Τράπεζα Ανωνύμως 20€
2. (Ν.451) **Κατσιάπη Χ. Ανδριάνα** 20€
3. (Ν.452) **Κατσιάπης Νικόλαος του Χρ.** 20€
4. (Ν.251) **Βέργου Ελένη του Γ.** 20€
5. (Ν.252) **Στρίκος Δημήτριος του Παν.** 10€
6. (Ν.253) **Χρονόπουλος Κώστας του Ι.** 50€
7. (Ν.254) **Παπαγεωργίου Ηλίας του Γ.** 200€
8. (Ν.255) **Κωνσταντόπουλος Ηλίας** (ιερέας) 30€
9. (Ν.256) **Σχίζα Μαρία του Ν.** 30€
10. (Ν.257) **Σχίζας Αθανάσιος του Ν.** 30€
11. (Ν.258) **Σχίζας Νικόλαος του Α.** 30€
12. (Ν.259)**Αρβανίτη Μαρίνα του Αν. (Στρίκου)** 20€
13. (Ν.152) **Ντάβου Αναστασία του Ι.** 50€
14. (Ν.454) **Θεοφίλη Μαρία (Κατσιάπη)** 20€
15. (Ν.453) **Κατσιάπη Δέσποινα του Ε.** 20€
16. (Ν.455) **Μπουρνά Χρυσούλα** 20€
17. (Ν.208) **Τσουμπρής Νικόλαος** 40€
18. (Ν.351) **Αναστασόπουλος Αναστάσιος του Ιωάννου** 60€

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΝΗΜΗ

1. (Ν.204) **Κωσταντόπουλος Ηλίας του Δ.,** εις μνήμη των γονέων του 50 €
2. (Ν.205) **Κωσταντόπουλος Χρήστος του Δ.,** εις μνήμη των γονέων του 50 €
3. (Ν.206) **Κωσταντοπούλου-Ανδρουλιδάκη Βάσω του Δ.,** εις μνήμη των γονέων της 50 €
4. (Ν.207) **Κωσταντοπούλου-Χαλκιά Βενετία του Δ.,** εις μνήμη των γονέων της 50 €
5. (Ν.151) **Αδελφοί Χρήστου Μπόρα,** εις μνήμη της μητέρας των, για τον ένα χρόνο από τον θάνατο της 200 €
6. Ο **Δάρας Στάθης** πρόσφερε για τα μαθητικά βραβεία (όπως γράφηκε και σε άλλες στήλες) 900 € εις μνήμη των κάτωθι πατριωτών: **Γιαννούλας Σχίζα του Δ, δασκάλας, Ντίνας Βέργου του Ν., Γιάννη Σχίζα του Γ., Μήτσιου Παπαγεωργίου του Θ. και Γεωργίου Τρουπή του Η.**

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΑΘΗ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ (147) ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Ζητάμε συγνώμη από τους παρακάτω πατριώτες για λάθη που κάναμε. Δεν ήταν σκόπιμα. Έγιναν στη δακτυλογράφηση (φταίει ο .....δαίμων του τυπογραφείου, όπως παλαιότερα έγραφαν οι εφημερίδες σε ανάλογες περιπτώσεις)

1. Από την **κυρία Σχίζα-Χρονοπούλου Ελένη,** γιατί δεν γράψαμε καθόλου την προσφορά στο Σύλλογο εις μνήμη του αδελφού της Γιάννη Σχίζα εκ 50€

2. Από την **κυρία Βενετία Ι. Βέργου**, γιατί γράψαμε ότι η προσφορά των 50 € στο Σύλλογο έγινε εις μνήμη του Γιάννη Σχίζα, ενώ το σωστό είναι ότι έγινε εις μνήμη του συζύγου της Ιωάννη Βέργου.

3. Από τους **αδελφούς Φώτη και Ιωάννη Μπόρα**, γιατί γράψαμε ότι πρόσφεραν εις μνήμη του αδελφού τους Γεωργίου 50 + 50 € ενώ το σωστό είναι ότι πρόσφεραν 100 + 100 €.

Ένας αναγνώστης γράφει:

Συνέχεια απ' την 3η σελ.

ρύτητα, αφού αυτό γνωρίζει καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο .... πράγματα και ...καταστάσεις. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, πως ο **Σύλλογος** θα στηρίξει απόλυτα οποιαδήποτε "σωστή" πρωτοβουλία του Τ. Σ. Τι λες πρόεδρε του **Τοπικού**;

7] Η εκδήλωση για τον **κλέφτη Δήμο** θα μπορούσε να διευρυνθεί με ενεργό συμμετοχή και άλλων κοντοχωριανών Συλλόγων [δεν θα είχε τάχα και συναγωνιστές ο Δήμος από την περιοχή;]. Επίσης θα μπορούσε να γίνει και η πρώτη **"ονοματοθεσία"** του δρόμου **Σέρβου-Αράπηδες** με τις σχετικές πινακίδες.

Με την ευκαιρία αυτή θα ήταν σκόπιμο ίσως να υπάρξει και ένα δεύτερο μέρος της εκδήλωσης, αφιερωμένο στο ιστορικό εκτέλεσης του δρόμου αυτού, με τις σχετικές αναφορές, **θραβεύσεις** κλπ.

Δεν θα ήταν φυσικά άσχημο και ένα τρίτο μέρος με **χορό** και **τραγούδια** κλέφτικα όπως παλιά. Για να δούμε. ....Τίποτα δεν είναι εύκολο, μα ....τίποτα δεν είναι και ακατόρθωτο.

Αυτά τα ολίγα από το ...λεύκο

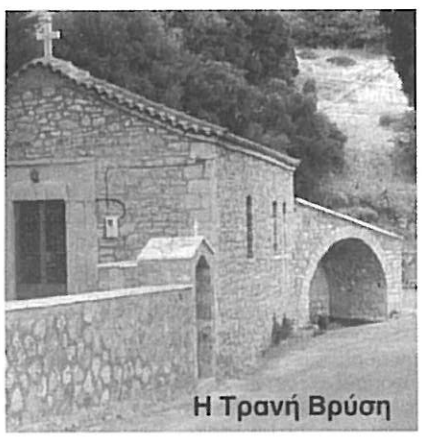
Λεύκος

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΕΜΠΑ
Αριθμός Άδειας 4179

ΕΛΤΑ Hellenic Post

Κωδικός: 3596

723

Η Τρανή Βρύση

Αρτοζήνος

Έκδοση του Συλλόγου Σερβαίων Αριαδίας

Γραφεία : Αγ. Μάρκου 16, 5ος όροφος, Τ.Κ. 10560 Αθήνα • Τηλ. 210 3229904

Έτος 29ο • Αρ. φύλλου 149 • Μάιος - Ιούνιος 2005

Η βρύση του Δημοκοίτη

Μνήμη και τιμή Μαρίας Αθ. Παναγοπούλου

Σέρβου 1932 - Αθήνα 1993

Όπως είχε εγκαίρως ανακοινωθεί, **ο Σύλλογος** σε συνεργασία με το περιοδικό **"ΜΟΡΙΑΣ"** και την **Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών,** πραγματοποίησε φιλολογικό μνημόσυνο-τιμητική εκδήλωση- για την ποιήτρια και πεζογράφο του χωριού μας, την αξέχαστη **Μαρία Αθ. Παναγοπούλου**. Η εκδήλωση έγινε το απόγευμα της 30ης Μαρτίου, στη φιλόξενη, καλαίσθητη και ιστορική αίθουσα της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, επί της οδού Γενναδίου 8, στο κέντρο της Αθήνας. Η Εταιρία είχε βγάλει και σχετική ανακοίνωση:

"Τετάρτη 30.3.2005, ώρα 7μμ. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "ΜΟΡΙΑΣ". Αφιέρωμα μνήμης Μαρίας Αθ. Παναγοπούλου. Ομιλητής: Ηλίας Γιαννικόπουλος".

Οι προτομές και τα πορτρέτα των κορυφαίων λογοτεχνών μας στους τοίχους και τις προθήκες της αίθουσας δημιουργούσαν μια υποβλητική ατμόσφαιρα. Σε μια γωνιά της αίθουσας τοποθετήθηκαν με επιμέλεια τα κεντήματα της Μαρίας για να αναδειχθεί και μια άλλη πλευρά της, η ικανότητα των χεριών της για δημιουργία και ο αγώνας της για βιοπορισμό. Οι καλεσμένοι -πατριώτες, κοντοχωριανοί, πολλοί φίλοι και μελετητές του έργου της- ήρθαν στην ώρα τους και γέμισαν την αίθουσα (φωτογραφία). Κάποιοι μάλιστα έμειναν όρθιοι (ήταν πάνω από 250 άτομα) στο πίσω μέρος, γιατί δεν υπήρχαν άλλες καρέκλες.

Η εκδήλωση άρχισε σύμφωνα με το πρόγραμμα.

Την αρχή έκανε ο λογοτέχνης-δάσκαλος του χωριού μας **Θεόδ. Κ. Τρουπής** (φωτογραφία), που συντόνισε και την όλη εκδήλωση. Με την αμεσότητα του λόγου του αιχμαλώτισε συναισθηματικά το ακροατήριο και το οδήγησε σε σφαίρες ψυχικής ανάτασης. Σε όλη τη διάρκεια της τελετής η ατμόσφαιρα ήταν συγκινησιακά φορτισμένη και θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί κατανυκτική. Στο τέλος η χαρά και η αγαλλίαση ήταν φανερή στα πρόσωπα όλων και οι συζητήσεις και τα σχόλια ήταν επαινετικά τόσο για τη Μαρία και το έργο της, όσο και για τους διοργανωτές της εκδήλωσης. Τη βραδιά συμπλήρωσαν τα κεράσματα που προετοίμασαν κυρίες του χωριού μας και προσφέρθηκαν στους καλεσμένους.

Ο Θοδωρής ανέβηκε στο βήμα και απευθυνόμενος στο ακροατήριο είπε:

Φίλοι και εταίροι της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών, μέλη και φίλοι του Συνδέσμου Σερβαίων, Φίλοι και αναγνώστες του περιοδικού **"Μοριάς"**, καλησπέρα σας. Ήρθαμε απόψε εδώ να θυμηθούμε και να τιμήσουμε την ποιήτρια

και πεζογράφο **Μαρία Παναγοπούλου, που γεννήθηκε στο χωριό Σέρβου** στα 1932 και έφυγε από τη ζωή τον Ιούλιο του 1933 στην Αθήνα.

Πρέπει να ευχαριστήσω την Εταιρία α) γιατί μας προσφέρει την ιστορική αυτή αίθουσα, που τίμησαν οι ιδρυτές, γίγαντες της λογοτεχνίας, Καζαντζάκης, Ξενόπουλος, Σικελιανός, Παλαμάς - ώστε την θεωρώ υπερτέρα της Ακαδημίας Αθηνών - και β) γιατί η Γενική Γραμματέας της **κ. Ελευθερία Τζαβάρα - Αναγνωστάκη** και ο φίλος μου πρόεδρός της **Παύλος Ναθαναήλ** θα χαιρετήσουν την εκδήλωσή μας, μετά από μελέτη του ποιητικού έργου της τιμωμένης. Πρέπει να ευχαριστήσω ακόμη: α) Τον **κ. Κ. Καλύβα**, δημοσιογράφο, διευθυντή και εκδότη της εφημερίδας "Γορτυνία", γιατί δημοσίευσε σε 2 φύλλα της εφημερίδας του την "Γνωστοποίηση-Πρόσκληση", β) τον κ. **Β. Σκολαρίκο,** γιατί και αυτός δημοσίευσε την ίδια πρόσκληση στην εφημερίδα της **"Αδελφότητας Δημητσανιτών" "Δημητσάνα"** και γ) τον από σαράντα πέντε χρόνια φίλο, σχολικό Σύμβουλο και μέλος του ΔΣ αυτής εδώ της Εταιρίας **Β. Δημούλα**, γιατί μου πρόσφερε τη γραβάτα που φορώ απόψε, με σκοπό να θυμάμαι την Ελασσόνα -όπου συνυπηρετήσαμε-και την ξεχωριστή αποψινή βραδιά και γιατί τον αγαπώ και μ' αγαπάει.

Βλέπω την τιμωμένη να κάθεται στο πρώτο κεντρικό κάθισμα, εκεί που έχω εναποθέσει τα "Απαντα" της, που κυκλοφόρησαν στο περιοδικό **"Σέρβου"**. Τα είδε και τα χάρηκε. Το άλλο τεύχος που είναι στο διπλανό της κάθισμα το κυκλοφόρησα στο περιοδικό **"Μοριάς"**, στα πέντε χρόνια από το τελευταίο της ταξίδι.

Θυμάσαι Μαρία;
Ήρθαμε να σε ιδούμε με την Κατερίνα: Με φίλησες και σε φίλησα στερνή φορά και μου είπες:
"Θοδωρή μη με ξεχάσεις"

.....Κι εγώ μια πέτρα διάλεξα απ' το νταμάρι της καρδιάς και χάραξα απάνω τ΄όνομά σου.

Λίγο αργότερα έλαβα το τελευταίο σου γράμμα. Το φυλάω στον ογκώδη φάκελο με όλες τις επιστολές σου. Το μετάπλασα σε σονέτο-επιστολάριο και το καταχώρησα στα επιστολάριά μου.

....."Δεν θέλω να με ιδείς
που θα πεθάνω,
για να ελπίζεις πάντα
πως θα γειάνω".

Και γι΄ αυτό το λόγο δεν σε είδα, για να τηρήσω την επιθυμία σου.

Και ...όπως βλέπεις ....Δεν σε ξεχάσαμε.

Είμαστε όλοι απόψε εδώ.

Απουσιάζει ο **υφυπουργός Πολιτισμού κ. Πέτρος Τατούλης.** Μας έστειλε τις ευχές του να έχουμε επιτυχία, στη γιορτή σου την αποψινή. Δικαιολογούμε με κατανόηση την απουσία του και τον ευχαριστούμε για τα καλά του λόγια.

Σου προλέγω το αποψινό πρόγραμμα, για να πάρεις μια ιδέα και μη μου αρχίσεις τα νεύματα και αύριο τα παράπονα και τις κριτικές. Όσο μου κόβει θα

Συνέχεια στην 5η σελ.

Ευχές ...μετά το Πάσχα

Παρόλο που πέρασε πάνω από ένας μήνας από την ημέρα της Ανάστασης, οι ευχές μας παραμένουν εγκάρδιες. Ευχόμαστε λοιπόν σε όλους **"χρόνια πολλά"** και μαζί με την Ανάσταση του Κυρίου ας αναστηθεί μέσα μας ό,τι ο καθένας επιθυμεί. Μια μικρή έστω βελτίωση των σχέσεών μας με το περιβάλλον μας, έτσι ώστε να δώσουμε τη δυνατότητα στους άλλους να μας αγαπήσουν λίγο παραπάνω, θα είναι μια σημαντική επιτυχία.

Πολλοί πατριώτες πέρασαν και φέτος τις γιορτές στο χωριό - βοηθούντος και του καιρού-, με ιδιαίτερη χαρά και ευχαρίστηση.

Και του χρόνου να είμαστε όλοι καλά και να ξαναγιορτάσουμε το Πάσχα, αν είναι δυνατόν.... όλοι στο Χωριό.

Η εκδρομή του Συλλόγου 2-3 Ιουλίου στη Λίμνη Πλαστήρα

Νέα τροπή παίρνει η αρχική σκέψη για οργάνωση εκδρομής στη λίμνη Πλαστήρα.

Τελικά έχουμε προσφορά για ένα Σαββατοκύριακο (μία δηλαδή διανυκτέρευση), με 60-70 περίπου ευρώ το άτομο (ανάλογα με τον αριθμό). Στην τιμή περιλαμβάνονται η μεταφορά, η διανυκτέρευση και το πρωινό. Νομίζουμε πως η τιμή είναι στα πλαίσια των δυνατοτήτων των πατριωτών. Οι ιδιαίτερα απαιτητικοί καλό είναι να..... το σκεφθούν λίγο παραπάνω.

Η εκδρομή προγραμματίζεται για τις 2 και 3 Ιουλίου. Είναι αυτονόητο πως για να πραγματοποιηθεί πρέπει να συμπληρωθεί τουλάχιστον ένα πούλμαν. Επίσης είναι αυτονόητο πως για να κλειστούν τα ξενοδοχεία, τα πούλμαν και οι ταβέρνες πρέπει να υπάρχει αρκετό χρονικό περιθώριο. Αυτό σημαίνει πως όταν λάβετε τον "Αρτοζήνο" πρέπει να δηλώσετε συμμετοχή. Τελευταία ημερομηνία ορίζεται η **Παρασκευή 17 Ιουνίου**. Τα τηλέφωνα όλων των μελών του ΔΣ υπάρχουν στο προηγούμενο φύλλο του "Α". Ενημερωτικά σας λέμε πως στην εκδρομή θα συμμετέχουν όλα τα μέλη του Δ.Σ., συν.... γυναιξί ...μετά (ή άνευ) τέκνων.

Η διαδρομή της εκδρομής θα είναι: Σάββατο. ΑΘΗΝΑ(07.00)-Λ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ-ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ(Διανυκτέρευση).

Κυριακή. ΜΕΤΕΩΡΑ-ΠΕΡΤΟΥΛΙ-ΕΛΑΤΗ-ΤΡΙΚΑΛΑ-ΑΘΗΝΑ(20.30). Παιδιά έως 12 ετών σε 3κλινο ή 4κλινο με τους γονείς τους. Το μονόκλινο τιμή110 € (αντί 60€). Στην τιμή περιλαμβάνεται και συνοδός.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2005 ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Από τη συνεργασία με το Δήμο Ηραίας και το Τοπικό Συμβούλιο, φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, πως θα οργανωθούν **3 εκδηλώσεις τον φετινό Αύγουστο στο χωριό. Η πρώτη** θα είναι το γλέντι την παραμονή της Παναγίας. **Η δεύτερη** θα αφορά στην αποκάλυψη του μνημείου για τον κλέφτη Δήμο με τα συνεπακόλουθα και **η τρίτη** θα γίνει στο Σχολείο την Κυριακή. Θα είναι μία σύντομη ενημέρωση για τα Συλλογικά και τα Δημοτικά μας πράγματα και στη συνέχεια παρουσίαση -αν αυτό είναι δυνατόν- σε βίντεο της εκδήλωσης που έγινε για τη μνήμη της **Μαρίας Παναγοπούλου**.

Η ατζέντα προχωράει

Σε καλό σχετικά δρόμο βρίσκεται η έκδοση της νέας ατζέντας. Ευχαριστούμε τους πατριώτες που μας έστειλαν ή μας τηλεφώνησαν τα στοιχεία τους. **Παράκληση για όσους δεν τηλεφώνησαν ακόμη να το πράξουν το συντομότερο δυνατό.**Υπάρχει ακόμη η δυνατότητα. Τα τηλέφωνα όλων των μελών του Δ.Σ. είναι γραμμένα στο προηγούμενο φ. του "Α". Θα είναι κρίμα να μην περιληφθούν τα στοιχεία όλων των πατριωτών στη νέα ατζέντα.

Βιντεοσκόπηση και... διευκρίνιση

Η εκδήλωση για τη Μαρία βιντεοσκοπήθηκε από το μέλος του Δ.Σ. κ. **Γιώργο Βέργο** και προσφέρθηκε στο Σύλλογο, χωρίς οικονομική επιβάρυνση. Ενδεχομένως να μπορέσουν να παραχθούν και αντίγραφα της βιντεοταινίας, αν υπάρξει ενδιαφέρον.

Επίσης πρέπει να διευκρινίσουμε πως τα κείμενα που μας έστειλαν για τη Μαρία και την εκδήλωση ήταν πάρα πολλά και μεγάλα, που ξεπερνούν τις δυνατότητες του "Αρτοζήνου". Αναγκαστικά έγιναν κάποιες περικοπές από όλους, κυρίως αυτές που δεν αφορούσαν αποκλειστικά στη Μαρία και στην εκδήλωση. Ελπίζουμε στην κατανόηση όσων είχαν την καλοσύνη να γράψουν. (Λόγω πληθώρας ύλης και αυτό το φύλλο του "Αρτοζήνου" θα κυκλοφορήσει 12σέλιδο).

ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

Τρίτη και Παρασκευή
12.00 μέχρι 14.00 μ.μ.

Κοινωνικά

Γεννήσεις

• Ο **Ανδρέας Χρ. Δάρας** και η σύζυγος του **Αθανασία** απέκτησαν το δεύτερο παιδί τους, ένα χαριτωμένο κοριτσάκι. Ο Αρτοζήνος τους εύχεται ολόψυχα να τους ζήσει.

Γάμος

Στις 7-5-2005 στον Ιερό Ναό Τριών Ιεραρχών Μεσσήνης τέλεσαν το γάμο τους ο **Ανδρέας Ι. Κουτσανδριάς** (εγγονός του Ανδρέα Κουτσανδριά) και η **Λευκοθέα Κόρμα.** Μετά το γάμο ακολούθησε γλέντι μέχρι το πρωί στο κέντρο διασκέδασης του Κ. Τσέλιου.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Το Δ. Σ.

Θάνατοι

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Γ. ΒΕΡΓΟΣ
90 ΕΤΩΝ
Στον πατέρα και παππού μας

Τη Δευτέρα του Πάσχα, 2 Μαΐου 2005 (ανήμερα της γιορτής του Αγ. Γεωργίου, που γιόρταζαν πολλά μέλη της οικογενείας σου), έφυγες από κοντά μας.

Ταλαιπωρήθηκες 3,5 χρόνια, καθηλωμένος στο κρεβάτι, μετά από εγκεφαλικό επεισόδιο που έπαθες την ίδια ημέρα που αρρώστησε η γιαγιά και μπήκε στο Νοσοκομείο. Φαίνεται δεν άντεξες την απουσία της, όπως κι αυτή τώρα δεν αντέχει τη δικιά σου.

Η ζωή σου ήταν σκληρή, από πολύ μικρή ηλικία. Μόλις 3 χρονών (το 1918) έχασες τον πατέρα σου, που ήταν στρατιώτης στην Πάτρα και σε άφησε μόνο, χωρίς αδέρφια. Μόνη της και η μάνα σου (**Μαρία Ι. Κλεισούρα**, -ορφανή και η ίδια από την ηλικία των 3 ετών που έχασε τον δικό της πατέρα από κεραυνό-), σε μεγάλωσε με πολλές δυσκολίες και στερήσεις, αλλά με πολλή φροντίδα και αγάπη. Ευτύχησε να σε δει παντρεμένο με την αγαπημένη σου γυναίκα **Γεωργία** και με παιδιά.

Σε ηλικία 27 χρόνων, στα μαύρα χρόνια της κατοχής και της πείνας του 1942, έχασες και τη μάνα σου, ανήμερα μάλιστα την πρωτοχρονιά. Εκείνα τα δύσκολα χρόνια πάλεψες σκληρά για να μπορέσεις να ζήσεις την οικογένειά σου, κουβαλώντας με το μουλάρι λάδι, αλάτι, κρασί και ό,τι άλλο, από τον Πύργο μέχρι το Άργος. Και τα κατάφερες! Ύστερα άνοιξες το μαγαζί στο χωριό, και επί 18 χρόνια πρόσφερες εκεί ό,τι μπορούσες. Θυμόμαστε ακόμη που δεν υπήρχε ημέρα να μην πας σε κάποιο σπίτι, να κάνεις μία ένεση σε κάποιον πατριώτη που την είχε ανάγκη.

Το 1968 με το κύμα μετανάστευσης, άφησες και εσύ το χωριό και ήρθες στην Αθήνα. Εκεί άνοιξες νέο μαγαζί στου Ζωγράφου (το διατήρησες μέχρι το 1990) και δημιούργησες -με την καλοσύνη σου και την εξυπηρετικότητά σου - πολλούς νέους φίλους, που σε θυμούνται και σε αγαπούν μέχρι σήμερα.

Ευτύχησες να δεις τα 4 παιδιά και τα 10 εγγόνια σου αποκαταστημένα. Ευτύχησες ακόμη να δεις και 10 δισέγγονα. Κάποιες φορές σε πίκρανε βέβαια η ζωή, αλλά εσύ την πάλεψες με εξυπνάδα, στάθηκες όρθιος και τελικά βγήκες κερδισμένος. Αισθανόμαστε υπερήφανοι, γι' αυτό και ακολουθούμε τις συμβουλές σου.

Το τελευταίο σου ταξίδι παππού το έκανες στο χωριό που τόσο αγαπούσες, μαζί με συγγενείς και φίλους. Εκεί θα είναι και η τελευταία σου κατοικία. Θα σε θυμόμαστε όλοι για πάντα με το γλυκό σου χαμόγελο, με την καλοσύνη σου και με τις εύστοχες συμβουλές που μας έδινες.

Στο καλό. Καλό σου ταξίδι...
Η γυναίκα σου, τα παιδιά σου,
τα εγγόνια σου
και τα δισέγγονά σου.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου, στη συνεδρίαση του στις 17.5.05, εξέφρασε τα θερμά του συλλυπητήρια στο μέλος του (και υπεύθυνο για τις κοινωνικές εκδηλώσεις) **Γ. Δ. Βέργο**, για το θάνατο του πατέρα του. Αντί στεφάνου αποφάσισε να προσφέρει το ποσό των 50 Ευρώ για τα μαθητικά βραβεία.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε θερμά τους συγγενείς και φίλους που συνόδευσαν στο τελευταίο του ταξίδι τον λατρευτό μας σύζυγο, πατέρα και παππού **Δημήτριο Γ. Βέργο**. Επίσης ευχαριστούμε και όσους πρόσφεραν αντί στεφάνου χρήματα στο Σύλλογο, για το θεσμό των βραβείων των μαθητών.

Το μνημόσυνο θα τελεστεί την **Κυριακή 5 Ιουνίου** στην εκκλησία Αγ. Γεωργίου Ζωγράφου.(Οδός Αγ. Γεωργίου και Γ. Ζωγράφου, 7η στάση), μετά τη θεία λειτουργία.

Η Οικογένειά του

ΣΤΟΝ ΜΠΑΡΜΠΑ-ΜΗΤΣΙΟ

Τον **μπάρμπα-Μήτσιο** τον θυμάμαι από την εποχή που είχε το μαγαζί στο υπόγειο του **Χρήστου Ντάρα**.

Λόγω γειτονιάς και ...."καφενείου", είχαμε συχνές επαφές που συνεχίσθηκαν και στην Αθήνα μέχρι τώρα και με την ευρύτερη πλέον οικογένεια.

Ο **μπάρμπα-Μήτσιος** - όπως εγώ τον γνώρισα - ήταν άνθρωπος ξύπνιος, οργανωτικός και με εμπορικό πνεύμα για τα δεδομένα του χωριού. Ήταν χαμηλών τόνων και ποτέ δεν τον άκουσα να φωνάζει ή να φιλονικεί με κάποιον. Αντίθετα πολύ συχνά τον έβλεπα να χαμογελάει, με το γλυκό εκείνο χαμόγελο που σε κάνει να συμπαθείς τον άνθρωπο. Πράγματι ο **μπάρμπα - Μήτσιος** είχε τη συμπάθεια και την εκτίμηση των πατριωτών, γιατί ήταν καλός άνθρωπος, σοβαρός και ιδιαίτερα εξυπηρετικός μαγαζάτορας. (Θυμάμαι τα βερεσέδια αρκετών εκείνη την εποχή από τσιγάρα κλπ....)

Το μαγαζί του ήταν σημείο αναφοράς στο χωριό και ο ίδιος - ως άριστος οικογενειάρχης και καλός γνώστης γενικότερων θεμάτων, πολιτικών και άλλων - θεωρείτο ένα από τα κατάλληλα πρόσωπα, τόσο για συμβουλές όσο και εξυπηρετήσεις. Ως οικογενειάρχης υπήρξε άριστος. Χαρακτηριστικό των μελών της ευρύτερης οικογένειας που δημιούργησε, είναι ο αλληλοσεβασμός, η αλληλοεκτίμηση και το ουσιαστικό ενδιαφέρον του ενός μέλους προς τον άλλο.

Ας είναι ελαφρό το χώμα του Μπουλούτσου που τον σκέπασε.

Χ. Ι. Μαραγκός

ΕΛΕΝΗ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Πέθανε στην Αθήνα η **Ελένη Γεωργίου Κωσταντόπουλου** σε ηλικία 85 ετών και κηδεύτηκε τη Δευτέρα 16.5.2005. Η Ελένη καταγόταν από τη Δημητσάνα -το σόι των Ραδέων- και είχε παντρευτεί τον **Γιώργη τον Κωνσταντόπουλο** από το χωριό, αδερφό του **Μήτσιου του Παναγή** και του **Βασίλη**. Ο **Γιώργης** δεν ήταν πολύ γνωστός στο χωριό γιατί σπάνια ερχόταν. Μετά τον πόλεμο έφυγε για την Αθήνα, αργότερα γύρισε στο Χρυσοβίτσι και δούλεψε στη Δασική Υπηρεσία, παντρεύτηκε στη Δημητσάνα και έφυγε για την Αθήνα, όπου εργαζόταν ως νυχτοφύλακας στο HILTON και στη συνέχεια στην ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ. Απέκτησε ένα γιό και μία κόρη. Ο γιός του πέθανε σε ηλικία 49 ετών από κακοήθεια και ο γαμπρός του σε ηλικία 51 ετών επίσης από κακοήθεια. Ο ίδιος πέθανε στην Αθήνα πριν 4 περίπου χρόνια. Έμενε στην Πετρούπολη, όπου μένει και ο αδερφός του ο **Παναγής**.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Ο στρατιωτικός γιατρός κ. **Γεώργιος Ν. Παπαγεωργίου**, προήχθη σε Πλωτάρχη.

Του ευχόμαστε και σ' ανώτερα.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος **γιορτάστηκε η μνήμη του Αγίου Κωνσταντίνου στο ομώνυμο εκκλησάκι στους Αράπηδες.** Η γιορτή άρχισε απ' το απόγευμα της παραμονής που εψάλη εσπερινός και ακολούθησε φαγητό κάτω από την αιωνόβια δρυ (δέντρο) και γλέντι μέχρι αργά τη νύχτα. Το Σάββατο το πρωί πολλοί πατριώτες από το χωριό, την Αθήνα και άλλες περιοχές κατηφόρισαν για το συνοικισμό, όπως και πολλοί κάτοικοι από τα γύρω χωριά. Τη λειτουργία ετέλεσαν **ο παπα-Σωτήρης Χούσος και ο παπα-Γιάννης Αποστολόπουλος**. Αρκετοί και οι ψάλτες που η φωνή τους, χωρίς μεγάφωνα, ακουγόταν μέχρι το Ψάρι. Ακολούθησε αρτοκλασία με υπεραφθονία άρτων και μετά η καθιερωμένη από τους φιλόξενους Αραπαίους προσφορά μεζέ και καλού κρασιού. Το γενικό πρόσταγμα είχε **ο Κώστας Χρονόπουλος** και τη φροντίδα της κουζίνας η γυναίκα του **Γιώτα -Χαίρα Χρονοπούλου**. Το κρασί επιμελήθηκε ο **Νίκος Χρονόπουλος**. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η συμβολή στην προετοιμασία και τη διάθεση των φαγητών του **Φώτη Παναγόπουλου** και του **Χρήστου Νικολόπουλου** (από του Μπούζα). Δεν πρέπει να ξεχάσουμε και τη νέα γενιά που έκανε δυναμική την παρουσία της στο φαγητό και το γλέντι. Η γουρουνοπούλα του Συλλόγου ξεκοκκαλίστηκε μαζί με ψητή γίδα και άλλα πολλά εδέσματα. Τα έσοδα πήγαν υπέρ της εκκλησίας. Στο πανηγύρι παραβρέθηκαν όπως πάντα ο Αντιδήμαρχος κ. Θάνος Μπόρας, ο Σταθης Δάρας, ο Νίκος Παπαγεωργίου κ.ά. πολλοί πατριώτες. Υπολογίζεται ότι ήταν πάνω από 250 άτομα.Η εκκλησία καλαίσθητα στολισμένη με τη φροντίδα της Τασίας Μπουρνά. Δυστυχώς ο πρόεδρος του Συλλόγου - Αραπαίος και ο ίδιος- και πολλά μέλη του ΔΣ δεν μπόρεσαν να παραβρεθούν, για λόγους πέρα από την θέλησή τους. Με την πρώτη ευκαιρία πάντως θα ανταποκριθούν σ' αυτή τους την υποχρέωση. Ελπίζουμε του χρόνου -πρώτα ο θεός- να είμαστε όλοι εκεί. **"Χρόνια πολλά".**

ΤΟΥ ΓΙΑΤΡΟΥ Η ΒΡΥΣΗ
Επανερχόμαστε στο θέμα

Στο Δ.Σ. του Συλλόγου επανήλθε το θέμα της επισκευής και διαμόρφωσης του χώρου στη **βρύση του γιατρού,** στην περιοχή της Κοκκινόβρυσης. Η διπλανή φωτογραφία (έργο και αυτή Σερβαίου μάστορα) με διαστάσεις 2μ. ύψος, 1 πλάτος και από 1 μ. κάθε "τουράκι" αποτελεί μία εκδοχή. Δεκτή οποιαδήποτε άλλη, από οποιονδήποτε άλλο εθελοντή, στα πλαίσια της εθελοντικής προσφοράς εργασίας και της προσφοράς των υλικών από το Σύλλογο. Αν κάποιος μπορεί να προσφέρει κάτι καλύτερο, θα μας χαροποιήσει ιδιαίτερα.

Από μαστόρους πάντως το χωριό..... άλλο τίποτε. Όμως και ο εθελοντισμός σίγουρα υπάρχει. Θα το δείτε. Οι μαστόροι δικαιούνται ως..... ανταμοιβή να γράψουν τα ονόματά τους σε ξεχωριστή πλάκα. Έτσι και αλλιώς πάντως στο Σύλλογο - δηλαδή στο σύνολο των πατριωτών - όλοι έχουν υποχρέωση να προσφέρουν.

Αν ο Δήμος μας μπορούσε να διαπλατύνει και να διαμορφώσει τον περιβάλλοντα χώρο (με κάποια μπουλντόζα), ώστε η καλοκαιρινή βόλτα να αξίζει να γίνεται μέχρι εκεί, θα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό και οι πατριώτες θα το εκτιμούσαν ανάλογα. Έτσι και αλλιώς πρέπει να τελειώνουμε σύντομα με τη Βρύση του Γιατρού, για να πάρουν σειρά και οι άλλες βρύσες του χωριού, όπως το Σουληνάρι, το Λεύκο κ.λπ. Απαιτούνται εθελοντές.

Ο Σύλλογος θα καλύψει τα έξοδα.

Οι Άγιοι Θεόδωροι, το Νεκροταφείο και οι εικόνες

Μετά από πρόσφατη επίσκεψη στο γραφικό εκκλησάκι του χωριού μας (φωτογραφία), που είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας μας και ...φύλακας πολλών Σερβαίικων ψυχών, διαπιστώσαμε πως χρειάζεται κάποιες επισκευές. Μήπως θα μπορούσαν κάποιοι.... **ΘΕΟΔΩΡΟΙ** του χωριού να πάρουν κάποια σχετική πρωτοβουλία; **Δύο Άγιοι είναι... αυτοί.**

Επίσης πολλοί πατριώτες θα ήθελαν να μάθουν για το ....καθεστώς που ισχύει στο νεκροταφείο του χωριού. Μπορούν, για παράδειγμα, να αγοράσουν έναν τάφο και ποια είναι η τιμή του; Μπορούν να ανοίξουν από πριν τον τάφο, με την ησυχία τους και με τις κατάλληλες καιρικές συνθήκες, ώστε να μην τρέχουν την τελευταία στιγμή και το καταχείμωνο, με χίλιες δυο δυσκολίες; Δεν είναι σωστό αυτό;

Ο Σύλλογος πάντως, ως εκφραστής του συνόλου των πατριωτών, παρακαλεί τις αρμόδιες Τοπικές Αρχές να του στείλουν τις σχετικές αποφάσεις, ώστε να τις δημοσιεύσει στον "ΑΡΤΟΖΗΝΟ" και να ενημερωθούν έτσι όλοι οι ενδιαφερόμενοι. Μήπως αυτό δεν είναι υποχρέωση των Αρχών και δικαίωμα των πατριωτών; Και κάτι ακόμη για τους Αγίους Θεοδώρους. Πριν τρία περίπου χρόνια είχε δημοσιευθεί στον "ΑΡΤΟΖΗΝΟ" κάτι σχετικό με μια παλιά εικόνα , που ενδεχομένως είχε αφαιρεθεί από το εκκλησάκι για συντήρηση(;). Τοποθετήθηκε πάλι; Γνωρίζει κάποιος κάτι; Τι λένε οι Τοπικές αρμόδιες Αρχές; Δεν θα πρέπει να ενημερωθούν και γι' αυτό οι πατριώτες; Ο Σύλλογος πάντως δεν έχει δικαίωμα να παραβλέψει το θέμα. Διαφωνεί κανείς; Θα ενημερώσει τους πατριώτες έτσι και αλλιώς. Μιας και ο λόγος για .....νεκροταφεία κλπ. θα κλείσουμε με μία φράση που μας είπε ο πατριώτης μας ο **Κώστας ο Κατσιάπης** και μας άρεσε ιδιαίτερα. Ο ίδιος την είχε ακούσει στα Ιεροσόλυμα, που τόσος λόγος γίνεται -για τις...τσέπες και όχι μόνο - τον τελευταίο καιρό: ....***"Τα σάβανα - λέει - δεν έχουν τσέπες"***....Καλό έ;

Ο ΠΡΟΝΑΟΣ

Πληροφορηθήκαμε πως οι εργασίες για την **επένδυση με πέτρα του ΠΡΟΝΑΟΥ** συνεχίζονται, αν και υπάρχουν κάποιες δυσκολίες. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως το έργο πρέπει να ολοκληρωθεί. Ο Σύλλογος, (δηλαδή το σύνολο των πατριωτών) ενδιαφέρεται πάρα πολύ για την ολοκλήρωση αυτή, αν και δεν συμμετείχε ενεργά στην όλη διαδικασία. Ας μην ξεχνάμε πως το κομψοτέχνημα της κάτω εκκλησιάς είναι αποτέλεσμα της στενής συνεργασίας των υπεύθυνων της εκκλησίας με το Σύλλογο του χωριού. (Η Συνεργασία κατά κανόνα ποτέ δεν βλάπτει. Ούτε υπάρχει και κανείς που να τα ξέρει όλα!!) Ο Σύλλογος πάντως είναι στη διάθεση των υπευθύνων, αν νομίζουν ότι μπορεί να βοηθήσει.

Όταν τελειώσει ο **πρόναος** με την **πλατεία**, γίνει μεταφορά (και αλλαγή;) του **Ηρώου** και διαμόρφωση **Πολιτιστικού Κέντρου**, θα έχει ολοκληρωθεί μία "αξιόλογη" σύνθεση στο κέντρο του χωριού, που θα θυμίζει εποχές και ανθρώπους.

Αρτοζήνος
Ιδιοκτησία: Σύνδεσμος Σερβαίων Αρκαδίας
"Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ"
Αγίου Μάρκου 16, 5ος όροφος
Τ.Κ. 10560, Αθήνα Τηλ: 210 3229904
Υπεύθυνος Σύνταξης:
Ηλίας Χειμώνας
Πρόεδρος του Συνδέσμου
Τηλ 210-6525920 και 210 6519810
Α. Φ. Μ.: 092547610 Δ. Ο. Υ: Α' Αθηνών
Συνδρομή: 15 Ευρώ
Εξωτερικού: 25 δολ. Αμερικής
75 δολ. Αυστραλίας
Ηλεκτρονική Σχεδίαση Εντύπου:
Αριστέα Καρπούζη
Εκδόσεις - Γραφικές τέχνες
Επιμέλεια εκδόσεων
Αγ. Γεωργίου 25 & Πετρουπόλεως Ίλιον
Τηλ-Fax: 210 -2619003
e-mail:karpouzi@otenet.gr

ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ο "Αρτοζήνος" έλαβε και δημοσιεύει τις παρακάτω επιστολές

Α) Από τον κοντοχωριανό μας **Αετορραχίτη** συνταξιούχο δάσκαλο **Γιάννη Ηλ. Νικολακόπουλο**.

Αγαπητέ μου «Αρτοζήνε».

Γνώριζα ως «Αρτοζήνο» τον ... αμετακίνητο ορεινό όγκο, μια δυτική απόληξη του **Μαινάλου**, που στηρίζει... το σώμα του σε αλληλοδιάδοχες λοφοσειρές, βουνοσειρές και ρεματιές και που η ... επικράτειά του έχει ως ... έδρα και σημείο αναφοράς το χωριό **Σέρβου**, το πάλαι ποτέ πολυάνθρωπο Κεφαλοχώρι. Δεν ήξερα ότι υπάρχει και ... κυκλοφορεί και κάποιος άλλος, έντυπος συνεπώνυμος **Αρτοζήνος,** η αφεντιά σου. Είσαι εσύ, η ομώνυμη εφημερίδα του **Συλλόγου των απανταχού Σερβαίων**. Ήρθες στα χέρια μου μόλις πρόσφατα. Με την πρώτη ματιά που σου έριξα, μου άρεσες. Είσαι ... εμφανίσιμη, με καθαρά και έντονα τυπογραφικά, καλοφροντισμένη, με ποικίλη και ενδιαφέρουσα ύλη και με αξιοπρόσεκτη, ευταξία. **Αποπνέεις άρωμα νοικοκυροσύνης**. Είσαι και ολίγον ... υψηλόσωμη, για να δικαιολογείς το ύψος... του νονού σου που φέρεις τ' όνομα του! Είσαι η φωνή των απανταχού Σερβαίων που τους επισκέπτεσαι, καθώς βλέπω, ανά δίμηνο, όπου κι αν βρίσκονται. Στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Και τους δίνεις χαρά και μικρή ... ανάσταση! Τους φέρνεις τα νέα του χωριού σας και όχι μόνον, ενώ στις στήλες σου φιλοξενείς γνωστές και άγνωστες ιστορίες του τόπου σας. Τους θυμίζεις παλιά ήθη και έθιμα και τους συγκινείς με τα όσα πραγματικά και ανθρώπινα στιγμιότυπα του παλιού καιρού καταγράφεις.

Και δεν ασχολείσαι μόνο με τα παλιά, αλλά... σπουδάζεις και τα νέα, τα σύγχρονα. *Κουβεντιάζεις με τους συμπατριώτες σου*, ακούς τους καημούς, τους πόθους τους και τις προτάσεις τους και αφουγκράζεσαι κάποια κρυπτογραφικά μηνύματα, που έρχονται από το παρελθόν. Τα ... αποκρυπτογραφείς με τον τρόπο σου για να τα μάθουν και οι νέοι, να λάβουν γνώση της διαχρονικής παρακαταθήκης των προγόνων τους και να ενταχθούν στις τάξεις του Συλλόγου σας. Με λίγα λόγια, τους θυμίζεις ότι δεν πρέπει να ξεχνούν και ν' αποκοπούν από τις ρίζες τους. Γιατί αυτές οι ρίζες έχουν μια ξεχωριστή δύναμη και ομορφιά. Ξαναζωντανεύουν ιερές μνήμες και θύμισες και φέρνουν στοχασμούς και αναστοχασμούς. Όπως έφεραν τώρα και σε μένα, που δεν είμαι Σερβαίος, αλλά κοντοχωριανός σας. Θυμάμαι το μακαρίτη τον παππούλη μου - θεός συχωρέστον - που στις αρχές της δεκαετίας του '50 με κάλεσε σιμά του και μου είπε : Έλα εδώ, κοντά, και αγκρομάσου !

«...Καθώς βλέπεις, ο τόπος μας, όπως είναι σήμερα, χωρίς δρόμο, φως, νερό κ.λπ - αν δεν ενδιαφερθεί η Πολιτεία - δεν έχει προκοπή για σας τους νέους. Να μάθετε γράμματα και τέχνες και να πάτε εκεί, όπου μπορείτε να δείξετε την εξυπνάδα σας και τις ικανότητές σας. Γιατί εδώ δεν έχουμε και τους κάμπους της Θεσσαλίας και τα μποστάνια της Ηλείας για να σας θρέψουν. Μόνο πολλές πέτρες έχουμε και μπόλικα ακόνια. Και σ' αυτά τ' ακόνια όλοι οι Γορτύνιοι ... ακονίζουν το μυαλό τους και προκόβουν ! Όπου και να ταξιδέψεις θα τους βρεις να ξεχωρίζουν από τους πολλούς και να δημιουργούν ... Και να υπερηφανεύονται για την καταγωγή τους. Για τούτο θέλω να δώσω σε σένα και σ' όλα τα Γορτυνιόπουλα μια συμβουλή: «Όπου και να πάτε, όσα πλούτη και αξιώματα κι αν αποκτήσετε, ΠΟΤΕ να μην ξεχάσετε τον τόπο μας με τ' ακόνια του. Να 'ρχόσαστε ταχτικά για ν' ακονίζετε και το μυαλό σας για παραπέρα επιτυχίες.

Τ' ακούς;»

Ναι, αλησμόνητε και ολιγογράμματε σοφέ, παππούλη μου. Τ' άκουσα όλα !... Και αυ-

Συνέχεια στη σελ. 11

Επιστολές που έστειλε ο Σύλλογος

Α) Στην Αδελφότητα Δημητσανιτών "Γρηγόριος ο Ε'".

Η επιστολή είναι ευχαριστήριος για την παροχή Ιατρικών Υπηρεσιών που προσφέρονται και στους δικούς μας πατριώτες, από κλιμάκιο γιατρών -που δυο φορές το χρόνο επισκέπτεται τη Δημητσάνα-, με τη φροντίδα της Αδελφότητας. Πέραν αυτού είναι γνωστό πως η Δημητσάνα μας εξυπηρετεί και σε άλλες ανάγκες όπως π.χ. σε ψώνια, σε Υπηρεσίες (Τράπεζες, Εφορία) κλπ.

Β) Στον πρόεδρο του Συλλόγου Μαραθαίων (Βλαχοραφταίων), εφοπλιστή κ. Αγγελόπουλο.

Η επιστολή αυτή είναι συγχαρητήρια για τις δραστηριότητες του κ. **Αγγελόπουλου** που αφορούν την περιοχή μας, ιδιαίτερα για την έκδοση από τον Σύλλογο του χωριού τους της επετηρίδας με τον τίτλο **"Μάραθα"**. Στο εξαιρετικό και πολυτελέστατο αυτό βιβλίο -το επιμελήθηκε ο διακεκριμένος Λυκειάρχης και Φιλόλογος κ. **Σοφοκλής Δημητρακόπουλος**- περιλαμβάνονται και θέματα που αφορούν το δικό μας χωριό. Αναφέρονται στην εκκλησία του Αγιαντριά, στο χωριό Αρτοζήνος, στη Φραζινέττα κλπ, τα οποία επιμελήθηκε ο πατριώτης μας ιστοριοδίφης **κ. Νίκος Παπαγεωργίου**. Ευελπιστούμε πως και ο δικός μας Σύλλογος θα μπορέσει κάποια στιγμή να εκδώσει ένα ανάλογο βιβλίο.

Γ) Στο Δήμο Ηραίας

Σκοπός αυτής της επιστολής είναι να στηρίξει την αξιέπαινη προσπάθεια του Δήμου, στη δημιουργία **Κέντρου Περιβαλλοντικών Μελετών**. Παρόλο που δεν γνωρίζουμε λεπτομέρειες για το Κέντρο, στηρίζουμε ανεπιφύλακτα αυτή την προσπάθεια, που σίγουρα θα είναι κάτι καλό για τον τόπο και ασφαλώς θα αναβαθμίσει τη γύρω περιοχή.

Δ) Στην Αρχαιολογική Υπηρεσία Σπάρτης.

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο φ. του "Α" στο εκκλησάκι του Αγιαντριά βρέθηκαν δύο **κιονόκρανα**, όταν έγιναν εκεί εργασίες επισκευής το 1938. Τα κιονόκρανα αυτά βρίσκονται σήμερα σε ασφαλές μέρος στο παλιό κοινοτικό Γραφείο και ελπίζουμε μελλοντικά να στολίσουν το **Πολιτιστικό Κέντρο του Χωριού**.

Απευθυνόμαστε λοιπόν στην αρμόδια Αρχαιολογική Υπηρεσία -μέσω φυσικά του Δήμου- για να μάθουμε κάποιες σχετικές πληροφορίες, σε συνδυασμό και με ένα άλλο εύρημα, που το 1988 ο τότε πρόεδρος του Συλλόγου Ν. Μαραγκός είχε στείλει στην ίδια Υπηρεσία.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ... και όχι μόνο

Παράκαμψης Λαγκαδίων συνέχεια.....

Στο τελευταίο φ. της "Γορτυνίας" γίνεται ιδιαίτερα μεγάλη αναφορά στο γνωστό θέμα της Εθνικής οδού **"Βυτίνας-Αρχαίας Ολυμπίας"**. Συμπερασματικά φαίνεται πως η υπόθεση δεν έχει χαθεί. Ο κ. Σουφλιάς ανασκεύασε κάπως τις δηλώσεις που είχε κάνει στην αρχή του χρόνου και ανέφερε ότι η σχετική μελέτη του έργου θα έχει ολοκληρωθεί εντός του 2006. Απέφυγε όμως να δεσμευτεί για χρηματοδότηση του έργου ή ένταξή του στο Δ' Κ.Π.Σ. Χαρακτήρισε πάντως την παράκαμψη των Λαγκαδίων **"δύσκολο κομμάτι"**. Για το θέμα αυτό έγινε ευρεία σύσκεψη στις 3/4 των διαφόρων φορέων της Γορτυνίας, με συμμετοχή βουλευτών, πολιτευτών κλπ. και συζητήθηκε το πρόγραμμα.... κινητοποιήσεων και δράσης. **Εξελέγη μία συντονιστική επιτροπή από 4 Δημάρχους (Τροπαίων, Κοντοβάζαινας, Κλείτορος και Λαγκαδίων), από τους προέδρους της Παγγορτυνιακής Ένωσης και Παναρκαδικής Ομοσπονδίας και από τον εκδότη της εφημερίδας "Γορτυνία".** Σε πρώτη φάση η επιτροπή εξέδωσε ψήφισμα διαμαρτυρίας (που δημοσιεύουμε σε άλλη στήλη) και το έστειλε σε κάθε αρμόδιο. Στη συνέχεια θα προγραμματίσει διάφορες συναντήσεις.

Στο **ΨΗΦΙΣΜΑ-ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ** η επιτροπή αναφέρει μεταξύ των άλλων.

"Αποφασίσαμε ομόφωνα να διεκδικήσουμε δυναμικά και με κάθε τρόπο την ολοκλήρωση της πιο πάνω Εθνικής Οδού, όπως αρχικά έχει χαραχθεί με τις προβλεπόμενες παρακάμψεις οικισμών. Επισημαίνουμε πως το ΥΠΕΧΩΔΕ την έχει χαρακτηρίσει το 2002 ως "βασικό τουριστικό άξονα" και την έχει εντάξει στο κλειστό κύκλωμα "Αθήνα-Κόρινθος-Πάτρα-Ολυμπία-Λαγκάδια-Μυκήνες-Κόρινθος-Αθήνα".....

Στο ίδιο φ. της "Γορτυνίας" υπάρχει ενδιαφέρον κείμενο του **Γ. Ηλ. Νικολακόπουλου** από την Αετορράχη, με τίτλο "Φιλολογικό μνημόσυνο στη Σερβαία ποιήτρια Μαρία Παναγοπούλου".

Ανάλογη αναφορά στο έργο της Μαρίας γίνεται και στην εφημερίδα **"ΖΑΤΟΥΝΑ"**, στο υπ' αρ. 191 φύλλο της.

Περιοδικό "Μοριάς"

Τον Απρίλιο του 2005 κυκλοφόρησε το 73ο τεύχος του γνωστού τριμηνιαίου περιοδικού **"Μοριάς"**, (Βερανζέρου 14, Αθήνα, τηλ. 5231381), που εκδίδει και διευθύνει ο πατριώτης μας λογοτέχνης **Θ. Κ. Τρουπής**. Το τεύχος αυτό είναι αφιερωμένο στον **Κ. Γ. Μίσσιο**, έναν εξαιρετικό άνθρωπο των γραμμάτων που γεννήθηκε στην Μυτιλήνη το 1938. Ο κ. Μίσσιος είναι πολυγραφότατος με 60 περίπου βιβλία στο ενεργητικό του. Μια απειροελάχιστη "γεύση" του έργου του είναι και οι παρακάτω στροφές, που νομίζω πως μας αγγίζουν όλους.

Γεμίσαμε τα σπίτια μας
με όλα τα ελέη του θεού.
Αδειάσαμε τις καρδιές μας α
π΄ όλες τις ανθρώπινες ευαισθησίες.
Ισορροπούμε.

ΠΑΓΓΟΡΤΥΝΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ

* Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος η Παγγορτυνιακή Ένωση θα γιορτάσει τη γιορτή της ανήμερα του Αγίου Κωνσταντίνου, τιμώντας τον προστάτη της και προστάτη των Γορτυνίων, **Άγιο Αθανάσιο Χριστιανουπόλεως**, στον εορτάζοντα ναΐσκο του Αγίου Κωνσταντίνου Φιλοπάππου. Το εκκλησάκι αυτό είναι ιδιοκτησία της Ι. Μ. Τιμίου Προδρόμου Γορτυνίας.

*Στις 5 Ιουνίου 2005 η Ένωση θα τελέσει μνημόσυνο στον Ιερό Ναό Αγ. Γεωργίου Καρύτση, στη μνήμη του **Θ. Δεληγιάννη**, με τη συμπλήρωση 100 χρόνων από τον θάνατό του (31.5.1905).

Επίσης θα καταθέσει στεφάνι στον ανδριάντα του, που βρίσκεται έξω από την Παλαιά Βουλή.

Με δεύτερη επιστολή της ζητάει από τα ΕΛΤΑ την έκδοση γραμματοσήμου, στη μνήμη του Γορτύνιου πολιτικού.

Για λίγη χαλάρωση...

Ο "Αρτοζήνος" έφτασε και στα δικά μου χέρια
Και έμαθα μετά χαράς του Σέρβου τα ..."χαμπέρια".
Πολύ εσυγκινήθηκα, με την ποικίλη ύλη
Και έψαξα στην τσέπη μου να βρω κάνα μαντίλι.
Έμαθα για ...Σερβόγαμπρους, και για Σερβονυφάδες
Που τόσο αγαπηθήκανε και γίνανε κυράδες.
Διάβασα νέα διάφορα, και πάμπολλες "ειδήσεις"
Το "Δήμο", το δημιουργό και "της απάνω βρύσης".
Διάβασα για την επισκευή του.... "Άγιου Ανδρέα"
Που έγινε "πολύ σωστά", μα και πολύ ωραία.
Καιρός θαρρώ πως ήτανε μετά 60 χρόνια
Να ξαναεπισκευασθεί, για να κρατήσει αιώνια.
Έμαθα νέα διάφορα απ' τη χοροεσπερίδα
Και πως ο δρόμος δεν περνά, έξω απ' τη Σφυρίδα.
Διάβασα για την πρόοδο των νέων των Σερβαίων
Μπράβο τους. Είναι εραστές... ωραίων και σπουδαίων.
Εντύπωση μου κάνανε ωραίες διαφημίσεις
Μα πιό πολύ μου άρεσε αυτή με τις πωλήσεις.
Αυτή που αναφέρεται στο...Γιάννη του Θανάση
Που τούρθε..... να διαφημιστεί, λίγο πριν να γεράσει.
.....
Έτσι κι' αλλιώς ευχαριστώ τον Σύλλογο "εν πρώτοις"
Και σπεύδω να ανταποκριθώ....ως γνήσιος πατριώτης.
Πριν τελειώσω θάθελα χαιρετισμούς να στείλω
Στο Νίκο το ....Μελισσουργό, και σ' όποιον άλλο φίλο.
Κι' αν Νικολάκη θάθελες κι΄εσύ να... εκφραστείς
Γράψε στον "Αρτοζήνο" μας, να ...Γιατρο-πορευτείς.

Ένας Πατριώτης

Farmakis Collection
Χονδρική: Γρ. Κυδωνιών 81
Τηλ.210-5610378, 210-5610526
Λιανική: Παπαναστασίου 3 Αιγάλεω
Τηλ. 210-5313983
Β' κατάστημα:Εθν. Αντιστάσεως 56
Περιστέρι Τηλ. 210-5762333
Στους αναγνώστες του Αρτοζήνου
έκπτωση τουλάχιστον 10%

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΑΤΣΙΑΠΗ

Όπως είχαμε γράψει ο μπάρμπα-Κώστας έχει συγκεντρώσει διάφορα αντικείμενα, με κάποια πολιτιστική και ιστορική αξία, που επιθυμεί να τα προσφέρει στο χωριό. Μέλη του Δ.Σ. επισκέφθηκαν το χώρο της συλλογής, μελέτησαν τα αντικείμενα και πρότειναν το εξής. Ο Σύλλογος μπορεί να επιλέξει και να παραλάβει σε μια-δύο κούτες όσα μικρά αντικείμενα θεωρεί πως έχουν πολιτιστική αξία και να τα φυλάξει με δική του ευθύνη. Η σκέψη του είναι να τά τοποθετήσει στο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, που σκέφτεται μελλοντικά να διαμορφώσει.

Για τα υπόλοιπα αντικείμενα (καρέκλες κλπ) μπορεί να γίνει απ' ευθείας συνεννόηση του δωρητή με το Τοπικό Συμβούλιο και το Δήμο, ώστε να βρεθεί ο τρόπος μεταφοράς και ο χώρος αποθήκευσης.

Η παραλαβή από το Σύλλογο θα γίνει με φωτογράφηση των αντικειμένων και πρωτόκολλο "παραλαβής-παράδοσης", που θα δημοσιευθεί στον "ΑΡΤΟΖΗΝΟ".

Προσωπικές απόψεις

ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ

Ενθυμα, σοβαρά και... νηφονούμενα

Στη Μαρία Παναγοπούλου

Αγαπητή Μαρία.

Έχουν περάσει κοντά 12 χρόνια από το 1993 που έφυγες από κοντά μας. Επειδή δεν γνωρίζω τι ....έχεις μάθει γύρω από τα Συλλογικά μας και επειδή είμαι βέβαιος ότι σε ενδιαφέρουν τα νέα του χωριού κλπ, σκέφτηκα να.....σου γράψω δυο πράγματα. Πρώτα απ' όλα πρέπει να ξέρεις πως οι άνθρωποι που σε αγάπησαν και εσύ αγάπησες (αυτή η σχέση είναι αμφίδρομη, σαν τα ....συγκοινωνούντα δοχεία), δεν σε ξέχασαν. Πολύ συχνά το όνομά σου έρχεται στις συζητήσεις τους και με υπερηφάνεια και θαυμασμό μιλούν για σένα.

Τα Συλλογικά μας πράγματα πάνε καλά τον τελευταίο καιρό. Να καταλάβεις πως στις τελευταίες αρχαιρεσίες, τον περασμένο Δεκέμβρη, ψήφισαν 138 άτομα που για πρώτη φορά ήσαν τόσα πολλά μετά το 1976 (θυμάσαι τότε;). Βέβαια ο Σύλλογος πέρασε και από τα πολύ χαμηλά του και μάλιστα σε σημείο που τέθηκε το ερώτημα της διάλυσής του. Τελικά ξεπεράστηκαν οι δυσκολίες και τώρα βρίσκεται στα "επάνω" του. Στο πηδάλιο του, τόσο την περασμένη περίοδο όσο και αυτή, είναι "το καλό παιδί", που έλεγες.

Μάθε Μαρία πως το θέμα της στέγης του Συλλόγου (θυμάσαι που το συζητούσαμε σαν όνειρο;) είχε αίσιο τέλος. Ο Σύλλογος αγόρασε ένα ωραίο γραφείο στην οδό Αγίου Μάρκου, με τις συνδρομές κυρίως των πατριωτών. **Εκεί έχουμε αναρτήσει και τη φωτογραφία σου και σε θεωρούμε πάντα παρούσα** σε όλα τα Συμβούλια και τις εκδηλώσεις του Συλλόγου. Το άλλο θέμα που μας απασχολούσε από χρόνια (η δημιουργία δηλαδή κάποιου χώρου στο

Από τον Χ. Μαραγκό

χωριό για εκδηλώσεις και για στέγαση της όποιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς), βρίσκεται επίσης σε καλό δρόμο. Με τη φροντίδα του Συλλόγου αποκτήθηκε ο χώρος εκεί στην κάτω εκκλησιά και με ενέργειες του Δήμου οικοδομείται. **Σκεφτήκαμε ακόμη, αν με το καλό διαμορφωθεί εκεί ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, να δώσουμε το δικό σου όνομα, μαζί με το όνομα και του άλλου λογοτέχνη μας του Θοδωρή Κ. Τρουπή.** Το αξίζετε και οι δύο σας και σας ευχαριστούμε πολύ για το πολύτιμο έργο που μας προσφέρατε.

Τα άλλα νέα Μαρία θα τα ...διαβάσεις σε άλλες στήλες του **"Αρτοζήνου"**, την εφημερίδα που και εσύ αγάπησες και μόχθησες πάρα πολύ για την έκδοσή της. Έτσι δεν είναι; Να σου πω μόνο πως σκεφτόμαστε να κάνουμε μία **"Συλλογική έκδοση" και να συμπεριλάβουμε και το δικό σου έργο** (τμήματα κατ' επιλογήν ή και όλα). Πιστεύω να τα καταφέρουμε. Δεν είναι και εύκολο. Εσύ ξέρεις από εκδόσεις. Είμαι βέβαιος πάντως πως θα ευχαριστηθείς -όπως θα ευχαριστηθούν και οι πατριώτες- μιας και το έργο σου θα διαδοθεί και θα μελετηθεί περισσότερο. Αυτός δεν ήταν και ο σκοπός σου; Φαντάζομαι πως θα έχουμε την έγκριση.

Θα σε θυμόμαστε πάντα όσο ζούμε, τόσο για τον εξαίρετο χαρακτήρα σου, όσο και για το έργο σου. Ας είναι αιωνία η μνήμη σου, όχι μόνο σε εμάς, αλλά και στις επερχόμενες γενιές των πατριωτών και των ανθρώπων των γραμμάτων.

Υστερόγραφο:

Αν ....συναντήσεις κάπου εκεί τους φίλους μας Χρήστο Κωσταντόπουλο (Μουργάκο) και Λιάκο Γιαννακόπουλο και τον ξάδερφό μας το Γιάννη του Σγούλια, πες τους ότι τους θυμόμαστε και τους αγαπάμε.

Για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νέοι

ΤΟΥ ΣΕΡΒΟΥ ΠΡΙΝ 46 ΧΡΟΝΙΑ

Έτσι όπως παρουσιάζεται στις εφημερίδες της εποχής

✓ **«Οι Σερβαίοι νέοι είναι άξιοι θαυμασμού** γιατί χωρίς καμιά ενίσχυσι από τους μεγάλους και δίχως οργάνωσι, με μοναδικό κίνητρο και οδηγό την αγάπη για την πατρική γη, σμίγουν και φροντίζουν για το χωριό τους. Εμείς (οι Λαγκαδινοί) έχουμε μία μοναδική εξαίρεση τον Γιώργο Χρ. Δόγα. Υπογραφή: Χρήστος Γ. Νικήτας (Στρατολάτης).

✓ **Κατά το σχολικό έτος 1958-1959 το Γυμνάσιον Λαγκαδίων,** (τότε το Γυμνάσιο ήταν 6/τάξιο δεν υπήρχε Λύκειο), είχε 236 μαθητάς. Εξ αυτών οι 100 ήσαν Λαγκαδινοί και δεύτεροι ερχόντουσαν οι Σερβαίοι 35!

✓ Κοινωνικά. Περατώσας την εκπαίδευσίν του ο εκ Σέρβου υπομοίραρχος κ. **Δημ. Δημόπουλος** εις το Σχολείον Εθνικής Ασφαλείας επανήλθεν εις το Επιτελείον Ανωτάτης Διοικήσεως Χωροφυλακής Πελοποννήσου.

Ο κ. **Μιχαήλ Μάνος** και η δ/νις **Φανή Παναγοπούλου** ετέλεσαν τους γάμους τους εις Αθήνας την 19ην Ιουνίου.

Ο κ. **Τάσος Γεωργακόπουλος** εκ Σέρβου και η δ/νις **Μαρία Δαβερώνα** ετέλεσαν τους γάμους τους εν Αθήναις την 26ην Ιουνίου. Τους νυμφικούς στεφάνους αντήλλαξεν ο κ. **Ηλίας Παπαγεωργίου**.

Στην ίδια εφημερίδα της εποχής υπάρχει εκτεταμένη ανταπόκρισις εκ Σέρβου με τίτλο: **«ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΟΔΟΥ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ-ΣΕΡΒΟΥ.** Είναι το πολυπληθέστατον χωρίον -σημειώνει- και ευρίσκετο ανέκαθεν στενώς συνδεδεμένον μετά των Λαγκαδίων.»

Πηγή «Ηχώ των Λαγκαδίων»

Ο "ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ" ΣΕ ΔΥΟ ΤΟΜΟΥΣ

Το Δ.Σ. αποφάσισε να δέσει τα φύλλα του "Αρτοζήνου" σε δύο τόμους, γύρω στις 300 σελίδες περίπου ο καθένας. Για λόγους πρακτικούς υπάρχει η σκέψη να περιοριστεί το μέγεθος κατά 20% έως 30%, σε σχέση με τη σημερινή εφημερίδα. Όσοι πάντως θέλουν να προμηθευτούν τους τόμους, ας επικοινωνήσουν με το Σύλλογο. Όσο για την τιμή, δεν έχουμε υπολογίσει ακόμη το κόστος. Έτσι και αλλιώς πάντως, τα λεφτά στο Σύλλογο πάνε και θα αξιοποιηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Το Δ.Σ. του Συλλόγου ευχαριστεί την Τράπεζα Αττικής και τον Πρόεδρό της κύριο Τάσο Κουμπλή, που μας δώρισαν έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή και εκτυπωτή για κάλυψη των αναγκών γραμματείας του Συλλόγου.

Τώρα είναι η σειρά μας να γίνουμε πελάτες τής πολύ εξυπηρετικής και σύγχρονης Τράπεζας.

Με τον τίτλο αυτό κυκλοφορεί κάθε δυο μήνες η εφημερίδα του Συλλόγου των Λευκοχωριτών (Ρεκουναίων). Είναι ένα έντυπο σε μορφή περιοδικού, στο μισό μέγεθος της δικής μας εφημερίδας και σε 16 σελίδες. Επειδή συχνά αναφέρει νέα από το δικό μας χωριό και από τη δική μας εφημερίδα, θεωρούμε και εμείς καθήκον μας να ανταποδώσουμε τουλάχιστον ...τα ίσα. Ας μην ξεχνάμε ακόμη πως πολλοί Σερβαίοι έχουν κοινές εμπειρίες και ισχυρές φιλίες με πολλούς Λευκοχωρίτες από τα Γυμνασιακά τους χρόνια στα Λαγκάδια.

Στο Δ.Σ. του Συλλόγου τους βρίσκονται σήμερα δύο "εξηντάρηδες", **-ο Δημήτρης Καρδαράκος (Πρόεδρος) και ο Δημήτρης Κουκουζής** -, που επιμελούνται και την έκδοση του εντύπου τους. (Και οι δύο είναι φίλοι δύο άλλων μελών του δικού μας Δ.Σ, του προέδρου Ηλ. Χειμώνα και του Χ. Μαραγκού). Το τελευταίο τεύχος του περιοδικού τους (Μάρτιος-Απρίλιος 2005) είναι το 165, που είναι 16 νούμερα πάνω από το αντίστοιχο της δικής μας εφημερίδας (149). Μπράβο τους. Στο τελευταίο αυτό τεύχος υπάρχει ποικίλη και ενδιαφέρουσα ύλη.

Στην πρώτη σελίδα δημοσιεύεται άρθρο με τίτλο "ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΑ" (σ' αυτούς ξεκίνησαν τα ...όργανα) και στη διπλανή στήλη άρθρο του προέδρου, που αναφέρεται στην κριτική των πατριωτών του και τους καλεί να προσέλθουν στην Ένωση και να αποδείξουν με....έργα το ενδιαφέρον τους (το ίδιο ισχύει και σ' εμάς). Επίσης υπάρχει και άλλο άρθρο του προέδρου, με την επιστημονική του όμως ιδιότητα (Ο Καρδαράκος είναι δάσκαλος με μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό και διδάσκει στο Πανεπιστήμιο τους μεταπτυχιακούς φοιτητές, σε θέματα αγωγής και ανατροφής των παιδιών). Από το εξαιρετικό αυτό άρθρο θα αναφέρω μόνο μία παράγραφο, που όλοι πρέπει να τη λάβουμε υπόψη μας για το καλό των παιδιών μας και των ....εγγονών μας. Λέει το άρθρο:.... *"Τα παιδιά έχουν ανάγκη να τ' αγαπάμε, να τα σεβόμαστε και να τα θαυμάζουμε, για ό,τι καλό κάνουν και για ό,τι συνεισφέρουν στην οικογένεια. Από το άλλο μέρος η "υπερβολική ελευθερία" κάνει κακό στο παιδί, γιατί το κάνει να αισθάνεται πως κανένας δεν ενδιαφέρεται για ό,τι κάνει και μπορεί να το οδηγήσει σε λάθος δρόμους....* Και τελειώνει το άρθρο με μία φράση που υπονοεί επίσης πάρα πολλά. *"Μην ξεχνάμε ότι με μία ακτινογραφία ανακαλύπτουμε ένα ραγισμένο οστό, αλλά οι συναισθηματικές βλάβες, -τα ραγίσματα δηλαδή της ψυχής-, είναι αόρατες".* Στο ίδιο τεύχος υπάρχει και ένα διασκεδαστικό άρθρο που επιμελήθηκε ο **Δ. Κουκουζής** με τίτλο "Λαμπρήν έχομεν;" Που αναφέρεται στην κωμωδία **"Βαβυλωνία"** του **Δημ. Βυζάντιου**.

Τελειώνοντας θα έλεγα πως το περιοδικό **"ΛΕΥΚΟΧΩΡΙ"** είναι ένα αξιόλογο έντυπο, που προσπαθεί ουσιαστικά από την μία πλευρά να ενώσει τους Λευκοχωρίτες, να τους θυμίσει τις ρίζες τους, τις παραδόσεις τους, τα ήθη και τα έθιμά τους και από την άλλη να τους ενημερώσει για τα νέα του χωριού τους, της γύρω περιοχής και τις δραστηριότητες της **"Ενωσης"**.

Συγχαρητήρια στους Λευκοχωρίτες γι' αυτή τους την προσπάθεια, όπως και σε όλους τους πατριώτες "Γορτύνιους", που εργάζονται -καθένας από το πόστο του- προς αυτή την κατεύθυνση. Τα χωριά μας το έχουν ανάγκη και έχουν ανάγκη από όλους μας.

Σερβαίος,
Φίλος των Λευκοχωριτών

Τα "Παιδιά του Άλλα"... ξαναχτύπησαν

Την Κυριακή 15 Μαΐου, **οι μαθητές** -όλοι σχεδόν συνταξιούχοι ή μισοσυνταξιούχοι σήμερα- **του Γυμνασίου Λαγκαδίων που αποφοίτησαν το 1963,** ξανάσμιξαν -μετά συζύγων- στην ετήσια συνάντησή τους. Οικοδεσπότης ο πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. **Ηλ. Χειμώνας** και η σύζυγός του Φανή. Τόπος συνάντησης "Ο Θεολόγος", που είναι το εξοχικό του προέδρου. Επρόκειτο για μία καταπληκτική συνάντηση πλέον των 40 ατόμων, από όλα τα χωριά ...περί τα Λαγκάδια. Τα συναισθήματα περίσσεψαν. Χαρές, φιλιά, αγκαλιές, παλιές αναμνήσεις, μαθητικά συναισθήματα, πειράγματα και δεν ....συμμαζεύεται. **Ο Δημήτρης Καρδαράκος** είπε τα (όπως πάντα) πετυχημένα ανέκδοτά του και ο **Μίμης Κουκουζής** διάβασε γραπτά διαγωνισμών από το Γυμνάσιο. Η περιποίηση του οικοδεσπότη και της κυρίας του, χωρίς προηγούμενο. Ποτά, φαγητά, γλυκά κλπ, που ποτέ δεν μπορούσαμε να τα φανταστούμε σαν μαθητές τότε του Γυμνασίου και μάλιστα..."Βλαχάτσια". Δόξα το Θεό. Ακολούθησαν δημοτικά τραγούδια του τόπου μας και χορός. Η συνάντηση κράτησε

από το πρωί μέχρι αργά το απόγευμα και κανείς δεν κατάλαβε πώς πέρασαν τόσες ώρες. Από το χωριό μας είμαστε 7 άτομα. Τη σημαία του Συλλόγου την παρέλαβε **ο Ρεκουναίος Μίμης Κουκουζής**, πέρα για το Φθινόπωρο. Θα δούμε. Όλοι πάντως διαπιστώσαμε πως έχουμε ανάγκη τέτοιες συναντήσεις.

Στις φωτογραφίες στιγμιότυπα από τη συνάντηση.

*

Το σπίτι της Σάλαρη στο χωριό πουλήθηκε.
Το πήρε ο πολιτικός μηχανικός Θανάσης Τάκη Σχίζας.
Καλορίζικο και καλή επισκευή.
Πιστεύουμε πως θα γίνει εκεί ένα πολύ ωραίο χωριάτικο σπίτι.

*

Από την εκδήλωση στη μνήμη της Μαρίας

Συνέχεια απ' την 1η σελ.

πράξω. Δεν είναι ποτέ δυνατόν να υπερβώ τον εαυτόν μου.

Τώρα αμέσως θα χαιρετήσει τη γιορτή σου η Γεν. Γραμματέας της Εταιρίας κ.

Τέσσερις απ' τους βασικούς ομιλητές

Ελευθερία Αναγνωστάκη - Τζαβάρα. Θα ακολουθήσει ο πρόεδρος της Εταιρίας κ. **Π. Ναθαναήλ** και στη συνέχεια ο καθηγητής Παθολογίας κ. **Νικόλαος Δ. Σχίζας**, ο Νίκος του δάσκαλου του Σχίζα, ο Νίκος σου, ο Νίκος όλων μας. Έχει να μας ειπεί τα δικά του, τα δικά σας. Θα τον ακούσεις. Θα τον ακούσουμε όλοι. Υπομονή. Δεν είναι δυνατόν να σιωπήσει ο υποπτέραρχος καρδιολόγος, πρόεδρος του Συνδέσμου κ. **Ηλ. Χειμώνας**. Φρόντισε πολλά για την αποψινή γιορτή μας, μαζί με το Δ.Σ. Ακολουθεί ένας παλιός σου γνώριμος. Ο νομικός, ποιητής και δοκιμιογράφος κ. **Ηλ. Γιαννικόπουλος**. Ο Λαγκαδινός. Σίγουρα θα τον θυμάσαι από τότε που μαζί με το Δήμαρχο Λαγκαδίων κ. Β. Μακρή εντοίχισαν -στο σπίτι που έχασες τον πολύτιμο θείο θησαυρό σου, την υγεία σου- εκείνη την μαρμαρόπλακα που γράφει:

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΕΖΗΣΕ Η ΠΟΙΗΤΡΙΑ
ΜΑΡΙΑ ΑΘ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΕΡΒΟΥ 1932-ΑΘΗΝΑ 1993
ΦΥΤΕΨΑ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ ΡΙΖΑ ΑΠΟ ΚΑΡΔΙΑ
ΚΙ ΑΝΘΙΣΕ ΕΝΑΣ ΚΗΠΟΣ Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

Κοντά του η φιλόλογος και ηθοποιός-Θρακιώτισσα- Μάρθα Παπαδοπούλου:

"Σαν τα μάρμαρα της πόλης, πούνε στην Αγια Σοφιά,
έτσι τάχει τεριαγμένα,
μάτια, φρύδια και μαλλιά".

Κελαηδάει τα λόγια, σαν τις πετροπέρδικες στην Τζούκιζα και στα πέρα αμπέλια τον μήνα τρυγητή. Θα την ακούσεις, θα την ακούσουμε όλοι.

Κοντά μας επίσης και ο γιός της γειτόνισάς σου της Ξακουστής, που παντρεύτηκε στα Σαρλέικα. Ήρθε με το γιό του τον βιολιτζή και όλη την χορωδία του, να τραγουδήσουν για χάρη σου. Για τον **Κώστα τον Παυλόπουλο** λέω. Θα σου θυμίσει εκείνα τα γλεντάκια που κάναμε στις ταβερνούλες του χωριού μας τα καλοκαιριάτικα φεγγαρόλουστα ξάστερα βράδια, στον αυλόγυρο της κάτω εκκλησιάς. Θα τραγουδήσουν και το τραγούδι του "Δήμου".

Θυμάσαι και τον **μπάρμπα-Κωσταντή τον Γκούτη** που σ' έλεγε "κλώσσα", γιατί μάζευες γύρω σου όλες τις φίλες σου, κυρίως στο προαύλιο της κάτω εκκλησιάς και στο μπαλκόνι του σπιτιού σου;

(Τώρα καταλαβαίνω πως ερημώνει ένα μπαλκόνι).

Ξέρω γιατί ....μου κάνεις νόημα. Κατάλαβα. Πριν τραγουδήσουν τα παλικάρια και οι ομορφονιές να καλέσω στο μικρόφωνο την συνονόματή σου και καλή μου φίλη, πανεπιστημιακή δασκάλα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, **Μαρία Μαντούβαλου**.

Ευχαριστήθηκες;

Θα σε παρακαλέσω, όταν ιδείς αυτούς εδώ, που ίδρυσαν το ιερό αυτό τέμενος της λογοτεχνίας, μολόγα τους τι είδες και πόσο χάρηκες και χαρήκαμε όλοι απόψε.

Ελπίζω να χαρούν όλοι.

Ένας από αυτούς που δεν σε ξέχασαν

Ο Θοδωρής

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ-ΤΖΑΒΑΡΑ

Τον επόμενο χαιρετισμό απηύθυνε η κ. **Ελ. Αναγνωστάκη-Τζαβάρα**, με τα παρακάτω λόγια:

Η Αρκαδία είναι η καρδιά της Ελλάδας. Τόπος ιερός του Τραγόθεου Πάνα, μας έδωσε πολλούς λυρικούς ποιητές και τρυφερές ποιήτριες. Ακόμη ηχούνε στ' αυτιά μας οι στίχοι της αρχαίας ποιήτριας Ανύτης, που έψαλε με τη λύρα της τις ομορφιές της πανέμορφης πατρίδας της, προσκαλώντας τους περαστικούς να πιούν δροσερό νερό από τις Αρκαδικές κρυσταλλοπηγές και να ξεκουραστούν στους παραδεισένιους λειμώνες της. Η Αρκαδία έμεινε σαν όνειρο, σε όλες τις ποιητικές καρδιές όλου του πνευματικού κόσμου, όπου γης. Η Αρκαδία είναι ο τόπος που γεννάει το φως και τον άκρατο λυρισμό της τρυφερότατης Αρκαδιανής ποιήτριας **Μαρίας Παναγοπούλου,** που έφυγε άδικα από αυτόν τον κόσμο. Όμως η παρουσία της γεμίζει την αίθουσά μας και το φωτεινό της χαμόγελο λάμπει στη μνήμη όλων όσων την αγάπησαν.

Ο κύριος Π. ΝΑΘΑΝΑΗΛ είπε:

Σώπα...
Και τούτος ο ανήφορος
σε ξάγναντο καινούργιο βγαίνει
Τους επιτάφιους θρήνους
- ξέχασες; -
ακολουθούν οι Αναστάσιμοι αίνοι.

Μια γυναίκα που πέρασε τα τρία τέταρτα της ζωής της σε αναπηρικό καροτσάκι και έβρισκε μοναδικό καταφύγιο στη λογοτεχνία και κυρίως στην ποίηση είναι σίγουρα περίπτωση που συγκινεί. Όμως, μόλις διαβάσεις λίγους στίχους της Μαρίας Παναγοπούλου καταλαβαίνεις πως ακόμη και αν η ζωή της είχε λιγότερο πόνο, οι στίχοι της θα επέβαλαν το σεβασμό. Όμως πάλι, αν υπήρχε λιγότερος πόνος, θα γράφονταν τέτοιοι στίχοι;

Η Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών τιμά και προβάλλει κατά κανόνα τα μέλη της. Τίποτε το παράξενο σ' αυτό. Όμως στην περίπτωση της Μαρίας Παναγοπούλου αποφάσισε να κάνει μια τιμητική εξαίρεση. Έτσι συμβολικά και μετά θάνατον κατά κάποιο τρόπο την δέχεται ως επίτιμο μέλος της.

Ο Σύνδεσμος Σερβαίων Αρκαδίας «Η Κοίμηση της Θεοτόκου» και ο φίλος Θόδωρος Τρουπής, εκδότης του περιοδικού «Μοριάς», Σερβαίος ο ίδιος και εκλεκτό μέλος της Εταιρείας, πρότειναν στην Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών να συνδιοργανώσουμε τούτη την αποψινή εκδήλωση. Ευχαριστώ όλους τους συντελεστές και τονίζω πως και στο μέλλον, όπως και στο παρελθόν, η Εταιρεία μας θα είναι πάντοτε ανοιχτή σε κάθε πρωτοβουλία που καλύπτει κάποια πτυχή της Λογοτεχνίας μας, χωρίς στενές σκέψεις και σκοπιμότητες. Η Λογοτεχνία διαθέτει αρκετή ευρύτητα για να μας χωρέσει όλους

Δύο από τα ανίψια της Μαρίας, ο Θανάσης του Χρήστου και της Ελένης Παναγόπουλου και η Βάνια της Φανής και του Μιχάλη Μάνου, παρακολουθούν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους ομιλητές της βραδιάς. Έχουν κάθε λόγο να αισθάνονται υπερήφανα για τη θεία τους, όχι μόνο για το καταπληκτικό έργο που μας άφησε {στα ίδια έχει αφιερώσει και το βιβλίο της "καταθέσεις"}, αλλά και για τον εξαίρετο χαρακτήρα της. Ευχόμαστε η δημιουργική θεία, που έφτιαξε ένα αξιόλογο έργο για τους Σερβαίους και όχι μόνο, να αποτελέσει το καλό παράδειγμα, τόσο για τα ανίψια, όσο και τα άλα παιδιά του χωριού.

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΗΛΙΑΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Στη συνέχεια τον λόγο έλαβε ο πρόεδρος του Συνδέσμου μας κ. Ηλ. Χειμώνας.

Ο Σύνδεσμος Σερβαίων «Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ» στα πλαίσια της αποστολής του και σύμφωνα με το καταστατικό του, το οποίο προβλέπει τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, οργανώνει την αποψινή εκδήλωση - φιλολογική βραδιά - για να τιμήσει την Σερβιώτισα ποιήτρια-λογοτέχνη **Μαρία Παναγοπούλου** και να προβάλει το έργο της. Η Μαρία γεννήθηκε και μεγάλωσε στο χωριό **Σέρβου**, όπου έμαθε τα πρώτα της γράμματα. Γυμνασιακές σπουδές (εξατάξιο τότε Γυμνάσιο) έκανε στα Λαγκάδια. Δυστυχώς, από την τρυφερή ηλικία των 14 ετών αρρώστησε από πολιομυελίτιδα που την καθήλωσε σε αναπηρικό καροτσάκι, της δημιούργησε χίλια-μύρια προβλήματα και τελικά της στέρησε τη ζωή πρόωρα. Πρόλαβε όμως η Μαρία να αφήσει πλούσιο λογοτεχνικό, κυρίως ποιητικό έργο και να γίνει φωτεινό παράδειγμα προς μίμηση. Για το έργο της δεν θα μιλήσω εγώ, γιατί φοβάμαι πως δεν θα τα καταφέρω και θα το αδικήσω. Θα το κάνει ο εκλεκτός φίλος **Ηλίας Γιαννικόπουλος**, με ιδιαίτερη επιδεξιότητα και γλαφυρότητα όπως είμαι βέβαιος. Εγώ θα περιοριστώ να ειπώ δυο λόγια για τη Μαρία, όπως την γνώρισα ως άνθρωπο και ως μέλος του Συνδέσμου μας.

Είχα την ευτυχία να τη γνωρίσω όταν συνεργασθήκαμε στην έκδοση για πρώτη φορά του **ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ**, της εφημερίδας του Συνδέσμου μας, η οποία φέτος άγει το 29ο έτος της κυκλοφορίας της. Πηγαίναμε τότε με τον **Χρήστο Μαραγκό** και τον συχωρεμένο **Ηλία Γιαννακόπουλο** στο σπίτι της και δουλεύαμε πάρα πολλές ώρες. Η Μαρία, γεμάτη ενθουσιασμό και ενεργητικότητα μας ενθάρρυνε, όλο το τότε Δ.Σ., να προσπεράσουμε τις δυσκολίες που δεν ήταν λίγες την εποχή εκείνη. Τα τεχνικά μέσα τότε δεν ήταν τα ίδια με τα σημερινά. Με την ευαισθησία που τη διέκρινε έδωσε το χρώμα στην εφημερίδα και την έκανε αγαπητή στους πατριώτες.

Η Μαρία ήταν από την κατηγορία των ανθρώπων που οι δυσκολίες και οι αντιξοότητες της ζωής δεν τους πτοούν, δεν τους κάνουν μεμψίμοιρους, ούτε τους αναγκάζουν να κλειστούν στον εαυτό τους και να αποσυρθούν από τον κόσμο. Αντίθετα ήταν από αυτούς που αντιμετωπίζουν τη ζωή με αγωνιστικότητα αλλά και με καρτερία. Η Μαρία μπορούσε να αποκομίζει από τις δυσκολίες σοφία και να μετουσιώνει τον πόνο σε αγάπη. Γι' αυτό αγαπούσε τα παιδιά, τους ανθρώπους, το χωριό μας, τον κόσμο όλο. Αγαπούσε τη ζωή.

Ως μέλος του Συλλόγου ήταν από τα πιο δραστήρια. Συμμετείχε στα κοινά του χωριού μας και πρόσφερε με την παρουσία της, τις συμβουλές της, το παράδειγμά της και τέλος με το έργο της. Είχε άποψη για τα κοινά, τόσο τα τοπικά όσο και τα γενικότερα, την οποία εξέφραζε, τη στήριζε με επιχειρήματα και την υποστήριζε όπου και όσο έπρεπε.

Η Μαρία έφυγε από τη ζωή αλλά ζει στη θύμηση και στην καρδιά μας. Η ψυχή της, είμαι βέβαιος, φτερουγίζει εδώ γύρω και μας ακούει αυτή τη στιγμή. Θέλω να τη βεβαιώσω ότι όλοι εμείς που τη γνωρίσαμε, την θυμόμαστε και θα την θυμόμαστε όσο ζούμε αλλά θα την θυμούνται και οι μελλοντικές πολλές γενιές που θα την γνωρίζουν από το έργο της.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ-ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕΙΣ
ΦΩΤΗΣ ΝΤΑΛΛΑΣ
(Γαμπρός Βασιλάκου Μαραγκού)
Τηλ. 210-5053815, 6977972703
Πετρούπολη
Διατίθεται ανυψωτικό μηχάνημα
Στους πατριώτες ειδικές τιμές

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΝΙΚΟΣ ΣΧΙΖΑΣ

Ακολούθησε στο βήμα και με συγκινησιακή φόρτιση είπε:

Με τη Μαρία με συνέδεε μακρόχρονη φιλία από τα παιδικά μας χρόνια. Εγώ ήμουν μεγαλύτερός της. Ήταν τότε στα Λαγκάδια, στο Γυμνάσιο ένα αξιαγάπητο παιδί, πολύ έξυπνη, άριστη μαθήτρια με αγάπη για τη ζωή, με όνειρα και με μια ωριμότητα ασυνήθη για την ηλικία της. Ήταν από τα μικρότερα παιδιά της μεγάλης παρέας των Σερβιωτόπουλων πού τα Σαββατοκύριακα ανεβοκατέβαιναν τις Τσικούλες τα δύσκολα εκείνα χρόνια, στον αγώνα για τη μόρφωση και την προκοπή. Η μοίρα δεν της επέτρεψε να πραγματοποιήσει τα όνειρά της. Θυμάμαι με πόνο την αγωνία μας όταν μια μέρα περιμέναμε έξω από το δωμάτιό της στα Λαγκάδια τον γιατρό να μας ανακοινώσει τελικά κάτι καλό για την εξέλιξη της υγείας της. Μάταια όμως.

Αργότερα ως γιατρός της -για τα μη νευρολογικά προβλήματά της-, έζησα από κοντά τις περιπέτειες της υγείας της, τον πόνο της, τις κατά καιρούς μάταιες προσδοκίες και ελπίδες και τις απογοητεύσεις της. Αλλά και τη δύναμή της πού αντλούσε κυρίως από το λογοτεχνικό έργο της.

Κάποτε - κάποτε μου έστελνε να διαβάσω κάποιο νέο ποίημά της. Μιλούσαμε για το ποιητικό της έργο και αλληλογραφούσαμε όταν ήμουν εκτός Αθηνών. Δεν ήμουν βέβαια και ο ειδικός για να κρίνω τη δουλειά της. Όταν το 1972 δημοσίευσε την ποιητική συλλογή «Γεύση χρόνου» της εξέφρασα το θαυμασμό μου για το ποίημα «Αίτηση στην επιστήμη», που και εκείνη αγαπούσε και ξεχώριζε. Αργότερα, το 1980, μου χάρισε αυτό το ποίημα χαραγμένο πάνω σε μία μεταλλική πλάκα, με το δικό της γραφικό χαρακτήρα, σαν έκφραση της φιλίας μας και για να με ευχαριστήσει για τις ιατρικές μου φροντίδες, όπως μου έγραφε. Νομίζω ότι είναι ένα πολύ ωραίο ποίημα αντιπροσωπευτικό του λιτού και περιεκτικού ποιητικού ύφους της Μαρίας που δείχνει τη σεμνότητά της τις τραυματικές αναμνήσεις της και τη τρυφερότητα και την αγάπη της για το απλό βασανισμένο άνθρωπο, τον άρρωστο και τα παιδιά. Θα μου επιτρέψετε να σας το διαβάσω.

Αίτηση στην Επιστήμη

Προς την Επιστήμη
Λεωφόρος προόδου, Ενταύθα. (Γή).

Λαμβάνω την τιμή να παρακαλέσω υμάς
όπως ευαρεστούμενοι,
κρατήσετε τη σελήνη στα εργαστήρια.
-άλλωστε, εγώ μ' αυτήν ποτέ δεν είχα σχέσεις-
Αφήστε μου όμως το φεγγάρι -το φεγγάρι μου-
ηλιοτρόπι να το στείλω στην αγάπη.
Στο γέρο ναυτικό, που πιά ξεμπάρκαρε πλοίο,
τις θύμισές του να αρμενίζει.
Χρυσόσκονη στα τζάμια του παράθυρου μιας κλινικής, που ο πόνος ξαγρυπνάει.....
Και στα μικρά παιδιά φανάρι -το φεγγάρι τους-
Τη στράτα να φωτίζει του σκολειού τους.

Ευελπιστών, Υμέτερος
Ο άνθρωπος
Οδός πραγματικότητος και ονείρου

Θα ήθελα κ. πρόεδρε του Συλλόγου μας να σας προσφέρω την πλάκα αυτή και να προτείνω να την τοποθετήσετε κατά την κρίση σας, εφ' όσον και σεις συμφωνείτε, κάπου στο γραφείο του Συλλόγου για να μας θυμίζει τη Μαρία. Νομίζω της το οφείλουμε.

Συνέχεια στην 6η σελ.

Από την εκδήλωση στη μνήμη της Μαρίας

Συνέχεια απ' την 5η σελ.

ΗΛΙΑΣ ΓΙΑΝΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

Μετά τους χαιρετισμούς τον λόγο έλαβε ο **κ. Γιαννικόπουλος**.

Ανέλυσε διεξοδικά και περίτεχνα το έργο της Μαρίας, **όπως είχε κάνει και πριν τρία χρόνια σε ανάλογη εκδήλωση του Συλλόγου** και εντυπωσίασε το ακροατήριο. Συχνά διέκοπτε την ομιλία του και έδινε τον λόγο στην ηθοποιό και φιλόλογο κ. **Μάρθα Παπαδοπούλου,** η οποία "κελαηδούσε" -κυριολεκτικά- τα ποιήματα της Μαρίας, ενθουσιάζοντας τους καλεσμένους και εισπράττοντας παρατεταμένα χειροκροτήματα.

Εισαγωγή στο έργο

Αισθάνομαι ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση σήμερα, γιατί μου δίνεται ξανά η ευκαιρία να μιλήσω για την αξέχαστη ποιήτρια **Μαρία Παναγοπούλου**. Η πρώτη φορά ήταν τον Αύγουστο του 1999 στα Λαγκάδια Γορτυνίας του νομού Αρκαδίας, όταν στα πλαίσια των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Δήμου, έγιναν τ' αποκαλυπτήρια αναμνηστικής μαρμάρινης πλάκας στο σπίτι όπου έζησε η Μαρία όσο καιρό ήταν μαθήτρια στο Γυμνάσιο Λαγκαδίων. Ας σημειωθεί ότι την πρόταση για τον εντοιχισμό της μαρμάρινης πλάκας και τη σχετική δαπάνη έκανε ο Σερβαίος συγγραφέας και λογοτέχνης, εκδότης του περιοδικού **«Μοριάς»**, συνδιοργανωτής της σημερινής εκδήλωσης, στενός φίλος και συμπατριώτης της ποιήτριας **Θόδωρος Κ. Τρουπής**. Η δεύτερη φορά ήταν το Γενάρη του έτους 2002, όταν ο Σύνδεσμος των απανταχού Σερβαίων, συμπατριωτών της Μαρίας, υπό την προεδρία του φίλου **Γιάννη Βέργου** οργάνωσε φιλολογικό μνημόσυνο της Μαρίας με την ευκαιρία της κοπής της πρωτοχρονιάτικης πίτας του Συνδέσμου στην αίθουσα της Παγγορτυνιακής Ένωσης.

Σήμερα τη Μαρία τιμούν από κοινού τρεις σπουδαίοι, ηφιλημένοι και ανιδιοτελείς παράγοντες: για δεύτερη φορά οι συμπατριώτες της **Σερβαίοι**, το περιοδικό **«Μοριάς»** που εκδίδει ο συγγραφέας **Θόδωρος Κ. Τρουπής,** που τόσες φορές ύμνησε και τίμησε τη Μαρία στο παρελθόν, ο άνθρωπος που έχει τάξει ως σκοπό του να κρατήσει όσο ζει αναμμένο το καντηλάκι της μνήμης της. Και τέλος, ένα κορυφαίο πνευματικό σωματείο, με μεγάλη ιστορία και προσφορά στον τόπο μας: η μεγάλου κύρους και σημασίας **Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών.**

Προς όλους τους παραπάνω θέλω ν΄ απευθύνω θερμά συγχαρητήρια. Γιατί, σε μια εποχή πεζή και αντι- πνευματική, σε μια εποχή παρακμής και σήψης των πάντων, σε μια εποχή όπου επικρατεί ο άκρατος ευδαιμονισμός και η ισοπεδωτική αποχαύνωση της τηλεοπτικής υποκουλτούρας, με το σκοταδισμό, την παραφιλολογία και, εσχάτως, την «βαβυλολογία» της, σε μια τέτοια λοιπόν εποχή σκέφτηκαν οι παραπάνω να τιμήσουν έναν άνθρωπο των Γραμμάτων. Υπό τις παρούσες περιστάσεις, η απόδοση τιμής προς μιαν ποιήτρια, και μάλιστα μη ευρισκομένη εν ζωή, είναι πράξη γενναιότητας και ηθικής αντίστασης στη γενική κατάπτωση.

Η σημερινή εκδήλωση δείχνει ότι, όσο κι αν το θέλουν μερικοί, το παν δεν έχει ακόμα χαθεί από αυτή τη χώρα με την χιλιόχρονη πολιτιστική παράδοση. Πως όλα δεν μετριούνται με το χρήμα και τους οικονομικούς δείκτες, ότι οι πνευματικές αξίες, που εδώ γεννήθηκαν, εξακολουθούν να χαίρουν μεγάλης εκτίμησης και να είναι ακόμα σεβαστές από το λαό μας. Γιατί η ποίηση που τιμούμε σήμερα στο πρόσωπο της Μαρίας μπορεί να μην κάνει τον κόσμο πλουσιότερο, τον κάνει όμως ομορφότερο. Σήμερα περισσότερο από άλλοτε έχουμε ανάγκη την ποίηση, για να μην χάσουμε την ανθρωπιά μας και την ευαισθησία μας, για να μην καταντήσουμε καταναλωτικά, αφασικά όντα, μηχανοκίνητα τηλεκατευθυνόμενα ανθρωπάκια.

Η Μαρία Παναγοπούλου, με το μικρό, ταπεινό και απέριττο έργο της, προσέφερε και αυτή τον ελάχιστο πνευματικό οβολό της για την επίτευξη αυτού του φιλόδοξου για την αδυσώπητη εποχή μας ηθικού ζητουμένου: να μην χαθεί από τον κόσμο η ανθρωπιά, η τρυφερότητα, η ευαισθησία.

Γράφει κάπου:

Φύτεψα στην έρημο ρίζα από καρδιά
Κι άνθισε ένας κήπος...Ο Παράδεισος!

Η Μαρία πάλεψε ακριβώς γι αυτό: για να μην χαθεί από τη ζωή των ανθρώπων η καλοσύνη της ψυχής, η απλότητα του βίου, η αγάπη. Η Μαρία θέλησε να μας κάνει, να μην αλλοτριώσουμε τις ψυχικές καταβολές μας, την ανθρώπινη φύση μας, την παιδική μας αθωότητα. Και συνάμα να μην ξεχάσουμε εμείς, οι εκ της ελληνικής επαρχίας ορμώμενοι, ποιοι είμαστε και από πού ξεκινήσαμε. Να μην αρνηθούμε με άλλα λόγια, ούτε την καταγωγή μας, ούτε τα πατροπαράδοτα ήθη και έθιμά μας.

Θα ήθελα να υπογραμμίσω εξαρχής ότι βασικό στοιχείο στο έργο της Μαρίας Παναγοπούλου είναι το στοιχείο της μνήμης. Η Μαρία δεν κάνει τίποτε άλλο, παρά συνεχώς να θυμάται. Θυμάται αυτή, και ενθυμούμενη αναλαμβάνει να θυμίζει και στους άλλους τα περασμένα. **«Στέρεο το γιοφύρι μου της μνήμης»** γράφει σ' ένα της ποίημα. Και θα μπορούσε εύλογα να υποθέσει κανείς και εύκολα να επιχειρηματολογήσει ότι το γιοφύρι αυτό της μνήμης, δεν συνδέει μόνο το σήμερα της ποιήτριας με το παρελθόν, αλλά και με το μέλλον.

Το πεζογραφικό έργο της

Όλα τα αποκυήματα της άγρυπνης μνήμης της Μαρίας Παναγοπούλου βρίσκονται φυσικά διάσπαρτα σε πολλά ποιήματά της, αλλά χωρίς αμφιβολία κυριαρχούν στα λίγα, μα ωραία πεζογραφήματά της. Το βιβλίο της **«Από το ημερολόγιο της Φτέρης»**, που εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1981 με οκτώ ηθογραφικά αφηγήματα και επανεκδόθηκε με άλλη μορφή εμπλουτισμένο με τρία ακόμα αφηγήματα το 1988, δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα πολύτιμο σεντούκι αναμνήσεων, ένα πανάκριβο θησαύρισμα ψυχής. Μέσα στο βιβλίο αυτό ξεχύνεται πλούσιο από τα σωθικά της Μαρίας ένα ποτάμι βιωμάτων και εικόνων: από τη βιοπάλη των ανθρώπων του χωριού της Σέρβου, στην ορεινή Γορτυνία, όπου είδε το πρώτο φως το 1932, από τις καθημερινές δουλειές των κατοίκων και τις οικιακές ασχολίες τους, με ιδιαίτερη έμφαση βέβαια στο ισόβιο μαρτύριο των γυναικών και ιδιαίτερα των ακούραστων ηρωίδων μανάδων.

Θυμάται ακόμα τις λίγες ώρες της ξενοιασιάς και του γλεντιού των ανθρώπων του χωριού και ιδίως των παιδιών, κατά τις ημέρες της Αποκριάς και των μεγάλων χριστιανικών εορτών. Θυμάται τη γλυκόπικρη μελαγχολία των «ολονυχτιών» στην εκκλησία του χωριού, κατά τους Χαιρετισμούς της Παναγίας και το Μεγαλοβδόμαδο, με κορύφωση τα βράδια της Σταύρωσης και της περιφοράς του Επιταφίου. Θυμάται τις αξέχαστες ώρες της παιδικής ηλικίας της στο χωριό, καθώς και της εφηβείας της στα θρανία του πάλαι ποτέ Γυμνασίου της ωραίας γειτονικής κωμόπολης των Λαγκαδίων. Θυμάται τα όμορφα πλην αγύριστα εκείνα χρόνια της νιότης, όταν μαζί με τις απίθανες δυσκολίες επιβίωσης και εκπαίδευσης και την επίπονη διαδικασία επιστροφής στο χωριό τα Σαββατοκύριακα και τις διάφορες διακοπές των εορτών και του καλοκαιριού, γίνονταν αισθητά στις νεανικές καρδιές τα πρώτα ερωτικά σκιρτήματα και καταγράφονταν στη μνήμη με ανεξίτηλα γράμματα οι αξέχαστες για μια ολόκληρη ζωή παιδικές αναμνήσεις...

Τα πεζογραφήματα, που περιλαμβάνονται στο βιβλίο **«Από το ημερολόγιο της Φτέρης»**, αναφέρονται σε ισάριθμους απομνημονευτικούς θεματικούς πυρήνες: την Πρωτοχρονιά, τις Απόκριες, το Μεγαλοβδόμαδο και το Πάσχα, τη Μάνα, τη ζωή στο Γυμνάσιο, το ερημωμένο σχολείο του χωριού, τη γιορτή του Αγιο-Φιλίππου και το Σαραντάημερο και άλλα. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα αφηγήματα αυτά, δεν φέρουν πεζούς τίτλους, αλλά στίχους, είτε δικούς της είτε άλλων ποιητών, είτε ακόμα και παροιμίες του λαού μας. Η γραφή της Μαρίας εδώ είναι ποιητική, δραματική, ελλειπτική, γεμάτη γλυκιά νοσταλγία και τρυφερή συγκίνηση. Η φράση της είναι κοφτή, οι προτάσεις της μικρές και περιεκτικές, η χρήση ιδιωματικών λέξεων γίνεται με μέτρο και στις αρμόζουσες περιπτώσεις.

Δεν χρειάζεται να τονισθεί για μια ακόμα φορά πως στα παλιά βρίσκει η Μαρία τη χαρά και την ψυχική ηρεμία, αλλά και τη δύναμη για να επιβιώσει. Αναγκασμένη από τις σκληρές βουλές της κακής και άδικης μοίρας της να παραμένει συνεχώς από τα χρόνια της νεότητάς της μέχρι το θάνατό της εσώκλειστη και ασάλευτη και να ζει το μεγαλύτερο μέρος του επίγειου βίου της καθηλωμένη στο κρεβάτι ή στην καρέκλα του μοναχικού κελιού της, η Μαρία ήταν εκ των πραγμάτων υποχρεωμένη να συντροφεύεται κατά κύριο λόγο από τις αναμνήσεις και τις αναπολήσεις της. Γι' αυτό και σε όλο το έργο της διαβλέπει κανείς ένα λανθάνον ή διάχυτο αίσθημα νοσταλγίας. Ένα αίσθημα, που ίσως δεν είναι κατά βάθος παρά μια επιθυμία επιστροφής στα χρόνια της παιδικής ηλικίας, της ομορφιάς και της αθωότητας, αλλά -γιατί όχι- και της πλήρους υγείας...

Αλλά βέβαια η ποιήτρια δεν θυμάται μόνο. Ονειροπολεί. Κάνει όνειρα. Όνειρα, που *«την τρέφουν και τη σκοτώνουν»*, όπως λέει. Συνάμα σκέφτεται και συγκρίνει. Και στην αξιολογική της κλίμακα είναι φανερό,

Εδώ η Χρυσούλα και η Ντίνα, δύο από τις αδελφές της Μαρίας. Έζησαν και αυτές τον πόνο της Μαρίας, χάρηκαν με τις δημιουργίες της και βοήθησαν πάρα πολύ στην αντιμετώπιση των πολλαπλών προβλημάτων, όσο μπορούσε η κάθε μία και από το δικό της πόστο. Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε την ιδιαίτερη φροντίδα και αγάπη που είχε η Μαρία τόσο από τους γονείς της όσο και από πολλούς φίλους και συγγενείς.

πού τοποθετεί το σήμερα και το τότε. Είναι προφανές ότι η εκτιμητική ζυγαριά της γέρνει προς το παρελθόν του φτωχού χωριού της, αφού αυτό υπερέχει συγκριτικά από πολλές απόψεις. Από απόψεως φυσικής ομορφιάς του τόπου, παρά την οικονομική και τεχνολογική του καθυστέρηση, από απόψεως ηθικού μεγαλείου των ανθρώπων του, παρά την απερίγραπτη φτώχεια και ανέχειά του.

Αλλά αυτό το παρελθόν του χωριού, που τόσο έντονα έχει ζήσει και τόσο έντονα βιώνει ακόμα και σε μεγάλη ηλικία η ποιήτρια, δεν έχει γι' αυτήν μόνο απλό «ιστορικό» ενδιαφέρον. Φαίνεται ότι το χρησιμοποιεί και το προτείνει ως ηθικό παράδειγμα δράσης και για τη σημερινή, πιο πολύπλοκη βέβαια και πιο απαιτητική εποχή. Δεν είναι λοιπόν παράξενο που ακόμα και στην εποχή μας, από το στόμα της γιαγιάς της περιμένει ν' ακούσει, κι απ' αυτήν πράγματι ακούει η ποιήτρια, τις αυθεντικές, απλές και γεμάτες με λαϊκή σοφία αλήθειες για τη ζωή, από αυτήν μαθαίνει τις σίγουρες και ξεκάθαρες λύσεις για όλα τα προβλήματα της κοινωνίας και των διανθρώπινων σχέσεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι μια βασανισμένη ηρωίδα της ζωής κι αυτή η ίδια η ποιήτρια, την ηρωίδα μάνα του χωριού έχει ως πρότυπο. Γι' αυτήν έχει γράψει πολλούς στίχους, κι' αυτό το υπέροχο διαμαντάκι:

Μάνα,
Θα πλέξω τις ρυτίδες σου
Να φτάσω στην ΑΓΑΠΗ.

Αυτήν εξυμνεί, και αυτήν προβάλλει ως παράδειγμα και στις σημερινές γυναίκες που σίγουρα έχουν κι αυτές τα δικά τους προβλήματα, αλλά όχι την απαραίτητη εργατικότητα, υπομονή και καρτερικότητα εκείνης, που έφταναν τα όρια της πραγματικής αυτοθυσίας.

Συμπερασματικά, με δυο λόγια μπορούμε να ειπούμε πως στο πεζογραφικό έργο της, η Μαρία ξεφορτώνεται με χάρη το βαρύ φορτίο των αναμνήσεων και βιωμάτων της. Έτσι, και αυτή βρίσκει την προσωπική της λύτρωση και σε μας δίνει την ευκαιρία να χαρούμε τα έργα της απλής και τρυφερής πένας της.

Το ποιητικό έργο της

Αλλά, επαναλαμβάνω, δεν πρέπει να νομισθεί ότι η Μαρία ζούσε μόνο στο παρελθόν. Αντίθετα, ως ποιήτρια που κυρίως ήταν, αποτελούσε έναν ευαίσθητο αποδέκτη των μηνυμάτων του καιρού μας, που έβλεπε στο μέλλον και οραματιζόταν έναν καλύτερο κόσμο. Ήταν ένας σκεπτόμενος και προβληματισμένος άνθρωπος, που με το δικό της τρόπο εξέφρασε την υπαρξιακή αγωνία του σημερινού ανθρώπου μέσα στη ζούγκλα της απρόσωπης αθηναϊκής μεγαλούπολης, το αδιέξοδο του τεχνολογικού πολιτισμού μας, την κοινωνική αδικία, τα παγκόσμια προβλήματα: της πείνας, των πολέμων, της οικονομικής εκμετάλλευσης, της ανθρώπινης μοναξιάς και του ανθρώπινου πόνου...

Ας δούμε όμως τώρα από πιο κοντά το ποιητικό αυτό έργο.

Η **Μαρία Παναγοπούλου** έγραψε τέσσερις ποιητικές συλλογές: **«Γεύση χρόνου» (1972), «Βουρκωμένοι άγγελοι» (1978), «Καταθέσεις» (1983), και «Ρανίδες» (1990)**. Από την πρώτη μέχρι τη τελευταία συλλογή της τα ίδια πάνω-κάτω θέματα την απασχολούν. Είναι κυρίως τα θέματα που και παραπάνω αναφέραμε. Ξεκινά φυσικά από τον μικρόκοσμο της οικογενειακής ζωής και των προσώπων που την περιβάλλουν (μάνα, πατέρα, γιαγιά, κλπ.), από τις ποικίλες νοσταλγικές αναφορές στη ζωή του χωριού, την παιδική της ηλικία και τα περασμένα εν γένει. Ευαίσθητη ψυχή καθώς είναι, αγαπά και υμνεί τις απλές χαρές και ομορφιές της φύσης και της ζωής του χωριού, την παιδική αθωότητα, την αγάπη. Μάλιστα, η δική της εκδοχή για τον επίγειο παράδεισο είναι «να βλέπει τα παιδιά στο πάρκο/ να φυτεύουν όνειρα», όπως λέει. Από εκεί η Μαρία σιγά-σιγά ανάγεται σε όλο και ευρύτερους κύκλους, σε όλο και ανώτερα στρώματα οικουμενικής σημασίας...

Όπως είπαμε, η ποιήτρια ζει με τις νο-

Συνέχεια στην 7η σελ.

Βεργέτη
ΑΝΔΡΙΚΑ - ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ - ΠΑΙΔΙΚΑ
Αθήνα: Πραξιτέλους 1 & Κολοκοτρώνη
τηλ.: 210-3236116
Χαλκίδα: Ερμού 48
τηλ.: 2221026051 2221083859

BORA
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
Βασίλειος Αθ. Μπόρας
Αγ. Νικολάου 30 Ίλιον
Τηλ. 210-2624585,
Φαξ: 210-2623638

Από την εκδήλωση στη μνήμη της Μαρίας

Συνέχεια απ' την 6η σελ.

σταλγίες και τις αναπολήσεις της. Θυμάται συνεχώς. Θυμάται, όσο επώδυνη κι αν είναι αυτή η νοητική και συναισθηματική λειτουργία. Συχνότατα αισθάνεται την ανάγκη να αναβαπτισθεί στα νάματα της μνήμης της. Γράφει στο ποίημα «Αναβάφτιση»:

Χτυπά η καμπάνα εσπερινό.
Αγγίζω του Θεού το χέρι,
Κάθετα προς τον ουρανό
Πετά η ψυχή μου περιστέρι.
Ω κολυμπήθρα μου αργυρή,
Μνήμη, με τ' αχνιστό σου νάμα.
Δέξου τους στίχους μου κερί
Αναμμένο. Μυστικό μου τάμα.

Και βέβαια αισθάνεται πίκρα για την ανεπανόρθωτη απώλεια των παιδικών χρόνων της, **«των ρόδινων χρόνων»** της, όπως λέει, και για τη διάψευση των ονείρων και των ελπίδων της:

Μια θύμηση πόνος.
Μακριά το λουλούδι...
Τα ρόδινα χρόνια μου, τα παιδικά μου.
Ένα σύννεφο τώρα...
Πικρό το τραγούδι...
Πώς φύγαν τα τόσα μεγάλα όνειρά μου...

Ενώ σε κάποιο άλλο ποιηματάκι της, με πίκρα αναλογίζεται και διαπιστώνει:

Γέρασαν οι ελπίδες και τα όνειρά μου.
Με δεκανίκια φτάνουν
στο Σαββατοκύριακο
Να ξαποστάσουν.

Κάτι τέτοιες μοναχικές ημέρες και κάτι τέτοια κυριακάτικα απογεύματα είναι που:

Ράθυμες οι ώρες, φορτωμένες σιωπή,
καραβάνι διασχίζουν. Την έρημο
του απογέματος...

Σε κάτι τέτοιες στιγμές είναι, που η ποιήτρια αισθάνεται να ταιριάζει απόλυτα το παράπονο της βροχής που πέφτει έξω στην αυλή της, με τη θλίψη που υπάρχει μέσα στη δική της ψυχή. Είναι τότε, που την καταλαμβάνει απογοήτευση, και περίλυπος γίνεται η ψυχή της έως θανάτου:

Πόσο ταιριάζει της βροχής
το μυστικό παράπονο
Με το δικό μου κλάμα...
Έχασε λες κι ο ουρανός
την κάθε ελπίδα όπως εγώ
Πως θα γινεί ένα θαύμα...
Η όψη θολή, συννεφιασμένη, απέραστη
Χωρίς ουτ' ένα παραθύρι.
Μπροστά σε τάφο σα να κλαίει
πικρόν ένα χαμό
Σε κάποιο κοιμητήρι...

Σε ένα ακόμα συγκινητικό ποίημα της Μαρίας, που έχει τον τίτλο **«Της Κυριακής απόγιομα»**, ο πόνος των «ανθρωπείων» και η θλίψη για την απώλεια των παιδικών χρόνων εκφράζεται από την ποιήτρια με μελαγχολική διάθεση και γυναικεία ευαισθησία.

Αλλά δεν είναι όλα τα ποιήματα της Μαρίας Παναγοπούλου τόσο πεισιθάνατα και μελαγχολικά. Πολλά είναι γεμάτα αισιοδοξία και αγάπη για τη ζωή, από μια γυναίκα, ας θυμηθούμε, που είχε κάθε λόγο να καταριέται και να κλαίει τη ζωή και τη μοίρα της. Γράφει στο «Δογματικό» της:

Είπαμε ΝΑΙ στη ζωή.
Με κεφαλαία υπογράψαμε την απόφαση.
Δεν το παίρνουμε πίσω.

ενώ σε άλλο ποίημά της που σφύζει από την ομορφιά της άνοιξης και τη χαρά της ζωής, η ποιήτρια γεμάτη έκσταση και θαυμασμό αναφωνεί:

...Ροδομάγουλη μέρα σε πίνω.
Μεθώ.
Προσκαλώ τους νεκρούς μου σε γλέντι,
Προσεύχομαι: ω, ζωή!
Προσκυνώ σου το κάλλος.

Η ίδια είναι γεμάτη ζωή, ενεργητικότητα και δημιουργικότητα. Όπως μας διαβεβαιώνει:

Η πιο αποκρουστική εικόνα
Που έχουν ιδεί τα μάτια μου
Είναι οι σκοτωμένες ώρες...

Η Μαρία θαυμάζει τη φύση, χωρίς να είναι ιδιαίτερα φυσιολάτρης. Γνωρίζει την αδυναμία ακόμα κι ενός ποιητή να εκφράσει με λόγια τα ποικίλα αισθήματα που γεννά στη ψυχή η θέα ακόμα και ενός λουλουδιού:

Αν είναι να μιλήσεις
για τους μενεξέδες,
Μην πεις τίποτα.

ή ενός μαγευτικού πρωινού:

Να αιχμαλωτίσεις μια στιγμή
του πρωινού,
τι αποκοτιά, με τόση φτώχεια μέσων!

ΚΟΥΛΑ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ-ΒΕΡΓΟΥ

Η Κούλα (φωτογραφία) **του Βασίλη του Αναστασόπουλου (χήρα του Θύμιου Βέργου)** συμμετείχε στην εκδήλωση. Μέσα από το πρόσωπο της Κούλας πιστεύουμε πως εκφράζονται όλες οι γυναίκες του χωριού -και όχι μόνο- που έζησαν και αγάπησαν τη Μαρία, αλλά δεν μπόρεσαν να παραβρεθούν στην εκδήλωση, για κάποιους λόγους η κάθε μια. Ας είναι όλες καλά. Πολλά θα είχαν να μας διηγηθούν πολλές από αυτές, για τις αξέχαστες εκείνες βραδιές του χωριού με την Μαρία-κλώσσα (όπως την έλεγε ο μπάρμπα-Κωνσταντής ο Γκούτης) και τα....κλωσσόπουλα. Ποιος δεν θυμάται την αξέχαστη εκείνη βραδιά που οι γυναίκες "μέθυσαν" με ούζο και τραγουδούσαν περασμένα μεσάνυχτα, κάτω από το σπίτι του Νίκου του Παπά; (Ήταν φυσικά και ο Νίκος -όχι στην ουζοποσία- αλλά στη μνήμη της ξαδέλφης.

Τα ποιήματα της Μαρίας, όπως έγινε ήδη φανερό, είναι και παραδοσιακά και μοντέρνα. Όλα πάντως είναι γραμμένα απλά, με σαφήνεια και δωρική λιτότητα. Στις πρώτες συλλογές της επικρατεί το ηθογραφικό στοιχείο, στις μεταγενέστερες η υπαρξιακή και κοινωνική διάσταση. Τα περισσότερα από τα 185 περίπου ποιήματα που συνολικά περιλαμβάνονται στις τέσσερις δημοσιευμένες ποιητικές συλλογές της Μαρίας είναι σύντομα, λιγόστιχα. Δεν υπάρχουν πλατιές συνθέσεις. Υπάρχουν όμως κάποια πολύστροφα ποιήματα με ηθογραφικό χρώμα που θυμίζουν μικρές ελεγειακές μπαλάντες. Αντίθετα, μερικά είναι τόσο σύντομα και περιεκτικά, που θυμίζουν αρχαία ελληνικά επιγράμματα:

Πήγα να ειπώ, πως είμαι μόνη,
Μα δεν πρόλαβα.
Είχε γεμίσει ο ουρανός χαρταετούς...
Σώπα.
Και τούτος ο ανήφορος
Σε ξάγναντο καινούργιο βγαίνει.
Τους επιτάφιους θρήνους -ξέχασες;-
Ακολουθούν οι Αναστάσιμοι αίνοι.

Ειδικά στις δύο τελευταίες συλλογές της η Μαρία φθάνει σε ένα απόσταγμα σκέψεων και μια συμπύκνωση νοημάτων, που χωρίς αμφιβολία αποτελούν δείγματα ποιητικής ωριμότητας και στιχουργικής δεξιοτεχνίας:

Παίζω κυνηγητό στα σύννεφα
Με τ' ανεκπλήρωτα όνειρά μου...
Ή
Αν δεν πονούσαν τα παιδιά,
Μπορούσαμε ν' αναφερόμαστε στο δίκιο.
Ή
Θεέ μου,
Τους καθημερινούς καημούς
μη μου στερείς
για να μπορώ να τρέφω το τραγούδι.
Ή
Για το βαθύ μου στεναγμό
Μπροστά στο θαύμα της άνοιξης,
Ευλογημένος ο μακρύς χειμώνας...

Είναι φανερό ότι, όπως όλοι οι ποιητές, έτσι και η Μαρία, στα ποιήματά της εκφράζει πολλές φορές αντιφατικά συναισθήματα: τη χαρά και τη λύπη, την αισιοδοξία και την απελπισία, την παραίτηση από τη ζωή, αλλά και τη μαχητικότητα, όχι μόνο για την απλή επιβίωση, αλλά και για την ποιοτική βελτίωση της ζωής. Η ίδια έχει πολύ ωραία περιγράψει αυτό το «συναισθηματικό παιχνίδι» των αντιφάσεων που γίνεται μέσα της, όπως άλλωστε και στην πολυδιάστατη και πολυεδρική ψυχή κάθε γνήσιου καλλιτέχνη:

Πεδίο βολής η ψυχή μου.
Όπου υπό καθεστώς
ειρηνικής συνύπαρξης
Με κάλυψη
Το πρόσχημα ισορροπίας
Εξασκούνται στην πολεμική
Με άσφαιρα πυρά οι Αντινομίες.

Το ίδιο ποικίλες και πολυδιάστατες είναι οι ποιητικές και εκφραστικές τεχνικές που χρησιμοποιεί η ποιήτρια, για να φτάσει στο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα που επιθυμεί. Αλλού επικρατεί η απαλή τρυφερότητα και ο χαμηλόφωνος λυρισμός, αλλού η πικρή ειρωνεία, κι αλλού μια Καρυωτακική μελαγχολία και ένας σκληρός σαρκασμός, ακόμα και αυτοσαρκασμός. Γράφει κάπου:

Για ν' αποδείξει με τι πάθος
Τις φυλετικές διακρίσεις μάχεται,
Νέγρους μασκάρεψε τα παιδιά του
Στο καρναβάλι...
Ή
Ως πότε θ' αποφεύγετε
Να μας δηλώσετε
Με τι επιτέλους ασχολείσθε;
Η στατιστική μελέτη
Δεν είναι αστεία υπόθεση, κυρία μου,
Και οι αοριστίες σας
Προσβάλλουν τη δουλειά μας.
Παρακαλώ λοιπόν.
(Πράγματι
είχε δίκιο
ο ευσυνείδητος υπάλληλος).
Ποιήτρια δήλωσα.
Οι αποδοχές σας;
Αγρύπνιες.

Η Μαρία ούτε επαναλαμβάνεται, ούτε κουράζει τον αναγνώστη της. Ίσα-ίσα τον ευχαριστεί και τον κάνει να αισθάνεται αυτή την παράξενη συγκίνηση που δημιουργεί μέσα μας η αληθινή, η γνήσια ποίηση.

Είπαμε ότι η ποιήτρια είναι άρρηκτα δεμένη με το παρελθόν. Αλλά ας μην νομισθεί ότι αυτή ζει μόνο και μόνο στο παρελθόν, με τις γλυκές ή τραγικές αναπολήσεις της. Ζει το ίδιο έντονα και στο παρόν. Από το δωμάτιό της στην οδό Προκοπίου 8 στη Άνω Νέα Σμύρνη, *«στη κάμαρά της μετανάστης»*, όπως λέει, παρακολουθεί τα τεκταινόμενα σε όλο τον κόσμο, και στη χώρα μας, με πολύ ενδιαφέρον και με ψυχική μέθεξη. Εμπνέεται λοιπόν από τα συνταρακτικά γεγονότα της τρέχουσας πολιτικής επικαιρότητας, όπως από την περιπέτεια της Κύπρου, τον Αττίλα του 1974, το Πολυτεχνείο, το θάνατο του Αλέκου Παναγούλη, τους αγώνες του λαού μας σε όλες τις αντιστασιακές μορφές του, τους αγώνες άλλων λαών για ελευθερία ή κοινωνική δικαιοσύνη. Ακόμα και σ' αυτά τα ποιήματα πάντως, δεν είναι η στεντόρεια φωνή ενός εθνικού βάρδου ή ενός κοινωνικού επαναστάτη που μιλά με θούρια και κραυγές. Είναι η τρυφερή λαχτάρα μιας γυναίκας που θέλει την ειρήνη, η δίκαιη οργή μιας ποιήτριας που μισεί την κοινωνική αδικία.

Δεν είναι λοιπόν παράξενο που η Μαρία δεν διστάζει να πάρει το μέρος των ταπεινών και καταπιεσμένων όπου γης, που μάχονται για την ελευθερία και το δίκιο τους. Γράφει στο ποίημα «Απολυτίκιον»:

Απόψε,
Που οι καμπάνες και πάλι
Χαρούμενες, Χριστέ,
Θ' αναγγείλουν τη γέννησή σου,
Οι πιστοί
Που θα φτάσουν στη φάτνη
Να σε προσκυνήσουν με τους τσοπάνηδες,
Και το «επί γης ειρήνη»
Με τους αγγέλους να ψάλουν,
Δεν θα σε βρουν.
Γιατί
Από καιρό
λερός κι αξούριστος με των αγωνιστών
τις ομάδες
Ζητάς
Με σφιγμένες γροθιές
Και την απόφαση φωτιά στο βλέμμα,
Να πάρεις πίσω την πατρίδα σου,
Την Παλαιστίνη.

Η Μαρία, είναι αλήθεια, ήταν μια ποιήτρια των χαμηλών πεταγμάτων, του «ήσσονος τόνου», αλλά δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ήταν μια γνήσια ποιήτρια. Η μοίρα, που τη βασάνισε τόσο σκληρά από τα εφηβικά χρόνια της, δεν της έδωσε την ευκαιρία να απλώσει, όσο μπορούσε, τα ποιητικά φτερά της και να δώσει περισσότερο και πιο ολοκληρωμένο έργο. Η Μαρία έφυγε από τη ζωή τον Ιούλιο του 1993, σε ηλικία μόλις 61 ετών, δηλαδή πάνω στην ακμή της λογοτεχνικής δημιουργίας της, βραβευμένη σε διάφορους διαγωνισμούς, όντας μέλος της Ενωτικής Πορείας Συγγραφέων, και τιμημένη από την Πολιτεία με λογοτεχνική σύνταξη από το έτος 1982, δηλ. πριν από τη συμπλήρωση της ηλικίας των 65 ετών, λόγω της αναπηρίας της.

Πρόφτασε παρά ταύτα, κατά τον σχετικώς βραχύ βίο της, ν' αφήσει επαρκές δείγμα του ταλέντου της, ώστε σήμερα να θεωρείται μια ξεχωριστή φωνή στη σύγχρονη λογοτεχνία μας. Μια φωνή που προκαλεί αισθήματα συμπάθειας, αλλά και εκτίμησης, πέρα και πάνω από κάθε συνειρμό με την προσωπική της περιπέτεια. Κι αυτό δεν είναι εύκολο να το πετύχει κανείς στον καιρό μας, που μας πνίγει καθημερινά ένας κατακλυσμός ανούσιας και στεγνής στιχοπλημμύρας, και που από τα έργα των περισσοτέρων «ποιητών» λείπει το κυριότερο στοιχείο της ποίησης: η ουσία ζωής...

Η Μαρία βέβαια γράφει πρώτα για τον εαυτό της, αλλά συνάμα γράφει και για τους άλλους. Επιθυμεί να διαθέσει στον κόσμο το ψυχικό και ποιητικό «έχειν» της μέχρι τελείας εξαντλήσεως. Αισθάνεται να ανήκει στους άλλους, και δεν την ενδιαφέρει η δική της εκμηδένιση, μπροστά στην ωφέλεια που θα έχουν εκείνοι. Γράφει στο ποίημα «Συνωμοσία»:

Όσο αντιστέκομαι
Να με λεηλατείτε.
Φίλοι κι εχθροί να με λεηλατείτε αλύπητα.
Τίποτα –αν είναι δυνατόν-
Στο Θάνατο μη μείνει.

ενώ στο ποίημα «Διαθήκη» κληροδοτεί σε όλο τον κόσμο τη λίγη, μα τόσο πολύτιμη περιουσία της ψυχής της:

Με συμβολαιογράφο
Το κάθετο φως του μεσημεριού
-Μήνα Μάη-
Μεταβιβάζω σε όποιους επιθυμούν
Όση κατέχω διάθεση Ονείρου.

Εκφραστικό και χαρακτηριστικό είναι και το ποιηματάκι της «Στην αγορά», όπου και πάλι φτωχή, πλην όμως δυσεύρετη σήμερα, είναι η μοναδική προσωπική «πραμάτεια» της ποιήτριας:

Διαθέτω μια «καλημέρα».
Τη θέλει κανείς;

Η Μαρία Παναγοπούλου μπορεί να ζούσε καθηλωμένη εξ ανάγκης στο κελί του προσωπικού μαρτυρίου της, αλλά, είπαμε, είχε υψωμένες τις κεραίες της για να συλλαμβάνει τα πάθη και τα βάσανα του κόσμου, που, αλίμονο, δεν έχουν τελειωμό. Η ίδια εξομολογείται, και είναι αυτό φυσικό σε κάθε ποιητή, ότι χρησιμοποιεί περισσότερο το αίσθημα, παρά τη γνώση, για να θεωρεί τα πράγματα και τη ζωή και για να εκτιμά την αξία τους:

Επιμένω πάντα

Συνέχεια στην 8η σελ.

Ασημικά
Κωνσταντόπουλου
Λέκκα 23 -25 Σύνταγμα,
105 62 Αθήνα
Τηλ. 210-3227997
Fax 210-3220376

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
(Γιός της Τασίας Θ. Χειμώνα)
FORD, MERCEDES ΚΛΠ.
Μεταμόρφωση: Γωνία Practicer
Τηλ. 210-2820858, 694944523
Στους πατριώτες πολύ φιλικές τιμές

Από την εκδήλωση στη μνήμη της Μαρίας

Συνέχεια απ' την 7η σελ.

Στη ζυγαριά
Να βάζω στις βαριές την αίσθηση,
Παρά τη γνώση των πραγμάτων.

Στο ποίημα «Ο κυρ Μηνάς ο ταχυδρόμος», με το δικό της τρόπο και μέσα από τα μάτια ενός ευαίσθητου και φιλάλληλου ταχυδρόμου, η ποιήτρια συμπονεί και συμπάσχει για τις μεγάλες και μικρές στενοχώριες του απλού λαού της αστικής κοινωνίας. Γιατί για τη Μαρία, ποίηση σημαίνει πάνω απ' όλα ανθρωπιά κι αγάπη για τον πλησίον. Όπως λέει κάπου: «στέναξε ο ποιητής και βγήκε Αγάπη». Αλλά πιο έντονα και ακόμα πιο δραματικά εκφράζει η ποιήτρια την εικόνα που έχει για την πολυποικιλότητα, την τραγικότητα και την αντιφατικότητα της ζωής στη σύγχρονη κοινωνία μας, με το συγκλονιστικό ποίημά της **«Ώρα μία»**, της συλλογής **«Γεύση χρόνου»**. Ένα ποίημα γεμάτο πόνο, αλλά και πικρή ειρωνεία...

Δεν θα ήθελα να κλείσω τη σημερινή σύντομη αναφορά μου στο λογοτεχνικό έργο της Μαρίας Παναγοπούλου, χωρίς μια απλή μνεία στο ερωτικό στοιχείο, που έχει μικρή μεν, αλλά πολύ έντονη παρουσία σε όλο το έργο της και ιδίως στην ποίησή της. Χαρακτηριστικά δείγματα αποτελούν το «Ποίημα πάνω σε ποίημα» από την ποιητική της συλλογή «Βουρκωμένοι άγγελοι» και το ποίημα «Ερωτικό», από την ποιητική της συλλογή «Καταθέσεις».

Επίλογος

Δεν νομίζω ότι μπορούμε, ούτε εξάλλου χρειάζεται, να επιμείνουμε περισσότερο στην παρουσίαση του έργου της Μαρίας Παναγοπούλου. Ό,τι και να κάνει ο φιλότιμος αναλυτής και παρουσιαστής, πάντα θα μένουν ανέγγιχτες διάφορες πλευρές και πτυχές του. Δεν απομένει λοιπόν παρά να γίνει η γνωριμία και μελέτη από τους ενδιαφερόμενους των ίδιων των έργων της ποιήτριας. Επειδή όμως αυτά έχουν γίνει δυσεύρετα σήμερα, θα εξέφραζα την ευχή να μπορούσαν να επανεκδοθούν, συγκεντρωμένα ίσως, σε μια επίτομη συνολική έκδοση, είτε από το Σύνδεσμο Σερβαίων ή κάποιον άλλο φορέα, είτε από κάποιον φιλότεχνο Μαικήνα, συμπατριώτη ή φίλο της αείμνηστης ποιήτριας...

Τελειώνοντας, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω όλους για τη μαζική προσέλευσή σας και για την προσοχή με την οποία παρακολουθήσατε την ομιλία μου. Να ευχαριστήσω τη Μάρθα Παπαδοπούλου για τις τόσο ωραίες και εκφραστικές απαγγελίες της.

Πάντως, ας μην ξεχνάμε ότι τα μνημόσυνα, ακόμα και τα φιλολογικά, δεν γίνονται μόνο για τους νεκρούς, αλλά κυρίως για εμάς, τους ζώντες. Εκείνοι δεν τα έχουν ούτως ή άλλως ανάγκη. Η Μαρία το έχει πολύ ωραία ειπεί στο τετράστιχο ποιηματάκι της «Μνημόσυνο»:

Δεν ήσαν οι νεκροί
Που περίμεναν το ψυχοσάββατο.
Είμαστε εμείς,
Που είχαμε ανάγκη να τους θυμηθούμε...

Η ενθύμηση και απόδοση τιμής προς μια ποιήτρια, προς μια ταπεινή ποιήτρια, δεν είναι μόνο εκπλήρωση ενός ηθικού ή έστω κοινωνικού χρέους μόνο, αλλά και ένα ηθικό αναστήλωμα και υποστήριγμα, και ένα ψυχικό αποκούμπι για όλους εμάς τους υπόλοιπους, που ζούμε στην έρημο και ερημιά του σημερινού κόσμου, όπου έχουν παγώσει και νεκρωθεί τα συναισθήματα, και όλα κατάντησαν να μετριούνται με τον πήχυ της σκοπιμότητας και με τα σταθμά των υλικών συμφερόντων. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΒΡΑΔΙΑΣ

Μετά την ολοκλήρωση της ομιλίας του κ. Γιαννικόπουλου, ήρθε η σειρά του αγαπητού μας **Κ. Παυλόπουλου**, που με το συγκρότημά του μας τραγούδησε δημοτικά τραγούδια και μας παρακίνησε και εμάς να σιγοτραγουδήσουμε μαζί τους.

Θεωρούμε χρέος μας να αναφέρουμε τα ονόματα όλων των μελών του συγκροτήματος και τον τόπο καταγωγής τους.

— Από το χωριό μας και τα Σαρλέικα ο Κώστας και ο Γιάννης Παυλόπουλος.

— Από την Κοκκινοράχη η Μαρίνα Ν. Τρουπή (νύφη στο χωριό μας)

— Από του Ράφτη η Θεοδώρα Παναγοπούλου.

— Από το Λευκοχώρι ο Δημήτρης Σπηλιόπουλος.

— Από τις Ράχες η Αντωνία Σταθακοπούλου.

— Από τη Βυτίνα ο Βασ. Κάρκουλας.

— Από το Καρδαρίτσι η Δήμητρα Αναγνωστοπούλου

— Από τη Ζαχάρω ο Χαράλαμπος Σταματόπουλος.

— Από την Καρδίτσα η Ευαγγελία Κοφοπούλου.

Τέλος ο **Παναγιώτης Λαγιόπουλος**, ο οποίος είναι γαμπρός στη Γορτυνία.

Το πρώτο τραγούδι ήταν "Το Ντιλμπεράκι":

Για την καλή μας συντροφιά
Ντιλμπέρι, Ντιλμπεράκι
Θα ειπώ ένα τραγουδάκι.
Να νοστιμίσει ο χορός
Να μπεί ο κόσμος ούλος
.....

Το δεύτερο ήταν "Τα μαύρα μάτια":

Αυτά τα μαύρα μάτια
Που με κοιτάζουνε
Χαμήλωσέ τα λίγο
Γιατί με σφάζουνε
.....

Το συγκρότημα του Κώστα Παυλόπουλου

Το τρίτο τραγούδι ήταν φυσικά του "Γέρο-Δήμου", που το τραγούδησαν όλοι μαζί και "σείστηκε" η αίθουσα:

Μαράθηκαν τα δέντρα κι ούλα τα κλαριά
Μαράθηκε κι ο Δήμος από τα κλάηματα.
Βγαίνει στα πέντε αλώνια κι αγνάντια στο χωριό.
Βλέπει φωτιές να καίνε, να καιν' τα σπίτια του.
Βλέπει και τα παιδιά του να του τα σφάζουνε
.....

Μετά τα τραγούδια, ο Θοδωρής ευχαρίστησε όλους τους καλεσμένους και τους προέτρεψε να περάσουν από το τραπέζι να πάρουν ένα γλυκό. Έτσι και έγινε.

ΤΑ ΦΙΛΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΡΑΔΙΑΣ

Ήταν πολλά και νοστιμότατα Ευχαριστούμε θερμά τις παρακάτω κυρίες που κόπιασαν και έφτιαξαν όλες αυτές τις λιχουδιές, όπως δείχνει και η φωτογραφία.

— Κατερίνα Ι. Βέργου {σύζ. Ταμία}, για την σπανακόπιτα

— Μαρία Κ. Δάρα (σύζ. Ειδικού Γραμματέα), για την κολοκυθόπιτα.

— Γεωργία Γ. Βέργου (κόρη του μέλους του Δ.Σ. Γ. Βέργου), για τα τυροπιτάκια

— Αθανασία Ι. Στρίκου (νύφη της Χρυσαυγής), και **Ελένη Ι. Βέργου,** (σύζ. Αντιπροέδρου), για τις δίπλες και τις τηγανίτες

— Φανή Ηλ. Χειμώνα (σύζ. προέδρου), για το χαλβά.

Επίσης ευχαριστούμε το **Θοδωρή του Γκράβαρη,** που πρόσφερε τα "μεζεδάκια" και το **Χρ. το Μαραγκό**, που έβαλε το "μέλι".

Τους ξηρούς καρπούς και τα ποτά, τα πρόσφερε ο Σύλλογος.

Στη φωτογραφία φαίνεται η κυρία **Ελένη Βέργου,** που είχε και την.... γενική εποπτεία των κερασμάτων. Δίπλα της είναι **η σύζυγος του λογοτέχνη Θ. Τρουπή** και πάρα δίπλα η **Αθανασία του Σταύρου Γκούτη**, στενές φιλενάδες και οι δύο της Μαρίας.

Είπαν για την Μαρία και την εκδήλωση

*Όπως είναι γνωστό, πριν 3 χρόνια (20.1.2002) ο Σύλλογός μας είχε τιμήσει σε πανηγυρική του εκδήλωση, τη μνήμη της Μαρίας. Ο τότε πρόεδρος του Συλλόγου και σημερινός αντιπρόεδρος **Ι. Βέργος** είχε πει σε εκείνη την εξαιρετικά επιτυχημένη συγκέντρωση. .....Μαζευτήκαμε σήμερα να κόψουμε την καθιερωμένη πρωτοχρονιάτικη πίτα του Συλλόγου μας και να αποτίσουμε ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη της αείμνηστης πατριώτισσάς μας, ποιήτριας και συγγραφέως Μ. Παναγοπούλου, καθιερωμένης πλέον στη συνείδηση όλων μας για τα πολλαπλά της χαρίσματα. α) Για το ψυχικό της σθένος, την καλοσύνη της, τη δύναμη της θέλησής της, το ήθος της, την αθόρυβη και σεμνή, αλλά καθοριστική προσφορά της τόσο στο Σύλλογο όσο και στην εφημερίδα "Αρτοζήνος", της οποίας, ως γνωστόν, υπήρξε ιδρυτικό μέλος και μόνιμος συνεργάτης. β) Για το ποιητικό και εν γένει συγγραφικό της έργο.*

Με το έργο αυτό η Μαρία αναδεικνύεται ως μία φωτεινή καθοδηγήτρια, ιδιαίτερα της νεολαίας μας και αποδεικνύει στην πράξη πως η δύναμη της θέλησης και του πνεύματος, υπερνικά ακόμη και τα προβλήματα του άρρωστου σώματος.

Η Μαρία ήταν φως και αγάπη. Και σαν φως φέγγει αγάπη-θάρρος και αισιοδοξία. Τελικά αυτή η γυναίκα είχε μεγάλη ψυχή, όπως μεγάλο είναι και το έργο που μας άφησε.

Ι. Σ. ΒΕΡΓΟΣ

** Στην ίδια εκείνη συγκέντρωση, μετά τον πρόεδρο Ι. Βέργο, ο λόγος δόθηκε στο **Στάθη το Δάρα**, παλιό πρόεδρο του Συλλόγου και από τα πλέον δραστήρια μέλη του. Ο Στάθης ήταν φίλος της Μαρίας από τα παιδικά τους χρόνια. Είπε πολλά και ενδιαφέροντα, με ιδιαίτερη συγκίνηση. Σταχυολογούμε κάποιες προτάσεις:*

.....Η Μαρία είναι μεγάλη και το έργο της θαυμαστό. Είναι έργο παρακαταθήκη, που μας κάνει να την θυμόμαστε πάντα. Ζει και θα ζει στις καρδιές μας.

... Στο έργο της, όπως εγώ το καταλαβαίνω, δεν υπάρχει πεσιμισμός, που κάποιοι αναφέρουν. Υπάρχει αισιοδοξία. Απόδειξη ένας από τους πολλούς στίχους της, που λέει: "Σώπα και τούτος ο ανήφορος σε ξάγναντο καινούριο βγαίνει".

...Με τη Μαρία συνεργασθήκαμε πολλά χρόνια και για πολλά Συλλογικά θέματα, πέραν του "Αρτοζήνου", που η συμβολή της ήταν τεράστια. Κάποιες φορές διαφωνούσαμε, γκρινιάζαμε, τσακωνόμαστε και τελικά... συμφωνούσαμε. Ό,τι συμβαίνει και.... στις καλύτερες οικογένειες. Αυτή άλλωστε δεν είναι η ομορφιά της ζωής;

... Η Μαρία ήταν πολύ πολιτικοποιημένο άτομο. Όχι κομματικοποιημένο. Διάβαζε πάρα πολύ, ήξερε τα πάντα και είχε συγκροτημένη άποψη για οποιοδήποτε θέμα. Δεν θα ξεχάσω τα Αυγουστιάτικα εκείνα βράδια στην βορινή σκάλα της εκκλησίας, που καθόμαστε γύρω της και συζητούσαμε για διάφορα θέματα. Πολλές φορές, επειδή ήταν άνθρωπος με πάρα πολλές ευαισθησίες, σιγοτραγουδούσαμε τραγούδια όπως .... "τούτο το καλοκαιράκι", ..."ας παν να ειδούν τα μάτια μου" κλπ.

...Η Μαρία αγαπήθηκε πάρα πολύ και αγάπησε και η ίδια πάρα πολύ.....

...Πριν τελειώσω θα ήθελα να πω κάτι ακόμη και για τις άλλες ικανότητες της Μαρίας. Οι σταυροβελονιές της στο κέντημα είναι πραγματικά στίχοι ποιητικοί.

ΕΥΣΤ. ΔΑΡΑΣ

Η Μαρία ήταν πολυτάλαντη, ένας ζεστός ευαίσθητος άνθρωπος, μια "Ψυχούλα" με ανώτερες πνευματικές αρετές,που λείπουν από τους πολλούς που κυνηγούν την καθημερινότητα.

Οι ανησυχίες της, πέραν της ποίησης με την οποία κυρίως εκφραζόταν, άγγιζαν την Πολιτική, τη Φιλοσοφία, και χαιρόσουν να την ακούς και να συνδιαλέγεσαι μαζί της.

Θ. Γ. ΤΡΟΥΠΗΣ - ΓΚΡΑΒΑΡΗΣ

** Κουβεντιάζοντας κανείς για την Μαρία, αμέσως έρχεται στο νου του το αναπηρικό εκείνο καροτσάκι, που αποτελούσε αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής της. Καθηλωμένη εκεί από την εφηβική της ηλικία, αλλά προικισμένη με τόσες αρετές, "στάθηκε" στα πόδια της αγωνιζόμενη κυρίως με το μυαλό, υπερβαίνοντας έτσι, τη γνωστή φράση "νους υγιής εν σώματι υγιή".*

Όσοι τη γνώρισαν από κοντά νιώσανε τον πλούσιο εσωτερικό της κόσμο και τις ιδιαίτερες πνευματικές της ικανότητες. Εξ' άλλου, το λογοτεχνικό της έργο που έχει αξιολογηθεί, δείχνει το βάθος της σκέψης της και τον υψηλό δείκτη ευφυΐας της. Πέρα όμως από την πνευματικότητα η Μαρία διακρινόταν και για τις πολλές αρετές της.

Οπλισμένη με υπομονή, καρτερικότητα, αισιοδοξία κ.λ.π. κατάφερνε να παραμένει σε ενεργό πνευματική δράση και να αφήσει έτσι ένα λογοτεχνικό έργο, που αξίζει να έχουμε όλοι στη βιβλιοθήκη μας.

Θα έλεγα ότι αποτελεί παράδειγμα για να σκεπτόμαστε θετικά και να υπομένουμε τις όποιες δυσκολίες και προβλήματα μάς προκύπτουν.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Συνέχεια στην 9η σελ.

Γιάννης Αθ. Μαραγκός
Αρχιτέκτων
Γραφείο Μελετών
Κατασκευών - Πωλήσεων
τηλ. 210-6466287
210-6211818

MOTOAGRINO
ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

Αφοί Γ. και Ν. Πιστιόλας Ο.Ε.
Κωνσταντινουπόλεως 334
Αθήνα
Τηλ. 210-8314030

ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΨΥΞΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ
ΘΕΡΜΑΝΣΗ ΣΥΣΚΕΥΕΣ
ΡΟΥΣΙΑΣ ΤΑΚΗΣ
Αγ. Θεοδώρων 14 ΙΛΙΟΝ
Χίου 67 (Ζ. Πηγή) ΙΛΙΟΝ
Τηλ.: 210-5772720 & 210-5738184

Συνέχεια απ' την 8η σελ.

* Ο Αετορραχίτης **Γιάννης Ηλ. Νικολακόπουλος** έγραψε πολλά καλά λόγια για την εκδήλωση και τη Μαρία. Τον ευχαριστούμε. Λόγω περιορισμένου χώρου θα καταχωρίσουμε αποσπάσματα του κειμένου του.

.....Προσωπικά, ομολογώ, αν και κοντοχωριανός της Μαρίας, ότι δεν γνώριζα το τόσο αξιόλογο έργο της. Γι' αυτό υποκλίνομαι στη μνήμη της για την πνευματική της παραγωγή, παράλληλα δε αναγνωρίζω και οφείλω χάριτες και στους ομιλητές - παρουσιαστές του έργου της, που με κατέστησαν κοινωνόν του.....Η Μαρία ζει... Είναι δική μας. Γορτύνια και κοντοχωριανή μας. Με το έργο της θα μας δίνει δύναμη. Γιατί ήταν δυνατή... Κι ας ήταν από τα 14 της χρόνια μέχρι τα 61 της, που έφυγε από τη ζωή, καθηλωμένη στην αναπηρική πολυθρόνα, λόγω πολιομυελίτιδας.

..... Η ευαίσθητη ψυχούλα της Μαρίας και το κοφτερό μυαλό της είναι αποτυπωμένα στο έργο της. Ένα έργο που οι συμπατριώτες της Σερβαίοι θα πρέπει να το κάνουν ευρύτερα γνωστό - ήδη αυτή η εκδήλωση το πέτυχε -και να την τιμήσουν και με μια μαρμάρινη προτομή στο χωριό της, για να θυμίζει την ποίησή της και προπάντων την ψυχική της δύναμη.

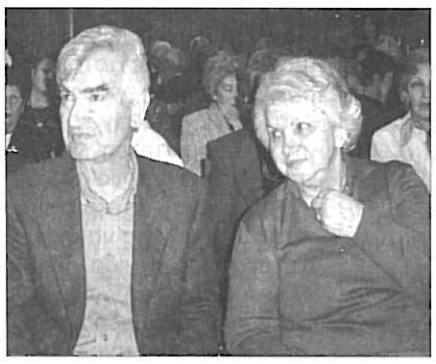
.....Από την εκδήλωση αυτή φύγαμε όλοι πνευματικά κερδισμένοι. Μάθαμε, διδαχτήκαμε, στοχαστήκαμε... Δοκιμάσαμε ψυχική ευφορία και ανάταση. Και κλείσαμε στο νου και στην καρδιά μας στίχους της Μαρίας για τη Μάνα, την αγρότισσα Μάνα, και άλλα. Και θα θυμόμαστε τους επιγραμματικούς της στίχους, ότι: «Τους επιτάφιους θρήνους ακολουθούν οι αναστάσιμοι αίνοι!»

Ι. ΗΛ. ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Η Μαρία αγαπήθηκε και εκτιμήθηκε από τους πατριώτες (και όχι μόνο) όσο ελάχιστοι άνθρωποι. Αγαπήθηκε γιατί είχε πάρα πολλές χάρες (οι άνθρωποι για τις χάρες τους δεν αγαπιούνται;) και γιατί διέθετε πολλά προσόντα: Διέθετε, πριν από όλα, πλούσιο χιούμορ και είχε διάθεση αυτοκριτικής, ακόμη και αυτοσαρκασμού. Αγαπήθηκε γιατί ήταν ειλικρινής και δίκαιη από τη μία πλευρά, υπεύθυνη, σοβαρή και αποφασιστική από την άλλη. Αγαπήθηκε γιατί δεν ήταν ατομικίστρια και ήταν άκακος άνθρωπος. Είχε ευρεία αντίληψη των πραγμάτων, ήταν σε όλα -ανεξαιρέτως- μέσα και μπορούσε να κάνει την ίδια καλή παρέα και ανάλογη συζήτηση, τόσο με τους "πολύ πάνω", όσο και με τους "πολύ κάτω". Τέλος αγαπήθηκε, γιατί με όσες δυνάμεις είχε δούλεψε για ....τον άνθρωπο. Σε πολλούς έλειψε. Μα πιο πολύ σε όσους την έζησαν από πολύ κοντά και διαπίστωσαν για τί διαμάντι επρόκειτο. Είχα την ευτυχία να είμαι ένας από αυτούς. Μαρία θα σε θυμόμαστε πάντα.

Χ. Ι. ΜΑΡΑΓΚΟΣ

Είπαν για τη Μαρία και την εκδήλωση

Στη φωτογραφία δύο από τα αδέλφια της Μαρίας, ο Χρήστος και η Φανή {σύζυγος του γνωστού και αγαπητού σε όλους μας Μιχάλη Μάνου}. Στη διάρκεια της ομιλίας πολλά μάτια δάκρυσαν. Αυτά που δεν σταμάτησαν ήταν της Φανής. Με το δίκιο τους. Η Φανή είναι ο άνθρωπος που έζησε από πολύ κοντά την Μαρία, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο. Έζησε τα προβλήματά της, τις χαρές της και τις λύπες της. Της συμπαραστάθηκε πολύπλευρα σε όλες της τις ανάγκες, κυρίως στα καθημερινά πρακτικά προβλήματα που είχε λόγω της αναπηρίας ήταν ιδιαίτερα σοβαρά.

****

* Μπράβο, σε σας που είχατε την πρωτοβουλία αυτής της εκδήλωσης. Ομολογώ ότι δεν γνώριζα τίποτε για το έργο της. Σας ευχαριστώ που μου δώσατε την ευκαιρία να γνωρίσω την ψυχή της Μαρίας».

ΜΑΡΙΑ ΜΑΝΤΟΥΒΑΛΟΥ

* Τι να πρωτοπεί κανείς για τη Μαρία. Σημασία έχει το γεγονός πως όταν έκανες παρέα μαζί της, αισθανόσουν μία ψυχική ευφορία. Θα μπορούσε να την παρομοιάσει κάποιος -χαριτολογώντας ίσως- σαν μια ύπαρξη "τρισυπόστατη", με πρώτη και κυρίαρχη διάσταση το δυναμικό της χαρακτήρα, την αγάπη και το σεβασμό του κόσμου. Στη δεύτερη θα μπορούσε να περιλάβει το δημιουργικό της έργο (λογοτεχνικό και άλλο) και στην τρίτη το πρόβλημα της υγείας της. Οι τρεις αυτές "υποστάσεις" ήταν αλληλοεξαρτώμενες και επηρέαζε θετικά η μία την άλλη. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία ενός εξαιρετικού ανθρώπου, με πολλά και πολύπλευρα προσόντα, που δύσκολα θα βγάλει πάλι ο τόπος μας.

Ας είναι αιωνία η μνήμη της.

ΕΝΑΣ ΦΙΛΟΣ

Η άριστη οργάνωση και η επιτυχία που είχε η εορτή μνήμης για την ποιήτρια Μαρία Παναγοπούλου, στην Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών, υπήρξε μια πνευματική ευωχία. Εκτός από τον βασικό οργανωτή Θ. Τρουπή κι' όλοι οι άλλοι ομιλητές και αναλυτές του έργου της ποιήτριας, καθώς και η εξαίρετη απαγγελία στίχων της, υπήρξαν άψογοι. Δημιουργήθηκε έτσι μια ατμόσφαιρα διάχυτης συγκίνησης, όπου μέσα σε μια ηλιοφώτιστη αιθρία "ηδυσμένου λόγου" έτρεμαν αιωρούμενες οι στάχωνες των δακρύων. Συνειδητοποιήσαμε πως όχι τόσο η γνώση των προσώπων και των πραγμάτων, αλλά τα συναισθήματα που γεννούν τα πρόσωπα και τα πράγματα είναι εκείνα που μας οδηγούν στη βαθύτερη κατανόηση της ζωής. Και πως ποίηση είναι: Σεισμογραφήματα ιδεών και αισθημάτων και οδοδείχτες ανθρωπιάς.

Όλοι γνωρίζουμε πως ο φορτισμένος με ποιητική ευαισθησία ποιητικός λόγος, είναι το δυσκολότερο είδος λόγου και γραφής. Και η ποίηση της Μαρίας είναι αληθινά ένα γλυπτό λόγου, μια πλούσια σοδειά οπωροφόρας φαντασίας και προπαντός μια θεία μετάληψη ζωής. Μιας ζωής που παλεύει να κρατηθεί και να ανθίσει μέσα στον πόνο και την τυραγνία των χωριών της Ελλάδας- σαν τα κυκλάμινα των βράχων της. Και η ποιήτρια, η τόσο παραστατική και χαρισματική, μας θύμισε έναν στίχο του Ν. Βρεττάκου: *"Μέσα στη φλέβα του δεξιού χεριού (της), που κρατάει την πένα, κατεβαίνουνε σπινθήρες"*.

Αξίζουν πολλοί έπαινοι σε όλους.

ΙΑΣΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

* Εγώ δεν θα κρίνω την Μαρία. Μίλησαν άλλοι πιο ειδικοί από εμένα. Θα πω μόνο πως η όλη οργάνωση της εκδήλωσης στη μνήμη της ήταν εξαιρετική και αντάξια της δικής της προσωπικότητας. Συγχαρητήρια σε όσους συνέβαλαν σε αυτό. Θα ήθελα μόνο να εκφράσω την άποψη, πως μια παρόμοια εκδήλωση θα ήταν σκόπιμο να διοργανώνει ο Σύλλογος μια φορά το χρόνο, γύρω εκεί στον Οκτώβριο, μετά την επιστροφή από τις διακοπές και την προσαρμογή πάλι στην πόλη. Το περιεχόμενο αυτής της εκδήλωσης θα μπορούσε να είναι ποικίλο, με κύριο άξονα την απόδοση τιμής σε ανθρώπους και φορείς που πρόσφεραν στο χωριό, στους πατριώτες, στο Σύλλογο, στην Κοινωνία. Το Συμβούλιο του Συλλόγου μας έχει το λόγο. Υπάρχουν πάντως πολλοί πατριώτες που πρέπει να τιμηθούν για την προσφορά τους, το έργο τους και τον καλό τους χαρακτήρα.

ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Η κοφίνα

— Σκεφτικό σε βλέπω παππού. Σε απασχολεί κάτι;

— Τι να με απασχολεί εμένα τώρα, 92 χρονών άνθρωπο.

— Πού να ξέρω εγώ. Εσύ σκέφτεσαι χίλια δυο πράγματα.

— Άστα αυτά....Την ιστορία με την κοφίνα την ξέρεις;

— Ποια κοφίνα; Εγώ θυμάμαι τα κοφίνια που κουβαλάγαμε σταφύλια από την Κάπελη και τα κοφίνια που κράταγε στα χέρια του ο **Μαρθολιάς με το Θοδωρή το Χειμώνα** και μαζεύανε αυγά στο χωριό.

— Όχι αυτά τα μικρά κοφίνια. Λέω για την μεγάλη κοφίνα. Άκου λοιπόν την ιστορία:.

"Τα πολύ παλιά χρόνια, πριν ο γέρος του σπιτιού μεγαλώσει πάρα πολύ, φρόντιζε να προμηθευτεί μια κοφίνα που να τον χωράει καλά μέσα. Όταν ερχόταν λοιπόν η ....κατάλληλη ώρα και ο γέρος τα είχε μισοχαμένα, τα παιδιά του παίρνανε ....πρωτοβουλίες. Βάζανε το γέρο στην κοφίνα και ένας από εδώ ο άλλος από εκεί -αν ήταν μοναχογιός τον έμπειγε στην πλάτη- και κατ' ευθείαν για την ...Τρανή Σπηλιά. Εκεί αφού του.... ζητάγανε την ευχή του, παίρνανε θέση και όπως λένε τα παιδιά σήμερα, ...με το ένα , με το δύο, με το τρία ...πάρε το γέρο στη κολοσάρα. Ο γέρος με την κοφίνα κουτρουβαλιαζότανε στο γκρεμό και ...μην τον είδατε, μην τον απαντήσατε. ....Ούτε τούτα, ούτε εκείνα που λένε. Μια φορά λοιπόν, ένας τέτοιος γέρος που δεν τα είχε πολύ χαμένα λέει στο γιό του την ώρα που βρισκόσαντε στην άκρη της κολοσάρας και το παιδί του ζήταγε την ευχή. " Παιδί μου πέταμε, αλλά κράτα την κοφίνα να σε πετάξουν και εσένα τα δικά σου παιδιά'. Το παιδί όταν κατάλαβε τα λόγια του γέρου και συνειδητοποίησε τι τον περιμένει, πήρε ανάποδες -που λέτε εσείς- και άλλαξε γνώμη. Ξανάμπιξε το γέρο με την κοφίνα στην πλάτη και το πισάγναρο ξαναγύρισε στο σπίτι. Έτσι ο γέρος γλίτωσε το βράχο και πέθανε στο σπίτι του, όταν ήρθε η ώρα του. Από τότε που λες, αλλάξανε τα πράγματα και δεν πετάνε πια τους γέρους".

— Παππού θες να πεις κάτι με την ιστορία;

— Όχι παιδάκι μου. Με ρώτησες τι σκέφτομαι και εγώ σου απάντησα, τι μου πέρναγε από το μυαλό εκείνη τη στιγμή.

— Πάντως σήμερα δεν υπάρχουνε τέτοιες ....κοφίνες. Έτσι δεν είναι;

— Μμ.....

Ο παππούς

BOMAR
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
Μαρία Αν. Μπόρα
Καρύστου 12
Πετρούπολη
Τηλ. 210-5010550

Το λογοτεχνικό έργο της Μα
με χρονολογική σειρά έκδο

1972

Κυκλοφόρησε το πρώτο βιβλίο με τον τίτλ
ση χρόνου". Τυπώθηκε στην Πάτρα με την επι
του Θοδωρή Κ. Τρουπή, που τότε έμενε στην Νι
Το εξώφυλλο επιμελήθηκε ο Ν. Αντωνακόπουλ
το περιεχόμενο αποτελείται από 48 ποιήματα

1978

Τυπώθηκε το δεύτερο βιβλίο της Μαρία
Αθήνα και είχε τον τίτλο **"Βουρκωμένοι Αγγ**
επιμέλεια έγινε από τον ξάδερφό της **Χρ. Ι. Μ**
και τη σχεδίαση του εξώφυλλου είχε πάλι ο **Ν**
νακόπουλος. Το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει σ
36 ποιήματα. Μέρος των ποιημάτων αυτών κο
λο "ΑΤΤΙΛΑΣ 74", είναι αφιερωμένα στην Κύπ
δεύτερη σελίδα υπάρχει η παρακάτω αφιέρω
γενιά του Πολυτεχνείου, Στους δικούς μου, Σ
αγαπώ".

1981

Εκδόθηκε το τρίτο βιβλίο, με 8 πεζογρα
και με τον τίτλο **"Από το ημερολόγιο της Φ**
Είναι αφιερωμένο -όπως η ίδια γράφει- στη
των Παππούδων της -ιδιαίτερα της Γιαγιάς τη
Οικογένειά της, στους Φίλους της και στους Σ
τες της.

1983

Κυκλοφόρησε το τέταρτο βιβλίο και περ
νει 59 ποιήματα. Έχει τον τίτλο **"Καταθέσεις**
επιμελήθηκε ο **Βασίλης ο Μαραγκός**. (Ο Β
υπηρετεί σήμερα στην Πρεσβεία των Σκοπίω
τερος στην ιεραρχία- ως απεσταλμένος της
παϊκής Ένωσης). Το βιβλίο είναι αφιερωμέ
μνήμη των: Χρ. Βέργου, Χρ. Κορκολή και τη
γίας.

1988

Τυπώθηκε το πέμπτο βιβλίο, το οποίο α
επανέκδοση του **"Ημερολογίου της Φ**
εμπλουτισμένο με 5 επί πλέον διηγήματα. Τ
καίρι της ίδιας χρονιάς ο Θ. Κ. Τρουπής κυκλοφ
το τεύχος του περιοδικού του "Σκαλίζοντας τι
μας: ΣΕΡΒΟΥ", το οποίο έχει αφιερώσει στη
Στις διακόσιες περίπου πυκνογραμμένες σελίδ
ριλαμβάνεται όλο το έργο της συγγραφέως,
από την τελευταία ποιητική συλλογή που εκ
δύο χρόνια αργότερα. Στο βιβλίο αυτό περιλα
νται επί πλέον εννέα ανέκδοτα μυθιστορήματ
κοσι πέντε ανέκδοτα ποιήματα της λογοτέχνι

1989

Στο τριμηνιαίο περιοδικό **"ΜΟΡΙΑΣ"**, που
νει και εκδίδει επίσης ο Θοδωρής Κ. Τρουπής
χει σκίτσο της Μαρίας στην πρώτη σελίδα κα
σίευση έξη ποιημάτων της.

1990

Εκδόθηκε το έκτο και τελευταίο βιβλίο τ
ρίας με τον τίτλο **"Ρανίδες"**. Είναι μία ακόμη π
συλλογή με 44 ποιήματα, που είναι αφιερωμέ
ανίψια της. Την έκδοση, όπως και τις δύο προη
νες, επιμελήθηκε ο εκδότης **Στ. Δ. Βασιλόπ**
που ήταν και στενός φίλος της ποιήτριας.

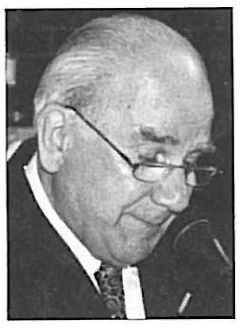

Σε
μένη
ση,
να μ
σημ
τικό
γραμ
τις
νες
δους διδασκαλίας,
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΒΒΑ
κλοφορούν τα βιβ
δασκάλων – συγγ
Δημήτρη Δαλαμάρ
μοτικού Συμβούλο
και της **Άννας Μπ**
τίτλο «Μαθηματικά
Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ τάξεων Δημοτικού».
Είναι άριστα βοηθήματα για μαθητές και δασκάλ

Με ομιλητή τον συνεργάτη της "Γ" Ν. Παπαγεωργίου

ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΟΡΤΥΝΙΩΝ ΣΠΑΡΤΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Στο τελευταίο φ. της "Γορτυνίας" δημοσιεύθηκε το παρακάτω κείμενο, που έχει σχέση με τον πατριώτη μας Ν. Παπαγεωργίου. Το αναδημοσιεύουμε όπως ακριβώς έχει:

ΣΠΑΡΤΗ (Μάρτιος). Μία "καλά μελετημένη και φροντισμένη" εκδήλωση, όπως τη χαρακτήρισε στο σύντομο χαιρετισμό του **ο σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Ευστάθιος**, οργάνωσε στη μνήμη του θρυλικού Γέρου του **Μοριά Θ. Κολοκοτρώνη, ο Γορτυνιακός Σύνδεσμος**, σε συνεργασία με το **Δήμο Σπάρτης**.

Το θέμα της εκδήλωσης, οι συντελεστές, αλλά και η αναγνώριση που απολαμβάνει στην πόλη μας ο Σύνδεσμος των Γορτυνίων, ήταν αρκετά για να γεμίσει ασφυκτικά η αίθουσα του **Πνευματικού Κέντρου Σπάρτης** το απόγευμα της Κυριακής 27/3.

Την εκδήλωση άνοιξε, καλωσορίζοντας τους παριστάμενους, ο πρόεδρος του Συνδέσμου κ. **Ιω. Πετρόπουλος.**

Ακολούθησε η παρουσίαση ενός σύντομου αλλά περιεκτικού βιογραφικού του κ. **Ν. Παπαγεωργίου** από τον γραμματέα του Συνδέσμου κ. **Ευάγγ. Μητράκο.**

Ο **κ. Παπαγεωργίου** ξεκίνησε την ομιλία του με αναφορά στη "δεσπόζουσα μορφή της ελληνικής ιστοριογραφίας", τον **Σπυρίδωνα Λάμπρο**, σύμφωνα με τον οποίο ***"δια να κρίνουμε σωστά το σήμερα, πρέπει να γνωρίζουμε το χθες".*** Στο πλαίσιο αυτό ο ομιλητής συνέχισε υπογραμμίζοντας ότι ***"έχουμε από καιρού εισέλθει σε περίοδο εφησυχασμού, που ιστορικά είναι ο μεγαλύτερος εχθρός των Ελλήνων".*** Η περίοδος δε αυτή, χαρακτηρίζεται κατά τον ομιλητή από την επιδίωξη απόκτησης υλικών αγαθών, αλλά και από αμάθεια. Για το τελευταίο επικαλέστηκε τις άστοχες απαντήσεις μαθητών λυκείου σε ερωτήματα που αφορούν στην επανάσταση του '21.

Συνεχίζοντας ο κ. **Παπαγεωργίου** επεσήμανε ότι ο Μοριάς παρήγαγε τους **Κολοκοτρωναίους** με κυριότερο εκπρόσωπό τους τον **Θ. Κολοκοτρώνη**. Σύμφωνα δε με την ιστορική "μαθηματική" εξίσωση, η οποία προκύπτει από το μνημειώδες έργο του **Διον. Κόκκινου, "Η Ελληνική Επανάσταση"**, ο **Κολοκοτρώνης** ισούται με το 1821 και η επανάσταση με τον Κολοκοτρώνη.

Από την ομιλία του κ. **Παπαγεωργίου** βγήκαν οπωσδήποτε πιο πληροφορημένοι και πιο περήφανοι για τη νεότερη ιστορία τους οι θεατές της εκδήλωσης, που τον χειροκρότησαν θερμά. Με θέρμη υποδέχθηκαν επίσης και την πρότασή του να δοθεί το όνομα **"Θ. Κολοκοτρώνης" στο νεοϊδρυθέν πανεπιστήμιο της Τρίπολης.**

Μετά το πέρας της ομιλίας του, στον κ. **Παπαγεωργίου** πρόσφερε αναμνηστικό δώρο ο πρόεδρος του Γορτυνιακού Συνδέσμου Σπάρτης κ. **Πετρόπουλος.**

Ακολούθησε ολιγόλεπτη προβολή διαφανειών με ιστορικές προσωπογραφίες του **Θ. Κολοκοτρώνη** και γεγονότα του '21.

Την εκδήλωση έκλεισε με κολοκοτρωναΐϊκα κλέφτικα τραγούδια η παραδοσιακή χορωδία και ορχήστρα του Συλλόγου Ιεροψαλτών Λακωνίας "Πέτρος ο Πελοποννήσιος", υπό τη διεύθυνση του μαέστρου κ. **Κ. Φουντούκη**.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο σεβασμιώτατος μητροπολίτης **κ. Ευστάθιος**, η αντινομάρχης **κ. Ντία Τζανετέα**, ο δήμαρχος **κ. Σαρ. Αντωνάκος**, ο νομ. σύμβουλος κ. **Ν. Τζινιέρης**, ο τέως δήμαρχος Μυστρά **κ. Οδ. Κατσουγκράκης** και άλλοι επίσημοι.

(Δημοσιεύθηκε στην εφημ. "Λακωνικός Τύπος")

Θύματα πολέμου

ΗΛΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Σκοτώθηκε στα Δεκεμβριανά το 1944

Ο Ηλίας Χειμώνας του Δήμου και της Τασιούλας, το γένος Γιώργη Χρονόπουλου, γεννήθηκε στους **Αράπηδες** το 1910. Ήταν το 5ο και τελευταίο παιδί της οικογένειας. Έμεινε ορφανός από πατέρα σε ηλικία 6 ετών, όταν ο πατέρας του, επιστρέφοντας από τη μαστοριά, μερικές εκατοντάδες μέτρα πριν φθάσει στο σπίτι του, έπεσε σε ένα βάτο και, ώσπου να τον βγάλουν, πέθανε. Τον Ηλία φρόντισαν τα αδέλφια του Αγγελής και Θοδωρής, που και αυτά όμως ήταν ανήλικα, όταν πέθανε ο πατέρας τους. Όμως τον ανάθρεψαν και τον βοήθησαν να σπουδάσει στο Σχολαρχείο Λαγκαδίων και στη Δασική Σχολή της Βυτίνας.

Δεν έγινε όμως δασικός. Αφού υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία ως Δεκανέας, κατατάχθηκε εθελοντής στη Διοίκηση Χωροφυλακής Αττικοβοιωτίας τον Αύγουστο του 1933. Το 1934 ονομάσθηκε μόνιμος χωροφύλακας. Το 1940-41 πολέμησε στην Αλβανία. Σε ένα γράμμα που έστειλε από εκεί στη γυναίκα τού αδελφού του Αγγελή (την 3 Απριλίου 1941, τρεις μέρες πριν την εισβολή των Γερμανών) εκφράζει τη βεβαιότητά του ότι θα νικήσουμε «...και να μην στεναχωρείσθε, θα γυρίσωμεν όλοι Νικηταί», γράφει.

Τον Φεβρουάριο του 1944 προήχθη σε υπενωμοτάρχη επ' ανδραγαθία.

Την 18 Δεκεμβρίου 1944 «εφονεύθη εις υψώματα του Λυκαβηττού, εις τας επιχειρήσεις του 141 Τάγματος Εθνοφυλακής, εις ο ήτο απεσπασμένος, εναντίον του Δημοκρατικού Στρατού», όπως επί λέξει γράφει το πιστοποιητικό που μας χορήγησε το Στρατολογικό Γραφείο.

Παραλείψεις - Παράπονα Παρατηρήσεις

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως σε κάθε φ. του "Α" θα παρατηρούνται φαινόμενα σαν αυτά που αναφέρονται στον τίτλο. Σας ευχαριστούμε για τις επισημάνσεις σας και είμαστε πρόθυμοι να επανορθώσουμε.

Για παράδειγμα δεν γράψαμε πως στην χοροεσπερίδα μας παραβρέθηκε από πλευράς του Δήμου ΗΡΑΙΑΣ και ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κ. **Νίκος Ασημακόπουλος**. Τον ευχαριστούμε που τίμησε με την παρουσία του την εκδήλωσή μας και του ευχόμαστε ό,τι καλό.

Επίσης δεν γράψαμε ονομαστικά πως στη συλλογή, συσκευασία, μεταφορά και διανομή των δώρων βοήθησαν και άλλοι πατριώτες και πολλά παιδιά.

Τους ευχαριστούμε και να είναι πάντα καλά. Να βοηθήσουν και του χρόνου.

Ανέκδοτα και... άλλα σχετικά... του "Αρτοζήνου"

* Τι παριστάνουν δύο ξανθές στη μέση ενός οργωμένου χωραφιού;
....Τις καλλιεργημένες.....
* Τα πολλά και ωραία πράγματα λέγονται με λίγα λόγια. Είναι όπως τα ακριβά αρώματα που κυκλοφορούν σε μικρά μπουκαλάκια.
* Για να προχωράει κανείς με ασφάλεια μπροστά τι πρέπει να κάνει; Να κοιτάει και πίσω του, όπως ακριβώς κάνει ο σωστός οδηγός που κοιτάει συνεχώς από τους καθρέφτες του αυτοκινήτου του.
* Αξία είναι να μιλούν οι άλλοι για σας και το έργο σας.
* Αν δεν θες να μαθευτεί ένα μυστικό, μην το λες.
* Με λόγια φτιάχνει κανείς ανώγια και κατώγια.
Με έργα τι γίνεται...
* Αχαμνό τ' αρνί παχιά η ουρά.
* Το γουρούνι πρόβατο δεν γίνεται.
* Το γάιδαρο κι αν πεταλώσεις
την περπατησιά δεν την αλλάζει.

50 χρόνια πριν

Μια μέρα μ' έναν τσοπάνη

Οι φροντίδες των παιδιών τότε

Στη δεκαετία του πενήντα όλες οι οικογένειες στο χωριό μας είχαν τουλάχιστον μία κατσίκα. Οι κατσίκες -γίδες τις λέγανε, για όσους δεν είναι από χωριό- ήταν απαραίτητες για το γάλα τους και το κατσίκι που σφάζανε το Πάσχα ή το κρατούσαν, αν ήταν θηλυκό, για να ανανεώσουν τη μεστωμένη γίδα. Είχαμε λοιπόν κι εμείς τη **Λιάρα**, έτσι τη λέγαμε, και κάθε ημέρα -το καλοκαίρι που δεν είχα σχολείο-, είχα τη φροντίδα να την πάω για βοσκή. Είχε μπει πια ο Αύγουστος και ήταν εποχή που έπρεπε να σμίξει η Λιάρα με τραγί για να γεννήσει το Γενάρη. Κανόνισε λοιπόν η μητέρα μου με τον **μπαρμπα-Νικόλα** το μακαρίτη να πάμε τη γίδα στο κοπάδι του, που έβοσκε στον Αρτοζήνο, για να μαρκαλιστεί. Από βραδύς μου ετοίμασε τις αναγκαίες προμήθειες για φαγητό δύο ημερών. Μου έβαλε τυρί, παστό (τσιγαρίδες), ψωμί –μισό κουλούρι περίπου- και λίγες ντομάτες.

Ο δρόμος για τον Αρτοζήνο

Το πρωί της επομένης ημέρας, πριν βγει ο ήλιος, ξεκίνησα με τη **Λιάρα** για τον Αρτοζήνο. Θα έβρισκα εκεί τον **μπαρμπα-Νικόλα** στα "Κοκκάλια". Πράγματι, κρατώντας τη Λιάρα δεμένη με σχοινί, πέρασα την **Τρανή βρύση**, την **Κοκκινόβρυση**, το **Λαφοβούνι** και κόλλησα την πέρα μεριά. Εκεί με έπιασε ο ήλιος. Ανηφόρισα προς το **Λάζο**. Έφτασα κάποια στιγμή στις λάκες του Δεληγιάννη που τα αραποσίτια έδιναν μια εικόνα, για τις παιδικές μου διαστάσεις, απέραντου πράσινου. Μια γαλήνη, μια ευφορία, και όχι αδικαιολόγητα, αφού ανάμεσα στις καλαμποκιές είχαμε φυτέψει ρεβιθιές πεντανόστιμες, κολοκυθιές φασόλια και πατάτες που όλα αυτά δίναν την αίσθηση της αφθονίας .Όσο δε για τα ψητά καλαμπόκια ακόμα νιώθω τη νοστιμιά τους στο στόμα μου. Ανέβηκα στη "Γουβίτσα" και εκεί βρήκα τον μπαρμπα-Νικόλα καθισμένο κάτω από μια κορομηλιά και τα γίδια να βόσκουν στις πεζούλες μελιγκάρια και αγριάδες που βγαίναν άφθονες στις άκρες, στα νομάδια και στις κόλαρες.

Η κουβέντα με τον μπάρμπα-Νικόλα

Έλυσα τη Λιάρα και την απόλυσα στο κοπάδι. Πιάσαμε την κουβέντα με τον τσοπάνη Είπαμε διάφορα για τα νέα του χωριού, για τα χωράφια, για ιστορίες με προγόνους στο σόι μας και για άλλους ζωντανούς αλλά και μακαρίτες. Ο **μπαρμπα Νικόλας** ήταν αγαθός άνθρωπος, αθώος μέχρι παραξήγησης. Ο **«καλός κ' αγαθός»** της ρήσης! Μιλούσε με απλές λέξεις, με μακρόσυρτη προφορά, για τα καθημερινά πράγματα, τα ζώα και τα χωράφια, τη φύση και τους ανθρώπους, με μια ξεγνοιασιά, χωρίς κακίες, με βαθιά γνώση της ζωής. Είχε αντιλήψεις ανακατωμένες με μύθους και δοξασίες, που προφανώς έρχονται από παλιά και έφτασαν στην εποχή μας από στόμα σε στόμα. Κόντευε μεσημέρι και έπρεπε, όπως μου είπε ο **μπαρμπα Νικόλας**,να πάμε τα γίδια για νερό στο ρέμα στον **"Πηλό"**. Εκεί θα καθόμασταν να φάμε κι εμείς για μεσημέρι, γι' αυτό με έστειλε να γεμίσω τα παγούρια με νερό, από του **Τσουκαλά**. Το προτιμούσε από το νερό της Χαλικόβρυσης γιατί ήτανε, έλεγε, χωνευτικότερο! Αλλά τώρα που αναρωτιέμαι, λέω τι θα χώνευε ο **μπαρμπα-Νικόλας** που προτιμούσε το πιό χωνευτικό νερό! Τέλος πάντων, πήγα στου Τσουκαλά, έφερα το νερό και ξεκινήσαμε για το ρέμα.

Κατεβήκαμε τη **χούνη του Λαγκαδινού** και πολύ γρήγορα φτάσαμε στον Πηλό. Τα γίδια απλώσανε στο ρέμα και όπου βρίσκανε γούρνες -μικρές λεκάνες που σχημάτιζαν τα φαγωμένα από τη ροή του νερού ακόνια- έπιναν να ξεδιψάσουν και στη συνέχεια βρίσκανε κάποια σκιά στα πουρνάρια και στις μουρτζιές που φυτρώνουν στις πλευρές του Πηλού. Καθίσαμε κι εμείς σε έναν ίσκιο και βγάλαμε το ψωμί μας και το προσφάγι (τυρί παστό και ντομάτα). Φάγαμε καλά. Ήπιαμε νερό, που όπως ήταν ακόμη δροσερό μέσα στη ζέστη, ευφράνθηκε η ψυχή μας. Το λιοπύρι έκαιγε τους βράχους και όπου ακούμπαγες στο χώμα έβραζε ο τόπος. Αφού πέρασε το καταμεσήμερο και έγειρε ο ήλιος ξεκινήσαμε για το **Λάζο**, χώρος απόκρημνος με ψηλά πουρνάρια και πυκνή βλάστηση. Ιδανικός βοσκότοπος! Σιγά σιγά ανηφορίσαμε από τις θερισμένες πεζούλες στου **Τσουκαλά,** που η φρυγανισμένη από τον ήλιο καλαμιά και το ξερό χορτάρι απέπνεαν τη χαρακτηριστική του καλοκαιριού μυρωδιά. Με το ηλιοβασίλεμα, που είναι φανταστικό να το αγναντεύεις από τα **"Κοκκάλια"**, φτάσαμε στο πρόχειρο μαντρί, που είχε φράξει ο **μπαρμπα Νικόλας** με μουρτζιές και κλαριά από πουρνάρια και αγκορτσιές που αφθονούν στον Αρτοζήνο. Με ένα μοναδικό τρόπο, πότε σφυρίζοντας και πότε φωνάζοντας μονοσύλλαβες χωρίς νόημα λέξεις όπως **"ιντά"** κ.α., μάζεψε όλο το κοπάδι μέσα στο φραγμένο χώρο.

Συνέχεια στην 11η σελ.

Λακιώτης α.ε.
το όνομα στο μπάνιο

ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ • ΠΛΑΚΑΚΙΑ ΤΟΙΧΟΥ - ΔΑΠΕΔΟΥ • ΕΙΔΗ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ • ΚΛΙΜΑΤΙΣΤΙΚΑ
ΑΝΟΙΧΤΑ ΑΠΟ ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΕΧΡΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 π.μ.-8 μ.μ., ΣΑΒΒΑΤΟ 8 π.μ.-3 μ.μ.
ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: Θηβών 471, Ν. Λιόσια
Τηλ.: 210.26.15.730 - (10 γραμμές), fax: 210.26.91.655 • e-mail: lakiotis@otenet.gr

Μια μέρα μ' έναν τσοπάνη

Συνέχεια απ' την 10η σελ.

Το άρμεγμα και το ξυνόγαλα

Με έβαλε πίσω από την πρόχειρη πόρτα του μαντριού και αφού ξεκρέμασε μια μεγάλη καρδάρα από την κορομηλιά έκατσε μπροστά στην έξοδο του μαντριού σε μια πέτρα και άρχισε μια-μια τις γίδες να τις αρμέγει με τα χοντρά ροζιασμένα δάχτυλά του. Κάποια στιγμή τέλειωσε το άρμεγμα. Πήρε την καρδάρα, που άχνιζε ακόμη, τη σούρωσε σε μια άλλη για να καθαρίσει το γάλα από τις τρίχες και τα άλλα σκουπίδια, κράτησε λίγο σε μια καραβάνα και το υπόλοιπο το έριξε σε ένα μικρό λεβέτι που το σκέπασε καλά με ένα πανί.

— «Το λίγο, είπε, θα το βράσουμε να φάμε απόψε. Το άλλο το μαζεύω στο λεβέτι να ξινίσει για τραχανά».

— «Εγώ μπάρμπα θα ήθελα καλύτερα ξινόγαλο, του είπα και όχι βραστό».

— «Η ζέστη και ο ήλιος θέλει βραστό γάλα με αλάτι. Κάνει καλό, σε φυλάει από την ηλίαση », μου είπε και άναψε φωτιά να βράσουμε σε μια χαλκωματένια τέσα το γάλα. Γεμίσαμε την καραβάνα και το καπάκι της τέσας με γάλα, τρίψαμε και ψωμί μέσα, φάγαμε χορταστικά. Ψήσαμε και δυο αραποσίτια. ***"Την κάναμε ταράτσα",*** όπως είπε ευχαριστημένος ο μπαρμπα-Νικόλας. Οι άνθρωποι εκείνο τον καιρό με πολύ λίγα πράγματα, αστεία σύμφωνα με τα σημερινά κριτήρια της καταναλωτικής μανίας, ήταν ευχαριστημένοι. Συδαυλίσαμε τη φωτιά για να βλεπόμαστε, στρώσαμε τα *σαΐσματα δίπλα - δίπλα κάτω από* την κορομηλιά πάνω στο πατημένο χορτάρι, ρίξαμε και κουβέρτες υφαντές μάλλινες -απαραίτητες γιατί το βράδυ είχε δροσούλα- και ξαπλώσαμε για ύπνο.

Ένα παιδί.... κοιτάζει τ' άστρα.

Η βραδιά ήταν ήσυχη και ο ουρανός καταξάστερος με αμέτρητα αστέρια να τρεμοσβήνουν. Όποιος δεν έχει ζήσει νύχτα στον Αρτοζήνο να κοιμηθεί στο ύπαιθρο, δεν μπορεί να νιώσει πώς κεντρίζει την ανθρώπινη σκέψη η μεταφυσική ερμηνεία του μυστηρίου της δημιουργίας του κόσμου. Κοίταζα τον γαλαξία **"του παππά τα άχυρα"** να χωρίζει το ουράνιο στερέωμα και πολλά αστέρια να πέφτουν και να σβύνουν –διάττοντες αστέρες τα έλεγε η κοσμογραφία στο σχολείο- μα εδώ μέσα στο σκοτάδι με μόνο φως αυτό του φεγγαριού και των αστέρων αισθάνεται ο άνθρωπος τη μηδαμινότητά του και δεν μπορεί να συλλογισθεί αλλιώς, παρά μόνο μεταφυσικά.

— «Γιατί πέφτουν τα αστέρια;» πρόφθασα να ρωτήσω τον μπαρμπα Νικόλα πριν κοιμηθεί.

— «Ποιος ξέρει; Ο Θεός μόνο. Αλλά αν κάνεις μια ευχή την ώρα που πέφτει ένα αστέρι τότε αυτή θα πιάσει» μου είπε, και μετά από λίγο άρχισε να ροχαλίζει. Εγώ δεν μπορούσα να κοιμηθώ με την ίδια ευκολία και μακαριότητα του **μπαρμπα - Νικόλα** και γύριζα τα μάτια μου στον ουρανό, σε όλη την έκτασή του. Είναι μαγεία να κοιτάζεις νύχτα τον ουρανό από τον Αρτοζήνο! Νομίζεις ότι όλο το σύμπαν κοιμάται και η σιωπή που επικρατεί στη φύση γύρω σου εκτείνεται στον ουρανό. ***«Η σιωπή του σύμπαντος»!*** Κάποια στιγμή με πήρε ο ύπνος.

Η επιστροφή

Το πρωί με το χάραμα το κοπάδι άρχισε να αναδεύεται. Σηκώθηκε πρώτα ο **μπαρμπα-Νικόλας**, μάζεψε τα στρωσίδια του και από τη φασαρία ξύπνησα κι εγώ, ανόρεχτα. Βάλαμε τα ρούχα πάνω στον κορμό σε ένα σφενδάμι, έριξα λίγο νερό στα μάτια μου και έτρεξα να σαλαχίσω κάποια γίδια που πηγαίναν κατά τα Βαμπάκια. Απλώθηκε το κοπάδι στη χουνίτσα και έτρεξα μπροστά να καρτερέσω τα γίδια μην πέσουν στις λάκκες με τα αραποσίτια. Με την ευκαιρία έκοψα και δυο–τρεις διχάλες για **σφεντόνα** από τα μελέγια που αφθονούν σε εκείνο τον τόπο. **(Τότε η σφεντόνα για τα παιδιά ήταν τρελή ασχολία. Παιχνίδι και άσκηση στο σημάδι μαζί, που πολλές φορές εξασφάλιζε και μια τηγανιά από σπουργίτια, κοκκινολαίμηδες ή σιταρήθρες)**.

Ο ήλιος είχε ανέβει μια οργιά. Βγάλαμε να φάμε κολατσιό. Στο χέρι το ψωμί, πότε περπατώντας και πότε σταλίζοντας σε κανέναν ίσκιο. Περάσαμε τα ίδια περίπου βοσκοτόπια που είχαμε περάσει και την προηγούμενη μέρα. Το κοπάδι είχε συνηθίσει πια τη διαδρομή. Ήρθε το μεσημέρι, πήγαμε τα γίδια στον **"Πηλό"** για πότισμα και από κει το απόγευμα γύρισα με τη **Λιάρα** στο χωριό. Η αποστολή είχε τελειώσει. Όπως μου είπε **ο μπαρμπα Νικόλας, η Λιάρα θα γένναγε τα Χριστούγεννα**. Αποχαιρέτησα τον μπαρμπα Νικόλα, αλλά θυμάμαι ακόμα τη μορφή του με τα πλούσια ίσια ψαρά μαλλιά του, ανακατωμένα από τον αέρα να πέφτουνε στο μέτωπό του και να ανεμίζουνε μπροστά από το γελαστό, γαλήνιο πρόσωπό του.

Τουθεύς

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Το Δ.Σ. του Συλλόγου, ως εκπρόσωπος, όπως αναφέραμε και αλλού, όλων των πατριωτών, έχει υποχρέωση να προστατεύσει - κατά το δυνατόν - την περιουσία και την κληρονομιά του χωριού και του Συλλόγου. Στα πλαίσια αυτά θα καταγράψει όποια περιουσιακά στοιχεία υπάρχουν στην κατοχή του και θα χορηγήσει αντίγραφο στο Τοπικό Συμβούλιο και στο Δήμο. Είναι αυτονόητο πως για τα πράγματα που βρίσκονται στο χωριό, η ευθύνη ανήκει κατά κύριο λόγο στις εκεί Αρχές του Τόπου. Για κάποια πράγματα π.χ. του Συλλόγου (καρέκλες, τραπέζια κ.λπ.) που υπάρχουν στο κάτω σχολείο, η ευθύνη της φύλαξής τους δεν είναι δυνατόν - εκ των πραγμάτων - να ανήκει στο Σύλλογο. Ο Σύλλογος ούτε κλειδιά έχει, ούτε κοντά είναι. Αν τυχόν κάποια στιγμή χρησιμοποιήθηκαν ή χρησιμοποιηθούν κάποια από τα αντικείμενα αυτά από κάποιον πατριώτη (π.χ. δυο καρέκλες) για κάποια ανάγκη, είναι αυτονόητο πως θα επιστραφούν αμέσως μετά, στη θέση τους. Ανήκουν σε όλους μας. Έτσι δεν είναι; Από την άλλη πλευρά το χωριό είναι πολύ μικρό και γνωριζόμαστε όλοι μεταξύ μας. Ο Σύλλογος δεν θα ήθελε να επανέλθει στο θέμα. Όμως, αν χρειασθεί, θα το πράξει.

Κριτική, αυτοκριτική και... δημιουργία

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως η καλοπροαίρετη κριτική έχει πάντα θετικά αποτελέσματα και αναμφισβήτητα είναι χρήσιμη. Αρκεί βέβαια να μη θίγεται κάποιος πατριώτης και αν είναι δυνατόν να γίνεται με ευγένεια και σε χαμηλούς τόνους. (Είναι γνωστό πως όποιος φωνάζει....χάνει μέρος από το δίκιο του).

Αν η όποια κριτική έχει ως φόντο την αυτοκριτική, την προσφορά και τη δημιουργία του κρίνοντος, τότε το αποτέλεσμα είναι πολύ καλύτερο. Από την άλλη πλευρά ας μην ξεχνάμε αυτό που έλεγε ο "Γέρος της Δημοκρατίας" (οι παλιότεροι θα το θυμούνται), πως και "οι κρίνοντες κρίνονται". Έτσι όσοι κάνουμε κριτική οφείλουμε να δεχόμαστε -αδιαμαρτύρητα θα έλεγα- ανάλογη κριτική. Έτσι απλά ....για την ισότητα των όπλων. Έχει κανείς -ιδίως από τους κρίνοντες- διαφορετική άποψη; Έτσι και αλλιώς πάντως δεν πρέπει να ξεχνάμε πως ....**"η κριτική είναι εύκολη, η προσφορά και η δημιουργία είναι δύσκολη".**

Ο "Αρτοζήνος" έλαβε και δημοσιεύει τις παρακάτω επιστολές

Συνέχεια απ' την σελ. 3

τά που μου είπες, αλλά και όσα ακόμη ... ήθελες να μου ειπείς! Πιστεύω ότι θ' ακούσουν τη συμβουλή σου και όσοι τη διαβάσουν στον «Αρτοζήνο». Στην εφημερίδα που όλοι οι Σερβαίοι την περιμένουν πώς και πώς, για να την ... ξεκοκκαλίσουν !

Τελειώνοντας, θέλω **να συγχαρώ θερμά τους συντάκτες σου, το Σύλλογο των απανταχού Σερβαίων και γενικά όλους τους Σερβαίους για την ενότητά τους και την προκοπή τους.** Και εύχομαι να συνεχίσουν με την ίδια αγάπη να περιβάλουν εσένα και το δραστήριο Σύλλογό τους

Φιλικότατα
Γ. Ηλ. Νικολακόπουλος

Β) Από το "Λεύκο"

Ένας πατριώτης -φίλος από τα παλιά-, που είχαμε καιρό να μιλήσουμε, μου τηλεφώνησε για τα χρόνια πολλά. Αφού είπαμε διάφορα για το χωριό και το Σύλλογο και κουτσομπολέψαμε αρκετά, μου εξέφρασε και έναν προβληματισμό.

Δεν θα πρέπει -μου λέει- ο "Αρτοζήνος" να ασκεί και κάποια κριτική στην "Εξουσία", όπως συμβαίνει και με άλλες τοπικές εφημερίδες; Αφού κόμπιασα κάπως, μιας και δεν ....είμαι και πολύ σχετικός με το θέμα, του είπα μέσες- άκρες την άποψή μου. Υποστήριξα πως **ο "Αρτοζήνος", δεν είναι μια εφημερίδα σαν τις άλλες**. Είναι πολιτιστική εφημερίδα, που προβάλλει κατά κύριο λόγο, από την μία πλευρά τον πολιτισμό μας, τις αξίες μας, τις παραδόσεις μας, τα έθιμά μας κ.λπ. και από την άλλη τα άτομα που διακρίθηκαν τόσο για την προσφορά τους στο χωριό, στο Σύλλογο, στην κοινωνία, όσο και για την προσωπική τους πρόοδο και επιτυχία στη ζωή. Πρόσφατο παράδειγμα η εκδήλωση για τη Μαρία Παναγοπούλου. Είναι αυτονόητο, πρόσθεσα, πως ο "Αρτοζήνος" ενημερώνει επί πλέον τους πατριώτες, τόσο για τις δραστηριότητες του Συλλόγου, όσο και για εκείνες των Τοπικών Αρχών, όπως του Δήμου κλπ.

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα στην άσκηση κριτικής στην δική μας Τοπική Εξουσία, έχω την άποψη πως έχει θέση, υπό δύο όρους: α) Να αφορά σε θέματα που εξ αντικειμένου να μπορούν να γίνουν και β) Να στοχεύει στη βελτίωση και αναβάθμιση των σχέσεων, τόσο του Συλλόγου με την εν λόγω Εξουσία, όσο και των πατριωτών μεταξύ τους. **Αν αντίθετα το αποτέλεσμα της κριτικής είναι να δημιουργήσει προβλήματα και να διαταράξει τις όποιες καλές σχέσεις, τότε ποίον το όφελος;**

Από εκεί κι ύστερα κάθε πατριώτης, όπως και κάθε άνθρωπος, έχει απόλυτο δικαίωμα και μπορεί άνετα και εύκολα να απευθύνεται άμεσα - ή μέσω των πολιτικών εφημερίδων - στην όποια "Εξουσία", με προσωπική παρουσία με απ' ευθείας επιστολές, με φαξ, με e-mails κλπ, για τα όποια παράπονα ή τις όποιες προτάσεις έχει. Από την άλλη πλευρά είναι βέβαιο πως **θα του δοθεί η δυνατότητα, όταν έρθει η "κατάλληλη" ώρα, να επιβραβεύσει ή να αποδοκιμάσει με την ψήφο του, τους ....διεκδικητές της εξουσίας.** Αυτές δεν είναι οι αρχές της Δημοκρατίας;

Να σου πω και κάτι ακόμη; Αν εμείς οι Σερβαίοι θέλουμε να πετύχουμε κάτι παραπάνω, θα το πετύχουμε όχι με την γκρίνια και την κριτική, αλλά με την ενότητα. **Ενότητα σαν μια γροθιά, όπως λέει κάποιος πολύ γνωστός πατριώτης.** Ας αφήσουμε στην πάντα διάφορες μεμψιμοιριούλες, ας είμαστε πραγματιστές και ας έχουμε όλοι τον ίδιο στόχο, που δεν είναι φυσικά άλλος, παρά μόνο το συμφέρον του χωριού. Οι καιροί ... "ου μεναιτοί".

Δεν συμφωνείς φίλε; ....

Λεύκος

Πώς αλλάξανε οι καιροί: ...Ζήτω η ελευθερία

Ξέρετε ότι το 1949 χρειαζόταν άδεια χωροφυλακής, για να πάει κανείς από του Σέρβου στη Μεσσένια, για να δουλέψει χτίστης; Και μάλιστα άδεια ορισμένου χρόνου. Δημοσιεύουμε δίπλα μια τέτοια "Άδεια Ταξιδίου", που μας έδωσε ο μπάρμπα - Γιάννης ο Μαραγκός.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ Γορτυνίας
ΚΟΙΝΟΤΗΣ Σέρβου
Αριθ. Μητρ. 96

ΠΙΣΤΟΠΟ

("Αρθρον 118 κώδικος περί Στρατ/κών εισφορών)

Ο Πρόεδρος της Κοινότητος Σέρβου Γορτυνίας

ΠΙΣΤΟΠΟΙΑ

Ότι σήμερον την 14 του μηνός Φεβρουαρίου έτους 1953.
ο Μαραγκός Ιωάννης του Απ/γελμα έχων κλήσιν
και διαμένων εδώ Σέρβου εδήλωσε ότι θέλει
γένει άφρακτη εξέλιπε, δι ήν αναγκαίαν
126 τεμάχια εισαγωγέως.

ος Ιδιόκτητον. Πεισθείς δε περί τούτων εκ των συμπαρομαρτούντων

κατέγραψα τούτο εν τω σχετικώ Μητρώω υπό τον άνω αριθμόν
και εις βεβαίωσιν εξέδοσα το παρόν επί χαρτοσήμου δρας. 100
Ο ιδιοκτήτης κατέθηκεν χαρτόσημον δρας. 1000
Επικολληθέν εν τω σχετικώ Μητρώω.
Εν τη 195
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Γράφαμε στο προηγούμενο φ. του "Α", πως σκεφτόμαστε να βγάλουμε ένα **βιβλίο με αναμνήσεις πατριωτών και διάφορα θέματα του χωριού και του Συλλόγου.** Μετά την εξαιρετική εκδήλωση στη μνήμη της Μαρίας Παναγοπούλου και το αίτημα πολλών πατριωτών για επανέκδοση του έργου της, σκεφθήκαμε πως θα ήταν προτιμότερο αν μπορέσουμε να ....παντρέψουμε τα πράγματα. Να γίνει δηλαδή μία έκδοση Συλλόγου με διάφορα "Συλλογικά" και να περιλάβει (κομμάτια κατ' επιλογήν, ίσως και όλο) το έργο της Μαρίας. Θα δούμε. Πρώτα πάντως θα πρέπει να παραχωρηθεί στο Σύλλογο κάποια "έγκριση" και μετά βλέπουμε.

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΣΑΝΔΡΕΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
ΑΝΔΡΙΚΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΑΙΔΙΚΑ
Αγ. Φανουρίου 47 & Νικηφορίδη γωνία
Παγκράτι Τηλ: 210 7666468
Έκπτωση 35% σ' όλα τα είδη για τους πατριώτες.

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΣ

Ο ταμίας μας σας ενημερώνει

Όπως γράψαμε και στο προηγούμενο φ. του "Α" το Δ.Σ. του Συλλόγου αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στα οικονομικά θέματα και επιθυμεί να είναι ενήμερος κάθε πατριώτης, για το πώς διατίθεται και το τελευταίο ευρώ.

ΕΣΟΔΑ από17/3 μέχρι 19/5.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ν53. Παναγόπουλος Αθ. Χρ.. .....50€
Ν54 " Χρ. Αθανάσιος.....50€
Ν55 Τρουπή Θ. Νίτσα.....20€
Ν101 Παπαθωμόπουλος Ι. .....15€
Ν209 Σχίζας Δ. Ιωάννης .....20€
Ν 210 Λαχαρίδη-Μπουρνά Μαρία 40€
Ν456 Τρουπής Ν. Αθαν. .....20€
Ν457 Τρουπής Αθ. Νικ. ..... 20€
Ν458 Βόκαλλη-Τρουπή Κων/να .....20€
Ν459 Βέργου Ιω. Βενετία .....10€
Ν460 Βέργος Χρ. Ηλίας.....10€
Ν461 Βέργος Χρ. Ιωάννης.....10€
Ν462 Νικολοπούλου-Σχίζα Γεωργ. 20€
Ν463 Βεργέτης Γεώργιος .....20€
Ν401 Χειμώνας Δ. Ευάγ. .....20€
Ν402 Κερμπεσιώτη - Νταγιάννη Αθανασία .....50€
Ν 403 Κερμπεσιώτης Δημ. .....50€
Ν404 Μπόρας Ι. Αθαν. .....50€
Ν405 Τρουπής Ι. Αναστ. .....100€
Ν406 Τρουπής Γ. Θ.- Γκράβαρης ....75€

Στη μνήμη του Μήτσιου Βέργου και για τον σκοπό των μαθητικών βραβείων πρόσφεραν:

Ν158 Η Οικογένειά του .....300€
Ν 157 Μαγουλιώτη Παναγ. .....30€
Ν156 Σχίζας Ν. Κων/νος .....40€
Ν 153 Παυλόπουλος .....30€
Ν 154 Μπόρας Χρ. Ιωάννης..... 30€
Ν 155 Φαρμάκης Ευταξίας.....100€
Από τα ημερολόγια
(Νο 411,412,413) .....35€
Σύνολο Εσόδων .....1235€

ΕΞΟΔΑ την ίδια περίοδο.

Ν44,45. Για την εκδήλωση της Μαρίας.....112€
Ν46. Προκαταβολή για ΑΡΤΟΖΗΝΟ ..... 410€
Ν47 & 48 ΟΤΕ & ΔΕΗ.....78€
Ν49 Προκαταβ. ΝΟΒΟΤΕΛ .....200€
Ν50 Κούριερ για υπολογιστή.....75€
Ν51 και 52 Αντιλογισμός .....386€
Σύνολο Εξόδων .....1261€
(Διαφορά -26€!)

Πρέπει να ενημερώσουμε επίσης πως κάποια έξοδα δεν επιβαρύνουν το Σύλλογο, αλλά προσφέρονται από μέλη του Δ.Σ., όπως για παράδειγμα οι βιντεοσκοπήσεις, οι φωτογραφήσεις, οι πληκτρολογήσεις των κειμένων της εφημερίδας, κάποια ταχυδρομικά τέλη και άλλα μικροέξοδα. Θα επαναλάβουμε και αν ακόμη γινόμαστε κουραστικοί, πως αν παρατηρήσετε κάποιο λάθος, να μας το επισημάνετε να το διορθώσουμε. Είπαμε πως δεν είμαστε.... αλάνθαστοι.

ΣΥΝΤΟΜΑ, ΑΛΛΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ, ΝΕΑ

1. **Με δαπάνη και επίβλεψη του Δήμου Ηραίας** άρχισαν οι εργασίες για τη διαμόρφωση του χώρου που θα στηθεί το **μνημείο για τον θρυλικό αγωνιστή της προεπαναστατικής περιόδου Δήμο.** Η τελετή αποκάλυψης της πλάκας θα γίνει γύρω στο Δεκαπενταύγουστο με συνεργασία του Συλλόγου και του Δήμου. Λεπτομέρειες θα ανακοινωθούν στο άλλο φύλλο, αφού οριστικοποιηθούν.

2. Το πρώτο και σημαντικό βήμα για τη βελτίωση (διαπλάτυνση, τεχνικά και ασφαλτόστρωση) του δρόμου **Σέρβου - Κοκκινοράχη** που θα συνδέσει το χωριό μας με τα άλλα χωριά της Ηραίας και τον Πύργο έγινε. Η μελέτη που ανατέθηκε και χρηματοδοτήθηκε από τον Δήμο Ηραίας τελείωσε, κατατέθηκε και εγκρίθηκε. Απομένει το δεύτερο και αποφασιστικό βήμα, η εξεύρεση των χρημάτων για την εκτέλεση (περίπου **850.000 Ευρώ**). Ευελπιστούμε ότι με κοινή και συντονισμένη προσπάθεια και κινητοποίηση όλων των δυνάμεων που έχουμε, να βγάλουμε αυτά τα χρήματα, έστω και σταδιακά.

Η πλατεία ανήκει σε όλους

Το Δ.Σ. ζητάει επανόρθωση

Στη συνεδρίαση του ΔΣ του Συλλόγου στις 17.5.2005, συζητήθηκε το θέμα που αφορά στην πλατεία του χωριού. Πρόκειται για την πρόσθετη κατασκευή που έχει γίνει εκεί, κολλητά με το καφενείο. Με ομοφωνία όλων των παρόντων μελών του Δ.Σ. αποφασίσθηκε να ζητηθούν επισήμως **διευκρινίσεις μέσω του "ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ" από το Τοπικό Συμβούλιο, το Δήμο και τον ιδιοκτήτη.** Μετά τις διευκρινίσεις και με γνώμονα το συμφέρον του χωριού το Δ.Σ. θα πάρει θέση. Είναι από όλους αυτονόητο, πως δεν έχει δικαίωμα να παραβλέψει το θέμα. Πριν απ' όλα όμως κάνει έκκληση στον ιδιοκτήτη **Ι. Ρουσιά**, στο Τοπικό Συμβούλιο (**Ι. Ρουσιά, Ι. Ν. Βέργο, Ν. Τρουπή, Ι. Σχίζα**), στον Αντιδήμαρχο συγχωριανό μας κ. **Α. Μπόρα** και στο Δήμαρχο **κ. Χριστόπουλο** να αποκαταστήσουν τα πράγματα.

Έτσι για να θερνάει η ώρα

ΞΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ "Α"

...Συνέχεια...

Βρισκόμαστε στο 6ο φ. του "Α", που κυκλοφόρησε τον Μάιο του 1977, πριν από 28 ακριβώς χρόνια. Στην πρώτη του σελίδα υπάρχει το κύριο άρθρο που αναφέρεται στη δραστηριοποίηση των νέων περί τον Σύλλογο και σε διπλανή στήλη αναλυτικό ρεπορτάζ για **τα βραβεία που χορηγήθηκαν σε 10 Σερβιωτόπουλα.** Επίσης υπάρχει λεπτομερής αναφορά για το πανηγύρι που έγινε στους Αράπηδες. Η απονομή των βραβείων έγινε στις 8 Μαΐου,

σε ξεχωριστή λαμπρή εκδήλωση στην **"Αρκαδική Στέγη"**, παρουσία πάρα πολλών πατριωτών. Η εκδήλωση έχει κινηματογραφηθεί και υπάρχει στο αρχείο του Συλλόγου. Στη φωτογραφία δύο από τα παιδιά που βραβεύτηκαν (ο γιός του αείμνηστου **Χρ. Κωσταντόπουλου** και η κόρη του **Παναγιώτη** και της **Αθανασίας Π. Γκούτη**), ενώ απαγγέλλουν ποιήματα της αξέχαστης **Μαρίας Παναγοπούλου** και του **Θ. Τρουπή.** Η απονομή των βραβείων αυτών ήταν η δεύτερη από την καθιέρωση του θεσμού. Στο ίδιο φύλλο υπάρχει ευχαριστήριο για τον πατριώτη μας **Ηλ. Π. Κωνσταντόπουλο**, που με ενέργειές του εγκρίθηκαν για την Κοινότητα **45.000 δραχμές.**

Με το 7ο φύλλο που κυκλοφόρησε τον Αύγουστο, ο "Α" γιόρτασε τα πρώτα του γενέθλια. Ο Σύλλογος ευχαρίστησε όλους τους συμπατριώτες τόσο για την ηθική τους συμπαράσταση, όσο και για την οικονομική τους στήριξη. Στο φύλλο αυτό υπάρχει ανοιχτή επιστολή προς το Νομάρχη Αρκαδίας για το θέμα του δρόμου, για το οποίο γίνεται εμπεριστατωμένη αναφορά. Επίσης υπάρχει αναλυτικό ρεπορτάζ με φωτογραφίες για την επιτυχημένη εκδρομή που πραγματοποίησε ο Σύλλογος, με δύο πούλμαν στην **Εύβοια**.

Ακόμη υπάρχει η παρακάτω φωτογραφία από την επίσκεψη στο χωριό του **Θόδωρου του Σχίζα, του Μήτσιου του Δάρα** και της αρχιτέκτονος κ. **Κυδωνιάτη**, μπροστά στην είσοδο της κάτω εκκλησιάς. Είναι γνωστό πως οι δύο παραπάνω εξαιρετικοί πατριώτες, συνέβαλαν τα μέγιστα στην πρόοδο των εργασιών της κάτω εκκλησιάς. Ας είναι αιωνία η μνήμη τους και μακάρι το παράδειγμά τους να το ακολουθήσουν, όσο γίνεται περισσότεροι πατριώτες.

Ο Αργόσχολος

Όλοι μπορούν να βοηθήσουν

Το έχουμε γράψει και άλλες φορές. Θα το επαναλάβουμε. Στείλτε μας τη συνεργασία σας, ή ό,τι εσείς νομίζετε, να το δημοσιεύσουμε στην εφημερίδα. Ο "Αρτοζήνος" ανήκει εξ ίσου σε όλους, αρκεί κανείς να σέβεται τις αρχές έκδοσής του και τους σκοπούς του Συλλόγου. Όσο ευρύτερη είναι η συνεργασία, τόσο περισσότερο αντικειμενικό και αποδεκτό γίνεται το έντυπο του Συλλόγου. Σίγουρα απαιτείται κάποια προσπάθεια, κάποιος χρόνος και κάποιος κόπος. Όμως, δεν αξίζει αυτόν τον κόπο; Όλοι έχουμε ανάγκη να ακούσουμε τις απόψεις όλων, για οποιοδήποτε θέμα, αρκεί να μην θίγουμε άτομα και να στοχεύουμε πάντα στη βελτίωση των μεταξύ μας σχέσεων. Από την άλλη πλευρά, όλοι δεν έχουμε υποχρέωση να προσφέρουμε στα Συλλογικά πράγματα; Οι δουλειές και οι ασχολίες .....ποτέ δεν τελειώνουν. Διάθεση χρειάζεται.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΙΑΣ

Τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2005 πραγματοποιήθηκαν δύο τακτικές συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου μας.

Οι κυριότερες αποφάσεις που ελήφθησαν έχουν ως εξής:

• Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου δόθηκε παράταση προθεσμίας του πρώτου σταδίου της μελέτης **«Αποχέτευση και επεξεργασία Υγρών Αποβλήτων Λουτρών Ηραίας»** έως 24-07-2005. Ο λόγος χορήγησης της παράτασης ήταν το γεγονός ότι δεν είχε εξευρεθεί ο κατάλληλος χώρος επεξεργασίας των αποβλήτων. Βρέθηκε τελικά ο χώρος τον οποίο και πρόκειται ο Δήμος μας να αγοράσει. Ήδη συγκροτήθηκε η αρμόδια Επιτροπή εκτίμησης του ακινήτου και αναμένεται σε σύντομο χρονικό διάστημα να ολοκληρωθεί η μελέτη.

• Με δύο αντίστοιχες αποφάσεις το Δημοτικό Συμβούλιο αποδέχθηκε έκτακτη επιχορήγηση ποσού **40.000,00 EUR**. Το ποσό των **20.000,00 EUR** ήταν αποκλειστικά και μόνο για τη **συντήρηση και επισκευή των σχολικών κτιρίων και τα υπόλοιπα 20.000,00 EUR ήταν για την αποκατάσταση ζημιών** από τις θεομηνίες του χειμώνα.

• Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου συγκροτήθηκαν δύο Επιτροπές για τις Πολιτιστικές και Ιστορικές δραστηριότητες του Δήμου μας αποτελούμενες από τους παρακάτω Συμβούλους:

Α) ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ:

1. Τον Αντιδήμαρχο κ. **Παναγιώτη Μητρόπουλο** υπεύθυνο και συντονιστή
2. Τον Δημοτικό Σύμβουλο κ. **Γεώργιο Σεφερλή** και
3. Τον Δημοτικό Σύμβουλο κ. **Νικόλαο Τσιουμπρή**

Β) ΓΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1. Τον Αντιδήμαρχο κ. **Αθανάσιο Μπόρα** υπεύθυνο και συντονιστή
2. Τον Αντιδήμαρχο κ. **Παναγιώτη Καλλιντέρη**
3. Την Δημοτική Σύμβουλο κα **Ελένη Θανοπούλου** και
4. Τον Δημοτικό Σύμβουλο κ. **Δημήτριο Γαβρά**

• Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου εγκρίθηκε και ανανεώθηκε η σύμβαση για τα επόμενα δύο χρόνια της τηλεϊατρικής παρακολούθησης με την **CARDIOEXPRESS** δεδομένου ότι μέχρι σήμερα και όποτε χρειάσθηκε πρόσφερε υπηρεσίες ζωής.

• Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για τα διαδημοτικά έργα του προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ» προτάθηκαν οι παρακάτω δράσεις:

Α) Σύνταξη μελέτης του οδικού άξονα **«Δημητσάνα – Παλούμπα – Λουτρά – Γέφυρα Λάδωνα» προϋπ/σμού δαπάνης 900.000,00 EUR** με φορέα υλοποίησης το Δήμο Ηραίας.

Β) Οδοποιία «Δρόμος Αετορράχη – Κοκκινορράχη – Αράπηδες – Σέρβου – Γέφυρα Σαρά (Δημητσάνα)» προϋπ/σμού δαπάνης 1.000.000,00 EUR με φορέα υλοποίησης το Δήμο Ηραίας.

Γ) Οδοποιία «Δρόμος Βλόγγος – Αράχωβα» προϋπ/σμού δαπάνης 200.000,00 EUR με φορέα υλοποίησης το Δήμο Δημητσάνας και

Δ) Εκπόνηση ενός τουριστικού οδηγού και την παραγωγή ενός VIDEO και CD για την προβολή του **τουριστικού προϊόντος του Νομού Αρκαδίας** με φορέα υλοποίησης το Δήμο Τριπόλεως.

• Με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου εγκρίθηκε η σύναψη προγραμματικής σύμβασης με την Δ.Ε.Υ.Α. Τρίπολης για την πραγματοποίηση **χημικών και μικροβιολογικών αναλύσεων του πόσιμου νερού** για όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα σε τακτικά χρονικά διαστήματα. Όπου θα προκύπτει πρόβλημα θα ακολουθούνται όλες οι υποδεικνυόμενες επιστημονικές ενέργειες για την αποκατάσταση της υγιεινής του νερού.

• Τοποθετήθηκε στο Άγιο Λια Αγιονερίου και άρχισε να λειτουργεί **ο αναμεταδότης** για τα ιδιωτικά κανάλια που καλύπτει εξ' ολοκλήρου την περιφέρεια της Κάτω Ηραίας του Δήμου μας. Οι κάτοικοι με τη βοήθεια τεχνικών μπορούν να συντονίσουν τις TV για καλύτερη τηλεοπτική εικόνα.

• Ολοκληρώθηκε το έργο κατασκευής νέας δεξαμενής στο Δ. Δ. **Κακουραίικων**. Για το ανωτέρω Δ. Δ. ήδη έχει δρομολογηθεί το έργο της ύδρευσης από το **«Κεφαλόβρυσο»** και προβλέπεται εντός του καλοκαιριού η ολοκλήρωση του έργου. Χαρακτηρίζεται έργο ζωής λόγω του οξύτατου προβλήματος που αντιμετωπίζει το αναφερόμενο Δημοτικό Διαμέρισμα τα δύο τελευταία χρόνια.

• Ύστερα από συντονισμένες ενέργειες του Δήμου μας εγκρίθηκαν από το Περιφερειακό Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκε στις 10 Μαΐου και εντάχθηκαν στα Π.Ε.Π **δύο σημαντικά έργα υποδομής για το Δήμο μας.**

Το πρώτο έργο αφορά την **ύδρευση της Κάτω Ηραίας** προϋπ/σμού δαπάνης 916.000,00 EUR. Η μελέτη του έργου ήδη *έχει κατατεθεί στις αρμόδιες* υπηρεσίες για να λάβει τις σχετικές αδειοδοτήσεις και αναμένεται σε σύντομο χρονικό διάστημα με νεότερη πρόσκληση της Περιφέρειας να ξεκινήσει και η διαδικασία υλοποίησης του έργου.

Το δεύτερο έργο αφορά την **αντικατάσταση των πεπαλαιωμένων εσωτερικών υδραγωγείων** στα Δ. Δ. **Πυρρή, Κακουραίικα, Σέρβου, Ψάρι, Αράχωβα, Κοκκινορράχη, Αγάλω και Παπαδά** προϋπ/σμού δαπάνης 470.000,00 EUR. Η μελέτη του έργου και τα σχετικά δικαιολογητικά κατατέθηκαν στη διαχειριστική αρχή της Περιφέρειας Πελοποννήσου και αναμένεται σε σύντομο χρονικό διάστημα να ξεκινήσει η υλοποίηση του έργου.

• Από το Νομαρχιακό Πρόγραμμα μετά από ενέργειες του Δήμου μας διατέθηκε ποσό ύψους 100.000,00EUR για τη συντήρηση του οδικού δικτύου της περιφέρειας του Δήμου μας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ:

ΘΑΝΑΤΟΙ: Κατά το τελευταίο διάστημα έχασαν τη ζωή τους οι παρακάτω δημότες μας:

• **Βασιλοπούλου Βασίλω** συζ. του Γεωργίου από Χρυσοχώρι, ετών 80.

• **Θάνου Ιωάννα** σύζ. του Νικολάου από Κακουραίικα, ετών 85.

• **Καρπούζου Ελένη** σύζ. του Χαραλάμπους από Λυσσαρέα ετών 93.

• **Γκίνη Χρυσούλα** σύζ. του Γρηγορίου από Παλούμπα ετών 99.

• **Βέργος Δημήτριος** του Γεωργίου από Σέρβου ετών 89.

Ο Δήμαρχος συλλυπείται τις οικογένειες των θανόντων.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΕΜΠΑ
Αριθμός Άδειας 4179

ΕΛΤΑ Hellenic Post

Κωδικός: 3596

735

Εορτασμός 15Αύγουστου 1978

ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ

Έκδοση του Συλλόγου Σερβαίων Αριαδίας

Γραφεία : Αγ. Μάρκου 16, 5ος όροφος, Τ.Κ. 10560 Αθήνα • Τηλ. 210 3229904

Έτος 30ο • Αρ. φύλλου 150 • Ιούλιος - Αύγουστος 2005

Εγκαίνια Κοίμησης Θεοτόκου 1964

Εκδηλώσεις του Συνδέσμου τον Αύγουστο στο χωριό

Ο Αύγουστος είναι ο μήνας που οι περισσότεροι θα βρεθούμε στο χωριό για περισσότερες ή λιγότερες μέρες.

Διακοπές και προσκύνημα μαζί στον τόπο που γεννηθήκαμε.

Εκεί οι μεγαλύτεροι θυμόμαστε παλιές ευχάριστες στιγμές που περάσαμε μαζί με φίλους και αγαπημένα πρόσωπα και οι νεότεροι βιώνουν καινούργιες εμπειρίες και στιγμές που αργότερα θα θυμούνται ευχάριστα.

Ο Σύνδεσμος, στα πλαίσια της αποστολής του, αποφάσισε να διοργανώσει, σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές, δύο εκδηλώσεις που πιστεύει ότι θα συμβάλουν στη δημιουργία ευχάριστου και εποικοδομητικού κλίματος και θα συσφίξουν τις σχέσεις των πατριωτών.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ο Δήμαρχος και το Δημοτικό Συμβούλιο Ηραίας και ο Πρόεδρος και το Δ.Σ. του Συνδέσμου Σερβαίων "Η Κοίμηση της Θεοτόκου" σας προσκαλούν στον οικισμό Αράπηδες του Δ. Δ. Σέρβου του Δήμου μας

το Σάββατο 13 Αυγούστου 2005 και ώρα 07:00 μ. μ.

να τιμήσετε με την παρουσία σας την πολιτιστική εκδήλωση ιστορικής μνήμης, για τους Αραπαίους προεπαναστάτες κλέφτες "ΔΗΜΟ ΚΑΙ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ"

Ο Δήμαρχος Ηραίας Στ. Χριστόπουλος

Ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Ηλ. Χειμώνας

α) **Η πρώτη εκδήλωση θα γίνει το Σάββατο 13 Αυγούστου το απόγευμα στους Αράπηδες** και σκοπό έχει να τιμήσει τους αγωνιστές της ελευθερίας, κλέφτες της προεπαναστατικής περιόδου **Δήμο και Μακρυγιάννη,** που γεννήθηκαν στους **Αράπηδες** και έδρασαν στην περιοχή μας (γνωστό είναι το δημοτικό τραγούδι «Μαράθηκαν τα δένδρα και όλα τα κλαδιά, μαράθηκε και ο Δήμος από τα κλάηματα...»). Παράλληλα θα τιμήσει και τους ανθρώπους που έδωσαν τη ζωή τους για την πατρίδα στις περιπέτειες που αυτή έζησε το πρώτο μισό του 20ού αιώνα (Βαλκανικούς Πολέμους, Μικρασιατική Εκστρατεία, Γερμανική Κατοχή, Εμφύλιος). **Έτσι θα γίνουν τα αποκαλυπτήρια πλάκας με το τραγούδι του Δήμου και πλάκας με τα ονόματα των θανόντων υπέρ πατρίδος Αραπαίων.** Οι πλάκες θα είναι τοποθετημένες σε ένα φυσικό βράχο που βρέθηκε κατά την εκσκαφή, στο χώρο που βρίσκεται στην είσοδο του οικισμού, λίγο πριν τη διακλάδωση του δρόμου για τον Άγιο Κωνσταντίνο. Τις χωματουργικές εργασίες έκανε ο Δήμος Ηραίας με προσωπική φροντίδα του Αντιδημάρχου **Θάνου Μπόρα**. Τη διαμόρφωση του βράχου και την επικόλληση των πλακών έχει αναλάβει ο εργολάβος οικοδομών **Γιάννης Ν. Χρονόπουλος**. Την τοποθέτηση του ιστού της Σημαίας και κατασκευή βρύσης ανέλαβε ο υδραυλικός **Γιάννης Τσαντήλας**, γαμπρός του **Θ. Χειμώνα** και τη δενδροφύτευση ο γεωπόνος **Νίκος Θ. Χειμώνας.** Με την ευκαιρία τους ευχαριστούμε όλους για την προσφορά τους. Το

Συνέχεια στη σελ. 12

Στη φωτογραφία ο χώρος όπου θα γίνει η εκδήλωση. Ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ηλίας Χειμώνας και ο κατασκευαστής Γιάννης Χρονόπουλος μελετούν τεχνικά θέματα του έργου.

Ένα πραγματικά ωραίο έργο

Η ΝΕΑ ΒΡΥΣΗ ΤΟΥ ΓΙΑΤΡΟΥ

Συγχαρητήρια στον κατασκευαστή Γιάννη Θ. Σχίζα

Τελείωσε το έργο κατασκευής της **βρύσης του γιατρού** στη Κοκκινόβρυση. Πρίν απ΄όλα αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στον **Γιάννη Θ. Σχίζα**, όχι μόνο για την εξαιρετική κατασκευή του έργου, αλλά και για τη σύλληψη του αρχιτεκτονικού σχεδίου, που είναι αποκλειστικά δική του ιδέα. Ο Σύνδεσμος, ως εκφραστής του συνόλου των πατριωτών, ευχαριστεί τον αγαπητό πατριώτη για την εξαιρετική προσφορά του. Ας σημειωθεί πως ο Σύνδεσμος κάλυψε μόνο την αγορά των υλικών, με το ποσό των 1.000 ευρώ. Για την ιστορία αναφέρουμε πως την εντολή για την κατασκευή της βρύσης την έδωσε το 1954 ο γιατρός **Ι. Δημόπουλος** στο **Γιάννη το Μαραγκό**, για τη μνήμη του φίλου και τον πατριώτη μας αντιδήμαρχο **Θάνο Μπόρα** που φρόντισε να σταλεί μηχάνημα για τη διαμόρφωση εκεί του χώρου.

Στη φωτογραφία η νέα βρύση με τον δημιουργό της

Επειδή ο Σύνδεσμος έχει σκοπό να ανακατασκευάσει όλες τις βρύσες του χωριού, σκέφτεται να προσφέρει το ίδιο ποσό για μια ανάλογη βρύση στο **Σουλινάρι**, όπως και στο **Λεύκο**. Ιδού η πρόκληση για τους πάρα πολλούς μαστόρους του χωριού, να αποκαλύψουν όχι μόνο την τέχνη τους αλλά και τα ευγενή αισθήματα προσφοράς τους, απέναντι στους συμπολίτες τους.

Και πάλι συγχαρητήρια στο Γιάννη.

Ο Μπάρμπα-Χρήστος ο Κατσιάπης και το Δ. Σ. του Συνδέσμου, εύχονται σε όλους τους πατριώτες καλό καλοκαίρι.

Τη θερινή περίοδο το γραφείο θα είναι ανοιχτό Τρίτη & Παρασκευή 17:30 - 19:30.

"ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ"

30ό έτος έκδοσης, 150 φύλλα κυκλοφορίας

Με το σημερινό 150ο φύλλο, ο **"Αρτοζήνος"** μπαίνει στο **30ο έτος κυκλοφορίας του**. Πρωτοκυκλοφόρησε τον Αύγουστο του 1976, επί προεδρίας **Στάθη Δάρα**, με ιδιοκτήτη και εκδότη το Σύνδεσμο. Τρία από τα μέλη του τότε Δ.Σ., που δούλεψαν για την έκδοση του πρώτου φύλλου, είναι και σήμερα μέλη του Δ. Σ. (**Η. Χειμώνας, Χ. Μαραγκός και Θ. Τρουπής**) και ασχολούνται επίσης με την έκδοση της εφημερίδας. Σκέφθηκαν λοιπόν πως θα ήταν χρήσιμο να ρίξουν μια σύντομη ματιά στα 150 φύλλα του "Α" και να καταγράψουν τα πλέον σημαντικά γεγονότα. Επειδή σκοπός της ανασκόπησης αυτής είναι η δημιουργία ευχάριστου συλλογικού κλίματος και η ενίσχυση των πατριωτικών δεσμών, η επικέντρωση του ενδιαφέροντος θα γίνει κυρίως στα θετικά γεγονότα, χωρίς ιδιαίτερες λεπτομέρειες ή αναλύσεις. Δεν θα γίνει αναφορά σε επαναλαμβανόμενες και επιτυχημένες εκδηλώσεις του Συνδέσμου, όπως χοροεσπερίδες, πανηγύρι στο χωριό, βραβεία κλπ.

Πριν απ΄όλα αξίζουν συγχαρητήρια σε όλα τα Συμβούλια του Συλλόγου, για ό,τι καλό πρόσφεραν στο χωριό και στους πατριώτες, ιδιαίτερα γιατί συνέχισαν την έκδοση του "Α. Επίσης σε όλους τους πατριώτες και φίλους που συνεργάσθηκαν και βοήθησαν -καθένας με τον τρόπο του- στην καλύτερη εμφάνιση της εφημερίδας. Ανάλογα συγχαρητήρια αξίζουν και στους προέδρους και στα συμβούλια του χωριού, που εργάσθηκαν επίσης για το καλό του τόπου μας. Σε όλους θα άξιζε να γίνει προσωπική αναφορά. Για λόγους χώρου θα αναφερθούμε ονομαστικά μόνο στους προέδρους του Συνδέσμου, που προσδιορίζουν και κάποιες χρονικές περιόδους.

Όπως αναφέρεται και στον τίτλο, στο διάστημα που πέρασε εκδόθηκαν 150 φύλλα εφημερίδας, δηλαδή 5 -κατά μέσο όρο- το χρόνο. Στο σημερινό άρθρο θα αναφερθούμε επιγραμματικά στην πρώτη περίοδο των 9 περίπου ετών, που εκδόθηκαν 53 φύλλα. Από πλευράς κόστους αξίζει επίσης να αναφερθεί πως το 1976 η εφημερίδα σε τετρασέλιδη έκδοση στοίχιζε 7.000 δρχ. (πάνω-κάτω 300.000 δρχ. σημερινά λεφτά), ενώ σήμερα με τις ίδιες σελίδες στοιχίζει περίπου τα μισά.

1) Περίοδος Μαρτ. 1976 έως Φεβρ. 1978. Πρόεδρος Στάθης Δάρας.

Στα δύο αυτά χρόνια κυκλοφόρησαν 10 φύλλα "Α". **Τον Αύγουστο του 1976 άρχισε η διάνοιξη του δρόμου προς Αράπηδες**, που έφτασε μέχρι του Μιλιάνθη. Τον Νοέμβριο του ιδίου χρόνου έγινε έκτακτη Γενική Συνέλευση και ακολούθησαν εκλογές, που διεξήχθησαν στο γραφείο του αείμνηστου δικηγόρου **Ηλ. Γιαννακόπουλου** και ανάδειξαν το ίδιο περίπου Δ.Σ. Χαρακτηριστικό των εκλογών αυτών ήταν ο μεγάλος αριθμός τόσο των υποψηφίων (20), όσο και αυτών που ψήφισαν (334). Επίσης την ίδια χρονιά άρχισε και η **κατασκευή από την Κοινότητα του Κοινοτικού γραφείου** σε χώρο που παραχώρησε ο **Παπα-Αναστάσης.** Στις βουλευτικές εκλογές του '77 η Ν.Δ. πήρε στο χωριό 47%, το

Συνέχεια στη 12η σελ.

Κοινωνικά

Γεννήσεις

* Η αρχιτέκτονας **Γεωργία Χ. Μαραγκού** και ο οικονομολόγος **Νίκος Ξενάκης** απέκτησαν κοριτσάκι.

* Ο **Σωτήρης Κ. Παναγόπουλος** και η σύζυγός του απέκτησαν αγοράκι.

* Ο **Ιωάννης Δ. Σχίζας** και η σύζυγός του απέκτησαν κοριτσάκι.

Τους ευχόμαστε να τους ζήσουν.

Γάμοι

• Στις 7 Μαΐου 2005 στον Ιερό Ναό Τριών Ιεραρχών Μεσσήνης τέλεσαν τους γάμους τους ο **Ανδρέας Ι. Κουτσανδριάς** (εγγονός του Ανδρέα Κουτσανδριά) και η **Λευκοθέα Κόρμα**.

Μετά την τελετή ακολούθησε γλέντι μέχρι τις πρωινές ώρες στο νυχτερινό κέντρο του κ. Τσέλιου.

• Στις 14 Μαΐου 2005 στον Ιερό Ναό Αγ. Τριάδας στην Σκάλα Λακωνίας έγινε ο γάμος του **Ευθυμίου Βέργου** με την εκλεκτή της καρδιάς του **Ελένη Μπλαθουγιλάκη**. Την τελετή παρακολούθησαν πλήθος συγγενών και φίλων του ζευγαριού. Επακολούθησε γλέντι μέχρι πρωίας με κλαρίνο και λύρα κρητική (ο Ευθύμιος είναι εγγονός του Ευθυμίου Μήτρου Βέργου). Τα ξαδέλφια του **Άγγελος και Κων/να, Σταύρος και Άννα Κλεισούρα,** οι φίλοι του **Σπύρος και Ευφροσύνη Κλεισούρα, Δημήτριος και Βιθή Κλεισούρα** τους εύχονται να ζήσουν πάντα ευτυχισμένοι με πολλούς απογόνους.

• Το Σάββατο 2 Ιουλίου 2005, έγινε στον ιερό ναό της Παναγίας Ανω Δολιανών Αρκαδίας ο γάμος του πατριώτη μας γεωπόνου **Γιάννη Αναστ. Τρουπή** με την καθηγήτρια ξένων γλωσσών **Κωνσταντίνα Λυμπεράκη**. Ακολούθησε μεγάλη δεξίωση στο κέντρο "Μαντινειακό Gallery" στην αρχαία Μαντινεία.

• Την 9 Ιουλίου 2005 στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Πετρούπολης τέλεσαν τους γάμους τους η **Σπυριδούλα Τάσση** (κόρη της Ελένης Σουλελέ) και ο Κώστας Καρβούνας. Εν συνεχεία γλέντησαν με συγγενείς και φίλους στο κέντρο "Ελληνικό" στην Πάρνηθα μέχρι πρωίας.

Στους νεονύμφους ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

• Η αρχιτέκτονας **Φροσύνη Χ. Μαραγκού** και ο πολιτικός μηχανικός **Θεόφιλος Βουτσινάς** (αντιδήμαρχος Δήμου Αιγάλεω) θα παντρευτούν το Σάββατο 27 Αυγούστου στη Σαρωνίδα.

Τις καλύτερες ευχές μας.

Θάνατοι

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Στις 17 Ιουνίου 2005 έφυγε από τη ζωή ο μπάρμπα Θύμιος και ετάφη την άλλη ημέρα στο χωριό, με τη συνοδεία των παιδιών του, των εγγονών του, πολλών συγγενών και πολλών πατριωτών.

"Σε ηλικία 100 χρόνων και κάτι μηνών, μας έφυγε από τη ζωή ο μπάρμπας μου. Γεννημένος και μεγαλωμένος στο χωριό έζησε καλές και κακές μέρες. Έζησε κατοχή και φτώχεια, πολέμους, αρρώστιες και θανάτους. Ήταν έντιμος, σεμνός και ντόμπρος άνθρωπος. Αγωνίσθηκε από μικρός και έμαθε να δουλεύει την πέτρα με δεξιοτεχνία, χτίζοντας σπίτια, εκκλησιές και γεφύρια. Αυτός γύρισε τις καμάρες στην κάτω εκκλησιά. (Ποιος ξέρει σε πόσες ακόμη εκκλησιές -και όχι μόνο-έχει αφήσει την τέχνη του). Πολέμησε στην Αλβανία και στα χρόνια της κατοχής αγωνίσθηκε πάρα πολύ. Είχε πολυμελή οικογένεια και για να τα βγάλει πέρα σκαρφιζόταν διάφορες δουλειές. Έζησε ήρεμα, ταπεινά και έφυγε από τη ζωή ευχαριστημένος, έχοντας τη φροντίδα των παιδιών του ως την τελευταία του στιγμή. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκέπασε.

Στο καλό μπάρμπα Θύμιο".
Φανή Μάνου

Β) ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ ΞΕΦΤΕΡΑΚΗΣ

Σύζυγος της **Ελένης του Χρήστου Παπαγεωργίου**. Πέθανε και κηδεύτηκε στο Χαλάνδρι, όπου διέμενε. Τα τελευταία χρόνια υπέφερε από νεφρική ανεπάρκεια.

Ο Σύνδεσμος εκφράζει στους συγγενείς του τα θερμά του συλλυπητήρια.

Μνημόσυνα

• **Ιωάννη Σχίζα**. Έγινε την Κυριακή 29 Μαΐου στο Ηράκλειο Αττικής. Πολλοί πατριώτες τίμησαν με την παρουσία τους τη μνήμη του πρόωρα αδικοχαμένου αγαπητού Γιάννη.

• **Ντίνας Νικόλα Βέργου** και **Γιάννη Αγ. Βέργου**. Και τα δύο αυτά μνημόσυνα έγιναν επίσης την Κυριακή 29 Μαίου στο χωριό. Το μεσημέρι παρατέθηκε γεύμα από τις δύο οικογένειες στην ταβέρνα του Γιάννη του Ρουσιά.

• **Δημητρίου Γ. Βέργου.** Έγινε την Κυριακή 5 Ιουνίου στου Ζωγράφου.

Συγχαρητήρια

— Συγχαρητήρια στη χορεύτρια **Μάρθα Κ. Μπιρλή** (φωτογραφία), κόρη της **Αγγελικής Λιατσοπούλου** (εγγονής του Μαγιά). Από μικρή έδειξε το ταλέντο της και άρχισε σπουδές χορού. Σήμερα μαθήτρια της Α' τάξης Λυκείου συνεχίζει τις σπουδές της στη Σχολή Χορού chicaboom, που δίνει χορευτικές εμφανίσεις στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Πρόσφατα καμαρώσαμε τη Μάρθα σε χορευτικά του Dream Show που γίνονται κάθε Κυριακή στο κανάλι Alpha.

— Ο **Βέργος Άγγελος του Μιχάλη** τελείωσε τις σπουδές του στο Τεχνικό Επαγγελματικό Εκπαιδευτήριο Τ.Ε.Ε. Ζωγράφου-Τμήμα Κομμωτικής, Αισθητικής.

Καλή σταδιοδρομία.

Με τη φροντίδα του Ν. Παπαγεωργίου ο Σύνδεσμος προμηθεύτηκε από την Βουλή, έναν τόμο των Αρχείων της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, Ανθολόγιο.

Τον ευχαριστούμε πολύ.

Αράπηδες 2005: 21 Μαΐου

Γράφει ο Στάθης

...Και φέτος ήταν θαυμάσια η καθιερωμένη πια εκδρομή στη μνήμη του Αγίου Κωνσταντίνου. Κάθε χρόνο και καλύτερα. ...Στρωμένα τραπέζια, πιάτα, ποτήρια, περιποίηση εξαιρετική. Εύγε στις Αραπιώτισες κόρες του **Θ. Χειμώνα (Αθανασία και Δήμητρα)**, στη **Λεμονιά του Φώτη**, στη **Φρόσω Παγκράτη**, στη παντοχού παρούσα και φιλόξενη **Σταμάτα Μπουρνά,** που μοίραζε αβέρτα τυρί και χαμομήλι από τον κήπο της. Εύγε και στο **Μήτσιο το Χειμώνα** που πρόσφερε άφθονο κοκκινέλι από το αμπέλι του. Να μην παραλείψω τη μάνα του πανηγυριού (κάθε χρόνο) **Κώστα Χρονόπουλο**, που μαζί με τη γυναίκα του **Γιώτα**, φρόντισαν να περιποιηθούν όλες τις παρέες, να τις καλωσορίσουν και να τους ευχηθούν "και του χρόνου".

Όλα ήταν όμορφα και πολύ φροντισμένα. Ακόμη και τουαλέτα έφτιαξαν οι πανέξυπνοι και δραστήριοι Αραπαίοι (τη ζήτησε ένας επισκέπτης πέρυσι). Μπράβο τους. Τους ζηλεύουν τα άλλα χωριά γιατί κάνουν πράγματα πάνω από τις δυνατότητές τους. Ο δρόμος καθαρισμένος και βατός για τα χαμηλά αυτοκίνητα. Μόνο που σε μερικά σημεία είναι ακόμη στενός, όπως τον έφτιαξε πριν 28 χρόνια ο Σύνδεσμος.

Όπως μου είπε ο **Νίκος ο Χρονόπουλος** (άλλος στυλοβάτης και μπροστάρης του χωριού), υπάρχει πρόβλημα με τη στέγη της εκκλησίας, που θέλει επισκευή. Μου διευκρίνισε μάλιστα πως υπάρχει χωριστό ταμείο από εκείνο του Σέρβου και πως τα μόνα έσοδα είναι οι εισπράξεις την ημέρα του πανηγυριού και καμία δωρεά. Καλό θα ήταν αν κάποιος μπορεί να βοηθήσει.

Ας πούμε όμως και κάτι που δεν έκανε καλή εντύπωση και νομίζω πως δεν πρέπει να επαναληφθεί. Ήταν η **ρούσα γίδα** (για την λαχειοφόρο αγορά), που ήταν δεμένη στην άκρη της πλατείας και δεινοπάθησε από τα μεγάφωνα και τον πολύ κόσμο. Νομίζω πάντως πως ο έντονος αυτός ήχος των μεγαφώνων της σύγχρονης τεχνολογίας, δεν ταιριάζει σε ένα ήρεμο περιβάλλον και ένα μικρό εκκλησάκι στη μέση του δάσους. Ένα εκκλησάκι πάνω σε μία ραχούλα και με μία αιωνόβια δρύ δίπλα του. Ο χώρος αυτός, που προσελκύει τόσο τον ντόπιο όσο και τον ξένο, προσφέρεται για τους ήχους των πουλιών και των τζιτζικιών και όχι των μεγαφώνων. Στο περιβάλλον αυτό ο άνθρωπος προβληματίζεται, πλησιάζει πιο κοντά στη θρησκεία, στο συνάνθρωπο, στο θεό. Ακόμη και οι απλίκες φωτισμού μέσα στην εκκλησία, έχω την εντύπωση πως είναι παραφωνία. Ας αφήσουμε τέλος πάντων και κάτι στο φυσικό του χρώμα και το φυσικό του κάλλος. Καλή η σύγχρονη τεχνολογία, όχι όμως να μας αλλοιώσει την παράδοση και τη φύση που μεγαλώσαμε. ...Θεός φυλάξει μη δούμε του χρόνου και κανά φωτεινό σταυρό στο κεντρί της εκκλησίας. Εν πάσει περιπτώσει εκφράζω την ευχή να μην ξαναγίνει αυτό. Άλλο πανηγύρι και μεγάφωνα, άλλο θεία λειτουργία στον Άγιο Κωνσταντίνο στους Αράπηδες. Και αν κάποιοι τέλος πάντων δεν χωρούσαν μέσα στην εκκλησία κάλλιστα μπορούσαν να ακούσουν (αυθεντικά) τη λειτουργία στο θαυμάσιο, ήσυχο και μοναδικό περιβάλλον της μικρής πλατείας. Οι ραχούλες και τα πουρνάρια (όπως και οι ψυχές) δεν χρειάζονται μεγάφωνα.

Και του χρόνου.

Έπεσαν υπέρ πατρίδος: Αιωνία τους η μνήμη

Ο λογοτέχνης **Θοδωρής Τρουπής** μας έστειλε μια κατάσταση με 32 ονόματα πατριωτών, οι οποίοι υπήρξαν θύματα πολέμου μετά το 1912. Με την ευκαιρία της εκδήλωσης στους Αράπηδες για την απόδοση τιμής στους κλέφτες **Δήμο και Μακρυγιάννη**, ο Σύνδεσμος θεωρεί καθήκον του να μνημονεύσει και αυτά τα ονόματα. Δημοσιεύουμε την κατάσταση όπως έχει με όσα στοιχεία ο Θοδωρής μπόρεσε να συγκεντρώσει. Παράκληση θερμή σε όλους τους πατριώτες να μελετήσουν με ιδιαίτερη προσοχή τα ονόματα και τις χρονολογίες, ώστε να γίνουν οι απαραίτητες διορθώσεις. Η κατάσταση αυτή θα αποτελέσει τη βάση για την αναγραφή των ονομάτων στο νέο μνημείο "πεσόντων" που ο Σύνδεσμος σκέφτεται μελλοντικά να φτιάξει. Στο μελλοντικό αυτό μνημείο δεν θα περιλαμβάνονται τα ονόματα των 5 Αραπαίων-θυμάτων, αφού αυτά θα αναγραφούν τώρα σε ξεχωριστή πλάκα, στο μνημείο του Δήμου.

Σε επόμενο φύλλο του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ θα δημοσιευθεί κατάσταση ονομάτων, αναπήρων πολέμου και θυμάτων κατοχής.

Η κατάσταση των πεσόντων έχει ως εξής:

		1912-1921	
1)	1912-3	ΣΧΙΖΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΕΤΩΝ (;)
2)	1913	ΣΧΙΖΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΕΤΩΝ (;)
3)	1917	ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ (ΜΠΑΚΡΑΤΣΗΣ) ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΗΛΙΑ	ΕΤΩΝ (;)
4)	1918	ΒΕΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	30 ΕΤΩΝ
5)	1918	ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ	28 ΕΤΩΝ
6)	1919	ΤΡΟΥΠΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	19 ΕΤΩΝ
7)	1920	ΔΑΡΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΝΔΡΕΑ	ΕΤΩΝ (;)
8)	1921;	ΣΤΡΙΚΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	(ΓΕΝ.1898)
		1922	
9)	1922	ΒΕΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ	26 ΕΤΩΝ
10)	»	ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	25 ΕΤΩΝ
11)	»	ΓΡΕΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	28 ΕΤΩΝ
12)	»	ΓΡΕΚΗΣ ΠΑΝΑΓΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ	32 ΕΤΩΝ
13)	»	ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ (ΠΑΓΡΑΤΣΗΣ) ΗΛΙΑΣ ΚΩΝ.	26 ΕΤΩΝ
14)	1922;	ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ή ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	(ΓΕΝ. 1898)
15)	1922;	ΠΑΠΑΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ	(ΓΕΝ.1895)
16)	1922;	ΣΧΙΖΑΣ ΑΓΓΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	(ΓΕΝ.1901)
17)	1922;	ΤΡΟΥΠΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΗΛΙΑ	(ΓΕΝ.1902)
18)	1922;	ΤΡΟΥΠΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ	(ΓΕΝ.1901)
		1941	
19)	1941	ΒΕΡΓΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	24 ΕΤΩΝ
20)	»	ΜΠΟΡΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΙΩΑΝΝΟΥ	31 ΕΤΩΝ
21)	»	ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ	22 ΕΤΩΝ
22)	»	ΣΧΙΖΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	54 ΕΤΩΝ
23)	»	ΣΧΙΖΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	50 ΕΤΩΝ
24)	»	ΣΧΙΖΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	43 ΕΤΩΝ
25)	»	ΤΡΟΥΠΗΣ ΓΕΡΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	33 ΕΤΩΝ
		1948-1949	
26)	1948	ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΗΛΙΑΣ ΙΩΑΝΝΟΥ	43 ΕΤΩΝ
27)	»	ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ	32 ΕΤΩΝ
28)	»	ΣΧΙΖΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΕΤΡΟΥ	22 ΕΤΩΝ
29)	1949	ΣΤΡΙΚΟΣ ΗΛΙΑΣ ΧΡΗΣΤΟΥ	25 ΕΤΩΝ
		ΠΟΤΕ;	
30)	»	ΡΟΥΣΙΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΘΗ	(ΓΕΝ. 1948)
31)	»	ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΡΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	(ΓΕΝ. 1908)
32)	»	ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	(ΓΕΝ. 1897)

ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ο "Αρτοζήνος" έλαβε και δημοσιεύει τις παρακάτω επιστολές

Ο πατριώτης μας **Γιώργος Χρ. Παπαγεωργίου** μας έστειλε μία επιστολή με τις διευθύνσεις όλων των παιδιών κλπ της οικογένειας του μακαρίτη **Χρήστου Παπαγεωργίου**. Στην επιστολή αυτή γράφει και κάποιες καλές κουβέντες, που νομίζουμε πως αξίζει να τις δημοσιεύσουμε. ***"Ολόθερμα συγχαρητήρια σε όλους ανεξαιρέτως που γράφουν στον Αρτοζήνο. Η εφημερίδα μας είναι σε όλα άψογη. Δεν έχω κάτι να παρατηρήσω ή να ελέγξω. Ο Άγιος Θεός να ευλογεί όλους όσους κοπιάζουν για την έκδοσή του".***

Ευχαριστούμε τον αγαπητό πατριώτη για τα καλά του λόγια και του ευχόμαστε ο Θεός να του χαρίζει υγεία και μακροημέρευση, όπως και σε κάθε πατριώτη. Του υποσχόμαστε πως θα προσπαθήσουμε να κάνουμε την εφημερίδα ακόμα... πιο άψογη

ΜΙΚΡΟΙ ΤΟΠΟΙ, ΜΙΚΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ο πατριώτης μας **Τάκης Δημητρόπουλος** μας έστειλε μία επιστολή με τον παραπάνω τίτλο. Γράφει: Με αυτή την επιστολή θα ήθελα να επισημάνω μερικά μικρά προβλήματα του χωριού που μπορούν να διορθωθούν από το Δήμο, το Δημοτικό Συμβούλιο και το Σύλλογο. Για τα μεγάλα (πλατεία, δρόμους κλπ) αναμένουμε...Τα αναφέρω όπως τα βλέπει κανείς φτάνοντας στο χωριό, όπως τα είδα και εγώ την τελευταία φορά που πήγα, τέλος Μαΐου. **Πρώτο πρόβλημα οι λακούβες του δρόμου.** Τις βλέπει κανείς και αναρωτιέται: Τόσο δύσκολο είναι να βρεθούν πέντε κυβικά άσφαλτο να διορθωθούν; **Συνέχεια στις βρύσες του Γιατρού και την Κοκκινόβρυση.** Ένα σπιτάκι που βρίσκεται πάνω από αυτές και φαίνεται ότι κατοικείται, μήπως θα έπρεπε να ελέγξει κανείς τα λύματά του; **Στάση στο Σουληνάρι.** Δεν θα μπορούσαν οι αρμόδιοι να βάλουν δυο εργάτες να το καθαρίσουν και να βάλουν ένα κάδο σκουπιδιών; Όσο για την κορήτα του, πέρυσι φτιάχτηκε και μέσα σε 48 ώρες είχε πάλι καταστραφεί από παιδιά. Ζημιές πέρυσι είχαν γίνει και στην Αγία Παρασκευή, στην πάνω εκκλησιά και στο σχολείο. Ας τα ορμηνέψουμε εμείς οι γονείς και οι παππούδες ότι κάποια πράγματα πρέπει όχι μόνο να μην τα καταστρέφουμε αλλά και να τα φροντίζουμε και λιγάκι. **Φτάσαμε στην πλατεία.** Γεμάτη κλαδιά και μπάζα σαν δεύτερη χωματερή. Οι 2 εργάτες που έλεγα πιο πάνω. Επίσης **τα κάγκελα στο νεκροταφείο** που είναι τόσα χρόνια παρατημένα και σκουριάζουν. Είναι τόσο δύσκολο να βρεθεί ένας σιδεράς ή να πληρώσει κανείς ένα μεροκάματο να τοποθετηθούν; Ελπίζω ότι μπορούν να διορθωθούν όλα αυτά, γιατί είναι μικρά και απλά. Για τα μεγάλα είπαμε....

Σχόλιο του Συνδέσμου

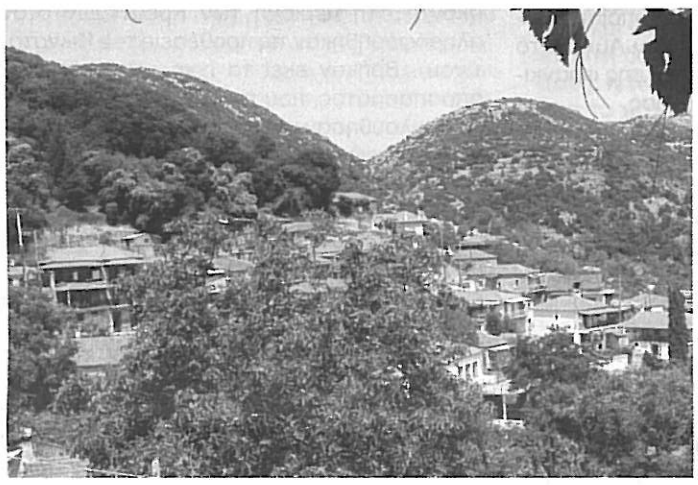
*Επειδή ο καλός πατριώτης αναφέρεται και στο Σύνδεσμο μπορούμε να κάνουμε ένα σχόλιο. Δεν νομίζουμε πως κάποιο από τα θέματα αυτά εμπίπτει οπωσδήποτε στις αρμοδιότητες ενός πολιτιστικού Συνδέσμου όπως είναι ο δικός μας. Είναι θέματα ευθύνης των Τοπικών Αρχών. Με αφορμή πάντως την αναφορά του στις καταστροφές που προκάλεσαν τα παιδιά, θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει το εξής. **Δεν θα πρέπει οι πατεράδες και οι παππούδες αυτών των παιδιών να αποκαταστήσουν τις ζημιές που προκάλεσαν τα παιδιά τους και τα εγγόνια τους; Δεν έχουν και αυτοί κάποια ευθύνη;** Τι λες Τάκη εσύ, που έθιξες το θέμα; Επίσης, αν υποθέσουμε πως οι Τοπικές αρχές, για πολλούς και διάφορους λόγους, δεν μπορούν να φτιάξουν αυτά που αναφέρεις, δεν υπάρχει άλλη λύση; Μήπως -λέμε μήπως- η ιδιωτική πρωτοβουλία θα μπορούσε να κάνει κάτι; Όπως για παράδειγμα έκανε στο δρόμο για το χωριό, στο δρόμο για τους Αράπηδες, στο δρόμο για το κάτω και το επάνω χωριό κλπ. κλπ. Αν περιμέναμε από τις Κρατικές Υπηρεσίες.....χαιρετήσματα.....Τι λες **Τάκη** να .....κάνεις εσύ την αρχή ....μιας και ανέδειξες το θέμα. Όχι σπουδαία πράγματα. Για κάτι σίδερα για παράδειγμα, που..... γράφεις παραπάνω.*

Ακολούθησε και απάντηση του Δημάρχου, υπ' όψιν του οποίου θέσαμε την επιστολή. Ο Δήμαρχος απευθυνόμενος στον Πρόεδρο του Συνδέσμου γράφει:

Κύριε πρόεδρε

Σχετικά με την επιστολή του συμπατριώτη μας κ. Τάκη Δημητρόπουλου, θα θέλαμε να δημοσιεύσετε στην έγκριτη εφημερίδα "Αρτοζήνος", επιγραμματικά τα κάτωθι:

1) ΛΑΚΟΥΒΕΣ: Έχει δίκιο ο κ. Δημητρόπουλος. Είναι το σοβαρό πρόβλημα που βιώνουμε καθημερινά όλοι εμείς οι μόνιμοι κάτοικοι του Δήμου, αλλά και όλοι οι πατριώτες που επισκέπτονται τα χωριά τους περιοδικά. Δεν είναι όμως τόσο απλό όσο το περιγράφει ο κ. **Δημητρόπουλος**. Οι δρόμοι του Δήμου μας που έχουν τα ίδια ή και περισσότερα προβλήματα από το δρόμο **Σαρά-Σέρβου είναι περίπου 135 χιλιόμετρα** και με τους μικρότερους υπολογισμούς χρειάζονται περισσότερα από 300.000,00 ευρώ για επιδιορθώσεις. Το ποσό αυτό είναι αδύνατον με τα πενιχρά οικονομικά του Δήμου να καλυφθεί. Επί πλέον θα ήθελα να σας πληροφορήσω πως οι δρόμοι αυτοί είναι επαρχιακοί και την ευθύνη για την συντήρηση την έχει η Νομαρχία Αρκαδίας. Εμείς με συνεχείς παρεμβάσεις προς τον κ. **Νομάρχη** αναδεικνύουμε το πρόβλημα και αιτούμεθα την βελτίωση του οδικού δικτύου. Ήδη από ό,τι μας πληροφορούν **έχει εγκριθεί ποσό 100.000,00 ευρώ για την συντήρηση των επαρχιακών δρόμων του Δήμου μας.** Όμως το ποσό αυτό δεν αρκεί να καλύψει ούτε τό ένα τρίτο του κόστους και δυστυχώς το πρόβλημα θα διαιωνίζεται. Επίσης πρέπει να γνωρίζετε ότι **ο δρόμος Σέρβου-Σαρά ανήκει σε τρείς Δήμους. Από το Σαρά μέχρι τη Μαλάσοβα στο Δήμο Δημητσάνης, από τη Μαλάσοβα μέχρι το Σορό της Γριάς στο Δήμο Λαγκαδίων και το υπόλοιπο κομμάτι μέχρι του Σέρβου ανήκει στο δικό μας Δήμο.**

Άποψη του χωριού

2) ΣΠΙΤΑΚΙ ΣΤΗΝ ΚΟΚΚΙΝΟΒΡΥΣΗ: Πράγματι μπορεί να υπάρχει πρόβλημα με την πηγή της Κοκκινόβρυσης και όχι με του Γιατρού την βρύση, που πηγάζει πολύ πιό ψηλά από την εν λόγω κατοικία. Σαν Δήμος έχουμε κάνει τις παρακάτω ενέργειες: Με έγγραφό μας στους ιδιοκτήτες (επισυνάπτω δύο επιστολές) επιστήσαμε την προσοχή τους και υποδείξαμε τις ενέργειες που πρέπει να κάνουν , ώστε να προληφθεί τυχόν πρόβλημα. Μετά από καιρό μας ειδοποίησαν προφορικά ότι στο σπίτι κατεβαίνουν πολύ λίγες ημέρες το χρόνο και ότι έχουν τοποθετήσει χημικές τουαλέτες. Εμείς με νεότερο έγγραφο επανερχόμεθα και τους πληροφορούμε ότι αν δεν συμμορφωθούν σύμφωνα με τις υποδείξεις θα αναγκασθούμε να προβούμε στις νόμιμες διαδικασίες. Πάντως μέχρι σήμερα μας αγνοούν. Όμως ο Δήμος δεν πρόκειται να σταματήσει εδώ.

3) ΣΟΥΛΙΝΑΡΙ: Πληροφορούμε τον κ. **Δημητρόπουλο** ότι πριν το Πάσχα είχε καθαρισθεί. Επομένως δεν θα το πρόσεξε τέλος Μαΐου, που επισκέφθηκε το χωριό. Τα δε κάγκελα στο νεκροταφείο πράγματι είναι παράλειψη από άγνοια του Δήμου. Πιστεύουμε ότι γρήγορα θα τακτοποιηθεί το θέμα.

4) ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΠΛΑΤΕΙΑΣ: Σχετικά με την υπό κατασκευή πλατεία θά ήθελα να σας πληροφορήσω ότι είναι από τα πρώτα έργα του προγράμματος "ΘΗΣΕΑΣ" που θα κατασκευαστεί στο Δήμο. Πιστεύω πως εντός του καλοκαιριού θα δημοπρατηθεί και θα σταματήσει να είναι σκουπιδότοπος. Τα προβλήματα καθαριότητας του Δήμου είναι πολύ μεγάλα. Σκεφθείτε ότι έχουμε 17 Δημοτικά Διαμερίσματα και 13 οικισμούς. Προσπαθούμε για το καλύτερο δυνατό και φαντάζομαι ότι τα πράγματα έχουν βελτιωθεί.

Ο Δήμαρχος Στ. Χριστόπουλος

Στις επιστολές προς τον ιδιοκτήτη του μικρού σπιτιού με ημερομηνίες 3.12.04 και 7.4.05 αναφέρονται αυτά που περιγράφηκαν παραπάνω και υποδεικνύεται η κατασκευή στεγανού βόθρου ή αγωγού που να ξεπερνάει την δεξαμενή συλλογής νερού.

Υπογραμμίζεται πως αν δεν υπάρξει συμμόρφωση εντός μηνός (μέχρι δηλαδή τις 7.5. 2005) θα κινηθούν οι νόμιμες διαδικασίες.

Ελπίζουμε ότι ο ιδιοκτήτης θα συμμορφώθηκε.

Διαφορετικά του έχει υποβληθεί μήνυση;

Από τον Τύπο της περιοχής και .... όχι μόνο

Στο 221 φ. της **"Γορτυνίας"** αναφέρονται κάποιες ενδιαφέρουσες πληροφορίες.

* Στις 28 Απριλίου έγινε μειοδοτικός διαγωνισμός στην Τρίπολη, για το έργο "Συντήρηση επαρχιακού δρόμου **Σέρβου-Λυκούρεση**", προϋπολογισμού 30.000,00 ευρώ.

* Στις 19 Μαίου δημοπρατήθηκε στη **Βυτίνα** το έργο "Δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων", προϋπολογισμού 925.000,00 ευρώ. Επίσης θα δημοπρατηθεί από τη ΔΕΚΕ και βιολογικός καθαρισμός προϋπολογισμού 1.000.000,00 ευρώ.

* Στις 15 και 16 Οκτωβρίου (Σάββατο και Κυριακή) θα επισκεφθεί την **Δημητσάνα** κλιμάκιο γιατρών, για δωρεάν εξέταση ασθενών.

* Στο δρόμο **Καρκαλού-Δημητσάνα** άνοιξε παραδοσιακή ταβέρνα με την επωνυμία "Το λάθος", από τον επιχειρηματία **Χρόνη Τσαφαρά**. Προσφέρει παραδοσιακά φαγητά.

* Στα **Λαγκάδια** θα εγκατασταθούν 2 γιγαντοοθόνες και τέσσερα INFOKIOSK, για ενημέρωση των πολιτών για διάφορα θέματα.

* Το Νομαρχικό Συμβούλιο Αρκαδίας στη Συνεδρίασή του τον Απρίλιο ανέβαλε την συζήτηση για ένταξη του Δήμου Ηραίας στο αναπτυξιακό πρόγραμμα Μεγαλοπόλεως, που επιχορηγείται από την ΔΕΗ.

* Η Παναρκαδική Ομοσπονδία Ελλάδος άνοιξε ιστοσελίδα στο διαδίκτυο με τα στοιχεία WWW.PANARKADIKI.GR

Αρκάδες Πρωθυπουργοί.

Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού **"ΛΕΥΚΟΧΩΡΙ"** γίνεται αναφορά από την **Μ. Σταυροπούλου** για τους 4 Αρκάδες πρωθυπουργούς. Βρήκαμε ενδιαφέρον το άρθρο και δημοσιεύουμε ορισμένα στοιχεία.

Πρώτος πρωθυπουργός αναφέρεται ο **Θ. Δεληγιάννης**, ο οποίος γεννήθηκε στην Τρίπολη το 1826. Σε ηλικία 36 ετών έγινε πληρεξούσιος της Γορτυνίας και 3 χρόνια αργότερα εστάλη ως πρεσβευτής της Ελλάδας στο Παρίσι. Το 1869 εξελέγη Υπουργός Εξωτερικών, Οικονομικών και Παιδείας και το 1878 έγινε αρχηγός κόμματος (μετά τον θάνατο του πρωθυπουργού **Κουμουνδούρου**) με αντίπαλο τον **Τρικούπη**. Το 1885 έγινε για πρώτη φορά πρωθυπουργός και μέχρι το 1905 επανειλημμένα κατέλαβε αυτή τη θέση. Ήταν δεινός κοινοβουλευτικός ρήτορας, απλός και λιτοδίαιτος. Δολοφονήθηκε το 1905 από τον **Γερακάρη**, που ήταν θαμώνας λεσχών χαρτοπαιγνίου.

Δεύτερος ήταν ο **Κ. Κωνσταντόπουλος** που γεννήθηκε στη Δόριζα και ήταν Εισαγγελέας Εφετών. Πολιτεύθηκε με το κόμμα του **Δεληγιάννη**, έγινε πρόεδρος της βουλής και το 1892 πρωθυπουργός για βραχύ χρονικό διάστημα. Υπήρξε σώφρονας, ακέραιος και ως δικαστικός άφησε εποχή.

Τρίτος στη σειρά ήταν ο **Ν. Τριανταφυλλάκος**, ο οποίος έγινε πρωθυπουργός το 1922 για ένα μήνα. Είχε γεννηθεί στην Τρίπολη και επί 33 χρόνια εξελέγετο βουλευτής Αρκαδίας. Το 1929 έγινε αριστίνδην Γερουσιαστής.

Τελευταίος στη σειρά αναφέρεται ο **Α. Παπαναστασίου**, ο οποίος, γεννήθηκε στην Τρίπολη το 1876. Έγινε βουλευτής Αρκαδίας το 1910 και το 1916 ακολούθησε τον **Βενιζέλο** στο κίνημα της Θεσσαλονίκης. Το 1920 δημοσίευσε το Δημοκρατικό Μανιφέστο -καταδικάσθηκε γι΄ αυτό σε τριετή φυλάκιση- και το 1922 ίδρυσε την "Δημοκρατική Ένωση". Δύο χρόνια αργότερα έγινε πρωθυπουργός και εντός 16 ημερών κήρυξε έκπτωτη τη Βασιλεία. Ανετράπη μετά δύο μήνες. Το 1932 ξανάγινε πρωθυπουργός για λίγο. Ήταν υπέρμαχος των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων των τσιφλικιών υπέρ των φτωχών αγροτών. Πέθανε σε ηλικία 60 ετών.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ-ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕΙΣ
ΦΩΤΗΣ ΝΤΑΛΛΑΣ
(Γαμπρός Βασιλάκου Μαραγκού)
Τηλ. 210-5053815, 6977972703
Πετρούπολη
Διατίθεται ανυψωτικό μηχάνημα
Στους πατριώτες ειδικές τιμές

ΚΑΤΕΡΙΝΑ
Κουρτίνες | Κουρτινόξυλα | Λευκά είδη

Αγ. Βαρβάρας 50-52, Παλαιό Φάληρο
(Πλ. Φιλικής Εταιρείας), τηλ.: 210 98.83.422

Farmakis Collection

Χονδρική: Γρ. Κυδωνιών 81 Αιγάλεω
Τηλ. 210-5610378, 210-5610526
Λιανική: Παπαναστασίου 3 Αιγάλεω
Τηλ. 210-5313983
Β' κατάστημα:Εθν. Αντιστάσεως 56
Περιστέρι Τηλ. 210-5762333
Στους αναγνώστες του Αρτοζήνου
έκπτωση τουλάχιστον 10%

...Και οι Φράγκοι γαρ εμείνασι ετότε εις τα Σέρβια...

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΠΡΙΝΙΤΣΑΣ (Αύγουστος 1263 μ.Χ.)

(Υπήρχε Σέρβου τον 5ο αιώνα μ.Χ;)

Από τον Χ. Αθαν. Μαραγκό

Η Πρινίτσα είναι μια περιοχή κοντά στη Λιοδώρα -στην κατάληξη της γνωστής μας (Μ)Πρίνιας-, που σήμερα βρίσκεται το χωριό Βλάχοι (Χρυσοχώρι). Πριν από 750 περίπου χρόνια διεξήχθη εκεί μία μάχη μεταξύ Φράγκων και Ελλήνων (Βυζαντινών), που επεκτάθηκε μέχρι του Μιλιάνθι, όπου έγινε το τελειωτικό χτύπημα, με νικητές τους Φράγκους και χιλιάδες θύματα, κυρίως από την πλευρά των Βυζαντινών. Το χωριό Σέρβου ή Σέρβια ή Σερβ(γ)ιανά χρησιμοποιήθηκε ως παρατηρητήριο και ορμητήριο των Φράγκων. Ας πάρουμε όμως τα πράγματα με την σειρά, από την εποχή που οι Φράγκοι ήρθαν στο Μοριά το 1205 μ.Χ.

1. Γενική κατάσταση

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους το έτος 1204 μ.Χ., ακολούθησε η διαίρεση του Βυζαντίου: στις Ελληνικές Αυτοκρατορίες της **Νίκαιας** και της **Τραπεζούντος**, στα Λατινικά κράτη **Κωνσταντινουπόλεως** και **Θεσσαλονίκης**, στο **Ελληνικό Δεσποτάτο της Ηπείρου**, στα **Δουκάτα Αιγαίου και Κρήτης** και μετά την κατάληψη της **Πελοποννήσου** από τους Φράγκους, στο **Πριγκιπάτο της Αχαΐας**. Διαιρέθηκε επίσης σε πολλές άλλες μικρότερες Ηγεμονίες οι οποίες είχαν με τα κυρίαρχα κράτη ασθενείς δεσμούς, γιατί οι σταυροφόροι εφάρμοσαν το φεουδαρχικό σύστημα, που ίσχυε στις χώρες τους (1).

Οι Φράγκοι αποβιβάσθηκαν στην Πελοπόννησο και εγκαθίδρυσαν **το Πριγκιπάτο της Αχαΐας με πρωτεύουσα την Ανδραβίδα**, το έτος 1205 μ.Χ. Έκτισαν τα κάστρα του **Μιστρά**, της **Μάνης**, του **Λεύκτρου** (της Άκοβας) και της **Καρύταινας**. Χώρισαν την περιοχή σε βαρονίες και φέουδα(2) και ίδρυσαν νομισματοκοπείο στο Χλ(ε)ουμούτσι (ΝΔ της Κυλλήνης), απ' όπου έβγαζαν τα ονομαστά τορνέσσια(3). Ο ηγεμόνας τους **Γουλιέλμος Β'** (1246-1278 μ.Χ.) αφού νίκησε τον Δούκα των Αθηνών και τους Βενετούς (1258 μ.Χ.) παντρεύτηκε την κόρη του Δεσπότη της Ηπείρου και συμμάχησε μαζί του. Επειδή φιλοδοξούσε να αναστήσει το Βασίλειο της Θεσσαλονίκης, που το 1224 το είχε καταλάβει η Νίκαια, μετέβη με ισχυρές δυνάμεις (και σύμμαχο το Δεσπότη) στη Μακεδονία.

Ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας της Νίκαιας, **Μιχαήλ Παλαιολόγος** (1259-1282μ.Χ.), ήταν ένας ικανός στρατηγός με μεγάλη πείρα στα πολιτικά και επιθυμούσε την επανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Γι' αυτό μία από τις πρώτες ενέργειές του ηταν να στείλει τον αδελφό του Ιωάννη με στρατό εναντίον του **Δεσπότη της Ηπείρου**, που είχε συμμαχήσει με το **Γουλιέλμο**. Οι αυτοκρατορικές δυνάμεις του Παλαιολόγου νίκησαν τον συμμαχικό στρατό του Δεσπότη και των Φράγκων (Οκτώβριος 1259 μ.Χ.), στη πεδιάδα της Πελαγονίας(4) (στη δυτική Μακεδονία) και συνέλαβαν αιχμαλώτους τον ηγεμόνα της Αχαΐας Γουλιέλμο με άλλους επιφανείς συμμάχους του και τους φυλάκισαν στη **Λάμψακο** της Μικράς Ασίας.

Δύο χρόνια αργότερα (26ην Ιουλίου 1261) ο Αυτοκράτορας αφού κατέλαβε την Κωνσταντινούπολη(5), προσπάθησε να αποκαταστήσει την ελληνική κυριαρχία και στον Μοριά. Γι' αυτό δέχτηκε να απελευθερώσει τον Γουλιέλμο, με ανταλλαγή την παραχώρηση των κάστρων της **Μονεμβασίας**, του **Μιστρά** και της **Μάνης**. Έτσι απόκτησε ένα ορμητήριο για να επιχειρήσει να καταλάβει όλη την Πελοπόννησο.

Με την απόκτηση των Κάστρων, καθιερώθηκε στην Πελοπόννησο - σαν Αρχή, ανάλογη με την Φράγκικη ηγεμονία της Αχαΐας στην Ανδραβίδα- **η Αυλή του Επιτρόπου της Βασιλείας, στο Μιστρά.**

2. Προετοιμασίες Αντιπάλων για τη μάχη

Μια επίσκεψη του **Γουλιέλμου**, αμέσως μετά την αποφυλάκισή του, στη Λακεδαίμονα, θεωρήθηκε σαν παραβίαση της ειρήνης και ο Αυτοκρατορικός επίτροπος του Μιστρά άρχισε να συγκεντρώνει Έλληνες και άλλους εναντίον των Φράγκων. Στο Χρονικό του Μορέως(6) αναφέρεται σχετικά:

***"Ουδέν ηθέλησεν ποσώς εκείσε να αργήση, επήρε τους καβαλλαρίους,όπου είχε μετ' εκείνον, κ' υπάγαινεν εβλέποντα τα κάστρη και τες χώρες, κι ολόρθα εδιάθηκεν στην Λακεδαιμονίαν. Και ως τους είδαν οι Ρωμαίοι, που ήσαν του βασιλέως, εκείθεν εκ τον Μυζηθράν απάνω απέ το κάστρο, ελόγισαν, εσκόπησαν ότι μάχην γυρεύουν. Οι Φράγκοι γαρ μετ' εκεινούς ήγουν δε τους Ρωμαίους"*(7).....

Ενημερώθηκε περί αυτών ο Αυτοκράτορας και έστειλε στον επίτροπο αρκετό στρατό με αρχηγό τον αδελφό του **Κωνσταντίνο**, ένα διακεκριμένο στρατηγό τον **Μιχαήλ Καντακουζηνό** και με βοηθούς του δυο ανώτερους αξιωματούχους τον **Φιλή** και τον **Μακρινό**. Στρατολόγησε γι' αυτή την εκστρατεία και ένα σώμα 1.500 Τούρκων, μεγάλο αριθμό φιλοπόλεμων Ελλήνων από την Μικρά Ασία και 6.000 ιππείς, τους οποίους χώρισε σε δέκα οκτώ ίλες. Έτσι τον Αύγουστο του 1263 μ.Χ. κινήθηκε εναντίον της φραγκικης πρωτεύουσας της Ανδραβίδας.

Ο **Γουλιέλμος** για ν' αντιμετωπίσει την κατάσταση που δημιουργήθηκε, αφού έθεσε σε κατάσταση αμέσου επεμβάσεως ένα σώμα Φράγκων (με διοικητή τον Ζαν ντε Καταβά) στην περιοχή των Κρεστένων, μετέβη στην Κόρινθο για να ζητήσει τη βοήθεια των μεγάλων υποτελών του.

Α) Ενέργειες Αυτοκρατορικών Δυνάμεων

Ο **Κωνσταντίνος** από το Μιστρά αποφάσισε ν' ακολουθήσει το δρομολόγιο: **Μιστράς - Βελιγοστή - Καρύταινα - Λιοδώρα - Ανδραβίδα**, δρομολόγιο κατ' εξοχήν ορεινό (ιδίως βορειοδυτικά της Καρύταινας) με σοβαρά εμπόδια και με μεγάλες δυσκολίες στην κίνηση, στην διοίκηση, στην ασφάλεια και στον ανεφοδιασμό. Με βάση τον μέσο ρυθμό κινήσεως (25 με 30 χιλιόμετρα την ημέρα), επελέγησαν σαν χώροι διανυκτέρευσης η Βελιγοστή, η Καρύταινα και η Πρινίτσα.

Η περιοχή **Πρινίτσας** τοποθετείται βόρεια της **Λιοδώρας** σε μια απόσταση 5 χιλιομέτρων κοντά στο σημερινό χωριό **Βλάχοι (Χρυσοχώρι)**.

Ευρίσκεται στη νοτιοδυτική απόληξη της οροσειράς: Αρτοζήνος (υψ.1362 μ.), Σερβαίικο Βουνό (υψ.1326 μ.), Παλαιόκαστρο (υψ.1286 μ.), Φραντζέτα (υψ.1241 μ.), Δασυβούνι (υψ.1150 μ.), Ύψωμα 644 μ, Κατουράχη (υψ. 320 μ.) και Χαράη (υψ.204 μ.). Το υπερθαλάσσιο ύψος της Πρινίτσας είναι 150 μ., το οποίο αυξάνεται συνεχώς ανατολικά και φθάνει στον Αρτοζήνο στα 1362 μ., παρουσιάζοντας μια κλίση 8%. Στα νοτιοανατολικά πρανή των παραπάνω βουνών ευρίσκονται τα δάση της Πρινίτσας (με τις σημερινές ονομασίες τους, **Δρυμήνα, Μπρίνια, Φραζινέτα**), απ' όπου περνούσε το κύριο ορεινό δρομολόγιο από Ολυμπία - Ηραία προς το κέντρο της Γορτυνίας.

Αποτέλεσμα της ορεινής διάταξης της περιοχής είναι η ολόπλευρη θέα, κυρίως δυτικά, όπου ανάλογα με την ορατότητα φαίνεται ακόμη και η **Ζάκυνθος**. Ειδικότερα από τον Αρτοζήνο επιτηρείται η κοιλάδα του **Αλφειού** και η διάβαση της Καρύταινας, ενώ από το Παλαιόκαστρο η περιοχή της **Άκοβας** και γενικότερα η κάτω κοιλάδα του **Λάδωνα**. Αυτή λοιπόν η τραχεία περιοχή ελέγχει το κύριο ορεινό δρομολόγιο **Ολυμπία - Λιοδώρα - Σέρβου - Καρκαλού – Βυτίνα** και αποτελεί - από στρατιωτικής πλευράς- ιδανικό χώρο για άμυνα. Έχει πολλές διαδοχικές θέσεις, καλύπτει τα νώτα της και στηρίζει τα πλευρά της στις δύο μεγαλύτερες και ισχυρότατες βαρωνίες της Πελοποννήσου: Την **Άκοβα** (Βυζίκι) -με είκοσι τέσσερα ιπποτικά φέουδα- βορειοδυτικά και την **Καρύταινα** -με είκοσι δύο φέουδα(8) -, νοτιοανατολικά .

Στη **Πρινίτσα** λοιπόν έφθασε την τρίτη μέρα της εκστρατείας του ο **Κωνσταντίνος** από το Μιστρά, αφού προηγουμένως ένα τούρκικο απόσπασμα πήγε στην **Ίσοβα** και έκαψε εκεί το καθολικό μοναστήρι της Παναγίας, τα ερείπια του οποίου σώζονται μέχρι σήμερα στο χωριό **Τρυπητή**. Εκεί στην Πρινίτσα, κοντά στις ισχυρότερες Φράγκικες βαρωνίες της Πελοποννήσου, διανυκτέρευσε ο στρατός του Αυτοκράτορα, χωρίς όμως να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας, χωρίς δηλαδή να γίνει διασπορά του μεγάλου όγκου των δυνάμεων και χωρίς να προβούν στον έλεγχο των διαβάσεων, για τον περιορισμό της δράσης του εχθρού και την αποφυγή πρόκλησης πανικού: Αναφέρεται χαρακτηριστικά στο χρονικό του Μορέως.

***"Επί της αυρίου εκίνησαν και ήλθαν στην Λιοδώραν, το παρεπόταμον του Αλφέως ολόρθα εκατεβαίναν, στην Ίσοβαν εδιάθηκεν αλλάγι από τους Τούρκους, το μοναστήρι εκάψασιν, εδε αμαρτία που εγίνη. Απαύτου εκατέθησαν ολόρθα εις την Πρινίτσαν, εκεί κατούνες έπιασαν, εστήσασιν τες τέντες."*(9)**

Β) Ενέργειες Φράγκικου Στρατού

Αυτές τις παραλείψεις του Αυτοκρατορικού στρατού εκμεταλλεύτηκαν προφανώς οι Φράγκοι -υπό τον μπαΐλο(10) **Ζαν ντε Καταβά**- και κινήθηκαν αμέσως προς **Ίσοβα**, (ευρίσκοντο στη περιοχή των Κρεστένων όταν πληροφορήθηκαν τις προθέσεις του Κωνσταντίνου). Βρήκαν εκεί τα ίχνη του τούρκικου αποσπάσματος, που έκαψε το μοναστήρι και το ακολούθησαν κρυφά μέχρι το χώρο στρατοπεδεύσεως. Εκεί παρακολούθησαν τον Αυτοκρατορικό στρατό(11), εκμεταλλεύτηκαν τις αδυναμίες οργάνωσής του, τα μειονεκτήματα του εδάφους, τα ελλιπή μέτρα ασφαλείας και αποφάσισαν να επιτεθούν εναντίον του αιφνιδιαστικά, ώστε να προκαλέσουν πανικό.

***"...Απήρεν τους κι ανέβαινεν τα μέρη των Κρεστένων, γυρεύοντα, κατερωτών, το που είναι τα φουσσάτα του βασιλέως, όπου έρχονται στον κάμπον του Μορέως κι ως έμαθεν ότι έσωσαν (12) εκείσε εις την Πρινίτσαν, στο παραπόταμο του Αλφέως εσέβη δια να οδεύη. Κι ως ηύρεν την καρφολασίαν εκείνου του φουσσάτου, εσέβην εξωπίσω τους κ' έρχετο ελάμνοντά τους. Κι όταν ηλθε και απέσωσεν σε μίαν μικρήν κλεισούραν... κ' είδαν τους κάμπους εκεινούς γεμάτους τα φουσάτα... αιφνίδια γαρ εξέβησαν εις τα φουσσάτα εκείνα...*(13)**"

Βιβλιογραφία Α:

1. *Κ. Παπαρρηγόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τομ. 6, σ. 26.*
2. *Κ. Παπαρρηγόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους,τομ. 6, σ. 46 "Εν όλοις λοιπόν η Πελοπόννησος διηρέθη κατά τους χρόνους τούτους εις δέκα βαρονίας ...οίτινες όλαι ομού περιελάμβαναν 94 ιπποτ. φέουδα.*
3. *William Miller, Ιστορία Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα, Εκδ. Ελλ. Γράμματα. Αθήναι, 1960, σ . 150.*
4. *William Miller, Ιστορία Φραγκοκρατίας στην Ελλάδα, Εκδ. Ελλ. Γράμματα. Αθήναι, 1960, σ. 158.*
5. *Κ . Παπαρρηγόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τομ. 6, σ. 79.*
6. *Το Χρονικόν του Μορέως γράφτηκε από άγνωστο Φράγκο το 1300 περίπου και παρουσιάζει τα γεγονότα όπως συμφέρει προφανώς τους ομοεθνείς του. Στην προκειμένη περίπτωση τα αναγραφόμενα στοιχεία έχουν μεγάλη σημασία σαν σημεία αναφοράς - ύπαρξης του χωριού Σέρβου την εποχή εκείνη και όχι σαν λεπτομέρειες διεξαγωγής της μάχης. Από την Ελληνική παραλλαγή πιθανώς να προήλθαν και οι δύο άλλες διασκευές η Γαλλική και η Αραγωνική.*
7. *Χρονικόν του Μορέως, έκδ. Καλονάρου, Αθήναι 1940, σ. 4517 - 4529.*
8. *Κ. Παπαρρηγόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους τομ. 6, σ. 46.*
9. *Χρονικόν του Μορέως, σ. 4669-4674.*
10. *Μπαΐλος (baille), αντιπρόσωπος του βασιλέως της Νεαπόλεως στο Μοριά.*
11. *Κατά το Α Χ παρ 351 "ο Ιωαν. Καταβάς εκ Κρεστένων ερχόμενος εστάθμευσεν, εκείθεν δ' αντιληφθείς την επί της αντίπερα όχθης παρουσίαν των Ελλήνων, έπεμψε κατασκόπους όπως καταμάθη τα υπό τούτων πραττόμενα, πληροφορηθείς δ ότι άοπλοι έπαιζον ταβλι και σκάκους επετέθη αιφνιδίως κατ' αυτών.*
12. *Έσωσαν, έφθασαν.*
13. *Χρονικόν του Μορέως, σ. 4701-4712.*

- *D. A. Zakythinos, Le despotat Grec de Moree,t. I, Παρίσιοι 1932.*
- *A. Bon, La Moree Frankue, Παρίσιοι 1969.*

Συνέχεια στη σελ. 11

Κουβέντες.... καφενείου

Κυριακή μεσημέρι και μια παρέα τα πίνει στο καφενείο του χωριού. Εγώ είμαι ακουμπισμένος στην μπαλκονόπορτα και παρακολουθώ, χωρίς να μου δίνει κανείς σημασία. Στην παρέα διακρίνω τον αντιδήμαρχο **Θάνο Μπόρα**, τον πρόεδρο του Τοπικού **Γιάννη Ρουσιά**, τον πρόεδρο του Συλλόγου **Ηλία Χειμώνα**, το μέλος του Δ.Σ. **Χρήστο Μαραγκό**, τον **Θοδωρή του Στάθη του Ρουσιά** (είναι αντιδήμαρχος στην Τίρυνθα Αργολίδας) και πέντε έξι ακόμα νοματαίους. Στο τραπέζι μια πιατέλα με ντόπιο ζυγούρι και τα ποτήρια γεμάτα κόκκινο κρασί. Η συζήτηση έχει ανάψει και ακούγονται διάφορα. Θα σας πω μέσες άκρες τα πλέον ενδιαφέροντα που έπιασε το αυτί μου. Είπαν διάφορα για το μνημείο του **κλέφτη Δήμου** και τους 5 Αραπαίους πεσόντες που θα βάλουν στο ίδιο μνημείο. Όλοι έδειξαν ιδιαίτερα ευχαριστημένοι με τη νέα κατασκευή της βρύσης του γιατρού. Ο αντιδήμαρχος εξέφρασε την επιθυμία να γίνει το δεκαπενταύγουστο μία άτυπη συγκέντρωση στο Σχολείο και να ανταλλαγούν απόψεις για διάφορα θέματα. Τόνισε πως είναι μια καλή ευκαιρία, μιας και θα είναι πολλοί πατριώτες στο χωριό. Επίσης πρότεινε να μεταφερθεί η έδρα του Συνδέσμου στου Σέρβου, ώστε να ενισχυθεί το χωριό και να υπάρχει η δυνατότητα να χρηματοδοτηθεί και από το Δήμο. Και με την αλληλογραφία τι θα γίνει κ. Αντιδήμαρχε; λέει κάποιος. Θα την φέρνει ο ταχυδρόμος όταν έρθει στο χωριό και μετά θα την ξάνα παίρνει όταν ξανάρθει και θα την στέλνει στην Αθήνα, ώστε να ενημερωθεί το Συμβούλιο; Δύσκολο μου φαίνεται. Θέλει πολύ προσοχή. Τον πρόεδρο του Συνδέσμου άκουσα που έλεγε για κάποια επιστολή που έστειλε κάποιος για θέματα του χωριού και πως έπρεπε να ενημερωθεί ο Δήμος πριν δημοσιευθεί στην εφημερίδα. Ο πρόεδρος του Τοπικού είπε πως ο Σύνδεσμος θα μπορούσε να κάνει μία εκδρομή στο χωριό και πως θα μπορούσε ακόμη να κάνει και κάποιο τεχνικό έργο. Από την πλευρά του Συνδέσμου του απάντησαν πως οι εκδρομές στο χωριό πλέον δεν έχουν ομαδικό ενδιαφέρον, αφού όλοι έχουν αυτοκίνητα και καθένας πάει και φεύγει όποτε θέλει. Όσο για τα έργα ο Σύνδεσμος φτιάχνει τώρα τη βρύση του γιατρού και το μνημείο στους Αράπηδες (μαζί με το Δήμο). Άλλωστε τα τεχνικά έργα είναι περισσότερο αρμοδιότητα του Δήμου και του Τοπικού Συμβουλίου και όχι του Συνδέσμου. Έτσι δεν είναι; Ο άλλος αντιδήμαρχος του τραπεζιού με την βροντώδη φωνή του υπεραμυνόταν του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και υποσχέθηκε πως θα προσπαθήσει να κάνει κάτι για το πανηγύρι. Για να δούμε. Είπαν και άλλα, αλλά μάλλον σας κούρασα. Θα τα ακούσουμε άλλωστε και στην συγκέντρωση την παραμονή της Παναγίας, μετά την εκκλησία.

BORA
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
Βασίλης Αθ. Μπόρας
Αγ. Νικολάου 30 Ίλιον
Τηλ. 210-2624585 • Φαξ: 210-2623638

Γιάννης Αθ. Μαραγκός
Αρχιτέκτων
Γραφείο Μελετών
Κατασκευών - Πωλήσεων
τηλ. 210-6466287
210-6211818

Ιστορίες του γέρο-Φώτη

Απίστευτα και όμως Αληθινά

Το γουρούνι και τα κλωσόπουλα

Της Φανής Μάνου

Ο παππούλης μου ο **γέρο - Φώτης Σχίζας** (πατέρας της μάνας μου-θεός σχωρέστον), ήταν ένας γέροντας (εγώ έτσι τον θυμάμαι), που πολλοί τον θεωρούσαν ιδιαίτερα ξύπνιο. Ήταν αγράμματος άνθρωπος, αλλά σεβάσμιος και με πολύ χιούμορ. Αν κάποιος είχε κάποιο πρόβλημα, συχνά ζητούσε τη γνώμη του και φυσικά του την έδινε. Πολλές φορές μάλιστα έδινε και τη λύση. Έχοντας λοιπόν αυτή την αντιμετώπιση από αρκετούς φίλους και γνωστούς, θεωρούσε απαραίτητο να έχει και στη φαμελιά του τον τελευταίο λόγο.

— Παπαδιά, έλεγε στη νύφη του (στη γυναίκα του Παπα-Αναστάση), έτσι να κάμεις τούτο παιδάκι, έτσι να κάμεις το άλλο.

Η θεια μου η καημένη, τις περισσότερες φορές έκανε ό,τι της έλεγε και έτσι γινόταν το δικό του. Κάποια φορά όμως αντέδρασε η γυναίκα και του λέει:

— Αμάν ρε πατέρα, άσε πια τις ορμήνιες. Περνάς καλά εσύ; Άσε τους άλλους να κόψουν το λαιμό τους.

— Έτσι το λες παπαδιά;

— Έτσι το λέω, να μη νοιάζεσαι για τίποτα.

— Και το σπίτι να καεί παπαδιά, να μη νοιαστώ, παιδάκι;

— Όχι, να μη νοιαστείς.

— Καλά σου λέει πατέρα -πετάγεται και η άλλη νύφη- εσύ να τρως να πίνεις και πέρα βρέχει.

— Έτσι να το κάμω, λες και εσύ κυρά-Παναγιώτα;

— Ναι, έτσι να το κάνεις.

Η κουβέντα έμεινε εκεί, αλλά ο γέρο-Φώτης έδεσε κόμπο τις κουβέντες που του είπαν οι νυφάδες.

Μια μέρα λοιπόν ο **Γέρο-Φώτης** λιαζόταν στην αυλή, ξαπλωμένος πάνω σε ένα σάισμα. Δίπλα του γύριζε μια κλώσα, με καμιά δεκαριά κλωσόπουλα. Κάποια στιγμή εμφανίζεται η γουρούνα. Όταν είδε τα πουλιά όρμηξε κατά-πάνω τους κουνώντας το κεφάλι και δεν άφησε κανένα. Ο παππούλης παρακολουθούσε τη σκηνή ατάραχος, χωρίς να κάνει τίποτα. Το βραδάκι η παπαδιά άρχισε να κράζει τις κότες για τάισμα. Μαζεύτηκαν όλες, μαζί και η κλώσα. Τα κλωσόπουλα όμως πουθενά, παρά το επίμονο κράξιμο της θειάς μου.

— Μην κράζεις άλλο παπαδιά, δεν πρόκειται να ρθούνε τα πουλιά, τάφαγε η γουρούνα.

— Τι λες ρε πατέρα; Είδες εσύ τη γουρούνα να τρώει τα πουλιά και δεν έκανες τίποτα;

— Εσύ δεν μου είπες παπαδιά να μην ανακατεύομαι; Ευτούνο έκαμα και εγώ...

Έτσι ο **Γέρο-Φώτης** πήρε την εκδίκησή του. Μην φαντασθείτε βέβαια πως κράτησε το λόγο του. Μέχρι που έφυγε από τη ζωή πάντα είχε τον πρώτο λόγο.

(Νάχαμε ένα γέροντα για καμιά ορμήνια...)

Γνωστοί και άγνωστοι πατριώτες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΕΡΒΑΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Βιβλία που λάβαμε

Α) ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Με τίτλο **"31 μαθήματα εφηβικής Ιατρικής και ασκήσεις"** κυκλοφόρησε το βιβλίο του πατριώτη μας καθηγητή Παιδιατρικής **Γεωργίου Δημ. Μαραγκού.** Πρόκειται για ένα βιβλίο 300 σελίδων, το οποίο απευθύνεται κυρίως σε παιδιάτρους και περιλαμβάνει θέματα που αφορούν στους εφήβους, τόσο από πλευράς σωματικής και ψυχικής υγείας, όσο και από πλευράς κοινωνικής συμπεριφοράς. Ο **Γιώργος** (μοναχογιός) είχε την ατυχία να μείνει ορφανός και από τους δύο γονείς του σε μικρή ηλικία. Ευτυχώς όμως είχε μια εξαιρετική γιαγιά (τη γνωστή σε πολλούς **γρια-Χαραλάμπαινα** που έμενε στα Πετράλωνα), η οποία ανέλαβε την ανατροφή του, με πολύ αγώνα αλλά και πολλή αγάπη. Μικρός ερχόταν συχνά τα καλοκαίρια στο χωριό και έμενε στο σπίτι του **Παναγή του Μαραγκού**. Με πολλές στερήσεις σπούδασε Ιατρική (ήταν συμφοιτητής του **Στάθη του Δάρα**), και όταν τέλειωσε έκανε το αγροτικό του σε χωριό της Μεσσηνίας. Ανήσυχο πνεύμα ο **Γιώργος** έφυγε για την **Αμερική**, όπου διέπρεψε πραγματικά και σύντομα ανέβηκε όλα τα σκαλιά της επιστημονικής ιεραρχίας, με πλούσιο επιστημονικό και συγγραφικό έργο.

Από 15ετίας περίπου μένει μόνιμα στην Ελλάδα και συνεχίζει το επιστημονικό του έργο. Έχει ιδρύσει μία επιστημονική εταιρεία με την επωνυμία **"Εταιρεία Κοινωνικής και Εφηβικής Ιατρικής"** και προσφέρει υψηλού επιπέδου επιστημονική γνώση σε παιδιάτρους και άλλους γιατρούς της Ελλάδος.

Εκτός του επιστημονικού του έργου ασχολήθηκε και με τα "κοινά" του Δήμου του **Παλαιού Ψυχικού**, όπου και διαμένει. Η σύζυγός του είναι κριτικός τέχνης και τα δυο του παιδιά είναι επίσης γιατροί στην Αμερική και επισκέπτονται πολύ συχνά την Ελλάδα.

Β) ΘΟΔΩΡΗ ΤΡΟΥΠΗ

Ο γνωστός μας δάσκαλος και λογοτέχνης **Θ. Κ.Τρουπής**, κυκλοφόρησε το νέο του βιβλίο -432 σελίδων- με τίτλο **"Σχολικό Εορτολόγιο"**. Είναι ένα ενδιαφέρον βιβλίο, χρήσιμο τόσο για μικρούς όσο και μεγάλους. Περιλαμβάνει χωριστές αναφορές για κάθε μήνα του έτους. Έχει ποικίλη ύλη που περιλαμβάνει: Εκκλησιαστικό εορτολόγιο για κάθε μήνα, απολυτίκια και κοντάκια, ποιήματα και προσευχές. Επίσης παροιμίες για κάθε μήνα, σκετς και τραγούδια για το έπος του 40 και την Ελληνική επανάσταση, ποήματα και τραγούδια για την Εθνική αντίσταση και το Πολυτεχνείο. Ακόμη κάλαντα και τραγούδια για τα Χριστούγεννα, την Πρωτοχρονιά και τα Θεοφάνια Ποιήματα για την πρωταπριλιά, το Πάσχα, την άνοιξη, την πρωτομαγιά, τη μητέρα και τον πατέρα. Αναφέρεται στις διακοπές των μαθητών, στις αργίες και στις εορταστικές εκδηλώσεις των σχολείων.

Επίσης αναφέρεται στη διακήρυξη του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού και σε θέματα ανατροφής των παιδιών και πρώτων βοηθειών. Το βιβλίο τελειώνει με μία αναφορά σε 365 σημαντικά γεγονότα που έγιναν στον κόσμο, καθένα σε ξεχωριστή ημέρα του χρόνου.

Πρόκειται για ένα εξαιρετικό... δώρο που μπορεί κάθε πατριώτης να κάνει σε παιδί, σε ανίψι σε εγγόνι κ.λπ.

Για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νέοι

ΤΟΥ ΣΕΡΒΟΥ ΠΡΙΝ 46 ΧΡΟΝΙΑ

Έτσι όπως παρουσιάζεται στις εφημερίδες της εποχής

Σέρβου (του ανταποκριτού μας).Οι καλοκαιρινές βροχές που είχαν σταματήσει προ 15/θημέρου, αφού κατέστρεψαν το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής των πρώϊμων σπαρτών και αμπέλων, επανελήφθησαν προ τριών ημερών. Τώρα όμως είναι ευεργετικές, για τ' αραποσίτια η παραγωγή των οποίων προβλέπεται εξαιρετική, ως επίσης και για τα εναπομείναντα σταφύλια.

Γενομένης μελέτης και χαράξεως της κατευθύνσεως, τα έργα υδρεύσεως της Κοινότητός μας θ' αρχίσουν εντός του μηνός Σεπτεμβρίου, ήτοι μετά την έκδοσιν της αποφάσεως του Πρωτοδικείου δια την απαλλοτρίωσιν και αποζημίωσιν των ιδιοκτητών των οποίων τα κτήματα αρδεύονται από την πηγή «Κοκκινόβρυση».

Ήδη εδόθη παραγγελία παρά της Κοινότητός μας εις τον Ο.Δ.Ι Σ.Υ. δια την προμήθειαν των υδροσωλήνων.

Εις το υπ' αριθ.274,τεύχος Β,25-7-1959 Φ.Ε.Κ., εδημοσιεύθη το Β. Διάταγμα της ιδρύσεως **Σταθμού Χωροφυλακής** εις το χωρίον μας. Αναμένομεν την εγκατάστασίν του.

Η θέσις του ιατρού εις την Κοινότητά μας, η οποία έμενε κενή από αρκετού χρόνου, συνεπληρώθη δια του εξαιρετικού επιστήμονος ιατρού κ. **Π. Κοτζιά**.

Επιστολές.

Εν Τριπόλει τη 17-8-1959.

Αγαπητέ κ. διευθυντά. Αποστέλλων προς υμάς την συνδρομήν μου, δράττομαι της ευκαιρίας να σας συγχαρώ τόσον δια την αρίστην εμφάνισιν της εφημερίδος σας, όσον και δια την πλουσίαν ύλην ταύτης και να σας ευχηθώ ολοψύχως όπως σημειώσητε την λαμπροτέραν εκδοτικήν και δημοσιογραφικήν επιτυχίαν, δια το καλόν των κατοίκων του τόπου μας. Ανέγνωσα και το τρίτον φύλλον σας με συγκίνησιν, διότι δεν παραλείψατε και εις τούτο να γράψητε ολίγα και δια την γενέτειράν μου, του **Σέρβου**, ης η πρόοδος και η ανύψωσις από πάσης πλευράς ιδιαιτέρως με συγκινούν και με ενδιαφέρουν.

Οι δεσμοί της γενέτειράς μου μετά των Λαγκαδίων ήσαν πάντοτε στενοί, αλλά νυν διαφαίνενται ότι θα γίνωσι έτι περισσότερον στενοί, δια της σφυρηλατήσεώς των με την **«ΗΧΩ ΤΩΝ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ»** και την βεβαίαν ως φαίνεται σήμερον αμαξιτήν οδόν σύνδεσιν ταύτης μετά της ιδιαιτέρας υμών πατρίδος.

Πιστεύω ότι η ευσυνείδητος και αμερόληπτος γραμμή ήτις ακολουθείται παρ' υμών, θα εκτιμηθεί δεόντως από το προσφιλές αναγνωστικόν σας κοινόν και ούτω θα δυνηθείτε να υπηρετήσητε τα συμφέροντα του τόπου μας αποτελεσματικά,

Μετ' εκτιμήσεως

ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Υπομοίραρχος

Κοινωνικά. Ο **Βασίλειος Κουτσανδρέας** εκ Σέρβου ανεδέξατο εκ της κολυμβήθρας το χαριτωμένο αγοράκι του δημοδιδασκάλου **Ιωαν. Σπηλιωτόπουλου**, χαρίσας αυτώ το όνομα Θεόδωρος.

Πηγή «Ηχώ των Λαγκαδίων»

(Επιμέλεια: Ν. Παπαγεωργίου)

Η πρώτη επίσκεψή μου στο χωριό Σέρβου

Του Γιάννη Ηλ. Νικολακόπουλου

Η γνωριμία μου με τον **«ΑΡΤΟΖΗΝΟ»** με παρακίνησε να γράψω δυο λόγια και για την πρώτη επίσκεψη στο χωριό σας, στου Σέρβου.

Φίλοι μου Σερβαίοι, για πρώτη φορά επισκέφτηκα το χωριό σας στις 17 Αυγούστου 1947. Είχα πετύχει στις εισαγωγικές εξετάσεις του γυμνασίου Λαγκαδίων (Ιούλιος 1947) και άρχισα τις αναζητήσεις για .... μεταχειρισμένα βιβλία της Γ' τάξεως του τότε οκταταξίου γυμνασίου (σημερινής Α'), γιατί τα καινούργια .. ήθελαν λεφτά ! Και τα λεφτά τότε ήσαν πολύ λίγα ! Έτσι ενεργούσαν και όλα σχεδόν τα παιδιά της περιοχής μας. Όλα... βράζαμε στο ίδιο καζάνι

Ο πατέρας μου δούλευε σε κάποιο χωριό της Αχαγιάς. (Αν θυμάμαι καλά, Μιχόϊ, το λέγανε), θα 'ρχόταν στο χωριό κατά τις 20 Σεπτεμβρίου, στο τρύγημα των αμπελιών. Και είχαμε καλό αμπέλι που έδινε αρκετό κρασί. Πάνω από 500 μπότσες. (1 μπότσα = 2,560 κιλά). Έπρεπε, λοιπόν, να εξασφαλίσω κάποια βιβλία δανεικά ή με αγορά, ώστε με την έναρξη των μαθημάτων να είμαι έτοιμος για τη ... μάχη της γνώσης! Ένας συμπατριώτης και φίλος μου, ο **Γεώργιος Σερεμέτης**, που είχε πάει ένα χρόνο ενωρίτερα από μένα στο γυμνάσιο Λαγκαδιών, γνώριζε κάποιον Σερβαίο μαθητή, το **Θανάση Μαραγκό**, που διέθετε το βιβλίο των αρχαίων Α' γυμνασίου, συγγραφέως **Γεωργ. Ζούκη**. Με παρακίνησε, λοιπόν, να πάμε στου Σέρβου να τ' αγοράσουμε μισοτιμής, 3-4 δραχμές υπολόγιζε. Μπορεί, μου έλεγε, να το πάρουμε και δωρεάν, μια και ήταν μεταχειρισμένο.

Η Αετορράχη από του Σέρβου απέχει ποδαράτα δυο ώρες περίπου. Ο **Γιώργης** είχε ξαναπάει και ήξερε τα κατατόπια. Δρόμοι - κατσικόδρομοι. Πήγαμε Είχαμε, βέβαια, κάτι τσαρουχάκια κι ένα παλιό ζευγάρι παπούτσια αλλά ο **Γιώργης** επέμενε να μην χρησιμοποιήσουμε ούτε τα μεν ούτε τα δε. Θα φορούσαμε αυτά που μας ... δώρισε η μάνα μας, όταν γεννηθήκαμε ! Δηλαδή ξυπόλυτοι !

- Τι τα θέλουμε να τα φορέσουμε; μου λέει ο **Γιώργης**. Καλοκαίρι είναι. Καλύτερα ξυπόλυτοι, θα είμαστε και πιο ανάλαφροι. Και επιπλέον δεν θα ιδρώνουν τα πόδια μας και δεν θα βρωμάνε και «καουτσουκίλα», μια και προέρχονταν από ρόδες αυτοκινήτων !

Εγώ υπάκουσα, παρότι η μακαρίτισσα η μάνα μου επέμενε να φορέσουμε, έστω και τα τσαρουχάκια μας, για να γλιτώσουμε από τις πέτρες -σουβλιά, από τα γκορτσάγκαθα και τις αφαλαρίδες της διαδρομής. Ο **Γιώργης** την καθησύχασε ότι ο δρόμος είναι πολύ.....περπατημένος και δεν θα δυσκολευτούμε. Φοβόταν μόνο τα σκυλιά στους **Αράπηδες**.

Ευτυχώς όμως όταν φθάσαμε στους **Αράπηδες** ήσαν 2-3 γυναίκες στη βρύση και έτσι δεν μας επιτέθηκαν τα σκυλιά. ... Κάποτε φθάσαμε στου **Σέρβου**. Καθυστερημένα. Γιατί στη διαδρομή πετούσαμε πέτρες για να ιδούμε ποιος θα την πετάξει πιο μακριά. Και κάπου -κάπου κυνηγούσαμε και καμιά γουϊστέρα (σαύρα)...

Μεγάλο χωριό του **Σέρβου**. Διπλάσιο και τριπλάσιο από το δικό μας σε σπίτια και ανθρώπους. Και πολύ αγναντερό! Αφού στο γυρισμό, ήταν απογευματάκι, πέρα-μακριά, στο Ιόνιο, γυάλιζε η θάλασσα! Αναζητήσαμε το **Θανάση το Μαραγκό**. Μας υπέδειξαν το σπίτι του. Ευτυχώς ήταν εκεί. Του είπαμε το σκοπό μας, αν και τον είχε προϊδεάσει περί τούτου σε παλαιότερη συνάντησή τους ο **Γιώργης,** κι εκείνος πρόθυμα μας έδωσε το βιβλίο και μάλιστα δωρεάν. Ακόμη προθυμοποιήθηκε να μας προσφέρει ψωμί και τυρί. Τον ευχαριστήσαμε από καρδιάς. Και περισσότερο εγώ για την ευγενική δωρεά του.

Ρωτώντας τώρα τελευταία για το **Θανάση**, πληροφορήθηκα ότι έχει πεθάνει προ πολλού. Ο θεός ας αναπαύει την ψυχούλα του. Υπήρξε... χορηγός μου !

Εκείνο το βιβλίο του **Γ. Ζούκη**, δυστυχώς, δεν το χρησιμοποίησα ποτέ. Γιατί από τις αρχές Οκτωβρίου 1947 μέχρι τις 8-9 Μαρτίου 1948 που φοίτησα στην Α' Γυμνασίου, δεν είχαμε καθόλου φιλόλογο καθηγητή. Κι έτσι έμεινε ... αδιάβαστο! Ελλείψεις είχαμε και από άλλες ειδικότητες. Στις 8-9 Μαρτίου 1948 έγινε η μάχη στα Τρόπαια και από την ημερομηνία εκείνη μέχρι 8 Μαρτίου του 1949, διακόπηκε και η λειτουργία των γυμνασίων Τροπαίων και Λαγκαδίων, λόγω του εμφυλίου πολέμου και της έκρυθμης κατάστασης που επικρατούσε σ' όλη τη χώρα και ιδιαίτερα στην ύπαιθρο. Μαζί τους διακόψαμε κι εμείς τη φοίτησή μας. Και την επαναλάβαμε σ' ένα χρόνο : Στις 9 Μαρτίου 1949.

Η πρώτη όμως επίσκεψη μου στου Σέρβου είχε πραγματοποιηθεί.

Η ΜΕΣΗ ΧΡΥΣΗ ΟΔΟΣ

Σεβασμός σε όλες τις απόψεις

Ο "ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ" ταχυδρομείται σε πάνω από 1000 αποδέκτες. Αν υποθέσει κανείς πως σε κάθε σπίτι διαβάζεται από δύο τουλάχιστον άτομα, μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα πως 2000 άνθρωποι μπορούν να έχουν άποψη για το περιεχόμενο της εφημερίδας και γενικά για την ποιότητά της. Είναι λογικό και αναμενόμενο να υπάρχει μεγάλη διακύμανση των απόψεων των αναγνωστών, από την μία άκρη έως την άλλη, όπως άλλωστε συμβαίνει σε πάρα πολλά θέματα της ζωής, ιδιαίτερα σε πολιτικά ζητήματα. Αυτό όμως που έχει σημασία είναι ο σεβασμός της άλλης άποψης. Άλλωστε πόσες φορές ο καθένας από μας δεν έχει αναθεωρήσει παλιότερες δικές του απόψεις.

Οι άνθρωποι που ασχολούνται με την ύλη του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ βρίσκονται συχνά σε δύσκολη θέση, όταν εκ των πραγμάτων πρόκειται να περικόψουν ή να μη δημοσιεύσουν κάποια κείμενα. Εφόσον τα κείμενα δεν βρίσκονται έξω από τους σκοπούς του Συνδέσμου και τις αρχές έκδοσης της εφημερίδας, πιστεύουμε πως η καλύτερη τακτική είναι εκείνη της **"Μέσης χρυσής οδού", ή "Των ίσων αποστάσεων"**, που νομίζουμε πως αντιπροσωπεύουν τη μέγιστη πλειοψηφία των πατριωτών. Οι "άκρες" γενικά -όπως συμβαίνει και στην πολιτική- δημιουργούν περισσότερα προβλήματα. Αν κάποιος πάντως έχει μια καλύτερη ιδέα, πολύ θα χαρούμε να τη διαβάσουμε.

Επίσης πρέπει να επισημάνουμε πως είναι απόλυτα λογικό να υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις σε κάποια θέματα μεταξύ των ανθρώπων που μένουν κυρίως στο χωριό και αυτών που επισκέπτονται λίγες ή πολλές φορές την γενέτειρα γή. Και οι δύο πλευρές μπορεί να έχουν το ίδιο δίκιο. Ποια είναι η λύση; Το είπαμε. **Η μέση χρυσή οδός.**

ΟΙ ΑΝΩΝΥΜΟΙ

Ένας πατριώτης μου έδωσε να διαβάσω (το ίδιο και σε άλλο μέλος του Δ.Σ.) μία ανώνυμη δακτυλογραφημένη επιστολή, που το περιεχόμενό της δεν ήταν καθόλου κολακευτικό για κάποιο πατριώτη. Σκοπός του σχολιασμού δεν είναι άλλος παρά μόνο να προληφθούν ανάλογα φαινόμενα στο μέλλον, τα οποία όχι μόνο δυσχεραίνουν τις μεταξύ των πατριωτών σχέσεις αλλά δημιουργούν και ευρύτερα αρνητικές εντυπώσεις για τους Σερβαίθους. Δεν έχει σημασία το ακριβές περιεχόμενο της επιστολής. Σημασία έχει το γεγονός πως η επιστολή είναι ανυπόγραφη και αντί αυτής υπάρχουν οι λέξεις με κεφαλαία γράμματα **"ΣΕΡΒΑΙΟΙ-ΑΘΗΝΑΙΟΙ".** Όποιος και αν διαβάσει την επιστολή θα αναρωτηθεί εύλογα, ποιος είναι ο συντάκτης. Αν αυτά που θέλει να καταγγείλει είναι αλήθεια και θέλει πραγματικά να διορθώσει κάποια "κακώς κείμενα" γιατί δεν βάζει το όνομά του; Με την ανωνυμία αυτή δίνει το δικαίωμα στον οποιοδήποτε πατριώτη να σκεφθεί οτιδήποτε. Από την άλλη πλευρά η χρησιμοποίηση του όρου "Σερβαίοι-Αθηναίοι" είναι ενοχλητικός για πάρα πολλούς πατριώτες, αφού ο Σύνδεσμος αποτελείται κατά κύριο λόγο από Σερβαίους που μένουν στην Αθήνα. Όλοι σχεδόν αυτοί δεν μπορεί να γνωρίζουν κάτι και φυσικά δεν έχουν καμία ευθύνη.

Και το χειρότερο είναι το εξής. Από το ύφος και τη σύνταξη της επιστολής η σκέψη στρέφεται σε ελάχιστους πατριώτες, οι οποίοι μπορεί να μην έχουν καμία,-μα καμία απολύτως- σχέση. Δεν είναι κρίμα κι΄άδικο;

Ο Σύνδεσμος απευθύνει έκκληση σε όποιον πατριώτη θέλει να κάνει μια "καταγγελία" για το καλό του χωριού, να την κάνει **επώνυμα και αντρίκια,** ώστε να ενημερώνονται υπεύθυνα οι πατριώτες και να μπορεί ο "καταγγελλόμενος" να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Αυτό δεν είναι το δημοκρατικό και το δίκαιο; Και εν πάσει περιπτώσει, αν κάποιος θέλει πράγματι να διορθώσει κάποια «κακώς κείμενα» δεν θα πρέπει να λέει τα πράγματα με τ' όνομά τους;

Ο Επώνυμος

Ασημικά Κωνσταντόπουλου
Λέκκα 23 -25 Σύνταγμα,
105 62 Αθήνα
Τηλ. 210-3227997
Fax 210-3220376

Παιδικές αναμνήσεις

ΤΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΑ ΣΤΟΝ ΑΡΤΟΖΗΝΟ

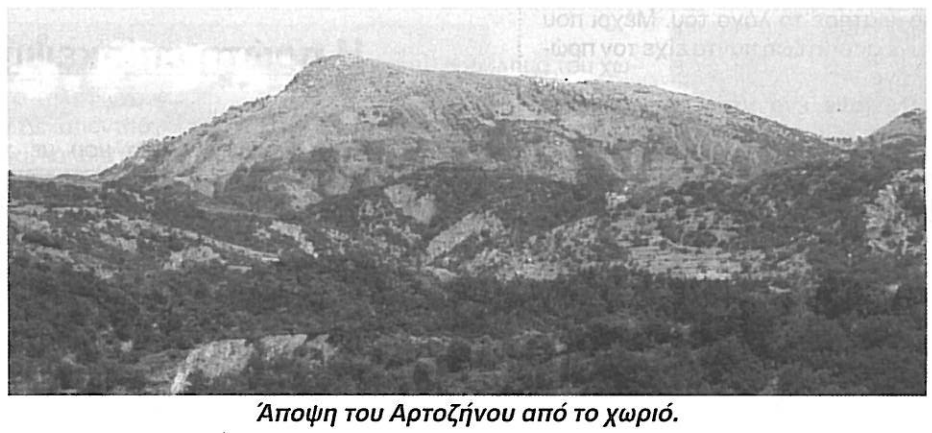
Του Θοδωρή Τρουπή (Γκράβαρη)

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1950, πριν αρχίσει η ερήμωση της υπαίθρου με την ανάπτυξη της αστυφιλίας, οι κάτοικοι του χωριού επιβίωναν στηριζόμενοι στην πρωτόγονη αγροτική οικονομία και κτηνοτροφία και συμπληρωματικά με τις μαστοροδουλειές, όπως του κτίστη, του τσαγκάρη, του σιδερά, του πραματευτή κ.α. Επειδή δεν υπήρχε επαρκής ζωτικός καλλιεργήσιμος χώρος στην περιοχή γύρω από το χωριό, από ανάγκη καλλιεργούσαν χωράφια που ήταν μακριά 2-3 ώρες πεζοπορίας, όπου πρώτα και καλύτερα ήταν τα χωράφια στον Αρτοζήνο, διάσπαρτα σε διάφορες τοποθεσίες του βουνού όπως **στον Πηλό, στον Αγιολιά, στον Αγιοδημήτρη, στου Μπουρνάζου, στην Πλαγιά, στου Μοσχονά, στην Κορωνιότισα, στην Περδικόβρυση, στου Μαυρομάτι, στου Πετροκόπου, στους Αγιάννηδες, στους Αγιώργηδες, στην Κρυόβρυση** κ.α. Τα χωράφια ήταν και χώρος θερινής διαμονής για τους περισσότερους και «καλοκαιρινών διακοπών» για τα παιδιά. Όλοι σχεδόν είχαν κατασκευάσει καλύβια με σκεπές από πέτρινες πλάκες ή τσίγκους, με ξεχωριστό **το αρχοντικό του Τσαντίλη** που διέθετε πάτωμα και κατώγι.

Στο "ΕΘΝΟΣ" της 5ης Ιουλίου 2005 δημοσιεύτηκε η παραπάνω φωτογραφία που δείχνει θερισμό στο Βελιμάχι Κοντοβάζαινας όπως γινόταν τα παλιά χρόνια. Η πρωτοβουλία ανήκει στο Δήμαρχο κ. Αποσκίτη, ο οποίος καλλιέργησε το χωράφι του (17 στρέμματα) με σιτάρι. Μετά το θερισμό ακολούθησε φαγητό με γίδα βραστή και γλέντι με παραδοσιακά τραγούδια.

Άποψη του Αρτοζήνου από το χωριό.

Η μετακόμιση

Μόλις τελείωναν οι εξετάσεις στο σχολειό (25 Ιουνίου συνήθως), άρχιζε η γραφική -με τα σημερινά μάτια- μετακόμιση. Μεταφορικά μέσα ήσαν τα μουλάρια και τα γαϊδούρια μας. Το ξεκίνημα γινόταν μπονόρα το πρωί πριν να βγει ο ήλιος και ένας ουλαμός νοικοκυραίων με τα ζωντανά τους ξεκίναγε από της Ζαχαρούς για το βουνό του Δία. Τα μουλάρια ήταν φορτωμένα με τα κλασικά κλινοσκεπάσματα της εποχής, σαΐσματα, ματαράτσια, κουβέρτες, κουζινικά (τετζέρια, τηγάνια, τέσες) και βαρέλες για νερό. Το σκηνικό ολοκληρωνόταν με τις κρεμασμένες από τα πόδια κότες στα κολιτσάκια των σαμαριών, τις γίδες μας που ακολουθούσαν και κάπου-κάπου έβλεπες και κανένα γουρουνάκι δεμένο με αλυσίδα για να μην φύγει. Τα σκυλιά μας, συνόδευαν της πομπή και το κουβεντολόγι μεταξύ των μπουλουκιών έδινε και έπαιρνε με ευχές για καλή σοδειά.

Το θέρισμα

Μετά την προσωρινή εγκατάσταση στα καλύβια μας, άρχιζε η δουλειά που ήταν το θέρισμα του σιταριού που γινόταν με τα παραδοσιακά δρεπάνια.

Σαν νεράιδες με τις άσπρες τους τσεμπέρες ξεχώριζαν από μακριά οι γυναίκες και τα κορίτσια να θερίζουν το σιτάρι, που λικνιζόμενο κυμάτιζε μέσα στις χρυσόμορφες λάκες. Στο θέρισμα υπήρχε καταμερισμός της δουλειάς. Οι θεριστάδες έκοβαν τα κλωνιά με τα στάχυα χαμηλά και τα έκαναν μικρά ματσάκια, τα **«χερόβολα»**. Τα παιδιά και οι παππούδες συνήθως έπαιρναν τα χερόβολα και τα έκαναν «κουντούρες», που αποτελούντο από πολλά χερόβολα μαζί. Οι **"κουντούρες"** δένονταν με τα **«δεματικά»** που ήσαν κλωνάρια σίκαλης πλεγμένα και βρεγμένα με νερό για να «λουρώσουν», ώστε να μην σπάνε. Τις κουντούρες τις μεταφέραμε στο αλώνι και κάναμε τις **«θημωνιές»**, ώστε απομακρυνόμενες από το χωράφι έβοσκαν τα ζωντανά τις καλαμιές και το πεντάμορφο με τα κίτρινα λουλούδια του μελιγκάρι, που ήταν στολίδι-πινελιά στον όμορφο πίνακα του χωραφιού.

Ο θερισμός γινόταν ήλιο με ήλιο για να μην παραγίνει το σιτάρι. Προληπτικοί και λίγο θρησκόληπτοι οι άνθρωποι εκείνων των χρόνων τις γιορτές δεν δούλευαν και απέδιδαν πολλά κακά στις αμαρτίες τους, όπως θυμάμαι που έλεγαν ότι η **Αγγέλω του Γιώκα** -ας είναι καλά- έκοψε το πόδι της με το δρεπάνι στου Μοσχονά γιατί θέριζε την ημέρα της γιορτής του Αγιολιός.

Αλώνισμα στην Τρανόβρυση προπολεμικά. Στη φωτογραφία φαίνεται ο μπάρμπα - Θύμιος ο Δημητρόπουλος, που πρόσφατα χάσαμε (στα πόδια του είναι η Ντίνα του Μήτσιου του Παπανικολάου), ο Θυμιακολιάς, ο Γέρο-Γράβαρης και η Θυμιακολιού.

Το αλώνισμα και το κουβάλημα

Στη γραμμή παραγωγής ακολουθούσε το αλώνισμα στα πέτρινα αλώνια με 3-6 μουλάρια, που έτρεχαν δεμένα γύρω στο στιχερό εναλλάξ δεξιόστροφα και αριστερόστροφα. Ήταν το αποκορύφωμα του κύκλου ζωής της καλλιέργειας του σιταριού, ήταν η ώρα της συγκομιδής του κόπου μιας ολόκληρης χρονιάς, που καμιά φορά η απόδοση δεν ήταν καλή εάν είχε φυσήξει «λίβας» που δεν άφηνε το σιτάρι να ψωμώσει. Όλοι ένιωθαν ευτυχισμένοι εάν έβγαζαν το ψωμί της χρονιάς, και δεν θα ήταν υποχρεωμένοι να αγοράζουν «σάκινες» αλεύρι από τους μύλους "ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ", που έφερναν από την Καλαμάτα οι τότε, μακαρίτες σήμερα, έμποροι του χωριού **Βασ. Μπόρας** και **Μητσιοβέργος**. Το αλώνισμα διαρκούσε γύρω στις 7 ώρες, από τις 8 το πρωί μέχρι τις 3 το απόγευμα. Η μέρα ήταν γιορτινή γιατί είχαμε και καλύτερο φαγητό από τις άλλες μέρες, όπως καγιανά και γίδα ή προβατίνα ή κότα χυλοπίτες. Ακολουθούσε το λίχνισμα εφόσον φυσούσε αέρας όπου χωριζόταν το άχυρο από το σιτάρι το οποίο πάλι χωριζόταν από τα σκίβαλα με το κόσκινο και το δριμόνι (μεγάλο κόσκινο που στηριζόταν από κρίκο σε ένα δικριάνι).

Τον καρπό τον μετρούσαμε με τις **οκάδες**, 50 οκάδες έκαναν ένα **«πινάκι»** και 6 πινάκια έκαναν ένα **«μόδι»**. Προσωρινά στο αλώνι τον καρπό τον τοποθετούσαμε μέσα σε ένα **ματαράτσι** (μεγάλο υφαντό σακί που χωρούσε 2 μόδια), και σιγά-σιγά με τα μουλάρια το μεταφέραμε στο χωριό όπου το αποθηκεύαμε στα περίφημα **κασόνια**. Κύριο υποπροϊόν της συγκομιδής ήταν τα **άχυρα**, χρήσιμη τροφή των μουλαριών για τους χειμερινούς μήνες. Η μεταφορά τους γινόταν με τα **«χαράρια»** που ήταν πολλά ξύλινα ραβδιά σε μικρή απόσταση το ένα από το άλλο δεμένα μεταξύ τους στις άκρες και τη μέση με χονδρούς σπάγκους, όπου στοιβαζόταν και δενόταν το άχυρο.

Νοσταλγώ τις φεγγαρόλουστες βραδιές που κοιμόμαστε με στρώμα τα ανάλαφρα άχυρα, όπου μετρούσαμε τ' αστέρια που έπεφταν στον ουρανό (κινδυνεύοντας να κάνουμε καρναβίτσες, όπως μας έλεγαν τότε οι μεγάλοι).

Συνέχεια στη σελ. 8

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ
Επιθυμία και απαίτηση των πατριωτών

Το χωριό μας έχει τρεις φορείς εξουσίας και έναν πολιτιστικό Σύνδεσμο. Πρώτη εξουσία είναι ο Δήμος, στο Δ. Σ. του οποίου συμμετέχουν 2 μέλη από το χωριό, τα οποία εξελέγησαν στις Δημοτικές εκλογές. Είναι περιττό να αναφέρουμε ότι ανεξάρτητα από το ποιοι τους ψήφισαν ή όχι, στο Δήμο αντιπροσωπεύουν όλους τους πατριώτες. Το ίδιο ισχύει και για το Τοπικό Συμβούλιο του χωριού, το οποίο αποτελείται από 3 μέλη και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα. Ενημερώνει δηλαδή το Δήμο για τα προβλήματα του χωριού και προτείνει λύσεις. Η τρίτη είναι το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο, που επιλέγεται από την Διοίκηση της Εκκλησίας και ασχολείται αποκλειστικά με εκκλησιαστικά θέματα, τα οποία βεβαίως έχουν σχέση (τουλάχιστον τα πιο πολλά) με το χωριό και τους πατριώτες. Ο Σύνδεσμος, ο οποίος ιδρύθηκε το 1922 και περιλαμβάνει όλους τους Σερβαίους απανταχού της γης (ανεξάρτητα δηλαδή αν μένουν στου Σέρβου, στην Αθήνα, στην Αμερική ή όπου αλλού), παίζει έναν ρόλο συμβουλευτικό στους άλλους φορείς εξουσίας, κυρίως σε θέματα πολιτιστικά και περιβάλλοντος.

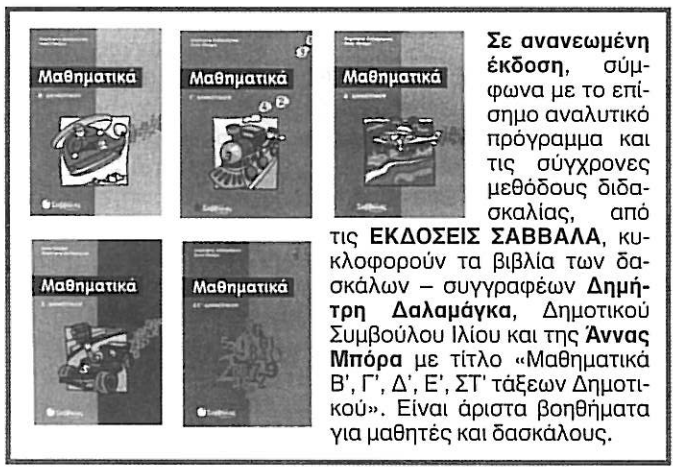
Επειδή και οι τέσσερις παραπάνω φορείς έχουν ως μοναδικό και αποκλειστικό σκοπό την εξυπηρέτηση των πατριωτών, είναι αυτονόητο πως η μεταξύ τους συνεργασία είναι απόλυτα επιβεβλημένη, έτσι ώστε το τελικό αποτέλεσμα να είναι θετικό. Αν αντίθετα δεν υπάρχει συνεργασία - ακόμη χειρότερα αν υπάρχει αδιαφορία η και αντιπαλότητα - το αποτέλεσμα σίγουρα δεν θα είναι καλό. Αποτέλεσμα καλής συνεργασίας στο παρελθόν είναι το "κόσμημα" που λέγεται **"Κοίμηση της Θεοτόκου"** και το οποίο γνωρίζουν οι παλιότεροι πως είναι προϊόν στενής συνεργασίας της Κοινοτικής (τότε) Αρχής, της Εκκλησιαστικής Αρχής και του Συνδέσμου. Πιστεύει κανείς πως αν δεν υπήρχε αυτή η συνεργασία, θα υπήρχε σήμερα αυτό το αριστούργημα (για τα δικά μας βέβαια δεδομένα), αλλά και η διάνοιξη των δρόμων, το χτίσιμο του σχολείου και άλλα έργα; Ακόμα όμως υπάρχουν πολλά να γίνουν.

Ο Σύνδεσμος απευθύνει έκκληση σε όλους τους παραπάνω φορείς, για στενή μεταξύ τους συνεργασία, αν είναι δυνατόν σε όλα τα θέματα, ώστε να αποφευχθούν ενδεχόμενα λάθη και να έχουμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Και στην περίπτωση που γίνουν κάποια "αναπόφευκτα ή μη" λάθη, να μπορούν με τη συνεργασία να διορθωθούν. Από την άλλη πλευρά είναι βέβαιο πως κανείς δεν τα ξέρει όλα και κανείς δεν είναι αλάνθαστος (πλήν του ...Πάπα). Ιδανικό θα ήταν -υπερβολικό και εξωπραγματικό ίσως- αν η όποια απόφαση για το όποιο σοβαρό θέμα του χωριού, ήταν προϊόν συνεργασίας και των τεσσάρων Συμβουλίων.

Αυτό δεν θέλει η συντριπτική πλειοψηφία των πατριωτών;

Σε ανανεωμένη έκδοση, σύμφωνα με το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα και τις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας, από τις **ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΒΒΑΛΑ**, κυκλοφορούν τα βιβλία των δασκάλων – συγγραφέων **Δημήτρη Δαλαμάγκα**, Δημοτικού Συμβούλου Ιλίου και της **Άννας Μπόρα** με τίτλο «Μαθηματικά Β', Γ', Δ', Ε', ΣΤ' τάξεων Δημοτικού». Είναι άριστα βοηθήματα για μαθητές και δασκάλους.

MOTOAGRINO
ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
Αφοί Γ. και Ν. Πιστιόλας Ο.Ε.
Κωνσταντινουπόλεως 334 Αθήνα
Τηλ. 210-8314030

Προτάσεις Στάθη

1. **Μιλάμε ταχτικά ή γράφουμε για τα ξωκλήσια (πάνω από δέκα) του χωριού.** Πέντε περίπου βρίσκονται στον Αρτοζήνο. Προτείνω να γίνει σιγά-σιγά αναστήλωση όλων, όπως έκανε στον **Αγιολιά ο Θοδωρής ο Τρουπής**. Ένα κάθε χρόνο, με μιά μικρή σχετικά δαπάνη. Αν βέβαια βρεθεί και κανένας πατριώτης εθελοντής (όπως ο Μήτσιος ο **Τσαντίλης** με τον **Άγιο Δημήτρη** στον Αρτοζήνο) που το εκκλησάκι είχε σχέση με το χωράφι του ή το όνομά του ή οτιδήποτε άλλο σχετικό, θα ήταν ευχής έργο. Όχι νέες εκκλησίες. Ελπίζω και στη συνδρομή του Δήμου. Να διαθέσει κάποιο μηχάνημα για διάνοιξη δρόμου. Έτσι θα περισωθούν τα τοπωνύμια και μέρος της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Σχόλιο Συνδέσμου: *Μακάρι να υλοποιηθεί η πρόταση. Να βρεθούν εθελοντές και να βρεθούν και χρήματα. Ο Σύνδεσμος σαν βασική αρχή έχει να καλύπτει το κόστος των υλικών στην ανακατασκευή ή αναστήλωση όποιου μνημείου του χωριού, όπως έκανε με την Βρύση του Γιατρού.*

2. **Διάβασα πως η έκδοση της νέας ατζέντας προχωράει** (επιτέλους). Θα πρότεινα (δύσκολο αλλά εφικτό νομίζω για το σημερινό Συμβούλιο) να περιλάβει όλα τα ονόματα και των γαμπρών και των νυφάδων, κάπου 4.500-5.000 άτομα. Δείγμα αρκετά μεγάλο και αντιπροσωπευτικό για ανάλυση, κατά ηλικία, επάγγελμα κλπ. Τι έγινε όλος αυτός ο πληθυσμός; Πόσοι για παράδειγμα είναι πολύτεκνοι από το χωριό, κάτω από την ηλικία των 45 χρόνων; Πόσο συχνά επισκέπτονται το χωριό; Και ένα σωρό άλλα ερωτήματα. Τα στοιχεία θα είναι ποσοτικά, όχι ονομαστικά. Θέλει βέβαια χρόνο. Νομίζω όμως πως είναι ενδιαφέρον. Δοκιμάστε το.

Σχόλιο: *Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως η συλλογή τέτοιων στοιχείων είναι πολύτιμη. Όμως δεν υπάρχει η δυνατότητα (κυρίως χρόνου), από το σημερινό Δ.Σ. Είναι πάνω από τις δυνάμεις του. Αν ο Στάθης προσφέρεται να ξεκινήσει μια τέτοια δουλειά θα έχει αμέριστη τη συμπαράσταση του σημερινού Δ.Σ.. Ο* ***Θοδωρής ο Τρουπής*** *πάντως συγκεντρώνει κάποια στοιχεία για τους επιστήμονες του χωριού κλπ. Όσο για την νέα ατζέντα τα πράγματα δεν είναι καθόλου εύκολα, παρά τις επίμονες προσπάθειές μας. Όχι μόνο δεν υπάρχει ενδιαφέρον από τους πολλούς να τηλεφωνήσουν τα στοιχεία τους, αλλά κάποιοι δεν αισθάνονται και άνετα όταν τους τηλεφωνούμε εμείς. Πάντως θα εκδοθεί η ατζέντα με όσα στοιχεία μπορέσουμε να συγκεντρώσουμε. Όσοι δεν έχουν στείλει τα στοιχεία τους, ας το κάνουν την τελευταία στιγμή. Παράπονα εκ των υστέρων...*

3. **Στην εκδήλωση για το κόψιμο της πίτας να γίνει και η απονομή των καθιερωμένων βραβείων.** Να κληθούν όλοι οι μέχρι σήμερα βραβευθέντες και οι παλιότεροι απ΄ αυτούς να απονείμουν τα βραβεία στους νέους. Στα 30 χρόνια του θεσμού θα είναι πάνω από 300 σημερινοί επιστήμονες. Οι πρώτοι βραβευθέντες πρέπει να είναι 40 με 45 χρονών, φτασμένοι πλέον να τους καμαρώνουμε. Ας γίνει μία προσπάθεια ακόμη να ζυμωθούν οι νέοι στα Συλλογικά, ώστε να ανανεώνεται το ενεργό δυναμικό του Συλλόγου με νέες απόψεις και ιδέες. Όσο για τα οικονομικά των βραβείων λύνονται, αν όλοι προσφέρουμε γι' αυτό το σκοπό αντί... στεφάνου. Με την ευκαιρία να κάνω και μία διόρθωση. Στο προηγούμενο φύλλο του "Α" αναδημοσιεύεται μία φωτογραφία από απονομή βραβείων. Ο εικονιζόμενος μπόμπιρας είναι ο στρατιωτικός γιατρός σήμερα -πλωτάρχης στο Ναυτικό- **Ν.Γ.Παπαγεωργίου** και όχι ο γιος του αείμνηστου **Χ. Κωνσταντόπουλου**, που επίσης είχε βραβευθεί τότε.

Το Δ.Σ. του Συνδέσμου βρίσκει ενδιαφέρουσα την πρόταση του Στάθη και θα την λάβει υπόψη του, όταν θα οργανώσει τη σχετική εκδήλωση.

Εμχώρηση ευδοτιμών διμαιωμάτων.

Ο υπογεγραμμένος ευδότης του περιοδικού "Μωριας" Τρουπής Θεόδωρος του Κων/νου εμχωρώ όσα ευδοτιμά διμαιώματα έχω επί του λογοτεχνικού έργου της ποιήτριας Μαρίας Αδ. Παναγοπούλου για πάντα στον Συνδεσμο των Σερβαίων Αρμοδίας "Η Κοίμησις της Θεοτόκου". Αθήνα, 9 Μάη 2005

ο ευδότης
Θ. Τρουπής.

Θεόδωρος Κ. Τρουπής
Βερανζέρου 14 - ΑΘΗΝΑ 104 32
Τηλ. 210.5231381 - 210.7654621

Σύνδεσμος ή Σύλλογος;

Επανειλημμένα έχει τεθεί το ερώτημα αν δηλαδή πρέπει να χρησιμοποιούμε τον ένα ή τον άλλο όρο. Το σωστό αναμφισβήτητα είναι το πρώτο αφού έτσι αναφέρεται στο ιδρυτικό του Σωματείου και έτσι χρησιμοποιείται σε όλα τα επίσημα χαρτιά. Όμως στην καθημερινή πράξη έχει επικρατήσει να χρησιμοποιείται πιο συχνά ο δεύτερος όρος, που συνήθως χρησιμοποιείται σε πάρα πολλές οργανώσεις στην Ελληνική κοινωνία. Φαίνεται πως στην πράξη δεν μπορούμε να αλλάξουμε πολύ τα πράγματα. Η συνήθεια λένε είναι δευτέρα φύση. Καλό θα είναι πάντως να προσπαθούμε να χρησιμοποιούμε τον όρο "ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ". Εμείς θα το προσπαθήσουμε, τουλάχιστον στην εφημερίδα. (Ο Υπότιτλος της εφημερίδας θα παραμείνει ως έχει, για λόγους ιστορικούς). Εκείνο βέβαια που έχει σημασία δεν είναι ο όρος που χρησιμοποιούμε, αλλά πόσο πραγματικά νοιαζόμαστε για τα Συλλογικά μας πράγματα... Έτσι δεν είναι;

Ο "Αρτοζήνος" και οι δυσκολίες του

Το τελευταίο (150ο) φ. του "Α" είναι το 4ο που κυκλοφορεί από το νέο ΔΣ του Συνδέσμου. Τα τρία τελευταία φύλλα κυκλοφόρησαν σε 12σέλιδη έκδοση, λόγω πληθώρας ύλης. Για λόγους κυρίως οικονομικούς θα συνεχίσουμε σε 8σέλιδη έκδοση. Κάνουμε ότι μπορούμε για την καλύτερη εμφάνιση της εφημερίδας, την πλέον δίκαιη και αντικειμενική προσέγγιση των πραγμάτων. Σίγουρα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Το προσπαθούμε. Αυτό βέβαια εξαρτάται και από εσάς, τόσο από πλευράς συνεργασίας όσο και από πλευράς οικονομικής στήριξης. Σε επί μέρους θέματα μπορεί κανείς να συζητήσει διάφορες απόψεις. Για παράδειγμα οι μόνιμες στήλες. Καλό είναι να μην μεταβάλλονται ή παραλείπονται. Όταν όμως υπάρχουν νέοι συνεργάτες, δεν είναι σωστό να δίδεται προτεραιότητα σε αυτούς; Αυτό θα κάνουμε σε αυτό το φύλλο, αφού έχουμε 4 νέους συνεργάτες. Επίσης κάποιες φορές αναγκαζόμαστε να κάνουμε περικοπές, όταν η ύλη πλεονάζει ή υπάρχουν επικαλύψεις. Αυτό συνέβη στο προηγούμενο φύλλο. Με άλλα λόγια προσπαθούμε να είμαστε όσο γίνεται περισσότερο δίκαιοι και αντικειμενικοί. Αυτό βέβαια θα το κρίνετε εσείς.

Η ιστορία του τόπου μας

Ένας από τους πλέον βασικούς στόχους του Συνδέσμου είναι η συλλογή των όποιων ιστορικών στοιχείων υπάρχουν και έχουν σχέση με το δικό μας χωριό και την γύρω περιοχή. Η αναζήτηση τέτοιων στοιχείων είναι ιδιαίτερα επίπονη διαδικασία γιατί πρέπει κανείς να είναι γνώστης του αντικειμένου και να ανατρέξει σε πάρα πολλές πηγές -Ελληνικές και Ξένες- ώστε να διασταυρώσει τις πληροφορίες. Επίσης είναι γνωστό ότι "η ιστορία γράφεται από τους νικητές". Συνεπώς είναι εξαιρετικά δύσκολο να μάθει κανείς εύκολα όλη την αλήθεια Γι' αυτό και οι πλέον έγκυροι Έλληνες ιστορικοί έχουν διαφορετικές προσεγγίσεις, για το ίδιο ακριβώς θέμα. (Ποιος από όλους έχει δίκιο;) Εμείς ευχαριστούμε πάντως όλους όσους προσέφεραν ιστορικά στοιχεία για τον τόπο μας. Μπορεί κάποια από αυτά να αποδειχθεί στο μέλλον πως δεν είναι απόλυτα αληθή. Δεν χάθηκε ο κόσμος. Σημασία έχει το γεγονός πως όσο περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν τόσο περισσότερο αυξάνει η πιθανότητα να μάθουμε όλη την αλήθεια. Ερευνάτε ....τας γραφάς.

ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΨΥΞΗ ΘΕΡΜΑΝΣΗ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ
ΡΟΥΣΙΑΣ ΤΑΚΗΣ
Αγ. Θεοδώρων 14 ΙΛΙΟΝ
Χίου 67 (Ζ. Πηγή) ΙΛΙΟΝ
Τηλ.: 210-5772720 & 210-5738184

ΤΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΑ ΣΤΟΝ ΑΡΤΟΖΗΝΟ

Συνέχεια απ' τη σελ. 6

Οι συναυλακαραίοι

Ο συναυλακάρης μας στου Πετροκόπου, ο **Παναγής του Λιατσιοθοδωρή**, που είναι γνωστός σε όλους μας ως **"Μαγιάς"** -ας είναι καλά-, σαν άλλος θεός ΠΑΝ, με τη φλογέρα του μας ανέβαζε στους μακρινούς Γαλαξίες, εκεί ψηλά ...στο Θεό. Έτσι συμμετείχαμε όλοι στις ρομαντικές εκείνες φυσικές βραδινές "Μουσικές Συμφωνίες" με όργανα τα κουδούνια των ζωντανών, τους γρύλους, τις ακρίδες, τις διάφορες κραυγές του χουχουλόγιωργα και της κουκουβάγιας, τα γαυγίσματα των σκυλιών και τα μακρινά ουρλιαχτά της αλεπούς και των άλλων «ζουδιών» του βουνού.

Τα χρόνια πέρασαν και σταματήσαμε να μετρούμε τ' άστρα. Αστέρια έχουμε τώρα τις οικογένειές μας και τα παιδιά μας. Τα παιδιά που δεν έχουν ανάγκη να μετρήσουν τα άστρα. Αν πάντως κάποιο θράδυ τα μετρήσουν και δεν τα βρουν σωστά, θα τα μετρήσουν μαζί με μας την άλλη μέρα από την αρχή.

Η παραμονή στα χωράφια παρατεινόταν και μετά το **«σήκωμα»** του αλωνιού για να βόσκουν τα ζωντανά που με το γάλα φτιάχναμε το περίφημο ξινόγαλο, πρώτη ύλη που χρησιμοποιούσαν οι μανάδες μας να φτιάχνουν τον ξινό τραχανά.

Φτιάχναμε ακόμη και τις γκρεμισμένες μάνδρες, όταν είχαμε χρόνο. Ο **μπάρμπα-θοδωρής ο Μπόρας** (Τοτώνης), που συνορεύαν τα χωράφια μας, με βαθμολογούσε με δέκα για το καλό χτίσιμο που έκανα, προβλέποντας ότι θα γινόμουν ένας καλός μάστορης.

Ευλογημένος τόπος

Το βουνό ήταν ευλογημένο και για τις πολλές του βρύσες, ώστε να καλλιεργούνται και περιβολάκια όπως στον **Αγιοδημήτρη**, στο ρέμα της **Κορωνιώτισας**, στο **Μαυρομάτι**, στους **Αγιάννηδες**, στον **Μοσχονά** κ.α. Βγαίνοντας ο Αύγουστος ένας-ένας μαζευόμαστε στο χωριό όπου στο τέλος Σεπτέμβρη είχαμε τον **τρύγο**, δουλειά που θα γίνει αναφορά στο επόμενο φύλλο, πρώτα ο Θεός.

Τελευταία διαβάσαμε στις εφημερίδες ότι Αμερικανοί επιστήμονες συνιστούν όταν πηγαίνουμε το θράδυ για ύπνο να κάνουμε πάντα θετικές σκέψεις για να έχουμε καλή υγεία. Τελειώνοντας λοιπόν και εγώ θα ήθελα να συμφωνήσω με αυτό και να προτείνω στους πατριώτες -κάποιας ηλικίας- όταν πηγαίνουμε το θράδυ να πλαγιάσουμε, ας αφήνουμε κάπου-κάπου τη φαντασία μας να αλητεύει στα αλώνια και καταράχια του ευλογημένου μας βουνού, του Αρτοζήνου.

Αρτοζήνος

Ιδιοκτησία: Σύνδεσμος Σερβαίων Αρκαδίας
"Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ"

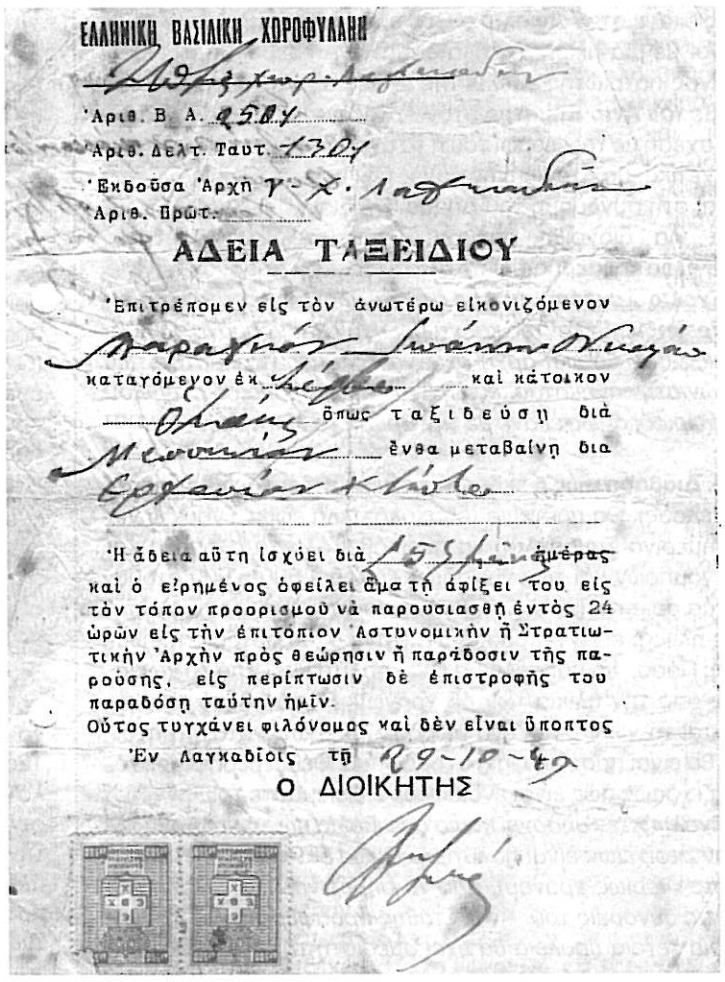
Υπεύθυνος Σύνταξης: Ηλίας Χειμώνας
Πρόεδρος του Συνδέσμου
Τηλ 210-6525920 και 210 6519810

Αγίου Μάρκου 16, 5ος όροφος
Τ.Κ. 10560, Αθήνα Τηλ: 210 3229904
Α. Φ. Μ.: 092547610 Δ. Ο. Υ: Α' Αθηνών
Συνδρομή: 15 Ευρώ
Εξωτερικού: 25 δολ. Αμερικής
75 δολ. Αυστραλίας

Ηλεκτρονική Σχεδίαση Εντύπου:
Αριστέα Καρπούζη
Εκδόσεις - Γραφικές τέχνες
Επιμέλεια εκδόσεων
Αγ. Γεωργίου 25 & Πετρουπόλεως Ίλιον
Τηλ-Fax: 210 -2619003
e-mail:karpouzi@otenet.gr

Πώς αλλάξανε οι καιροί:

Ξέρετε ότι το 1949 χρειαζόταν άδεια χωροφυλακής, για να πάει κανείς από του Σέρβου στη Μεσσένια, για να δουλέψει χτίστης; Και μάλιστα άδεια ορισμένου χρόνου. Δημοσιεύουμε δίπλα μια τέτοια «άδεια ταξιδίου», (σε προηγούμενο φ. "Α" έγινε κάποιο λάθος) που μας έδωσε ο μπαρμπα-Γιάννης ο Μαραγκός. Επίσης δημοσιεύουμε και την ...ταυτότητα ενός «γαϊδάρου».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΟΡΟΦΥΛΑΚΗ
Αστυφ χωρ/κείου Λαγκαδίων
Αριθ. Β. Α. 4584
Αριθ. Δελτ. Ταυτ. 1301
Εκδούσα Αρχή Υ/Χ Λαγκαδίων
Αριθ. Πρωτ.

ΑΔΕΙΑ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ

Επιτρέπομεν εις τον ανωτέρω εικονιζόμενον Παραγκόν Ιωάννην Νικολάου καταγόμενον εκ Σέρβου και κάτοικον Θηλαίας όπως ταξιδεύσῃ διά Μεσσηνίαν ένθα μεταβαίνῃ δια εργασίαν κλπ.

Η άδεια αύτη ισχύει διά 15 ημέρας και ο ειρημένος όφείλει άμα τῃ άφίξει του εις τον τόπον προορισμού να παρουσιασθῃ έντός 24 ώρών εις την έπιτόπιον Αστυνομικήν ἢ Στρατιωτικήν Αρχήν πρός θεώρησιν ἢ παράδοσιν τῆς παρούσης, εις περίπτωσιν δε έπιστροφῆς του παραδόσῃ ταύτην ήμῖν.
Ούτος τυγχάνει φιλόνομος και δεν είναι ὕποπτος

Εν Λαγκαδίοις τῃ 29-10-49
Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ Γορτυνίας
ΚΟΙΝΟΤΗΣ Σέρβου
Αριθ. Μητρ. 96

ΠΙΣΤΟΠΟ

(Άρθρον 118 κώδικος περί Στρατ]κών εισφορών)

Ο Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Σέρβου-Γορτυνίας.

ΠΙΣΤΟΠΟΙΩ

Ότι σήμερον την 1η του μηνός Φεβρουαρίου του έτους 1953.
ο Μαραγκός Ιωάννης Νεπάγγελμα έχων κτήσιν και διαμένων εδῶ Σέρβου εδήλωσε γένους Αρσενικ ηλικίας 8 ετῶν γαϊδάρα 126 τριμάτι 6 ιδιοκτήτου.

ὡς ἰδιόκτητον. Πεισθεὶς δὲ περὶ τούτου ἐκ τῶν συμβατικῶν κατέγραψα τοῦτο ἐν τῷ σχετικῷ Μητρῴῳ ὑπὸ τὸν ἄνω ἀριθμὸν καὶ εἰς βεβαίωσιν ἐκδίδω τὸ παρὸν ἐπὶ χαρτοσήμου δραχ. 1000
Ο ἰδιοκτήτης κατέθηκεν χαρτόσημον δραχ. 1000
Ἐπικολληθὲν ἐν τῷ σχετικῷ Μητρῴῳ.

Ἐν τῇ 195

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

Ξεφυλλίζοντας τον Αρτοζήνο

Συνέχεια

Στο 8ο φ. του "Α" επαναλαμβάνεται το μόνιμο πρόβλημα του χωριού με το τηλέφωνο και γίνεται εκτεταμένη αναφορά για την εκδρομή το Δεκαπενταύγουστο στο χωριό με δύο πούλμαν. Ενδιαφέροντα είναι κάποια στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται και αφορούν την κίνηση εκείνων των ημερών. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά -τα συγκέντρωσαν από σπίτι σε σπίτι οι νέοι τότε **Παύλος Στ. Δάρας, Χρ. Ν. Δάρας και Β. Π. Στρίκος**.- ο πληθυσμός του χωριού το βράδυ της 15 Αυγούστου ήταν 982 άτομα. Από αυτούς 226 ήσαν μόνιμοι κάτοικοι, 744 παραθεριστές και 12 που δεν διανυκτέρευσαν, γιατί δεν είχαν σπίτι. Το σύνολο των σπιτιών ήσαν 188 μέ 82 μόνιμα κατοικούμενά, 77 παραθεριστικά, 21 κενά και 8 ερειπωμένα. Από τους 226 μόνιμους κατοίκους 20 μόνο ήσαν παιδιά κάτω των 14 ετών. Αν συγκρίνει κανείς τα στοιχεία αυτά με τα αντίστοιχα σημερινά βλέπει πως ο μόνιμος πληθυσμός στα χρόνια που πέρασαν μειώθηκε τουλάχιστον κατά 90%. ....Φαινόμενα των καιρών.

Στο 9ο "φ", που κυκλοφόρησε λίγο πριν τα Χριστούγεννα του 77, αναφέρεται η απόφαση του Δ. Σ. να ιδρύσει **Ταμείο Αλληλοβοήθειας** και καλεί τους πατριώτες να στηρίξουν αυτή την προσπάθεια. Σε διπλανή στήλη υπάρχει φωτογραφία του Νομάρχη που επισκέφθηκε το χωριό για το δρόμο (η διάνοιξη ήδη είχε γίνει) και πάρα δίπλα καταγράφονται τα αποτελέσματα των εκλογών της 20ης Νοεμβρίου (Ν.Δ=47%, ΠΑΣΟΚ=30%, ΕΔΗΚ=11%, ΚΚΕ=5%.κλπ). Στη 2η σελίδα δημοσιεύεται η διπλανή φωτογραφία που δείχνει κάποια παιδιά του χωριού που κάποια χρόνια πριν κουβαλούσαν νερό με τους

ντενεκέδες για να καθαρίσουν την μισοτελειωμένη κάτω εκκλησιά. Στην άκρη αριστερά ο Νικήτας ο Κωνσταντόπουλος -το γελαστό παιδί- που χάθηκε τόσο πρόωρα, το φθινόπωρο του '77. Ας είναι αιωνία η μνήμη του

Συνεχίζεται...

Ο Αργόσχολος

Οι γεροντότεροι του χωριού

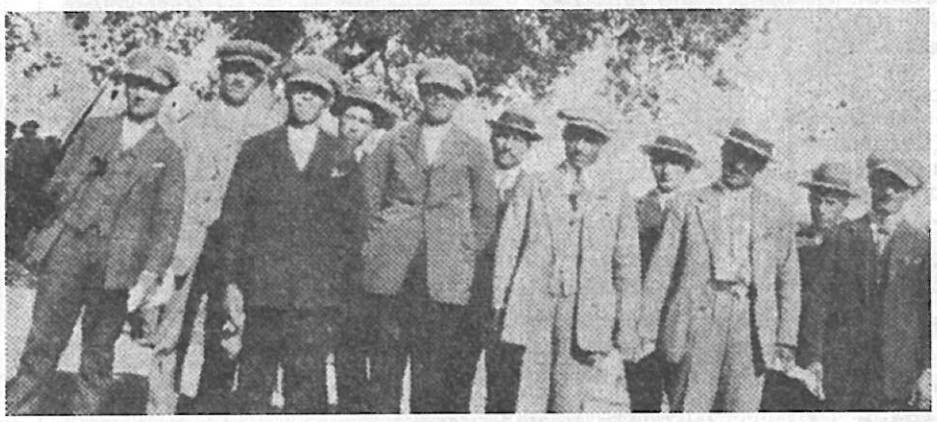
Μια μέρα που καθόμουνα στο μπαλκόνι σκέφτηκα να πάρω τα σπίτια με τη σειρά και να λογαριάσω ποιοι είμαστε οι γεροντότεροι, πάνω δηλαδή από 85 χρονών. Σήμερα οι νεότεροι δεν θεωρούνται πια γέροι. Σίγουρα κάποιον θα ξέχασα και κάπου θα έχω κάνει λάθος. Τι να κάνουμε όμως τα γεράματα τα έχουν αυτά. Εγώ έχω γεννηθεί το 1913 και ....θέλω 8 χρόνια ακόμα να γίνω 100. Ο μεγαλύτερος του χωριού είναι ο **Μπορόγιαννης** που έχει γεννηθεί το 1906. Από εκείνη τη χρονιά μέχρι το 1912 δεν ζει κανένας.

Το 1912 γεννήθηκαν και είναι στη ζωή ο **Νίκος Ντάρας**, ο **Διαμαντής Κουτσανδριάς**, ο **Γιάννης Τρουπής** (Γκράβαρης) και ο **Κωσταντής Κωνσταντόπουλος**. Το 1913 είναι ο **Γιάννης Μαραγκός** και το 1914 ο **Αγγελής Κλεισούρας** και ο **Χρήστος Κατσιάπης**.

Το 1915 (σημερινοί ενενηντάρηδες) έχουν γεννηθεί πέντε. Ο **Γιάννης Γιαννακόπουλος**, ο **Θοδωρής Μπόρας**, ο **Μιχάλης Κωνσταντόπουλος**, ο **Κωσταντής Σχίζας** και ο **Θοδωρής Παγκράτης** (Δημητσάνα). Το 1916 είναι ο **Νίκος Κατσιάπης**, ο **Δ. Κωνσταντόπουλος**, ο **Κωσταντής Γεωργακόπουλος** και το 1917 ο **Πάνος Κουτσανδριάς** και ο **Βασίλης Δάρας**.

Στη συνέχεια είναι ο **Μήτσιος Τσαντίλης** που γεννήθηκε το 1918 και ακολουθούν ο **Νίκος Σχίζας**, ο **Νίκος Τρουπής** και ο **Νικόλας Δημόπουλος** το 1919. Τελευταίος (23ος) είναι ο **Νίκος Γεωργακόπουλος** που γεννήθηκε το 1920 και είναι σήμερα 85 χρονών. Αν υπολογίσετε και δυό-τρεις που θα έχω ξεχάσει, πρέπει να είμαστε καμιά εικοσιπενταριά. Την άλλη φορά (πρώτα ο θεός γιατί ....είμαστε και γέροι ανθρώποι), σκέφτομαι να γράψω για τις γυναίκες. Μου φαίνεται πως είναι περισσότερες. Λέτε; Θα δούμε.

Ένας γέρος αλλά ...γερός

Φωτ. 1925. Οι νέοι του χωριού με τις τραγιάσκες τους.

Στου Κάκαβα για... σπάρτο!

Πριν πενήντα χρόνια...

Στην άγονη γη του χωριού μας οι πλαγιές είναι κατάφυτες από σπάρτα. Την άνοιξη, το υπέροχο άρωμα των κίτρινων λουλουδιών τους διαχέεται στη φύση και μαζί με τη μαγευτική εικόνα του συνδυασμού κίτρινου-πράσινου, απαλύνει την τραχύτητα του Αρκαδικού τοπίου. Πόσοι όμως από τους νεότερους γνωρίζουν ότι παλαιότερα, (πριν πενήντα τουλάχιστον χρόνια), τα σπάρτα, εκτός από το άρωμά τους, τα χρησιμοποιούσαν και για προσάναμμα στη φωτιά, κυρίως όμως για να φτιάχνουν σχοινιά αλλά και υφαντά για πρόχειρα επιστρώματα στα δάπεδα των σπιτιών και σε άλλες χρήσεις του νοικοκυριού;

Ο δρόμος για την Κάπελη

Θυμάμαι λοιπόν το καλοκαίρι του πενηνταπέντε μια παρέα από λίγες γυναίκες **την Ντίνα, τη Γιαννού τη Μαρία τη Μήτσαινα και την Ελένη** κίνησαν πρωί σχεδόν με το χάραμα για να κόψουν σπάρτο. Πήρανε τις φαλτσέτες τους, τις ποδιές τους φόρεσαν τις κάλτσες (μέχρι το γόνατο), τα μαντίλια στο κεφάλι, φαγητό και παγούρια για νερό στο σακούλι. Σμίξανε στης **Μήτσαινας** το σπίτι και ξεκίνησαν όλες μαζί για την Κάπελη. Στού Παπά τ' αλώνι βρήκε τις γυναίκες το ξημέρωμα. Μενεξεδένια έμοιαζε η ροδαυγή στο χαλασμένο βουνό και στον Αρτοζήνο. Η πρωινή δροσοσταλιά με την αύρα που ερχόταν από τον **Αγιανδριά** τόνωνε τη διάθεσή τους και δεν άργησαν τα πειράγματα, κυρίως στις ανύπαντρες. Περάσανε τον **Αγιανδριά** και στου **Λιμηντάρανη** τη βρύση γέμισαν τα παγούρια με νερό. Σε λίγο βρέθηκαν κοντά στα πρώτα αμπέλια, εκεί που θα μαζεύανε τα σπάρτα. Απλώθηκαν στην πλαγιά και άρχισαν να κόβουν τα φρέσκα βλαστάρια του σπάρτου. Τα έδεναν σε **χερόβολα** με τα ίδια τα βλαστάρια του σπάρτου, τα πιο ψωμωμένα, και η κάθε μια τα συγκέντρωνε χωριστά για να μπορέσουν να τα ζαλωθούν και να τα μεταφέρουν στο ρέμα. Τα χέρια τους δούλευαν ασταμάτητα παρόλο που έπρεπε να διαλέγουν τα καλύτερα βλαστάρια του σπάρτου. Δεν άργησαν να πιάσουν τα τραγούδια. Την αφορμή έδωσαν τα κελαηδίσματα της πέρδικας από την πλευρά της **Κουκουλίστρας** ψηλά στα βράχια. Γι αυτό και το πρώτο τραγούδι ήταν **«Περδικούλα ημέρευα...»**. Συνέχισαν με το **«Εκεί στους πέρα κάμπους...»** και άλλα τραγούδια της λαϊκής δημοτικής παράδοσης.

Κόντευε μεσημέρι. Η **Γιαννού** σαν μεγαλύτερη έδωσε το σύνθημα **«Κορίτσια σταματάμε για φαΐ»**. Βρήκαν έναν ίσκιο και κάθισαν όλες κάνοντας έναν κύκλο. Άπλωσαν τις υφαντές καρό πετσέτες, έβγαλε η κάθε μια το φαγητό της, περίπου το ίδιο όλες, εκτός από τη Ντίνα που είχε φέρει σε ένα παλιό ιταλικό κατσαρολάκι φακές. Τρώγοντας έλεγε η κάθε μια πόσα χερόβολα μάζεψε και πόσα θέλει να μαζέψει μέχρι το βράδυ. Έτσι όπως καθόντουσαν γείρανε να ξεκουραστούνε και να περάσει και η ζέστη. Το απομεσήμερο άρχισε μια-μια να σηκώνεται. Κάνει και η Γιαννού να σηκωθεί, αλλά που.... βγάζει μια φωνή **«ωχ μάνα μου»**. Την είχε πιάσει η μέση της. **«Έλα ρε Φούλα να με πατήσεις λίγο στη μέση μου»**, λέει στη **Ντίνα**. Τρέχουν όλες να δούνε και να βοηθήσουνε. **«Τι έπαθες ρε θειά;»** λέει η **Ντίνα.**

Τι να πάθω παιδάκι μου, η μέση μου, η πλάτη μου όλα μαζί. Βλέπεις, οχτώ γέννες, βοτανίσματα, σκαλίσματα, ζαλώματα, τι περιμένεις.«Ποιες γέννες καημένη, λέει η Μήτσαινα, τι να πει και η Χρίσταινα που έχει είκοσι τέσσερες γέννες και άλλες με δώδεκα και δεκαπέντε. Δεν είναι οι γέννες. Φταίει το ταμάχι. Πολλά ξύλα στις ζαλωσιές, πολλά σκαλίσματα στα αμπέλια. Πέρασα από το Τραναλώνι. Βουνά τα κουτρούλια στα κλήματα. Νισάφι. Τι να σου κάνει σώμα είναι δεν είναι σίδερο η μέση. Τέλος πάντων έβγαλε τα παπούτσια της η **Ντίνα** και άρχισε να πατάει τη θεια **Γιαννού** πού ήταν ξαπλωμένη μπρούμυτα. Της έδωσαν να πιει λίγο νερό και η **Γιαννού** όρθια πάλι συνέχισε τα χερόβολα .

Η μεταφορά του σπάρτου και... το τσίμπημα της Ελένης

Ο ήλιος είχε γείρει για τα καλά και η ζέστη υποχωρούσε. Έπρεπε να κουβαλήσουν τα χερόβολα του σπάρτου στο ρέμα, να τα βάλουν στο νερό για να μην μαραθούν τα βλαστάρια. Γι' αυτό η **Μήτσαινα** έδωσε οδηγίες στις νεότερες (που δεν γνώριζαν καλά τη διαδικασία) πώς να βάζουν σταυρωτά στη ζαλιά τα χερόβολα για να μη σπάσουν τα βλαστάρια και για να μπορούν να δεθούν καλά για τη μεταφορά τους. Εκεί που πάλευε η **Ελένη** να τακτοποιήσει τη ζαλιά της, βγάζει μια φωνή: **«Θειά Γιαννού κάτι με τσίμπησε στο χέρι, σφήκα θα ήτανε ή μέλισσα»**. Τρέχει η **Γιαννού** και η **Ντίνα** μαζί να δούνε. Το μεσαίο δάχτυλο του χεριού της **Ελένης** είχε κοκκινίσει και το κεντρί ήταν ακόμα επάνω. Άρχισε σιγά σιγά το δάχτυλο να πρήζεται και η Ελένη να πονάει. **«Τι να του θάλουμε;»** ρωτάει η Ντίνα. **«Να το σταυρώσουμε. Να είχαμε ένα κουτάλι ή μαχαίρι»** λέει η Γιαννού. **«Με τη φαλτσέτα δεν γίνεται;»** ρωτάει η Ντίνα. **«Όχι. Η φαλτσέτα είναι σκέτο σίδερο. Πρέπει με μεταλλικό πράμα που να έχει χαλκό ή ασήμι»** απάντησε η Γιαννού. **«Και συ καημένη Ντίνα χάθηκε να φέρεις κουτάλι κανονικό; Έφερες το ξύλινο χουλιάρι να φας τις φακές. Το κουτάλι έχει σίδερο που κάνει για σταύρωμα στα τσιμπήματα από σφήκες η μέλισσες»**. **«Ρε θειά»**, λέει η Ντίνα, **«να φέρω το κατσαρολάκι, έχει αρβάλι που μπορεί να κάνει»**. Φέρνει η Ντίνα το κατσαρολάκι, το κοιτάει η Γιαννού καλά καλά και λέει: **«Κάνει αυτό. Είναι χάλκινο»**. Το παίρνει λοιπόν η Γιαννού, το ακουμπάει στο τσιμπημένο δάχτυλο κάνοντας το σημείο του σταυρού και ....πράγματι η **Ελένη** μετά από λίγο ανακουφίστηκε από τον πόνο. Συνέχισαν το μάζεμα του σπάρτου και αφού είχε αποσκιάσει όλη η πλαγιά που βλέπει κατά την Κουκουλίστρα, ζαλώθηκαν τα χερόβολα με τα σπάρτα και κατηφόρισαν τη γιδόστρατα για το ρέμα του **Κάκαβα**. Μόλις φτάσανε στο ρέμα και ξεζαλώθηκαν, έφτιαξε η κάθε γυναίκα μία μεγάλη γούρνα με πέτρες, κλαδιά και λάσπη, έτσι ώστε να γεμίσει η γούρνα με νερό και μέσα σ' αυτή βάλανε τα χερόβολα και τα πλάκωσαν με πέτρες για να είναι το σπάρτο σκεπασμένο με νερό.

Η επιστροφή στο χωριό και οι οδηγίες... κάθ' οδόν.

Κατάκοπες αλλά χαρούμενες οι γυναίκες πήραν το δρόμο της επιστροφής στο χωριό. Δρόμος ανηφορικός και επικίνδυνος. Βοηθώντας η μία την άλλη βγήκανε στου Λιμηντάρανη τη βρύση. Κάτσανε να ξεδιψάσουν και ν' ανασάνουν λίγο και μετά συνέχισαν για το χωριό. Στο δρόμο η **Μήτσαινα** και η **Γιαννού** εξηγούσαν στις νεότερες πώς θα συνεχίσουν τη δουλειά από δω και πέρα. **«Αύριο θα βράσουμε το σπάρτο. Θα φέρω ένα λεβέτι και ένα ντενεκέ»** λέει η Γιαννού. Και συνέχισε η Μήτσαινα : **«Θα μείνει το σπάρτο μετά το βράσιμο μέσα στις γούρνες, για δέκα με δώδεκα ημέρες. Μετά θα το στουμπίσουμε μέχρι να σπάσει η φλούδα και να φανεί το μαλλί του. Μετά θα το απλώσουμε να στεγνώσει καλά, έτσι που να μπορούμε να βγάλουμε το ξύλο από το μαλλί».**

Το βράσιμο του σπάρτου, οι νεράιδες και τα αερικά

Πράγματι την επόμενη ημέρα φόρτωσαν το λεβέτι και τα υπόλοιπα σύνεργα για το βράσιμο του σπάρτου και μπονώρα το πρωί φθάσανε στου Κάκαβα. Μάζεψαν ξύλα, άναψαν φωτιά και άρχισαν να βράζουν λίγα λίγα τα χερόβολα. Δούλευαν όλες σαν μερμήγκια. Άλλη έφερνε ξύλα για τη φωτιά. Άλλη κουβάλαγε τα χερόβολα από τις γούρνες στο λεβέτι, άλλη φρόντιζε στο βράσιμο τα χερόβολα ώστε να βράσουν καλά για να φουσκώσει το σπάρτο και να σπάσει η φλούδα του. Η **Ντίνα** και η **Μαρία** σαν νεότερες έπαιρναν τα βρασμένα χερόβολα και τα βάζανε πάλι στις γούρνες στο ρέμα. Τα πλάκωναν με καθαρές πέτρες ή με κούτσουρα. Οι ώρες περνούσαν, δεν κάθισαν ούτε για μεσημέρι. Λίγο φαγητό και κείνο στο πόδι. Έπρεπε να τελειώσει το βράσιμο του σπάρτου την ημέρα εκείνη. Είχε αρχίσει να νυχτώνει και οι γυναίκες πάλευαν καταϊδρωμένες αλλά αποφασισμένες να τελειώσουν. Με το φως της φωτιάς αλλά και με ένα φεγγάρι που είχε προβάλει από τον Άγιο Λιά ψιλά στο βουνό, τέλειωσαν τη δουλειά τους. Μάζεψαν τα πράγματά τους τα φόρτωσαν στο μουλάρι της **Γιαννούς** και πήρανε την ανηφόρα για το χωριό. Στο δρόμο πως τόφερε η κουβέντα κάποια μίλησε για νεράιδες και αερικά που οι παλιότεροι λέγανε πως είχανε ακούσει. Φαίνεται ότι η κουβέντα πάνω σε αυτές τις δεισιδαιμονίες γινόταν για να απαλύνει το φόβο τους, που ήταν επόμενο να νιώθουν περπατώντας στο σκοτάδι στην ερημιά με το φως του φεγγαριού.

Το σπάρτο έμεινε στο νερό στου Κάκαβα έντεκα ημέρες. Τακτικά κάποια από τις νεότερες της παρέας πεταγόταν μέχρι το ρέμα να δει αν ήταν εντάξει τα χερόβολα μέσα στις γούρνες. Υπήρχε και ο φόβος της βροχής **«μην κατεβάσει το ρέμα και πάει το σπάρτο στού Ρεκούνι»**, όπως έλεγε η Γιαννού, που είχαν δει τα μάτια της πολλά τέτοια κακά.

Το στούμπισμα και το άπλωμα

Τέλος πάντων ήρθε η ώρα να βγάλουν το σπάρτο από το νερό για να το στουμπίσουν και να το απλώσουν να στεγνώσει. Σε αυτή τη δουλειά πήγαν μόνο οι τρεις νεότερες, **η Ντίνα, η Μαρία και η Ελένη**. Βγάλανε τα χερόβολα από τις γούρνες και έναένα τα κοπανάγανε με κοντόχοντρους ξύλινους κόπανους σε στρογγυλό σχήμα. Το κοπάνημα ή στούμπισμα ήταν πολύ κοπιαστική δουλειά, γιατί έπρεπε μαζί με το κοπάνημα να βρέχουν το χερόβολο για να φύγει η φλούδα του σπάρτου. Μετά το κοπάνημα απλώνανε το σπάρτο πάνω σε καθαρές πέτρες και κούτσουρα ώστε να στεγνώσει. Φρόντιζαν να μην ακουμπάνε τα χερόβολα στο χώμα, για να μη λερωθούν . Μετά από τρεις ημέρες και αφού το σπάρτο είχε στεγνώσει καλά πήρανε δυο μουλάρια, το φόρτωσαν και το φέρανε στης **Γιαννούς** την αυλή, που ήτανε πλακόστρωτη. Μοιράσανε στα ίσια τα χερόβολα και πήρε η κάθε μια από ένα, ώστε να συνεχίσει τη δουλειά μέχρι να βγει το μαλλί .

Η ξέλαση, το ξάσιμο και ο αργαλιός

Κάθε βράδυ μετά τις άλλες δουλειές που είχανε με τους κήπους, τα ποτίσματα, τα ζωντανά, τα καλαμπόκια στα χωράφια - που τα κορφολογάγανε και τα ψιλοσκαλίζανε - μαζευόντουσαν διαδοχικά στο σπίτι της κάθε μιας, όλες οι γυναίκες της παρέας και σε ξέλαση βγάζανε το ξύλο του σπάρτου από κάθε ένα κλωνί του βρασμένου χερόβολου. Τινάζανε τα απομεινάρια της φλούδας που μπορεί να είχε ακόμα μείνει πάνω στο μαλλί και στη συνέχεια το έπαιρναν άλλα χέρια κυρίως από τις γιαγιάδες, ώστε να το ξάνουν και να μείνει μόνο το μαλλί του σπάρτου.

Ηρωίδα μάνα του χωριού

Τα χρόνια εκείνα στα σπίτια οι οικοτεχνίες βασιζόντουσαν στις γυναίκες που είχαν πέρα από τις καθ' αυτού γυναικείες δουλειές (το ζύμωμα, το πλύσιμο των ρούχων στο χέρι, το κουβάλημα του νερού με βαρέλι ζαλιά, το μπάλωμα κλπ) και τον αργαλειό. Έτσι ύφαιναν κουβέρτες, κιλίμια, ματαράτσια, βελέντζες, σεντόνια, γιούρτες, σαΐσματα, μπατανίες και κουρελούδες. Άσε τα πλεξίματα, κυρίως το χειμώνα. Το μαλλί από το σπάρτο, αφού το έξαιναν και το έγνεθαν, το χρησιμοποιούσαν για σκοινιά για να υφαίνουν βελέντζες, και κουρελούδες και πρόχειρα χαλάκια. Είναι μια ξεχασμένη γυναικεία απασχόληση των ηρωικών εκείνων γυνακών που στήριζαν την οικογένεια με ανεξάντλητη υπομονή και αντοχή στις δουλειές, στα χωράφια και στο σπίτι με πίστη στις παραδόσεις και στις αξίες της τοπικής κοινωνίας. Ανάθρεφαν τα παιδιά τους με αρχέγονες -από μάνα σε κόρη- αλλά σπουδαίες αρχές και στοιχειώδεις αλλά θεμελιακούς ηθικούς κανόνες, αφού τις ίδιες τις χαρακτήριζε ένα πολύ βασικό "τετράπτυχο":

Λιτότητα, Σεμνότητα, Αγνότητα και Υπακοή.

Τουθεύς

*ΥΔΡΑΥΛΙΚΕΣ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
*ΘΕΡΜΑΝΣΗ
*ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ
Ι. ΤΣΑΝΤΙΛΑΣ
Λεωράκης 4, Λιόσια τηλ. 210-5732401

Μια Κυριακή στο χωριό

Αλλαγές σε 50 χρόνια

Την τελευταία Κυριακή του Μαΐου επισκεφθήκαμε με τον πρόεδρο του Συλλόγου το χωριό. Η ημέρα ήταν κάπως βροχερή αλλά η διάθεσή μας πολύ καλή και το ταξίδι ευχάριστο. Φύγαμε από την Αθήνα γύρω στις 7 το πρωί και λίγο πριν τις 9 είμαστε στην Βυτίνα. Ήπιαμε εκεί καφέ με τον Κώστα το Χρονόπουλο με το γιό του το Γιάννη και συζητήσαμε κάποια τεχνικά θέματα για το μνημείο του Δήμου.

Στο χωριό φτάσαμε γύρω στις 10.30, αφού κάναμε μια στάση στου Γιατρού τη Βρύση για να δούμε εκεί το χώρο που θα γίνει το νέο έργο. Η εκκλησία μόλις είχε σχολάσει και κάποιες γυναίκες μοίραζαν κόλλυβα για τα μνημόσυνα της Ντίνας του Νικόλα-Βέργου και του Γιάννη του Βέργου. Μπήκαμε στην εκκλησία, προσκυνήσαμε και με την ευκαιρία μιλήσαμε για λίγο με τον παπά. Έξω από την εκκλησία ήταν το εκκλησιαστικό Συμβούλιο, το οποίο μας ενημέρωσε για την πρόοδο των εργασιών του πρόναου. Αφήσαμε την εκκλησία και πήγαμε προς το καφενείο, χαιρετώντας τους πατριώτες που συναντούσαμε στη διαδρομή. Στο καφενείο καθίσαμε με τον αντιδήμαρχο Θάνο Μπόρα και συζητήσαμε διάφορα θέματα του χωριού. Το κυρίαρχο ζήτημα ήταν το μνημείο του Δήμου και η σχετική εκδήλωση που θα γίνει τις ημέρες του Δεκαπενταύγουστου. Από το καφενείο φύγαμε για τους Αράπηδες, παρά την επιμονή των οικογενειών που έκαναν τα μνημόσυνα να καθίσουμε στο τραπέζι για φαγητό. Ο χρόνος δεν μας έπαιρνε. Στους Αράπηδες είδαμε τον χώρο που θα στηθεί το μνημείο και στη συνέχεια πήγαμε στον Άγιο Κωσταντίνο, να ανάψουμε ένα κερί. Επιστρέψαμε στο χωριό κατά τις δύο που είχαμε ραντεβού με τον Νίκο τον Παπαγεωργίου για να συζητήσουμε το θέμα αναγραφής των ονομάτων και των κειμένων στο μνημείο.

Κατά τις τρεις φύγαμε από το χωριό και λίγο πριν τις εφτά φτάσαμε στην Αθήνα, με μία στάση στο δρόμο, χωρίς να αισθανόμαστε ιδιαίτερη κούραση.

Στη δεκαετία του 1960 θυμόμαστε όλοι πόσες ώρες χρειαζόμαστε για να έρθουμε από το χωριό στην Αθήνα, ταλαιπωρημένοι και κατάκοποι. Πόσο αλλάξανε οι καιροί. Και πόσο θα αλλάξουν ακόμη. Ποιος μπορεί να φαντασθεί τις συνθήκες που θα επικρατούν μετά 50 χρόνια. Όποιος έχει φαντασία, ας γράψει ένα κείμενο με τίτλο "Του Σέρβου το 2055" και ας ...περιμένει να δει αν....θα πέσει μέσα ή όχι.

Πιστεύουμε πως και τότε θα εκδίδεται ο "Αρτοζήνος".

Πολιτιστικός Σύλλογος "Ο Πάνας"

Ο συμπατριώτης **Κ. Παυλόπουλος** –πρόεδρος και καλλιτεχνικός διευθυντής του παραπάνω Συλλόγου- μας έστειλε την παρακάτω επιστολή.

Αγαπητοί συμπατριώτες. Ίσως είναι γνωστές οι προσπάθειες που κάνουμε **για τη διάσωση αλλά και την προβολή του Αρκαδικού πολιτισμού.** Για τον παραπάνω σκοπό έχουμε συστήσει τμήματα χορού, χορωδίας, ατομικού τραγουδιού, όπως και σχολή μουσικών οργάνων. Πραγματοποιήσαμε μέχρι τώρα δεκάδες συναυλίες στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό. Κορυφαία εκδήλωση η παρουσίαση του μουσικού έργου μας **"ΕΡΩΤΙΚΗ ΑΡΚΑΔΙΑ - ΑΓΡΑΦΟΙ ΝΟΜΟΙ",** με σπάνια τραγούδια της Αρκαδίας, όπου μερικά από τα θέματά του αντλούνται από την αρχαιότητα. Το έργο παρουσιάστηκε στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών το 2004. Στις 25 Μάρτη του 2005 παρουσιάσαμε τα τραγούδια του '21, στο Αμφιθέατρο του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που έτυχε της προβολής όλη η Αρκαδία από την τηλεόραση της ΕΤ3, τον τηλεοπτικό σταθμό ALFA και από πολλούς ραδιοφωνικούς σταθμούς. Το Πάσχα είχαμε την επιμέλεια του παραδοσιακού προγράμματος, στην πασχαλινή εκπομπή του τηλεοπτικού σταθμού ALTER.

Για τις 7 Σεπτεμβρίου, ημέρα Τετάρτη και ώρα 20.30, έχουμε προγραμματίσει να ανεβάσουμε στο θέατρο Λυκαβητού το λαογραφικό δρώμενο "Ο ΑΡΚΑΔΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ", σε σενάριο **Κ. Παυλόπουλου** και σκηνοθεσία **Σ. Λαμπρόπουλου.** Θα είναι μία μοναδική αναπαράσταση του γάμου όπως γινόταν στην Αρκαδία την εποχή του 1900, με όλο το εθιμοτυπικό δίκαιο. Εκατό και πλέον καλλιτέχνες - μουσικοί - χορωδοί - χορευτές - τραγουδιστές - ηθοποιοί θα μας ταξιδέψουν πίσω στο χρόνο με ανέκδοτα τραγούδια του γάμου και με άγνωστους χορούς. Ο Αττικός ουρανός θα πλημμυρίσει από ουράνιες μελωδίες, που θα έρθουν από το παρελθόν, όταν τα τραγούδαγαν οι πρόγονοί μας στα βουνά, στα ποτάμια, στους γάμους και στ' αλώνια.

Προκειμένου να δοθεί η ευκαιρία να παρακολουθήσουν το έργο όσο το δυνατόν περισσότεροι Αρκάδες, **θα γίνει ειδική τιμή εισιτηρίου για τους Συλλόγους.** Θα σας παρακαλούσα να δημοσιεύσετε στην εφημερίδα την παραπάνω ανακοίνωση.

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με τα τηλέφωνα 210-9940079, 6977285145 και 6972695777.

*(Ο Σύνδεσμος συγχαίρει τον δραστήριο πατριώτη και εξαιρετικό καλλιτέχνη **Κ. Παυλόπουλο** και του εύχεται κάθε επιτυχία. Στους πατριώτες προτείνει να απευθυνθούν στα μέλη του Δ. Σ. για να προμηθευτούν φτηνά εισιτήρια).*

Ιατρικά θέματα

Η άλλη όψη του... καπνίσματος

Σεβασμός στον παθητικό καπνιστή

Η βλαπτική επίδραση του καπνίσματος στον άνθρωπο είναι σε όλους γνωστή και υπάρχουν χιλιάδες μελέτες που το αποδεικνύουν. Το μέγεθος του προβλήματος προσδιορίστηκε πρόσφατα από μια δήλωση της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, που χαρακτηρίζει το κάπνισμα ως **"τη μεγαλύτερη επιδημία του περασμένου αιώνα".**

Είναι γνωστό πως το κάπνισμα ξεκίνησε από την Αμερική και πως πέρασε δια "πυρός και σιδήρου", με αφορισμούς, ακρωτηριασμούς ακόμη και εκτελέσεις μέχρι να μπορέσει ο καπνιστής να ....καπνίζει ελεύθερα. Αυτή βέβαια η "ελευθερία" κοστίζει πάρα πολλά όχι τόσο σε χρήμα, όσο σε αρρώστιες και θανάτους. Υπολογίζεται πως κάθε χρόνο το κάπνισμα προκαλεί περισσότερους θανάτους από όσους προκαλούν τα τροχαία και το AIDS μαζί.

Ο καπνιστής που γνωρίζει τους κινδύνους από το τσιγάρο, είναι προφανώς υπεύθυνος για ό,τι κακό συμβεί στην υγεία του, εξ αιτίας αυτής της κακής συνήθειας. Για τη βλάβη όμως της υγείας των συνανθρώπων του -είτε αυτοί είναι συγκάτοικοί του, είτε εργάζονται στον ίδιο χώρο, ή τυχαία τέλος βρίσκονται κοντά του- δεν έχει ευθύνη; Σίγουρα έχει, όπως έχει ευθύνη και η Πολιτεία, η οποία πρέπει να προστατεύει τα μέλη της, ιδιαίτερα τα πλέον αδύναμα, όπως είναι τα παιδιά. Γι' αυτό στην Ιταλία πρόσφατα ψηφίστηκε νόμος που επιβάλλει **πρόστιμο 27 ευρώ σε όποιον καπνίσει σε Δημόσιο χώρο και 275!! ευρώ, αν στο χώρο υπάρχουν παιδιά ή έγκυοι.** Ανάλογοι νόμοι ισχύουν στη Νορβηγία, στην Ιρλανδία και ετοιμάζονται στην Πορτογαλία, στην Αγγλία και στη Σουηδία. Η Ελλάδα, από αυτής της πλευράς μάλλον στις Αφρικανικές χώρες κατατάσσεται, με δεδομένο ότι οι Έλληνες είναι οι πρώτοι καπνιστές!! στην Ευρώπη.

Έχει διαπιστωθεί πως ο παθητικός καπνιστής εισπνέει ποσοτικά μεν λιγότερο αλλά ποιοτικά περισσότερο επικίνδυνες ουσίες. Έχει υπολογισθεί για παράδειγμα, ότι έχει 20 % μεγαλύτερη πιθανότητα να πάθει καρκίνο του πνεύμονα σε σχέση με αυτόν που δεν εκτίθεται στον καπνό των άλλων.

Αν υποθέσουμε πως ο ενήλικας παθητικός καπνιστής μπορεί να προφυλαχτεί κατά κάποιο τρόπο και σε κάποιο βαθμό από τον καπνό των διπλανών, δεν ισχύει το ίδιο για τα παιδιά, τα οποία ουσιαστικά είναι απροστάτευτα. Έχει διαπιστωθεί, πως μόνο από το αναπνευστικό σύστημα -τα παιδιά που εκτίθενται σε παθητικό κάπνισμα- έχουν 3-5 φορές μεγαλύτερη νοσηρότητα, συγκριτικά με τα παιδιά που δεν εκτίθενται σε ανάλογο καπνό.

Ακόμη πιο σοβαρά είναι τα πράγματα για τα έμβρυα, όπως και για τα παιδιά που θηλάζουν. Είναι βέβαιο πως το κάπνισμα της εγκύου συνδέεται με αυξημένη συχνότητα γέννησης πρόωρων και λιποβαρών νεογνών. Επίσης συχνότερα εμφανίζονται στα βρέφη αυτά και στα μικρά παιδιά άλλα σοβαρά προβλήματα όπως "το φαινόμενο του αιφνίδιου θανάτου", η καθυστέρηση της σωματικής και ψυχοκινητικής εξέλιξης και η εκδήλωση βρογχικού άσθματος και λοιμώξεων του αναπνευστικού συστήματος.

Έχει βρεθεί ακόμη πως η νικοτίνη απεκκρίνεται στο μητρικό γάλα σε τριπλάσιες ποσότητες απ' ό,τι στο πλάσμα και πως η ποσότητα είναι ανάλογη με τα τσιγάρα που καπνίζουν οι θηλάζουσες.

Είναι καιρός να αναλογισθούν όλοι οι καπνιστές, ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας, πως έχουν ευθύνη όχι μόνο για τα προβλήματα υγείας που προκαλούν στον εαυτό τους, που στο κάτω-κάτω μπορούν να ισχυρισθούν πως είναι δικαίωμά τους, κυρίως όμως για το κακό που προκαλούν στους γύρω τους, είτε αυτοί είναι συγγενικά τους πρόσωπα είτε ξένα.

Γι΄αυτούς έχουν τέτοιο δικαίωμα;

Σερβαίος Γιατρός

Το σχολείο του χωριού Σέρβου

Σημαντική η συμβολή του γιατρού Ι. Δημόπουλου

Σαν ήρθε η μέρα του λυτρωμού, πρώτη φροντίδα του λεύτερου και του μικρού τότε Ελληνικού κράτους, βγαλμένου από τα ερείπια και τις καταστροφές της μακραίωνης δουλείας, ήταν **η ανόρθωση της ανύπαρκτης Παιδείας του!** Με τα φτωχά του έσοδα ίδρυσε τα πρώτα σχολεία που σαν τέτοια, στα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια 1830-1860 λειτουργούσαν λίγα μόνον, στις πρωτεύουσες των νομών ή και στις πρωτεύουσες επαρχιών και δήμων.

Αλλά και από 'κει και δώθε, τα χρόνια εξακολουθούν να κυλούν δύσκολα. Αλλεπάλληλα περιπετειώδη γεγονότα, κρατούν την Παιδεία σε σπαργανώδη κατάσταση. Το κράτος, προ της αδυναμίας του να ανταποκριθεί στις εκπαιδευτικές του ανάγκες, χρησιμοποιεί κινητούς δασκάλους **(γραμματοδασκάλους),** που πήγαιναν από χωριό σε χωριό -δίνοντας στοιχειώδεις γνώσεις- με πληρωμή των δασκάλων σε χρήμα ή σε είδος κάθε Σάββατο, το βδομαδιάτικο δηλαδή από τους κατοίκους. Εργασία που γινόταν βέβαια λειψή. Γι' αυτό και πάλι εδώ στυλοβάτες των γραμμάτων, διδάσκοντας απλή γραφή και ανάγνωση συνεχιστές των προκατόχων τους ιερέων επί Τουρκοκρατίας, ήταν οι παπάδες και κείνοι που ήξεραν πέντε άλφες, μεταδίδοντάς τες και στους άλλους.

Και συνεχιζόταν αυτός ο τρόπος μόρφωσης, σ' όλη τη διάρκεια της μετεπαναστατικής περιόδου μέχρι την ιστορική χρονιά του 1878. Είναι η χρονιά, ιστορικός σταθμός, που αποτέλεσε για του Σέρβου την αφετηρία μιας νέας ζωής που στάθηκε το ορόσημο ανάμεσα στον παλιό και τον καινούργιο κόσμο του χωριού μας. Χρονιά, που αρχίζει να αποσύρεται το βαρύ πάπλωμα του σκοταδισμού και να απλώνεται ανάλαφρα το αραχνοΰφαντο πέπλο του φωτός. **Τούτη τη χρονιά εγκρίθηκε από το Κράτος, η ίδρυση σχολείου στου Σέρβου.** Για την πρώτη του στέγαση, χρησιμοποιήθηκε το άλλοτε παλιό και σήμερα νεόκτιστο σπίτι, του **Γιάννη Χρ. Βέργου** και στη συνέχεια το οίκημα της Κάτω Εκκλησίας, όπου το σημερινό ιατρείο. Εκεί σ' αυτό το μικρό εργαστήρι, που η μικρή του αίθουσα χρησίμευε και για κατοικία δασκάλου μ' ένα σακούλι υφαντό, κρεμασμένο στον ώμο, και μοναδικό εφόδιο την πλάκα και το κοντύλι έμαθαν γράμματα και φοίτησαν για εξήντα χρόνια τόσες ηλικίες παιδιών. Τα παιδιά έπαιζαν χαρούμενα στο σχολικό προαύλιο (προαύλιο της εκκλησίας) στη Ράχη και η μικρή καμπάνα κρεμασμένη στο ιστορικό πουρνάρι, σήμαινε πρωί απόγευμα, την ώρα του σχολείου και ήταν το ρολόϊ του χωριού. Βάρεσε του δασκάλου η καμπάνα έλεγαν. Ήρθε η ώρα.

Στην τρίτη δεκαετία του αιώνα, ο αριθμός των μαθητών έχει αυξηθεί. Στο σχολείο έρχονται τώρα και τα κορίτσια και οι γονείς παύουν να στέλνουν τα παιδιά τους για μια ή δύο χρονιές μόνον και να τα απασχολούν ολημερίς στις δουλειές του σπιτιού. Είναι γνωστό ότι τα στέλναν να φυλάξουν τα πρόβατα, τις γίδες, τα μαρτίνια, και τα παίρναν στο χωράφι να ρίνουν το σπόρο και να κάνουν τόσες άλλες δουλειές. Ήταν οι μικροί άπλεροι μεροκαματιάρηδες του σπιτιού. Έτσι και σαν το σχολείο έγινε με δυο και τρεις δασκάλους και ο χώρος του ήταν ανεπαρκής για τα πολλά παιδιά, χρησιμοποιήθηκαν διαδοχικά ως βοηθητικοί χώροι διδασκαλίας, τα σπίτια των **Γκράβαρη, Θ. Τρουπή** (Αλούπη) και **Γ. Δημοπούλου** (Μητρογιώργη).

Αυτό όμως δε μπορούσε να συνεχίζεται και ήταν απαράδεχτο το σχολείο να στεγάζεται, πότε δω και πότε κει και συνείδηση πλέον όλων των Σερβαίων έγινε να κτίσουν σχολείο σύγχρονο που ν' ανταποκρίνεται στις λειτουργικές και διδακτικές ανάγκες των πολυπληθών μαθητών του. Σαν κατάλληλη, επί διευθυντή σχολείου του **Δημητρίου Νικ. Σχίζα,** κρίθηκε η θέση που χτίστηκε. Στις 2 Οκτώβρη του 1937 μπήκε ο θεμέλιος λίθος και άρχισαν οι εργασίες. Με κρατική ενίσχυση χάρη στις ενέργειες του αείμνηστου γιατρού **Ιωάννη Δ. Δημόπουλου,** προσωπική εργασία των κατοίκων και εισφορά του Συλλόγου, τον Ιούλιο του 1939 τελείωσε η τοιχοποιία του. Συνθήκες δύσκολες και ο πόλεμος του 1940 ανέκοψαν τη συνέχιση των εργασιών, για δώδεκα χρόνια. Ώσπου το 1949 επί διευθυντή σχολείου του **Γεωργίου Ανδρ. Δάρα,** με τη συμβολή του γιατρού **Ιωάν. Δημόπουλου,** γίνεται νέο άλμα και το διδακτήριο έτοιμο πια για λειτουργία, το σχολικό έτος 1951-1952, παραδίνεται στους μικρούς τροφίμους του. Λειτουργώντας ως τριθέσιο (με τρεις δασκάλους), στις 9-8-1956 με ενέργειες του γράφοντος, τότε δασκάλου, το σχολείο προήχθη σε τετραθέσιο (λειτουργώντας με 4 δασκάλους).

Με το ενδιαφέρον, τις φροντίδες και τις ενέργειες των δασκάλων του, το κτίριο αυτό, έλαβε όψη πραγματικού εκπαιδευτηρίου και με τη λειτουργικότητά του ως τετραθέσιου, διακρίθηκε σαν υποδειγματικό σχολείο, στην περιφέρεια Γορτυνίας. Ωραίο, ευρύχωρο, άνετο με τις έξι αίθουσές του, με προαύλιο -γυμναστήριο- υπόστεγο. Οπλισμένο με πλούσια εποπτικά μέσα, σκεύη, έπιπλα και όργανα, με κινηματογράφο και τις ωραίες του σχολικές γιορτές και εκδηλώσεις, με θεατρικές παραστάσεις από τους μεγαλύτερους, άλλοτε μαθητές του, με τους τέσσερις δασκάλους του και τους 172 μαθητές του, γνώρισε ημέρες δόξας. Γενιές γενιών παρέλασαν από το σχολείο Σέρβου και στρέφονται σήμερα με δέος και σεβασμό μπρος στο πνευματικό αυτό ίδρυμα, που πήραν τα πρώτα φώτα για τον αγώνα της ζωής και έγιναν επιστήμονες, δημόσιοι υπάλληλοι, έμποροι, επαγγελματίες.

Για πολλά χρόνια οι μαθητές που βγήκαν από το σχολείο Σέρβου, λάμπρυναν με την ευρυμάθειά τους τα γυμνάσια και τα σχολεία που φοιτούσαν, προόδεψαν και διακρίνονται σήμερα, ως άριστοι της επιστήμης.

Β. Δάρας

Θίασος Σερβαίων Νέων: Αρχές δεκαετίας 1960

Στη φωτογραφία εικονίζονται κάποιοι νέοι του χωριού, που στις αρχές της δεκαετίας του 1960 πήραν μέρος σε επιτυχημένες θεατρικές παραστάσεις, όπως την **"Γκόλφω"**, τον **"χορό του Ζαλόγγου"** και την **"Ξάνθω"**.

Διακρίνονται οι:

Θάνος Μπόρας, Παρασκευές Λιατσόπουλος, Παναγής Λιατσόπουλος (Μαγιάς), Αθανασία Κωνσταντοπούλου, Γεωργία Τερζή, Μαργαρίτα Παπαγεωργίου, Ευσταθία Σχίζα, Γεώργιος Κατσιάπης και Ηλίας Κωνσταντόπουλος (με την καμπούρα στην πλάτη, έπαιξε τον κωμικό ρόλο του **Γιάννου** στο έργο **Γκόλφω**).

Το έργο **"Ξάνθω"** του Περεσιάδη παίχθηκε το καλοκαίρι του 1962 με "πρωταγωνιστές" την **Αθανασία Μ. Κωνσταντοπούλου** και τον **Χρήστο Ι. Μαραγκό**.

Την επιμέλεια των παραστάσεων είχε αναλάβει ο **Βασίλης Δάρας**, δάσκαλος τότε στο χωριό.

Αφιερωμένο στα Σερβιωτόπουλα "Η φιλοσοφία της ζωής"

Και ο Σύνδεσμος... "δυο μπιρίτσες" είναι

Ένας καθηγητής φιλοσοφίας εμφανίσθηκε μια μέρα στην αίθουσα διδασκαλίας, κρατώντας στα χέρια του ένα άδειο γυάλινο βάζο και μια χάρτινη κούτα. Χωρίς να μιλήσει κάθισε στην έδρα και άρχισε να γεμίζει το βάζο με μικρές πέτρες που έπαιρνε από την κούτα. Όταν το βάζο γέμισε ρώτησε τους φοιτητές.

-Είναι γεμάτο;

-Ναι, απάντησαν όλοι μαζί, με περιέργεια

Αυτός χαμογέλασε και χωρίς να μιλήσει πήρε από την κούτα ένα σακουλάκι με μικρά βότσαλα και άρχισε να τα ρίχνει στο βάζο. Τα βότσαλα μπήκαν στα κενά που δημιουργούσαν οι πέτρες και γέμισαν πάλι το βάζο. Ο καθηγητής απευθύνθηκε πάλι στους φοιτητές με την ίδια ερώτηση.

- Είναι γεμάτο;

- Ναι....απάντησαν επίσης οι φοιτητές, χαμογελώντας.

Χαμογέλασε και αυτός και χωρίς δεύτερη κουβέντα πήρε από την κούτα ένα άλλο σακουλάκι γεμάτο με άμμο και άρχισε να την ρίχνει μέσα στο βάζο. Η άμμος, με το κούνημα, πήγε στα κενά που δημιούργησαν οι πέτρες και τα βότσαλα και γέμισε το βάζο μέχρι επάνω. Ξανά η ίδια ερώτηση στους φοιτητές και ξανά η ίδια απάντηση.

Ο καθηγητής χαμογέλασε πάλι και βάζοντας το χέρι στην κούτα πήρε δύο κουτιά μπίρες. Τα άδειασε στο βάζο και η μπίρα με τον αφρό της έφτασε μέχρι το χείλος του βάζου. Ο καθηγητής ξαναρώτησε.

- Είναι και τώρα γεμάτο το βάζο;

Οι φοιτητές γέλασαν πάλι και γεμάτοι απορία απάντησαν.

- Ναι είναι γεμάτο.

Τώρα, λέει ο καθηγητής, θέλω να θεωρήσετε πως αυτό το βάζο αντιπροσωπεύει τη ζωή σας. **Οι ΠΕΤΡΕΣ** αντιστοιχούν στα πιο σημαντικά πράγματα της ζωής (οικογένεια, σύντροφος, υγεία, παιδιά, καλοί φίλοι κλπ), τα **ΒΟΤΣΑΛΑ** σε λιγότερο σημαντικά (σπουδές, εργασία, σπίτι, αυτοκίνητο κλπ) και η **ΑΜΜΟΣ** σε όλα τα μικροπράγματα. Προσέξτε όμως. Αν τυχόν γεμίσετε το βάζο πρώτα με τα βότσαλα (λιγότερο σημαντικά πράγματα), είναι αυτονόητο πως δεν χωρούν πλέον οι πέτρες και η ζωή σας θα είναι κενή από σημαντικά πράγματα. Αν βάλετε πρώτα την άμμο δεν χωρούν ούτε οι πέτρες ούτε και τα βότσαλα. Έτσι θα έχετε μια ζωή μόνο με μικροπράγματα. Αν αντίθετα βάλετε μόνο πέτρες η ζωή σας θα είναι γεμάτη τουλάχιστον από σημαντικά πράγματα. Προσοχή λοιπόν να μην αλλάξετε τη σειρά των πραγμάτων που θα γεμίσετε το βάζο της ζωής σας. Σκεφθείτε πως για λιγότερο σημαντικά πράγματα και κυρίως για μικροπράγματα πάντα θα υπάρχει χρόνος.

Οι φοιτητές έμειναν άφωνοι από το πείραμα του καθηγητή. Λίγη ώρα αργότερα κάποιος από το βάθος της αίθουσας σηκώθηκε και ρώτησε. Και οι μπίρες κ. καθηγητά τι ρόλο παίζουν;

Ο καθηγητής χαμογέλασε και δείχνοντας το βάζο είπε. Όπως βλέπετε, όσο στριμωγμένες κι΄ αν είναι οι "πέτρες", τα "βότσαλα" και η "άμμος", χώρεσαν και οι "μπίρες". Αυτό σημαίνει πως όσο πιεσμένοι και στριμωγμένοι αν είστε στη ζωή σας από τα διάφορα προβλήματα, μην ξεχνάτε ποτέ πως πάντα υπάρχει χώρος και χρόνος για....δυο "μπιρίτσες".

Για λίγη χαλάρωση

Ήρθε πάλι ο "Αρτοζήνος"
Όμορφος, καλός και φίνος.
Γράφει πολλά με κριτική
Με σχόλια και λογική.
Ας είναι καλά οι άνθρωποι που τον υπηρετούνε
Και μας προσφέρουνε χαρά και μας ευχαριστούνε.
Πάρα πολλά αναφέρθηκαν στη μνήμη της Μαρίας
Στη μνήμη μιας αξέχαστης αληθινής κυρίας.
Χαλάλι της, της άξιζε.
Μας άφησε έργο άριστο, ποιητικό, σπουδαίο
Καλό για κάθε Έλληνα, ιδιαίτερα Σερβαίο.
Πάρα πολύ μου άρεσε αυτό με τον τσοπάνη
Στον Αρτοζήνο εκεί ψηλά, με την μεγάλη στάνη.
Κάποιοι ενοχληθήκανε με κάποια γεγονότα
Μα όλα μπορούν να διορθωθούν, ας γίνουν όπως πρώτα.
Άντε καλή αντάμωση τούτο το καλοκαίρι
Κανείς δεν είναι βέβαιος το μέλλον τι θα φέρει.
Τις γκρίνιες ας αφήσουμε κάπου μακριά στην πόλη
Και ας ομονοήσουμε, μικροί, μεγάλοι, όλοι.

Ένας πατριώτης

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
(Γιός της Τασίας Θ. Χειμώνα)
FORD, MERCEDES ΚΛΠ.
Μεταμόρφωση: Γωνία Practicer
Τηλ. 210-2820858, 694944523
Στους πατριώτες πολύ φιλικές τιμές

Διεξαγωγή της Μάχης της Πρινίτσας

Συνέχεια από την 4η σελ.

Ο Φράγκος **Ζαν ντε Καταβάς**, σαν εμπειροπόλεμος που ήταν, αποφάσισε πριν από την κύρια επίθεση να προβεί σε μια παραπλανητική ενέργεια, ώστε να εξαναγκάσει τον Κωνσταντίνο να εμπλέξει το επίλεκτο τμήμα ασφαλείας του και έτσι να το εξουδετερώσει. Στην συνέχεια προγραμμάτισε να επιτεθεί με το σύνολο των δυνάμεών του –αιφνιδιαστικά- και αφού προκαλέσει πανικό στον απροετοίμαστο Αυτοκρατορικό στρατό να τον εξαναγκάσει να εγκαταλείψει τη μάχη.

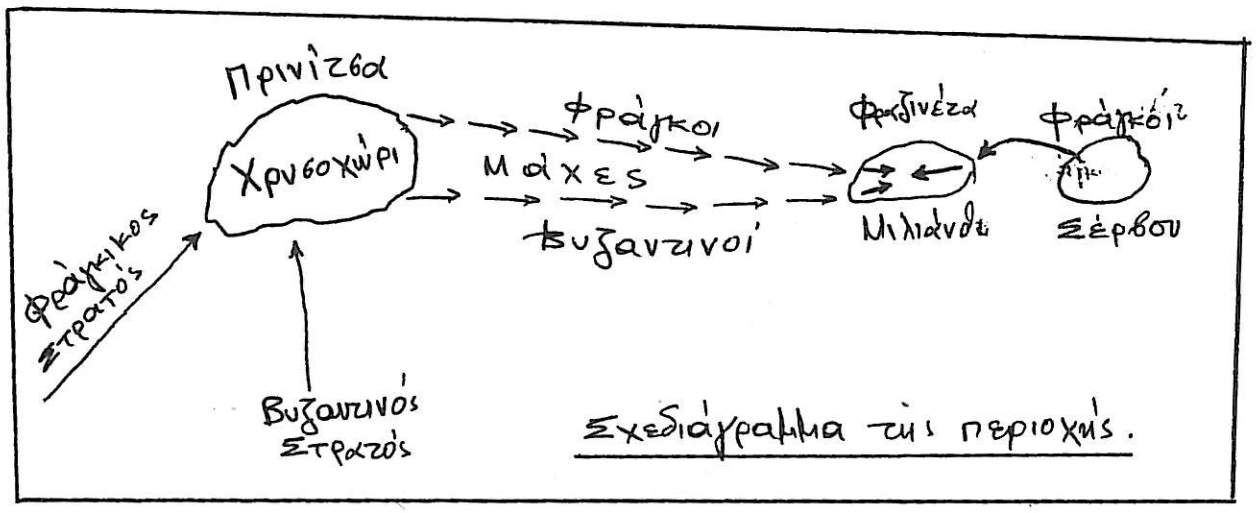
Πράγματι η μικρή δύναμη των Φράγκων δεν θεωρήθηκε σαν σοβαρή απειλή από τον **Κωνσταντίνο**. Όταν τους είδε είπε ειρωνικά: ***"προγεματίτσιν γαρ μικρόν εβλέπω ότι μας ήλθεν"***[14] και έστειλε χίλιους ιππείς για να τους αποκρούσουν. Βέβαιος για την νίκη παρακολουθούσε την εξέλιξη της μάχης από την τέντα του, όταν ξαφνικά βλέπει νάρχονται προς το μέρος του τα φράγκικα φουσάτα. Βρέθηκε σε τόσο δύσκολη θέση ώστε προκειμένου να σώσει τη ζωή του ανέβηκε στο άλογό του και μέσα από μονοπάτια με την βοήθεια ***"ανθρώπου του τόπου, όπου έξευρε κι απείκαζεν το μέρος της Πρινίτσας"***[15], κατέφυγε στο Μιστρά, αφήνοντας τους στρατιώτες του να προσπαθήσουν να σωθούν στα δάση της Πρινίτσας[16]. Η μάχη στην περιοχή άρχισε το πρωί και τελείωσε το μεσημέρι: ***"...Οι Φράγκοι απεσώσασιν ώρα μεσημερίου..."***. Ο Αυτοκρατορικός στρατός εγκατέλειψε την περιοχή[17] και άρχισε να φεύγει ατάκτως προς ανατολάς ***"...εις τους δρυμώνες έφυγαν εκεί προς τον στρατέαν..."*** (στρατέα = στράτα), ακολουθώντας το δρομολόγιο προς Σέρβου ***"...στους τόπους εκείνους τους σκληρούς τους πολλά δασωμένους... όλοι αποκεφαλίστησαν, εβάλθησαν να φεύγουν, ο εις τον άλλον ουκ έβλεπεν το πόθεν υπαγαίνει..."***

Εκεί στα δάση της Πρινίτσας η περιοχή επίσημα αναφέρεται ως Πρινιάς, που σημαίνει πουρναρότοπος (πρίνος = πουρνάρι) και οι ντόπιοι σήμερα το λένε Μπρίνια[18] -δόθηκε στη συνέχεια το τελευταίο χτύπημα στον πανικόβλητο Αυτοκρατορικό στρατό. Βέβαια η περιγραφή της μάχης στα χρονικά είναι σε πολλά σημεία ασαφής, μερικές ενέργειες φαίνονται τελείως αδύνατες και άλλες πιθανές υπό διαφορετικές συνθήκες. Παρ' όλα αυτά όμως το πιθανότερο είναι ότι στου **Σέρβου** υπήρχε **Φράγκικος στρατός**, για την επιτήρηση της περιοχής και τον έλεγχο του σημαντικού δρομολογίου που οδηγούσε στο κέντρο της Γορτυνίας. Αυτή η φράγκικη δύναμη εκμεταλλευόμενη την υπεροχή του εδάφους έλαβε θέσεις στο δυτικό πρανές του **Παλαιόκαστρου** -νότια του **"Αγιαντριά"**- και περίμενε τον Αυτοκρατορικό στρατό, ο οποίος καταδιωκόταν από τον **Ζαν ντε Καταβά**, στα δάση της Μπρίνιας. Η πανωλεθρία που υπέστη ο Βυζαντινός στρατός ήταν μεγάλη. Εγκατέλειψε άπαντα τα υπάρχοντά του και προσπάθησε να διαφύγει από την μοναδική δίοδο του αυχένα, που σχηματίζεται μεταξύ Παλαιόκαστρου και Φρανζέτας, τη γνωστή θέση **Έριζα**, εκεί ακριβώς που είχε παραταχθεί (είχε στήσει καρτέρι) τμήμα του Φράγκικου στρατού. Μεγάλες οι απώλειες και πολλά τα λάφυρα στο πεδίο της μάχης, στην περιοχή της Μπρίνιας, Φραζινέτας και Έριζας. Χίλια με δυό χιλιάδες άλογα, σκηνές, πολεμικό υλικό και διάφορα αλλά είδη, ήταν η λεία των Φράγκων και των περιοίκων που συμμετείχαν στη διαρπαγή[19]. Σύμφωνα με την παράδοση ο μικρός χείμαρρος μεταξύ Παλαιοκάστρου και Φραντζέτας, ονομάστηκε **Μιλιάνθι**[20] σε ανάμνηση του χαμού χιλάδων νέων (ανθών) που φονεύθηκαν κατά την μάχη. (Η παράδοση επίσης λέει πως το αίμα έτρεχε ...μίλια)

Οι νικητές Φράγκοι, μετά την μεγάλη και αποφασιστική μάχη, σταμάτησαν την καταδίωξη και έμειναν στου Σέρβου :

"...Οι Φράγκοι γαρ εμείνασιν ετότε εις τα Σέρβια, (εννοεί του Σέρβου), επεί αν ήθελαν να έλθουν να μείνουν παρακάτου ου δέν εδύνονταν να υπάν οτ' ήσαν κοπιασμένοι και δια το κέρδος το πολύ το ειχασι κερδίσει[21] ..."

Έμειναν στον ιστορικό χώρο που υπήρξε το κέντρο μαχών και αψιμαχιών μεταξύ Βυζαντινών και Φράγκων - από το 1263 μέχρι το 1320, οπότε η περιοχή κατελήφθη τελικά από τους βυζαντινούς. Εκτός από την φονική μάχη της Πρινίτσας, στην ίδια αυτή περιοχή, μερικούς μήνες αργότερα, την άνοιξη του 1264 έγινε συγκέντρωση των ιδίων αντιπάλων δυνάμεων για μια μάχη, γνωστή ως ***"μάχη των Σερ(β)γιανών"***, η οποία απεσοβήθη την τελευταία στιγμή, λόγω θανατηφόρου πτώσεως του **Μιχαήλ Καντακουζηνού** από το άλογό του. Μερικοί αμφισβητούν το γεγονός, τοπικά και χρονικά. Όμως ο **Σμίττ**, ο οποίος είναι ιδιαίτερα αξιόλογος και λεπτολόγος ιστορικός στο βιβλίο του πραγματεύεται τις σχέσεις των παραλλαγών του Χρονικού και των χειρογράφων- υποστηρίζει πως τα **Σέρβια, Σεργιανά ή Σερβιανά,** είναι το ίδιο χωριό του Σέρβου. ***"...Εν και το αυτό χωρίον, γειτνιάζον εις την Πρινίτσαν[22]..."*** Κάποιοι άλλοι ομιλούν περί πλάνης του εκδότη και τοποθετούν τα Σεργιανά κοντά στην Ανδραβίδα[23]. Από την λεπτομερή όμως ανάλυση του κειμένου προκύπτει ότι ο Σμίττ έχει τεκμηριωμένες απόψεις και ότι η "ήπια αντιπαράθεση" της μάχης των Σερβιανών (η οποία όπως αναφέρθηκε τελικά δεν διεξήχθη), έγινε στον ίδιο χώρο, όπου οι Φράγκοι τον Αύγουστο του 1263 έδωσαν τελειωτικό χτύπημα στις Αυτοκρατορικές δυνάμεις.

Σχεδιάγραμμα της περιοχής.

Επίλογος

*Κατά τους πρώτους χρόνους της φραγκοκρατίας της περιοχής (1205-1320 μ.Χ.) η αναφορά των χρονικών του Μορέως επανειλημμένα στο χωριό **Σέρβου** -στην περιγραφή διαφόρων γεγονότων και συγκεκριμένα στις μάχες Πρινίτσας και Σεργιανών, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το χωριό ήταν "ακουστό" όχι μόνο στα **Σκορτά** και στη **Μεσαρέα**, αλλά και σ' όλο το **Μορέα**, όπως ελέγοντο τότε η **Γορτυνία**, η **Αρκαδία** και η **Πελοπόννησος**. Η Φραντζέτα, (Φράτζα = Φραγκιά) όπως ονομάζεται επίσημα το βουνό Φραζινέτα, δεν φανερώνει μόνο ότι υπήρξε **"Φράγκικο Τιμάριο"**, αλλά είναι και σημείο αναφοράς για την πρώτη από τις δύο σημαντικές μάχες[24] μεταξύ των Αυτοκρατορικών δυνάμεων του Βυζαντίου και των Φράγκων κατακτητών.*

Σήμερα μεγάλοι οδικοί άξονες παρακάμπτουν την περιοχή, η οποία βρίσκεται σε πλήρη απομόνωση, με αποτέλεσμα οι επισκέψεις να είναι ελάχιστες η μηδαμινές. Οι διάφοροι "περιηγητές-ιστορικοί" την αγνόησαν τελείως ή την περιέγραψαν ως στερούμενη ειδικού ενδιαφέροντος[25].

*Σχετικά με την κατοίκηση του χωριού **Σέρβου** υπάρχουν διάφορες απόψεις: Αναγράφεται σε κάποιες πηγές πως ο πρώτος κάτοικος του χωριού μπορεί να ήταν κάποιος **Σέρβος**[26], ή κάποιος Ενετός στρατιώτης **Ζέρβας**[27], ή να κατοικήθηκε από **Αλβανούς**[28] εποίκους. Από τα υπάρχοντα πρωτογενή στοιχεία δεν φαίνεται όλα αυτά να είναι αληθή. Αντίθετα επιβεβαιώνεται η άποψη ότι το χωριό προϋπήρχε όλων αυτών των επιδρομέων, εποίκων ή κατακτητών. Φαίνεται δηλαδή πως του **Σέρβου** κατά την Φραγκοκρατία όχι μόνο υπήρχε, αλλά ήταν η **Βίγλα**, το **Κάστρο**, το **Φυλάκιο** που ήλεγχε το κυριότερο ορεινό δρομολόγιο που οδηγούσε στο κέντρο των **Σκορτών**. Ήταν ένα ιστορικό –από χρόνια πριν-χωριό, ήταν ο ενδιάμεσος σταθμός επικοινωνίας των δύο μεγαλυτέρων βαρονιών της Πελοποννήσου (της **Καρύταινας** και της **Άκοβας**), όπως κατηγορηματικά δηλώνει ο συγγραφέας του Χρονικού του Μορέως, βιβλίο που γράφτηκε το έτος 1300 περίπου μ.Χ.*

(Σε επόμενο άρθρο μας θα αναφερθούμε στου Σέρβου τον πέμπτο αιώνα μετά Χριστόν και στη συνέχεια στην προέλευση του ονόματος του χωριού).

Σημ. Ο Χ. Αθ. Μαραγκός –για τους νεότερους- είναι στρατηγός ε.α. και έχει χόμπι του την ιστορία.

Βιβλιογραφία Β:

14. Χρονικόν του Μορέως, σ. 4761, (προγεματίτσιν = πρόγευμα, κολατσιό, μια ασήμαντη δύναμη)
15. Χρονικόν του Μορέως, σ. 4830-4837. (απείκαζεν, εγνώριζε).
16. Χρονικόν του Μορέως, σ. 4840-4841. Το ιδεί τους Φράγκους ότι έσωσαν (έφθασαν) στην τέντα του (Δομεστίκου) κι απέδειραν κ ερρίξασιν του βασιλέως το σκήπτρον, όλοι αποκεφαλίστησαν, εβάλθησαν να φεύγουν, ο εις τον αλλον ουκ έβλεπεν το πόθεν υπαγαίνει
17. Χρονικόν του Μορέως, σ. 4824-4825: ο κατά είς εσπούδαζεν να σώσει τον ενιαυτόν του, όλοι εις φυγίον εβάλθησαν ένθα ημπόρει ο καθένας
18. Έχει προστεθεί το "μ" όπως στη λέξη πρόκα = μπρόκα και Πρίνια = Μπρίνια .
19. Στεφ. Ν. Δραγούμη, Χρονικών του Μορέως, Τοπωνυμικά, Τοπογραφικά, Ιστορικά, εν Αθήναις 1921, σελ.171. Τα λάφυρα δηλονότι, άτινα ήσαν (ΕΧ) 1000 ή (ΑΧ) 2000 ίπποι, αι σκηναί και άλλα πάμπολλα.
20. Λεξ.Πρωΐας "Εκδ. Δημητράκου, Αθήναι (άνθος-ους, άνθι).Το κάλλιστον μέρος παντός πράγματος.
21. Χρονικόν του Μορέως, σ. 4859-4862.
22. Schmitt John, Die Chronic von Morea, Μόναχον 1889. Παρ. 339-340.
23. Δραγούμη Στ. Χρονικών Μορέως, Τοπωνυμιακά-Τοπογραφικά-Ιστορικά, Αθήναι 1921, σ.164.
24. Η άλλη είναι η μάχη του Μακρυπλαγίου κοντά στη Μεγαλόπολη.
25. Υπάρχουν τουριστικοί χάρτες που δεν αναγράφουν καθόλου το όνομα του χωριού, σε μια έκδοση μάλιστα αναφέρεται, ως Άγιος Νικόλαος, ενώ ο ιστορικός του ρόλος επιβάλλει μεγαλύτερη προσοχή.
26. Λεύκωμα της Γορτυνίας, Αθήναι 1937
27. Γορτυνιακά, Αθήναι 1978, τομ. Β', σ.318
28. Κανδηλώρος Τ. Γορτυνία, Πάτραις 1899 σ. 207.

Βεργέτη
ΑΝΔΡΙΚΑ - ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ - ΠΑΙΔΙΚΑ
Αθήνα:
Πραξιτέλους 1 & Κολοκοτρώνη
τηλ.: 210-3236116
Χαλκίδα: Ερμού 48
τηλ.: 22210-26051 22210-83859

Εκδηλώσεις του Συνδέσμου τον Αύγουστο στο χωριό

Συνέχεια απ' την 1η σελ.

απόγευμα του Σαββάτου θα γίνει εσπερινός στον Άγιο Κωνσταντίνο και στη συνέχεια θα μεταβούμε στο χώρο της τελετής. Θα γίνει επιμνημόσυνη δέηση και θα ακολουθήσουν τα αποκαλυπτήρια των πλακών, κατάθεση στεφάνων, χαιρετισμοί, πανηγυρικός της ημέρας από το συγχωριανό μας ιστοριοδίφη **Νίκο Γ. Παπαγεωργίου**, απαγγελία του εθνικού ύμνου από όλους και η εκδήλωση θα κλείσει με μικρή δεξίωση με αναψυκτικά που θα γίνει κάτω από την αιωνόβιο δρυ, στον Άγιο Κωνσταντίνο.

Όλοι οι πατριώτες είναι προσκεκλημένοι σε αυτή την εκδήλωση που προβλέπουμε ότι θα είναι λιτή και σεμνή αλλά θα μείνει στην ψυχή και στη θύμηση όσων την παρακολουθήσουν.

Παραθέτουμε τα ονόματα των πεσόντων που θα είναι γραμμένα στην πλάκα του ηρώου και ένα μικρό βιογραφικό για τον καθένα.

1. Ενωματάρχης **Ηλίας Δήμου Χειμώνας**. Γεννήθηκε το 1910 στους Αράπηδες και ήταν το μικρότερο παιδί της οικογένειας. Σπούδασε στο Σχολαρχείο και στη Δασική Σχολή της Βυτίνας. Υπηρέτησε στο Στρατό ως Δεκανέας από το 1932 μέχρι το 1933. Κατετάγη στην Χωροφυλακή το 1933 και υπηρέτησε σε αυτήν μέχρι τον Δεκέμβριο του 1944, οπότε έπεσε μαχόμενος στα υψώματα Λυκαβηττού κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων του 141 Τάγματος Εθνοφυλακής, στο οποίο ήταν αποσπασμένος.

2. Στρατιώτης **Μαρίνης Ηλ. Μιχόπουλος**. Γεννήθηκε το 1887 στους Αράπηδες. Κατετάγη τον Αύγουστο του 1917 στο 11ο Σ.Π. αλλά πήρε αναβολή τον Νοέμβριο του ιδίου έτους. Κατετάγη και πάλι τον Νοέμβριο του 1918 αλλά πέθανε στις 12 Δεκεμβρίου του ιδίου έτους στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου από γριπώδη βρογχοπνευμονία

3. Στρατιώτης **Χρήστος Λεων. Γεωργακόπουλος**. Γεννήθηκε το 1898 στους Αράπηδες. Στις 15-7-1918 απεβίωσε εκ νόσου αποτόκου της κακουχίας του πολέμου. Προήχθη μετά θάνατον σε Δεκανέα.

4. Στρατιώτης **Φώτης Παν. Παναγόπουλος**. Γεννήθηκε το 1897 στους Αράπηδες. Κατετάγη το 1917 στο 11ο Σ.Π. Το 1921 μετετέθη στο 5/42 Σύνταγμα Ευζώνων. Εφονεύθη στη Μικρά Ασία την 17 Αυγούστου 1921.

5. Μαχητής Εθνικής αντίστασης **Γεώργιος Η. Παναγόπουλος**. Γεννήθηκε το 1911 στους Αράπηδες. Την περίοδο της Γερμανικής κατοχής εντάχθηκε στις τάξεις του ΕΑΜ. Τον Αύγουστο του 1944 πήρε εντολή να βγει στο βουνό με τις ένοπλες ομάδες. Παρά το ότι είχε 3 μικρά παιδιά, υπάκουσε στο καθήκον. Εφονεύθη στο Μαίναλο τη 14-8-1944.

β) **Η δεύτερη εκδήλωση θα γίνει στο Σχολείο του Σέρβου την Κυριακή 14 Αυγούστου,** το πρωί αμέσως μετά την εκκλησία. Θα είναι συγκέντρωση κοινή του Συνδέσμου και του Δήμου Ηραίας και θα γίνει ενημέρωση από τον πρόεδρο του Συνδέσμου Ηλία Χειμώνα για τα Συλλογικά και από τον αντιδήμαρχο Θάνο Μπόρα για τα θέματα του Δήμου. Οι πατριώτες θα έχουν την ευκαιρία να ρωτήσουν, να σχολιάσουν, να κρίνουν θέματα που απασχολούν το χωριό και να κάνουν προτάσεις.

Ελπίζουμε ότι θα είναι μια πολιτισμένη και αποδοτική συγκέντρωση και θα βοηθήσει στην αλληλοκατανόηση, που είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε συνεργασία.

Είμαστε βέβαιοι ότι όλοι όσοι πραγματικά ενδιαφέρονται για τα κοινά θα είναι εκεί.

"ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ"

Συνέχεια απ' την 1η σελ.

ΠΑΣΟΚ 30%, η ΕΔΗΚ 10%, η ΕΠ 7%, το ΚΚΕ 5% κλπ. Στις αρχές του 1978 επανεκδόθηκε η ατζέντα του Συλλόγου.

2) Περίοδος Φεβρ. 1978 έως Ιουν. 1980.
Πρόεδρος Βασίλης Δάρας.

Στην περίοδο αυτή εκδόθηκαν 20 φύλλα "Α". Με συνεργασία Συνδέσμου και Κοινότητας ολοκληρώθηκαν ή έγιναν κάποια τεχνικά έργα στο χωριό, σε σχέση με το δρόμο προς Αράπηδες. Τον Οκτώβριο του ιδίου χρόνου άρχισε η διάνοιξη του δρόμου προς το κάτω χωριό. Για το σκοπό αυτό σχηματίσθηκε μία τριμελής επιτροπή από κατωμαχαλίτες, που συγκέντρωσαν χρήματα για το έργο. Την ίδια περίοδο η Ε' ΜΟΜΑ – με φροντίδα του αρχηγού ΓΕΕΘΑ κ. **Ντάβου**- επισκεύασε το δρόμο **από Σαρρά μέχρι Σέρβου.** Τον Οκτώβριο του επόμενου έτους (1979) τέλειωσαν οι εργασίες της κοινότητας για την κατασκευή δεξαμενής στην Τρανή Βρύση και την ίδια χρονιά χορηγήθηκαν από Κρατικούς φορείς 300.000 δρχ. για την μάντρα στο Λεύκο προς το κάτω χωριό και 150.000 δρχ. για την πλατεία του χωριού. Από τον Ιούλιο του 1978 ο Σύνδεσμος νοίκιασε γραφείο στο κέντρο της Αθήνας και επανέκδωσε την ατζέντα του Συλλόγου.

Τα έργο δόθηκε εργολαβία αντί του ποσού 1.050.000δρχ. και έγινε μόνο από προσφορές.

Τα χρήματα συγκεντρώθηκαν από Σερβαίους (631.000 δρχ.), Αραπαίους (202.000), Αετορραχήτες (38.000), Κοκκινορραχήτες (33.000), Μπουγιαταίους (28.000), Τσιπολαίους (13.000) και τα υπόλοιπα από ανώνυμους και άλλους.

Μετά την διάνοιξη ο Σύλλογος διαλύθηκε.

3) Περίοδος Ιουν. 1980 έως Φεβρ.1981.
Πρόεδρος Ν. Τρουπής (Γκράβαρης).

Την 1η Ιουνίου 1980 σε έκτακτη Συνέλευση αναμορφώθηκε το υπό τον **Β. Δάρα** Δ.Σ. του Συνδέσμου και προσωρινός πρόεδρος -μέχρι τις επόμενες εκλογές- ανέλαβε ο **Ν. Τρουπής**. Την περίοδο αυτή κυκλοφόρησαν 2 φ. του "Α". Οι πανωμαχαλίτες έκαναν δική τους επιτροπή και συγκέντρωσαν χρήματα (40.000 δρχ.), τα οποία έστειλαν στον πρόεδρο του χωριού για έναρξη εργασιών διάνοιξης δρόμου προς το πάνω χωριό, ενώ από Κρατικές Υπηρεσίες εγκρίθηκαν 800.000 δρχ. για έργα στο δρόμο του κάτω χωριού.

4) Περίοδος Φεβρ.1981 έως Μαΐου 1983.
Πρόεδρος Γ. Αναστασόπουλος

Στο διάστημα αυτό κυκλοφόρησαν 14 φ. "Α" (33-46). Τον Μάρτιο έγινε εκδρομή στο χωριό με δύο πούλμαν, για την απογραφή. Καταγράφηκαν τελικά 293 κάτοικοι (το 1971 είχαν καταγραφεί 379 και το1961, 695). Ο πατριώτης **Η. Λιατσόπουλος** άφησε με διαθήκη την περιουσία του στην εκκλησία, με εκτελεστή τον **Ν. Χ. Μπόρα**. Ο Σύνδεσμος απέστειλε 10.000 δρχ. για την επισκευή του Αγίου Κωνσταντίνου στους Αράπηδες και 10.000 για αλλαγή των σχεδίων για το καμπαναριό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Στην εκκλησία έγινε την περίοδο αυτή και επιχάλκωση του τρούλου. Ο Σύνδεσμος ανέλαβε να επιπλώσει το Κοινοτικό Ιατρείο και οργάνωσε εκδρομή στη Στενή Ευβοίας. Στις βουλευτικές εκλογές της 18 Οκτωβρίου 1981 το ΠΑΣΟΚ πήρε 322 ψήφους, η ΝΔ 113 το ΚΚΕ 27 και τα άλλα κόμματα 10. Τον Φεβρουάριο του 1982 έγινε αποκριάτικος χορός των Σερβαίων της Τρίπολης με εξαιρετική επιτυχία. Στη φωτογραφία διακρίνονται ο **Ηλίας Παγκράτης**, ο **Αλέκος Δημόπουλος** και δύο στρατιωτικοί μας που υπηρετούσαν τότε στην Τρίπολη. Ο Ταγματάρχης **Χ. Α. Μαραγκός** και ο Επίατρος **Ι. Δ. Βέργος**. Στις 7.8.1982 έγινε στην Κοντοβάζαινα ο πρώτος πολιτικός γάμος στην Αρκαδία. Από 1.6.83 λειτούργησαν υδρομετρητές στην Κοινότητα.

5) Περίοδος Μαΐου 1983 έως Δεκ. 1984.
Πρόεδρος Πετ. Κουτσανδρέας.

Στους 20 αυτούς μήνες εκδόθηκαν 6 φ. "Α". Το Δ.Σ. επικέντρωσε τις δραστηριότητές του σε πολιτιστικές κυρίως εκδηλώσεις, ιδιαίτερα τον Αύγουστο. Επίσης κινήθηκε δραστήρια και κατάφερε να γίνει ασφαλτόστρωση του δρόμου από Σαρρά μέχρι Σέρβου και από την άλλη πλευρά τροποποίησε το καταστατικό του Συνδέσμου. Στις ευρωεκλογές που έγιναν το 1984 το ΠΑΣΟΚ πήρε στο χωριό 52%, η Ν.Δ. 25%, το ΚΚΕ 11%, το ΚΚεσ. 3% κλπ.

Στις εκλογές του Συνδέσμου που έγιναν στις 2 Δεκεμβρίου 1984 πρόεδρος αναδείχτηκε για δεύτερη φορά ο **Στάθης ο Δάρας**.

Περί αυτών όμως στο επόμενο....

Σύλλογος για την αποπεράτωση του δρόμου προς Αράπηδες

Στη Συνέλευση του Συλλόγου στις αρχές του 1978 εκλέχτηκε μία επιτροπή από 4 πατριώτες, που μαζί με το νέο Δ.Σ. του Συλλόγου θα συνέχιζαν το δρόμο προς Αράπηδες. Δυστυχώς αυτή η συνεργασία δεν έγινε με επακόλουθο τον επόμενο χρόνο να δημιουργηθεί νέος φορέας (Σύλλογος για την αποπεράτωση του δρόμου Σέρβου-Αράπηδες- Κοκλαμά), γι΄αυτόν και μόνο το σκοπό. Ο νέος Σύλλογος, -περιελάμβανε μέλη και από άλλα χωριά που είχαν σχετικό ενδιαφέρον- συ-

Ο πρόναος της Κοίμησης της Θεοτόκου

Προς το τέλος βρίσκεται η εργασία της πέτρινης επένδυσης του πρόναου. Πιστεύουμε πως όταν διαβάζετε την εφημερίδα η εργασία αυτή θα έχει ολοκληρωθεί. Η επιλογή της πέτρας σε σχήμα Π -που "αγκαλιάζει" τις κολώνες- φαίνεται πως ήταν η πλέον κατάλληλη λύση για τα σημερινά δεδομένα, γιατί δίνει την εντύπωση πως πρόκειται για μεγάλα αγκωνάρια. Σε ό,τι αφορά στο χρώμα, μπορεί να δίνει την εντύπωση του "τρικολόρε", φαίνεται όμως πως ήταν η πλέον σωστή επιλογή γιατί είναι κάτι ενδιάμεσο που δένει το χρώμα της πέτρας της εκκλησίας με εκείνο του καμπαναριού. Αυτό βέβαια είναι και θέμα προσωπικής αισθητικής και γούστου του καθενός μας. Όπως μας ενημέρωσε ο επίτροπος **Ι. Σχίζας** το εσωτερικό των θολωτών γεφυρών προγραμματίζεται να αγιογραφηθεί μελλοντικά. Επίσης μας είπε πως προγραμματίζεται να γίνει αντικατάσταση όλων των κεραμιδιών της εκκλησίας γιατί υπάρχει υγρασία. Στη φωτογραφία οι εργασίες του πρόναου σε εξέλιξη.

Εμείς και τα οικονομικά μας

ΕΣΟΔΑ από 20.5.05 μέχρι 19.7.2005
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ν 56: **Κατσιάπης Χρήστος** στον Άγιο Κωνσταντίνο, στη μνήμη της συζύγου του Κωνσταντίνας, του αδελφού του Ευθυμίου και των φίλων του Δ. Βέργου και Θ. Χειμώνα .....50€

Ν 352: **Τρουπής Γ. Θεόδωρος και Τρουπή Ελένη** στη μνήμη του Θύμιου Δημητρόπουλου ..... 50€

Ν 57: **Χειμώνας Ηλίας** για τα μαθητικά βραβεία, στη μνήμη Δ. Βέργου .....30€

Ν 466: **Τα παιδιά του Θύμιου Δημητρόπουλου** στη μνήμη του πατέρα τους..... 200€

Ν 58: **Τρουπή Φανή** .....50€

Ν 464: **Τρουπή Θ. Ελένη** .....20€

Ν 260: **Κουτσανδρέας Αντώνιος**.....20€

Ν 261: **Κωνσταντοπούλου Βασιλική**.....20€

Ν 262: **Καγιούλης Ν. Ιωάννης**.....30€

Ν 264: **Σέββου Παναγιώτα** .....10€

Ν 263: **Ρουσιάς Τάκης** (από ημερολόγια) .....20€

Ν 59: **Ρουσιάς Θεόδωρος** Ευσταθίου .....50€

Ν 60: **Παπασακελλαρίου Ασπασία** .....30€

Ν 159: **Ειδική προσφορά**.....200€

Ο Στάθης ο Δάρας πρόσφερε το ποσό αυτό στη μνήμη του Μήτσιου του Βέργου (αντί στεφάνου), με αποκλειστικό σκοπό να διατεθούν για τη στέγη του Αγίου Κωνσταντίνου.

Σύνολο εσόδων .....780€

ΕΞΟΔΑ στην ίδια περίοδο

Ν 53: Εξόφληση εφημερίδας (φ. 148 & 149).....772€

Ν 54: Κοινόχρηστα (10 μηνών) .....161€

Ν 55: ΟΤΕ .....69€

Ν 56: ΔΕΗ .....25€

Σύνολο εξόδων .....1.027€

Προσφορές απ' ευθείας στην εκκλησία του χωριού

Α) **Ο Ι. Κωνσταντόπουλος** πρόσφερε 100€ στον ιερό ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη μνήμη των γονέων του και αδελφών του.

Β) **Ο Ανδρέας Χ. Δάρας** πρόσφερε 150€ στη μνήμη των γονέων του (50€ για την Ζωοδόχο Πηγή, 50€ για την Αγία Παρασκευή και 50€ για τον Άγιο Ανδρέα).

Γ) **Τα τέκνα Ιωάννης και Χρυσούλα Φλωράκη** πρόσφεραν 700€ στη μνήμη του Γιάννη και της Φανής Σχιζόγιαννη, για αντικατάσταση κεραμιδιών στην εκκλησία Αγίων Θεοδώρων.

Η εκδρομή που δεν έγινε

Δυστυχώς δεν εκδηλώθηκε το απαιτούμενο ενδιαφέρον για δηλώσεις συμμετοχής στην εκδρομή του Συνδέσμου, στην περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα. Ήταν η πρώτη φορά που προγραμματίσθηκε διήμερη εκδρομή. Λέτε αυτός να ήταν ο λόγος; Μήπως ο χρόνος; Μήπως η ακρίβεια; (Ήταν ακριβή η τιμή των 60 ευρώ;) Μήπως τελικά αλλάξανε πάρα πολύ οι καιροί και... έχουμε μείνει λίγο πίσω;

ΠΩΛΗΣΗ

Πωλείται διόροφο κτίσμα ασκεπές επιφάνειας 75 τ.μ. επί οικοπέδου συνολικής επιφάνειας 117 τ.μ., το οποίο βρίσκεται επί των κοινοτικών οδών προς Δαρέικα και προς την πλατεία του Ιερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου.
Τηλ. 210-4206397, 6944412753.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Τοκ. Γραφείο ΚΕΜΠΑ
Αριθμός Άδειας 4179

ΕΛΤΑ Hellenic Post

Κωδικός: 3596

747

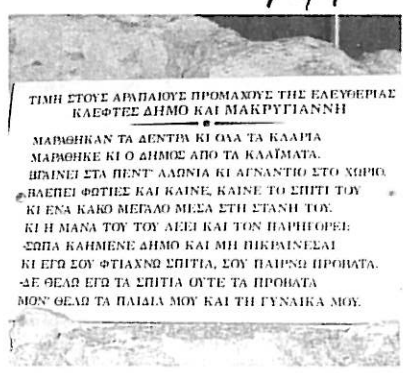
Αραπαίοι πεσόντες

Άρτοτάνος

Έκδοση του Συλλόγου Σερβαίων Αρκαδίας

Γραφεία : Αγ. Μάρκου 16, 5ος όροφος, Τ.Κ. 10560 Αθήνα • Τηλ. 210 3229904

Έτος 30ο • Αρ. φύλλου 151 • Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2005

Μνημείο Ηρώων
Δήμου και Μακρυγιάννη

Αραπαίοι Ήρωες και πεσόντες
Εκδήλωση για τα αποκαλυπτήρια Μνημείου

Σύμφωνα με την πρόσκληση του Δήμου Ηραίας και του Συνδέσμου Σερβαίων, το **Σάββατο 13 Αυγούστου** έγινε **η εκδήλωση των αποκαλυπτηρίων του μνημείου στο συνοικισμό Αράπηδες.** Από νωρίς το απόγευμα άρχισαν να συγκεντρώνονται πολλοί πατριώτες και άλλοι κάτοικοι της περιοχής, στον ωραία διαμορφωμένο εκεί χώρο.

Ο Ομιλητής της εκδήλωσης ιστοριοδίφης Ν. Παπαγεωργίου, την ώρα που εκφωνεί το λόγο του.

Ο **"Αραπαίικος δρόμος"** ήταν γεμάτος από αυτοκίνητα και γνώρισε ... ημέρες δόξας. Της εκδήλωσης προηγήθηκε εσπερινός στο εκκλησάκι του **Αγίου Κωνσταντίνου** από τον αγαπητό ιερέα του χωριού μας **παπα-Σωτήρη**, με την παρουσία πολλών Σερβαίων και άλλων κοντοχωριανών.

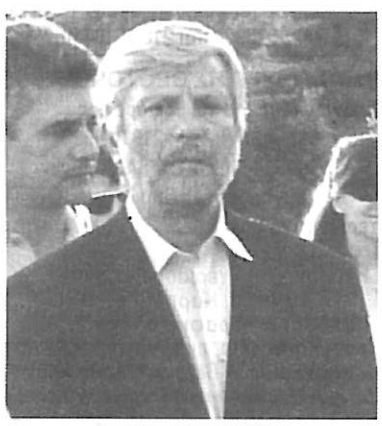
Πρώτος έλαβε το λόγο ο συντονιστής της εκδήλωσης κ. **Χ. Μαραγκός** -μέλος του Δ. Σ. του Συνδέσμου-, ο οποίος, αφού καλωσόρισε όλους τους παρευρισκόμενους και τους ευχαρίστησε για την παρουσία τους, είπε.

"Στη σημερινή εκδήλωση που συνδιοργάνωσαν ο Δήμος Ηραίας και ο Σύνδεσμος Σερβαίων, τιμούμε δύο Αραπαίους προεπαναστατικούς κλέφτες, το Δήμο και το Μακρυγιάννη,

για τους οποίους θα μας μιλήσει ο ιστοριοδίφης Ν. Παπαγεωργίου και πέντε Αραπαίους πατριώτες, που έδωσαν τη ζωή τους στους αγώνες της πατρίδας, στο πρώτο μισό του περασμένου αιώνα".

Στη συνέχεια έγινε επιμνημόσυνη δέηση με ονομαστική αναφορά **στους Σερβαίους πεσόντες στους πολέμους της πατρίδας από το 1912 μέχρι σήμερα.** Ακολούθησε αποκάλυψη της πλάκας που ήταν τοποθετημένη στην ανατολική πλευρά του μνημείου, από τους δύο Υπουργούς (νυν και πρώην) κ. κ. **Π. Τατούλη** και **Δ. Ρέππα**. Στην πλάκα εκτός από τα ονόματα των δύο ηρώων είναι γραμμένο και το τραγούδι

του Δήμου, που μας τραγούδησε ο πατριώτης τραγουδιστής κ. **Παυλόπουλος**, με το συγκρότημά του. Στη συνέχεια έγινε αποκάλυψη της πλάκας που βρίσκεται στη δυτική πλευρά από τον Δήμαρχο Ηραίας κ. **Χριστόπουλο** και τον Πρόεδρο του Συνδέσμου κ. **Η. Χειμώνα**. Στην πλάκα αυτή είναι γραμμένα **τα ονόματα των 5 Αραπαίων πεσόντων.**

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους **ο υφυπουργός Πολιτισμού κ. Πέτρος Τατούλης** (φωτογραφία), ο πρώην Υπουργός κ. **Δημήτριος Ρέππας** και ο πολιτευτής κ. **Παπαηλίου**. Από το Δήμο Ηραίας, εκτός του Δημάρχου παρόντες ήταν ο πρόεδρος του Δ. Σ. κ. **Ασημακόπουλος**, οι 2 Αντιδήμαρχοι κ. **Μπόρας** και κ. **Μητρόπουλος** και τα μέλη κ. κ. **Κοροβέσης, Σεφερλής, Μητρόπουλος, Γαβράς, Μπερδούσης, Γιώτης** και η κυρία **Ελένη Θανοπούλου**. **Από το Σύνδεσμο Σερβαίων παραβρέθηκαν όλα τα μέλη του Δ. Σ.** Επίσης την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Πρόεδρος της Παναρκαδικής κ. **Τζινιέρης**, ο Αντιπρόεδρος της Παγγορτυνιακής κ. **Μητρόπουλος**, ο Νομ. Σύμβουλος κ. **Γιαβρούμης**, οι εκδότες της "Γορτυνίας" κ. **Καλύβας**, της "Φωνής της Γορτυνίας" κ. **Παπαχρήστου,** της "Ζάτουνας" κ. **Φίλης**, της "Κρητικής Ενημέρωσης" κ. **Β. Σχίζας** (πατριώτης) και του περιοδικού "Μοριάς" ο γνωστός μας λογοτέχνης κ. **Θ. Κ. Τρουπής**. Επίσης ο πρόεδρος της Αδελφότητας Παλουμπαίων κ. **Γιαννόπουλος**, ο Πρόεδρος της Ένωσης Λευκοχωριτών κ. **Καρδαράκος**, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Ηραίων του νομού Κορινθίας κ. **Καλκανάς**, ο πρόεδρος του πολιτιστικού Συλλόγου "Πάνας" τραγουδιστής κ. **Παυλόπουλος**, ο επί σειρά ετών πρόεδρος του Συνδέσμου Σερβαίων κ. **Στάθης Δάρας**, η πατριώτισσα κ. **Σχίζα Ελένη** -υπεύθυνη της σχολής Αργυροχρυσοχοίας της Στεμνίτσας- και πάρα πολλοί πατριώτες, φίλοι και κοντοχωριανοί.

Μετά τα αποκαλυπτήρια ακολούθησε η κατάθεση στεφάνων από τους δύο Υπουργούς κ. κ. **Τατούλη** και **Ρέππα**, τον πολιτευτή κ. **Παπαηλίου**, τον Δήμαρχο Ηραίας κ. **Χριστόπουλο**, τον πρόεδρο του Συνδέσμου κ. **Χειμώνα**, τον πρόεδρο του Δ. Σ. του Δήμου κ. **Ασημακόπουλο**, τον πρόεδρο του Τοπικού Συμβουλίου του χωριού μας κ. **Ρουσιά**, τον πρόεδρο του Συλλόγου Ηραίων Κορινθίας κ. **Καλκανά**, τον πρόεδρο του Συλλόγου Παλουμπαίων κ. **Γιαννόπουλο** και τον απόγονο των Πλαπουταίων κ. **Μπουρνά-Πλαπούτα**.

Στη συνέχεια ο λόγος δόθηκε στον κ. **Ν. Παπαγεωργίου** για τον πανηγυρικό της ημέρας.

Ο ομιλητής τεκμηρίωσε με αδιάσειστα ιστορικά στοιχεία και πλούσια ελληνική και ξένη βιβλιογραφία ότι ο **Δήμος** που αναφέρει το τραγούδι **ήταν Αραπαίος κλέφτης** και μαζί με το **Μακρυγιάννη** και έναν ακόμη κλέφτη της περιοχής ονόματι **Μπουρνά**, έδρασαν προεπαναστατικά στην περιοχή και είχαν το γιατάκι τους στην Αράχωβα (στα Πέντε Αλώνια). Αναφέρθηκε αναλυτικά στη δράση και την αυτοθυσία των αρματολών και κλεφτών εκείνης της εποχής και υπογράμμισε πολύ παραστατικά τη "φτώχεια" των σημερινών μαθητών σε ιστορικά θέματα. Εκτός πολλών άλλων τόνισε και την ανάγκη να δοθεί στο Πανεπιστήμιο της Τρίπολης το όνομα του ήρωα **Θεόδωρου Κολοκοτρώνη**.

Ο κ. Ρέππας την ώρα που καταθέτει στεφάνι.

Μετά το τέλος της ομιλίας, το λόγο πήρε ο πρόεδρος του Συνδέσμου κ. **Ηλίας Χειμώνας**, ο οποίος, αφού συνεχάρη τον κ. **Παπαγεωργίου** για την εξαιρετική ομιλία του, υπογράμμισε πως τα ιστορικά στοιχεία που αναφέρθηκαν συμφωνούν απόλυτα με την παράδοση του τόπου σύμφωνα με την οποία το σπίτι του **Δήμου** ήταν στην περιοχή, πάνω από το σημείο του μνημείου. Στη συνέχεια ανέφερε ένα **σύντομο βιογραφικό για τους 5 Αραπαίους πεσόντες.**

Ακολούθως ο λόγος δόθηκε στους κ.κ. **Τατούλη, Ρέππα** και **Παπαηλίου**, για ένα σύντομο χαιρετισμό. Την εκδήλωση έκλεισε ο Δήμαρχος κ. **Χριστόπουλος**, με σύντομο χαιρετισμό. Ακολούθησε ενός λεπτού σιγή στη μνήμη των ηρώων και πεσόντων και στη συνέχεια εψάλη από όλους ο Εθνικός Ύμνος.

Μετά το πέρας της εκδήλωσης, όλοι οι παρευρισκόμενοι προσκλήθηκαν για μια μικροδεξίωση στο προαύλιο του **Αγίου Κωνσταντίνου**, κάτω από την αιωνόβια δρυ.

Εκεί περίμεναν στρωμένα τραπέζια, όπου εκτός από τα αναψυκτικά που πρόσφερε ο Δήμος Ηραίας και τις δίπλες που πρόσφερε ο Σύλλογος, υπήρχαν και δύο γίδες βραστές. Η μία ήταν προσφορά του **Γιάννη Μαρ. Παγκράτη**, που την είχε κερδίσει σε λαχειοφόρο αγορά υπέρ της εκκλησίας

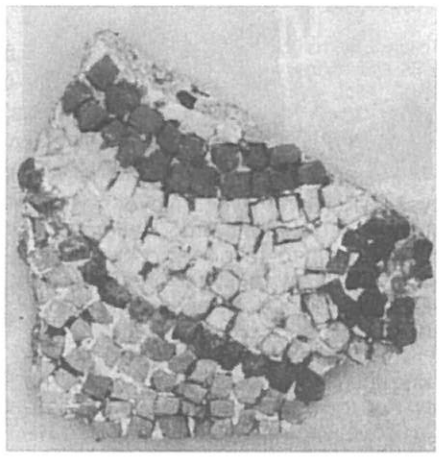
Συνέχεια στη σελ. 8

Βρέθηκε ψηφιδωτό στου Σέρβου του 4ου αιώνα μ.Χ.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΤΟΥ ΑΞΙΑ

Η πόλις Σέρβου

Το ψηφιδωτό της φωτογραφίας βρέθηκε τον Αύγουστο του 1998 στον **ΑΓΙΑΝΤΡΙΑ,** όταν ο Σύνδεσμος, με πρόεδρο το **Ν. Ι. Μαραγκό**, και παρουσία του αντιπροέδρου της Κοινότητας **Ι. Ν. Βέργου** (ΗΣΑΠ), έκανε διάνοιξη αγροτικού δρόμου με μπουλντόζα. Το ψηφιδωτό αυτό παραδόθηκε προσωπικά από τον πρόεδρο του Συνδέσμου στην Αρχαιολογική Υπηρεσία Σπάρτης, με πρωτόκολλο παραλαβής. Η Υπηρεσία, μετά από επισταμένη μελέτη, αποφάνθηκε πως πρόκειται για ψηφιδωτό δαπέδου, κτιρίου παλαιοχριστιανικών χρόνων (324-527μ.Χ).

Με το εύρημα αυτό ανοίγει μία νέα σελίδα στην ιστορία του τόπου μας που θα αποκαλύψει την ύπαρξη μιας σημαντικής αρχαιοελληνικής **"ΠΟΛΗΣ ΣΕΡΒΟΥ"**, στο νοτιοανατολικό πρανές του Παλαιόκαστρου, με τα κάστρα της, το ναό της, τον πολιτισμό της και γενικά την ιστορία των προγόνων μας.

Αναλυτική παρουσίαση του θέματος στη σελίδα 4.

Εορτασμός Δεκαπενταύγουστου 2005

Με εξαιρετική λαμπρότητα γιορτάστηκε και φέτος η **εορτή της Παναγίας** στο χωριό. Την παραμονή το απόγευμα έγινε με επιμέλεια καλλωπισμός της εκκλησίας και περίτεχνος στολισμός της εικόνας από τις νέες - και λιγότερο νέες - του χωριού. Ακολούθησε εσπερινός και στη συνέχεια περιφορά της εικόνας μέχρι την **εκκλησία της Αγίας Παρασκευής** (Φωτογραφία), με συμμετοχή όλων των πατριωτών.

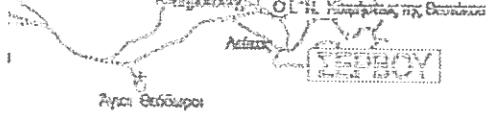
Το βράδυ όλος σχεδόν ο κόσμος συγκεντρώθηκε στην κεντρική πλατεία του χωριού και κάθισε στα τραπέζια που είχαν ετοιμάσει από ενωρίς τα δύο μαγαζιά της πλατείας. Δυστυχώς εφέτος, όπως και κάποιες άλλες χρονιές, δεν υπήρχε μουσικό συγκρότημα (για διαφόρους λόγους) και έτσι δεν έγινε χορός. Όμως η απαλή μουσική από τα μεγάφωνα δημιουργούσε μία ωραία

Συνέχεια στην 3η σελ.

Πρόσκληση σε εκδήλωση προς τιμή του Βασίλη Δάρα

Το Δ. Σ αποφάσισε να τιμήσει και να απονείμει αναμνηστική πλακέτα στο Δάσκαλο και πρώην πρόεδρο του Συνδέσμου κύριο **Βασίλη Δάρα** για την προσφορά του στα κοινά και για τη συγγραφή του βιβλίου, στο οποίο κατέγραψε με επιμέλεια τις ρίζες των Σερβαίικων οικογενειών. Η εκδήλωση ορίσθηκε να γίνει την **Κυριακή 30 Οκτωβρίου, ώρα 11.00 π.μ., στο γραφείο του Συλλόγου, Αγίου Μάρκου 16.**

Όλοι οι πατριώτες είναι προσκεκλημένοι στη σεμνή αυτή τελετή.

Τοπογραφία:

Το Παλαιόκαστρο, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη εργασία, έχει ολόπλευρη θέα, επιτηρεί την κοιλάδα του Λάδωνα και ελέγχει το ορεινό δρομολόγιο **Ολυμπία - Σέρβου - Βυτίνα**, που οδηγεί στο κέντρο της Αρκαδίας. Τον μακρινό του ορίζοντα αποτελούν: Βόρεια, ο Ερύμανθος, το Παναχαϊκόν, τα Αροάνια, και η Κυλλήνη. Ανατολικά, το Μαίναλο. Νότια, το Τετράζι και η Μίνθη και Δυτικά το Κατάκολο και η Ζάκυνθος. Επίσης τα μεγαλύτερα λατρευτικά κέντρα της αρχαιότητας (Θαυμάσιον όρος(1), Λύκαιον(2), Κωτίλιο(3), Ολυμπία και Ήλιδα), είχαν άμεση επαφή με το βουνό.

Ο επιβλητικός Αρτοζήνος ΝΑ, **"σιτοβολώνας Θεών και ανθρώπων"**(4), που προβάλλει χαρακτηριστικά αγέρωχος, ευδιάκριτος από την **"ιεράν Άλτιν"**(5), φαίνεται πως αποτελούσε τον ενδιάμεσο σταθμό επικοινωνίας (δια της μεθόδου των **"φρυκτών ή φρυκτωριών"**(6)) με τον **"πολύμηλον Ορχομενό"**(7), του οποίου ήταν προπύργιο.

Η Φραντζέτα δυτικά - τιμάριο της βαρονίας της Άκοβας(8) - φαίνεται πως ήταν ο ενδιάμεσος σταθμός επικοινωνίας (με την μέθοδο των **καμινοβιγλίων**(9)), των φράγκικων κάστρων (Κατακώλου(10), Χλουμουτσίου(11), Φολόης, Άκοβας, Καρύταινας και άλλων, που ευρίσκοντο στα νότια πρανή του Ερυμάνθου, των Αροανίων, της Κυλλήνης και του δυτικού Μαινάλου(12)).

Περιγραφή:

Το σχήμα του κάστρου διαγράφουν οι σωροί από πέτρες που σήμερα υπάρχουν στις παρυφές της κορυφής. Φαίνεται πως ήταν ένα εξάπλευρο κτίριο, με άνισες πλευρές και κύριο άξονα με κατεύθυνση από Α προς Δ. Ο άξονας αυτός τέμνει πλαγίως τον άξονα του βουνού, που συμπίπτει με την μοναδική

χαν εκεί **πύργοι πλαγιοφυλάξεως**, οι οποίοι είχαν προστεθεί αργότερα, σε απροσδιόριστο χρόνο από την αρχική κατασκευή του κάστρου. Επίσης τα δύο κοιλώματα που υπάρχουν βόρεια του τείχους, θα μπορούσε να ήταν **δεξαμενές νερού**, λόγω μορφής και θέσεως, (οι γνωστές **"κινστέρνες"** των βυζαντινών), που ήσαν απαραίτητες για τις ανάγκες του κάστρου σε περίπτωση πολιορκίας. Η θέση ενδείκνυται γιατί σε περίπτωση επιθέσεως από αυτή την κατεύθυνση, θα αποτελούσαν επί πλέον ένα σημαντικό κόλλημα.

Έτσι λοιπόν σχηματίζεται ένα ελλειψοειδές εξάπλευρο(13), που ακολουθεί τις παρυφές του οροπεδίου. Με τον τρόπο αυτό γίνεται πλήρης εκμετάλλευση της ιδιομορφίας του εδάφους, με συνέπεια να είναι τελείως απαγορευτική η προσέγγιση από τη βόρεια και νότια πλευρά (με τα απόκρημνα πρανή) και να δημιουργείται απόρθητο τοίχος στην ΒΑ κατεύθυνση, το οποίο δεν επιτρέπει την συγκέντρωση δυνάμεων και την χρήση μέσων πολιορκίας.

Η θέση του κάστρου, η μορφολογία του, τα υλικά κατασκευής του και η αξιολόγηση των σημερινών ερειπίων, πείθουν ότι πρόκειται για **ακρόπολη κάποιας σημαντικής πόλεως, η οποία πιθανότατα ευρίσκετο στο νοτιοδυτικό πρανές του βουνού, που είναι σήμερα το εκκλησάκι του Αγιανδριά**. Η χρονολόγηση της πόλης αυτής είναι αντικείμενο μελέτης της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, η οποία θα πρέπει άμεσα να επιληφθεί του θέματος. **Η δική μας εντύπωση είναι πως το κάστρο ανάγεται σε αρχαίους χρόνους, πιθανότατα στην Μυκηναϊκή εποχή**(14). Στο βόρειο τμήμα του κάστρου και κυρίως στην πλευρά που βρίσκεται ανάμεσα στα δένδρα

καστρου, το λλος ένας πρόωρος και αναπάντεχος χα-
του Ορχομ **την περιοχή** **θου.** Είναι γ κατά τον 7ο ερο Μεσο αναλάβει τ της Αρκαδί αυτό, που ή όλες τις πρ πτομέρειες χνης(18) τη τάπληξη σή λογή του εδ σπόζουσα θ και η άριστ σματος στι ιδιομορφίες βρισκόταν τ ορεινό δρ **Ορχομενός** σε απ' άκρο Συνεπώς το ματίζει σημα κό σύστημα χής, γιατί απ του κράτους γαλοπολιτών σης σημαντικ ο ρόλος του επιδρομέας, όπως οι Γότθ γκοι και άλλ υπογραμμισθ ιστός του Μα σότερο ευάλ ρωση του Πα υπήρχε απ' αν βαση, παράκ του Αλφειού της τοποθεσί σημαντικών τεσινίκου - Β τσης - Βυτίν κα, Βλαχέρν Δαβιάς - Αλω

νων βαρύτατων απωλειών της μικρής μας νίας. Ο θάνατος του **Ανδρέα** μας συγκί- βαθύτατα. Χάθηκε ένας νέος που είχε ά ακόμα να προσφέρει, ένας άνθρωπος θρωπιά, υπευθυνότητα και εντιμότητα. να χαμογελαστό παιδί με πάρα πολλές θησίες, με τεράστια αποθέματα αγάπης ο χωριό του και το συνάνθρωπο. Υπέρμα- της παράδοσης και της πολιτιστικής μας ονομιάς. Χάθηκε ένας ευτυχισμένος οι- νειάρχης χωρίς να προλάβει να διανύσει ληρο το τόξο της ζωής του, αφήνοντας άντητα ερωτηματικά, πολλά γιατί σε ς μας, κυρίως όμως στην οικογένειά του τα δύο λατρεμένα του παιδιά που τον αν ξαφνικά. Τι να εξηγήσει άραγε κανείς τά τα παιδιά; Οι δεσμοί του **Ανδρέα** με το ήταν ακατάλυτοι. Το επισκεπτόταν συ- συντηρούσε το πατρικό του σπίτι και καλ- ούσε τον κήπο του. Διατηρούσε εκεί τα γικά του δικαιώματα. Όσοι γνώρισαν τον α από τα παιδικά του χρόνια δεν ξε- ότι ήταν προσιτός σε όλους, αυθόρμη- αι χαμογελαστός. Έτσι έφυγε κι απ' τη περιφρονώντας την αλαζονεία και υπη- τας κάθε αρχή συμβατή με την ανθρώπι- ιοπρέπεια. Έτσι θα τον θυμόμαστε πά- καλοσύνη και η απλότητά του τον έκα- α ξεχωρίζει και η εργατικότητά του τον να αποτελεί παράδειγμα για πολλούς. εύμα ανήσυχο έφυγε απ' το χωριό, αγω- ε, ακολουθώντας τον κόσμο των προσ- ν για μια καλύτερη ζωή. Πέτυχε, πρόκο- δημιούργησε μια υπέροχη οικογένεια. ευμένος στον αγώνα της βελτίωσης της ιερινότητας του ανθρώπου, συνέβαλε ορούσε στη βελτίωση της ποιότητας των ανθρώπων της μεγαλούπολης. Ήταν μανής και ιδιαίτερα ευαισθητοποιημέ- θέματα περιβάλλοντος. Η αδυσώπητη όμως έκοψε πρόωρα το νήμα της ζωής

Ανδρέας θα λείψει από την παρέα του, φίλους του, το χωριό, την εκκλησία, το ύρι. Εμείς θα τον θυμόμαστε όπως τον σαμε. Θα μας θυμίζει πάντα ότι πάνω απ' ρέπει να είμαστε **ΑΝΘΡΩΠΟΙ.**

θέση που κέρδισε ανάμεσά μας πάντα θα χει. Δεν θα τον λησμονήσουμε ποτέ.

δρέα, καλό ταξίδι.

Κ. Κουτσανδρέας

ΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΠΟΡΑΣ

Δευτέρα 12 Σεπτεμβρίου έφυγε απ' τη **Ιωάννης Α. Μπόρας** και κηδεύτηκε την νη στο χωριό.

ια τον "Μπορόγιαννη" τον παππού μου

ην **Τρίτη 13 Σεπτέμβρη** είχαμε στο χωριό τι τρανό", που θα έλεγε κι' εκείνος. Πλή- όσμου από παντού ήρθε στου Σέρβου για ποχαιρετήσει τον **"ΜΠΟΡΟΓΙΑΝΝΗ"** για γάλο ταξίδι. Κόσμος ήρθε να πει το "γειά" α **"νέο 100 χρόνων"**, σε ένα λεβέντη γλε- αι χορευταρά. Ήμασταν όλοι εκεί να πού- τίο στον παππούλη.

εσένα παππού μου που υπήρξες τόσα για μένα. Εικόνες στο μυαλό μου μπερ- ες. Με λαχτάρα κάθε καλοκαίρι περίμενα θω στο χωριό, να τρέξω στην αγκαλιά α δω το ζεστό σου γέλιο (με το χρυσό δο- δεξιά). Να μπερδεύομαι στα πόδια σου μι- α -τάχα να σε βοηθήσω- και όλο να γεμί- κατρούτσα από το βαγένι, που τ' άφηνα τό. Να θέλω να πατήσω τα σταφύλια και α μη μ' αφήνεις. Αυγουστιάτικα βράδια κι' παραθυρόφυλλα να με νανουρίζει η φω- το τραγούδι σου. Πρωινό ξύπνημα απ' τα τά σου το 15Αύγουστο. Ο ήχος στο ποτή- το τσίπουρο που κέρναγες.

να πρωτοθυμηθώ παππούλη! Αθώα χρό- το χωριό με εσένα παντού. Και αν αυτά σαν και χάθηκαν, εσύ υπήρχες και υπάρ- για να μου θυμίζεις πολλά, για να με κά- α νοσταλγώ! Ήσουν η ύπαρξη της ανά- ης των παιδικών μου χρόνων. Και αργότε- Η φιγούρα σου στο παγκάκι, η γκλίτσα ου χάρισες! Το τραγούδι που μουρμούρα- γες, τα λίγα αλλά σοφά λόγια που μου έλε- γες, το χαμόγελό σου όταν μ' έβλεπες... Όλα αυτά ήσουν για μένα παππούλη κι' άλλα τόσα. Κι' εκεί που πίστευα πως ...ξεγέλασες το χάρο τόσα χρόνια και πως ποτέ δεν θα ερχόταν να σε πάρει, εσύ ξεγέλασες εμάς. Αποφάσισες να φύγεις. Ένας αιώνας ζωής με λύπες και χαρές, με βάσανα και γέλια, τσάκισαν το κορμάκι σου -όχι την ψυχή σου- και του είπες "ΕΛΑ".

Έφυγες λεβέντικα, όπως λεβέντης υπήρξες σε όλη σου τη ζωή. Υπήρξες παλικάρι, όπως σ' εκείνο το χορό πέρυσι το 15 Αύγουστο, που η ψυχή σου υπόταξε το γέρικο κορμί και μας έκανες όλους να δακρύσουμε. Έφυγες έτσι όπως ήθελες, με το μυαλό στη θέση του, περήφανα και αγόγγυστα. Άφησες πίσω σου 5 παιδιά, 14 εγγόνια και 11 δισέγγονα. Άφησες και άλλα Σερβιωτόπουλα που σε θυμούνται από παιδιά και τώρα είναι μεγάλοι, άφησες μεγάλους που τώρα είναι παππούδες. Άφησες τους πατριώτες σου που σε συνόδευαν στο χορό και στο τραγούδι.

Όλοι εμείς ήμασταν εκεί παππούλη μου, να σε τραγουδήσουμε (φωτογραφία) όπως επιθυμούσες -όχι να σε κλάψουμε- να κάνου-

με το κλάμα μας τραγούδι έτσι όπως έκανες κι' εσύ πάντα στη ζωή σου. Να μας βλέπεις και να χαίρεσαι, να σιγομουρμουράς μαζί μας, με το κεφάλι σου γερτό και να ρίχνεις και καμιά φούρλα. Σου τραγουδήσαμε παππούλη να πας εκεί πάνω με γλέντι και χορό, έτσι όπως σε ξέρανε οι φίλοι και οι συγγενείς, που θα ανταμώσεις. **"Καλά γλέντια" λοιπόν καλέ μου παππούλη...**

Σαν να μου φαίνεται πως κάτι ακούω... "Ο ΑΪΤΟΣ νάναι;"...

Η Αγγέλω του Θάνου. Η εγγόνα σου.

Μια συζήτηση με τον μπάρμπα-Γιάννη

Είδα τον **μπάρμπα-Γιάννη το Μπόρα** τον Αύγουστο του 2004 στο χωριό. Ήθελα να τον ρωτήσω για τα παλιά, μιας και τα θυμότανε ακόμη τόσο καλά, παρά την ηλικία του. Τον βρήκα στο μαγαζί του **Αλούπη**.

— Γειά σου **μπαρμπα-Γιάννη**, πώς τα πας με την υγεία σου;

— Για την ηλικία μου, δόξα τω Θεώ, είμαι καλά.

— Θυμάσαι **μπάρμπα-Γιάννη**, πώς ήτανε το χωριό μας τα παλιά χρόνια, τότε που πήγαινες στο Σχολείο;

— Φτωχό ήτανε και στερημένο. Μεγάλη φτώχεια.

— Για πέσ' μου, θυμάσαι κάνα περιστατικό από εκείνη την εποχή;

— Τότε κυβερνούσε ο **Βενιζέλος.** Έκανε ένα νόμο να πάνε και τα κορίτσια στο Σχολείο. Πια, ο κόσμος άρχισε να κακοπαθίεται, γιατί οι τσιούπες πηγαίνανε με τα γίδια. Και ποιος θα τα φύλαγε, αν τις στέλνανε στο Σχολείο. Τους μάζωξε όμως ο δάσκαλος (ήτανε ο **Σχίζας**, ο παππούς του γιατρού) και τους είπε: Μη στενοχωριόσαστε, γράφτε τα κορίτσια στο Σχολείο και μη τα στέλνετε και κάθε μέρα. Έτσι και έγινε.

— Και πώς σας φάνηκε εσάς, των παι-

Συνέχεια στην 3η σελ.

Αρτοζήνος
Ιδιοκτησία: Σύνδεσμος Σερβαίων Αρκαδίας
Υπεύθυνος Σύνταξης:
Ηλίας Χειμώνας
Πρόεδρος του Συνδέσμου
Τηλ 210-6525920 και 210 6519810
"Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ"
Αγίου Μάρκου 16, 5ος όροφος
Τ.Κ. 10560, Αθήνα Τηλ: 210 3229904
Α.Φ.Μ.: 092547610 Δ.Ο.Υ: Α' Αθηνών
Συνδρομή: 15 Ευρώ
Εξωτερικού: 25 δολ. Αμερ. 75 δολ. Αυστρ.
Ηλεκτρονική Σχεδίαση Εντύπου:
Αριστέα Καρπούζη
Εκδόσεις - Γραφικές τέχνες
Επιμέλεια εκδόσεων
Αγ. Γεωργίου 25 & Πετρουπόλεως Ίλιον
Τηλ-Fax: 210 -2619003 e-mail:karpouzi@otenet.gr

Αρχαιότητες χωριού Σέρβου

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ (1205 π.Χ. - 2005 μ.Χ

Θέση:

Διακόσια μέτρα πιο ψηλά από το χωριό Σέρβου και πεντακόσια μέτρα βορειότερα, είναι η κορυφή ενός βουνού (υψ.1286μ.), η οποία λόγω της ευρείας παρατηρήσεως αλλά και της φυσικής οχυρώσεως που έχει, αποτελεί το "ζωτικό" σημείο της περιοχής. Στην κορυφή αυτού του βουνού υπάρχουν τα ερείπια ενός παλαιού κάστρου, το οποίο εκτεινόταν σε ένα επίμηκες οροπέδιο και καταλάμβανε έκταση περίπου τεσσάρων στρεμμάτων. Σ' αυτό το κάστρο οφείλει την ονομασία του το βουνό, που στους επίσημους κρατικούς χάρτες αναγράφεται ως "Παλαιόκαστρον".

Από όσα εγώ γνωρίζω κανείς μέχρι σήμερα δεν έχει ασχοληθεί με την ταυτότητα του κάστρου, γι' αυτό σ' αυτή την πρώτη προσέγγιση θα προσπαθήσω να περιγράψω τη σημερινή του κατάσταση και να προσδιορίσω, κατά το δυνατόν, την εποχή κατασκευής του και τις ενδεχόμενες αλλαγές στο πέρασμα των χρόνων.

Προσβάσεις:

Όπως φαίνεται στο σχεδιάγραμμα υπήρχαν τρεις δρόμοι. Ο πλέον ομαλός ήταν ο δυτικός ο οποίος περνά από τον Αγιαντριά και την κοιλότητα (χούνη), που σχηματίζουν τα αντερείσματα του δυτικού πρανούς. Είναι ομαλότερος των άλλων, ασφαλέστερος και μάλλον πρόκειται για το κύριο δρομολόγιο, αφού εκεί ήταν κατά πάσα πιθανότητα και η κεντρική η μοναδική είσοδος του κάστρου.

πρόσβαση που το διασχίζει και κατευθύνεται από ΒΑ προς ΝΔ. Η ΒΑ πλευρά, όπως φαίνεται από τις **λιθοσωριές**, ήταν κάθετη στον κεντρικό άξονα του οροπεδίου, πρέπει να είχε μήκος 50 μέτρων περίπου και να ήταν χτισμένη από ξερολιθιά σε τοίχο μεγάλου πάχους, που σε πολλά σημεία εδραζόταν σε μεγάλους βράχους. Η πλευρά αυτή φράζει τελείως τη μοναδική πρόσβαση στο κάστρο, παρέχοντας έτσι μεγάλη ασφάλεια. Συνέχεια της ΒΑ πλευράς και με δυτική κατεύθυνση, σχεδόν επί της παρυφής του οροπεδίου, είναι η Β πλευρά (80 μέτρα) και μετά η ΒΔ (30 μέτρα). Περίπου συμμετρικές ως προς τον κεντρικό άξονα του φρουρίου είναι οι πλευρές του νοτίου τμήματος, ΝΑ, Ν και ΝΔ μήκους 60, 70 και 20 μέτρων αντίστοιχα. Οι γωνίες των πλευρών αυτών είναι απροσδιόριστες και φαίνονται μάλλον πως ήταν καμπύλα τμήματα. **Η είσοδος του κάστρου ορίζεται δυτικά στον κενό χώρο μεταξύ της ΒΔ και ΝΔ πλευράς, απόστασης περίπου δέκα μέτρων, όπου το σχήμα ενός μικρού βράχου μοιάζει να είναι λαξευμένο κατά τέτοιο τρόπο, που εύκολα μπορεί να υποθέσει κανείς ότι πρόκειται για τμήμα τείχους.**

Στις άκρες της ΒΑ πλευράς το πάχος του τείχους αυξάνεται σημαντικά, περίπου στο διπλάσιο, αφήνοντας να νοηθεί ότι ίσως να υπήρ-

Μια συζήτηση με τον μπάρμπα-Γιάννη

Συνέχεια απ' την 2η σελ.

διών, που έρχονταν και οι τσιούπες στο Σχολείο;

— Έ, πώς να μας φανεί (πονηρό χαμόγελο). Κοιτάζαμε που όλες ήταν ξεβράκωτες. Μόνο του δάσκαλου το κορίτσι είχε και φόραγε βρακί.

— Τίποτε άλλο θυμάσαι μπαρμπα-Γιάννη; Θυμάσαι ας πούμε κανα γάμο; Πώς γινότανε τότε οι γάμοι;

— Τον πρώτο γάμο που θυμάμαι ότι πήγα, όταν ήμουνα νεαρός, ήτανε του **Κώστα-Μπάλα**. Πήγε σώγαμπρος στους Αράπηδες. Τότε οι νιόγαμπροι, αφού μένανε λίγο με τον κόσμο που γλένταγε, αποσύρονταν σε καμιά πλόχτη για τα περαιτέρω. Εκεί άκουσα και εγώ για πρώτη φορά τις πιστολιές που ρίχνανε, για να διαλαλήσουν ότι η νύφη βρέθηκε εντάξει!

Μας είπε και άλλα πολλά ο **μπαρμπα-Γιάννης**. Για τους συνομηλίκους του, ποιοι ήτανε καλοί μαθητές. Για τον πόλεμο, τη Μικρασιατική καταστροφή, το θρήνο του κόσμου για τους σκοτωμένους. Για την κατοχή. Για τον αγώνα του κόσμου για επιβίωση. Τα θυμότανε όλα τόσο καλά.

Αιωνία του η μνήμη και ας είναι ελαφρό το χώμα στο Μπουλούτσου που τον σκεπάζει.

Η.Θ.Χ.

Εορτασμός Δεκαπενταύγουστου 2005

Συνέχεια απ' την 1η σελ.

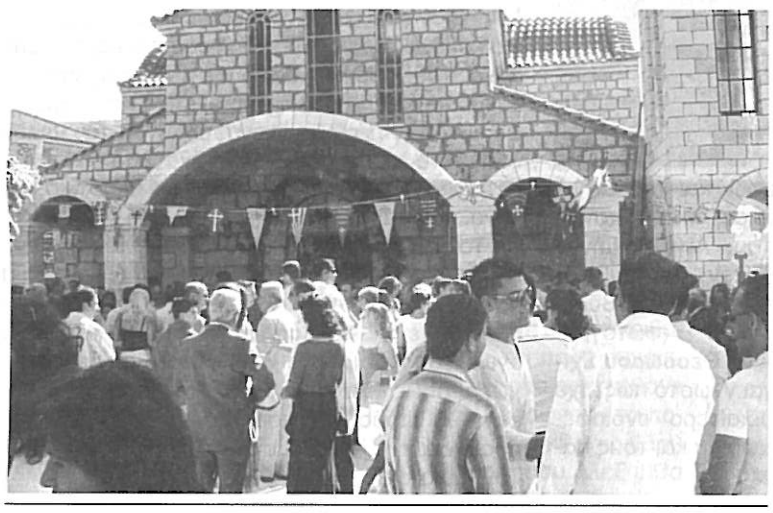
ατμόσφαιρα και έδινε τη δυνατότητα στις παρέες να μπορούν να συζητήσουν. Μετά τις πρώτες πρωινές ώρες ο κόσμος άρχισε να αποχωρεί, εκτός από κάποιες παρέες παιδιών που τις βρήκε το ξημέρωμα στην πλατεία.

Την επόμενη το πρωί έγινε η καθιερωμένη θεία λειτουργία, από τον αγαπητό και σεβαστό ιερέα του χωριού μας **παπα-Σωτήρη.** Από ενωρίς ο κόσμος γέμισε το εσωτερικό της εκκλησίας (πρώτα οι γεροντότεροι να....πιάσουν στασίδι) και στη συνέχεια το πλακόστρωτο προαύλιο, με τον επενδεδυμένο πρόναο, που δίνει άλλη χάρη στον ιερό ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου (φωτογραφία).

Ήταν εντυπωσιακή και ευχάριστη η εικόνα να βλέπει κανείς μία πλατεία γεμάτη από πατριώτες, (φωτογραφία) με χαρούμενα και χαμογελαστά πρόσωπα να χαιρετούν ο ένας τον άλλο, να εύχονται διάφορα και να εκφράζουν ο ένας στον άλλο τον ....θαυμασμό του με εκφράσεις όπως..... "καθόλου δεν έχεις αλλάξει", "πολύ νέα διατηρείσαι" κλπ.

Το βράδυ της Παναγίας πολλοί πατριώτες συγκεντρώθηκαν πάλι στην πλατεία του χωριού, φάγανε, ήπιανε, διασκεδάσανε και φυσικά θυμηθήκανε τα παλιά. Έτσι ολοκληρώθηκε ένας ακόμη εορτασμός, στη χάρη της Παναγίας, στο χωριό.

Και του χρόνου.

Λειτουργία στα ξωκλήσια μας

Στις **27 Ιουλίου, ημέρα του Αγίου Παντελεήμονος**, ο παπάς του χωριού με τη βοήθεια του ψάλτη **Γιάννη Σχίζα** και της **Μαρίας του Τάσου του Γεωργακόπουλου**, που έκανε χρέη Επιτρόπου, λειτούργησε στην εκκλησία των **Αγίων Θεοδώρων**, όπου αναπαύονται οι κοιμηθέντες αδελφοί μας -μέλη της θριαμβεύουσας εκκλησίας-.

Μετά το «Ευλογητός ο Θεός ημών....» που αναφώνησε ο ιερέας, άρχισε η ανατολή του ήλιου, και οι πρώτες ηλιαχτίδες φώτισαν τα μνήματα των αγαπημένων μας. Τα πρόσωπά τους στις φωτογραφίες αντανακλούσαν θαρρείς, μια γλυκύτητα, μια χαρά για τη συντροφιά που τους κάναμε με τη λειτουργία εκείνο το καλοκαιριάτικο πρωινό στη γειτονιά τους. Η ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε από την «εν πνεύματι και αληθεία» λατρεία, στον τόπο που μας θυμίζει το βιολογικό μας τέλος, απέβη αληθινή μυσταγωγία των πιο υψηλών πνευματικών μας εμπειριών. Μπράβο στον καλό μας **παπα-Σωτήρη.**

Θ.Γ.Τ.

Λειτουργία της Αγίας Παρασκευής

Γιορτάστηκε και φέτος με την παρουσία αρκετών πατριωτών η μνήμη της Αγίας Παρασκευής στο ομώνυμο εκκλησάκι. Όπως κάθε χρόνο ο **Γιάννης Π. Κουτσανδριάς** πρόσφερε μια γουρνοπούλα, στη μνήμη του θείου του **Ηλία Κουτσανδριά** και ο «λοχίας» μια γίδα.

ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Συζήτηση μ' ένα πατριώτη

Σάββατο απόγευμα και επιστρέφω από του **Μπουλούτσου**, που πήγα να παρκάρω το αυτοκίνητο. Στη στροφή του δρόμου προς το κάτω χωριό κοντοστάθηκα και κοίταζα κάτω από τη μάντρα να εντοπίσω το χώρο που βρισκόταν παλιά η βρύση του **Λεύκου**. Μάταια όμως. Τα δένδρα έχουν καλύψει τα πάντα και το μόνο που βλέπει κανείς είναι ένα όμορφο πράσινο τοπίο.

Απογοητευμένος κάπως, αφού δεν μπόρεσα να βρω τη βρύση, που σαν παιδί είχα επισκεφθεί αμέτρητες φορές να πάρω νερό, ξεκίνησα να φύγω. Για καλή μου (;) τύχη βλέπω στη στροφή ένα πατριώτη, μεγαλύτερο από μένα κάποια χρόνια και άνθρωπο με άποψη για τα θέματα του χωριού.

— Πού είναι η βρύση του Λεύκου; τον ρωτάω

— Εκεί στη μάντρα, μου απαντάει, εκεί που η ΔΕΗ έχει βάλει ένα κόκκινο κύκλο για κολώνα, ακριβώς από κάτω. Αλλά δεν φαίνεται τίποτα. Χάθηκε ο Λεύκος.

— Τι να κάνουμε -λέω και εγώ-, η εξέλιξη των πραγμάτων βλέπεις

— Ποια εξέλιξη των πραγμάτων, μου απαντάει κάπως θυμωμένα. Και αμέσως αλλάζει θέμα και πάει την κουβέντα αλλού: Εκτός το Μήτσιο το Δάρα και το Θόδωρο το Σχίζα όλα τα άλλα Συμβούλια του Συλλόγου δεν κάνανε τίποτα.

— Εγώ για τη βρύση σε ρώτησα. Αν όμως θες να συζητήσουμε και γι' αυτό που λες, δεν έχω πρόβλημα. Η δική μου άποψη είναι πως οι πατριώτες που ανέφερες πράγματι πρόσφεραν στο χωριό, αλλά και τα άλλα Συμβούλια του Συνδέσμου έκαναν έργο, που εγώ το θεωρώ σημαντικό.

— Μόνο αυτοί προσφέρανε που σου λέω και θα ήθελα να γραφτεί και στην εφημερίδα.

— Στην εφημερίδα να γραφτεί, αφού το θέλεις, νομίζω όμως πως είσαι άδικος και κάνεις λάθος. Μπορώ να σε ρωτήσω και εγώ κάτι;

— Τι;

— Γιατί δεν πας και εσύ στο Συμβούλιο να βοηθήσεις, ώστε να γίνουν αυτά που λες πως δεν έκαναν οι άλλοι;

— Εγώ; ...Τι λες... Είμαι και... άρρωστος.

— Πριν που δεν ήσουν άρρωστος πήγες ποτέ;

Έτσι έκλεισε ο μικρός διάλογος που έγινε σε φιλικό κλίμα και με χιουμοριστική διάθεση. Ομολογώ βέβαια πως δεν μου άρεσε αυτή η στάση και ανεβαίνοντας εκεί την ανηφορίτσα πέρασαν από το μυαλό μου κάποιες σκέψεις, που θα ήθελα να τις εκθέσω.

Έχω την άποψη πως **η θέση του αγαπητού κατά τα άλλα πατριώτη, είναι ακραία και άδικη.** Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία πως οι 2 πατριώτες που ανέφερε πρόσφεραν σημαντικά πράγματα στο χωριό, στο Σύνδεσμο και σε ορισμένους πατριώτες. Γι' αυτές τους τις πράξεις ο Σύνδεσμος επανειλημμένα έχει εκφρασθεί επαινετικά, τους έχει τιμήσει και τους θεωρεί παράδειγμα προς μίμηση. Όμως δεν είναι σωστό νομίζω να μιλάει κανείς απαξιωτικά για τα άλλα Συμβούλια του Συνδέσμου, ότι δηλαδή δεν προσφέρανε κάποιο έργο. Θα υπήρχε **ο δρόμος για τους Αράπηδες** αν δεν ενεργούσε ο Σύνδεσμος; Θα γινόταν **ο δρόμος για το κάτω και το επάνω χωριό;** Μπορεί κανείς να αγνοήσει την **ασφαλτόστρωση** του κεντρικού δρόμου, **το δρόμο προς τον Αγιαντριά** και ένα σωρό άλλα πράγματα;

Μπορεί κανείς να παραβλέψει την επί 30 χρόνια **έκδοση της εφημερίδας,** που ενημερώνει τους πατριώτες, τους δίνει χαρά και φέρνει κοντά τον έναν πατριώτη με τον άλλο; Και δεν είναι καθόλου εύκολο πράγμα, αγαπητέ συνομιλητή, η έκδοση αυτού του εντύπου. Μόνο από πλευράς χρόνου για καθένα από τα τελευταία 12σέλιδα φύλλα χρειάστηκαν περίπου 20 οκτάωρα μεροκάματα. Και όχι μόνο δεν παίρνει κανείς ούτε μισό ευρώ, αλλά αρκετοί βάζουν αρκετά από την τσέπη τους. Δεν είναι για σένα αυτό προσφορά αγαπητέ πατριώτη; Δεν είναι προσφορά **η αγορά στέγης** για το Σύνδεσμο; κλπ. κλπ.

Θα ήθελα πάντως να σημειώσω ότι στην εποχή μας πιο χρήσιμη είναι η προσφορά του Συνδέσμου κυρίως στα πολιτιστικά. Τα τεχνικά έργα -κάποτε πράγματι ήταν ζωτικής σημασίας για το χωριό- είναι αποστολή κυρίως του Κράτους και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Ελπίζω πως κάθε καλόπιστος πατριώτης θα αναγνωρίσει πως οι 3 εκδηλώσεις του παρόντος Δ.Σ., στο 8μηνο της θητείας του **-Χοροεσπερίδα, εκδήλωση στη μνήμη της Μ. Παναγοπούλου και εκδήλωση στους Αράπηδες για τους προεπαναστατικούς κλέφτες - μαζί με την ανακατασκευή της βρύσης του Γιατρού και τη συνέχιση έκδοσης του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ,** αποτελούν σημαντικό έργο. Από την άλλη πλευρά, ευχή όλων μας είναι να βρεθούν άνθρωποι που να έχουν το χρόνο και τη διάθεση να δουλέψουν για το Σύνδεσμο και τους πατριώτες.

Ο Λεύκος

Δωρεά εικόνας "Αγίας Τριάδας" στην εκκλησία του χωριού μας

Ο συμπατριώτης μας **Θοδωρής Στάθη Ρουσιάς**, Αντιδήμαρχος του Δήμου Ν. Τίρυνθας, δώρισε μια εικόνα της Αγ. Τριάδας (φωτογραφία) στην εκκλησία του χωριού μας «Κοίμηση της Θεοτόκου». Για το σκοπό αυτό πραγματοποίησε στις 11 Σεπτέμβρη επίσκεψη στο χωριό, συνοδευόμενος από φίλους και συνεργάτες, από τον τόπο που ζει και εργάζεται.

Ο ιερέας μας **πατήρ Σωτήριος** ευλόγησε την εικόνα στη διάρκεια της Κυριακάτικης θείας λειτουργίας, την οποία παρακολούθησαν όλοι οι χωριανοί αλλά και οι φιλοξενούμενοι. Συνεχάρη τον δωρητή γι' αυτή την πρωτοβουλία, τον ευχαρίστησε, ευχήθηκε στους φιλοξενούμενους υγεία και ο Θεός να τους έχει καλά, ώστε να επισκέπτονται το χωριό μας κάθε χρόνο το Σεπτέμβρη. Η παρουσία τόσων επισκεπτών (περίπου 50), τόνισε ο πατήρ Σωτήριος, αναβαθμίζει το χωριό μας. Όλοι τους έδωσαν υπόσχεση ότι θα υλοποιούν κάθε χρόνο αυτή του την επιθυμία και θα πραγματοποιούν το τάμα τους.

Ακολούθως ο Αντιδήμαρχος Ηραίας **Θ. Μπόρας** συνεχάρη με τη σειρά του τον **Θοδωρή**, τονίζοντας με έμφαση ότι **"δέντρο το οποίο έχει μεγάλα και γερά κλαδιά και πολλούς καρπούς τα οφείλει στις ρίζες του"**, θέλοντας να υπογραμμίσει την αξία του τόπου καταγωγής μας.

Οι Σερβαίοι λοιπόν δεν ξεχνάνε τον τόπο τους ούτε κόβονται από τις ρίζες τους.

Το Δ. Σ. του Συλλόγου εκπροσωπήθηκε από τον Γραμματέα **Κώστα Κουτσαντριά** και τον Αντιπρόεδρο **Γιάννη Βέργο**, ανταποκρινόμενο στην πρόσκληση του **Θοδωρή**.

Μετά το πέρας του εκκλησιασμού προσφέρθηκε καφές στην ταβέρνα του **Γιάννη Ρουσιά** σ' όλους και ακολούθησε γεύμα γνωριμίας πατριωτών και φιλοξενουμένων. Την επιμέλεια της συνεστίασης και όλης της εκδήλωσης είχε **η σύζυγος του Θοδωρή**, η οποία φρόντισε ώστε να μη λείψει από κανέναν τίποτε. Το κρασί και το βραστό είχαν την τιμητική τους και η ευχάριστη διάθεση όλων δημιούργησε μια ξεχωριστή εικόνα κεφιού. Στο τέλος στήθηκε χορός όπου οι φιλοξενούμενοι εντυπωσίασαν με τις χορευτικές τους φιγούρες. Το χωριό μας ζωντάνεψε σε μια περίοδο που δε μας έχει συνηθίσει.

Το ραντεβού ανανεώθηκε για του χρόνου το Σεπτέμβρη. Το Δ. Σ. συγχαίρει το συμπατριώτη μας και εύχεται η πρωτοβουλία του να βρει μιμητές.

Κ.Δ.Κ.

Μια άγνωστη παλαιοχριστιανική πόλη

ΣΕΡΒΟΥ 324 - 527 μ.Χ.

Βρέθηκε ψηφιδωτό στον Αγιαντριά

Από τον Χ. Αθαν. Μαραγκό

Γενικά Περιοχής Σέρβου.

Τα χαρακτηριστικά της περιοχής Σέρβου πληρούν όλες τις προϋποθέσεις, κατοικήσεώς της από τους αρχαιότατους χρόνους. Γενικά είναι ένα ασφαλές **"έρυμα"**(1), ένα φυσικό αμυντήριο οχύρωμα που με ελάχιστα τεχνικά έργα γίνεται απόρθητο. Έχει ευρύτατη παρατήρηση, επιτηρεί τις κοιλάδες **Αλφειού και Λάδωνα** και ελέγχει το ορεινό δρομολόγιο **"Ηραία - Σέρβου – Βυτίνα"**, που οδηγεί στο κέντρο της Αρκαδίας. Υπήρξε το προπύργιο των **Ορχομενίων** και **Μεγαλοπολιτών**(2) και κατά πάσα πιθανότητα ο ενδιάμεσος σταθμός επικοινωνίας **"φρυκτωρία"**(3), της Ολυμπίας με το εσωτερικό της Πελοποννήσου.

Το κυριότερο δε χαρακτηριστικό, ίσως το μοναδικό στην περιοχή, είναι τα πολλά νερά, είναι οι πολλές πηγές που υπάρχουν στο νοτιοανατολικό πρανές του βουνού. Σε μια ζώνη πλάτους τριακοσίων και μήκους οκτακοσίων περίπου μέτρων - με κέντρο το σημερινό χωριό- υπάρχουν περισσότερες από τριανταπέντε πηγές. Μερικά σπίτια ακόμη και σήμερα, στα υπόγειά τους ή στην αυλή τους έχουν δικιά τους πηγή.

Το έδαφος είναι σχετικά εύφορο στον περιορισμένο χώρο των πρανών των βουνών, τα δε μικρά οροπέδια της οροσειράς καλύπτουν τις ανάγκες των κατοίκων στη παραγωγή των δημητριακών. Ίσως γι' αυτό το λόγο η περισσότερο σιτοπαραγωγική περιοχή ονομάζεται, χιλιάδες χρόνια αναλοίωτα, **Αρτοζήνος**(4), για να δηλώνει τον σιτοβολώνα όχι μόνο των ανθρώπων αλλά και των θεών.

Αρχαία Ευρήματα.

Στην περιοχή του χωριού και συγκεκριμένα στη θέση **"Αγιαντριάς"** ανευρέθησαν παλαιότερα τεμάχια μαρμάρινων κιονόκρανων(5), υπάρχουν δε και σήμερα σε μεγάλη έκταση διάσπαρτα όστρακα και πορόλιθοι (6), ενώ διακρίνονται ίχνη τείχους μεγάλου πάχους και μήκους και κατά πάσα πιθανότητα υπολείμματα υδραγωγείου αρχαιότατης κατασκευής.

Στον ευρύτερο χώρο αποκαλύφθησαν επίσης κατά καιρούς τάφοι διαφόρων εποχών και ποικίλα άλλα λείψανα υλικών δομήσεως και οικιακού εξοπλισμού.

Το Ψηφιδωτό.

Τον Σεπτέμβριο του 1997 κατά τη διάνοιξη αγροτικού δρόμου στην ίδια θέση στον Αγιαντριά, ανευρέθηκε (7) **τμήμα ψηφιδωτού δαπέδου** το οποίο παραδόθηκε στην 5η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Σπάρτης, από την οποία αργότερα ζητήθηκε εγγράφως η αποστολή μιάς φωτογραφίας του ευρήματος, με την παράκληση να προσδιοριστεί εάν ήταν δυνατόν

- **Σε ποια χρονική περίοδο της ιστορίας μας ανήκει.**
- **Το είδος του κτίσματος από το οποίο προέρχεται.**
- **Τα υλικά κατασκευής του.**
- **Περιοχές της Πελοποννήσου που υπάρχουν τέτοια ψηφιδωτά και οτιδήποτε άλλο στοιχείο που συμπληρώνει την ιστορική ταυτότητά του.**

Πράγματι η απάντηση της αρμόδιας Υπηρεσίας υπήρξε άμεση και σαφής. Διευκρίνισε όλες τις απορίες με τεκμηριωμένες επιστημονικές απόψεις και επί πλέον υπέδειξε και τη σχετική βιβλιογραφία για περισσότερη ενημέρωση.

Περιελάμβανε δε τα εξής.(8)

"Πρόκειται για μικρό τμήμα ψηφιδωτού μέγιστων διαστάσεων 14,5x12,5 εκ. και πάχους 2,5 εκ. Οι ψηφίδες από μάρμαρο και λίθο, λευκού, πράσινου, ερυθρού, κυανού και φαιού χρώματος, διατάσσονται έτσι ώστε να σχηματίζουν πλατιές ταινίες, ενώ διακρίνεται και τμήμα μικρού άνθους. Έχουν στερεωθεί πάνω σε δύο στρώματα κονιάματος, το ένα υπόλευκο χονδρόκοκκο με μικρά πετραδάκια και το υπερκείμενο ερυθρό, πιο καθαρό στη σύσταση. Λόγω των μικρών διαστάσεων και του αποσπασματικού χαρακτήρα του θραύσματος δεν είναι εύκολο να διαπιστωθεί το κτίσμα, από το οποίο προέρχεται. Εκτιμούμε όμως, ότι ανήκει σε ψηφιδωτό δάπεδο και χρονολογείται στους παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Ίσως προέρχεται από τον παλαιό ναό του Αγίου Ανδρέα, στη θέση του οποίου κτίστηκε κατά τον 20ο αιώνα, νεότερος ομώνυμος ναός. Ψηφιδωτά δάπεδα της παλαιοχριστιανικής εποχής έχουν αποκαλυφθεί σε διάφορες θέσεις του ν. Αρκαδίας, όπως στην Τεγέα, το Παλλάντιο, στο Άστρος Κυνουρίας και στη Μεγαλόπολη...".

Απεστάλη δε και μία φωτογραφία από το αρχείο της Υπηρεσίας(9).

Σχέση Ψηφιδωτού και Χώρου

Έτσι καθορίστηκε ότι κατά τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους (324-527μ.Χ.)(10), υπήρχε κτίριο με ψηφιδωτό δάπεδο στου Σέρβου. Καθορίστηκε ειδικότερα ότι υπήρχε κτίριο παλαιού ναού, ενδεχομένως κάποιας βασιλικής, στη σημερινή θέση του Αγίου Ανδρέα. Επιβεβαιώθηκε κατά τον πιο αδιαμφισβήτητο επιστημονικό τρόπο ότι υπήρχε πόλη Σέρβου, διότι απαραίτητη προϋπόθεση δημιουργίας κτιρίων με ψηφιδωτά δάπεδα είναι η ύπαρξη πόλης ικανής να μπορεί να δημιουργεί τέτοια οικοδομήματα, τόσον από πλευράς πληθυσμού όσον και από πλευράς διαθέσεως των απαιτουμένων οικονομικών μέσων. Από την γενικότερη ιστορία των ψηφιδωτών συμπεραίνεται ότι τα ψηφιδωτά δάπεδα γνώρισαν ακμή μόνο σε ευημερούσες πόλεις. Είναι αδιανόητες αυτές οι δραστηριότητες σε περιοχές πτωχές ή σε πόλεις με ανεπαρκή οικονομικά μέσα (11).

Η παραπάνω θέση, σε συνδυασμό με την εξέταση και άλλων ευρημάτων στην περιοχή, ισχυροποιεί την άποψη ότι **του Σέρβου προϋπήρχε των παλαιοχριστιανικών χρόνων.** Πρέπει να ήταν ένας αρχαίος οικισμός, ο οποίος λόγω της γεωγραφικής του θέσεως αποτελούσε τον ενδιάμεσο **σταθμό επικοινωνίας της Ολυμπίας με το εσωτερικό της Πελοποννήσου** και είχε άμεση σχέση με τα λοιπά λατρευτικά κέντρα η ιερούς χώρους της περιοχής, όπως το **Λύκαιο** (12), το **Θαυμάσιον όρος** (13), το **Κωτήλιον**(14), κ.τ.λ. Επί πλέον πρέπει να είχε τους βωμούς του και τα ιερά του, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της θρησκείας του δωδεκάθεου.

Συνέχεια στη σελ. 7

BOMAR
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
Μαρία Αν. Μπόρα
Καρύστου 12 Πετρούπολη
Τηλ. 210-5010550

"ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ"

30ό έτος έκδοσης, 150 φύλλα κυκλοφορίας

Στο προηγούμενο φύλλο της εφημερίδας κάναμε μια σύντομη ανασκόπηση των 53 πρώτων φύλλων, που κυκλοφόρησαν από το 1976 μέχρι το 1984. Στο διάστημα αυτό προήδρευσαν του Συνδέσμου 5 πατριώτες: **Στάθης Δάρας, Β. Δάρας, Ν. Τρουπής (Γκράβαρης), Γ. Αναστασόπουλος και Πέτρος Κουτσανδριάς.**

Στο σημερινό άρθρο θα αναφερθούμε, χωρίς λεπτομέρειες στα σημαντικότερα κατά την κρίση μας γεγονότα, που αφορούν τη δεκαετία **1985-1994.** Στο διάστημα αυτό κυκλοφόρησαν 49 φύλλα "Α", από το 54 μέχρι το 102. Τα 2 πρώτα χρόνια της δεκαετίας αυτής πρόεδρος του Συνδέσμου ήταν ο **Στάθης Δάρας**, τα δύο επόμενα ο **Χ. Κωνσταντόπουλος** και τα υπόλοιπα 6 ο **Β. Δάρας.**

Τον Δεκέμβριο του 1984 έγινε η τακτική Γενική Συνέλευση και ακολούθησαν αρχαιρεσίες στο Σύνδεσμο. Πρόεδρος αναδείχθηκε για δεύτερη φορά ο **Στάθης Δάρας**. Για λόγους εξυπηρέτησης του Συνδέσμου το γραφείο μεταφέρθηκε από την Αθήνα στα Ν. Λιόσια, όπου διέμεναν πολλοί πατριώτες. Το Μάρτιο του επομένου έτους (1985) δημοπρατήθηκε μετά από επίμονες προσπάθειες Συνδέσμου και Κοινότητας η ασφαλτόστρωση τμήματος του δρόμου Σαρρά-Σέρβου, με προϋπολογισμό 40 εκατομμυρίων δραχμών και πίστωση 8 εκατομμυρίων. Χρειάστηκε πολύ μεγάλος αγώνας τόσο από την Κοινότητα όσο και από τον Σύνδεσμο, για την προώθηση αυτού του έργου. Εννέα χρόνια αργότερα (1994), με ενέργειες του βουλευτού κ. **Δασκαλάκη** εγκρίθηκαν 20.000.000 εκατομμύρια δραχμές για την ολοκλήρωση της ασφαλτόστρωσης. Σήμερα βέβαια ο δρόμος έχει σοβαρά προβλήματα και χρειάζεται νέο στρώμα ασφάλτου. Ο αγώνας συνεχίζεται... Τον Μάρτιο του 1985 πέθανε στην Αθήνα ο **Παπα-Αναστάσης** (Φωτογραφία), ο οποίος επί σειρά ετών ήταν παπάς στο χωριό.

Ήταν 84 ετών και κηδεύτηκε στη γενέτειρα, όπως ήταν η επιθυμία του. Λίγους μήνες αργότερα (τον Σεπτέμβριο) πέθανε στην Αθήνα η **Βάσω Κυριακοπούλου** (φωτογραφία), **σύζυγος Θεοδώρου Σχίζα,** που είναι γνωστό πως είχε επιδείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα προβλήματα του χωριού και τους πατριώτες.

Τον Δεκέμβριο του 1986 έγινε η τακτική Γενική Συνέλευση με συμμετοχή λίγων πατριωτών και την προεδρία του Συνδέσμου ανέλαβε ο **Χρήστος Κωνσταντόπουλος**. Την πρωτομαγιά του επόμενου χρόνου (1987) πραγματοποιήθηκε εκδρομή στο χωριό που σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Από το τέλος αυτής της χρονιάς άρχισε η τοποθέτηση τηλεφώνων στα σπίτια του χωριού. Έτσι λύθηκε ένα ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα που ταλαιπωρούσε τους πατριώτες για πάρα πολλά χρόνια. Τη χρονιά αυτή πέθανε στη Μυτιλήνη ο πατριώτης δάσκαλος **Τάκης Τερζής** (Φωτογραφία), γνωστός αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης και σημαίνον στέλεχος του ΕΑΜ.

Τον Δεκέμβριο του ίδιου χρόνου έγινε ενημερωτική Γενική Συνέλευση και συζητήθηκαν διάφορα θέματα. Μεταξύ αυτών και το θέμα της ένταξης ή μη του χωριού σε Δήμο. Για το θέμα αυτό έγινε και Λαϊκή Συνέλευση (διαλύθηκε λόγω μη απαρτίας;). Με ενέργειες του Συνδέσμου και φροντίδα του Γ. Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης κ. **Ασημακόπουλου** ενεκρίθησαν 2 εκατομμύρια δραχμές για το δρόμο στο επάνω χωριό. Με πριμοδότηση του Συνδέσμου οι νέοι του χωριού οργάνωσαν εκδρομή την πρωτομαγιά στην γενέτειρα, που σημείωσε εξαιρετική επιτυχία. Τον Μάρτιο του 1988 πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στη Ν. Σμύρνη ο δάσκαλος **Δ. Σχίζας** (φωτογραφία), για πολλά χρόνια πρόεδρος και δραστήριο μέλος του Συνδέσμου. Το καλοκαίρι του 1988 βρίσκονταν σε εξέλιξη αρκετά έργα στο χωριό: Διαπλάτυνση του δρόμου κάτω από την εκκλησία, διαπλάτυνση και διαμόρφωση της πλατείας του χωριού με δωρεάν παραχώρηση από τον **Δ. Βέργο** χώρου 25 τ. μ.(δημοσιεύεται ευχαριστήριο της Κοινότητας στον δωρητή), επένδυση του καμπαναριού και το σημαντικό έργο της επέκτασης του δρόμου στο κάτω χωριό που έφτασε μέχρι το σπίτι του **Γιάννη του Στρίκου**. Επίσης με φροντίδα του Συνδέσμου διαμορφώθηκε κάπως ο χώρος στο Σουλινάρι και παραχωρήθηκε το σχολείο, ως χώρος αναψυχής για τους νέους. Τη χρονιά αυτή κυκλοφόρησε και το βιβλίο του **Β. Δάρα**, που αναφέρεται σε ιστορικά θέματα του χωριού.

Στις αρχαιρεσίες που έγιναν τον Δεκέμβριο του 1988 την προεδρία του Συνδέσμου ανέλαβε ο **Β. Δάρας**. Το γραφείο του Συνδέσμου επανήλθε από τα Λιόσια στο κέντρο της Αθήνας, όπου παρέμεινε μέχρι το 2004, που ο Σύνδεσμος απόχτησε ιδιόκτητη στέγη. Το πρόβλημα με την έλλειψη του νερού στο χωριό συνεχίζει να ταλαιπωρεί τους κατοίκους. Για το λόγο αυτό η Κοινότητα αποφάσισε να βάλει υδρομετρητές. Τα έργα για την επέκταση της ηλεκτροδότησης μέχρι την Τρανή βρύση και το νεκροταφείο συνεχίζονται και οι εργασίες για την επισκευή του ναού στην εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου ολοκληρώθηκαν. Επίσης ο ναός της Ζωοδόχου Πηγής κρίθηκε διατηρητέο μνημείο, μετά από πρωτοβουλίες και ενέργειες του Συνδέσμου. Στις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου του 1989 το ΠΑΣΟΚ πήρε στο χωριό 275 ψήφους, η Ν.Δ. 182 και ο Συνασπισμός 45 Τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου έγιναν τοπικές εκλογές και πρόεδρος στο χωριό αναδείχθηκε ο **Γιώργος Λιατσόπουλος**. Στον ΑΡΤΟΖΗΝΟ δημοσιεύεται ευχαριστήριο και ενωτικό μήνυμα του νέου προέδρου. Στις αρχές του 1990 κυκλοφόρησε η νέα ατζέντα του Συνδέσμου. Ένα σοβαρό πρόβλημα που προέκυψε αυτή την περίοδο ήταν η μόλυνση του νερού στο συνοικισμό Αράπηδες. Αναγκαστικά έγινε μεταφορά νερού από το χωριό με πλαστικό σωλήνα, που παραμένει μέχρι σήμερα.

Τον Δεκέμβριο του 1990 έγινε η τακτική Γενική Συνέλευση με ολιγάριθμη επίσης παρουσία πατριωτών και στις εκλογές που ακολούθησαν επανεξελέγη ο **Β. Δάρας**. Τον Μάρτιο του 1991 έγινε η απογραφή στο χωριό, όπως και σε όλη τη χώρα, όπως γίνεται κάθε 10 χρόνια. Απογράφηκαν 198 άτομα, περίπου 100 λιγότερα από την προηγούμενη δεκαετία. Τον Μάιο ο Σύνδεσμος οργάνωσε εκδρομή στα Τρίκαλα Κορινθίας, η οποία σημείωσε εξαιρετική επιτυχία. Τη χρονιά αυτή πέθανε και το μέλος του Δ. Σ. **Θανάσης Μαραγκός** (φωτογραφία), μετά από μακροχρόνια αρρώστια, σε ηλικία 61 ετών.

Τον Νοέμβριο του 1992 έγιναν νέες αρχαιρεσίες και την προεδρία του Συνδέσμου ανέλαβε για τρίτη περίοδο ο **Β. Δάρας**. Το καλοκαίρι του επόμενου έτους (1993) πέθανε η γνωστή μας ποιήτρια **Μ. Παναγοπούλου** (φωτογραφία), η οποία μας άφησε ένα πλούσιο λογοτεχνικό έργο.

Τον Νοέμβριο του 1994 έγινε η τακτική Γενική Συνέλευση και στις αρχαιρεσίες που ακολούθησαν πρόεδρος αναδείχθηκε ο **Ηλίας Θ. Γιαννακόπουλος**.

Η συνέχεια στο επόμενο

MOTOAGRINO
ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
Αφοί Γ. και Ν. Πιστιόλας Ο.Ε.
Κωνσταντινουπόλεως 334 Αθήνα
Τηλ. 210-8314030

Αγροτικά - Παραϊατρικά

Ο Αλέξης με το κριθάρι και ο Γιάννης με το μουλάρι

Ήταν Παρασκευή -Μάιος 1961-, ο καιρός πολύ καλός και η πρώτη μου περιοδεία στα χωριά. Το πρώτο χωριό ήταν το Μπουγιάτι (σήμερα Λυσσαρέα). Αρκετές γνωριμίες, μακρινές συγγένειες και πολλές ευχές. Οι πρώτες εντυπώσεις καλές. Η πρώτη εξέταση των ασθενών –όσων βρέθηκαν εκεί και το έμαθαν- έγινε στο σπίτι του μακαρίτη τώρα μπάρμπα **Νικόλα Χαρόπουλου.** Εκεί ήταν και η κόρη του η **Σταυρούλα**, ευγενική και καλοκάγαθη γυναίκα. Δεν ξέρω αν ζει. Αν υπάρχει, ας είναι καλά. Αν έφυγε, ο θεός ας την συγχωράει. Έφερνε καφέ και κράταγε τη σειρά στις γριές που ήθελαν να τους μετρήσει ο γιατρός την πίεση ή να τις δει για κάποιο σφάχτη που είχαν στο σβέρκο ή στην πλάτη. Αυτόν ακριβώς το χώρο χρησιμοποιούσαν και οι προηγούμενοι γιατροί από μένα. **Χατζάκης, Καρνέζης, Κριθιώτης και Κοντζιάς**. Δεν ξέρω αν ήταν και κανένας άλλος.

Ήταν σχεδόν μεσημέρι και με χαιρετούρες και ευχές φύγαμε πεζοί από το Μπουγιάτι για το επόμενο χωριό που ήταν το Σαρακίνι. Εκεί μας περίμεναν αρκετοί Σαρακιναίοι, που είχαν μάθει ότι θα πάει ο γιατρός στο χωριό. Είχα πει πως η επίσκεψη θα είναι τακτική κάθε Παρασκευή και να μη χτυπάνε την καμπάνα. Δεν ήμουνα δάσκαλος για να πάνε τα παιδιά στο σχολείο, ούτε παπάς για τον εσπερινό, ούτε βέβαια και ντελάλης που αναγγέλλει κάποιο έκτακτο γεγονός ή κάποιον περιοδεύοντα θίασο με παράσταση καραγκιόζη.

Ξεπεζέψαμε καταμεσήμερο σε ένα από τα πρώτα σπίτια του χωριού, που είχε και μαγαζί. Ήταν του **Παναγιώτη Αλεξόπουλου, του "Αλέξη"**, όπως το έλεγαν οι Σαρακιναίοι. Δόθηκε εντολή να ετοιμασθεί ένα πρόχειρο φαγητό (2-3 αυγά, μια κονσέρβα και σαλάτα). Τυρί δεν είχε γιατί δεν υπήρχε ψυγείο, αφού δεν είχε πάει ρεύμα, όπως και στο δικό μας χωριό. Αν θυμάμαι καλά μετά από 7 χρόνια πήγε το ηλεκτρικό.

Αφού φάγαμε, ανέβηκα πάνω στο σπίτι (στη σάλα) και μιλάγαμε σιγά για την αρρώστια του καθενός, ώστε να μην μας ακούνε από κάτω που ήταν μαζεμένοι, αφού και εμείς ακούγαμε την συζήτησή τους. Και όχι μόνο τους ακούγαμε αλλά τους μισοβλέπαμε κιόλας, γιατί τα σανίδια στο πάτωμα ήταν αραιά βαλμένα και είχανε φυράνει. Κάποια στιγμή ακούω έναν Σαρακιναίο -τον Αλέξη- να ρωτάει έναν συμπατριώτη του.

— Γιάννη ποιος θα πληρώσει το κριθάρι για το ζώο;

— Τι σε μέλει εσένα, απαντάει εκείνος. Τα έξοδα σήμερα είναι του γιατρού.

— Σε ρωτάω γιατί ο γιατρός δεν ξέρει πόσο πάει η οκά το κριθάρι. Να το βάλω μία είκοσι αντί για μία δραχμή;

(Κουτοπονηριά βέβαια χωριάτικη. Λες και δεν θα μου το έλεγε μετά ο **Γιάννης** ή δεν θα το μάθαινα πόσο πάει η οκά το κριθάρι). Ο **Αλέξης** πάντως ήταν καλός άνθρωπος και πολύ ευχάριστος στη συζήτηση. Είναι πλέον μακαρίτης. Έμαθα πως πέθανε πριν ένα χρόνο στον Καναδά. Στη μνήμη του πρόσφερα ένα ποσό στο Σύλλογό τους (ισόποσο με πάνω από...100 κιλά κριθάρι) για τα μαθητικά βραβεία του χωριού του. Αναπαύσου Αλέξη. Θα σε θυμάμαι πάντα. Ήσουνα καλοκάγαθος άνθρωπος.

Το απόγευμα γυρίσαμε στο χωριό με αγωγιάτη το **Γιάννη**. Η πρώτη δουλειά βέβαια ήταν να πληρώσω τον αγωγιάτη. Εκατό για μένα και πενήντα για το ζώο, λέει ο **Γιάννης**. Του τα έδωσα και τον ευχαρίστησα με ανάμεικτα όμως συναισθήματα. Μου φανήκανε κάπως πολλά. Έπαιρνα τότε 4.500 δρχ. το μήνα (150δρχ. την ημέρα). Έτσι δεν ξαναπήρα αγωγιάτη. Έμαθα από μουλάρια και έπαιρνα ένα για συντροφιά. Πλήρωνα 20 δρχ. και όχι βέβαια 50 που ήθελε ο **Γιάννης**.

Με την ενέργεια πάντως του κουτοπόνηρου και αφελή **Αλέξη**, γνώρισα από την αρχή της καριέρας μου ως αγροτικός γιατρός, την χωριάτικη νοοτροπία

Στάθης ο Α-κάλαμος

Οι περδικούλες

Ο Οκτώβριος είναι ο μήνας που γιορτάζουμε το έπος του 1940. Με αυτή την ευκαιρία ο **Μπάρμπα-Χρήστος ο Κατσιάπης** θυμήθηκε ένα τραγούδι που τραγούδαγαν, εκείνα τα πέτρινα χρόνια, στα κακοτράχαλα βουνά της Αλβανίας.

***

— Τρεις περδικούλες κάθονταν πάνω στην Αλβανία.
Η μιά λαλεί στην Κορυτσά, η άλλη στην Κλεισούρα
κι' η τρίτη η καλύτερη στον ποταμό Αώο.
— Με το ποτάμι μίλαγαν και το σιγορωτούσαν.
Ποτάμι δεν κουράστηκες κορμάκια κουβαλώντας;
Και μ' αίματα να βάφονται τα καθαρά νερά σου;
— Λαλιά δεν έχω για να πώ, γλώσσα να σας μιλήσω.
Δεν έχω ούτε δύναμη για να τα σταματήσω.
Και το μεγάλο το κακό πίσω για να γυρίσω.
— Κάνω ευχή στην Παναγιά και την παρακαλάω
να σταματήσει το κακό, να πάψουμε τα μίση.
Να σταματήσω πια κι' εγώ κορμιά να κουβαλάω.

ΥΔΡΑΥΛΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΘΕΡΜΑΝΣΗ - ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ
Ι. ΤΣΑΝΤΗΛΑΣ
Αετοράχης 4 Λιόσια τηλ. 210-5732401

Ο ΤΡΥΓΟΣ

Του Θοδωρή Τρουπή (Γκράβαρη)

Στο προηγούμενο φύλο του Αρτοζήνου έγινε μνεία ότι, η επιβίωσή μας τα παλιά χρόνια στο χωριό βασιζόταν στην Αγροτική Οικονομία: Στα απομακρυσμένα χωράφια, στην οικόσιτη κτηνοτροφία και στα αμπέλια μας.

Η παράδοση

Το αμπέλι και το κρασί αποτελεί μέρος της πανάρχαιης ιστορικής και πολιτιστικής ελληνικής κληρονομιάς. Είναι βέβαιο πως ο άνθρωπος χρησιμοποιούσε για τη διατροφή του τα σταφύλια, από την εποχή του ορείχαλκου. Μετά τον αποκλεισμό, ο Νώε -λέει η Παλαιά Διαθήκη, φύτεψε αμπέλι. Στην Ομηρική εποχή η αμπελουργία ήταν πολύ ανεπτυγμένη και ο Οδυσσέας χρησιμοποίησε το ξακουστό κρασί της Θράκης, για να μεθύσει τον Πολύφημο. Πολλές χώρες υποστηρίζουν πως αυτές ήταν η πρώτη Πατρίδα του αμπελιού και όλες σχεδόν απέδιδαν την ανακάλυψη και καλλιέργειά του σε κάποια Θεότητα. Οι Έλληνες είχαν το Διόνυσο, οι πρώτοι Ιταλοί τον Κρόνο και αργότερα οι Ρωμαίοι το Βάκχο. Μεγάλοι ποιητές, γλύπτες, χριστιανοί υμνογράφοι και λαϊκοί καλλιτέχνες, τραγούδησαν, ζωγράφισαν και σκάλισαν το ωραίο φυτό από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, ιδιαίτερα στην Ελλάδα.

Τα αμπέλια στο χωριό

Στο χωριό μας η ιστορία του αμπελιού χάνεται στο παρελθόν, γιατί δεν υπάρχει σχετική μαρτυρία για το πότε ακριβώς άρχισε η καλλιέργειά του. **Τα αμπέλια μας ήταν διάσπαρτα σε διάφορες περιοχές όπως, στο Κοκκινάλωνο, στο Τριαναλώνι, στου Μπουλούτσου, στην Κρίκιζα, στη Ρέμπιζα στου Ραχιμουζιάκου και στην Κάπελη και Ηθι.** Η καλλιέργειά τους ξεκινούσε με το κλάδεμα που γινόταν συνήθως γύρω στα Χριστούγεννα ή λίγο αργότερα και ακολουθούσε το σκάψιμο (κουτρούλια γύρω από τη ρίζα του φυτού). Το Μάρτιο γινόταν το ράντισμα -με γαλαζόπτερα και λίγο διαλυμένο χορίδι (ασβέστη)- και Μάιο το τ(θ)ειάφισμα και το κορφολόγημα. Ακολουθούσε ο τρύγος που γινόταν μετά τις 20-25 Σεπτεμβρίου, ανάλογα με τον καιρό.

"ΘΕΡΟΣ-ΤΡΥΓΟΣ- ΠΟΛΕΜΟΣ", έλεγαν οι παππούδες μας. Οι τρεις αυτές λέξεις μας δίνουν να καταλάβουμε ότι ο τρύγος ήταν η πιο σοβαρή και κουραστική φάση της αμπελοκαλλιέργειας.

Ο Τρύγος

Μπαίνοντας ο Σεπτέμβριος σε όλα τα σπίτια άρχιζαν οι προετοιμασίες. Πλέναμε τα βαρέλια (βαγιένια) και τα γεμίζαμε με νερό για να «ροκώσουν» δηλ. να διασταλούν οι ξύλινες δόγες με την απορρόφηση νερού ώστε να γίνουν αεροστεγή. Ετοιμάζαμε τα ασκιά (ήσαν δέρματα από μεγάλα ζώα όπως γίδες ή τραγιά, είχαν υποστεί επεξεργασία με κούρεμα, αλάτισμα και ράψιμο στο ένα μέρος ώστε να πάρουν το σχήμα σάκου-ασκού) και αγοράζαμε καινούργια καλάθια ή κοφίνες,από πλανόδιους τσιγγάνους, εάν είχαν χαλάσει τα παλιά. Τη μέρα του τρύγου, όλα τα μέλη της οικογένειας στο πόδι. Οι μεγάλοι έκοβαν τα σταφύλια με φαλτσέτες, τα έβαζαν στα καλάθια και από κει στις κοφίνες, που τις μεταφέραμε στον ώμο για πάτημα των σταφυλιών στο ληνό. Ο ληνός ήταν ένας πέτρινος κτιστός χώρος, ορθογωνίου συνήθως σχήματος που στη βάση του υπήρχε έξοδος αυλακωτή με πέτρινη κορύτα ώστε να τρέχει ο μούστος στο λεβέτι. Ο ληνός ήταν το πατητήρι, όπου οι παππούδες και τα παιδιά πατούσαμε τα σταφύλια (πάνω σε οιονεί σχάρα από σπάρτα) και βγάζαμε το χυμό των σταφυλιών, το μούστο.

Τα σταφύλια ήσαν μαύρα και άσπρα όπως οι ασπρούδες, τα κρασούδια, οι βολίτσες, τα σκυλοπινίχτρια (τα κρατούσαμε μαζί με τα ροζακιά για επιτραπέζια κρεμασμένα σε κλαδιά σπάρτων μέχρι τα Χριστούγεννα), τα ροζακιά, τα μοσχάτα, τα φιλέρια, τα αητονύχια κ.α. Ο μούστος που μοσχοβολούσε προσέλκυε και τις σφήκες, που ήταν αδύνατον να πατάς σταφύλια και να μην σε τσιμπήσουν, οπότε σαν αντίδοτο χρησιμοποιούσαμε το «σιδέρωμα» με το μαχαίρι. Από το ληνό γεμίζαμε τα ασκιά με μούστο και με τα μουλάρια και γαϊδούρια τον μεταφέραμε στο χωριό και γεμίζαμε τα βαγένια.

Τα τσίπουρα και ο μούστος

Τα τσίπουρα που ήσαν τα τσαμπιά και οι φλούδες των σταφυλιών, τα μεταφέραμε με τις τσιμπουριές, που ήσαν πεπαλαιωμένα ασκιά, και τα τοποθετούσαμε στις βούτες (όρθια, παλιά συνήθως βαγιένια, και ανοιχτά από την πάνω βάση τους) για να ζυμωθούν. Εάν θέλαμε το κρασί να γίνει κόκκινο αφήναμε το μούστο μαζί με τα τσίπουρα για 1-2 ημέρες, άλλως το κρασί γινόταν άσπρο. Ο μούστος έμενε στο βαγένι για 5-6 ημέρες οπότε είχε αρχίσει το βράσιμο (ζύμωση για μετατροπή του σακχάρου

Το καζάνι

σε αλκοόλ), όπως λέγαμε και ακολουθούσε το «άρμεγμα» δηλ. γινόταν μεταφορά του μούστου μετά από σούρωμα σε λεβέτια. Ξαναπλέναμε τα βαγένια από τη λάσπη που είχε συσσωρευτεί με την έναρξη της πενθήμερης ζύμωσης και τα ξαναγεμίζαμε με τον σουρωμένο και απαλλαγμένο από τυχόν σκουπίδια μούστο. Μετρούσαμε την περιεκτικότητα του σακχάρου με ειδικό όργανο το γράδο. Εάν η χρονιά ήταν καλή με ζεστό καιρό και χωρίς βροχές μετά της Παναγίας, τα κρασιά είχαν πάνω από 12 βαθμούς, που ήταν η βάση για ένα καλό κρασί.

Το κρασί

Το κρασί έβραζε για 30-40 περίπου ημέρες, οπότε κλείναμε την επάνω τρύπα του βαγενιού με την «οκνίτσα» (ξύλινη τάπα) και τη σφραγίζαμε με λειωμένο ρετσίνι.

Εκείνα τα χρόνια οι αμπελουργοί δεν ήξεραν το Χημικό, και για να μην ξινίσει το κρασί πριν να σφραγίσουν το βαγένι έριχναν ρετσίνι (3,5 οκάδες στο βαγένι αν θυμάμαι καλά) που έδινε και άρωμα στο κρασί. Τα γιοματάρια τ' ανοίγαμε συνήθως τ' Αγιοδημητριού. Φημισμένα για την ποιότητά τους κρασιά, από ό,τι άκουγα, ήσαν του **Νικόλα Βέργου (Μάρκου) του Μπορόγιαννη, του Παπανικολάου του Βασίλη του Αναστασόπουλου και του Γέρο-Σιώκου του Δημόπουλου,** που διέθετε και το ξακουστό «τάσι» (ειδικό μεταλλικό ποτήρι, σύνεργο της κρασοκατάνυξης). Το κρασί το μετρούσαν με τις μπότσες. Κάθε μπότσα είχε δύο οκάδες.

Οι πατεράδες μας πίστευαν, όπως συνιστούν και οι καρδιολόγοι σήμερα, ότι το κρασί «στυλώνει» τον άνθρωπο, τον κάνει γερό, δυνατό και δραστήριο φτάνει να μη γίνεται κατάχρηση. Όλα τα σπίτια σχεδόν είχαν το κρασάκι τους. Οι άνδρες -πασάδες- έπιναν και κάνα ποτηράκι στα μαγαζιά της εποχής, όπως στα τσαγκαράδικα του **Χρήστου του Παπαγεωργίου, του Θ. Τρουπή (Αλούπη) του Σγούλια και του Τσαγκαράκου (Μήτσιου Κερπεσιώτη).** Οι μαγαζάτορες, όταν τους τελείωνε το κρασί, πηγαίνανε και φέρνανε πάντα σε ασκιά κόκκινα κρασιά πέρα από τον Αλφειό, από του Ζάχα και τη Μούντριζα.

Το κρασί το ύμνησαν και το τραγούδησαν πολλοί μεγάλοι αρχαίοι και νέοι ποιητές. Ο Ανακρέων το ονόμαζε «παυσίλυπον» δηλ. έπαυε ή μαλάκωνε τον πόνο, ο δε Προφητάναξ Δαυίδ είπε **«και οίνος ευφραίνει καρδία ανθρώπου».** Ο χριστός δεν ευλόγησε τον σίτον τον οίνον και το έλαιον; Αστείρευτη πηγή ύμνων είναι και η δημοτική μας ποίηση.

Η μουσταλευριά, η ρακή και το ξίδι.

Με το μούστο, πριν να αρχίσει η ζύμωση, οι μανάδες μας έφτιαχναν τη μουσταλευριά, τα σουτζούκια (ψίχα καρυδιών περασμένη σε κλωστή και βουτηγμένη στη μουσταλευριά), το πετιμέζι και τα μουστοκούλουρα (προφαντό που το φυλάγαμε για το χειμώνα). Τα τσίπουρα ήταν η πρώτη ύλη που βγάζαμε με απόσταξη τη ρακή. Τα καζάνια (φωτογραφία) (ειδικοί άμβυκες απόσταξης) ήταν δηλωμένα στην Εφορία και χωρίς άδεια απαγορευόταν το καζάνιασμα. Γι' αυτό περιμέναμε να πέσουν τα πρώτα χιόνια να βγάλουμε τη ρακή, ώστε να μην είναι δυνατόν να έρθουν οι χωροφύλακες από τα Λαγκάδια και υποστούμε τις συνέπειες της παρανομίας. Τα τελευταία χρόνια επιτρέπεται η απόσταξη με ειδικές 24ωρες άδειες από την Εφορία. Υπήρχαν δύο ρακοκάζανα στο χωριό, το ένα ήταν του **Θύμιου του Δημητρόπουλου** και το άλλο νομίζω της εκκλησίας.

Υπο-προϊόν του κρασιού είναι και το ξύδι, που μοσχοβόλαγε. Το ξύδι το χρησιμοποιούσαμε και για γιατρικό όπως για κομπρέσες στο μέτωπο για να πέφτει ο πυρετός και ως αντισηπτικό που το θυμάμαι όταν ξυπόλητος έκοψα τη φτέρνα μου με ένα γυαλί και η μάνα μου με πήγε στη γριά **Αριστείδενα τη Βέργαινα** που μου το έπλυνε με βραστό ξίδι (βάρβαρο!!).

Η τύχη των αμπελιών

Χρόνο με το χρόνο, από το 1970 περίπου και μετά, ένα-ένα "αμπελάκι-όαση" όσο μεγάλωναν οι γονείς μας εγκαταλειπόταν. Έτσι ο τόπος αγρίεψε -όπως λέμε- με σπάρτα και βάτα και σήμερα δεν περνάει ούτε φίδι.

Η Κατίνα, χήρα Ν. Μαραγκού, πρόσφερε στο Σύνδεσμο δύο πίνακες δικής της δημιουργίας. Την ευχαριστούμε.

ΤΑΞΙ ΗΡΑΙΑΣ
ΛΑΜΠΗΣ ΤΣΑΦΑΡΑΣ
Τηλ.: 6973-698439
οικ.: 27950-31834

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΝΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
(Γιος της Τασίας Θ. Χειμώνα)
FORD, MERCEDES ΚΛΠ.
Μεταμόρφωση: Γωνία Practicer
Τηλ. 210-2820858, 694944523
Στους πατριώτες πολύ φιλικές τιμές

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ: Επιτυχίες και πρόοδοι των παιδιών

Στις φετινές **Πανελλήνιες εξετάσεις** πέτυχαν αρκετά παιδιά από το χωριό:

— Ο **Νικόλαος Ηλ. Μπόρας** (εγγονός του αείμνηστου Μπορόγιαννη) πέτυχε **δεύτερος (2ος)** στη Σχολή Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών Πελοποννήσου (στην Τρίπολη).

— Η **Ευσταθία Θ. Λιατσοπούλου** στη σχολή Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π.

— Ο **Κωνσταντίνος Α. Γκούτης** στο Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών του Ε.Μ.Π

— Ο **Σωτήριος Γ. Θανόπουλος** στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, στο Πολυτεχνείο Πάτρας.

— Η **Αθηνά Κ. Δάρα** στη Νοσηλευτική Αθηνών.

— Ο **Αγγελής Ι. Στρίκος** στο Τμήμα Πολ. και Δομικών έργων Αθήνας ΑΣΠΑΙΤΕ.

— Ο **Αγγελής Γ. Στρίκος** στη σχολή Αστυφυλάκων.

— Ο **Γεώργιος Ηλ. Σκούρος** στη Σχολή Αστυφυλάκων

— Η **Μαριαλένα Δ. Μιχοπούλου** στο ΤΕΙ Λογιστικής στον Πειραιά.

— Η **Μαρία Δ. Ραυτόπουλου** (κόρη της Ασήμως Αθ. Δημοπούλου), στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Πειραιά. (Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων).

— **Η Δήμητρα Δημ. Σχίζα** στο Τμήμα Πληροφορικής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ο Σύνδεσμος εκφράζει τα θερμά του συγχαρητήρια και εύχεται σε όλους τους νέους καλές σπουδές και καλή σταδιοδρομία. *Αν κάποιο παιδί πέτυχε και δεν το πληροφορηθήκαμε παρακαλούμε πολύ να μας ενημερώσετε, ώστε να το γράψουμε την επόμενη φορά.*

Πτυχιούχοι, Μεταπτυχιακές σπουδές και εργασία.

— Η **Μαργαρίτα Θ. Τρουπή** τελείωσε τις σπουδές της στο ΤΕΙ Πληροφορικής.

— Η Χημικός **Άννα Ηλ. Γιαννακόπουλου** τελείωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στην Αγγλία (master) και επέστρεψε στην Ελλάδα.

— Η πτυχιούχος της Αγγλικής Φιλολογίας **Δώρα Ηλ. Χειμώνα** τελείωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στην Αγγλία (master) και επέστρεψε στην Ελλάδα.

— Η χημικός **Νίκη Χ. Μαραγκού** τελείωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές σε επίπεδο master και συνεχίζει για διδακτορική διατριβή.

— Η **Ανδρεάνα Ν. Μαραγκού** τελείωσε τις μεταπτυχιακές σπουδές στην Αγγλία -στην παιδική Ψυχολογία- και εργάζεται στο Λονδίνο.

— Η γιατρός **Κων/να Ι. Βέργου** διορίστηκε σε Αγροτικό Ιατρείο στην περιοχή Κυπαρισσίας. Καλή αρχή.

Σε όλα τα παιδιά τις καλύτερες ευχές μας.

Φταίνε τα παιδιά;

Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που μπορεί κανείς να ακούσει ένα γονιό να κατηγορεί το παιδί του για κάποια συμπεριφορά που δεν ταιριάζει με τη δική του επιθυμία. Και εύλογα τίθεται το ερώτημα. **Έχει δίκιο ο γονιός; Φταίει πράγματι το παιδί;** Η γενική εντύπωση είναι πως φταίει, αν λάβει κανείς υπόψη του και το γεγονός πως το παιδί έχει και ...την κοινή γνώμη εναντίον του. Στην πραγματικότητα όμως φαίνεται πως τα πράγματα δεν είναι έτσι και πως η ευθύνη βαραίνει κατά κύριο λόγο τον ίδιο το γονιό. Γι' αυτό και η Πολιτεία καταλογίζει ευθύνη στο γονιό που παραμελεί π.χ το παιδί του, ενώ δεν καταλογίζει ευθύνη στο παιδί που παραμελεί τους γονείς του.

Η επιστήμη δέχεται σήμερα πως η συμπεριφορά του παιδιού έχει τις ρίζες της στην συμπεριφορά και τον χαρακτήρα των ανθρώπων που το μεγάλωσαν. Δηλαδή ουσιαστικά στους γονείς (ή και σε όποιον άλλον ασχολήθηκε με την ανατροφή του, στη μικρή του ηλικία). Υπολογίζεται πως το 60% του χαρακτήρα του ανθρώπου έχει διαμορφωθεί μέχρι την ηλικία των 4 ετών. Και όταν λέμε χαρακτήρα εννοούμε χοντρικά αυτό που αισθάνεται κανείς μέσα του –πώς χαίρεται, πώς λυπάται, πώς θυμώνει, πώς αγαπάει, πώς συμπαθεί, πώς αντιπαθεί κλπ. κλπ.-όχι τόσο η εξωτερική του συμπεριφορά, η οποία μπορεί να επηρεάζεται και από διάφορους άλλους παράγοντες όπως είναι οι γνώσεις, οι εμπειρίες της ζωής, οι συγκεκριμένες περιστάσεις κλπ. Αυτό εκ πρώτης όψεως φαίνεται κάπως παράξενο. Όμως δεν είναι. Μετά την ηλικία αυτή ο άνθρωπος διαμορφώνει το υπόλοιπο του χαρακτήρα του μέχρι το τέλος της ζωής του με τις γνώσεις που αποκτάει και τις εμπειρίες της ζωής του.

Με άλλα λόγια τα θεμέλια του χαρακτήρα του ανθρώπου έχουν μπει στη μικρή ηλικία, που η ευθύνη ανατροφής ανήκει στους γονείς. Σχετική είναι και η παροιμία που λέει πως **"το μήλο κάτω από τη μηλιά θα πέσει"**, όπως και η άλλη που υποστηρίζει πως **"τα γράμματα μπορεί να σε μορφώσουν, χαρακτήρα όμως δεν μπορούν να σου διαμορφώσουν"**. Όλα αυτά βέβαια είναι σχετικά και τίποτα στη ζωή (ιδιαίτερα στην Ιατρική) δεν είναι απόλυτο. Γι' αυτό υπάρχει και η παροιμία που λέει **"από αγκάθι βγαίνει ρόδο"**. (Αυτό βέβαια αν το αναλύσει κάποιος ειδικός θα διαπιστώσει ότι στην ουσία δεν είναι και ...πολύ ρόδο).

Η κληρονομικότητα, που πολλοί την αναφέρουν σε περιπτώσεις που δεν μπορούν να εξηγήσουν κάποιες συμπεριφορές, φαίνεται πως δεν παίζει ουσιαστικά ρόλο στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ανθρώπου. Αυτό έχει αποδειχθεί από τις περιπτώσεις των μονοωικών διδύμων (αυτών δηλαδή που έχουν το ίδιο ακριβώς γενετικό υλικό), που μετά την γέννησή τους μεγάλωσαν σε τελείως διαφορετικό περιβάλλον. Έγιναν τελείως διαφορετικοί χαρακτήρες. Και αν δεχθούμε στο κάτω-κάτω πως η κληρονομικότητα παίζει κάποιο ρόλο, υπόθεση της μάνας και του πατέρα δεν είναι πάλι; Αυτό για αυτούς που λένε "τίνος έμοιασε;"

Θα μπορούσε κανείς να παρομοιάσει τον εγκέφαλο του παιδιού (όλα στον εγκέφαλο γίνονται), με έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή, που τόσο έχει μπεί σήμερα στη ζωή, κυρίως των νέων. Όπως ο υπολογιστής μπορεί να σου εμφανίσει μόνο τα προγράμματα που τον έχεις φορτώσει (τα στοιχεία δηλαδή που του έχεις βάλει στο σκληρό του δίσκο, που είναι ο εγκέφαλός του), το ίδιο συμβαίνει και με τον εγκέφαλο του παιδιού (του ανθρώπου), που εκδηλώνει συμπεριφορά και χαρακτήρα σύμφωνα με τα μηνύματα (οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα), που έχει δεχθεί στη μικρή του ηλικία. Και από ποιους δέχτηκε αυτά τα μηνύματα; Από τους γονείς του και το στενό του οικογενειακό περιβάλλον.

Τον ξεχωριστό ρόλο του κάθε γονιού στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του δικού του παιδιού μπορεί κανείς να τον διαπιστώσει σε κλειστές κοινωνίες, όπως για παράδειγμα στο δικό μας χωριό. Τα παιδιά που ενηλικιώθηκαν πριν τη δεκαετία του 1960, ουσιαστικά μεγάλωσαν στο ίδιο περιβάλλον, με τους ίδιους κατοίκους, το ίδιο σχολείο, τους ίδιους δασκάλους, την ίδια εκκλησία, τις ίδιες ενασχολήσεις κλπ. Η μόνη ουσιαστική διαφορά ήταν το διαφορετικό οικογενειακό τους περιβάλλον. Έγιναν όλα τα Σερβιωτόπουλα το ίδιο; Έχουν όλα τον ίδιο χαρακτήρα; Όχι βέβαια. Το καθένα έχει το δικό του χαρακτήρα, που αν τον αναλύσει ένας ειδικός θα διαπιστώσει πως στην ουσία είναι προέκταση του χαρακτήρα των γονιών του.

Πρακτικό συμπέρασμα:

Γονείς, παππούδες και γιαγιάδες, μην επιρρίπτετε ευθύνες στα παιδιά και τα εγγόνια σας γι' αυτό που είναι. Η ευθύνη είναι ουσιαστικά δική σας. Προσέξτε τη συμπεριφορά σας στα μικρά παιδιά. Μη νομίζετε πως δεν καταλαβαίνουν επειδή είναι μικρά. Ότι βλέπουν και ακούνε στη μικρή τους ηλικία, εγγράφονται στον εγκέφαλό τους και διαμορφώνουν το χαρακτήρα τους. Γι΄αυτό πρέπει να αποφεύγετε μπροστά στα μικρά παιδιά να λέτε ή να κάνετε πράγματα, που δεν θα θέλατε να πουν ή να κάνουν τα ίδια. Και κάτι ακόμη. Επειδή σήμερα πολλές νέες μανάδες εργάζονται, αναθέτουν τη φύλαξη και φροντίδα των μικρών παιδιών σε ξένες γυναίκες. Είναι βέβαιο πως οι γυναίκες αυτές θα μεταδώσουν στο μικρό παιδί στοιχεία του δικού τους χαρακτήρα. Το θέλετε; Αν όχι ο Σταθμός είναι προτιμότερη λύση.

Σε επόμενο άρθρο θα αναφερθούμε στη συμπεριφορά και ευθύνη των παιδιών απέναντι στους γονείς τους

Σερβαίος Γιατρός

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
Μία υπερσύγχρονη και εξυπηρετική τράπεζα

Ο Καζαμίας του 2006 που τα λέει όλα

Ο πατριώτης μας **Θ.Κ. Τρουπής** εκυκλοφόρησε μια επιμελημένη έκδοση του Καζαμία 2006. Περιέχει ημερολόγιο - εορτολόγιο, χρονολογίες, γεγονότα, ονειροκρίτη, προβλέψεις και πολλά άλλα. Για όσους τον αγοράσουν θα είναι μια πολύ ωραία συντροφιά για όλο το 2006.

Περίληψη Διακήρυξης

Ελληνική Δημοκρατία
Περιφέρεια Πελ/σου
Νομός Αρκαδίας

Έργο: Επέκταση πλατείας στο Δ.Δ. Σέρβου

Δήμος Ηραίας
22028 Παλούμπα

Αριθ. Πρωτ: 2895

Ο Δήμαρχος Ηραίας διακηρύσσει

την επιλογή αναδόχου, με ανοιχτή διαδικασία, με το σύστημα προσφοράς με επί μέρους ποσοστά έκπτωσης κατά ομάδες τιμών σε συμπληρωμένο τιμολόγιο ομαδοποιημένων τιμών της υπηρεσίας και έλεγχο ομαλότητας των προσφερομένων επί μέρους ποσοστών έκπτωσης (άρθρο 4 παράγραφος 4θ του Ν. 1418/84 και άρθρο 7 του Π.Δ. 609/85) για την εκτέλεση του έργου: Επέκταση πλατείας στο δ.δ. Σέρβου.

1. Ο συνολικός προϋπολογισμός Μελέτης/Υπηρεσίας του έργου ανέρχεται σε 67.000,00 ευρώ και αναλύεται σε:

Δαπάνη Εργασιών	**40.415,00€**
Γενικά Έξοδα και Όφελος εργολάβου (ΓΕ+ΟΕ)	**7.274,70€**
Απρόβλεπτα (ποσοστού 15%)	**7.160,30€**
Σύνολο (Δημοπρατούμενο αντικείμενο)	**54.850,00€**
Απολογιστικά αναδόχου	**1.452,52€**
Φόρος Προστιθέμενης Αξίας	**10.697,48€**

2. Τόπος εκτέλεσης του έργου είναι η περιοχή του Δημοτικού Διαμερίσματος Σέρβου του Δήμου Ηραίας του Ν. Αρκαδίας.

3. Ο διαγωνισμός θα διεξαχθεί σύμφωνα με το Ν. 1418/84, τα εκτελεστικά του διατάγματα και το Ν. 3263/2004, όπως αυτά θα ισχύουν κατά την ημερομηνία αποστολής της Περίληψης Διακήρυξης για δημοσίευση στον Ελληνικό Τύπο και με τους όρους του τεύχους της αναλυτικής διακήρυξης.

4. Ο διαγωνισμός θα διενεργηθεί στα γραφεία του Δήμου Ηραίας στο Δ.Δ. Παλούμπα Ν. Αρκαδίας

Ως ημερομηνία λήξης της προθεσμίας παραλαβής των προσφορών στο διαγωνισμό, ορίζεται η 6-10-2005, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:00 π.μ.

Αν για οποιονδήποτε σοβαρό λόγο δε διεξαχθεί η δημοπρασία την 6/10/2005, τότε θα διενεργηθεί την 20/10/2005, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:00 π.μ.

5. Το έργο χρηματοδοτείται από Πιστώσεις του προγράμματος ΘΗΣΕΑΣ.

Ο Δήμαρχος Σταύρος Χριστόπουλος

(Ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των όρων συμμετοχής στο διαγωνισμό)

Συμπληρωματικές πληροφορίες και διορθώσεις λαθών

Στο προηγούμενο φ. του "Α" γράψαμε το γεωπόνο **Νίκο Χειμώνα**, που έκανε τη δενδροφύτευση στο μνημείο του Δήμου, πως είναι του Θεοδώρου. Το σωστό είναι πως είναι του **Μήτσιου του Χειμώνα**. Επίσης ο εργολάβος **Γιάννης Χρονόπουλος** που έφτιαξε το μνημείο είναι του Νικολάου και όχι του Κωνσταντίνου.

Στις προσφορές για την εκκλησία του χωριού γράψαμε πως πρόσφερε εκατό ευρώ ο **Ι. Κωνσταντόπουλος**. Το σωστό είναι πως την προσφορά έκανε **ο Παναγιώτης Ι. Κωνσταντόπουλος.**

Στη φωτογραφία που δείχνει το αλώνισμα προπολεμικά και φαίνονται 4 άτομα, το ένα απ' αυτά **δεν είναι ο Θυμιακολιάς**, όπως γράψαμε. Είναι **ο Δημητρόπουλος Ευάγγελος του Νικολάου,** ο οποίος ήταν φοιτητής Ιατρικής και πέθανε σε ηλικία 22-23 ετών από μηνιγγίτιδα (;)

Μια συμπλήρωση...

Η Φανή Παναγοπούλου μας θύμισε κάποιες ιδιορρυθμίες του παππού της, **του γέρο-Φώτη Σχίζα.** Δεν θυμήθηκε όμως να γράψει ότι **ο γέρο-Φώτης μαζί με τον Τασιούλη τον Αναστασόπουλο και τον Βασίλη τον Πετρόπουλο (Σχίζα),** αποτελούσαν την ομάδα **"δίκαιων διαιτητών"** στην οποία κατέφευγαν οι συγχωριανοί μας για να επιλύσουν κτηματικές συνήθως διαφορές, πριν καταφύγουν στην Δικαιοσύνη.

ΤΟ ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΤΟ ΤΗΣ ΚΑΤΩ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
Μπράβο σε όσους πρόσφεραν για κοινωφελή έργα

Πολύ ωραία έγινε η πλατεία της κάτω εκκλησιάς, με την εξαιρετική πλακόστρωση, τα εντυπωσιακά φώτα και τα παγκάκια. Συγχαρητήρια σε όσους συνέβαλαν σ' αυτό. Όταν πέσουν τα μπετά στο διπλανό οικόπεδο και επεκταθεί η πλατεία, θα είναι πράγματι ένας εξαιρετικός και όμορφος χώρος, κατάλληλος για ποικίλες εκδηλώσεις.

Στη **Δημητσάνα**, στα **Λαγκάδια** στη **Στεμνίτσα** κλπ. έχουν γίνει πάρα πολλές και εντυπωσιακές πλακοστρώσεις. Θα ήταν ωραίο αισθητικά αλλά και πρακτικό αν και εμείς μπορούσαμε να πλακοστρώσουμε κάποιους δρόμους. Για παράδειγμα ο δρόμος που πάει από το σπίτι του **Κωσταντή Σχίζα** προς την επάνω εκκλησιά και από την πλατεία του χωριού προς το σχολείο. Ας το ελπίσουμε.

Μιας και ο λόγος για δρόμους και πλατείες, είναι ευκαιρία να εκφράσει ο Σύνδεσμος τις ευχαριστίες του, σε όλους εκείνους τους πατριώτες που πρόσφεραν ένα κομμάτι από την ιδιοκτησία τους, να γίνει κάποια πλατεία ή κάποιος δρόμος, χωρίς βεβαίως καμία ανταμοιβή. Θα άξιζε να αναφερθούν όλοι ονομαστικά. Αυτό δεν είναι εύκολο για πολλούς και διαφόρους λόγους.

Έτσι και αλλιώς πάντως είναι μία σημαντική προσφορά στους πατριώτες, για την οποία πρέπει να αισθάνονται υπερήφανοι. Από την άλλη πλευρά είναι και ένα καλό παράδειγμα -κυρίως για τους νεότερους- προσφοράς στο συγχωριανό και συνάνθρωπο. Αν κάποιοι κάποτε έφεραν κάποιες αντιρρήσεις, για κάποια τέτοια κοινωφελή έργα, πιστεύει κανείς πως κέρδισαν κάτι;

Ας μην αναφέρουμε το γνωστό για... τα δύο μέτρα χώμα...

Συνέχεια απ' την σελ. 4

Ψηφιδωτά δάπεδα στην Αρκαδία

Το ψηφιδωτό δάπεδο είναι ένα καλλιτεχνικό είδος ευρύτατα χρησιμοποιούμενο κατά την ελληνιστική και την ρωμαϊκή εποχή και χωρίς διακοπή συνεχίζεται και αργότερα. Ο 4ος αιώνας είναι ένα συμβατό σημείο έναρξης. Η εξέλιξη των ψηφιδωτών εκφράζεται με μία σειρά αλλαγών που παρατηρούνται στο εικονογραφικό, τεχνοτροπικό και ιστορικό πεδίο (15).

Η τεχνοτροπία εκτός από την χρονολόγηση του ψηφιδωτού καθορίζει και την οικονομική κατάσταση της πόλης και τον πολιτισμό της. Αν λοιπόν εξετάσουμε (συγκρίνουμε) το είδος των υλικών και συγκεκριμένα τα χρώματα των ψηφίδων των ψηφιδωτών δαπέδων που αποκαλύφθηκαν στην Αρκαδία, δηλαδή στο Άστρος και την Μελιγού Κυνουρίας, στην Μεγαλόπολη, στο Παλλάντιο και στην Τεγέα διαπιστώνεται ότι: Στο **Άστρος** χρησιμοποιήθηκε το λευκό, μαύρο και κεραμιδί χρώμα (16), στην **Μεγαλόπολη** το λευκό, μαύρο, ζαχαρί, πορτοκαλί, κυανό, κεραμιδί, ερυθρό, φαιό, κίτρινο, πράσινο, και καστανό σε αποχρώσεις (17), στη **Μελιγού**, λευκό, μαύρο, φαιό και ιώδες (18), στο **Παλλάντιο**, λευκό, μαύρο και ερυθρό (19), στην **Τεγέα**, λευκό, μαύρο, ρόδινο, κεραμιδί, καστανό, ανοιχτό κυανό, κίτρινο, φαιό, ερυθρό και πράσινο σε αποχρώσεις (20) και στου **Σέρβου,** λευκό, πράσινο, ερυθρό, κυανό και φαιό, χρώμα (21).

Παρατηρούμε λοιπόν ότι στη **Μεγαλόπολη** και στη **Τεγέα** χρησιμοποιήθηκαν έντεκα χρώματα, στου **Σέρβου** πέντε, στη **Μελιγού** τέσσερα, στο **Άστρος** και στο **Παλλάντιο** από τρία.

Η ποικιλία των χρωμάτων στο ψηφιδωτό φανερώνει την έκταση του καλυπτόμενου δαπέδου του κτίσματος και κατά συνέπεια τις οικονομικές δυνατότητες της πόλης.

Έτσι του Σέρβου ιεραρχικά τοποθετείται μετά την Μεγαλόπολη και την Τεγέα στην Αρκαδία και είναι μία από τις 27 θέσεις που αποκαλύφθηκαν ψηφιδωτά δάπεδα σ' ολόκληρη την Πελοπόννησο (22).

Επί πλέον παρατηρούμε ότι στη **Μεγαλόπολη** και στην **Τεγέα** χρησιμοποιείται με ιδιαίτερη έμφαση το ερυθρό χρώμα που θα πρέπει ίσως να ερμηνευτεί ως προτίμηση των ντόπιων ψηφωτών (23). Επειδή όμως, όπως προκύπτει από την εξέταση, το ίδιο συμβαίνει και **με το ψηφιδωτό του Σέρβου** -που υπάρχει και σ' αυτό το ερυθρό χρώμα με ιδιαίτερη έμφαση- ενισχύεται η άποψη, ότι του Σέρβου είχε ανάλογες προτιμήσεις ενδεχομένως επιλογή και του ιδίου εργαστηρίου. (24) Επίσης η επιλογή του ψηφιδωτού υποδηλώνει την εποχή και πολύ περισσότερο το θέμα, που θα πρέπει να είναι παρεμφερές με αυτό της **Μεγαλόπολης** και της **Τεγέας.**

ΣΕΡΒΟΥ 324 - 527 μ.Χ.

Μεγαλόπολη - Τεγέα - Σέρβου

Μια παράλληλη διαδρομή οικονομικής ανάπτυξης και πολιτισμού των δύο αυτών πόλεων με του **Σέρβου**, στους παλαιοχριστιανικούς χρόνους, όσο και αν παρουσιάζεται σήμερα υπερβολική δεν πρέπει να αποκλεισθεί. Η σχέση του **Σέρβου** με την **Μεγαλόπολη** (25) πρέπει να θεωρείται δεδομένη από τους χρόνους ίδρυσής της το 371 π.Χ. γιατί αποτελούσε την οριογραμμή με τους **Θελπουσίους** και τους **Ηραιείς**. Επίσης είναι γνωστό ότι πολλές πόλεις της περιοχής των Ορχομενίων μετείχαν στη συνοίκηση της **Μεγαλόπολης**, όπως η **Θεισόα**, το **Μεθύδριον**, η **Τεύθις**, και κατά πάσα πιθανότητα η **Καλλία**, η **Δίποινα** και η **Νώνακρις.** Όταν ο περιηγητής **Παυσανίας** επισκέφθηκε την περιοχή το 170 μ. Χ. περίπου αναφέρει ότι από τις πόλεις που ίδρυσαν την Μεγαλόπολη άλλες επί των ημερών του είναι τελείως έρημες και άλλες είχαν οι Μεγαλοπολίτες σαν κατοικημένες κώμες.

Όμως μετά την κατάληψη και την καταστροφή εκ θεμελίων της **Μεγαλόπολης** από τον βασιλιά της Σπάρτης **Κλεομένη** το **223 π.Χ.** πολλοί κάτοικοι επέστρεψαν στις πόλεις τους -μετά από 150 χρόνια- και διατήρησαν τους δεσμούς τους για αρκετά χρόνια αργότερα.

Είναι επίσης δεδομένος ο ρόλος της **Τεγέας** στην περιοχή, τόσο για την οικονομική όσο και την πολιτισμική της ανάπτυξη, αφού τα ψηφιδωτά δάπεδα της βασιλικής της ήταν τα καλλίτερα της Πελοποννήσου.

Όπως είναι γνωστό η παλαιοχριστιανική περίοδος υπήρξε η εποχή των μεγάλων μεταβολών και των σοβαρότερων ανακατατάξεων όπως: η ίδρυση του ανατολικού κράτους, η επικράτηση του χριστιανισμού, η κατάργηση των Ολυμπιακών αγώνων, οι διωγμοί των εθνικών, οι καταστροφές των ιερών, ή η μετατροπή τους σε χριστιανικούς ναούς, η κατάλυση του δυτικού κράτους, οι διώξεις και καταστροφές των Γότθων και άλλα.

Του **Σέρβου** φαίνεται πως αντελήφθη έγκαιρα τα σημεία των καιρών, ότι δηλαδή δεν υπήρχε ελπίδα αναβίωσης της αρχαίας θρησκείας "...χαμαί πέσε δαίδαλος αυλά..."(26), ακολούθησε τον χριστιανισμό και μετέτρεψε τα αρχαία ιερά του σε χριστιανικές εκκλησίες, την ίδια εποχή που και στην **Τεγέα** ο ναός της **Αλέας Αθηνάς** -έργο του **Σκόπα**- ο μεγαλύτερος ναός της Πελοποννήσου κατά την αρχαιότητα, αλλά και το εργαστήριο του **Φειδία** στην Ολυμπία μετασκευάστηκαν και αυτοί σε χριστιανικές εκκλησίες.

Ο Ναός Βασιλικής του Σέρβου

Στην Πελοπόννησο έχουν επισημανθεί με ανασκαφές τα λείψανα μεγάλων και πλουσίων βασιλικών στη θέση οικισμών της αρχαιότητας που προέρχονται από μετατροπές αρχαίων ιερών. Αυτό φανερώνει ότι παρά τις οποιεσδήποτε μεταβολές τα οικοδομήματα που επιβίωσαν σηματοδοτούν τη μεταβολή της αρχικής τους λειτουργίας και την προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες της εποχής και στις ανάγκες των κατοίκων. Οι αλλαγές αυτές σφράγισαν την όψη του τόπου. Όταν λοιπόν έσβησε η φλόγα των Ολυμπιακών αγώνων από την Ολυμπία και σταμάτησαν οι εορτές στο ιερό όρος **Λύκαιο** (27), του **Σέρβου** στην περίοπτη θέση του Αγιαντριά μετασκεύασε τον αρχαίο του ναό σε χριστιανική εκκλησία**.** Σύμφωνα με τα επιφανειακά ευρήματα και κυρίως από την θέση που βρέθηκε το ψηφιδωτό, η βασιλική πρέπει να κάλυπτε το ΝΔ τμήμα του πλατώματος, με τον ίδιο προσανατολισμό του αρχαίου ιερού και η ΒΑ γωνία της, να ήταν στην ίδια θέση με την αντίστοιχη του σημερινού Ναού. Από εκεί με ανατολική πλευρά μήκους περίπου οκτώ μέτρων και βόρεια δεκαπέντε, ίσως και περισσότερο, σε σχήμα παραλληλογράμμου με ΝΔ κατεύθυνση ιχνογραφείται η κάτοψη του Ναού. Μία κρήνη στο περίστυλο αίθριο δυτικά εμπρός -κατάλοιπο του αρχαίου ιερού- και ο υπόλοιπος χώρος ανατολικά στεγασμένος, κάλυπτε τις ανάγκες προσευχής των πιστών, για πολλά χρόνια ως κυρίως Ναός. Αργότερα αφιερώθηκε στη μνήμη του **Αγίου Ανδρέα** και πρέπει να μετατράπηκε στο ομώνυμο **Μοναστήρι**. Στο θρυλικό Μοναστήρι που δεν υπάρχει σήμερα, αλλά οι περιγραφές του από γενιά σε γενιά το περιέβαλαν με μυστήριο και απέδωσαν στο χώρο το θρησκευτικό δέος της Αγια-Σοφιάς, δεν γνωρίζουμε αν κάτω από τους όγκους των χωμάτων, περικλείει κρυμμένους θησαυρούς. Το βέβαιο όμως είναι ότι φυλάσσει κάτι από τα όσια και τα ιερά της φυλής, πολλά στοιχεία της ιστορίας του χωριού και κρατάει ακόμα ερμητικά κλεισμένους πολλών αιώνων ιερούς αγώνες, ελπίδες και πίστη των κατοίκων.

Εορτασμός Αγίου Ανδρέα 1989

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Σήμερα, 1.600 χρόνια μετά, ένα κομμάτι της τέχνης και της οικονομικής ευημερίας του Σέρβου του 4ου αιώνα μ. Χ. θα κοσμήσει (28) ένα από τα μεγαλύτερα Μουσεία της Χώρας μας, το Βυζαντινό Μουσείο Σπάρτης. Το κομμάτι αυτό "ανήκει σε ψηφιδωτό δάπεδο και χρονολογείται στους παλαιοχριστιανικούς χρόνους". Επίσης στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού (Τμήμα Αρχαιολογικών χώρων, Μνημείων και Αρχαιολογικής Έρευνας) στις θέσεις του ν. Αρκαδίας που αποκαλύφθηκαν ψηφιδωτά δάπεδα, αναφέρονται: η Μεγαλόπολη, η Τεγέα, του Σέρβου, το Παλλάντιο, και το Άστρος Κυνουρίας.

Σήμερα, 1.600 χρόνια μετά, φεύγει η αχλής της αμφισβητούμενης καταγωγής, που σκέπαζε την περιοχή και μια σημαντική αρχαιοελληνική πόλη στο νοτιοανατολικό πρανές του Παλαιόκαστρου αναδύεται και θα μας φανερώσει σιγά-σιγά, τα ιερά της, τα κάστρα της, τον πολιτισμό της και την εν γένει ιστορία των προγόνων μας.

Σε επόμενο άρθρο μας θα αναφερθούμε εν συντομία, στα αρχαία της περιοχής ΣΕΡΒΟΥ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Το αποτέλεσμα του ερύω, υπερασπίζω τι, προστατεύω και κατ' επέκταση, οχυρό, κάστρο.

2. Παυσανίου, Ελλάδος Περιήγησις, Εκδ, Παπύρου, Αθήναι 1975, Αρκαδικά κεφ. 25, παρ 12 και κεφ. 26 παρ.8. "Η περιοχή κατά τον 7ον π.Χ. αιώνα κατοικείτο από τους Θελπουσίους, Ηραιείς, Κυνουραιείς, Ορχομενίους. Το 371 π.Χ.τον χώρο των Ορχομενίων κατέλαβαν οι Μεγαλοπολίτες. Τα όρια λοιπόν Θελπουσίων - Ηραιέων, ήσαν το Τουθόα πεδίον, τοποθεσία κοντά στην Αετορράχη και των Ορχομενίων (Μεγαλοπολιτών) - Ηραιέων, στις πηγές του Βουφάγου ποταμού στο Κεφαλάρι της Αράχοβας. Κατά συνέπεια η όριος γραμμή πρέπει να ήταν, Αράχοβα - Διάσελο, Γκούρα ρέμα, Αετορράχη".

3. Εκ του φρυκτός και ορώ, η εκτέλεση σημάτων με πυρσούς κατά τους αρχαίους χρόνους. Κατά την μέθοδον αυτήν ο σύνδεσμος μεταξύ δύο σταθμών επιτυγχάνετο δια πυρών, τις οποίες άναπταν σε ενδιάμεσα, ψηλά σημεία του εδάφους. Οι πυρές αυτές αναλόγως του μεγέθους, του αριθμού, της διάρκειας είχαν προκαθορισμένη σημασία. (Ο Άρης εις την Γην. Εκδ. ΓΕΣ 1964, σ. 44).

4. Αρτοζήνος, (άρτο-Ζήνος, ο Ζεύς, του Διός, τω Δι, κ.τ.λ. αλλά και Ζηνός, Ζηνί, Ζήνα κ.τ.λ. Αρτοζήνος).

5. Εφημερίδα "ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ", Φ. 148, 2005. Παλαιότερα χρησιμοποιούντο. Τα κιονόκρανα σαν κηροπήγια στο Ναό, σήμερα φυλάσσονται στο κοινοτικό Γραφείο του χωριού.

6. Ορλάνδος Α, Τα υλικά δομής των αρχαίων Ελλήνων. Αθήναι 1955. "Ο πωρόλιθος εχρησιμοποιείτο κυρίως κατά την αρχαϊκή εποχή για την οικοδομίαν των τε μικρών θησαυρών και των ναών, τα πανελλήνια ιερά και των μεγάλων ναών της κάτω Ιταλίας Σικελίας Ελλάδος και Μ Ασίας... Λατομεία υπήρχαν σε πολλά μέρη της Ελλάδος, τα σημαντικότερα είναι του Πειραιώς, της Ισθμίας και της Συκυώνος". Στην περιοχή δεν υπάρχουν ανάλογα πετρώματα λευκού μαρμάρου ή πωρολίθου, πρέπει να τα έχουν μεταφέρει από πολύ μακριά, το μάρμαρο ενδεχομένως από Πεντέλη και τον πωρόλιθο από Συκυώνα. Ανάλογα υλικά είχαν ανεβρεθεί, μετά από ανασκαφικές εργασίες, και στους χώρους των αρχαίων πόλεων Γόρτυνας, Ολυμπίας, Λυκοσούρας, Αλιφήρας κτλ.

7. Πολυτιμότερο στοιχείο "κλειδί" για την αποκρυπτογράφηση της ιστορίας του χωριού δεν υπάρχει. Όλα εμπεριέχονται στο ψηφιδωτό. Συγχαρητήρια στο Νικόλαο Μαραγκό που είχε την ευαισθησία να παραδώσει προσωπικά τον ανεκτίμητο για το χωριό θησαυρό στην Αρχαιολογική Υπηρεσία Σπάρτης, την οποία ευχαριστούμε για τα στοιχεία που μας έδωσε σχετικά με την ταυτότητα του ευρήματος.

8. Επιστολή με αρ. Πρωτ.: 1873/ 30-7-2004, 5η Εφορεία Βυζαντ. Αρχαιοτήτων Σπάρτης, Αγησιλάου 59, Σπάρτη.

9. Η φωτογραφία του ευρήματος απεστάλη με αρ. Πρωτ.: 7624/31-12 - 2004, από την ανωτέρω Εφορεία Σπάρτης.

10. Συμβατικά οι δύο πρώτοι αιώνες της ιστορίας του μεγάλου οικουμενικού κράτους που αναμόρφωσε ο Μέγας Κωνσταντίνος, μέχρι την άνοδο του Ιουστινιανού στο θρόνο στα 527 ονομάζονται παλαιοχριστιανική περίοδος.

11. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., τομ. Ζ', σ. 363.

12. Νότια του χωριού στον μακρινό ορίζοντα, σε ευθεία απόσταση 23 χιλιομέτρων, προβάλλει το όρος Λύκαιο (υψ. 1421 μέτρα) που κατά τους Αρκάδες ήταν το αρχαιότερο θρησκευτικό και πνευματικό κέντρο του κόσμου καθ' όσον στην ιερή του κορυφή λέγεται ότι εγεννήθη ο Δίας.

Παυσανίου, Ελλάδος Περιήγησις, εκδ. Παπύρου, Αθήναι 1975, Αρκαδικά, Κεφ. 38 παρ.2

13. Του αυτού, Κεφ. 36, παρ. 2. "ανατολικά του Αρτοζήνου σε απόσταση 10 χιλμ. ευρίσκεται το Θαυμάσιον όρος (υψ. 1585), που όπως λέγεται η Ρέα αφού γέννησε τον Δία στο Λύκαιο, σκηνοθέτησε τον τοκετό της προκειμένου να εξαπατήσει τον Κρόνο, δίνοντάς του να καταπιεί ένα σπαργανωμένο λιθάρι".

14. Του ιδίου, Κεφ. 41, παρ. 7. "νοτιοδυτικά του χωριού και σε απόσταση 27 χιλμ. φαίνεται το όρος Κωτίλιον, στην κορυφή του οποίου υπήρχε ο ναός της Αφροδίτης, εν Κωτίλω. Χαμηλότερα ανατολικά είναι η τοποθεσία Βάσσες όπου υπάρχει ο ναός του Επικουρίου Απόλλωνος. Το Κωτίλιον έχει το ίδιο υψόμετρο με την Φραντζέτα 1241 μέτρα".

15. Π. Ασημακοπούλου - Ατζακά, Σύνταγμα των Παλαιοχριστιανικών Ψηφιδωτών Δαπέδων της Ελλάδος, ΙΙ Πελοπόννησος - Στερεά Ελλάδα, Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών, Θεσσαλονίκη 1987. σ. 22

16-17-18-19-20. Της ιδίας, σ.70, 71, 74, 75, 76.

21. Σημείωση υπ' αρ 7.

22. Π. Ασημακοπούλου - Ατζακά, Σύνταγμα των Παλαιοχριστιανικών Ψηφιδωτών Δαπέδων της Ελλάδος, ΙΙ Πελοπόννησος - Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1987. σ . 45.

23. Π. Ασημακοπούλου - Ατζακά, Σύνταγμα των Παλαιοχριστιανικών Ψηφιδωτών Δαπέδων της Ελλάδος, ΙΙ Πελοπόννησος - Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1987. σ. 8 (Α.Κ. Ορλάνδου, Παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά μνημεία Τεγέας - Νυκλίου, ΑΒΜΕ 12.1973).

24. Π. Ασημακοπούλου - Ατζακά, Σύνταγμα των Παλαιοχριστιανικών Ψηφιδωτών Δαπέδων της Ελλάδος, ΙΙ Πελοπόννησος - Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 7. "Με τη λέξη εργαστήριο νοούνται ομάδες - συνεργεία ψηφωτών, με επικεφαλής εργοδότη και πολλούς εργαζόμενους. Πρέπει επίσης στο δυναμικό των συνεργείων αυτών να υπήρχε και ένας ζωγράφος που εκτελούσε το σχέδιο. Τα εργαστήρια θα δούλευαν με παραγγελίες, όχι μόνο στη πόλη διαμονής τους αλλά και σε γειτονικές περιοχές".

25. Παυσανίου Ελλάδος Περιήγησις, εκδ. Παπύρου, Αθ. 1975, Κεφ. XXVII, Παρ. 1-17.

26. Χρησμός του μαντείου των Δελφών που εδόθη στον απεσταλμένο του αυτοκράτορα Ιουλιανου (361-363 μ.Χ.) όταν αποπειράθηκε να ανορθώσει το αρχαίο θρήσκευμα. Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ιστορία Ελληνικού Εθνους, τομ. 3ος σ.541.

27. Βλέπε σημείωση 12.

28. Λόγω εργασιών ανακαινίσεως, δεν έχει τοποθετηθεί ακόμη στο Μουσείο.

ΟΠΤΙΚΑ - ΦΑΚΟΙ ΕΠΑΦΗΣ
ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΒΑΡΗΚΟΪΑΣ

Γιάννης Βέργος
Πτυχιούχος Οπτικός ΤΕΙ

Περιάνδρου 36, Κόρινθος Τηλ.: 27410.84.806

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΣΑΝΔΡΕΑΣ - ΑΝΔΡΕΟΥ
ΑΝΔΡΙΚΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΑΙΔΙΚΑ

Αγίου Φανουρίου 47 & Νικηφορίδη γωνία
Παγκράτι Τηλ: 210 7666468
Έκπτωση 35% σ' όλα τα είδη μας για τους πατριώτες.

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕΙΣ
ΦΩΤΗΣ ΝΤΑΛΛΑΣ
(Γαμπρός Βασιλάκου Μαραγκού)
Τηλ. 210-5053815, 6977972703
Πετρούπολη
Διατίθεται ανυψωτικό μηχάνημα
Στους πατριώτες ειδικές τιμές

Οικόπεδο

Ένας πατριώτης επιμένει πως πρέπει ο Σύνδεσμος ν' αγοράσει οικόπεδο. Μήπως έχει δίκιο; Το θέμα θα συζητηθεί σε προσεχή Γεν. Συνέλευση.

Αραπαίοι Ήρωες και πεσόντες

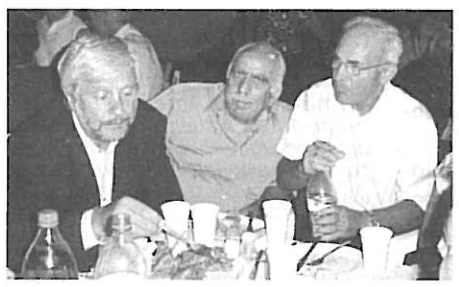
Συνέχεια απ' τη σελ. 1

την ημέρα του **Αγίου Κωνσταντίνου** και θεώρησε καλό να τη μοιρασθεί με τους πατριώτες, την ημέρα της τελετής. Η άλλη ήταν προσφορά του Συνδέσμου. Το βράσιμο ανέλαβε, όπως πάντα, ο **Φώτης Παναγόπουλος**, με βοηθούς τον **Γιάννη Τσαντήλα** και τους αδελφούς **Ηλία** και **Γιάννη Μαρ. Παγκράτη**.

Στο σερβίρισμα συμμετείχαν πολλοί **Αραπαίοι** και **Αραπιώτισες,** με τις κόρες και τις εγγονές του Φώτη πάντα παρούσες. Η **Άννα** του **Ηλία Παγκράτη** φρόντιζε να μη μείνει κανείς παραπονούμενος, αν και ο κόσμος ήταν πολύς και τα καθίσματα λιγότερα. Οι γίδες τελικά δεν έφθασαν για όλους, αν και αρκετοί δεν έφαγαν από αυτές λόγω νηστείας. Παρατηρήσαμε ότι και ο Υπουργός κ. **Πέτρος Τατούλης**, που τίμησε τη γιορτή, νήστευε και έφαγε μόνο ψωμί με ντομάτα. Η νηστεία ήταν ο λόγος που απουσίασε από το τραπέζι και ο **παπά-Σωτήρης**, που πάντα συμμετέχει σε ανάλογες περιπτώσεις και μάλιστα δίνει το παράδειγμα στο χορό.

Στο τέλος, στήθηκε χορός με Δημοτικά τραγούδια, που κράτησε μέχρι αργά τη νύχτα. Με την ευκαιρία ο κ. **Τατούλης** ενημερώθηκε λεπτομερειακά και για αρκετή ώρα από τη Δημοτική Αρχή και τον Σύνδεσμο για τον δρόμο **Σέρβου - Αράπηδες - Κοκκινοράχη** και για τη μελέτη που έχει συνταχθεί.

Ο Υπουργός υποσχέθηκε ότι θα βοηθήσει στη χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα "ΘΗΣΕΑΣ" ώστε να συμπεριληφθεί στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Στήριξης, είτε στο τρέχον, αν υπάρχουν αδιάθετοι πόροι, είτε στο επόμενο. Ελπίζουμε αυτή τη φορά κάτι να γίνει.

Ο πρόεδρος και ο αντιπρόεδρος του Συνδέσμου επεξηγούν στον Υπουργό το πρόβλημα με το δρόμο Σέρβου - Αράπηδες - Κοκκινοράχη.

Η ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΩΤΩΝ

Την Κυριακή 14 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε, όπως είχε προγραμματισθεί και ανακοινωθεί στον ΑΡΤΟΖΗΝΟ, η συγκέντρωση των πατριωτών σε αίθουσα του Σχολείου στο χωριό. Σκοπό είχε να ενημερωθούν οι συγχωριανοί για τις δραστηριότητες της Δημοτικής Αρχής από τον Αντιδήμαρχο κ. **Θάνο Μπόρα** και για τις δραστηριότητες του Συλλόγου από τον πρόεδρο του κ. **Ηλία Χειμώνα**. Κυρίως όμως να ακουσθούν οι απόψεις και οι εισηγήσεις των πατριωτών για τα θέματα που τους ενδιαφέρουν και να γίνει γι' αυτά συζήτηση.

Στην αρχή ο πρόεδρος του Συλλόγου απένειμε τιμητική πλακέτα στο πατριώτη **Γιάννη Σχίζα** (φωτογραφία) για την εθελοντική προσφορά εργασίας στην ανακατασκευή της βρύσης του Γιατρού. Ευχήθηκε το παράδειγμα του καλού πατριώτη να βρει μιμητές.

Ο Αντιδήμαρχος κ. **Θάνος Μπόρας** ενημέρωσε για τα έργα που έχουν προγραμματισθεί (επέκταση πλατείας της κάτω εκκλησίας - έχει εξασφαλισθεί η δαπάνη για τα μπετά μέχρι το ύψος της υπόλοιπης πλατείας- επέκταση ηλεκτροφωτισμού, μετατροπή του Σχολείου σε ξενώνα, ανάπλαση του προαυλίου του Αγίου Κωνσταντίνου στους Αράπηδες) αλλά και για τις δυσκολίες που έχει ο Δήμος, λόγω των αυξημένων υποχρεώσεων και των περιορισμένων μέσων. Εκ μέρους του Δ.Σ., ο πρόεδρός του κ. **Χειμώνας** έκανε μια σύντομη ενημέρωση για τις δραστηριότητες του Συνδέσμου, που είναι άλλωστε γνωστές, αφού ο ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ κρατεί τακτικά τους πατριώτες ενήμερους.

Οι πατριώτες έθεσαν πολλά ζητήματα και έγινε σχετική συζήτηση. Συζητήθηκε το θέμα της ψησταριάς στην πλατεία του χωριού. Ο πατριώτης κ. **Γιάννης Ρουσιάς** εξήγησε ότι η ψησταριά έχει εγκριθεί από το Δημοτικό Συμβούλιο. Έγινε βέβαια με έξοδα δικά του αλλά είναι ιδιοκτησία του Δήμου, στον οποίο πληρώνει συμβολικό ενοίκιο και ότι όταν δεν θα χρειάζεται για τη λειτουργία του καταστήματός του θα κατεδαφισθεί.

Το θέμα της ύδρευσης συζητήθηκε εκτενώς. Το δίκτυο είναι πεπαλαιωμένο με προβλήματα και πολύ νερό χάνεται. Το θέμα του σωλήνα που πηγαίνει νερό στους Αράπηδες και είναι επιφανειακό ετέθη από τον κ. **Ν. Λαζαρίδη**. Ο κ. Αντιδήμαρχος απάντησε ότι η ενταφίαση του σωλήνα είναι δύσκολη. Εκτενής συζήτηση έγινε και για τη συντήρηση του δρόμου από **Αγιώργη Σαρρά μέχρι του Σέρβου,** όπως και για τη βελτίωση του δρόμου **Σέρβου Κοκκινοράχη**.

Ένα άλλο θέμα που συζητήθηκε είναι το σπίτι που είναι κτισμένο πάνω από την Κοκκινόβρυση και ο πιθανός κίνδυνος μόλυνσης της πηγής. Παραβρέθηκε και ο ιδιοκτήτης του σπιτιού κ. **Δημήτρης Στρίκος**, ο οποίος βεβαίωσε ότι λαμβάνει κάθε μέτρο για αποφυγή τυχόν μόλυνσης, αφού έχει χημική τουαλέτα και δεν ρίχνει απόβλητα. Όμως του παρατηρήθηκε ότι κανονικά δεν πρέπει να υπάρχει οποιαδήποτε δραστηριότητα που δημιουργεί απόβλητα σε σημείο υψηλότερα από πηγή, άλλως η πηγή θεωρείται δυνητικά μολυσμένη. Του ζητήθηκε να κάνει βόθρο σε σημείο χαμηλότερο από την πηγή και με σωλήνες να πηγαίνουν εκεί τα λήμματα. Ο κ. Στρίκος ζήτησε τη βοήθεια του Δήμου για το τμήμα του αγωγού που θα περνάει το δρόμο.

Γενικά η συζήτηση ήταν πολιτισμένη, υψηλού επιπέδου και πολύ χρήσιμη. Όσοι παραβρέθηκαν είμαστε βέβαιοι ότι ένιωσαν ευχάριστα. Και έφυγαν με την αίσθηση ότι άξιζε τον κόπο που καθυστέρησαν μια φορά το φαγητό τους το μεσημέρι.

Εμείς και τα οικονομικά μας

Ο ταμίας του Συλλόγου Γ. Βέργος

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ν. 62 Βέργος Δ. Ιωάννης.....100€
Στη μνήμη του πατέρα του (Μήτσιο-Βέργου), με τη συμπλήρωση 6 μηνών από το θάνατό του.
Ν. 467 Κατσιάπης Χρήστος.....50€
Στη μνήμη της συζύγου του Ντίνας, που ήταν από τα Λαγκάδια. Στις 10 Οκρωβρίου θα μεταφέρει τα οστά της από την Αθήνα στον προσωπικό του τάφο στου Σέρβου, στο χωριό που γεννήθηκε ο ίδιος.
Ν. 243 Η κ. Σούλα Ντάβου – Δημητροπούλου κατέθεσε το ποσό των .....70€
για τους σκοπούς του Συνδέσμου, εις μνήμη του θείου της Ευθυμίου Η. Δημητροπούλου.
Ν. 236 - Παναγόπουλος Ι. Κων/νος.....20€
Ν. 237 - Τρουπής Δ. & Κοτσώνης Χ. .....50€
Ν. 238 - Κουτσανδρέας Δ. Θεόδωρος ..100€
Ν. 240 - Λιατσόπουλος Μ. Ιωάννης .....20€
Ν. 241 - Λιατσόπουλος Μ. Θεόδωρος ....20€
Ν. 61 - Γκούτης Παναγιώτης .....50€
Ν. 408 - Δημόπουλος Δ. Αθανάσιος.....50€
Ν. 409 - Δημόπουλος Γ. Δημήτριος .....40€
Ν. 410 - Ρουσιά Κ. Κατερίνα .....20€
Ν. 411 - Παναγόπουλος Δ. Ιωάννης .....30€
Ν. 412 - Παναγόπουλος Γ. Ηλίας .....20€
Ν. 468 - Στρίκου Γ. Βασιλική.....20€
Ν. 469 - Σταματοπούλου Ντίνα (Αυστραλία) .....50€
Ν. 470 - Δάρας Α. Ιωάννης .....50€
Ν. 472 - Κοντογόνης Ηλίας.....20€
Ν. 244 - Ανώνυμος .....40€
Ν. 245 - Ανώνυμος .....40€
Ν. 246 - Τόκοι .....11€
Ν. 214 - Γιαννακόπουλος Ιωάννης .....50€
Ν. 160 - Τσιαφάρας Λάμπης .....20€
Ν. 161 - Ημερολόγια .....10€
Ν. 215 - Σχίζας Δ. Ιωάννης .....20€
Ν. 216 - Μπόρας Στέλιος .....20€
Ν. 217 - Μπαζιμά Νίκη .....20€
Ν. 218 - Παπαθωμόπουλος Κ. Γεώργιος..50€
Ν. 219 - Σχίζας Κ. Παναγιώτης.....20€
Ν. 220 - Δημητρόπουλος Ε. Χρήστος.....50€
Ν. 222 - Κατσιάπης Ν. Κων/νος .....100€
στη μνήμη των γονέων του και του αδερφού του Ευθυμίου, για τον Άγιο Κωνσταντίνο
Ν. 223 - Μπόρας Ι. Αναστάσιος .....50€
Ν. 224 - Κουτσανδρέας Δημήτριος .....20€
Ν. 225 - Τερζής Νικόλαος.....20€
Ν. 226 - Δημόπουλος Φώτιος .....20€
Ν. 227 - Δημοπούλου Ελένη.....20€
Ν. 228 - Χειμώνας Δημήτριος.....20€
Ν. 231 - Σχίζας Σ. Μιχάλης .....30€
Ν. 232 - Μπόρα Α. Άννα .....20€
Ν. 233 - Παγκράτης Ηλίας .....50€
Ν. 234 - Κατσιάπης Γεώργιος .....20€
Ν. 235 - Σχίζας Ι. Δημήτριος.....20€
Ν. 229 - Χειμώνα Καλή (στη μνήμη του πατέρα της).....20€
Ν. 230 - Χειμώνας Ι. Ευάγγελος (στη μνήμη Ν. Κωνσταντόπουλου) .....20€
Ν. 239 - Σχίζας Σ. Κων/νος (στη μνήμη του θείου του Ηλία Σχίζα) ....30€
Ν. 242 - Γεωργίου Χρήστος (στη μνήμη του αγαπημένου του θείου Ανδρέα Χ. Δάρα).....50€
Ν. 407 & 413- Δάρας Ευστάθιος.....100€
(στη μνήμη Ανδρέα Δάρα, Ηλία Σχίζα και Γιάννη Μπόρα για τα μαθητικά βραβεία)
Ν. 414 - Δάρας Κων/νος (στη μνήμη εξαδέλφων του Γ. Τρουπή, Γιάννη Σχίζα και Ανδρέα Δάρα για τα μαθητικά βραβεία) .....60€
Ν. 471 - Ανδριοπούλου Ουρανία (στη μνήμη Ανδρέα Δάρα) .....20€

Σύνολο εσόδων από 18/7 - 18/9 ....1.821€
Σύνολο εξόδων την ίδια περίοδο ..5.293€

Δελτίο Τύπου Δήμου Ηραίας

➤ **Κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών πραγματοποιήθηκαν τρεις τακτικές συνεδριάσεις** του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου μας. Οι κυριότερες αποφάσεις που ελήφθησαν έχουν ως εξής:

• Χορηγήθηκε κατόπιν αποφάσεως του Υπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης το ποσό των 15.000,00Ε αποκλειστικά και μόνο για την κάλυψη δράσεων πυροπροστασίας των δασών. Με απόφασή του το Δημοτικό Συμβούλιο αποδέχτηκε την αναφερόμενη πίστωση η οποία και διατέθηκε τόσο για την συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού του Δήμου όσο και για την προμήθεια μιας γεννήτριας ηλεκτρικού ρεύματος.

• Την πρόθεση του Υπουργείου Υγείας για τη δημιουργία Πολυδύναμου Ιατρείου στο Δ.Δ. Λουτρών μας γνώρισε το Γραφείο του Υφυπουργού Πολιτισμού κ. Πέτρου Τατούλη και για το οποίο το Δημοτικό Συμβούλιο ενέκρινε άμεσα την πρόταση λόγω του οξύτατου προβλήματος της Ιατρικής Περίθαλψης που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής του Δήμου μας όσο και οι λουόμενοι του Υδροθεραπευτηρίου.

• Με τρεις αντίστοιχες αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου αποφασίσθηκε η υποβολή αιτήματος στην ΤΥΔΚ Αρκαδίας για την σύνταξη των παρακάτω αναφερόμενων μελετών: α) Αντικατάσταση όλων των εξωτερικών δικτύων ύδρευσης στα Δ.Δ. από αμίαντο, β) Βελτίωση - εκσυγχρονισμός αρδευτικών δικτύων στα Δ.Δ. και γ) Δημιουργία μονοπατιών - παρατηρητηρίων.

• Με δύο αντίστοιχες αποφάσεις της Δημαρχιακής Επιτροπής του Δήμου μας δημοπρατήθηκαν τα κατωτέρω έργα:

Α) «Βελτίωση - εκσυγχρονισμός αδρευτικού δικτύου σε Δ.Δ. (Χρυσοχωρίου) του Δήμου Ηραίας» προϋπ/σμού δαπάνης 249.000,00Ε. Ανάδοχος αναδείχτηκε η Ε.Δ.Ε. κ.. Βασιλική Δημοπούλου και σύντομα αναμένεται να ξεκινήσουν και οι εργασίες εκτέλεσης του έργου.

Β) « Κατασκευή αίθουσας πολλαπλών χρήσεων στο Δ.Δ. Σαρακινίου» προϋπ/σμού δαπάνης 15.000,00Ε. Ανάδοχος αναδείχτηκε ο εμπειροτέχνης κ. Γεώργιος Παπαγεωργίου και σύντομα αναμένεται να ξεκινήσουν και οι εργασίες εκτέλεσης του έργου.

• Την 3ην Ιουλίου και κατά τη διάρκεια συνεδριάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου επισκέφτηκε τον Δήμο μας ο Βουλευτής Αρκαδίας κος Ανδρέας Λυκουρέντζος και ο Νομαρχιακός Σύμβουλος κος Κων/νος Μυλωνάς όπου ενημερώθηκαν για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Δήμος μας και δεσμεύτηκαν για την προώθηση και επίλυσή τους.

• Ολοκληρώθηκε το έργο της ύδρευσης του Δ.Δ. Κακουραίικων από το «Κεφαλόβρυσο» ένα έργο ζωής που λύνει οριστικά το οξύτατο πρόβλημα. Τα εγκαίνια του έργου πραγματοποιήθηκαν μέσα σε κλίμα ενθουσιασμού την 12ην Αυγούστου από τον Δήμαρχο Ηραίας, τον Πρόεδρο του Τοπικού Συμβουλίου και από τον Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου, παρουσία πολλών Δημοτικών Συμβούλων και πλήθους κόσμου.

• Ολοκληρώθηκε η ασφαλτόστρωση του δρόμου Σέρβου - Λυκούρεσι με δαπάνη του Δήμου μας και της Νομαρχιακής Αυτ/σης Αρκαδίας.

• Πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων πραγματοποιήθηκαν κατά την καλοκαιρινή σεζόν τόσο από τον Δήμο μας όσο και από τους Πολιτιστικούς Συλλόγους. Ειδικότερα οι κατωτέρω από τον Δήμο:

— Την 17ην Ιουλίου στα Λουτρά Ηραίας μετά την θεία λειτουργία στον Ενοριακό Ναό της Αγίας Μαρίνας πραγματοποιήθηκε εκδήλωση μνήμης στο Ηρώο Πεσόντων των Ηραιατών. Μετά την επιμνημόσυνη δέηση εκφωνήθηκε ο πανηγυρικός της ημέρας από τον Πρόεδρο του Συλλόγου Λουτραίων κ. Χρήστο Γαβρά. Ακολούθησε η κατάθεση των στεφάνων και εν συνεχεία η ανάκρουση του Εθνικού Ύμνου. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Υφυπουργός Πολιτισμού κος Πέτρος Τατούλης, ο Βουλευτής Αρκαδίας κος Δημήτριος Ρέππας, Ιερείς της περιφέρειας του Δήμου μας και πλήθος κόσμου. Το βράδυ στην κεντρική πλατεία του χωριού πραγματοποιήθηκε από το Δημοτικό Παραδοσιακό συγκρότημα του Παναγιώτη Λιακόπουλου (Μαυρέλια) μουσική βραδιά μέχρι τις πρωινές ώρες με σκοπό την καθιέρωση της εκδήλωσης.

— Την 12ην Αυγούστου στις όχθες του ποταμού Αλφειού πραγματοποιήθηκε μια μουσική βραδιά σε συνεργασία με τις Νομαρχιακές Αυτ/σεις Αρκαδίας και Ηλείας και του Δήμου Ανδρίτσαινας με το καλλιτεχνικό συγκρότημα «ΠΑΝ» του συμπατριώτη μας Κων/νου Παυλόπουλου

— Την 13ην Αυγούστου στον οικισμό Αράπηδες του Δ.Δ. Σέρβου διοργανώθηκε σε συνεργασία με τον «Σύνδεσμο των Απανταχού Σερβαίων» ιστορική εκδήλωση στη μνήμη των προεπαναστατικών Κλεφτών Δήμου και Μακρυγιάννη. Μετά την επιμνημόσυνη δέηση ακολούθησαν τα αποκαλυπτήρια των ιστορικών πλακών και η κατάθεση των στεφάνων. Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε ο κ. Νικόλαος Παπαγεωργίου όπου αναφέρθηκε στην ζωή και στην δράση των κλεφτών κατά την προεπαναστατική περίοδο. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Υφυπουργός Πολιτισμού κος Πέτρος Τατούλης, ο Βουλευτής Αρκαδίας κος Δημήτριος Ρέππας, ο Πολιτευτής Αρκαδίας κος Γεώργιος Παπαηλίου, ιερείς της περιφέρειας του Δήμου μας και πλήθος κόσμου. Για όλες τις εκδηλώσεις ο κος δήμαρχος θέλει να ευχαριστήσει τις αρμόδιες Επιτροπές των Πολιτιστικών και Ιστορικών Εκδηλώσεων.

— Με την χορηγία του Υπουργείου Πολιτισμού πραγματοποιήθηκαν τρεις μουσικοχορευτικές βραδιές με γνωστούς καλλιτέχνες στα Δ.Δ. Χρυσοχωρίου την 17ην Αυγούστου, στο Παλούμπα την 19ην Αυγούστου και στο Σέρβου την 20ην Αυγούστου. Η παρουσία του κόσμου και στις τρεις εκδηλώσεις ήταν συγκλονιστική. Την εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο Παλούμπα τίμησε με την παρουσία του και ο Υφυπουργός Πολιτισμού κος Πέτρος Τατούλης.

➤ Σύντομα και μετά την οριστική ένταξη στο Πρόγραμμα ΘΗΣΕΑΣ των έργων α) **Επέκταση Πλατείας στο Δ.Δ. Σέρβου**, β) Διαμόρφωση Πλατείας στο Δ.Δ. Χρυσοχωρίου και γ) Διαμόρφωση Πλατείας στο Δ.Δ. Πυρρή αναμένεται η δημοπράτηση για την εκτέλεση των αναφερόμενων έργων.

➤ **Με την αυτεπιστασία του Δήμου μας πραγματοποιήθηκε η αντικατάσταση τμήματος του εξωτερικού δικτύου ύδρευσης στο Δ.Δ. Σέρβου το οποίο είχε παρουσιάσει ανεπανόρθωτη ζημιά.**

➤ Ολοκληρώνεται το έργο του εξωτερικού φωτισμού στο Δ.Δ. Ράφτη που πραγματοποιείται από την «Αδελφότητα Ραφταίων» και την ενίσχυση του Δήμου μας με την εκσκαφή και αποκατάσταση του οδοστρώματος.

➤ Ο Δήμος μας παρέλαβε από το ΑΘΗΝΑ 2004 ένα νέο μικρό λεωφορείο εννέα θέσεων το οποίο και αναμένεται να προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στους Δημότες μας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ:

ΘΑΝΑΤΟΙ: Κατά το τελευταίο διάστημα έχασαν τη ζωή τους οι παρακάτω δημότες μας: Λίτσας **Γεώργιος** του Δημητρίου από Αγάλω, ετών 90. **Καλλιντέρης Γεώργιος** από Αγιονέρι, ετών 81. **Θεοδωροπούλου Αγγελική** συζ. Αναστασίου από Αράχωβα ετών 79. **Δημητρόπουλος Ευθύμιος** από Σέρβου ετών 100. **Κολλάρος Δημήτριος** του Παναγιώτη από Ράφτη ετών 79. **Αργυροπούλου Ελένη** συζ. Λεωνίδα από Παλούμπα ετών 93. **Καραπαναγιώτης Μιχαήλ** του Γεωργίου από Παλούμπα ετών 67. **Κατριμουστάκης Παναγιώτης** του Βασιλείου από Κακουραίικα ετών 81. **Γιαννακά Βήτα** συζ. Γεωργίου από Παρνασσό ετών 103. **Βασιλοπούλου Αικατερίνη** συζ. Λεωνίδα από Παρνασσό ετών 89. **Σαρλά Βασιλική** συζ. Κων/νου από Πυρρή ετών 90. **Λάλου Θεοδώρα** συζ. Ιωάννη από Άγιο Ιωάννη ετών 82. **Ασημακόπουλος Νικόλαος** του Ασημάκη από Χρυσοχώρι ετών 92. **Γιαννόπουλος Νικόλαος** του Αθανασίου από Όχθια ετών 84. **Κωστάρα Πηνελόπη** συζ. Ιωάννη από Κακουραίικα ετών 100. **Παπακωνσταντίνου Ιωάννης** του Αλεξίου από Κοκκορά ετών 71. **Κολιόπουλος Κων/νος** του Γεωργίου από Λώτι ετών 86. **Ζουμπουρλή Αγγέλω** συζ. Μιχαήλ από Λυσσαρέα ετών 81. **Ασημακοπούλου Αναστασία** συζ. Γεωργίου από Αράχωβα ετών 79. **Δάρας Ανδρέας** του Χρήστου από Σέρβου ετών 52.

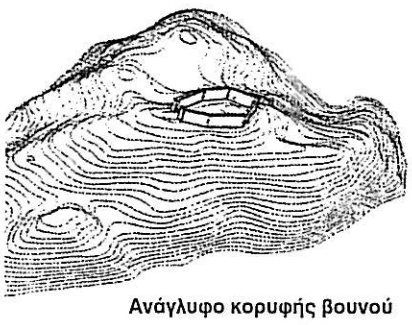
Ο Δήμαρχος συλλυπείται τις οικογένειες των θανόντων.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΕΜΠΑ
Αριθμός Άδειας 4179

ΕΛΤΑ Hellenic Post

Κωδικός: 3596

755

Ανάγλυφο κορυφής βουνού

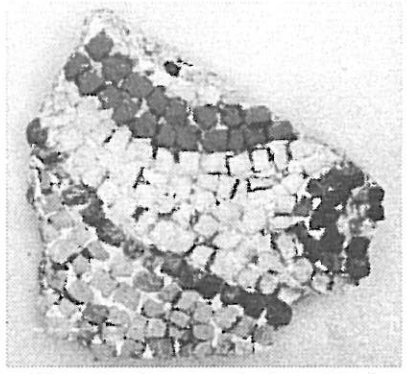
Κάστρο Σέρβου
Μυκηναϊκής εποχής

ΑΡΤΟΣΤΙΝΟΣ

Έκδοση του Συλλόγου Σερβαίων Αριαδίας

Γραφεία : Αγ. Μάρκου 16, 5ος όροφος, Τ.Κ. 10560 Αθήνα • Τηλ. 210 3229904

Έτος 30ο • Αρ. φύλλου 152 • Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2005

Ψηφιδωτό περιοχής Αγιανδριά
4ου μ.Χ. αιώνα

Οι μακρινές μας ρίζες

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΣΤΟ ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ

Χρονολογείται από την Μυκηναϊκή εποχή;

Τα θέματα που έχουν σχέση με τις ρίζες μας, τους προγόνους μας και γενικά την καταγωγή μας και την ιστορία μας, έχουν αναμφισβήτητα ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον για όλους μας. Η διοίκηση του Συνδέσμου αναγνωρίζει την σπουδαιότητα αυτών των θεμάτων και με προτεραιότητα δημοσιεύει οποιαδήποτε σχετική πληροφορία, είτε αυτή προέρχεται από πατριώτη είτε από οποιονδήποτε άλλον, αρκεί να είναι επαρκώς τεκμηριωμένη. Μπορεί κάποιες από τις πληροφορίες αυτές να αποδειχθεί στο μέλλον ότι δεν είναι απόλυτα ακριβείς. Δεν πειράζει. Σημασία έχει το γεγονός ότι με τη συλλογή όσο γίνεται περισσότερων πληροφοριών ανοίγει σιγά-σιγά ο δρόμος για να φθάσει κανείς στον τελικό του στόχο.

Στα τελευταία φύλλα του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ δημοσιεύθηκαν τρία άρθρα του πατριώτη **Χ. Αθ. Μαραγκού**, βιβλιογραφικά τεκμηριωμένα, τα οποία έφεραν καινούρια στοιχεία σε γνώση μας και άνοιξαν νέους ορίζοντες στην έρευνα της ιστορίας του τόπου. Ελπίζουμε πως τα στοιχεία αυτά θα αποτελέσουν κίνητρο και σε άλλους μελετητές να ασχοληθούν με το θέμα, όπως και σε αρμόδιους φορείς να προβούν στις ενδεικνυόμενες ενέργειες.

Με το πρώτο άρθρο ο κ. **Μαραγκός** υποστηρίζει πως **750 χρόνια πριν** (1263μ.Χ) έγινε έξω από το χωριό, στην γνωστή μας περιοχή της **φραζινέτας (Φραντζέτας)** η αναφερόμενη σε ιστορικές πηγές **"μάχη της Πρινίτσας"**, μεταξύ **Ελλήνων** (Βυζαντινών) και **Φράγκων**, με χιλιάδες θύματα και νικητές τους Φράγκους, οι οποίοι χρησιμοποίησαν το σημερινό χωριό **Σέρβου (Σέρβια ή Σερβ(γ)ιανά** λεγόταν τότε) ως ορμητήριο.

Με το δεύτερο άρθρο το άλμα έγινε πολύ μεγάλο και μας πήγε 1600 χρόνια πίσω, στα πρώτα χρόνια του Χριστιανισμού (γύρω στο **400 μ.Χ.**), σύμφωνα με την ηλικία του ψηφιδωτού που βρέθηκε στην περιοχή του Αγιανδριά, όπως αυτή εκτιμήθηκε από την **Αρχαιολογική Υπηρεσία Σπάρτης**. Το ψηφιδωτό αυτό, που φαίνεται πως ανήκε σε δάπεδο κάποιου αξιόλογου κτιρίου, υποδηλώνει προφανώς την ύπαρξη κάποιας σημαντικής πόλης, με αρκετό πληθυσμό, έντονη οικονομική δραστηριότητα, και κάποιο πολιτισμό. Με άλλα λόγια φαίνεται πως εκείνη την εποχή υπήρχε στην περιοχή του Αγιανδριά μια ευημερούσα πολυάνθρωπη πολιτεία, που έσφυζε από ζωή.

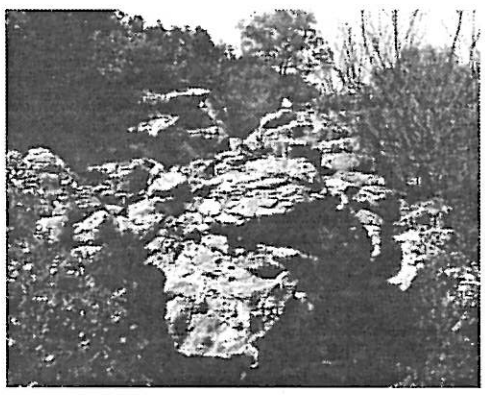
Με το σημερινό τέλος άρθρο που δημοσιεύεται στη σελίδα 4, γίνεται αναφορά στο **"Κάστρο"**, που υπήρχε στην κορυφή του γνωστού μας βουνού "παλαιόκαστρο", (στη φωτογραφία φαίνεται η πίσω πλευρά του

βουνού), το οποίο προσεγγίζει το υψόμετρο των 1300 μέτρων και βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του χωριού. Με τα στοιχεία που παραθέτει ο αρθρογράφος μας μεταφέρει κάπου στην **Μυκηναϊκή εποχή**, γύρω στο **1200 πριν Χριστού** και υποστηρίζει πως το συγκεκριμένο κάστρο χτίστηκε τότε και έπαιξε ρόλο για πάνω από 2500 χρόνια.

Όλες αυτές οι πληροφορίες είναι πρωτόγνωρες, κανείς μέχρι σήμερα δεν έχει ασχοληθεί επιστημονικά και ερευνητικά με το θέμα, όσο εμείς μπορούμε να γνωρίζουμε, μας κάνουν τρομερή εντύπωση και δυσκολευόμαστε κάπως να τις πιστέψουμε.

Ο Σύνδεσμος έστειλε σχετική αναφορά στην **Αρχαιολογική Υπηρεσία Σπάρτης** και το **Υπουργείο Πολιτισμού** (στο επόμενο φύλλο θα δημοσιευθεί), με όλα τα διαθέσιμα μέχρι τώρα στοιχεία, με αίτημα την παραπέρα μελέτη και διερεύνηση του θέματος. Από την άλλη πλευρά καλό θα ήταν την ερχόμενη άνοιξη να οργανωθεί μία εκδρομή στο κάστρο, με επί τόπου ξενάγηση (στη φωτογραφία φαίνονται σοροί από πέτρες του γκρεμισμένου κάστρου) και συζήτηση σχετικά με την δυνατότητα του Συνδέσμου, για αναβάθμιση κάπως της περιοχής.

Φαίνεται πως τώρα αρχίζει να ξετυλίγεται το κουβάρι της μακραίωνης ιστορίας του χωριού μας. Θερμή παράκληση του Συνδέσμου σε όλους τους πατριώτες να βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση, όπως ο καθένας νομίζει και μπορεί. Είναι χρέος όλων μας. Αν για παράδειγμα κάποιος έχει βρει κάποιο αντικείμενο στην περιοχή του Αγιανδριά κλπ (κομμάτι ψηφιδωτού, νόμισμα, μεγάλο κομμάτι κεραμιδιού κλπ), ας επικοινωνήσει με το Σύνδεσμο, ώστε να συμβάλει και αυτός στον κοινό σκοπό. Ένα τέτοιο εύρημα δεν έχει καμία απολύτως αξία για κάποιον που το βρήκε, ενώ έχει μεγάλη αξία για το χωριό και την παραπέρα τεκμηρίωση των ιστορικών στοιχείων που αναφέρθηκαν.

Πρόσκληση σε Γενική Συνέλευση

Δεύτερη Κυριακή Δεκεμβρίου

Την Κυριακή 11 Δεκεμβρίου 2005 και ώρα 09.30, θα γίνει στο γραφείο του Συνδέσμου η ετήσια Γενική απολογιστική Συνέλευση, σύμφωνα με το καταστατικό μας. Θα γίνει ενημέρωση, συζήτηση για διάφορα θέματα (καθένας μπορεί να θέσει όποιο θέμα νομίζει) και θα δοθεί η ευκαιρία στους πατριώτες να τα πουν από κοντά.

Παράκληση σε όλους, ιδιαίτερα τους νέους, να προσέλθουν και να ενισχύσουν με τον τρόπο τους τις προσπάθειες του Συνδέσμου.

Κοπή Πίτας Συνδέσμου
Δεύτερη Κυριακή Ιανουαρίου 2006

Η εκδήλωση για την κοπή της πίτας θα γίνει την Κυριακή 15-1-2006, στις 10.30 το πρωί, στο γραφείο του Συνδέσμου. Παρακαλούμε να σημειώστε την ημερομηνία γιατί δεν θα σταλεί άλλη ειδοποίηση. Σας περιμένουμε όλους να συζητήσουμε και να ανταλλάξουμε ευχές.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟ κ. ΠΕΤΡΟ ΤΑΤΟΥΛΗ

Την Παρασκευή 14 Οκτωβρίου 2005 οι Αντιδήμαρχοι του Δήμου Ηραίας κ.κ. **Θάνος Μπόρας** και **Παν. Μητρόπουλος**, συνοδευόμενοι από τον πρόεδρο του Συνδέσμου Σερβαίων κ. **Ηλ. Χειμώνα**, τον πρόεδρο του Συλλόγου Αετορραχητών κ. **Αθ. Παπαθεοδώρου** και την πρόεδρο του Συλλόγου Κοκκινοραχητών και Δημοτική Σύμβουλο του Δήμου Ηραίας κυρία **Ελένη Θανοπούλου**, επισκέφθηκαν τον Υφυπουργό Πολιτισμού κύριο **Πέτρο Τατούλη** στο Γραφείο του, στο Υπουργείο, επί της οδού Μπουμπουλίνας (φωτογραφία).

Σκοπός της επίσκεψης ήταν η προώθηση θεμάτων του Δήμου μας και της περιοχής γενικότερα.

Πρώτο θέμα ήταν ο δρόμος **Σέρβου-Αράπηδες-Κοκκινοράχη**. Το έργο έχει προταθεί, μαζί με τον Δήμο Τροπαίων, στον οποίο ανήκει η Αετορράχη, να ενταχθεί ως διαδημοτικό στο πρόγραμμα **ΘΗΣΕΑΣ** και ζητήθηκε από τον κ υφυπουργό να το υποστηρίξει. Ο κ υφυπουργός έδωσε εντολή σε συνεργάτες του να ενοποιήσουν δύο μελέτες που έχουν γίνει ξεχωριστά, προκειμένου να υποβληθεί το έργο με ενιαία μελέτη στο παρά πάνω πρόγραμμα. Η μία μελέτη για το τμήμα από **Σέρβου - Κοκκινοράχη** έγινε πρόσφατα με δαπάνη του Δήμου Ηραίας. Η άλλη για το τμήμα από **Κοκκινοράχη - Αετορράχη** είχε γίνει παλαιότερα από την Νομαρχία στα πλαίσια του δρόμου από Σταυροδρόμι – Λυσσαρέα, τμήματα του οποίου έχουν ήδη υλοποιηθεί. Παράλληλα ο κ. υφυπουργός υποσχέθηκε ότι, αν υπάρξουν αδιάθετα κονδύλια από το 3ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, θα φροντίσει να χρηματοδοτηθεί το έργο από αυτή την πηγή. Αν και αυτό δεν καταστεί δυνατό, το έργο θα ενταχθεί με αρκετή σιγουριά στο 4ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, το οποίο θα αρχίσει την 1 Ιανουαρίου 2007, δεδομένου ότι η μελέτη έχει γίνει και το έργο θα είναι μέχρι τότε «ώριμο».

Δεύτερο θέμα ήταν η αναστήλωση και τουριστική αξιοποίηση του **πύργου Πλαπούτα**, το οποίο ο κ. υφυπουργός υποσχέθηκε ότι θα χρηματοδοτηθεί και τρίτο θέμα η ανάπλαση εισόδου 12 Δημοτικών διαμερισμάτων, για τα οποία επίσης υποσχέθηκε πως θα κάνει ότι μπορέσει.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΑΙ ΑΤΖΕΝΤΑ

Το Δ.Σ. του Συνδέσμου αποφάσισε να δέσει σε δύο τόμους τα 152 φύλλα του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ. Οι τόμοι θα έχουν το μισό μέγεθος της εφημερίδας (για ευνόητους πρακτικούς λόγους) και καθένας θα περιλαμβάνει 380 σελίδες. Σε πρώτη φάση θα δεθούν 100 διπλοί τόμοι και το κάθε ζεύγος θα διατίθεται προς **50 ευρώ**. Ελπίζουμε πως στη Συνέλευση της 11 Δεκεμβρίου θα είναι διαθέσιμοι για τους πατριώτες.

Η Ατζέντα βρίσκεται ήδη στο δρόμο για το Τυπογραφείο. Περιλαμβάνει όσα στοιχεία μπορέσαμε να συγκεντρώσουμε. Ομολογουμένως ήταν μία πολύ δύσκολη δουλειά. Σίγουρα υπάρχουν κάποιες ελλείψεις και κάθε παράπονο είναι απόλυτα δικαιολογημένο. Κάναμε ότι μπορούσαμε. Ελπίζουμε πως έχουμε πετύχει σε σημαντικό βαθμό το στόχο μας. Εκείνο που έχει πρακτική σημασία είναι η καταγραφή από όλους των όποιων ελλείψεων και λαθών διαπιστωθούν, ώστε σε μία νέα επανέκδοση να γίνουν οι σχετικές διορθώσεις. Ίσως είναι προτιμότερο η επανέκδοση να έχει διαφορετική μορφή και να περιλαμβάνει οικογένειες κατά σόγια, ώστε να μη μείνουν έξω τα ανήλικα παιδιά και οι γυναίκες που έχουν παντρευτεί Σερβαίους. Με τον τρόπο αυτό και οι δύο ατζέντες μαζί θα αποτελούν ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο στα χέρια των πατριωτών. Αναμένουμε τις παρατηρήσεις σας.

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΑ

Σε λίγες ημέρες θα γιορτάσουμε, όπως κάθε χρόνο, τα Χριστούγεννα και το νέο έτος. Το Δ.Σ. του Συνδέσμου εύχεται σε όλους τους πατριώτες να περάσουν όμορφα και ωραία τις άγιες αυτές ημέρες, με υγεία, χαρά και αισιοδοξία. Επίσης εύχεται σ' όλο τον κόσμο να επικρατήσει ειρήνη.

Κοινωνικά

Γεννήσεις

• Στις 13.10.2005 ο **Αθανάσιος Διαμ. Κουτσανδρέας** και η σύζυγός του **Σουσάνα Διαμιανού** απέκτησαν κοριτσάκι. Είναι το 15ο εγγόνι του **Διαμαντή Κουτσανδρέα**.

Το Δ.Σ. εύχεται να τους ζήσει.

• Η **Αγγελική Τσαντήλα - Κοκόλια** (κόρη της **Δήμητρας Θ. Χειμώνα**) και ο σύζυγός της **Δημήτρης Κοκόλιας** απέκτησαν το δεύτερο παιδί τους, μια χαριτωμένη κορούλα. Το νεότερο (προς το παρόν) μέλος της οικογένειας ήρθε στον κόσμο την 30 Σεπτεμβρίου. Ο Αρτοζήνος και το Δ.Σ. του Συλλόγου τους εύχονται ολόψυχα να τους ζήσει.

Βαπτίσεις

— Η **Γεωργία Ευθυμιάτου** (Κόρη του **Γιώργη του Μήτσιου-Βέργου**), βάφτισε τον τρίτο γιό της και του έδωσε το όνομα **ΑΓΓΕΛΟΣ** και όχι Ευάγγελος, που γράψαμε στον προηγούμενο φ. του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ. Να σου ζήσει Γεωργία ο Άγγελος.

— Στις 22 Οκτωβρίου 2005 ο **Γιάννης Δ. Σχίζας** και η **Ελευθερία Αποστολίδη** βάπτισαν το κοριτσάκι τους, στην εκκλησία του προφήτη Ηλία στα Άνω Λιόσια και της έδωσαν το όνομα **Ελένη**. Το μυστήριο τέλεσε ο **παπά-Λιας Κωνσταντόπουλος**. Ακολούθησε πλούσιο φαγοπότι, γλέντι και χορός στο κέντρο "Μωριάς" στη Φυλή. Ευχόμαστε να τους ζήσει.

— Η **Ντίνα** του **Τάκη Σχίζα** και ο σύζυγός της βάφτισαν το κοριτσάκι τους και του έδωσαν το όνομα **Ελένη** (το όνομα της γιαγιάς, που είναι η **Ελένη** του **Νικόλα-Βέργου,** στον απάνω μαχαλά). Το Δ.Σ. εύχεται να τους ζήσει η μικρή Ελένη.

Γάμοι

— Στις 15.10.2005 η **Δήμητρα Χ. Κωνσταντοπούλου** και ο **Γεώργιος Κ. Κρανιάς** τέλεσαν το γάμο τους, στον Ιερό Ναό Αγίου Τρύφωνα στην Παλλήνη. Μετά το γάμο ακολούθησε γλέντι μέχρι τα ξημερώματα, στο κοσμικό κέντρο "Θεόφιλος" στο Γαλάτσι.

— Ο **Δημήτρης Καραμάνης**, γιος της **Αγλαΐας Παναγοπούλου** ήλθε εις γάμου κοινωνία μετά της **Ειρήνης Σιορόκου** την 29 Οκτωβρίου στον ιερό Ναό της Παναγίτσας, στην Παλατιανή. Τους ευχόμαστε βίον ανθόσπαρτο

— Την Κυριακή 21.8.05, στην παλαιά Ιερά Μονή Αγ. Γεωργίου Αποκορώνου Κρήτης, τέλεσαν παραδοσιακό γάμο ο **Διογένης Εμ. Δημητρουλάκης** (εγγονός του **Σταύρου Γκούτη**) και η Φιλόλογος-Αρχαιολόγος **Βιβή Βλάχου**, από Άρτα (φωτογραφία).

Ακολούθησε διασκέδαση με Κρητική Λύρα και κλαρίνα μέχρι πρωίας. Μεταξύ των προσκεκλημένων παραβρέθηκε και ο πατριώτης μας κ. **Θάνος Δ. Σχίζας** μετά της συζύγου του και του υιού του.

Χίλιες ευχές στους νεόνυμφους: Τα ξαδέρφια του **Σταύρος** και **Μαρίνος Βέργος.**

Σε όλους τους νεόνυμφους ευχόμαστε βίον ανθόσπαρτον.

Μνημόσυνα

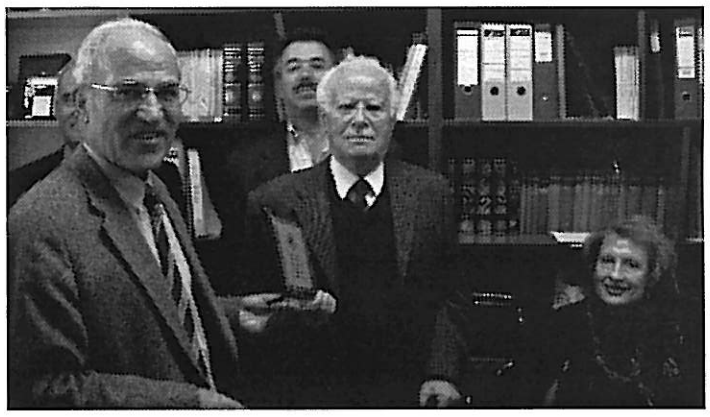
Την Κυριακή 27 Νοεμβρίου έγινε το ετήσιο μνημόσυνο του **Γιάννη Γ. Σχίζα**, του αγαπητού πατριώτη, φίλου

και συμμαθητή, που τόσο πρόωρα και αναπάντεχα χάσαμε. Ο Γιάννης είχε πολλές χάρες. Εκτός των άλλων ήταν και πολύ καλός στη δηλωτή. Σε διαγωνισμό που είχε γίνει τον Αύγουστο του 1996 βγήκε πρώτος με τον Τάσο Γεωργακόπουλο, που ζευγάρι έπαιξαν σε αγώνες τουρνουά. Στη φωτογραφία πανηγυρίζουν για τη νίκη τους.

Απονομή τιμητικής πλακέτας στον Βασίλη Δάρα

Πεποίθηση του Δ.Σ. του Συνδέσμου μας είναι ότι όσοι προσφέρουν στα κοινά πρέπει να τιμώνται και αυτό να γίνεται όχι μόνο μετά θάνατον αλλά, όταν είναι δυνατόν, εν ζωή. Με το σκεπτικό αυτό το Δ.Σ. αποφάσισε να απονείμει τιμητική πλακέτα στον **Βασίλη Ι. Δάρα**, για την προσφορά του στο χωριό και το Σύλλογο. Η απονομή (φωτογραφία) έγινε σε εκδήλωση που οργανώθηκε για το σκοπό αυτό στο Γραφείο του Συλλόγου, στην Αθήνα, την Κυριακή 30 Οκτωβρίου. Ο πρόεδρος του Συνδέσμου κ. **Ηλίας Χειμώνας**, αφού καλωσόρισε τους πατριώτες που παραβρέθηκαν και τους ευχαρίστησε για την παρουσία τους στην εκδήλωση, αναφέρθηκε στη ζωή και το έργο του τιμωμένου προσώπου και είπε μεταξύ άλλων: Ο **Βασίλης Δάρας** γεννήθηκε στο Σέρβου το 1917. Ήταν το 8ο από τα 10 παιδιά του **Γιάννη Χρ. Δάρα.** Υπηρέτησε δάσκαλος πρώτα στο Ράφτη και μετά στο Σέρβου. Η θητεία του στο χωριό μας ήταν πλούσια σε έργο και δημιουργική. Δίδαξε στα παιδιά γράμματα και αρχές αλλά και αναβάθμισε την πνευματική ζωή του χωριού. Οργάνωσε γιορτές για τα παιδιά αλλά και για τους μεγάλους, ανέβασε με τα μεγαλύτερα παιδιά του χωριού θεατρικά έργα στο Σχολείο, οργάνωσε παιχνίδια με τα μικρά παιδιά και άλλα πολλά. Χρημάτισε πρόεδρος του Συλλόγου και συνέβαλε στη διάνοιξη του δρόμου για το κάτω χωριό. Και τέλος, ίσως η μεγαλύτερη προσφορά του, ήταν η συγγραφή του βιβλίου με τα ιστορικά του Σέρβου και τις γενιές των Σερβαίων. Στη συνέχεια το λόγο πήρε ο Ταμίας του Συνδέσμου κ. **Ιωάννης Ν. Βέργος**, ο οποίος αναφέρθηκε στο ιστορικό της διάνοιξης του κάτω δρόμου και στη συνεισφορά του κ. **Δάρα** στο έργο αυτό.

Ακολούθησε ο κ. **Νίκος Τρουπής**, ο οποίος αναφέρθηκε στα χρόνια που μαζί με τον τιμώμενο ήταν παιδιά στο χωριό και αργότερα στα χρόνια της γερμανικής Κατοχής και στην επιμέλεια και εργατικότητα του **Βασ. Δάρα**. Ο **Γιώργος Λ. Βέργος** αναφέρθηκε στη συνεργασία που είχαν στο Σύλλογο. Ο τιμώμενος, με εμφανή τα σημάδια της συγκίνησης από την οποία διακατεχόταν, ευχαρίστησε για την τιμή που του έκανε ο Σύλλογος. Αναφέρθηκε στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής στο χωριό, στο χτίσιμο του σχολείου του χωριού, στο χτίσιμο της εκκλησίας και σε όσα έργα έκανε ο Σύλλογος στη μακρά πορεία του.

Ελπίζουμε ότι το βιβλίο του **Βασίλη Δάρα** που έχει εξαντληθεί, θα επανεκδοθεί, ανανεωμένο και διορθωμένο όπου χρειάζεται, για να το βρουν οι πατριώτες που το ζητούν.

Ανάπηροι πολέμου και θύματα κατοχής

Στο φύλλο του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ που κυκλοφόρησε τον Αύγουστο και με επιμέλεια του λογοτέχνη **Θ. Κ. Τρουπή**, δημοσιεύσαμε μία κατάσταση 32 πεσόντων πατριωτών από το 1912 μέχρι σήμερα. Πλέον αυτών υπάρχει και μία κατάσταση 5 Αραπαίων πεσόντων, στη μνήμη των οποίων τοποθετήθηκε μαρμάρινη πλάκα στο μνημείο των προεπαναστατών κλεφτών Δήμου και Μακρυγιάννη. Στο σημερινό φύλλο δημοσιεύουμε μία κατάσταση 9 αναπήρων (μόνο όσων πήραν σύνταξη από το Κράτος) και μία κατάσταση 4 θυμάτων κατοχής, όπως μας τις έστειλε ο **Θ. Τρουπής**. Αν κάποιος έχει κάποια συμπληρωματική πληροφορία καλό είναι να μας την στείλει, να γίνει η σχετική διόρθωση. (Οι αριθμοί στις παρενθέσεις αντιστοιχούν σε χρονολογίες γέννησης και θανάτου).

α) ΑΝΑΠΗΡΟΙ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Δημόπουλος Σπύρος του Δημητρίου (1885-;)
2. Μπόρας Βασ. του Αθαν. (1900-1966)
3. Σχίζας Δημ. του Νικ. (1900-1988)
4. Βέργος Γεώργιος του Παρ. (1901-;)
5. Σχίζας Πανάγος του Γεωρ. (1903-1980)
6.Σχίζας Αθανάσιος του Δημ.; (190- ;)
7. Σχίζας Αθανάσιος του Παν.; (1914-;)
8. Γιαννακόπουλος Θ. του Ηλία (1917-)
9. Τρουπής Δημ. του Βασ. (1901-1977)

β) ΘΥΜΑΤΑ ΚΑΤΟΧΗΣ

1. Μαραγκού Σταυρούλα του Μιχ. (Αθήνα)
2. Σχίζας Νικόλαος του Μιχαήλ (Ερμιόνη)
3.Στρίκος Ανδρέας Αθανασίου (Βούτσι)
4.Τρουπής Χρήστος Νικ. (1919-1945)

Οι πλέον ηλικιωμένες γυναίκες του χωριού

Στο τελευταίο φύλλο του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ δημοσιεύσαμε μία κατάσταση των πλέον ηλικιωμένων γέρων του χωριού (πάνω από 85 ετών), που κάθισε και λογάριασε ένας από αυτούς. Τους υπολόγισε γύρω στους 25. Τώρα ήρθε η σειρά για τις "γερόντισσες". Δημοσιεύουμε τα ονόματα με τον τρόπο ακριβώς που μας τα περιέγραψε ο μπάρμπα - Γιάννης.

«Η πιο μεγάλη γυναίκα στο χωριό πρέπει να είναι η **Θανάσω (Αθανασία Γ. Βέργου)**, που γεννήθηκε το 1909 και είναι σήμερα 96 χρονών. Εκεί κοντά πρέπει να είναι και η αδερφή της **Μάρθα** που παντρεύτηκε τον **Ηλία Χρονόπουλο** στους Αράπηδες. Μέχρι το 1912 δεν νομίζω να υπάρχει άλλη. Εκείνη τη χρονιά πρέπει να γεννήθηκε η **Γιωργιά** της **Μπακαλογιανούς (Γεωργία Κ. Παπαθωμοπούλου)**, η **Δεσπούλα (Δέσπω Π Παγκράτη)** και η **Αννιούλα του Παναγή του Στρίκου**.

Το 1913 και 1914 είναι αρκετές.

Μαρίνα Βασιλάκου Μαραγκού (Τσούρη), Κατερίνη Γ. Τρουπή (Γκράβαρη), Αγγελική Κωνσταντοπούλου (Κουμουστιώταινα), η γυναίκα του Παπαγιάννη (Δημοπούλου), Παναγιώτα Δ. Τσαντίλη, Βασίλω Μπόρα (Ντόραινα). Το 1915 (εννενηντάρες σήμερα) μου φαίνεται πως είναι η **Ρίνα Δ. Σχίζα**, η γυναίκα του **Σταύρου του Βέργου**, η **Γεωργία Δ. Βέργου,** και η γυναίκα του **Παναγή του Λιαθοδωρόπουλου (Π. Κωνσταντόπουλου)**.

Το 1916 δεν θυμάμαι καμία. Το 1917 και το 1918 πρέπει να είναι η **Κωστάκαινα (Κ. Παπαθωμοπούλου)**, η γυναίκα του μακαρίτη του δάσκαλου του **Γιώρη** του **Ντάρα**, η γυναίκα του **Παναγούλη (Αγγελική Π. Στρίκου)** και η **Μαρία Ι. Στρίκου (Ντέρη)**.

Το 1919 μου φαίνεται πως γεννήθηκαν η **Παναγούλα** του **Αγγελή** του **Κλεισούρα,** η **Μαρία** του **Νίκου Ντάρα,** η **Αγγέλω** του **Μαραγκόγιαννη,** η **Κουτσίνα (Μαρία Β. Μπόρα),** η **Δημήτρω** του **Γιώρη** του **Μπόρα,** η **Αγγέλω** του **Νικόλα Βέργου,** η γυναίκα του **Μαρίνη** του **Αλέξη (Αγγελική Δημοπούλου)** και η δασκάλα η **Στρίκου (Γεωργία Κομνηνού)**.

Το 1920 είναι η **Σταυρούλα** του **Γιάννη** του **Γιαννακόπουλου**, (Νικολίτσα) του **Στάθη** του **Ρουσιά**, η **Κανέλλα** του **Λιά** του **Βέργου**, η **Χρυσούλα** του **Ηλία Στρίκου**, η γυναίκα του **Χριστάκη (Κανέλλα Σχίζα)** και η **Ρουσολλένη (Μ. Ρουσιά).**

Αυτές που θυμήθηκα είναι 32. Αν υπολογίστε και 2-3 που θα ξέχασα φαίνεται πως είναι καμιά 35ριά πάνω από 85 χρονών. Δηλαδή 10 περίπου περισσότερες από τους άντρες. Φαινόμενα βλέπεται των καιρών... Αν μεγάλωσα κανά χρόνο καμία από αυτές που ανέφερα, ας μου το συγχωρήσει. Είπαμε πως και εγώ είμαι γέρος πάνω από 90 χρονών και δικαιολογούμαι να μην πολυοθυμάμαι».

BOMAR
ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
Μαρία Αν. Μπόρα
Καρύστου 12 Πετρούπολη
Τηλ. 210-5010550

Αρτοζήνος
Ιδιοκτησία:
Σύνδεσμος Σερβαίων Αρκαδίας
Υπεύθυνος Σύνταξης:
Ηλίας Χειμώνας
Πρόεδρος του Συνδέσμου
Τηλ 210-6525920 και 210 6519810
"Η ΚΟΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ"
Αγίου Μάρκου 16, 5ος όροφος
Τ.Κ. 10560, Αθήνα Τηλ: 210 3229904
Α.Φ.Μ.: 092547610 Δ.Ο.Υ: Α' Αθηνών
Συνδρομή: 20 Ευρώ
Εξωτερικού: 30 δολ. Αμερ. - 80 δολ. Αυστρ.
Ηλεκτρονική Σχεδίαση Εντύπου:
Αριστέα Καρπούζη
Εκδόσεις - Γραφικές τέχνες
Επιμέλεια εκδόσεων
Αγ. Γεωργίου 25 & Πετρουπόλεως Ίλιον
Τηλ-Fax: 210 -2619003
e-mail:karpouzi@otenet.gr

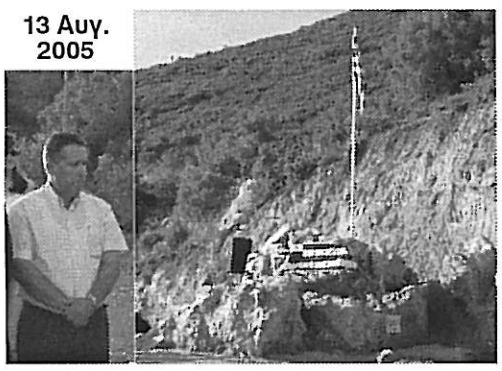
Δημήτρης Παγκράτης
Ταξιδιωτικός πράκτορας
ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
Πεντέλης 32 Μαρούσι
• Τηλ.: 210-8026441
fax: 210-8026169
Εισιτήρια: Αεροπορικά Ακτοπλοϊκά
Ξενοδοχεία - Εκδρομές

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΜΕΤΑΚΟΜΙΣΕΙΣ
ΦΩΤΗΣ ΝΤΑΛΛΑΣ
(Γαμπρός Βασιλάκου Μαραγκού)
Τηλ. 210-5053815, 6977972703
Πετρούπολη
Διατίθεται ανυψωτικό μηχάνημα
Στους πατριώτες ειδικές τιμές

Από την εκδήλωση στο μνημείο των κλεφτών Δήμου και Μακρυγιάννη

Αναφορές, συνοδευόμενες από φωτογραφίες για την εκδήλωση το καλοκαίρι στο συνοικισμό Αράπηδες διαβάσαμε σε έντυπα της περιοχής (**"Γορτυνία", "Φωνή Γορτυνίας"**) και σε σχόλιο του προέδρου της Ένωσης Λευκοχωριτών, **Δημήτρη Καρδαράκου**. Τους ευχαριστούμε πολύ.

Στην παρακάτω φωτογραφία, που ο ...ηλεκτρονικός δαίμων παρέλειψε από το προηγούμενο φύλλο του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ, φαίνεται η περιοχή που στήθηκε το μνημείο και στο πλάι ο Δήμαρχος Ηραίας κ. **Χριστόπουλος**, χωρίς την συμβολή του οποίου δεν θα μπορούσε να γίνει αυτό το πολιτιστικό έργο.

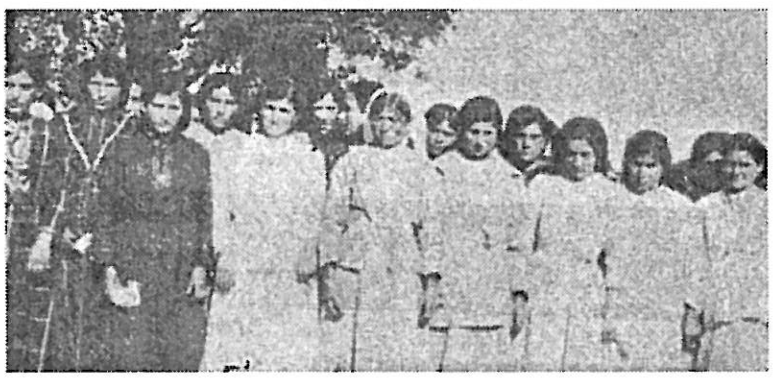

Προσφορά Κώστα Κατσιάπη

Όπως επανειλημμένα είχε γραφτεί στον ΑΡΤΟΖΗΝΟ, ο **μπάρμπα-Κώστας Κατσιάπης** είχε συγκεντρώσει κάποια αντικείμενα, τα οποία ήθελε να προσφέρει στο χωριό και στο Σύνδεσμο. Για το σκοπό αυτό δύο μέλη του Συνδέσμου οι **Χ. Μαραγκός** και **Γ. Βέργος** πήγαν στο σπίτι του **μπάρμα-Κώστα** και διάλεξαν 50 αντικείμενα, που κατά την κρίση τους έχουν κάποια ιστορική αξία και παρουσιάζουν κάποιο ενδιαφέρον για τους πατριώτες. Η παραλαβή έγινε με πρωτόκολλο (κάθε αντικείμενο έχει το δικό του αριθμό), που υπογράφηκε από τον δωρητή και τα δύο μέλη του Δ.Σ. Το πρωτόκολλο αυτό κατατέθηκε στο Σύνδεσμο και αντίγραφο δόθηκε στον κ. **Κατσιάπη**. Τα αντικείμενα έχουν τοποθετηθεί προσωρινά σε χαρτόκουτα, με προοπτική να καθαριστούν, να συντηρηθούν και να τοποθετηθούν μελλοντικά στο Πολιτιστικό Κέντρο, που ο Σύνδεσμος έχει πρόθεση να ιδρύσει, στο χώρο που θα διαμορφωθεί δίπλα στην κάτω εκκλησία.

Στη φωτογραφία ο δωρητής με το μέλος του Δ.Σ. Γ.Δ. Βέργο, την ημέρα παραλαβής των αντικειμένων.

Ο Σύνδεσμος εκφράζει τις θερμές του ευχαριστίες στον **μπάρμπα-Κώστα** και εύχεται το παράδειγμά του να το μιμηθούν και άλλοι πατριώτες.

Στη φωτογραφία, που τραβήχτηκε το 1925 (;), φαίνονται οι νέες τότε του χωριού. Όλες σήμερα μακαρίτισσες.

1954 Πάσχα
έξω από την κάτω εκκλησιά
Πίσω σειρά: Θοδωρής Γ. Τρουπής (Γιωργιού) και Πανούλης Αγγελή Βέργος.
Δεύτερη σειρά: Κώστας Ν. Κωνσταντόπουλος, Γιάννης Γ. Δάρας, Θοδωρής Κ. Τρουπής, Γιώργης Ι. Κωνσταντόπουλος και Μήτσος Πάγκας.
Πρώτη σειρά: Γιώργης Β. Μαραγκός, Μιχάλης Γ. Τερζής και Σωτήρης Παν. Μπόρας.

Η επέκταση της πλατείας του χωριού

Ο διαγωνισμός για την επέκταση της πλατείας του χωριού ακυρώθηκε. Θα επαναληφθεί στις 5 Δεκεμβρίου του 2005.

"Κρητική Ενημέρωση"
Μια εφημερίδα που προβάλει και το χωριό μας

Έχουμε αναφερθεί και στο παρελθόν πως η εφημερίδα με τον παραπάνω τίτλο, που εκδίδει και διευθύνει ο πατριώτης μας **Βασίλης Κ. Σχίζας**, αναφέρεται και σε θέματα του χωριού μας και του Συνδέσμου. Στο φύλλο του Σεπτεμβρίου 2005 υπάρχει ολοσέλιδο αφιέρωμα με 4 φωτογραφίες στην εκδήλωση του Συνδέσμου μας, που έγινε στις 13 Αυγούστου στον οικισμό Αράπηδες, στη μνήμη των προεπαναστατών κλεφτών **Δήμου** και **Μακρυγιάννη**. Η κ. **Παναγιωτάκη** που επιμελήθηκε το δημοσίευμα καταχωρεί αρκετά αποσπάσματα από την ομιλία του πατριώτη **Ν. Παπαγεωργίου**, που έγινε την ημέρα αυτή. Θεωρούμε χρήσιμο να αναδημοσιεύσουμε μερικά από αυτά, όπως ακριβώς τα διαβάσαμε στην Κρητική εφημερίδα.

— "Ο ιστορικός, άλλοτε διευθυντής της βιβλιοθήκης Ανδριτσαίνης, **Αγησίλαος Τσελάλης** γράφει ότι το 1775 μεταξύ των Καπεταναίων

Ο εκδότης της Κρητικής Ενημέρωσης Β. Σχίζας με τον Ν. Παπαγεωργίου σε εκδήλωση του Συνδέσμου.

που κατέφθασαν στην Ηραία ήταν και ο **Δήμος** από τους Αράπηδες που είχε το "γιατάκι" του στη Γορτυνιακή Αράχωβα, στη θέση Μαρτιάκο και έβγαινε και αγνάντευε στα "πέντε αλώνια" Όλοι αυτοί οι Καπεταναίοι που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή ήσαν από την ίδια φάρα, τους Χριστιανούς Ντρέδες των Σουλιμοχωρίων".

— Ο ιστορικός **Τάσος Γριτσόπουλος** γράφει πως ο κλέφτης **Δήμος** προήρχετο εκ του χωρίου Αράπηδες του Δήμου Ηραίας της Λιοδώρας και τεκμηριώνει ότι τα "πέντε αλώνια" του Αραπαίου **Δήμου** είναι τα της Αράχωβας (Αρκαδίας). Μια άλλη επιβεβαίωση αυτού του γεγονότος, ότι δηλαδή τα πέντε αλώνια που αναφέρονται στο τραγούδι του Δήμου είναι τα της Αράχωβας, είναι και το τραγούδι που τραγουδούσε ο Θ. Κολοκοτρώνης και μια στροφή του λέει:

"Ο Θοδωράκης κάθεται στης Ζάκυνθος το κάστρο
θλέπει της Κόρθος τα βουνά, θλέπει τα πέντε αλώνια..."

(Ποιά άλλα αλώνια θα μπορούσε να βλέπει ο Κολοκοτρώνης από τη Ζάκυνθο;)

— "Ο ιστοριοδίφης αείμνηστος **Θάνος Βαγενάς** από την Κυνοσούρα Αρκαδίας, στον κατάλογο των προεπαναστατών κλεφτών αναφέρει και το όνομα του **Μακρυγιάννη** από το χωριό Αράπηδες της Λιοδώρας...."

— "Ο **Διονύσιος Κόκκινος** γράφει για τον περίφημο κλέφτη **Μακρυγιάννη**, πως ήταν σύντροφος του Ζαχαριά, καπετάνιου του **Θ. Κολοκοτρώνη**.

— "Στον οικισμό Αράπηδες είναι διαδεδομένο το όνομα Μπουρνάς, το οποίο προέρχεται από τον περίφημο λεβέντη κλέφτη **Σπήλιο Μπουρνά** από την Κορφοξυλιά, δίπλα στα Μαγούλιανα, που τα παιδιά του κατέφυγαν στη Λιοδώρα"...

Σχόλιο δικό μας.

Με τα παραπάνω στοιχεία και με όσα αναλυτικά ακούσαμε εκείνη την ημέρα από τον **Ν. Παπαγεωργίου**, σε συνδυασμό και με όσα η παράδοση αναφέρει, δεν μένει καμία πλέον αμφιβολία πως ο **Δήμος** που αναφέρει το τραγούδι ήταν υπαρκτό πρόσωπο, και ήταν ο δικός μας **Δήμος** που είχε το σπίτι του πάνω από την περιοχή που στήθηκε το μνημείο. Ο **Δήμος** αυτός μαζί με το **Μακρυγιάννη** τον **Μπουρνά** και άλλους κλέφτες της εποχής, είχαν το "γιατάκι" τους στην Γορτυνιακή Αράχωβα στην περιοχή "πέντε αλώνια". όπως ακριβώς λέει και το τραγούδι.

Ζητήσαμε από τον **Κώστα Κατσιάπη** να μάθει και να μας πληροφορήσει σε ποιους ανήκαν τα 5 αυτά αλώνια. Πράγματι ο **μπάρμπα-Κώστας** ανταποκρίθηκε στο αίτημά μας και μας πληροφόρησε ότι το πρώτο αλώνι ήταν του πατέρα του **Νικόλα Κατσιάπη**, το δεύτερο του **Παναγή Μαραγκού**, το τρίτο του **Δ.Ν. Σχίζα (Μητσιαινούλας)**, το τέταρτο του **Αλέξη Δημόπουλου** και το πέμπτο του **Ι. Κλεισούρα (Ραμόγιαννη)**.

Από τον τύπο της περιοχής και όχι μόνο

ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΑΓΓΟΡΤΥΝΙΑΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

— Στις 12 Αυγούστου οργανώθηκε στη **Ζάτουνα** εκδήλωση μνήμης για τον δημοφιλή ηθοποιό **Μίμη Φωτόπουλο**.

— Στις 20 Αυγούστου οργανώθηκε στο χωριό Μελισσόπετρα, σε συνεργασία με τον Σύλλογο του χωριού, μουσική εκδήλωση αφιερωμένη στον διάσημο μουσικό **Δημήτρη Μητρόπουλο**.

— Την Κυριακή 9 Οκτωβρίου με πρωτοβουλία της Ένωσης έγινε η καθιερωμένη γιορτή των Γορτυνίων Αγίων στο γραφικό εκκλησάκι του Αγίου Κωνσταντίνου στου Φιλοπάππου. Το εκκλησάκι αυτό, όπως είναι γνωστό, είναι ιδιοκτησία της Ι. Μ. Προδρόμου.

— Έντονη διαμαρτυρία απέστειλε στους αρμόδιους φορείς η Ένωση, για το ενδεχόμενο κατάργησης Γυμνασίων ή Λυκείων της περιοχής.

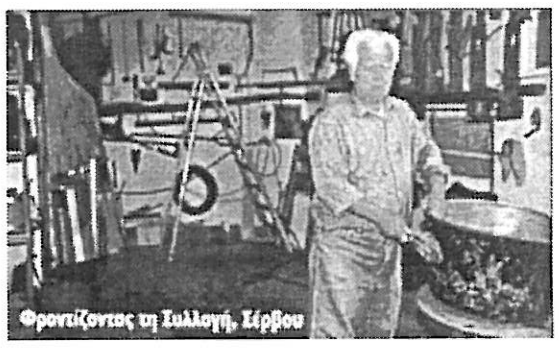
ΔΡΟΜΟΣ ΒΥΤΙΝΑΣ- ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Η Συντονιστική επιτροπή που υπάρχει για την ολοκλήρωση αυτού του έργου συνεδρίασε στα Τρόπαια στις 15.10. 2005 και απέστειλε επιστολή διαμαρτυρίας στον **Υπουργό κ. Σουφλιά**, γατί δεν υπάρχει καμία πρόοδος στο θέμα.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Σε βιβλίο που κυκλοφόρησε με τον παραπάνω τίτλο και στο κεφάλαιο "περιήγηση Αρκαδίας" υπάρχει φωτογραφία του χωριού που συνοδεύεται από μία σύντομη περιγραφή. Επί πλέον υπάρχουν και οι δύο παρακάτω φωτογραφίες. Στη

πρώτη φαίνεται ο **Μήτσιος** ο **Ρουσιάς** πίσω από τον πάγκο του μαγαζιού του και στην άλλη ο **Γ. Κατσιάπης**, την ώρα που φροντίζει την συλλογή του.

ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΨΥΞΗ
ΘΕΡΜΑΝΣΗ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ
ΡΟΥΣΙΑΣ ΤΑΚΗΣ
1ο Κατ/μα: Αγ. Θεοδώρων 14 - ΙΛΙΟΝ
2ο Κατ/μα: Χίου 67 (Ζωοδ. Πηγή) - ΙΛΙΟΝ
☎ 57.72.720 & 57.38.184

ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΩΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ - ΛΙΠΑΝΤΗΡΙΑ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΛΑΝΤΖΗ
ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ 5 & ΤΡΩΩΝ - ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ
ΤΗΛ. 57.13.070 - 57.82.216
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ
ΔΙΑΝΟΜΑΙ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ
ΤΑΧΕΙΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ

"ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ"
30ό έτος έκδοσης, 152 φύλλα κυκλοφορίας

Στα 2 προηγούμενα φ. του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ έγινε μία σύντομη ανασκόπηση των πλέον σημαντικών γεγονότων που συνέβησαν στο χωριό και στο Σύνδεσμο, από την έκδοση της εφημερίδας (Αύγουστος 1976) μέχρι τον Νοέμβριο του 1994. Στα 18 αυτά χρόνια προήδρευσαν του Συνδέσμου (με τη σειρά) οι πατριώτες: **Στ. Δάρας, Β. Δάρας, Ν. Τρουπής (Γκράβαρης), Γ. Αναστασόπουλος, Π. Κουτσανδριάς, Στ. Δάρας Χ. Κωνσταντόπουλος** και **Β. Δάρας**.

Στο σημερινό άρθρο θα αναφερθούμε σε ανάλογα γεγονότα από το τέλος του 1994 μέχρι τέλος του 1999. Στο διάστημα των 5 αυτών χρόνων κυκλοφόρησαν 22 φ. ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ (103-124). Η περίοδος αρχίζει με το σημαντικό γεγονός ότι στην διοίκηση του Συνδέσμου βρίσκονται μόνο νέοι άνθρωποι, γύρω από την ηλικία τών 30 ετών, με πρόεδρο τον **Ηλ. Θ. Γιαννακόπουλο**. Στον χαιρετισμό που απηύθυνε το νέο Δ.Σ. στους πατριώτες είναι εμφανής η διάθεση των νέων παιδιών να δουλέψουν για το Σύνδεσμο και να δημιουργήσουν, παρόλο που όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά παραλαμβάνουν το ταμείο με αρνητικό υπόλοιπο. Μία από τις πρώτες επιτυχίες πάντως του νέου Δ.Σ. ήταν να εγκριθούν στις αρχές του 1995 πέντε εκατομμύρια δραχμές για την κοινότητα, με την φροντίδα του βουλευτή κ. **Δασκαλάκη**.

Στις 29 Νοεμβρίου αυτής της χρονιάς πέθανε ο δικηγόρος **Ηλ. Ι. Γιαννακόπουλος**, σε ηλικία μόλις 44 ετών (Φωτογραφία).

Ο Ηλίας ήταν ένας άνθρωπος χαρούμενος, δραστήριος, συμπαθής και ιδιαίτερα αγαπητός στους πατριώτες. Ήταν στο Δ.Σ. του Συνδέσμου όταν κυκλοφόρησε ο ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ και ήταν νομικά υπεύθυνος της έκδοσης. Δούλεψε πολύ για τα κοινά (ιδιαίτερα τα βραβεία σε νέους) και πρόσφερε το γραφείο του ως έδρα του Συνδέσμου και της εφημερίδας. Εις αναγνώριση των υπηρεσιών του αυτών το Δ.Σ. καθιέρωσε ετήσιο βραβείο στη μνήμη του, για τον πρώτο Σερβαίο επιτυχόντα σε Νομική Σχολή.

Στις 25 Απριλίου του 1995 πέθανε στην Αθήνα ο **Θόδωρος Ν. Σχίζας** (φωτογραφία), ευεργέτης αρκετών πατριωτών και με μεγάλη συμμετοχή στην επίλυση θεμάτων του χωριού, ιδιαίτερα στην πρόοδο των εργασιών του ναού της Κοίμησης της Θεοτόκου.

Στο 105 φ. του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ δημοσιεύεται απαντητική επιστολή της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας Σπάρτης στο Υπουργείο Πολιτισμού, σχετικά με την αποκατάσταση των ζημιών στην εκκλησία της Ζωοδόχου πηγής. Επισημαίνεται ότι η εκκλησία αυτή έχει κηρυχθεί αξιόλογο διατηρητέο μνημείο, ανήκει στον οκταγωνικό τύπο ναών που αντιπροσωπεύεται με ελάχιστα παραδείγματα στην Γορτυνία και φαίνεται ότι προήλθε από την αρχιτεκτονική των τζαμιών στην περιοχή. Υπογραμμίζονται με έμφαση στην επιστολή οι νεοτερικές επεμβάσεις που έχουν γίνει και έχουν επιφέρει αλλοίωση στη μορφή του ναού και οι οποίες θα πρέπει να αρθούν. Η επιστολή καταλήγει με την πρόταση χορήγησης της αιτούμενης πίστωσης από το Υπουργείο Πολιτισμού. Σχετικά με το θέμα αυτό έγινε και επερώτηση στη βουλή από τον βουλευτή κ. **Τατούλη** (σημερινό Υφυπουργό Πολιτισμού) στον τότε Υπουργό κ. **Μικρούτσικο**.

Στο τέλος του 1995 έγινε ενημερωτική Συνέλευση του Συνδέσμου με αρκετά θέματα. Ιδιαίτερα συζητήθηκε το θέμα απόκτησης του οικοπέδου με την ερειπωμένη οικία δίπλα στην κάτω εκκλησία, αφού τα παιδιά του **Θύμιου Δημητρόπουλου** πρόσφεραν το μερίδιο (50/) που κληρονόμησαν από τον πατέρα τους. Ένα άλλο χρόνιο πρόβλημα που απασχόλησε πάρα πολύ τη Συνέλευση αυτή ήταν και το θέμα των σκουπιδιών.

Τέλος από τον οικονομικό απολογισμό διαπιστώθηκε πως τη χρονιά που πέρασε τα έσοδα πλησίασαν τα πέντε εκατομμύρια δραχμές, τα έξοδα σχεδόν τα τρία και το αρνητικό ισοζύγιο μετατράπηκε σε πλεόνασμα δύο περίπου εκατομμυρίων δραχμών. Μπράβο στα νέα παιδιά.

Τα έργα στο δρόμο για το επάνω και το κάτω χωριό συνεχίζονταν και στο σχολείο έγιναν κάποιες επισκευές για την συντήρηση του κτιρίου. Στις 24.11.96 έληξε η θητεία του Δ.Σ., έγιναν αρχαιρεσίες και την προεδρία του Συνδέσμου ανέλαβε ο **Ν. Μαραγκός**. Το Πάσχα του επόμενου χρόνου έγινε επιτυχημένη εκδρομή του Συνδέσμου στο χωριό και γιορτάστηκε η Λαμπρή στο προαύλιο του Σχολείου, με συμμετοχή όλων των πατριωτών. Οι σούβλες με τα αρνιά είχαν την τιμητική τους και το φαγοπότι με χορό και τραγούδια συνεχίστηκε ...και την άλλη ημέρα.

Στο 113 φ. του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ δημοσιεύεται το πρωτότυπο της ομόφωνης απόφασης και των 7 μελών του Κοινοτικού Συμβουλίου (Αρ. αποφ. 14/2.5.1997) για την ένταξη της Κοινότητας στο Δήμο

Συνέχεια στη σελ. 6

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
Μία υπερσύγχρονη και εξυπηρετική τράπεζα

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Απόσπασμα από το βιβλίο της Μαρίας Παναγοπούλου

Το πρωί, πρώτος έμπαινε ο θείος.

— Αίσιον και ευτυχές το νέον έτος!... Ελάτε κοντά για τους μπογαμάδες σας...

Πολύ σπουδαίο πράμα πρέπει να ήταν το α ί σ ι ο ν!. Έτσι θερμά και επίσημα που το έλεγε. Δε μπορεί. Κάτι πολύ σπουδαίο ήταν...

Κουδούνιζε ο τσίγκινος κουμπαράς, το τραγούδι των "μπουλαμάδων". Πεντηνταράκι, φράγκο, δίφραγκο, μπορεί και ...τάλιρο. Μην κι έβλεπες από την χαρά σου; Το χωριό ντυμένο στ' άσπρα του. Ευτυχισμένο. Από την άκρη των κεραμιδιών ίσαμε κάτω, τα κρουσταλλένια "σπαθιά" στη γραμμή. Τιμή στον Άρχοντα το χρόνο, που είχε φτάσει.

Ο κόκορας άχνιζε στον τέντζερη, που χόρευε πάνω στην σιδεροστιά. Και η πείνα πια!... Από τα φουγάρα, καπνός και ευωδιές σμίγανε σ' αξεδιάλυτο σύγνεφο.

— Πολλά χρόνια, Γιώρη. Με υγεία και ευτυχία το νέον έτος.

— Ο θεός να δώκει, κοσμπάρε. Πολλά-χρόνια.

Μπουλούκια ξεχυνόμασταν τα παιδιά στους δρόμους, μετά το φαϊ, για τα πολλά χρόνια στους "Βασίληδες". Σπίτι το σπίτι, μαχαλά σε μαχαλά και οι τσέπες φούσκωναν από τις "φιλιές". Καρύδια, τσαπερλόσυκα, λουκούμι που και που....

Και νάχεις τους πονηρούς να ξεκόβουνε, να τραβάνε μοναχός του ο καθένας, και να σου γυρίζουνε πίσω με δίπλες, χαλβάδες, ως και κουραμπιέδες ακόμα...

Επίσημα οι μεγάλοι, γυναίκες και άντρες, γιορτοφορεμένοι πήγαιναν συντροφιές για "χαιρετούρα" κι εκείνοι. Από την μία άκρη του χωριού ως την άλλη, δίχως διάκριση. Τραγούδια στους δρόμους και άσε πιά στα σπίτια που είχανε γιορτή. Γλέντια κι ευχές χωρίς τελειωμό.

"...να χαίρεσθε την σημαστικήν σας εορτή..."

"...ευτυχές το νέον έτος..."

"...και στις φαμελιάς σου επίσης..."

Κι ερχότανε το βράδυ πια (τι γρήγορα βραδιάζει τις γιορτές) η ώρα της "βασιλοκουλούρας". Η χόβολη έτοιμη και στο άψε-σβήσε ετοίμαζε η μάνα την κουλούρα. Νερό κι' αλεύρι σιταρένιο, αλάτι, λίγη ζάχαρι, ένα κόμπο λάδι και το... "φλουρί" -ένα πεντηνταράκι- στο ζυμάρι, για την δοκιμή της τύχης. Ζεματιστή την κομμάτιαζε ο πατέρας. "...Του χριστού...του ξένου...του σπιτιού...." Κι ύστερα "κατά ηλικίαν" η οικογένεια. Θέ μου, καρδιοχτύπι για... "το φλουρί". Κι όσο για την βασιλοκουλούρα, γλυκύτερο πράμα στον κόσμο δεν γίνεται...

— Πολλά-χρόνια. Αίσιον κι ευτυχές το νέον έτος.

Τα τραγούδια από τα σπίτια που είχανε γιορτή, παραδεισένιοι ήχοι χάιδευαν τ'αυτιά. Σκολί δεν ακουγότανε κι ας κινιότανε τόσος κόσμος πάνω-κάτω. Όλα φιλιωμένα σήμερα. Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά σου λέει...Χορτάτα μάτια και καρδιά φέρνανε στο κορμί την λαχτάρα του ύπνου. Το αύριο, μακρινό και κοντινό μαζί, στεριωμένο γερά στο "αίσιον" των ευχών.

...Χρόνια πολλά...Καλημόχτα...

.....

Ώρα 12 και Γ'.

Το 1978 είναι πιά "πέρισυ". Θα κλείσω στο ντουλαπάκι του νού μου τις θύμησες για του χρόνου. Έκλεισα και την τηλεόραση. Απόψε δεν μπορώ να ακούσω δελτίο ειδήσεων, με την αντάρα και τους βόγκους από τις μάχες. Προπάντων δεν μπορώ να ακούσω δηλώσεις και ευχές των ..."Μεγάλων" για ειρήνη...Προπάντων αυτό.

Το απόγευμα μιλούσα στα παιδιά για τον Άγιο-Βασίλη του καιρού μου, που δεν κατάφερνε ποτέ σχεδόν ν'άρθει ως εμάς, γιατί συναπαντιόταν με τους χρόνους!...

Μ' άκουγαν συνεπαρμένα και -ιδέα μου ήταν- μου φάνηκε σαν να ζήλευαν. Γιατί όμως; Έχουνε πράγματα τα παιδιά σήμερα που ούτε τους δικός μας δεν τα χώραχε, όχι χέρια... Αλήθεια πως να νιώθουν τούτα τα παιδιά; Τι να σκέπτονται, όταν τους κλείνει το μάτι ο Άγιο-Βασίλης, καλώντας τα στα μαγαζιά που τα περιμένει με δώρα;

— Ηθοποιός είναι βρε κοστέ, και τα δώρα οι μαμάδες και οι μπαμπάδες τ'αγοράζουνε.

— Πρέπει να πιστεύουμε στον Άγιο-Βασίλη. Το είπε η μαμά μου και η τηλεόραση!...

Κατάλαβες, πρέπει να πιστεύουν...

"Αν γινόσαντε φτούνα με το πρέπει μάτι μου...Αν δεν ερχόνται από μέσα σου..."

Γιαγιά ξαγρυπνάς; Και είσαι λυπημένη; Γιατί; Παιδιά θα πει χαρά σε όποια εποχή, με όποιες συνήθειες. Κάποτε που θα είναι μεγάλοι, τότε που η πραγματικότητα συντρίβει το όνειρο και οι εντυπώσεις λοξοδρομούν να φτάσουν στην καρδιά -κι'ούτε την βρίσκουν- μπορεί να νοσταλγούν τον τωρινό καιρό -ποιός ξέρει- και να τον στήνουν μπρος στα μάτια τους... Παράδεισο!... Κι εκεί θα υπάρχει και ο δικός μου Άγιο-Βασίλης και μέσα από μένα ο δικός σου, της τρανήκως σου!...Και αυτό το λέω αιωνιότητα, γιαγιά. Πως το ακούς; Βλέπω δαγκώνεις το μικρό σου δαχτυλάκι...Μάλλον συμφωνείς, έ;"

Α ί σ ι ο ν λοιπόν το νέον έτος και Ε υ τ υ χ έ ς.

Καλημόχτα.

Ασημικά
Κωνσταντόπουλου
Λέκκα 23 -25 Σύνταγμα, 105 62 Αθήνα
Τηλ. 210-3227997 • Fax 210-3220376

Αγροτικά - Παραϊατρικά

Ήταν ανήμερα δεκαπενταύγουστο το 1963 ή 1964 (δεν θυμάμαι καλά) και ετοιμάζαμε το χώρο στη ράχη, για να γίνει πανηγύρι. Βάζαμε τις καρέκλες στη σειρά, διαμορφώναμε το χώρο για τα κλαρίνα (**Κοτσαύτης** κλπ) και διάφορα άλλα. Προσπαθούσαμε δηλαδή να ξαναστήσουμε το πανηγύρι την ημέρα της Παναγίας, που είχε πολλά χρόνια να γίνει.

Παλαιότερα, μου έλεγε η μάνα μου, πως όταν σχόλαγε η εκκλησία της Παναγίας, οι τσιούπες του χωριού -κυρίως οι ανύπαντρες- πιανόντουσαν στο χορό, τραγουδώντας ταυτόχρονα δικά μας τραγούδια, συρτά και καλαματιανά. Μάλιστα πριν το 1928 -τότε άρχισε να χτίζεται η σημερινή κάτω εκκλησία- θυμότανε πως στο χορό αυτό κάπου-κάπου έμπαινε και κανένα παλικάρι και πιανότανε χωρίς μαντίλι με το κορίτσι που του άρεσε. Όταν ερχόταν η σειρά του να χορέψει μπροστά, προτιμούσε τσάμικο που έχει περισσότερες φιγούρες και τσαλιμάκια. Έτσι είχε την ευκαιρία όχι μόνο να επιδείξει τις χορευτικές του ικανότητες, κυρίως όμως να σφίξει το χέρι της υποψήφιας νύφης, όσο ήθελε και να της στείλει "από πρώτο χέρι" τα μηνύματά του. Έτσι άρχιζαν τα ειδύλλια τότε. Για αρκετά χρόνια κάπως έτσι γινόταν το πανηγύρι στη ράχη, κάποιες φορές υπήρχαν και κλαρίνα, άλλοτε γραμμόφωνα, κασετόφωνα στη συνέχεια κλπ.

Ας γυρίσουμε όμως σε εκείνη την ημέρα της Παναγίας. Εκεί που προσπαθούσαμε λοιπόν να ετοιμάσουμε τα διάφορα του πανηγυριού, βλέπω τον **μπάρμπα-Γιάννη** τον **Πανταλέχο** να έρχεται προς το μέρος μας και με την χαρακτηριστική εκείνη διαπεραστική του φωνή να λέει: "Γιατρέ σε ζητούν στο τηλέφωνο να πας στο Λυκούρεσι". Τι να κάνω και εγώ. Παρατάω το πανηγύρι και με 2 φοιτητές της Ιατρικής -μπορεί να το θυμούνται- που ήσαν στο χωριό πήγαμε στο Λυκούρεσι, που είχε και εκεί πανηγύρι. Όταν φτάσαμε στην πλατεία το γλέντι τους ήταν στο φόρτε. Μας καλωσόρισαν οι μακαρίτες τώρα δάσκαλος **Στέφανος Κομνηνός** και αγροφύλακας **Μήτσος Φωτόπουλος** ή Ρεμπέτας.

— Τι συμβαίνει γιατρέ; λέει ο δάσκαλος. Δεν έχετε εσείς πανηγύρι;

— Και θέβαια έχουμε του απαντάω, αλλά το καθήκον πάνω απ΄όλα. Με πήρε τηλέφωνο ο Π.Ζ. γιατί είναι άρρωστος και θέλω να μου πείτε που είναι το σπίτι του να πάω να τον ιδώ.

— Ποιος; ξαναρωτάει ο Ρεμπέτας απορημένος.

— Ο Π.Ζ επαναλαμβάνω και εγώ, αθώα.

— "Ειντο*" λέει ο αγροφύλακας, δείχνοντας με το χέρι του προς το μέρος του χορού. Εκείνο που χορεύει μπροστά είναι.

Αφού χρειάστηκα κάποια δευτερόλεπτα να συνέλθω, στρίβω προς το χορό και βλέπω τον Π. Ζ. να χορεύει του καλού καιρού, πραγματικά ωραία και με πολλά τσαλιμάκια Χάζεψα σαστισμένος μέχρι που τέλειωσε το τραγούδι, με ανάμεικτα βέβαια συναισθήματα θαυμασμού από τη μια μεριά και οργής από την άλλη. Βγαίνει και ο χορευταράς από το χορό, ιδρωμένος και λαχανιασμένος και μας χαιρετάει με πολύ ικανοποίηση.

— Τι έχεις παιδάκι μου και καλείς τέτοια ημέρα γιατρό; τον ρωτάω. Αφού ξέρεις ότι και εμείς έχουμε πανηγύρι στο χωριό.

— Σε κάλεσα γιατρέ για να μου πεις αν είμαι καλά για να χορέψω, μου απαντάει, κορδωμένος.

Τι να πω και εγώ. Τον χτύπησα στην πλάτη και του λέω.

— Είσαι πολύ καλά και σε είδα στο χορό, πόσο ωραία και ζωηρά χόρευες.

Γύρισα και έφυγα. Στο δρόμο της επιστροφής κακόκεφος αναρωτιόμουνα με το φτωχό μου το μυαλό (και αναρωτιέμαι μέχρι σήμερα), τι λόγο είχε ο Π.Ζ. να καλέσει αυτή την ημέρα εκτάκτως γιατρό. Είχε βάλει τάχα κάποιο στοίχημα και το κέρδισε ή ήταν κάποια άλλη Λυκουρεσαίικη κουτοπονηριά;

Είναι αλήθεια πάντως πως αισθάνθηκα "πολύ χαμηλά", όπως πολλές φορές αισθάνεται ο γιατρός που είναι εξαρτώμενος με "σύμβαση δημοσίου υπαλλήλου". Σκεύτηκα πως αν ο Π.Ζ. ήξερε πως έπρεπε να πληρώσει την επίσκεψη του γιατρού, θα έκανε τέτοια πλάκα, τέτοια ημέρα; Ασφαλώς όχι. "Εν πάση περιπτώση", ήταν και αυτό ένα δίδαγμα στη ζωή μου, από τον Παναγιώτη το Λυκουρεσαίο.

Στάθης ο Α-κάλαμος

** κοίταξέ το*

Από το βιβλίο "Φθινοπωρινά" του λογοτέχνη Θ.Κ. Τρουπή

Απαιτήσεις

Και η μάνα, που πολυαγαπά εξίσου τα παιδιά της,
κάτι προσμένει απ' αυτά εις τα γεράματά της.
Κι αν τη γεροκομήσουνε, τους δίνει την ευχή της.
Για το καλό τους, πάντοτε, μιλάει στην προσευχή της.
Κι αν την παραπετάξουνε, πονέσει, κακοπάθει
Αφήνει την κατάρα της, απ' της ψυχής τα βάθη.

Συμβουλή Γιαγιάς

"Να μάθεις γράμματα... όσα σου χρειάζονται.
Δεν ωφελούν τα παραπάνω γράμματα.
Τα Θεοτικά αρρωσταίνουν και θολώνουνε
τ΄ανθρώπου το μυαλό, το ξεστρατίζουνε.
Τράβα να παίξεις τώρα...Καλά διάβασες.
Να μην καταντήσεις σαν το μουρλό -Σάθα!
Ούλοι οι γραμματισμένοι...χαζοφέρνουνε.
Στην κατοχή από την πείνα πέθαναν.
Τράβα να παίξεις, είπα..."

Μόσχος το χωματάκι σου γιαγιούλα μου.

Θρυλικό

Στου Ρισιωτά το ρέμα κατηφορίσανε
οι Αραπάδες του Ιμπραήμ και σουβλίσανε
το Στρίκο στη σπηλιά στο Παλιόκαστρο
και οι φωνές του στο Μαλιαλάζι ακούστηκαν!
(Ήτανε τυφλός και τον αφήσανε στο κάστρο
και του είπαν να λουφάξει. Μα εκείνος άκουσε
τα ποδοβολητά και βγήκε και τους έβριζε!)

Λακιώτης α.ε.
το όνομα στο μπάνιο

ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ • ΠΛΑΚΑΚΙΑ ΤΟΙΧΟΥ - ΔΑΠΕΔΟΥ • ΕΙΔΗ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ • ΚΛΙΜΑΤΙΣΤΙΚΑ
ΑΝΟΙΧΤΑ ΑΠΟ ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΕΧΡΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 π.μ.-8 μ.μ. ΣΑΒΒΑΤΟ 8 π.μ.-3 μ.μ.
ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: Θηβών 471, Ν. Λιόσια
Τηλ.: 210.26.15.730 • (10 γραμμές), fax: 210.26.91.655 • e-mail: laklotis@otenet.gr

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΚΟΥΤΣΑΝΔΡΕΑΣ - ΑΝΔΡΕΟΥ
ΑΝΔΡΙΚΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΑΙΔΙΚΑ

Αγίου Φανουρίου 47 &
Νικηφορίδη γωνία
Παγκράτι Τηλ: 210 7666468
Έκπτωση 35% σ' όλα τα είδη μας
για τους πατριώτες.

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΞΕΧΑΣΤΑ
Ημερομηνίες που θυμίζουν το Χωριό
Δεκέμβριος 1950

Του Θ.Γ. Τρουπή

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1950 οι συνθήκες ζωής στο χωριό ήσαν πολύ δύσκολες. Ο πολιτισμός δεν είχε φθάσει ακόμη, δεν υπήρχαν εφημερίδες, ραδιόφωνα, τηλέφωνα, ηλεκτρισμός, ούτε αμαξιτός δρόμος.

Μετά τη συμφορά (και κατάρα) του εμφυλίου, σιγά-σιγά άρχισε η ανασυγκρότηση του Κράτους με έργα υποδομής που η χρηματοδότησή τους ήταν προβληματική. (Ο προϋπολογισμός του κράτους για πολλά χρόνια έκλεινε με Αμερικανική βοήθεια, με ότι αυτό συνεπαγόταν...). Οι τοπικές κοινωνίες με επικεφαλής τα Κοινοτικά Συμβούλια, για να επουλώσουν τις κατεστραμμένες υποδομές και να βελτιώσουν τη ζωή των κατοίκων, είχαν θεσπίσει την «προσωπική εργασία», διότι χρήματα για να επιβάλλουν φόρους και τέλη δεν κυκλοφορούσαν, ούτε για... το δίσκο στην Εκκλησία (τα αβγά σε ένα βαθμό χρησιμοποιούνταν ως συναλλακτικό μέσο στα μαγαζιά του χωριού, με ισοτιμία ένα αβγό προς χίλιες δραχμές ή μια δραχμή από τις νέες, όταν κόπηκαν τα τρία μηδενικά).

Οι παππούδες μας λοιπόν και οι πατεράδες μας με επικεφαλής τον τότε πρόεδρο **Ι. Ρουσιά**, και τη συμπαράσταση του Συνδέσμου μας, με μπροστάρη τον αείμνηστο γιατρό **Ι. Δημόπουλο** (φωτογραφία), με ομοψυχία και «Προσωπική Εργασία» έβαλαν το μεγάλο στόχο να φτιάξουν δρόμο να έρχονται αυτοκίνητα στο χωριό, ώστε να έχουν γρήγορη προσπέλαση στη Δημητσάνα και στην Τρίπολη, για καλό και για κακό. Η κατασκευή του δρόμου ξεκίνησε από το γεφύρι του Σαρά, με κασμάδες και φτυάρια και στη συνέχεια το έργο ολοκληρώθηκε με τη χρησιμοποίηση μιας μπουλντόζας. Μπουλντοζιέρης ήταν ένας καλοκάγαθος χειριστής «**Ο Δημητρακάς**» όπώς τον έλεγαν, και όλα τα παιδιά τον θαυμάζαμε τόσο, όσο αναλογικά αργότερα θαυμάζαμε τον Ρώσο **Γιούρι Γκαγκάριν**, που πρώτος πήγε στο Διάστημα την 12/4/1961 και τον Αμερικανό **Νηλ Άρμστρονγκ** που πρώτος πάτησε το πόδι του στο φεγγάρι την 20/07/1969.

Κάθε μέρα, όταν σχολάγαμε από το επάνω σχολείο τρέχαμε να χαζέψουμε το μηχάνημα του πολιτισμού και το Δημητρακά. Ο ενθουσιασμός, όχι μόνο των παιδιών αλλά και όλων των κατοίκων του χωριού, έφθασε στο Ζενίθ όταν στο ηλιόλουστο και παγωμένο μεσημεράκι στις 6 Δεκεμβρίου 1950 ημέρα του Αγίου Νικολάου, έφθασε η μπουλντόζα στη σημερινή πλατεία του χωριού, μπροστά στο σπίτι του **Αλούπη**. Η υποδοχή ήταν εντυπωσιακή. Με ένα «ωσανά...» όλοι εκφράσαμε τη χαρά μας, που εκδηλώθηκε με χειροκροτήματα και ευχές. Οι γυναίκες είχαν βγάλει από τα μπαούλα τους μεσσήνες (μαντήλια μεταξωτά και αραχνοΰφαντα με συνδυασμούς χρωμάτων άσπρου με βυσσινί ή ανοιχτού μπλε) και κρέμασαν τόσες πολλές στην μπουλντόζα που έμοιαζε με **λατέρνα**.

Το τιμώμενο πρόσωπο βέβαια ήταν ο Δημητρακάς που καμάρωνε για το έργο του, με έπαθλο μια ωραία μεσσήνα καρφωμένη στο πέτο του.

Η χαρά μας (των παιδιών κυρίως), ήταν μεγαλύτερη όταν είδαμε για πρώτη φορά αυτοκίνητο, ένα τζιπ της Νομαρχίας, που ήρθε στο χωριό. Το θαυμάζαμε γιατί μέχρι εκείνη τη στιγμή βλέπαμε μόνο φώτα τα βράδια στην Ανδρίτσαινα και οι μεγάλοι μας έλεγαν ότι ήσαν αυτοκίνητα και με τη φαντασία μας προσπαθούσαμε να τους δώσουμε σχήμα και μέγεθος. Δεν είχαμε εκείνα τα χρόνια παιχνίδια αυτοκινητάκια, και γενικά παιχνίδια πέρα από τα αυτοσχέδια όπως ήταν: Το καβάλημα ενός σπάγκου που δέναμε παλιοπέταλα, ο τσίλικας, η ξυλογαιδούρα, οι αμάδες με τα τσιοτσιόνια, η αμπάρα, το πάνινο τόπι, η ντρίλια, οι σβούρες από βελάνια, οι σφυρίχτρες από κλαδιά καρυδιάς και οι μίτσες και πεντόβολα, που ήσαν κοριτσίστικα παιχνίδια.

Η αξιοποίηση του δρόμου άρχισε και η πρώτη συγκοινωνία διεξαγόταν με ένα μίνι-αυτοκινητάκι τον **«Πέντερη»** (Δεν είχε μίζα, και έπαιρνε μπροστά με μανιβέλα), που χωρούσε οκτώ άτομα μέσα, και δύο στα φτερά (!). Ακολούθησαν μεγαλύτερα αυτοκίνητα συγκοινωνίας, όπως τον **Πανταζή** από τον Βλαχόραφτη, και το μισιακό των πατριωτών μας **Μαρίνη Δημόπουλου** και **Πάνου Αγγ. Βέργου**. Το πρώτο λεωφορείο που ήρθε στο χωριό ήταν ένα μικρό του ΚΤΕΛ- στολισμένο με πολλά τραντάφυλλα και έφερε Μάη μήνα (1953;) νύφη στο χωριό από το Μουλάτσι (Ελληνικό) τη θεία τη Χρυσάνθη, σύζυγο του μακαρίτη δάσκαλου **Λεωνίδα Παπαθωμόπουλου**. Όταν ο δρόμος σταθεροποιήθηκε μέσα από συνεχείς (κυρίως τους χειμώνες), κατολισθήσεις, στο χωριό ερχόταν καθημερινά λεωφορείο του ΚΤΕΛ και διανυκτέρευε. Υπήρχε και τοπικό πρακτορείο που το είχε ο μακαρίτης μπάρμπα **Θοδωρής Τρουπής (Αλούπης)**. Τα χρόνια πέρασαν, έγιναν μεγάλοι δρόμοι, όλοι σήμερα οι πατριώτες έχουν τουλάχιστον από ένα αυτοκίνητο και προσκυνητές πλέον στο χωριό φθάνουμε σε 2,5 -3 ώρες.

Στη φωτογραφία φαίνεται το πρώτο αυτοκίνητο στο χωριό.
(όρθιος μπροστά με την ποδιά ο αείμνηστος μπαρμπα-Γιώργης Σγούλιας).

ΜΑΡΙΑΝΘΗ ΑΝΔΡΙΑΝΟΥ
Φυσικοθεραπεύτρια

Μεταμορφώσεως 32, Τρίπολη
Τηλ. Εργ: 2710.235060
Κιν: 6937.247276

Βεργέτης
ΕΝΔΥΜΑΤΑ
Αθήνα:
Πραξιτέλους 1 & Κολοκοτρώνη
τηλ.: 210-3236116
Fax. 210-3254763
***
Χαλκίδα: Ερμού 48
τηλ.: 22210-26051 22210-83859

Σέρβου 70 χρόνια πριν

Στις 19 Φεβρουαρίου του 1935, ο τότε πρόεδρος της Κοινότητας κ. **Κωνσταντόπουλος,** έστειλε στην προϊστάμενη του αρχή το παρακάτω τηλεγράφημα.

"Κάτοικοι Κοινότητος συνελθόντες σήμερον εν συλλαλητηρίω, αξιούν άμεσον αποστολήν σίτου και αραβοσίτου προς διατροφή οικογενειών των. Κινδυνεύουν αποθάνωσιν εκ πείνης".

Το εντυπωσιακό πράγματι αυτό τηλεγράφημα καλό είναι να το διαβάσουμε όλοι με προσοχή -κυρίως οι νέοι- και να κάνουμε μία σύγκριση εκείνης της εποχής με τη σημερινή. Μπορεί σήμερα να μιλάμε για ακρίβεια, ανέχεια και άλλα σχετικά, η πραγματική όμως φτώχεια και ο αγώνας για επιβίωση, ήταν τότε. Στην ουσία σήμερα ζούμε σε περίοδο ευδαιμονίας, σε σχέση με το παρελθόν. Ο αγώνας σήμερα γίνεται για καλύτερη ποιότητα ζωής. Δεν είναι πολλά τα χρόνια που οι Σερβαίοι μαστόροι αγωνιζόσαντε να βρουν ένα μεροκάματο. Σήμερα ούτε ένας Έλληνας δεν δουλεύει εργάτης στην οικοδομή. Γιατί; Από την άλλη πλευρά το γεγονός ότι τα τελευταία 55 χρόνια δεν έγινε πόλεμος λέει πάρα πολλά. Ας μη μιλήσουμε για άλλα πράγματα εντυπωσιακής πράγματι εξυπηρέτησης. Είναι λίγο να μπορείς να πας στου Σέρβου σε λιγότερο από 3 ώρες και μάλιστα με το κινητό στο τσεπάκι, να ενημερώνεις κάθε τόσο που βρίσκεσαι;.... Ξεχνάμε τι τραβάγαμε πριν λίγα σχετικά χρόνια για ένα τηλεφώνημα από το χωριό;...

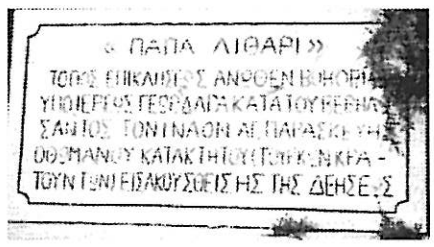
Άνω σχώμεν τας καρδίας...

"ΑΡΤΟΖΗΝΟΣ"

Συνέχεια απ' την 4η σελ.

Ηραίας. Με την απόφαση αυτή συμφώνησε και η Συνέλευση του Συνδέσμου που έγινε τον Μάρτιο του επόμενου χρόνου. Υπήρχαν ασφαλώς και διαφορετικές απόψεις.

Οι εργασίες στην επάνω εκκλησιά συνεχίζονται, όπως και τα έργα για την διαπλάτυνση του δρόμου προς τους Αράπηδες. Τον Αύγουστο του1997 έγινε εκδήλωση ιστορικής μνήμης στην Αγία Παρασκευή με συμμετοχή του Νομάρχη Αρκαδίας κ. **Π. Γιαννόπουλου** και ομιλητή τον πατριώτη **Ν. Παπαγεωργίου**. Στη φωτογραφία φαίνεται η πλάκα που εντοιχίσθηκε στου "παππά το λιθάρι", με αναφορά στο ιστορικό γεγονότος που αναφέρει η παράδοση. Τον ίδιο μήνα έγινε στου Παλούμπα το 2ο Ηραιατικό Συνέδριο με ομιλήτρια την κ. **Ελένη Θανοπούλου** και θέμα την συνένωση των Κοινοτήτων.

Την άνοιξη του 1998 τελεσφόρησαν οι επίμονες προσπάθειες του Δ.Σ. για την απόκτηση του άλλου 50/ του ακινήτου στην κάτω εκκλησιά και ο πρόεδρος του Συνδέσμου **Ν. Μαραγκός** με τον γραμματέα **Π. Δάρα** υπόγραψαν στην Αθήνα με το **Λυκούργο Δημόπουλο** το συμβόλαιο αγοράς, αντί του ποσού των 4 εκατομμυρίων δρχ. Το ποσό αυτό συγκεντρώθηκε από προσφορές πατριωτών. Ειδικά ο πρόεδρος **Ν. Μαραγκός** και ο πρώην πρόεδρος **Ευστάθιος Δάρας** πρόσφεραν από ένα εκατομμύριο έκαστος.

Στο116 φ. του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ (τέλος 1976) δημοσιεύεται μια κατάσταση 50 ονομάτων Σερβαίων γιατρών (+8 γιατροί που έχουν παντρευτεί Σερβαίους) και στο επόμενο φύλλο μία αντίστοιχη κατάσταση με 25 ονόματα μηχανικών.

Το καλοκαίρι του 1988 ο Νομάρχης κ. **Γιαννόπουλος** υλοποίησε την υπόσχεση που είχε δόσει τον προηγούμενο χρόνο στην εκδήλωση της Αγίας Παρασκευής (ας σημειωθεί ότι είχαν δημιουργηθεί φιλικές σχέσεις με την διοίκηση του Συνδέσμου) και παραχώρησε μία μπουλντόζα για έργα στο χωριό. Με επικεφαλής τον πρόεδρο του Συνδέσμου έγινε διαμόρφωση του χώρου στης "Γριάς το σωρό" σε μία τεράστια πλατεία και στη συνέχεια διάνοιξη του δρόμου προς τον Αγιαντριά. Εκεί κατά την εκσκαφή βρέθηκε και το ψηφιδωτό που δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο φ. του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ, το οποίο φαίνεται πως θα αποτελέσει εύρημα υψίστης σημασίας για την ιστορία του τόπου μας και τις ρίζες μας.

Κάποιες αντιπαραθέσεις σχετικά με τις δημοτικές εκλογές που έγιναν το Φθινόπωρο του ίδιου χρόνου οδήγησαν τον πρόεδρο του Συνδέσμου **Ν. Μαραγκό** σε παραίτηση για λόγους ευθιξίας. Έτσι ορίστηκε Συνέλευση για αρχαιρεσίες τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου. Στο διάστημα αυτό καθήκοντα προέδρου εκτελούσε ο **Π. Δάρας**. Δυστυχώς όμως δεν υπήρξαν υποψήφιοι για το Δ.Σ., πράγμα που ανάγκασε τον πρώην πρόεδρο **Στάθη Δάρα** να αναλάβει κάποιες πρωτοβουλίες με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί τελικά ένα "ασθενές" Συμβούλιο, με πρόεδρο τον **Ν. Κωνσταντόπουλο** (ανιψιό της **Κωστάκαινας**). Για ένα χρόνο περίπου ο Σύνδεσμος περιήλθε σε πλήρη αδράνεια. Μπροστά στο αδιέξοδο αυτό έγιναν νέες αρχαιρεσίες τον Δεκέμβριο του 1999 και πρόεδρος εξελέγη ο **Ι. Στ. Βέργος**.

Εν τω μεταξύ στις δημοτικές εκλογές που προηγήθηκαν πήραν μέρος πέντε συνδυασμοί στο Δήμο: Ηραία 2000 του **Στ. Χριστόπουλου** (994 ψήφους), Αναγέννηση Ηραίας της **Ελένης Θανοπούλου** (822 ψήφους), Ανεξάρτητη Κίνηση Ηραίας του **Αθ. Μπόρα** (470 ψήφους), Νέοι Ορίζοντες του **Δ. Γαβρά** (466 ψήφους) και Δημοτική Ένωση Ηραίας του **Δ. Παρασκευόπουλου** (421 ψήφους). Δήμαρχος εξελέγη ο κ. **Χριστόπουλος**.

Η συνέχεια στο επόμενο

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ:
Επιτυχίες και πρόοδοι των παιδιών

— Η **Χρυσούλα Ι. Βέργου**, τρίτη κόρη του λαρυγγολόγου γιατρού **Ι. Δ. Βέργου,** που ζεί και εργάζεται στη Λάρισα, ολοκλήρωσε τις σπουδές της στη Νομική Σχολή.

Ο θείος της, η θεία της και τα ξαδέρφια της της εύχονται καλή σταδιοδρομία και ότι άλλο επιθυμεί.

— Η **Σταυρούλα Σπ. Παπαδάτου** (εγγονή του **Γ. Κατσιάπη**), πέτυχε στο Τμήμα Χημικών Μηχανικών στο Πολυτεχνείο Αθήνας. Θερμά συγχαρητήρια

— Μια άξια επιλογή.

Ο Δρ. **Θοδωρής Δαλαμάγκας** (φωτογραφία) γιος του γνωστού εκπαιδευτικού και Δημοτικού Συμβούλου του Δήμου Ιλίου **Δημήτρη Δαλαμάγκα** από το Καστράκι Γορτυνίας και της **Άννας Μπόρα** από το Σέρβου, εξελέγη έκτακτος επίκουρος καθηγητής στο τμήμα Πληροφορικής και Τεχνολογίας Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (Τρίπολη). Θερμά συγχαρητήρια!!!

— Ο **Βασίλης Γ. Μαραγκός**, ανώτερος υπάλληλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετακινήθηκε από την Πρεσβεία των Σκοπίων στις Βρυξέλες.

Έχουν δίκιο τα παιδιά;

Στο προηγούμενο φ. του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ είχα αναφερθεί στην ευθύνη που κατά την γνώμη μου έχουν οι γονείς, στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των παιδιών τους. Υποστήριξα την άποψη πως δεν έχουν δίκιο οι γονείς να κατηγορούν τα παιδιά τους "γι' αυτό που είναι", αφού σε τελική ανάλυση αυτοί φέρουν την κύρια ευθύνη και για τα καλά τους, για τα κακά τους και γενικά για την διαμόρφωση του χαρακτήρα τους. Και όχι μόνο αυτό. Μπορεί και κάποια λάθη των γονιών (χθεσινών, σημερινών, αυριανών), να κληθούν να τα πληρώσουν στο μέλλον τα παιδιά τους. "Αμαρτίες γονέων παιδεύουσι τέκνα", δεν λέει ο λαός; Τον ρόλο των γονιών στη δημιουργία και συμπεριφορά των παιδιών τον άκουσα πρόσφατα (φαντάζομαι και πολλοί από εσάς) σε εκπομπή της τηλεόρασης ΕΤ2 (Σάββατο βράδυ με τον Σπ. Παπαδόπουλο), προς τιμή του εξαίρετου στιχουργού και συγγραφέα Λευτέρη Παπαδόπουλου, πολλά τραγούδια του οποίου έχουν γίνει μεγάλες επιτυχίες. Είπε λοιπόν ο Λευτέρης πως ότι έχει κάνει στη ζωή το οφείλει στη μάνα του και τον πατέρα του. Έχει ιδιαίτερη σημασία αυτά τα λόγια να τα ακούει κανείς από έναν τόσο διαβασμένο, επιτυχημένο και αξιόλογο άνθρωπο.

Από την άλλη πλευρά δεν είναι καθόλου σπάνιο το φαινόμενο να ακούει κανείς κάποια παιδιά να κατηγορούν τη μάνα τους, τον πατέρα τους ή και τους δύο, γιατί σαν γονείς είναι "έτσι" και δεν είναι καλύτεροι. Έχουν δίκιο; Νομίζω όχι. Με την ίδια πιθανότητα θα μπορούσαν οι γονείς τους να είναι καλύτεροι, αλλά θα μπορούσαν να είναι και χειρότεροι. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση τι θα έλεγαν τα παιδιά; Τους γονείς του οφείλει κάθε παιδί να τους δέχεται όπως είναι και σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να τους κατηγορεί. Ας σκεφθούν τα σημερινά παιδιά (για τη δική μας περίπτωση τα Ελληνόπουλα), που λίγο-πολύ έχουν τις ανέσεις τους (υπάρχουν πολλά παιδιά σήμερα που δεν έχουν π.χ. κινητό;), πως θα μπορούσαν να είχαν γεννηθεί σε χώρες του τρίτου κόσμου από πάμπτωχους και αμόρφωτους γονείς και να πέθαιναν από την πείνα, όπως συμβαίνει στις ημέρες μας με εκατομμύρια παιδιά στον κόσμο.

Έχω την γνώμη τελικά πως είναι σωστό και δίκαιο να δέχεται ο σημερινός νέος αδιαμαρτύρητα τους γονείς του "όπως είναι" και ο ίδιος να φροντίζει, ώστε να γίνει όσο μπορεί καλύτερος από αυτούς. Έχει πολλά περιθώρια. Οφείλει να λέει τα πράγματα με το "όνομά τους" και το "όνομά του" και να αναλαμβάνει ο ίδιος τις ευθύνες που του αναλογούν, χωρίς να τις μεταθέτει σε άλλους ή ακόμη και στην ...παλιοκοινωνία. Από την άλλη πλευρά πρέπει να πείθει με έργα για την αξία του, να δίνει την δυνατότητα στους άλλους να μιλούν με καλά λόγια γι΄αυτόν και ο ίδιος να αποφεύγει τον αυτοέπαινο. Οι αρχαίοι έλεγαν πως "ο αυτοέπαινος όζει" (βρωμάει, ζέχνει).

Και κάτι ακόμη στους νέους: Κανείς δεν πρόκειται να σας εκτιμήσει και να σας αγαπήσει από μόνος του. Θα πρέπει εσείς να του δώσετε αυτή την δυνατότητα με την συμπεριφορά σας, την εμφάνισή σας και την εν γένει προσωπικότητά σας. (Οι άνθρωποι αγαπιούνται με τις χάρες τους, λέει η παροιμία). Αν δεν το καταφέρετε, η ευθύνη είναι αποκλειστικά δική σας. Ποτέ δεν φταίνε οι άλλοι. Σκεφτείτε το. Μπροστά πρέπει να βάζετε πάντα το έργο σας και πολύ-πολύ πίσω την κριτική σας.

Συμπερασματικά με δύο λέξεις θα έλεγα πως στο πλαίσιο των οικογενειακών σχέσεων, όσο άδικο έχουν κάποιοι γονείς να κατηγορούν τα παιδιά τους, άλλο τόσο άδικο έχουν και κάποια παιδιά να κατηγορούν τους γονείς τους.

Σερβαίος γιατρός

Αρχαιότητες χωριού Σέρβου

Συνέχεια απ' την 4η σελ.

Ιστορικά:

Από ιστορικής πλευράς, το κάστρο στο "παλαιόκαστρο" δεν έχει ταυτισθεί με κανένα κάστρο της αρχαιότητας, ούτε συμπεριλαμβάνεται στα γνωστά κάστρα που υπήρχαν στην Πελοπόννησο κατά τον μεσαίωνα(21), ή σ' αυτά που έκτισαν οι Φράγκοι κατά την διάρκεια της παραμονής τους στην περιοχή από το 1205 μέχρι το 1320 μ.Χ., αλλά ούτε και στα κάστρα της αμυντικής οργάνωσης του Μαινάλου. Η αναφορά όμως του Χρονικού του Μορέως(22) επανειλημμένα στου Σέρβου κατά την περιγραφή των σπουδαιότερων μαχών μεταξύ βυζαντινών και Φράγκων την περίοδο της Φραγκοκρατίας και ιδίως στην τελική φάση της μάχης της Πρινίτσας στην Έριζα(23), δίνει την εντύπωση **ότι οι Φράγκοι είχαν του Σέρβου σαν βάση εξορμήσεως με δύναμη αμέσου επεμβάσεως, προκειμένου να ελέγχουν το δρομολόγιο που περνούσε από το Παλαιόκαστρο και προστάτευε τα πλευρά των μεγαλυτέρων βαρονιών της Πελοποννήσου, της Άκοβας και της Καρύταινας.** Επίσης δεν πρέπει να αποκλεισθεί και η ενίσχυση της οχύρωσης του κάστρου από τους Βυζαντινούς (1320 μέχρι 1432 μ.Χ), όταν αποτελούσε την μεθόριο Βυζαντινών και Φράγκων, σε μια εποχή μεγάλης ακμής και οικονομικής ευημερίας, η οποία συνεχίστηκε μέχρι την κατάληψη της Πελοποννήσου από τους Τούρκους.

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας μηδενίζεται προφανώς ο ρόλος του κάστρου. Αφού είχε ολοκληρώσει πλέον την αποστολή του στην πολύχρονη λειτουργία του, εγκαταλείπεται στην τύχη του. Μετά την απελευθέρωση ότι έχει απομείνει από το ερειπωμένο υλικό του μεταφέρεται στο χωριό για την κατασκευή οικιών, ή χρησιμοποιείται στους μαντρότοιχος διαχωρισμού των γειτονικών χωραφιών ή στις "πεζούλες" συγκρατήσεως των χωμάτων.

Το κάστρο στο παλαιόκαστρο προστάτευσε τους κατοίκους της περιοχής, διευκόλυνε τις επικοινωνίες μεταξύ των σημαντικότερων κέντρων της ευρύτερης περιοχής, (δια των γνωστών φωτεινών σημάτων "φρυκτωριών η καμινοβιγλίων") και αποτέλεσε "προπύργιο", "παρατηρητήριο", "προφυλακές μάχης" του Ορχομενού (μέχρι το 371 π.Χ), της Μεγαλόπολης (μέχρι το 223 π.Χ.) και του Μυστρά (1320-1432 μ. Χ), των οποίων υπήρξε η μεθόριος(19).

Σήμερα, παρ' όλο που στην κορυφή του βουνού τα κατεστραμμένα τείχη δηλώνουν απλά την ύπαρξη του κάστρου, μία έρευνα και λεπτομερής εξέταση από τους ειδικούς, πιστεύω πως θα αναδείξουν πληρέστερα τον ρόλο του κάστρου, στα 2500 χρόνια της ιστορίας του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

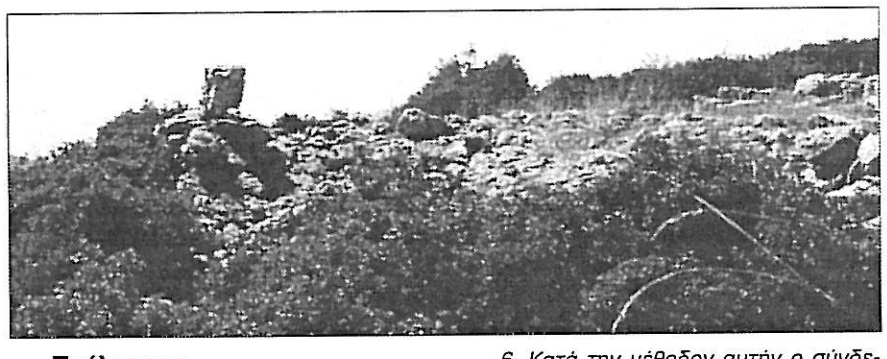
1. Στο Θαυμάσιο όρος (σήμερα ονομάζεται Μαδάρα, υψ. 1583 μ), έγινε η εξαπάτηση του Κρόνου από την Ρέα, η οποία αφού γέννησε τον Δία στο Λύκαιο, ήρθε εδώ και του έδωσε, αντί για το νεογέννητο παιδί να καταπιεί ένα σπαργανωμένο λίθο. (Παυσανίου, Αρκαδικά, κεφ. 36, παρ. 3).

2.Το όρος ονομάζεται Λύκαιο, το ονομάζουν και Όλυμπο, καθώς και Ιερά κορυφή, μερικοί από τους Αρκάδες. Σ' αυτό το όρος λέγεται ότι ανετράφει ο Ζεύς. (Παυσανίου, Αρκαδικά, Κεφ. 38, παρ 2).

3. Υπάρχει πάνω από τον ναό του Επικουρείου Απόλλωνος τοποθεσία, που ονομάζεται Κώτυλον. Υπάρχει και προσωνυμία της Αφροδίτης "εν Κωτύλω". Σώζεται δε ακόμη ναός χωρίς οροφήν και άγαλμα της θεάς. (Παυσανίου, Αρκαδικά, κεφ. 41, παρ. 10).

4. Αρτοζήνος. Ο άρτος του Ζηνός. (ο Ζεύς του Διός, Διί,... αλλά και Ζηνός, Ζηνί, κ.τ.λ.)

5. Περιτειχισμένος χώρος στην Ολυμπία, όπου υπήρχαν τα κυριότερα, ιερά, ναοί και άλλα μνημεία.

6. Κατά την μέθοδον αυτήν ο σύνδεσμος μεταξύ δύο σταθμών, οι οποίοι ευρίσκοντο σε απόσταση πολλών χιλιομέτρων, γινόταν με φωτιές τις οποίες άναπταν σε ενδιάμεσα υψηλά σημεία του εδάφους. Αι πυραί αυταί αναλόγως του μεγέθους, του αριθμού, της διαρκείας, είχαν ανάλογον και προκαθωρισμένην σημασίαν. (Ο Άρης εις την γην. σελ 44 . Εκδόσεις ΓΕΣ 1964).

7. Ομήρου Ιλιάς, Β 604. Πολύμηλος: με πολλά πρόβατα. Ο Ορχομενός ήταν πάνω σε ύψωμα, βόρεια του Λεβιδίου εκεί όπου σήμερα είναι το χωριό Καλπάκι.

8. Η μεγαλύτερη φράγκικη βαρονία της Πελοποννήσου, με 24 φέουδα, ευρίσκετο κοντά στο Βυζίκι.

9. Οι φρυκτωρίες των αρχαίων, στα βυζαντινά χρόνια ελέγοντο καμινοβίγλια.

10. Πρόκειται για το Ποντικόκαστρο.

11. Το γνωστό Castel Tornese, επί του όρους Χελωνάτα της Ηλείας, το σημερινό Κάστρο.

12. Οι περιοχές αυτές μνημονεύονται ακόμη και σήμερα σαν προσφιλή λημέρια των κλεφτών και των Κολοκοτρωναίων. ΝΔ του Αρτοζήνου και Β του βουνού Στουρνάρι είναι η τοποθεσία "πέντ' αλώνια" όπου λημέριαζε ο γνωστός κλέφτης Δήμος: "βγαίνει στα πέντ' αλώνια και αγνάντιο στο χωριό", όπως λέει και το τραγούδι. Αλλά και ο Κολοκοτρώνης όταν ήταν στη Ζάκυνθο παρατηρούσε από το κάστρο στον Μοριά όλες εκείνες τις τοποθεσίες που "ήταν αξιοσημείωτες από διάφορα ιστορικά γεγονότα": Ο Θοδωράκης κάθεται στης Ζάκυνθος το κάστρο. Βάνει το κιάλι και κοιτά και το Μοριά αγναντεύει. Βλέπει της Κόρθος τα βουνά, βλέπει τα πέντ' αλώνια... Από τους στίχους του τραγουδιού φαίνεται η ύπαρξη και η κατάταξη του τοπωνυμίου "πέντ' αλώνια", σαν γνωστή θέση στη συνείδηση του λαού από τα διάφορα ιστορικά γεγονότα. Γορτυνιακόν Ημερολόγιον 1948. "Αράχωβα η Γορτυνιακή και το περί αυτής δημώδες άσμα του κλέφτου Δήμου". Τ. Γριτσοπούλου, σελ. 30-42.

13. Τόσον οι πλευρές όσο και οι γωνίες που καθορίζουν το σχήμα του κάστρου είναι ασαφείς. Οι μετρήσεις επί του εδάφους είναι δύσκολες και σε πολλά σημεία αδύνατες. Στην προκειμένη περίπτωση ο προσδιορισμός τους έγινε και από αεροφωτογραφίες μετά από στερεοσκοπική εξέταση της περιοχής. Η ΒΑ και Β πλευρά φαίνονται ευθείες ενώ οι ΝΑ και Ν ως καμπύλες. Παρ' όλα αυτά το ελλειψοειδές εξάπλευρο, συμμετρικό ως προς τον κεντρικό άξονα, όπως περιγράφεται προσεγγίζει περισσότερο την πραγματικότητα.

14. Η οχυρωτική τέχνη, σαν σύστημα αμύνης ήταν ιδιαίτερα ανεπτυγμένη στους χρόνους της ιστορούμενης εποχής. Τα Κυκλώπια τείχη, της εποχής της ακμής των Μυκηνών, των οποίων λείψανα σώζονται ακόμη σε διάφορα μέρη της Ελλάδος, μαρτυρούν αφ' ενός τις τεχνικές γνώσεις και μεθόδους των προγόνων μας σ' αυτό το είδος αμύνης και αφ ετέρου δείχνουν την προοδευτική ανάπτυξη των ιδεών τους σχετικά με την οχύρωση. Η οχυρωτική τέχνη αρχικά περιορίζετο στην ανέγερση γύρω από ένα κατάλληλο, ψηλό και απρόσιτο εδαφικό σημείο της Ακροπόλεως ενός απλού τείχους. Το αμυντικό αυτό έργο ακολουθούσε την τοπογραφική μορφή του εδάφους και ήταν σε όλες τις πλευρές του ομοιόμορφο χωρίς προεξοχές ή πύργους. 'Ο Άρης εις την Γην. Εκδόσεις ΓΕΣ 1965, σελ. 42.

15. Το κυκλώπειο σύστημα τειχοποιίας απαντά στα τείχη των μυκηναϊκών ακροπόλεων. Πελώριοι λίθοι με στοιχειώδη κατεργασία (έχει διαμορφωθεί μόνο ένα πρόσωπο), κτίζονται χωρίς παρεμβολή κονιάματος, ενώ τα μεταξύ τους κενά κλείνονται με μικρότερους λίθους. Οι πύλες των τειχών κτίζονται στο ίδιο πνεύμα, μεγαλιθικές, με κολοσσιαίους λίθους. Το όνομα κυκλώπειο οφείλεται στους Έλληνες της κλασσικής εποχής. Μαθήματα Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής, Χαρ. Μπούρα, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα 1999, τ. 1ος, σελ. 108.

16. Πολεμική Τέχνη επί Ξενοφώντος, Εκδόσεις ΓΕΣ 1973, σελ. 85.

17. Τα συμβατικά όρια της ελληνιστικής περιόδου είναι το 323 π.Χ. (θάνατος Μ.Αλεξάνδρου, και το 146 π.Χ, .έτος καταστροφής της Κορίνθου από τους Ρωμαίους, ή το 30 π.Χ. χρονιά της καταλύσεως του τελευταίου κράτους των διαδόχων, της Αιγύπτου. Η αρχαϊκή περίοδος αρχίζει το 700 π.Χ. και λήγει με τους περσικούς πολέμους το 480 π.Χ.

18. Όπως: Απολλοδώρου Πολιορκητικά, Αθηναίου περί Μηχανημάτων, Ανωνύμου Βυζαντίου Βιβλίον, Τακτικόν Φιλωνος Βυζαντίου, Μηχανική σύνταξις, Βιτρουβίου βιβλίο 10ο, Πολιορκητικές Μηχανές, Eric Myraise, Εισαγωγή εις την Στρατιωτικήν Ιστορίαν, Εκδόσεις ΓΕΣ, Αθήναι 1966

19. Προπύργιο του Ορχομενού ήταν μέχρι το 371π.Χ., και της Μεγαλόπολης μέχρι το έτος 223 π.Χ. Την μεθόριο του Δεσποτάτου του Μυστρά απετέλεσε από το 1320 μέρι το 1432, όταν ολόκληρη η Πελοπόννησος εκτός από την Μεθώνη, Κορώνη, Ναύπλιο και Άργος είχε απελευθερωθεί από τους Φράγκους.

20. Πρόκειται για τα κάστρα, του Ζούμπελα στο Λάδωνα, της Ακοβας, του Βαλτεσινίκου, του Αργυρόκαστρου στα Μαγούλιανα, του Αγγελοκάστρου, του Μπεζενίκου, του Ορχομενού στο Καλπάκι, της Συλίμνας, των Τρικόρφων, της Δαβιάς, της Πιάνας και της Καρύταινας.

21. Το λέγουν Πελοπόννησον, ούτος τον ονομάζουν, ουδέν είχεν καταπαντού, μόνον δώδεκα κάστρη... όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο Χρ. του Μορέως, Π. Καλονάρου, Εκδ Εκάτη. στ. 1405, σ. 60.

Αυτά τα κάστρα ήσαν: της Πάτρας, το Ποντικόκαστρον, του Νικλίου, της Βελιγοστής, της Αρκαδιάς, της Κορώνης, της Καλαμάτας, του Ναυπλίου, του Άργους, της Κορίνθου, της Μονεμβασίας και του Ανακλόβου. Έχουν προσδιορισθεί ακριβώς οι θέσεις των 11. Πλανάται σχεδόν σ' όλη την Πελοπόννησο και δεν έχει αναγνωρισθεί ακόμη η θέση του Ανακλόβου.

22. Το χρονικόν του Μορέως, Π. Καλονάρου, Εκδ. Εκάτη, στ. 4859,5046, 5205.

23. Έριζα ελέγετο και μια Ελληνική πόλη της Μικράς Ασίας, την οποία οι Τούρκοι τον 13ο αιώνα, αφού την λεηλάτησαν και οδήγησαν τον πληθυσμό της στη δουλεία ή τις σφαγές την μετονόμασαν σε Καρά Χισάρ. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών ΑΕ, τόμος Θ', σελ. 319.

Επίλογος:

Με αδιαμφισβήτητα κατά την κρίση μας στοιχεία, όπως είναι οι λιθοσοριές (φωτογραφία),

οι ιστορικές πηγές και χάρτες, σχεδιαγράμματα, αεροφωτογραφίες, φωτογραφίες, που για λόγους χώρου δεν μπορούν να εκτεθούν εδώ, τεκμηριώνεται η ύπαρξη του κάστρου, το μέγεθος και η μορφή του, ο πιθανός χρόνος κατασκευής του, οι ενδεχόμενες μετατροπές του και φυσικά ο σημαντικότατος ρόλος του για πάρα πολλά χρόνια. Η τεκμηρίωση ουσιαστικά βασίστηκε "στις πληροφορίες που συνελέγησαν από το ίδιο το αντικείμενο μελέτης", σε συνδυασμό με τις ειδικές συνθήκες που επικρατούσαν στην περιοχή, κατά τις διάφορες ιστορικές περιόδους και την εξέλιξη της οχυρωτικής - πολιορκητικής τέχνης. Πιθανολογήθηκε δηλαδή ότι ο χρόνος κατασκευής του κάστρου ανάγεται στην προϊστορική περίοδο. Τότε που "η οχυρωτική τέχνη περιοριζόταν στην ανέγερση, γύρω από ένα κατάλληλο ψηλό και απρόσιτο εδαφικό σημείο που αποκαλούσαν "ακρόπολη", ενός απλού τείχους. Το αμυντικό αυτό έργο ακολουθούσε την τοπογραφική μορφή του εδάφους και ήταν σε όλες

Απόψεις, παράπονα και πραγματικότητα

Επειδή κατά καιρούς ακούμε κάποια δικαιολογημένα ίσως παράπονα για κάποιο δημοσίευμα στην εφημερίδα, ή κάποια παράλειψη, θεωρούμε σκόπιμο να κάνουμε ένα σχόλιο. Πιστεύουμε πως είναι απόλυτα λογικό και αναμενόμενο, κάποιο κείμενο του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ να μην αρέσει ιδιαίτερα σε κάποιον πατριώτη, ή ακόμη και να τον ενοχλήσει. Δεν γίνεται όλα τα κείμενα της εφημερίδας και η διάταξή της ύλης να αρέσουν το ίδιο σε όλους. Και εμείς αν ξαναγράφαμε ένα φύλλο θα αλλάζαμε αρκετά πράγματα. Αυτή όμως είναι η πραγματικότητα, που αν κανείς κοιτάξει τι γίνεται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, θα την διαπιστώσει πλέον ανάγλυφα. Καθημερινά βλέπουμε και διαβάζουμε πόσο διαμετρικά αντίθετες προσεγγίσεις μπορεί να υπάρχουν, για το ίδιο ακριβώς θέμα. Είναι αυτό που χαριτολογώντας λέμε για το ποτήρι, που έχει νερό μέχρι τη μέση. Είναι μισογεμάτο; ή μισοάδειο; Ποιά άποψη είναι η ποιό σωστή; Φυσικά το ίδιο σωστές είναι και οι δύο. Εξαρτάται από τη σκοπιά που βλέπει κανείς "το ποτήρι". Σε τελική ανάλυση εκείνο που έχει σημασία είναι ο τρόπος που εκφράζει κανείς την διαφορετική του άποψη και ο σεβασμός που δείχνει στην άποψη του άλλου. Σωστό είναι να υπογραμμίζει πως εκφράζει προσωπική άποψη και να μην καταλήγει εύκολα σε συμπεράσματα. Σε ότι μας αφορά, εμείς προσπαθούμε να κάνουμε το καλύτερο δυνατό για τον ΑΡΤΟΖΗΝΟ, στα πλαίσια βέβαια των δυνατοτήτων που έχουμε και των όποιων ικανοτήτων διαθέτουμε.

Η ταχυδρόμηση του "Αρτοζήνου"

Επειδή κάθε φορά δημιουργούνται κάποια δικαιολογημένα παράπονα από κάποιους πατριώτες που δεν έλαβαν κάποιο φύλλο του ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ, θέλουμε να διευκρινίσουμε το εξής. Η εφημερίδα στέλνεται σε πάνω από 1200 παραλήπτες (άσχετα αν έχουν πληρώσει ή όχι), με αποκλειστική ευθύνη του τυπογραφείου. Ο Σύνδεσμος δηλαδή έχει δώσει στο τυπογραφείο τα ονόματα των παραληπτών και δεν έχει καμία ανάμειξη στη συνέχεια. Το τυπογραφείο κολάει τις διευθύνσεις και μεταφέρει τις εφημερίδες στο ταχυδρομείο. Εκεί πληρώνει τα ταχυδρομικά και στη συνέχεια δίνει την απόδειξη στον ταμία. Αν κάποιος δεν έλαβε κάποιο φύλο, το μόνο σίγουρο είναι πως δεν ευθύνεται ο Σύνδεσμος. Απόδειξη αυτού είναι και το γεγονός ότι μπορεί κάποιος να μη λάβει κάποιο φύλο και να λάβει τα επόμενα κανονικά. Που χάνονται κάποια φύλλα δεν μπορούμε να γνωρίζουμε. Τι μπορεί να γίνει σε πρώτη φάση. Να αναλάβει κάποιος να τσεκάρει από την κατάσταση των παραληπτών αν η αποστολή γίνεται και στις 1204 διευθύνσεις.(Υπάρχει κάποιος διαθέσιμος;).

Στη συνέχεια αν το πρόβλημα παραμένει να γίνει αναφορά στις Υπηρεσίες του Ταχυδρομείου. Όποιος δεν έλαβε πάντως κάποιο φύλο μπορεί να τηλεφωνήσει στο Σύνδεσμο, ώστε να του σταλεί έξτρα, από κάποια φύλλα που επιστρέφονται, λόγω αλλαγής διευθύνσεων κλπ.

Εμείς και τα οικονομικά μας

Από τον ταμία του Συνδέσμου Ι.Ν. Βέργο

		ΕΥΡΩ
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:		
63:	ΔΡΕΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	30
248:	ΚΟΥΤΣΑΝΔΡΕΑΣ Α. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	20
512:	ΓΚΟΥΤΗΣ Σ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	50
513, 517	ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑΚΗ-ΓΚΟΥΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	50
514:	ΒΕΡΓΟΥ-ΓΚΟΥΤΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ	30
515:	ΒΕΡΓΟΣ Π. ΣΤΑΥΡΟΣ	20
516:	ΒΕΡΓΟΣ Π. ΜΑΡΙΝΟΣ	20
501:	ΣΧΙΖΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (Κακός)	20
502:	ΒΕΡΓΟΣ Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	20
503:	ΒΕΡΓΟΣ Λ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	20
504:	ΑΝΔΡΙΑΝΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘΗ	50
505:	ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Γ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ	50
506:	ΤΡΟΥΠΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ (Γκράβαρης)	10
507:	ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ Γ. ΙΩΑΝΝΗΣ	20
508:	ΔΑΡΑΣ Ν. ΙΩΑΝΝΗΣ	60
509:	ΣΧΙΖΑΣ Δ. ΙΩΑΝΝΗΣ	20
510:	ΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	20
511:	ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ Π. ΕΥΘΑΛΙΑ	20
103:	ΔΑΛΑΜΑΓΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	50
417:	ΓΕΩΡΓΙΟΥ-ΔΑΡΑ ΜΑΡΙΑ	50
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ		
247:	ΓΙΑΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ (Στη μνήμη του γιού του Ηλία)	50
162:	ΣΧΙΖΑΣ Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (Στη μνήμη Ι. Μπόρα για τα βραβεία)	20
102:	ΔΑΛΑΜΑΓΚΑΣ ΔΗΜΗΜ. και ΔΑΛΑΜΑΓΚΑ -ΜΠΟΡΑ ΑΝΝΑ (Στη μνήμη του πατέρα τους Ι. Μπόρα)	300
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ:		
64:	ΚΑΤΣΙΑΠΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ (Για την Κοίμηση Θεοτόκου, στη μνήμη της συζύγου του, με την ευκαιρία της μεταφοράς στο χωριό των οστών της).	50
415:	ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ-ΔΑΡΑ ΚΑΤΙΝΑ και	50
416:	ΓΕΩΡΓΙΟΥ-ΔΑΡΑ ΜΑΡΙΑ (Στη μνήμη του αδερφού τους Ανδρέα Χ. ΔΑΡΑ, για την Ζωοδόχο πηγή).	50
Σύνολο Εσόδων:		
19.9.05 μέχρι 19.11.05:		**1.150**
ΕΞΟΔΑ τετραμήνου:		
(9.7.2005 μέχρι 19.11.2005)		
57:	Βρύση Γιατρού	1000
58:	Εφημερίδα: Φύλλο 150	574
60,65, 68.	Μνημείο Δήμου-Μακρυγιάννη	3.000
61,62:	Εκδήλωση στους Αράπηδες	200
66,67,72,76:	ΔΕΗ, ΟΤΕ (4 μηνών)	179
69:	Στεφάνι	40
70,73:	πλακέτες	64
71:	Σφραγίδα	40
74:	Εκδήλωση Συνδέσμου	108
75:	Εφημερίδα: Φύλλο 151	350
59,63,64,77,78:	Απόδοση στο Εκκλησιαστικό Συμβούλιο προσφορών πατριωτών	450
Σύνολο εξόδων τετραμήνου:		**6005**
(5.293 € από 19.5-19.9. 2005 και 761 € από 19.9-19.11. 2005)		

Από την επίσκεψη το καλοκαίρι στο χωριό

Σκουπίδια, Γαϊδουροκυλίστρα, Σουλινάρι

Με το σκουπιδιάρικο του Δήμου λύθηκε ένα πολύ βασικό πρόβλημα, που ταλαιπώρησε το χωριό μας για πάρα πολλά χρόνια. Αξίζουν πολλά συγχαρητήρια στο Δήμο γι' αυτή του την Υπηρεσία. Όμως υπάρχει κάποιο πρόβλημα με σκουπίδια, σε δύο τουλάχιστον μέρη του χωριού, όπως εμείς διαπιστώσαμε το καλοκαίρι.

α) Στο οικόπεδο που βρίσκεται δίπλα από το προαύλιο της κάτω εκκλησιάς, υπάρχουν αρκετά μπάζα, ξύλα και διάφορα άλλα αντικείμενα (φωτογραφία).

Ευτυχώς με την επέκταση της πλατείας που θα κάνει ο Δήμος θα απαλλαγούμε από αυτά. Ελπίζουμε με τα έργα που θα γίνουν εκεί να μην μαζευτούν πάλι μπάζα κλπ.

β) Στη γαιδουροκυλίστρα, σε ένα τμήμα της νότιας πλευράς έχουν πετάξει πάρα πολλά μπάζα. Επιτρέπεται αυτό; Στην περιοχή εκεί πάμε καθημερινά βόλτα το καλοκαίρι. Τα μπάζα μπορούν να τα πετούν εκεί που θα υποδείξουν οι Τοπικές Αρχές, π.χ λίγο πιο πέρα προς του Μηλιάνθη, που μάλλον δεν θα ενοχλούν κανέναν.

Στη συγκέντρωση της Κυριακής (14.8.05) ακούσαμε τον Αντιδήμαρχο πατριώτη **Θάνο Μπόρα** να αναφέρει πως ίσως εγκριθεί ένα πρόγραμμα του Δήμου σχετικό με το περιβάλλον και την διαμόρφωση των εισόδων και εξόδων των χωριών. Στη δική μας περίπτωση οι χώροι αυτοί είναι το Σουλινάρι και η Γαιδουποκυλίστρα. Αν πράγματι υλοποιηθεί αυτό το πρόγραμμα καλό θα ήταν να συζητηθεί με το Σύνδεσμο (δηλαδή το σύνολο των πατριωτών), ώστε να βοηθήσουν και οι πατριώτες (το χωριό μας έχει πάρα πολλούς μηχανικούς) και να γίνει εκεί το καλύτερο δυνατό. Με άλλα λόγια να γίνει κάτι εξαιρετικό με σχέδιο, με πέτρα, με παγκάκια, με παιδική χαρά κλπ. κλπ. Με την ευκαιρία ο Σύνδεσμος εκφράζει τις ευχαριστίες του στον πατριώτη **Τάκη Δημητρόπουλο**, που ξανάφτιαξε την κορύτα στο Σουλινάρι, που κάποια "καλόπαιδα" τη σπάσανε πέρυσι.

ΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ 2006

Εύχομαι η γέννηση του Χριστού να σκορπίσει αγάπη και ειρήνη σε όλο τον κόσμο και να χαρίσει ατομική και οικογενειακή ευτυχία.

Ο καινούριος χρόνος 2006 να είναι δημιουργικός, χαρούμενος και με λιγότερα προβλήματα.

ΔΑΛΑΜΑΓΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
Δημοτικός Σύμβουλος Ιλίου

Ο πατριώτης μας **Ν. Σχίζας**, συνταξιούχος στρατιωτικός γιατρός και καθηγητής παθολογίας, μίλησε στις 22 Οκτωβρίου σε ημερίδα που οργανώθηκε στο 251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας. Το θέμα που ανέπτυξε ήταν: "Η τραγική μοίρα των τραυματιών στη μάχη του Αλή Βεράν το 1922".

Την πρώτη φορά που διάβηκα τον Αρτοζήνο!

Του Γιάννη Ηλ. Νικολακόπουλου

Όπως σας είχα πληροφορήσει στο προηγούμενο φύλλο του «ΑΡΤΟΖΗΝΟΥ» η φοίτηση στο γυμνάσιο **Λαγκαδιών** διακόπηκε στις 9 Μαρτίου του 1948, την επομένη της μάχης των **Τροπαίων**, και η διακοπή κράτησε μέχρι τις 8 Μαρτίου 1949, λόγω του εμφυλίου πολέμου.

Τα πράγματα άρχισαν κάπως να ... ομαλοποιούνται στην περιοχή μας από τον Ιανουάριο του 1949 με την κάθοδο στην Πελοπόννησο της **9ης Μεραρχίας** στρατού και τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις κατά των ανταρτών. Τότε, Ιανουάριο του 1949, γνωστοποίησαν και σ' εμάς που άθελα μας είχαμε διακόψει τη φοίτηση μας στο γυμνάσιο, ότι μπορούσαμε πλέον να πάμε και να δώσουμε εξετάσεις στο Γυμνάσιο **Δημητσάνης**, ως κατ' οίκον διδαχθέντες, και να ... πάρουμε την Α' τάξη. (Το γυμνάσιο **Δημητσάνης** λειτουργούσε κανονικά, γιατί εκεί υπήρχε τμήμα Χωροφυλακής και κάποιοι στρατιώτες).

Στις 25 Ιανουαρίου 1949, ανήμερα του **Αγίου Γρηγορίου**, μαζί με τον πατέρα μου, καβάλα εγώ στον «Κώτσιο» μας, ξεκινήσαμε για τη Δημητσάνα. Οι εξετάσεις θα γίνονταν στο α' δεκαήμερο του Φεβρουαρίου, θα έμενα στο σπίτι ενός θείου μου (**Δημ. Κωνσταντόπουλου - Λόγιου**), που ήταν οικογενειακά ανταρτόπληκτοι στη **Δημητσάνα**.

Από το χωριό ξεκινήσαμε 4η ώρα τη νύχτα. Η διαδρομή **Αετορράχης -Δημητσάνας**, μέσω **Σέρβου** και κακοτοπιών, ήταν 6 ώρες περίπου. Τόσο την είχαν υπολογίσει τα τοπικά λαϊκά Χρονόμετρα ! Φύγαμε πρωί για να προφθάσει ο πατέρας μου να ξαναγυρίσει στο χωριό. Έκανε πολύ κρύο, φαρμάκι ! Ο Αρτοζήνος ήταν χιονισμένος. Και με δυσκολία ξεχωρίζαμε τα στενά μονοπάτια του. Θυμάμαι, πάντως, πως στην έξοδο του χωριού για Δημητσάνα, περάσαμε από μια βρύση με κορύτες και καμάρα και κοντά ήταν ένα Εκκλησάκι. Σταυροκοπηθήκαμε και προσευχηθήκαμε ο καθένας για την ... ευόδωση των προσδοκιών του...

Όταν πλησιάσαμε στης **«γριάς το διάσελο»** ο πατέρας μου άρχισε να μου λέει για τον Αρτοζήνο, με τους λαγότοπους και περδικότοπους, και ιδιαίτερα για **«της γριάς το σωρό»**. Είχαν ενδιαφέρον όσα άκουσα για «της γριάς το σωρό» έμοιαζαν με συναρπαστικό παραμύθι. Και όταν γύρισα στο χωριό, μετά τις εξετάσεις, τα έλεγα κι εγώ στους συνομηλίκους και φίλους μου κι εκείνοι τ' άκουγαν με αφτιά δεκατέσσερα! Ζητούσαν περισσότερες λεπτομέρειες για το τοπωνύμιο - ανάθεμα κι εγώ δεν τους χάλαγα το χατίρι. Φάνταζα ... μεγάλος και τους έλεγα :

— Πέρασα από «της γριάς το σωρό», εκεί όπου μια γρια τσοπάνα χλεύασε (περγέλασε) το Μάρτη όπου τελείωνε, με τη φράση: «Πρίτς, Μάρτη μου ή στην πομπή σου, Μάρτη μου, δεν σ' έχω πια ανάγκη εγώ τ' αρνοκατσικάκια μου τα 'βγαλα !...» Κι εκείνος θύμωσε, δανείστηκε δυο ημέρες από τον Φλεβάρη - γι αυτό έγινε Κουτσοφλέβαρος - και με χιόνια και χαλάζια την ανάγκασε να χωθεί κάτω από το λεβέτι κι εκεί κοκάλωσε και ντερέκωσε ! Και ψόφησε και το κοπάδι της!

(Τα έλεγα όπως μου τα διηγήθηκε ο πατέρας μου. Εσείς, βέβαια, που είσθε πιο κοντά στο **«ανάθεμα - σωρό»** της γριάς, ίσως να τα ξέρετε καλύτερα και λεπτομερέστερα ! Γι αυτό σας ζητώ συγγνώμη αν ... παραποιώ κάτι).

Από «της γριάς το σωρό» έχω περάσει αρκετές φορές. Τώρα τελευταία μάλιστα (Αύγουστος 2000) παραβρέθηκα στο ενδεικτικό εκείνο τοπωνύμιο-ανάθεμα και παρακολούθησα μια εκδήλωση για το ιστορικό της μάχης που έδωσαν Ηραιάτες (**Δ. Πλαπούτας, Φ. Δάρας** κ.ά.) κατά των **Τουρκοαιγυπτίων του Ιμπραήμ** (11.5.1826), την οποία τόσο παραστατικά και ωραία εξιστόρησε ο συμπατριώτης σας ιστοριοδίφης κ. **Νίκος Γ. Παπαγεωργίου**.

Κάθε φορά που περνάω από εκείνα τα μέρη θυμάμαι πρόσωπα και πράγματα και αναπολώ... Και όπως λένε κάποιοι, «οι αναπολήσεις» είναι μια μικρή επιστροφή στην ωραία και αξέχαστη παιδική ηλικία. Την ηλικία αυτή, που θα επιθυμούσαμε όλοι να ξαναζήσουμε, ακόμη και με τα άσχημα της, αλλά που δυστυχώς, δεν μπορεί να γίνει ...

Φίλοι Σερβαίοι, παλαιοί και νέοι, κάποια τοπωνύμια, έστω και αναθέματα, σχετίζονται με την παράδοση και την ιστορία του τόπου μας. Είναι επιγραφές χαραγμένες στο έδαφος και όπως έλεγε ο αείμνηστος ιστορικός **Λάμπρου**, μοιάζουν με τα τόξα μιας κατεστραμμένης γέφυρας, η οποία θα μας μεταφέρει από το παρόν στο παρελθόν και θα μας βοηθά να μελετούμε με ασφάλεια την ιστορία του τόπου μας. Ας φροντίσουμε να τα διασώσουμε.

Και μπράβο σας που αναδείξατε **«της γριάς το σωρό»** και την, κοντά σ' αυτόν, ιστορική μάχη.